

DE BOEKEN,

GENAAMD

HET NIEUWE TESTAMENT.

Nieuwe Vertaling.

'S GRAVENHAGE,
H. C. VOORHOEVE, JZN.

1877.

~~~~~  
Stoom-Snelpersdrukkerij van C. H. VOORHOEVE,  
firma C. BLOMMENDAAL. — Den Haag.  
~~~~~

V O O R R E D E.

Onder het gevoel van het gewicht der zaak, zoowel als van de verantwoordelijkheid, die zulk een werk oplegt, werd de vertaling van het Nieuwe Testament, die hiermede den Christenen in Nederland aangeboden wordt, ondernomen. Dank zij den Heer, die tot het aanvaarden en voltooiën van zulk een belangrijken arbeid ons vrijmoedigheid en genade verleend heeft!

Zonder in den waan te verkeerē, dat een nieuwe vertaling bepaald noodig was, om tot de kennis van den weg des heils te geraken; en zonder te kort te doen aan de betrekkelijke uitnemendheid der Staten-vertaling, meenden wij toch, dat het bezit van zooveel meer bronnen en hulpmiddelen, dan tijdens laatstgenoemden arbeid bekend waren, niet beter gewaardeerd kon worden dan door een poging aan te wenden, om van dit gedeelte van Gods openbaring een uitgave in onze taal te bezorgen, door welke de vruchten van veler arbeid onder het bereik van allen worden gebracht.

De gronden, waarop onze hoop rustte van in deze poging te slagen, zoowel als de bronnen en hulpmiddelen, waarvan wij ons bij deze vertaling bedienden, wenschen wij in het kort aan te geven.

Vóór de uitvinding der Boekdrukkunst, aan het einde der vijftiende eeuw, bezat men, gelijk vanzelf spreekt, alleen geschreven exemplaren van de boeken des Nieuwen Testaments. De oorspronkelijke stukken van de hand der

schrijvers zelve heeft men niet; er zijn alleen afschriften, waarvan de oudste dagteekenen uit de IVe en V^e eeuw. Deze afschriften hebben wij hoofdzakelijk te danken aan monniken, die hunnen ledigen tijd gebruikten, om, soms met zeer fraai geteekende letters, de Evangelieën, Brieven, enz. over te schrijven. Met meerdere of mindere nauwkeurigheid gingen zij hierbij te werk. Soms lieten zij een woord, een zin of één of meer verzen weg; soms schreven zij een woord verkeerd; soms ook voegden zij tusschen den tekst hetgeen een vroegere overschrijver op den rand gesteld had, en door hen — omdat zij meest machinaal te werk gingen — als tot den tekst behoorende werd aangemerkt. Zoo doende zijn er geen twee handschriften geheel aan elkaar gelijk. Ieder begrijpt dus, dat hoe meer van deze handschriften met elkander vergeleken kunnen worden, des te nauwkeuriger de tekst kan worden bepaald, en des te nader hij komen zal bij hetgeen de gewijde schrijvers zelve hebben te boek gesteld.

Toen men nu, na de uitvinding der Drukkunst, er aan begon te denken, om een Grieksche uitgave van het Nieuwe Testament te doen drukken, had men nog slechts weinige handschriften daarvan gevonden. De eerste afzonderlijke uitgave van het Nieuwe Testament in het Grieksch verscheen in 1516^a van de hand van Erasmus, die evenwel over slechts enkele en dan nog zeer onvolkomene handschriften te beschikken had; terwijl hij een deel van de Openbaring, dat hem ontbrak, moest aanvullen door een vertaling in het Grieksch uit de latijnsche Vulgata.^b In het midden der XVIe eeuw bezorgde Robert Etienne (Stefanus) te Parijs een uitgave van het grieksche Nieuwe Testament, waartoe hij 14 handschriften vergeleek. Bijna terzelfdertijd verscheen

^a) De geheele Bijbel werd in 1462 voor het eerst te Mentz gedrukt, terwijl de beroemde Bijbeluitgave van Alcalá van 1502—1522 bezorgd werd door den Spaanschen kardinaal Ximenes.

^b) De Vulgata is een latijnsche vertaling van den Bijbel, waaraan reeds in 385 door Hieronymus begonnen, en die in 1592 in haren tegenwoordigen vorm door Clemens VIII uitgegeven werd.

van Beza een Grieksche tekst met een nieuwe Latijnsche vertaling. Dezen tekst van Beza, die zeer weinig van dien van Stefanus verschilde, gebruikten de Elzeviers, te Leiden, voor hunne talrijke uitgaven van het Nieuwe Testament; en in hunne editie van 1633 hadden zij de stoutheid van in de voorrede te verklaren, dat de tekst, dien zij uitgaven, „textus ab omnibus receptus,” d. i. de door allen aangenomen tekst was.

Al de vertalingen van de kerken der Hervorming — ook onze Staten-overzetting — zijn naar een van deze uitgaven bewerkt, zoodat zij tot grondslag hadden een Griekschen tekst, ontstaan uit de vergelijking van niet meer dan 14 handschriften, waarvan sommige zeer onvolledig waren, en waaraan een groot gedeelte van de Openbaring ontbrak. De Roomsche vertalingen zijn naar de Vulgata gemaakt.

Langen tijd vergenoegde men zich met dezen „Textus Receptus.” Men was bang om aan hetgeen eenmaal stilzwijgend erkend was te raken, uit vrees dat daardoor ook het geloof aan het wankelen zou gebracht worden. In het midden der vorige eeuw ontstond er evenwel een geest van onderzoek op dit gebied, die reeds toen, maar vooral ook in onze eeuw, tot schoone resultaten leidde. Wat lang verborgen was gebleven, werd ontdekt of opgespoord. De vrome en geleerde Bengel in Duitschland opende de lange rij van geleerden — Mill, Wetstein, Griesbach, Birsch, Bentley, Matthä, Scholz, Lachmann, Tischendorff, enz. — die de bibliotheken van Europa doorzochten, om nieuwe manuscripten op te sporen, te onderzoeken, te vergelijken en uit te geven. Groote en moeilijke reizen werden ondernomen, om in abdijen en kloosters nasporingen in het werk te stellen; kortom, geen moeite werd ontzien om zooveel bouwstoffen bijeen te brengen, als slechts mogelijk was, en de voorhandene met de meeste zorg te verwerken. Welnu, aan den arbeid dezer geleerden hebben wij het te danken, dat wij thans, in plaats van 14, meer dan 600 handschriften bezitten, waaronder één uit de IVe eeuw, in 1859 door prof. Tischendorff uit het klooster St. Katharina, op den berg Sinaï,

medegebracht, het eenige *volledige*, en waarschijnlijk het *oudste* handschrift van het N. T., dat tot nu toe gevonden is. Bovendien hebben deze geleerden de talrijke aanhalingen uit het Nieuwe Testament, die in de geschriften der Kerkvaders voorkomen, bijeengezocht en met de voorhanden manuscripten vergeleken. Ten gevolge van al dezen arbeid hebben wij thans een veel juister tekst van het Nieuwe Testament dan vóór dien tijd. Den Heer zij dank, die over zijn Woord zoo zichtbaar gewaakt heeft! Terwijl toch van de beroemdste grieksche en romeinsche schrijvers slechts enkele (van Virgilius b. v. niet meer dan zes) handschriften gevonden zijn, bleven er van het bij de wereld ongeachte Nieuwe Testament meer dan zes honderd bewaard. Zelfs het feit, dat zij in kloosters en bibliotheken verborgen gebleven zijn, is het middel geweest om ze veilig en ongeschonden tot ons over te brengen. De fouten der overschrijvers zijn bijkans allen, door vergelijking van zulk een aantal handschriften — waarbij de geleerden, al gingen zij naar verschillende stelsels te werk, tot nagenoeg gelijke resultaten kwamen — hersteld geworden, zoodat er maar weinig aan ontbreekt, of wij bezitten den oorspronkelijken tekst.

De grieksche tekst, die tot grondslag diende van deze Vertaling, is bezorgd door J. N. Darby, wiens vertaling van den geheelen Bijbel in het Duitsch, en van het Nieuwe Testament in het Fransch en Engelsch door bevoegde beoordeelaars als voortreffelijk geroemd worden, en die reeds zulk een autoriteit bezitten, dat zij op meer dan ééne Universiteit bij het onderzoek der Schrift worden gebruikt. Hij heeft tot het vaststellen van dezen griekschen tekst niet alleen gebruik gemaakt van de verschillende uitgaven der bovengenoemde geleerden, maar ook zelf alle manuscripten, voor zoover die in druk verschenen zijn, benevens de aanhalingen in de Kerkvaders, vergeleken, en, voor zooveel noodig, ook de syrische en oud-latijnsche vertalingen onderzocht.

Gelijk bij bovengenoemde vertalingen in het Engelsch, Fransch en Duitsch, welke wij ons ten voorbeeld stelden,

is het, ook bij deze overbrenging van het Nieuwe Testament in het Hollandsch, onze toeleg geweest om, zoo stipt mogelijk — bijna woordelijk — weer te geven, wat God ons gaf in het Grieksch. Moge de stijl daardoor op sommige plaatsen niet zoo vloeiend zijn, als wij wel wenschten, wij meenden de nauwkeurigheid van inhoud niet aan de schoonheid van vorm te mogen opofferen. Waar zulks voor de duidelijkheid noodzakelijk was, voegden wij enkele woorden in den tekst, die dan tusschen [ ] staan; terwijl wij in de noten opgaven zoowel de verworpen lezing van den *Textus Receptus*^a, als de woordelijke vertaling, wanneer die moeilijk in den tekst kon opgenomen worden. Bovendien hebben wij in de noten een verklaring gegeven van sommige woorden en spreekwijzen, die, naar wij hopen, tot beter verstand van het gelezene zullen bijdragen. — Door dezen weg te volgen, hopen wij er in geslaagd te zijn een vertaling van het Nieuwe Testament te leveren, zóó nauwkeurig, als zulks met de tegenwoordige gegevens bereikbaar was. Allen, die de Schrift als Gods Woord waardeeren, zullen er prijs op stellen dat Woord zoo zuiver mogelijk te bezitten.

Waar wij nu overgaan om deze vertaling in bijzonderheden te bespreken, moeten wij in de eerste plaats den uitwendigen vorm rechtvaardigen, waarin wij meenden onze Vertaling te moeten doen drukken. De indeeling toch in hoofdstukken en verzen bezit hoegenaamd geen gezag, daar zij niet van de heilige schrijvers afkomstig, maar het werk van lateren tijd is. De indeeling in hoofdstukken geschiedde eerst in de XIIIe, die in verzen omtrent het midden der XVIe eeuw. En hoewel wij, om verwarring te voorkomen, deze indeeling onveranderd behielden, zoo hebben wij toch den tekst *doorlopend* laten drukken. Hierdoor gelijkt hij niet alleen meer op het oorspronkelijke, maar wordt tevens een hulpmiddel geboden tot recht begrip van *het verband*,

^a) Bij de Openbaring deden wij zulks niet, aangezien de grieksche tekst van den *Receptus* voor het grootste gedeelte een vertaling van de *Vulgata* is.

dat door de afdeeling in verzen en hoofdstukken soms hinderlijk verbroken wordt.

De opschriften van de verschillende boeken hebben wij gegeven, zooals zij in het oorspronkelijke staan, en niet zooals men ze in later tijd heeft aangevuld.

Wij hebben het woord *προσκυνέω* (*proskunéo*) op vele plaatsen door „huldigen” in plaats van door „aanbidden” vertaald. Dit woord wordt gebezigd voor *elke* daad van eerbetooning (van den eerbied af, dien men aan een hooggeplaatst persoon, tot de aanbidding, die men aan God zelve verschuldigd is), zoodat het verband moet aanduiden, welke soort van eerbetooning er bedoeld wordt. Aangezien nu de meeste personen, die tot den Heer kwamen, tijdens zijne omwandeling op aarde, de bedoeling niet hadden om Hem als God te erkennen, zoo hebben wij ook in die gevallen „huldigen” en niet „aanbidden” genomen.

In plaats van „heidenen” vertaalden wij „volken,” omdat heidenen, in onzen tijd alleen gebruikt voor afgodendienaars, op de meeste plaatsen niet met de bedoeling van den schrijver overeenkomt. Wel waren, toen de boeken van het N. T. geschreven werden, alle niet-Joden afgodendienaars; doch de genade heeft de volken bezocht, en daardoor zijn zij thans over het algemeen geen heidenen meer, hoewel zij niet opgehouden hebben in tegenstelling met de Joden „volken” te zijn. Men leze b. v. Rom. XI, en men zal zien, dat „heidenen” daar in het geheel niet past. Daar, waar *τὰ ἔθνη* (*ta ethnä*) een klasse beteekent en niet de volken, vertaalden wij „die uit de volken.”

De lezer zal op vele plaatsen het woord „slaaf” aantreffen, hetwelk hem bij den eersten opslag vreemd zal voorkomen. Wij zijn hierin evenwel, gelijk in andere gevallen, getrouw het oorspronkelijke gevolgd. In het Grieksch zijn drie woorden, die bijkans dezelfde beteekenis hebben, en nochtans onderscheiden zijn: *δούλος* (*doulos*), *διάκονος* (*diakonos*) en *ὑπηρέτης* (*hupäretäs*). *Doulos* is een slaaf, d. i. iemand, die het eigendom is van zijnen meester; *diakonos* een gewone dienstknecht, b. v. aan tafel; *hupäretäs* een

dienaar, die een ambt bekleedt. Door dit onderscheid bij de vertaling te behouden, is de zin op sommige plaatsen veel duidelijker en treffender. Zie b. v. 1 Kor. VII: 21, 22 en Fil. II: 7.

Niet minder vreemd zal men het gebruik van het grieksche woord „hades” vinden. Voor deze keus bestond evenwel een afdoende reden. De Staten-vertaling toch heeft twee verschillende woorden, „hades” en „gehenna,” beide door „hel” vertaald. Nu is „gehenna,” de plaats der toekomstige pijn, ook poel des vuurs genoemd, die voor den duivel en zijne engelen bereid is, geheel iets anders dan „hades,” de plaats, waar de zielen der menschen na den dood heengaan. In den „hades” kan zoowel vreugde als smart zijn. De rijke man en Lazarus waren beiden in den „hades.” In de hel „gehenna” is slechts pijn. Uit den „hades” gaan zij, die geloofd hebben, bij Jezus’ komst naar het Vaderhuis over; uit den „hades” gaan de ongeloovigen aan het einde der eeuwen naar de hel. (Zie Openb. XX: 13, 14.) Ook de ziel van Jezus was in den „hades,” (Hand. II: 27) en dat gedeelte van den „hades,” waarin de zielen der geloovigen zijn, wordt door den Heer het Paradijs genoemd. (Luk. XXIII: 43.)

Er zijn door de Staten-overzetteren eveneens twee grieksche woorden door eenzelfde woord „verzoenen” en „verzoening” weergegeven, hoewel zij een verschillende beteekenis hebben, en daarom ook door twee onderscheidene woorden in deze vertaling uitgedrukt zijn. Het eerste grieksche woord *ἰλάσκειν* (*hilaskomai*) en *ἱλασμός* (*hilasmos*) heeft betrekking op God; het tweede *καταλλάσσω* (*katallasso*) en *καταλλαγῆ* (*katallagä*) heeft betrekking op ons. Door het offer van Christus is God bevredigd geworden, en zijn wij met God verzoend. Uit dien hoofde hebben wij het tweede woord met „verzoenen” en „verzoening” vertaald, en het eerste in Hebr. II: 17 door „het verzoeningswerk volbrengen” en in den brief van Johannes door „zoenoffer.”

Voor twee woorden viel het moeielijk een bevredigende vertaling te vinden, namelijk voor *μετάνοια* (*metanoia*) be-

keering en ἐκκλήσια (ekkläsia) gemeente. Het eerste woord beteekent: het zedelijk oordeel van de ziel over het verledene van den mensch, over alles, wat de mensch voor God is. „Boete” kon niet gebruikt worden, daar dit van zelfkastijding en het doen van goede werken gezegd wordt. „Gemoedsverandering” zou beter zijn; doch daar ook dit slechts de gedeeltelijke beteekenis van „metanoia” weergeeft, en het oordeel der ziel over het verledene daarin niet uitgedrukt wordt, bleef er niets dan het gebruikelijke „bekeering” over, al geeft het den zin slechts gebrekkig weder.

Het woord ἐκκλήσια beteekent eigenlijk „vergadering;” hetgeen duidelijk blijkt uit Hand. XIX: 41, waar wij lezen, dat de stadsschrijver „de vergadering” liet gaan. Het woord duidt aan een vergadering van hen, die in de grieksche staten burgerrecht hadden, tegenover zulke inwoners, die dit recht misten, en die πάροικοι (paroikoi) d. i. „vreemdelingen” en „bijwoners” genoemd werden. In het Nieuwe Testament wordt ἐκκλήσια gebezigd, zoowel van de vergadering der Israëlieten in de woestijn, (Hand. VII: 38.) als van de oproerige menigte te Efeze; (Hand. XIX: 41.) zoowel van de algemeene vergadering der Christenen in den hemel, (Hebr. XII: 23.) als van de gemeente op aarde. (Matth. XVI: 18.) Desniettemin konden wij er niet toe besluiten om het door „vergadering” te vertalen, maar behielden, om misverstand te voorkomen, het gewone woord „gemeente.”

Een andere moeielijkheid leverde de vertaling van het grieksche voorzetsel εἰς (eis), dat volgt op het woord βαπτίζω, doopen. Men wordt gedoopt εἰς, d. i. men wordt bij iets gevoegd, men sluit zich bij iets aan, men voegt zich bij een persoon door den doop. Zoo wordt men gedoopt εἰς den dood van Christus — εἰς Christus zelve — εἰς Mozes — εἰς de vergeving der zonden; het woord εἰς drukt het doel uit, dat met den doop beoogd wordt. Daarom vertaalden wij het door „tot,” in de overtuiging hierdoor den zin zoo nauwkeurig mogelijk te hebben weergegeven.

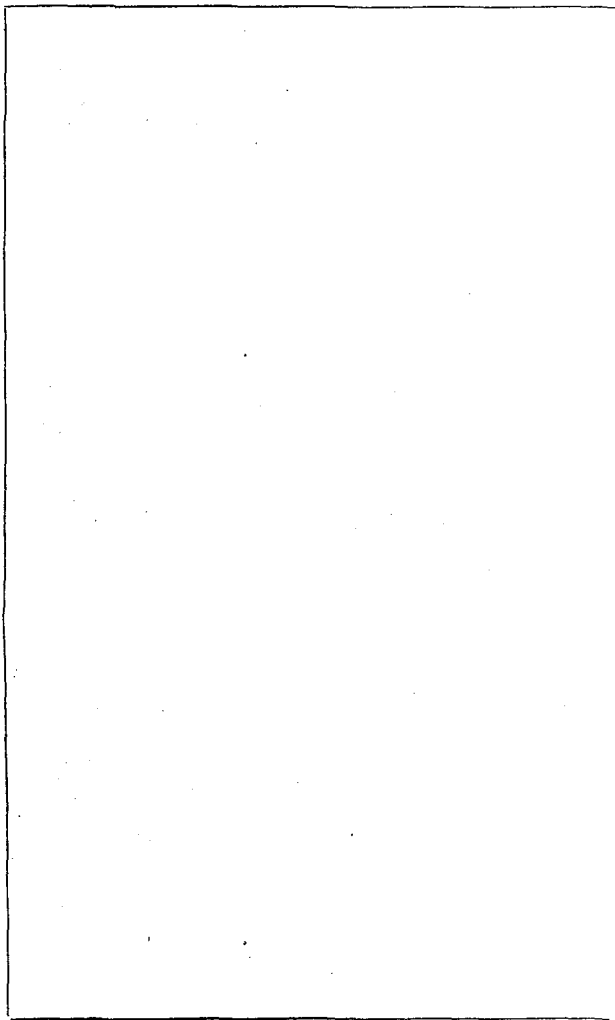
In sommige gevallen was het zeer moeielijk te beslissen,

of „geest” met een groote dan wel een kleine „g” moest geschreven worden. Zoo b. v. Rom. VIII. „De Geest zelf getuigt met onzen geest, dat wij kinderen Gods zijn.” De Geest, die getuigt, is de Heilige Geest, die als persoon in ons woont. „Onze geest” is niet onze ziel, maar „de Geest des levens,” (Rom. VIII: 2.) die ons is medegedeeld. Het eerste is dus de Geest als *persoon*, het tweede de Geest als *leven* in ons. Zoo lezen wij ook: „Gij zijt niet in het vleesch, maar in den Geest, indien namelijk de Geest Gods in u woont.” Door de inwoning des Heiligen Geestes is men in den Geest. *In den Geest* wil dus zeggen: in den toestand, dat wij den Geest *als leven in ons* bezitten.

Ook maken wij den lezer opmerkzaam op de weglating van het lidwoord vóór het woord „wet,” hetwelk in de brieven van Paulus, vooral in die aan de Romeinen en aan de Galatiërs, dikwerf voorkomt. Dit is van groot gewicht, omdat men onder de uitdrukking „de wet” steeds de wet van Mozes verstaat; terwijl de Apostel menigmaal van wet als een algemeen beginsel, en niet van *de* wet van Mozes spreekt. Waar zulks eenigszins mogelijk was, is dus ook in deze vertaling het lidwoord weggelaten, waar Paulus het wegliet. Waar dit echter in het lezen stootend was, is het lidwoord er bijgevoegd, doch tusschen haakjes.

En hiermede wordt deze vertaling van het Nieuwe Testament — onvolkomen, gelijk alles, wat uit menschenhanden te voorschijn komt — Gode bevolen, die ze, in zijne aanbiddelijke genade, doe strekken tot juister kennis van de waarheid, die in Jezus is, tot dieper inzicht in zijne plannen met betrekking tot den Zoon zijner liefde, en alzoo tot bevestiging en opbouw van de geloovigen in Nederland.

REGISTER VAN DE BOEKEN
des
NIEUWEN TESTAMENTS.

	Bladz.
Het Evangelie naar Mattheüs	1.
Het Evangelie naar Markus	75.
Het Evangelie naar Lukas.	122.
Het Evangelie naar Johannes	200.
De Handelingen der Apostelen	259.
De brief aan de Romeinen	337.
De eerste brief aan de Korinthiërs	369.
De tweede brief aan de Korinthiërs	399.
De brief aan de Galatiërs	418.
De brief aan de Efeziërs	429.
De brief aan de Filippiërs	439.
De brief aan de Kolossers.	447.
De eerste brief aan de Thessalonikers	454.
De tweede brief aan de Thessalonikers.	461.
De eerste brief aan Timótheüs	464.
De tweede brief aan Timótheüs	472.
De brief aan Titus	478.
De brief aan Filémon	482.
De brief aan de Hebreërs	484.
De brief van Jakobus	507.
De eerste brief van Petrus	515.
De tweede brief van Petrus	524.
De eerste brief van Johannes	529.
De tweede brief van Johannes	537.
De derde brief van Johannes.	539.
De brief van Judas	540.
De Openbaring	543.

VERKORTINGEN.

And.	=	Anderen.
d. i.	=	dat is.
Eig.	=	Eigenlijk.
Gr.	=	Grieksch.
Hebr.	=	Hebreeuwsch.
Lett.	=	Letterlijk.
ontbr.	=	ontbreekt.
R.	=	Textus receptus.
R. l. w.	=	" " laat weg.
R. v. b.	=	" " voegt bij.
S. l.	=	Sommigen lezen.
S. l. w.	=	" laten weg.
S. v. b.	=	" voegen bij.
V. l.	=	Velen lezen.
V. l. w.	=	" laten weg.
V. v. b.	=	" voegen bij.

HET EVANGELIE

NAAR

MATTHEUS.

- I. — Het boek des geslachts van Jezus Christus, zoon van David, zoon van Abraham.
- 2 Abraham gewon Izaäk, en Izaäk gewon Jakob, en Jakob gewon Juda en zijne 3 broeders; en Juda gewon Perez en Zera bij Thamar; en Perez gewon Hezron; 4 en Hezron gewon Ram; en Ram gewon Aminádab; en Aminádab gewon Nahesson; en Nahesson gewon 5 Salmon; en Salmon gewon Boaz bij Rachab; en Boaz gewon Obed bij Ruth; en 6 Obed gewon Isaï; en Isaï gewon David, den koning. En David, de koning, gewon Salomo bij haar, die Uria's [vrouw was ge- 7 weest]; en Salomo gewon Rehabeam; en Rehabeam 8 gewon Abia; en Abia gewon Asa; en Asa gewon Josafat; en Josafat gewon Joram; 9 en Joram gewon Uzzia; en Uzzia gewon Jotham; en Jotham gewon Achaz; en 10 Achaz gewon Hizkia; en Hizkia gewon Manasse; en Manasse gewon Amon; en 11 Amon gewon Josia; en Josia gewon Jechonia en zijne broeders, ten tijde der 12 wegvoering naar Babel. En na de wegvoering naar Babel gewon Jechonia Seálthiël; en Seálthiël gewon 13 Zerubbabel; en Zerubbabel gewon Abiud; en Abiud gewon Eljakim; en Eljakim 14 gewon Azor; en Azor gewon Zadok; en Zadok gewon Achim; en Achim gewon 15 Eliud; en Eliud gewon Eleazar; en Eleazar gewon Matthan; en Matthan ge- 16 won Jakob; en Jakob gewon Jozef, den man van Maria, uit wie geboren is

- Jezus, die genoemd wordt Christus.
- 17 Al de geslachten dan van Abraham tot David [zijn] veertien geslachten, en van David tot de wegvoering naar Babel veertien geslachten, en van de wegvoering naar Babel tot Christus veertien geslachten.
- 18 De geboorte nu van Jezus Christus was aldus: Toen, namelijk, zijne moeder Maria met Jozef ondertrouwd was, werd zij, eer zij samengekomen waren, zwanger bevonden uit den Heiligen
- 19 Geest. Jozef nu, haar man, daar hij rechtvaardig was, en haarniet wilde te schande maken, was van voornemen haar heimelijk te
- 20 verstooten. Doch terwijl hij deze dingen overdacht, zie, een engel [des] Heeren^a verscheen hem in den droom, zeggende: Jozef, zoon van David, vrees niet Maria, uwe vrouw, tot u te nemen; want hetgeen in haar verwekt is, is uit den Heiligen
- 21 Geest. En zij zal een zoon baren, en gij zult zijnen
- naam noemen Jezus; want hij zal zijn volk verlossen van hunne zonden. Dit alles nu is geschied, opdat vervuld zou worden, hetgeen door [den] Heer gesproken is door middel van
- 22 den profeet, zeggende: „Zie, de maagd zal zwanger worden, en een zoon baren, en men zal zijnen naam noemen Emmanuël”,^b hetwelk, overgezet, is: God met ons.
- 24 Jozef dan, uit den slaap ontwaakt zijnde, deed, gelijk de engel [des] Heeren hem bevolen had, en nam
- 25 zijne vrouw tot zich. En hij bekende haar niet, totdat zij haren eerstgeboren zoon gebaard had; en hij noemde zijnen naam Jezus.
- II. — Toen nu Jezus geboren was te Bethlehem in Judéa, in de dagen van den koning Herodes, zie, magiërs^c uit het Oosten kwamen te Jeruzalem, zeggende: Waar is de koning der Joden, die geboren is? want wij hebben zijne ster gezien in het Oosten, en zijn gekomen om hem te huldigen.

^a) „Heer,” zonder artikel, duidt hier, gelijk op vele andere plaatsen in het N. T., den naam Jehovah aan. — ^b) Jes. VII: 14. — ^c) Magiërs waren perzische priesters, die zich met natuur- en sterrenkunde bezighielden.

- 3 De koning Herodes nu, [dit] gehoord hebbende, werd ontroerd, en geheel
 4 Jeruzalem met hem, en bijeenvergaderd hebbende al de overpriesters en schriftgeleerden des volks, onderzocht bij hen, waar de Christus zou geboren worden. En zij zeiden tot hem: Te Bethlehem in Judéa; want aldus is geschreven door den profet: „En gij Bethlehem, land van Juda, zijt geenszins de minste onder de vorsten van Juda; want uit u zal een leidsman voortkomen, die mijn volk Israël weiden zal.”^a
- 7 Toen riep Herodes heimelijk de magiërs, en onderzocht bij hen nauwkeurig naar den tijd van het
 8 verschijnen der ster; en hen naar Bethlehem zedende, zeide hij: Gaat heen, en doet nauwkeurig onderzoek naar het kindeken, en als gij het zult gevonden hebben, zoo boodschapt het mij, opdat ik ook kome, en
 9 het huldige. En zij, den koning gehoord hebbende, gingen heen; en zie, de
 10 ster, die zij in het Oosten gezien hadden, ging hen voor, totdat zij kwam en stond boven [de plaats],
 11 waar het kindeken was. En als zij de ster zagen, verheugden zij zich met zeer
 12 groote vreugde. En in het huis gekomen zijnde, zagen^b zij het kindeken met Maria, zijne moeder, en nedervallende, huldigden zij het; en hunne schatten opengedaan hebbende, boden zij het geschenken aan: goud en wierook en mirre.
 13 En als zij in den droom een goddelijke aanwijzing^c ontvangen hadden, om niet tot Herodes terug te keeren, vertrokken zij langs een anderen weg naar hun land.
 14 Toen zij nu vertrokken waren, zie, een engel [des] Heeren verscheen in den droom aan Jozef, zeggende: Sta op; neem tot u het kindeken en zijne moeder, en vlucht naar Egypte, en wees aldaar, totdat ik het u zeggen zal; want Herodes zal het kindeken zoeken, om het om te brengen. Hij

^a) Micha V: 1. — ^b) R. „vonden.” — ^c) Het grieksche woord heeft den zin van een antwoord op een vraag, derhalve een godspraak, een goddelijk antwoord, en niet eenvoudig een waarschuwing.

- dan opgestaan zijnde, nam het kindeken en zijne moeder tot zich in den nacht, en
- 15 vertrok naar Egypte; en hij was aldaar tot den dood van Herodes; opdat vervuld zou worden, hetgeen door [den] Heer gesproken is door middel van den profeet, zeggende: „Uit Egypte heb Ik mijnen zoon geroepen.”^a
- 16 Toen werd Herodes, ziende dat hij door de magiërs bedrogen was, zeer vertoorned; en hij zond heen, en bracht om al de jongskens, die in Bethlehem en in al zijne landpalen[waren], van twee jaar en daar beneden, naar den tijd, dien hij van de magiërs nauwkeurig onderzocht had. Toen werd vervuld, hetgeen gesproken is door den profeet Jeremia, zeggende: „Een stem werd in Rama gehoord, geklag, en geweend, en veel gekerm: Rachel beweende hare kinderen, en wilde niet vertroost wezen, omdat zij niet zijn.”^b
- 19 Toen nu Herodes gestorven was, zie, een engel [des] Heeren verscheen in den droom aan Jozef in
- 20 Egypte, zeggende: Sta op, en neem tot u het kindeken en zijne moeder, en ga naar het land Israëls; want die het leven van het kindeken
- 21 zochten, zijn gestorven. En hij stond op, en nam tot zich het kindeken en zijne moeder, en kwam in het
- 22 land Israëls; maar toen hij hoorde, dat Archelaüs over Judéa koning was in de plaats van zijnen vader Herodes, vreesde hij derwaarts te gaan; en een goddelijke aanwijzing in den droom ontvangen hebbende, vertrok hij naar de streken van Galiléa, en kwam en woonde in een stad, genaamd Nazareth; opdat vervuld zou worden, hetgeen gesproken is door de profeten: Hij zal Nazaréner genoemd worden.
- III.^c — In die dagen nu kwam Johannes de dooper, predikende in de woestijn van
- 2 Judéa, en zeggende: Bekeert u, want het koninkrijk der hemelen is nabij
- 3 gekomen. Want deze is het, van wien gesproken is door Jesaja, den profeet, zeggende: „Stem eens roe-

^a) Hos. XI: 1. — ^b) Jer. XXXI: 15. — ^c) Zie Mark. I; Luk. III.

- penden in de woestijn : Be-
reidt den weg [des] Heeren;
maakt zijne paden recht!"^a
- 4 Hij nu, Johannes, had zijne
kleeding van kemelshaar,
en een lederen gordel om
zijne lende; en zijn voedsel
was sprinkhanen en wilde
honig.
- 5 Toen ging tot hem uit Je-
ruzalem en geheel Judéa,
en de geheele omstreek der
6 Jordaan; en zij werden door
hem gedoopt in de Jordaan,
belijdende hunne zonden.
- 7 Maar ziende velen van de
farizeën en sadduceën tot
zijnendoopkomen, zeide hij
tot hen: Adderengebroad!
wie heeft u aangewezen
te vlieden van den toeko-
8 menden toorn? Brengt dan
vrucht^b voort, der bekee-
9 ring waardig. En meent
niet bij uzelfen te zeggen:
Wij hebben Abraham tot
vader! want ik zeg u, dat
God uit deze steenen Abra-
ham kinderen kan verwek-
10 ken. En reeds^c ligt de bijl
aanden wortel der boomen;
elke boom dan, die geen
goede vrucht voortbrengt,
wordt omgehouden en in
11 het vuur geworpen. Ik doop
- u wel met water tot bekee-
ring; maar die na mij komt,
is sterker dan ik, wiens
voetzolen ik niet waardig
ben aan te dragen; hij zal
u doopen met den Heiligen
12 Geest en met vuur; wiens
wan in zijne hand is, en
hij zal zijnen dorschvloer
door en door zuiveren, en
zijne tarwe in de schuur
samenbrengen, maar het
kaf met onuitbluschbaar
vuur verbranden.
- 13 Toen kwam Jezus van Gal-
iléa naar de Jordaan tot
Johannes, om door hem ge-
14 doopt te worden; doch Jo-
hannes hield hem tegen,
zeggende: Ik heb noodig
door u gedoopt te worden,
15 en gij komt tot mij? Doch
Jezus antwoordende, zeide
tot hem: Laat nu af; want
aldus betaamt het ons alle
gerechtigheid te vervullen.
Toen liet hij van hem af.
- 16 En Jezus, gedoopt zijnde,
klom terstond op uit het wa-
ter; en zie, de hemelen wer-
den hem geopend, en hij
zag den Geest Gods neder-
dalen als een duif,^d en op
17 hem komen; en zie, een
stem uit de hemelen, zeg-

^a) Jes. XL: 3. — ^b) R. „vruchten.” — ^c) R. „En ook reeds.” —

^d) Eig. „alsof het een duif was.”

gende: Deze is mijn geliefde Zoon, in wien Ik mijn welbehagen gevonden heb!

- IV.** — ^aToen werd Jezus door den Geest heengeleid naar de woestijn, om verzocht te worden door den duivel. En nadat hij veertig dagen en veertig nachten gevast had, hongerde hem ten laatste.
- 3 En de verzoeker kwam tot hem, en zeide: Indien gij Gods Zoon zijt, zeg dat deze steenen brooden worden.
- 4 Doch hij antwoorde, zeide: Er staat geschreven: „De mensch zal van brood alleen niet leven, maar van alle woord, dat door den mond Gods uitgaat.”^b
- 5 Toen nam de duivel hem mede naar de heilige stad, en stelde hem op de tinne des tempels, en zeide tot hem: Indien gij Gods Zoon zijt, werp uzelf nederwaarts; want er staat geschreven: „Hij zal zijnen engelen aangaande u bevel geven, en zij zullen u op de handen dragen, opdat gij niet misschien uwen voet
- 7 aan een steen stoot.”^c Jezus zeide tot hem: Er staat

wederom geschreven: „Gij zult [den] Heer, uwen God, niet verzoeken.”^d

- 8 Wederom nam de duivel hem mede naar eèn zeer hoogen berg, en toonde hem al de koninkrijken der wereld en hunne heerlijkheid,
- 9 en zeide tot hem: Al deze dingen zal ik u geven, indien gij, nedervallende, mij
- 10 zult aanbidden. Toen zeide Jezus tot hem: Ga weg, satan! want er staat geschreven: „[Den] Heer, uwen God, zult gij aanbidden, en Hem alleen dienen.”^e
- 11 Toen verliet hem de duivel; en zie, engelen kwamen, en dienden hem.
- 12 Toen hij nu gehoord had, dat Johannes was overgeleverd, vertrok hij naar Galiléa; en Nazareth verlaten hebbende, kwam hij, en woonde te Kapernaüm, gelegen aan de zee, in de landpalen van Zebulon en
- 14 Nafthali, opdat vervuld zou worden, hetgeen gesproken is door Jesaja, den profeet, zeggende: „Land Zebulon en land Nafthali, weg der zee, over de Jordaan, Galiléa der natiën:

^a) Zie Mark. I: 12; Luk. IV. — ^b) Deut. VIII: 3. — ^c) Ps. XCI: 11, 12. — ^d) Deut. VI: 16. — ^e) Deut. VI: 13. — ^f) R. „Jezus.”

- 16 het volk, dat in duisternis zat, heeft een groot licht gezien, en die zaten in het land en de schaduw des doods, voor die is een licht opgegaan." ^a Van toen af begon Jezus te prediken en te zeggen: Bekeert u! want het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen.
- 17
- 18 En ^b langs de zee van Galiléa wandelende, zag hij twee broeders, Simon, genaamd Petrus, en Andréas, zijnen broeder, een net in de zee werpende, want zij
- 19 waren visschers; en hij zeide tothen: Komt achter mij, en ik zal u visschers van
- 20 menschen maken. En zij, terstond de netten verlatende, zijn hem gevolgd. En van daar voortgaande, zag
- 21 hij twee andere broeders, Jakobus, den [zoon] van Zebedéus, en Johannes, zijnen broeder, in het schip met hunnen vader Zebedéus, hunne netten verstellende, en hij riep hen. En zij, terstond het schip en hunnen vader verlatende, zijn hem gevolgd.
- 22
- 23 En Jezus ging geheel Galiléa rond, leerende in hunne synagogen, en predikende het evangelie ^c des koninkrijks, en genezende elke ziekte en elke kwaal
- 24 onder het volk. En het gerucht van hem ging uit in geheel Syrië, en zij brachten tot hem allen, die krank waren, door allerlei ziekten en pijnen bevangen, en van den duivel bezetenen, ^d en maanzieken en verlamden;
- 25 en hij genas hen. En vele scharen volgden hem, van Galiléa en Decápolis en Jeruzalem en Judéa en van over de Jordaan.
- V. — En de scharen ziende, klom hij op den berg; en zich nedergezet hebbende, kwamen zijne discipelen tot
- 2 hem. En zijnen mond geopend hebbende, leerde hij hen, zeggende:
- 3 Welgelukzalig de armen van geest, want hunner ^e is het koninkrijk der hemelen. Welgelukzalig die treuren, want zij ^e zullen
- 4 vertroost worden. Welgelukzalig de zachtmoedigen,
- 5

^a) Jes. IX: 1, 2. — ^b) R. „Jezus.” — ^c) d. i. blijde boodschap. — ^d) Eig. „die demonen (booze geesten) hadden.” — ^e) In het grieksch valt op *hunner* en *zij* de klemtoon.

- want zij zullen de aarde ^a
- 6 beërven. Welgelukzalig die honger en dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden.
- 7 Welgelukzalig de barmhartigen, want hun zal barmhartigheid geschieden. Welgelukzalig de reinen van hart, want zij zullen God zien. Welgelukzalig de vredestichters, want zij zullen zonen Gods genoemd worden. Welgelukzalig die vervolgd worden om der gerechtigheid wil, want hunner is het koninkrijk der hemelen. Welgelukzalig zijt gij, wanneer zij u smaden, en vervolgen, en liegende allerlei kwaad van u spreken, om mijnentwil. Verblijdt en verheugt u, want uw loon is groot in de hemelen; want alzoo hebben zij vervolgd de profeten, die vóór u [geweest zijn].
- 13 Gij zijt het zout der aarde; ^b indien nu het zout smakeloos wordt, waarmede zal het gezouten worden? Het deugt tot niets meer, dan om buitengeworpen en door de menschen vertreden te worden.
- 14 Gij zijt het licht der wereld; een stad, op een berg liggende, kan niet verborgen zijn. Ook steekt men geen lamp aan, en zet haar onder de korenmaat, maar op den luchter, en zij schijnt voor allen, die in het huis [zijn]. Laat uw licht alzoo schijnen voor de menschen, opdat zij uwe goede werken zien, en uwen Vader die in de hemelen is, verheerlijken.
- 17 Meent niet, dat ik gekomen ben, om de wet of de profeten te ontbinden; ik ben niet gekomen om te ontbinden, maar te voleindigen. ^c Want voorwaar, ik zeg u: totdat de hemel en de aarde voorbijgaan, zal niet één jota of één tittel van de wet voorbijgaan,

^a) Of „het land.” Het is een aanhaling uit Ps. XXXVII: 11. Het land beërven was, voor een Jood, de aarde beërven, en omgekeerd. —

^b) Of „des lands.” — ^c) Het grieksche woord beteekent niet een gebod vervullen door gehoorzaamheid, maar een bepaald systeem volmaken. Zoo voleindigt de leer omtrent de gemeente het Woord van God. (Kol. I: 25.) Hoewel Christus inderdaad de wet vervuld heeft, spreekt onze tekst daar niet over.

- totdat het alles is geschied.
- 19 Wie dan één van deze minste geboden zal ontbonden, en den menschen aldus zal geleerd hebben, zal de minste genoemd worden in het koninkrijk der hemelen; maar wie [ze] zal gedaan en geleerd hebben, die zal groot genoemd worden in het koninkrijk der hemelen.
- 20 Want ik zeg u, dat, zoo uwe gerechtigheid niet overvloediger is dan [die] der schriftgeleerden en farizeën, gij het koninkrijk der hemelen geenszins zult ingaan.
- 21 Gij hebt gehoord, dat tot de ouden gezegd is: Gij zult niet dooden; maar wie doodt, zal strafbaar zijn door het gericht. Doch ik zeg u, dat ieder, die te onrecht^a op zijnen broeder toornig is, strafbaar zal zijn door het gericht; en wie tot zijnen broeder zegt: „Raka!“^b zal strafbaar zijn door den grooten raad; en wie zegt: „Dwaas!“^c zal strafbaar zijn met de hel des vuurs. Zoo gij dan uwe
- 22
23
24
25
26
27
28
29
30
- gave offert op het altaar, en daar indachtig wordt, dat uw broeder iets tegen u heeft, laat daar uwe gave vóór het altaar, en ga eerst heen, verzoen u met uwen broeder, en kom dan en offer uwe gave. Wees spoedig welgezind jegens uwe tegenpartij, terwijl gij met hem op den weg zijt, opdat niet de tegenpartij u den rechter overlevere, en de rechter u den dienaar overlevere, en gij in de gevangenis geworpen wordt.
- Voorwaar, ik zeg u: gij zult daar geenszins uitkomen, totdat gij den laatsten penning betaald hebt.
- Gij hebt gehoord, dat^a gezegd is: Gij zult geen overspel doen. Maar ik zeg u, dat ieder, die een vrouw aanziet om haar te begeeren, reeds overspel met haar gedaan heeft in zijn hart. Indien dan uw rechteroog u ergert, trek het uit, en werp het van u; want het is u nut, dat één uwer leden verga, en niet uw geheele lichaam in de hel geworpen worde. En indien uwe rechterhand u er-

^a) S. l. w. „te onrecht.“ — ^b) Een hebreuwsch scheldwoord, dat *leeghoofd* beteekent. — ^c) Naar hebr. spraakgebruik zooveel als *goddelooze*. — ^d) R. v. b. „tot de ouden.“

- gert, houw haar af, en werp haar van u; want het is u nut, dat één uwer leden verga, en niet uw geheele lichaam in de hel geworpen worde.
- 31 Er is ook gezegd: Al wie zijne vrouw verstooten zal, die geve haar een scheid-
- 32 brief. Maar ik zeg u, dat al wie zijne vrouw verstooten zal, behalve uit oorzaak van hoererij, die maakt, dat zij overspel doet; en wie een verstootene zal trouwen, die doet overspel.
- 33 Wederom hebt gij gehoord, dat tot de ouden gezegd is: Gij zult den eed niet breken, maar den Heer
- 34 uwe eeden houden. Maar ik zeg u: zweert ganschelijk niet, noch bij den hemel, want hij is de troon Gods;
- 35 noch bij de aarde, want zij is de voetbank zijner voeten; noch bij Jeruzalem, want zij is de stad des grooten Konings; noch bij uw hoofd zult gij zweren, want gij kunt niet één haar wit
- 36 of zwart maken. Maar uw woord zij: ja, ja; neen, neen; wat meer is dan dit, is uit den booze.
- 38 Gij hebt gehoord, dat gezegd is: Oog om oog, en tand om tand. Maar ik zeg u: wederstaat den booze niet; maar al wie u op uwe rechterwang slaat, keer
- 39 hem ook de andere toe; en zoo iemand met u rechten wil, en uwen rok nemen, laat hem ook den mantel;
- 40 en al wie u zal dwingen één mijl te gaan, ga met
- 41 hem twee. Geef aan hem, die van u vraagt, en keer u niet af van hem, die van u leenen wil.
- 42 Gij hebt gehoord, dat gezegd is: Gij zult uwen naaste liefhebben en uwen
- 43 vijand haten. Maar ik zeg u: hebt uwe vijanden lief; [zegent ze, die u vervloeken; doet wel aan hen, die u haten;]^a en bidt voor hen, die [u kwaad doen en]^a u
- 44 vervolgen; opdat gij zonen moogt zijn van uwen Vader, die in de hemelen is; want Hij doet zijne zon opgaan over boozen en goeden, en regent over rechtvaardigen
- 45 en onrechtvaardigen. Want indien gij liefhebt, die u liefhebben, wat loon hebt gij? Doen ook de tollenaars

^a) In sommige handschriften ontbreken de woorden tusschen [ ]; andere laten alleen de eerste helft uit.

47 niet hetzelfde? En indien gij
alleen uwe broeders groet,
wat doet gij meer [dan an-
deren]? Doen ook de vol-
48 ken ^a niet hetzelfde? Weest
gij dan volmaakt, gelijk
uw hemelsche Vader ^b vol-
maakt is.

VI. — Hebt acht, dat gij uwe
aalmoes ^c niet doet voor de
mensen, om van hen ge-
zien te worden; anders hebt
gij geen loon bij uwen Va-
der, die in de hemelen is.

2 Wanneer gij dan aalmoes
doet, laat voor u niet trom-
petten, gelijk de huiche-
laars doen in de synagogen
en op de straten, opdat zij
door de menschen geëerd
mogen worden. Voorwaar,
ik zeg u: zij hebben hun
3 loon weg. Maar als gij aal-
moes doet, laat uwe linker-
hand niet weten, wat uwe
4 rechter doet; opdat uwe
aalmoes in het verborgen
zij; en uw Vader, die in het
verborgen ziet, zal het u ^d
vergeldden.

5 En wanneer gij bidt, zoo
zult gij niet zijn gelijk de
huichelaars; want zij bid-

den gaarne staande in de
synagogen en op de hoeken
der straten, opdat zij door
de menschen mogen gezien
worden. Voorwaar, ik zeg
u: zij hebben hun loon
6 weg. Maar gij, wanneer gij
bidt, ga in uwe binnenka-
mer, en uwe deur gesloten
hebbende, bid tot uwen Va-
der, die in het verborgen
is; en uw Vader, die in het
verborgen ziet, zal het u ^d
7 vergeldden. En als gij bidt,
zoo gebruikt geen omhaal
van woorden, gelijk [die
uit] de volken; want zij
meenen, dat zij om hunne
veelheid van woorden zul-
8 len verhoord worden. Zijt
hun dan niet gelijk; want
uw Vader weet, wat gij
noodig hebt, eer gij Hem
9 bidt. Gij dan bidt aldus:
Onze Vader, die in de
hemelen zijt, uw naam
10 worde geheiligd. Uw ko-
ninkrijk kome. Uw wil
geschiede, gelijk in den
hemel, zoo ook op de aarde.
11 Geef ons heden ons toerei-
12 kend brood. ^e En vergeef
ons onze schulden, gelijk

^a) R. „tollenaars.” — ^b) R. „uw Vader, die in de hemelen is.” —

^c) V. l. „uwe gerechtigheid”, en deze lezing is wellicht de juiste. De
zin is dan meer algemeen. — ^d) R. v. b. „in het openbaar.” —

^e) S. l.: „het brood voor of tot morgen.”

- ook wij vergeven onzen
 13 schuldenaren. En leid ons niet in verzoeking, maar verlos ons van den booze. ^a
- 14 Want indien gij den menschen hunne misdaden vergeeft, zoo zal uw hemelsche Vader ook u vergeven;
- 15 maar indien gij den menschen hunne misdaden niet vergeeft, zoo zal ook uw Vader uwe misdaden niet vergeven.
- 16 En wanneer gij vast, vertoont geen droevig gelaat, gelijk de huichelaars; want zij mismaken hunne aangezichten, opdat het door de menschen gezien worde, dat zij vasten. Voorwaar, ik zeg u: zij hebben hun
 17 loon weg. Maar gij, als gij vast, zalf uw hoofd, en
 18 wasch uw aangezicht, opdat het niet door de menschen gezien worde, dat gij vast, maar door uwen Vader, die in het verborgen is; en uw Vader, die in het verborgen ziet, zal het u ^b vergelden.
- 19 Vergadert u geen schatten op de aarde, waar mot en roest verderft, en waar
 20 dieven doorgraven en stelen; maar vergadert u schatten in den hemel, waar noch mot, noch roest verderft, en waar dieven niet doorgraven noch stelen; want waar uw schat is, daar zal ook uw hart zijn.
- 22 De lamp des lichaams is het oog; indien dan uw oog eenvoudig is, zoo zal uw geheele lichaam verlicht
 23 wezen; maar indien uw oog boos is, zoo zal uw geheele lichaam duister zijn. Indien dan het licht, dat in u is, duisternis is, hoe groot is de duisternis!
- 24 Niemand kan twee heeren dienen; want hij zal óf den éénen haten en den anderen liefhebben, óf den éénen aanhangen en den anderen verachten. Gij kunt niet God dienen en den mammon. ^c Daarom zeg ik u: zijt niet bezorgd voor uw leven, wat gij eten en wat gij drinken zult, noch voor uw lichaam, waarmede gij u kleeden zult. Is het leven niet meer dan het voedsel, en het lichaam dan de kleeding? Aanziet de vogelen

^a) R. v. b.: „want u is het koninkrijk, en de kracht, en de heerlijkheid, tot in eeuwigheid. Amen.” — ^b) R. v. b. „in het openbaar.” — ^c) d. i. „het geld.”

- des hemels, dat zij niet
zaaien, noch maaien, noch
in schuren verzamelen; en
uw hemelsche Vader voedt
dezelve. Gaat gij ze niet
27 verre te boven? En wie van
u kan, door bezorgd te zijn,
ééne el aan zijne lengte toe-
28 voegen? En wat zijt gij be-
zorgd voor kleeding? Aan-
merkt de leliën des velds,
hoe zij wassen; zij arbeiden
29 niet en spinnen niet; en ik
zeg u, dat zelfs Salomo in
al zijne heerlijkheid niet is
bekleed geweest als één van
30 deze. Indien nu God het
gras des velds, dat heden
is, en morgen in den oven
geworpen wordt, aldus be-
kleedt, zal Hij niet veel
meer u [bekleeden], klein-
31 geloovigen? Daarom zijt
niet bezorgd, zeggende:
wat zullen wij eten? of wat
zullen wij drinken? of waar-
mede zullen wij ons klee-
32 den? Want al deze dingen
zoeken de volken; want uw
hemelsche Vader weet, dat
gij al deze dingen behoeft.
33 Maar zoekt eerst het koninkrijk Gods en zijne ^a gerechtigheid, en al deze dingen zullen er u bij gegeven
- 34 worden. Zijt dan niet bezorgd voor den dag van morgen; want de dag van morgen zal voor het zijne zorgen; [elke] dag heeft genoeg aan zijn eigen kwaad.
- VII.** — Oordeelt niet, opdat gij niet geoordeeld wordt; 2 want met welk oordeel gij oordeelt, zult gij geoordeeld worden; en met welke maat gij meet, zal u geme- 3 ten ^b worden. En wat ziet gij den splinter, die in het oog uws broeders is, maar den balk, die in uw oog is, 4 bemerkt gij niet? Of hoe zult gij tot uwen broeder zeggen: Laat toe, dat ik den splinter uit uw oog uitdoe, en zie, de balk is in 5 uw oog? Huichelaar! doe eerst den balk uit uw oog, en dan zult gij helder zien, om den splinter uit uws broeders oog uit te doen. 6 Geeft het heilige den honden niet, noch werpt uwe paarlen voor de zwijnen; opdat zij ze niet met hunne voeten vertreden, en zich omkeerende u verscheuren. 7 Bidt, en u zal gegeven worden; zoekt, en gij zult vinden; klopt, en u zal

^a) „Zijne” heeft betrekking op God. — ^b) R. „wederagemeten.”

- 8 opengedaan worden. Want een iegelijk, die bidt, die ontvangt; en die zoekt, die vindt; en die klopt, dien zal opengedaan worden. Of welk mensch is er onder u, die, als zijn zoon hem om brood zou bidden, hem een steen zal geven? en als hij om een visch zou bidden, hem een slang zal geven?
- 11 Indien dan gij, die boos zijt, goede gaven weet te geven aan uwe kinderen, hoeveel te meer zal uw Vader, die in de hemelen is, goede [gaven] geven den genen, die er Hem om bidden.
- 12 Alles dan, wat gij wilt, dat u de menschen doen, doet gij hun ook alzoo; want dit is de wet en de profeten.
- 13 Gaat in door de nauwe poort; want wijd is de poort, en breed de weg, die tot het verderf leidt, en velen zijn er, die door de zelve ingaan. Want nauw ^a is de poort en smal de weg, die tot het leven leidt, en weinigen zijn er, die hem vinden.
- 15 Doch wacht u voor de valsche profeten, die tot u komen in schaapskleederen, maar van binnen verscheurende wolven zijn.
- 16 Aan hunne vruchten zult gij hen kennen. Leest men ook een druif van doornen, of vijgen van distelen? Zoo brengt elke goede boom goede vruchten voort, maar de kwade boom brengt kwade vruchten voort. Een goede boom kan geen kwade vruchten voortbrengen, noch een kwade boom goede vruchten voortbrengen. Elke boom, die geen goede vrucht voortbrengt, wordt omgehouden en in het vuur geworpen. Zoo zult gij hen dan aan hunne vruchten kennen.
- 21 Niet een iegelijk, die tot mij zegt: Heere, Heere! zal ingaan in het koninkrijk der hemelen, maar hij, die den wil doet mijns Vaders, die in de hemelen is.
- 22 Velen zullen te dien dage tot mij zeggen: Heere, Heere! hebben wij niet door uwen naam geprofeteerd, en door uwen naam duivelen ^b uitgeworpen, en door uwen naam vele krachten gedaan? En dan zal ik hun

^a) Of misschien: hoe nauw. — ^b) Eig. „demonen,” d. z. booze geesten, dienaren van den duivel.

- openlijk aanzeggen: Ik heb u nooit gekend. Gaat weg van mij, werkers der ongerechtigheid!^a
- 24 Een iegelijk dan, die deze mijne woorden hoort en ze doet, dien zal ik vergelijken bij een wijs man, die zijn huis op de rots ge-
- 25 bouwd heeft; en de slagregen viel, en de waterstroomen kwamen, en de winden waaiden, en sloegen tegen dat huis, en het viel niet; want het was op
- 26 de rots gegrondvest. En een iegelijk, die deze mijne woorden hoort, en ze niet doet, zal bij een dwaas man vergeleken worden, die zijn huis op het zand gebouwd
- 27 heeft; en de slagregen viel, en de waterstroomen kwamen, en de winden waaiden, en sloegen tegen dat huis, en het viel, en zijn val was groot.
- 28 En het geschiedde, toen Jezus deze woorden geëindigd had, dat de scharen verslagen stonden over
- 29 zijne leer; want hij leerde hen, als gezag hebbende, en niet als hunne^b schriftgeleerden.

VIII. — °Toen hij nu van den berg was afgekomen, volg-

2 den hem vele scharen. En zie, een melaatsche kwam, en huldigde hem, zeggende: Heer! indien gij wilt, gij

3 kunt mij reinigen. En Jezus, de hand uitstreckende, raakte hem aan, zeggende, Ik wil, wees gereinigd! En terstond was zijne me-

4 laatschheid gereinigd. En Jezus zeide tot hem: Zie, zeg het niemand; maar ga heen, vertoon u aan den priester, en offer de gave, die Mozes geboden heeft, hun tot een getuigenis.

5 °En toen hij^e te Kaper-naüm was ingegaan, kwam tot hem een hoofdman over honderd, biddende hem,

6 en zeggende: Heer! mijn knecht ligt te huis verlamd,

7 en lijdt zware pijnen. En Jezus zeide tot hem: Ik zal

8 komen en hem genezen. En de hoofdman over honderd antwoordde, en zeide: Heer! ik ben niet waardig, dat gij onder mijn dak zoudt inkomen, doch spreek alleen met een woord,^f en mijn knecht zal gezond worden.

9 Want ook ik ben een

^a) Lett. „wetteloosheid.” — ^b) R. „de”. — ^c) Zie Mark. I: 40; Luk. V: 12. — ^d) Zie Luk. VII. — ^e) R. „Jezus.” — ^f) R. „zeg alleen een woord.”

- mensch onder gezag [van anderen], hebbende krijgsknechten onder mij; en ik zeg tot dezen: Ga! en hij gaat; en tot een ander: Kom! en hij komt; en tot mijnen slaaf: Doe dit! en
- 10 hij doet het. En Jezus, [dit] hoorende, verwonderde zich, en zeide tot hen, die volgden: Voorwaar, ik zeg u, zelfs in Israël heb ik zulk een geloof niet ge-
- 11 vonden. Doch ik zeg u, dat velen zullen komen van Oosten en Westen, en zullen met Abraham, en Izaäk, en Jakob aanzitten ^a in het koninkrijk der hemelen; en de zonen des koninkrijks zullen worden uitgeworpen in de buitenste duisternis; daar zal weening en knersing der tanden zijn. En Jezus zeide tot den hoofdman over honderd: Ga heen, en u geschiede, gelijk gij geloofd hebt. En zijn knecht werd te dier ure gezond.
- 14 En Jezus, gekomen zijnde in het huis van Petrus, zag diens schoonmoeder met de koorts [te bed] lig-
- 15 gen. En hij raakte hare hand aan, en de koorts verliet haar; en zij stond op, en diende hem. ^b
- 16 En toen het avond geworden was, brachten zij vele van den duivel bezetenen tot hem, en hij wierp de geesten uit met een woord, en hij genas allen, die krank waren; opdat vervuld zou worden, hetgeen gesproken was door Jesaja, den profeet, zeggende: „Hij-zelf heeft onze krankheden [op zich] genomen, en onze ziekten gedragen.” ^c
- 18 En Jezus, vele scharen rondom zich ziende, beval naar de overzijde af te varen. En een schriftgeleerde kwam, en zeide tot hem: Meester! ik zal u volgen, waar gij ook heengaat. En Jezus zeide tot hem: De vossen hebben holen, en de vogelen des hemels nesten; ^d maar de Zoon des menschen heeft niet, waar hij het hoofd kan nederleg-
- 21 gen. En een ander van zijne discipelen zeide tot hem: Heer, sta mij toe eerst heen te gaan, en mijnen vader te begraven! Doch Jezus
- 22 te begraven! Doch Jezus

^a) Lett. „aanliggen,” naar de gewoonte der Oosterlingen. —

^b) R. „hen.” — ^c) Jes. LIII: 4. — ^d) Lett. „verblijven.”

- zeide tot hem: Volg mij, en laat de dooden hunne dooden begraven.
- 23 ^aEn toen hij in het schip
gegaan was, volgden hem
24 zijne discipelen. En zie, er
ontstond een groote on-
stuimigheid in de zee, zoo-
dat het schip door de golven
bedekt werd; doch hij sliep.
25 En de ^bdiscipelen gingen
tot [hem], en wekten hem,
zeggende: Heer, behoud
26 ons, wij vergaan! En hij
zeide tot hen: Waarom zijt
gij vreesachtig, kleinge-
loovigen? Toen stond hij
op, en bestrafte de winden
en de zee, en er werd groote
27 stilte. En de menschen ver-
wonderden zich, zeggende:
Hoedanig een is deze, dat
zelfs de winden en de zee
28 hem gehoorzamen! En toen
hij aan de overzijde was
gekomen, in het land der
Gergesénen, ontmoetten
hem twee van den duivel
bezetenen, komende uit de
graven, zeer woest, zoodat
niemand door dien weg kon
29 voorbijgaan. En zie, zij rie-
pen, zeggende: Wat heb-
ben wij met u [te doen],
- Jezus, ^cZoon Gods? Zijt
gij hier gekomen vóór den
tijd om ons te pijnigen? ^d
- 30 En er was, verre van hen,
een kudde van vele zwij-
31 nen, weidende. En de duive-
len baden hem, zeggende:
Indien gij ons uitwerpt,
laat ons toe ^e in de kudde
32 zwijnen te varen. En hij
zeide tot hen: Gaat heen.
En zij, uitgaande, voeren
in de kudde zwijnen; en
zie, de geheele kudde zwij-
nen stortte van de steilte
af in de zee, en zij stierven
33 in het water. ^fEn die [ze]
weidden, vloten; en naar
de stad gegaan zijnde,
boodschapten zij alles, en
wat met de bezetenen [ge-
34 schied was]. En zie, de ge-
heele stad ging uit Jezus
te gemoet; en toen zij hem
zagen, baden zij hem, dat
hij uit hunne landpalen
mocht vertrekken.
- IX.** — ^gEn in het schip gegaan
zijnde, voer hij over, en
kwam in zijne eigene stad.
2 En zie, zij brachten tot hem
een verlamde, liggende op
een bed. En Jezus, hun ge-
loof ziende, zeide tot den

^a) Zie Mark. IV, V; Luk. VIII: 22. — ^b) R. „zijne.” — ^c) V. l. w. „Jezus.” — ^d) Of misschien „om ons te pijnigen vóór den tijd?” — ^e) S. l. „zend ons.” — ^f) Gr. „de wateren.” — ^g) Zie Mark. II; Luk. V: 18.

- verlamde: Zijt welgemoed, kind! uwe zonden zijn^a ver-
 3 geven. En zie, sommigen
 derschriftgeleerden zeiden
 in zichzelf: Deze lastert.
 4 En Jezus, ziende hunne ge-
 dachten, zeide: Waarom
 denkt gij kwaad in uwe
 5 harten? Want wat is lich-
 ter, te zeggen: Uwe zonden
 zijn vergeven?^b of te zeg-
 gen: Sta op, en wandel?
 6 Doch opdat gij moogt we-
 ten, dat de Zoon des men-
 schen macht^c heeft op de
 aarde zonden te verge-
 ven.....; toen zeide hij tot
 den verlamde: Sta op, neem
 uw bed op, en ga heen naar
 7 uw huis. En hij, opgestaan
 zijnde, ging heen naar zijn
 8 huis. De scharen nu, [dit]
 ziende, werden bevreesd,^d
 en verheerlijkten God, die
 zulk een macht den men-
 schen gegeven had.
 9 En Jezus, van daar verder
 gaande, zage een mensch zit-
 tende aan het tolhuis, ge-
 naamd Mattheüs, en zeide
 tot hem: Volg mij. En hij
 10 opstaande, volgde hem. En
 het geschiedde; toen hij in
 het huis aanzat, zie, ^e vele
 tollenaars en zondaars kwa-
 men, en zaten mede aan met
 Jezus en zijne discipelen.
 11 En de farizeën, [dit] ziende,
 zeiden tot zijne discipelen:
 Waarom eet uw meester
 met de tollenaars en zon-
 12 daars? Maar Jezus, [dit]
 hoorende, zeide tot hen:
 Die gezond zijn, hebben
 geen geneesheer noodig,
 13 maar die ziek zijn. Maar
 gaat heen en leert, wat het
 is: „Ik wil barmhartigheid
 en niet offerande”;^f want
 ik ben niet gekomen om
 rechtvaardigen te roepen,
 maar zondaars.^g
 14 Toen kwamen de discipe-
 len van Johannes tot hem,
 zeggende: Waarom vasten
 wij en de farizeën dikwijls,
 en uwe discipelen vasten
 15 niet? En Jezus zeide tot
 hen: Kunnen de bruilofts-
 kinderen treuren, zoolang
 de bruidegom bij hen is?
 Maar er zullen dagen kom-
 men, wanneer de bruide-
 gom van hen zal weggenom-
 men zijn, en dan zullen zij
 16 vasten. En niemand zet een

^a) R. v. b. „u.” — ^b) R. „de zonden zijn u vergeven.” — ^c) In het gr. woord ligt tevens het denkbeeld van recht of gezag. — ^d) R. „verwonderdeu zich.” — ^e) Lett. „en zie.” — ^f) Hos. VI: 6. — ^g) R. v. b. „tot bekeering.”

- lap ongevold laken op een oud kleed; want het ingezette stuk scheurt [iets] van het kleed af, en de scheur
- 17 wordt erger. Noch doet men nieuwen wijn in oude zakken, anders bersten de zakken, en de wijn wordt uitgestort, en de zakken zijn bedorven; maar men doet nieuwen wijn in nieuwe zakken, en beide te zamen worden behouden.
- 18 " Terwijl hij deze dingen tot hen sprak, zie, een overste kwam tot [hem], en huldigde hem, zeggende: Mijne dochter is zoo even gestorven; doch kom, en leg uwe hand op haar, en
- 19 zij zal leven. En Jezus, opgestaan zijnde, volgde hem, en zijne discipelen. En zie, een vrouw, die twaalf jaren het bloedvloeien gehad had, kwam van achteren tot [hem], en raakte den zoom
- 21 zijns kleeds aan; want zij zeide in zichzelf: Indien ik slechts mijn kleed aanraak, zoo zal ik gezond worden. En Jezus, zich omkeerende en haar ziende, zeide: Zijt welgemoed, dochter! uw geloof heeft u
- 23 gezond gemaakt. En de vrouw was gezond van die ure af. En toen Jezus in het huis van den overste kwam, en de fluitspelers zag en de schare, die misbaar
- 24 maakte, zeide hij ^b: Gaat heen, want het meisje is niet dood, maar slaapt. En zij belachten hem. Toen nu de schare uitgedreven was, ging hij binnen, en vatte hare hand; en het meisje
- 26 stond op. En het gerucht hiervan ging uit door dat geheele land.
- 27 En toen Jezus van daar verder ging, volgden hem twee blinden, roepende en zeggende: Ontferm u onzer, Zoon Davids! En toen hij in het huis gekomen was, kwamen de blinden tot hem. En Jezus zeide tot hen: Geloof gij, dat ik dit
- 29 hem: Ja, Heer! Toen raakte hij hunne oogen aan, zeggende: U geschiede naar uw geloof. En hunne oogen werden geopend. En Jezus verbood hun strengelijk, zeggende: Ziet toe, dat niemand het wete. Maar zij,
- 31 uitgegaan zijnde, maakten

a) Zie Mark. V: 22; Luk. VIII: 41. — b) R. v. b. „tot hen.”

- hem ruchtbaar in dat geheele land.
- 32 Toen deze nu uitgingen, zie, daar brachten zij tot hem een stommen mensch, die van den duivel bezeten
- 33 was. En toen de duivel uitgeworpen was, sprak de stomme. En descharen verwonderden zich, zeggende: Zóó is het nooit in Israël
- 34 gezien! Doch de farizeën zeiden: Hij werpt de duivelen uit door den overster duivelen.
- 35 En Jezus trok al de steden en de dorpen rond, leerende in hunne synagogen, en predikende het evangelie des koninkrijks, en genezende elke ziekte en elke
- 36 kwaal. ^a En hij, de scharen ziende, werd met ontferming bewogen over hen, omdat zij afgemat waren en verstrooid, gelijk schapen, die geen herder hebben.
- 37 Toen zeide hij tot zijne discipelen: De oogst is wel groot, maar de arbeiders
- 38 zijn weinige; smeekt dan den Heer des oogstes, dat Hij arbeiders in zijnen oogst uitstoote.
- X. — En zijne twaalf discipelen tot zich geroepen hebbende, gaf hij hun macht ^b over onreine geesten, om ze uit te werpen, en om elke ziekte en elke kwaal te
- 2 genezen. De namen nu der twaalf apostelen zijn deze: De eerste, Simon, genaamd Petrus, en Andréas, zijn broeder; Jakobus, de [zoon] van Zebedeus, en Johannes,
- 3 zijn broeder; Filippus en Bartholomeüs; Thomas en Mattheüs, de tollenaar; Jakobus, de [zoon] van Alfeüs, en Lebbeüs, toege-
- 4 naamd Thaddeüs; Simon de Kanaäniet, ^c en Judas, de Iskariot, die hem ook overgeleverd heeft.
- 5 Deze twaalf zond Jezus uit, en gaf hun bevel, zeggende: Gaat niet heen op den weg der volken, en treedt geen stad der Samaritanen binnen; maar gaat
- 6 veeleer tot de verlorene schapen van het huis Israëls. En heengaande predikt, zeggende: Het koninkrijk der hemelen is
- 7 nabij gekomen. Geneest zieken, wekt dooden op,

^a) R. v. b. „onder het volk.” — ^b) Zie de noot op h. IX: 6. —

^c) Zeer waarschijnlijk het hebr. woord voor de grieksche uitdrukking „Zelótes.”

- reinigt melaatschen, ^{a)}werpt
 duivelen uit; gij hebt om
 niet ontvangen, geeft om
 9 niet. Voorziet u niet van
 goud, of zilver, of koper in
 10 uwe gordels, of reiszak,
 of twee rokken, of voet-
 zolen, of staf; want de
 arbeider is zijn voedsel
 11 waardig. En in welke stad
 of dorp gij inkomt, onder-
 zoekt, wie daarin waardig
 is; en blijft aldaar, totdat
 12 gij weggaat. En als gij in
 het huis gaat, zoo groet het.
 13 En indien het huis waardig
 is, zoo kome uw vrede over
 hetzelfde; maar indien het
 niet waardig is, zoo keere
 14 uw vrede weder tot u. En
 zoo iemand u niet zal ont-
 vangen, noch uwe woorden
 hooren, uitgaande uit dat
 huis of uit die stad, schudt
 het stof van uwe voeten af.
 15 Voorwaar, ik zeg u: het zal
 den lande van Sodom en Go-
 morra verdragelijker zijn
 in den dag des oordeels dan
 die stad.
 16 Ziet, ik zend u als schap-
 pen midden onder wolven;
 weest dan voorzichtig ge-
 gelijk de slangen, en onnoo-
 17 zel gelijk de duiven. Maar
- wacht u voor de menschen;
 want zij zullen u overleve-
 ren aan raadsvergaderin-
 gen, en in hunnesynagogen
 18 zullen zij u geeselen; en gij
 zult ook voor stadhouders
 en koningen gebracht wor-
 den om mijnentwil, hun en
 den volken tot een getui-
 19 genis. Doch wanneer zij u
 overleveren, weest niet be-
 zorgd, hoe of wat gij spre-
 ken zult; want het zal u in
 die ure gegeven worden,
 20 wat gij spreken zult; want
 gij zijt het niet, die spreekt,
 maar [het is] de Geest uws
 21 Vaders, die in u spreekt. En
 de broeder zal den broeder
 ter dood overleveren, en de
 vader het kind, en de kin-
 deren zullen opstaan tegen
 de ouders, en zullen hen
 22 dooden; en gij zult door al-
 len gehaat worden om mijns
 naams wil; maar wie vol-
 harden zal tot den einde,
 die zal behouden worden.
 23 Wanneer zij u dan in deze
 stad vervolgen, vlucht in de
 andere; want voorwaar, ik
 zeg u: Gij zult met desteden
 Israëls geenszins ten einde
 24 zijn, totdat de Zoon des
 menschen zal komen. De

^{a)} R. „reinigt melaatschen, wekt dooden op.”

- discipel is niet boven den meester, noch de slaaf boven zijn heer. [Het is] den discipel genoeg, dat hij worde gelijk zijn meester, en de slaaf gelijk zijn heer. Indien zij den heer des huizes Beëlzebul hebben geheeten, hoeveel te meer zijne huisgenooten! Vreest hen dan niet; want er is niets bedekt, dat niet zal ontdekt worden, en verborgen, dat niet zal geweten worden. Wat ik u zeg in de duisternis, spreekt [dat] in het licht; en wat gij hoort in het oor, predikt [dat] op de daken. En vreest niet voor hen, die het lichaam dooden, doch de ziel niet kunnen dooden; maar vreest veeleer Hem, die beide ziel en lichaam kan verderven in de hel. Worden niet twee muschjes verkocht voor een penning? en niet één van hen zal op de aarde vallen zonder uwen Vader. Maar van u zijn zelfs de haren des hoofds allen geteld. Vreest dan niet; gij gaat vele muschjes te boven. Een iegelijk dan, die mij belijden zal voor de menschen, dien zal ook ik belijden voor mijnen Vader, die in de
- 33 hemelen is. Maar wie mij verloochenen zal voor de menschen, dien zal ook ik verloochenen voor mijnen Vader, die in de hemelen is.
- 34 Meent niet, dat ik gekomen ben om vrede te brengen op de aarde; ik ben niet gekomen om vrede te brengen, maar het zwaard.
- 35 Want ik ben gekomen, om een menschtweedrechtige te maken tegen zijnen vader, en een dochter tegen hare moeder, en eenschoondochter tegen hare schoonmoeder; en eens menschen vijanden zullen zijne huisgenooten zijn. Wie vader of moeder lief heeft boven mij, is mijns niet waardig; en wie zoon of dochter lief heeft boven mij, is mijns niet waardig. En wie zijn kruis niet opneemt, en mij navolgt, is mijns niet waardig. Wie zijn leven vindt, zal het verliezen; en wie zijn leven verloren heeft om mijnentwil, zal het vinden.
- 40 Wie u ontvangt, ontvangt mij; en wie mij ontvangt, ontvangt Hem, die mij gezonden heeft. Wie een profeet ontvangt in den naam van een profeet, zal het loon van een profeet ont-

vangen; en wie een rechtvaardige ontvangt in den naam van een rechtvaardige, zal het loon van een rechtvaardige ontvangen.

42 En al wie één dezer kleinen alleenlijk een beker koud water te drinken zal geven, in den naam van een discipel, voorwaar, ik zeg u, hij zal zijn loon geenszins verliezen.

XI. — En het geschiedde, toen Jezus geëindigd had aan zijne twaalf discipelen bevel te geven, dat hij van daar wegging, om te leeren en te prediken in hunne steden.

2 ^aEn Johannes, in de gevangenis gehoord hebbende de werken van Christus, zond door ^b zijne disci-

3 pelen, en zeide tot hem: Zijt gij degene, die komen zou, of moeten wij een ander

4 verwachten? En Jezus antwoordende, zeide tot hen: Gaat heen, en boodschapt Johannes, wat gij hoort en ziet: Blinden worden ziende, en kreupelen wandelen; melaatschen worden gereinigd, en dooven hooren; en ^c dooden worden

opgewekt, en aan armen wordt het evangelie verkondigd; en welgelukzalig is hij, die aan mij niet zal geërgerd worden.

7 En toen dezen heengingen, begon Jezus tot de scharen te zeggen aangaande Johannes: Wat zijt gij uitgegaan in de woestijn te aanschouwen? een riet, dat door den wind bewogen

8 wordt? Maar wat zijt gij uitgegaan te zien? een mensch in zachte kleederen gekleed? Ziet, die zachte kleederen dragen zijn in de

9 huizen der koningen. Maar wat zijt gij uitgegaan te zien? een profeet? Ja, zeg ik u, ook meer dan een

10 profeet. Want deze is het, van wien geschreven staat: „Zie, Ik zend mijnen engel voor uw aangezicht, die uwen weg voor u heen be-

11 reiden zal”. ^d Voorwaar, ik zeg u: onder die van vrouwen geboren zijn, is geen meerdere opgestaan dan Johannes de dooper; doch de minste in het koninkrijk der hemelen is meerder dan

12 hij. En van de dagen van Johannes den dooper tot nu

^a) Zie Luk. VII: 18. — ^b) R. „twee van.” — ^c) R. l. w. „en.” — ^d) Mal. III: 1.

- toe, wordt het koninkrijk der hemelen met geweld ingenomen, en geweldenaars rukken het weg.
- 13 Want al de profeten en de wet hebben tot op Johannes
- 14 geprofeteerd. En zoo gij het wilt aannemen, hij is
- 15 Elia, die komen moet. Wie ooren heeft om te hooren,
- 16 die hoore. Doch bij wien zal ik dit geslacht vergelijken? Het is gelijk aan kinderen, ^a die op de markten zitten, en hunnen makers toeroepen, en zeggen:
- 17 Wij hebben voor u op de fluit gespeeld, en gij hebt niet gedanst wij hebben klaagliederen gezongen, en gij hebt niet geweend.
- 18 Want Johannes is gekomen, noch etende, noch drinkende, en zij zeggen:
- 19 Hij heeft een duivel. De Zoon des menschen is gekomen, etende en drinkende, en zij zeggen: Zie daar een mensch, [die] een vraat en wijzuiper [is], een vriend van tollenaars en zondaars. En de wijsheid is gerechtvaardigd geworden van ^b hare kinderen.
- 20 Toen begon hij de steden, in welke zijne meeste krachten geschied waren, te verwijten, omdat zij zich niet bekeerd hadden. Wee u, Chorazin! wee u, Betsaida! want zoo in Tyrus en Sidon de krachten geschied waren, die in u geschied zijn, reeds lang zouden zij zich in zak en asch bekeerd hebben. Doch ik zeg u: het zal Tyrus en Sidon verdragelijker zijn in den dag des oordeels, dan u. En gij, Kapernaüm! die tot den hemel toe zijt verhoogd, gij zult tot den hades ^c toe nedergestooten worden. Want zoo in Sodom de krachten geschied waren, die in u geschied zijn, het zou tot op den huidigen dag gebleven zijn. Doch ik zeg u, dat het den lande van Sodom verdragelijker zal zijn in den dag des oordeels, dan u.
- 25 Te dier tijd antwoordde Jezus, en zeide: Ik prijs U, Vader! Heer des hemels en der aarde! dat Gij deze dingen voor wijzen en verstandigen verborgen hebt, en hebt ze aan kinderkens ge-
- 26 openbaard. Ja, Vader! want alzoo is het welbehagen

^a) R. „kinderkens.” — ^b) d. i. van wege of door. — ^c) Plaats, waar de zielen der menschen na den dood heengaan.

27 voor U geweest. Alledingen
zijn mij overgegeven door
mijnen Vader; en niemand
kent den Zoon dan de Va-
der, noch iemand kent den
Vader dan de Zoon, en aan
wien de Zoon [Hem] wil
28 openbaren. Komt tot mij,
allen die vermoeiden belast
zijt, en ik zal u rust geven.
29 Neemt mijn juk op u, en
leert van mij, want ik ben
zachtmoedig en nederig
van hart; en gij zult rust
vinden voor uwe zielen;
30 want mijn juk is zacht, en
mijn last is licht.

XII. ^a— Te dier tijd ging Jezus
op den sabbat door het ge-
zaaide; en zijne discipelen
hadden honger, en begon-
nen aren te plukken en te
2 eten. En de farizeën, [dit]
ziende, zeiden tot hem:
Zie, uwe discipelen doen,
wat niet geoorloofd is te
3 doen op den sabbat. Maar
hij zeide tot hen: Hebt gij
niet gelezen, wat David
deed, toen hij honger had, ^b
en zij die met hem waren?
4 hoe hij in het huis Gods
inging, en de toonbrooden
at, die hem niet geoorloofd
waren te eten, noch hun,

die met hem waren, maar
5 den priesteren alleen? Of
hebt gij niet gelezen in de
wet, dat de priesters op de
sabbatdagen in den tempel
den sabbat ontheiligen, en
6 onschuldig zijn? En ik zeg
u, meer ^c dan de tempel is
7 hier. Doch zoo gij geweten
hadt, wat het is: „Ik wil
barmhartigheid en niet
offerande,” ^d gij zoudt de
onschuldigen niet veroor-
8 deeld hebben. Want de Zoon
des menschen is Heer ^e van
den sabbat.

9 En van daar weggaande,
kwam hij in hunne syna-
10 goge. En zie, er was een
mensch, wiens hand dor
was. En zij vraagden hem,
zeggende: Is het geoor-
loofd op den sabbat te
genezen? opdat zij hem
11 mochten aanklagen. Maar
hij zeide tot hen: Welk
mensch zal er onder u zijn,
die één schaap heeft, en als
dit op den sabbat in een kuil
valt, het niet zal grijpen en
12 er uithalen? Hoeveel dan
gaat een mensch een schaap
te boven. Zoo is het dan
geoorloofd op den sabbat
13 wél te doen. Toen zeide hij

^a) Zie Mark. II: 23; III: 1; Luk. VI. — ^b) R. v. b. „hij.” —
^c) R. „een meerder dan.” — ^d) Hos. VI: 6. — ^e) R. v. b. „ook.”

- tot den mensch: Strek uwe hand uit. En hij strekte [haar] uit, en zij werd hersteld, gezond gelijk de
 14 andere. En de farizeën, uitgegaan zijnde, hielden raad tegen hem, hoe zij hem ombrengen mochten.
 15 Maar Jezus, [dit] wetende, vertrok van daar, en vele scharen volgden hem, en
 16 hij genas ze allen. En hij gebod hun scherpelijk, dat zij hem niet openbaar
 17 zouden maken; opdat vervuld zou worden, hetgeen gesproken is door Jesaja, den profeet, zeggende:
 18 „Zie, mijn knecht, dien Ik verkoren heb, mijn geliefde, in wien mijne ziel welgevallen heeft! Ik zal mijnen Geest op hem leggen, en hij zal het oordeel den volken
 19 verkondigen. Hij zal niet twisten noch roepen, noch zal iemand zijne stem op
 20 de straten hooren; een geknakt riet zal hij niet verbreken, en een rookende vlaswiek zal hij niet uitblusschen, totdat hij het oordeel uitbrengt ter over-
 21 winning; en op^a zijnen naam zullen [de] volken hopen.”^b
- 22 Toen werd een van den duivel bezetene tot hem gebracht, [die] blind en stom [was], en hij genas hem, zoodat de blinde^c en stomme sprak en zag.
 23 En al de scharen ontzetten zich, en zeiden: Is deze niet de Zoon van David?
 24 Maar de farizeën, [dit] gehoord hebbende, zeiden: Deze werpt de duivelen niet uit dan door Beëlzebul, den overste der duivelen.
 25 Doch Jezus, hunne gedachten kennende, zeide tot hen: Elk koninkrijk, dat tegen zichzelf verdeeld is, wordt verwoest; en elke stad of huis, dat tegen zichzelf verdeeld is, zal niet bestaan. En indien de satan den satan uitwerpt, zoo is hij tegen zichzelf verdeeld; hoe zal dan zijn koninkrijk bestaan? En indien ik door Beëlzebul de duivelen uitwerp, door wien werpen uwe zonen [ze] uit? Daarom zullen die uwe
 26 rechters zijn. Maar indien ik door den Geest Gods de duivelen uitwerp, zoo is dan het koninkrijk Gods
 27 tot u gekomen. Of hoe kan

^a) R. „in.” — ^b) Jes. XLII: 1—4. — ^c) De lezing is zeer twijfelachtig; waarschijnlijk is „blinde” er bijgevoegd.

- iemand in het huis des ster-
 ken inkomen, en zijne va-
 ten wegrooven, zoo hij niet
 eerst den sterke gebonden
 heeft? en dan zal hij zijn
 30 huis berooven. Wie niet
 met mij is, is tegen mij,
 en wie niet met mij ver-
 31 gadert, verstroot. Daarom
 zeg ik u: Elke zonde en
 lastering zal den menschen
 vergeven worden; maar de
 lastering van den Geest zal
 den menschen niet verge-
 32 ven worden. En al wie een
 woord gesproken zal heb-
 ben tegen den Zoon des
 menschen, het zal hem ver-
 geven worden; maar al wie
 tegen den Heiligen Geest
 zal gesproken hebben, het
 zal hem niet vergeven wor-
 den, noch in deze eeuw,
 33 noch in de toekomstige. Of
 maakt den boom goed, en
 zijne vrucht goed; of maakt
 den boom kwaad, en zijne
 vrucht kwaad. Want uit
 de vrucht wordt de boom
 34 gekend. Adderengebroid!
 hoe kunt gij goede dingen
 spreken, daar gij boos zijt?
 Want uit den overvloed des
 harten spreekt de mond.
 35 De goede mensch brengt uit
 den goeden schat goede
 dingen voort, en de booze
 mensch brengt uit den booz-
 en schat booze dingen
 36 voort. Maar ik zeg u, dat
 van elk ijdel woord, dat de
 menschen zullen spreken,
 zij daarvan rekenschap zul-
 len geven in den dag des
 37 oordeels. Want uit uwe
 woorden zult gij gerecht-
 vaardigd, en uit uwe woor-
 den zult gij veroordeeld
 worden.
 38 Toen antwoordden som-
 migen der schriftgeleerden
 en farizeën, zeggende:
 39 Meester! wij willen van u
 een teeken zien. Doch hij,
 antwoordende, zeide tot
 hen: Een boos en overspel-
 lig geslacht verlangt een
 teeken, en hetzelve zal
 geen teeken gegeven wor-
 den, dan het teeken van
 40 Jona, den profeet. Want
 gelijk Jona drie dagen en
 drie nachten in den buik
 van den grooten visch was,
 zoo zal de Zoon des men-
 schen drie dagen en drie
 nachten in het hart der
 41 aarde zijn. Mannen van Ni-
 nivé zullen opstaan in het
 oordeel met dit geslacht,

a) R. v. b. „des harten.” — b) S. v. b. „hem.”

- en zullen het veroordeelen; want zij bekeerden zich op de prediking van Jona; en ziet, meer dan Jona is hier! De koningin van het Zuiden zal opstaan in het oordeel met dit geslacht, en het veroordeelen; want zij kwam van de einden der aarde, om te hooren de wijsheid van Salomo; en ziet, meer dan Salomo is hier!
- 43 En wanneer de onreine geest van den mensch uitgegaan is, gaat hij door dorre plaatsen, zoekende rust, en vindt [ze] niet. Dan zegt hij: Ik zal wederkeeren naar mijn huis, vanwaar ik uitgegaan ben; en komende, vindt hij het ledig, geveegd en versierd.
- 45 Dan gaat hij heen, en neemt met zich zeven andere geesten, booser dan hijzelf, en ingegaan zijnde, wonen zij aldaar; en het laatste van dien mensch wordt erger dan het eerste. Zoo zal het ook zijn met dit boos geslacht.
- 46 En terwijl hij nog tot de scharen sprak, zie, zijne moeder en zijne broeders stonden buiten, zoekende hem te spreken. En iemand zeide tot hem: Zie, uwe moeder en uwe broeders staan buiten, zoekende u te spreken. Maar hij, antwoordende, zeide tot den-gene, die tot hem sprak: Wie is mijne moeder, en wie zijn mijne broeders?
- 49 En zijne hand over zijne discipelen uitstreckende, zeide hij: Zie, mijne moeder en mijne broeders! Want al wie den wil doet mijns Vaders, die in de hemelen is, die is mijn broeder, en zuster, en moeder.
- XIII.** ^a— En op dien dag ging Jezus uit het huis, en zette zich neder bij de zee. En vele scharen verzamelden zich tot hem, zoodat hij in een schip ging, en zich nederzette; en de gansche schare stond op den oever.
- 3 En hij sprak tot hen vele dingen in gelijkenissen, zeggende: Ziet, de zaaier ging uit om te zaaïen; en als hij zaaide, viel een deel bij den weg; en de vogels kwamen, en aten het op. En een ander deel viel op rotsachtige plaatsen, waar het niet

^a) Zie Mark. IV; Luk. VIII en XIII: 18—21.

- veel aarde had; en het kwam
 6 terstond op, omdat het geen
 diepte van aarde had. Maar
 toen de zon opgegaan was,
 is het verbrand; en omdat
 het geen wortel had, ver-
 7 dorde het. En een ander deel
 viel tusschen de doornen;
 en de doornen schoten op,
 8 en verstikten het. En een
 ander deel viel op de goede
 aarde, en gaf vrucht, het
 een honderd-, het ander
 zestig-, het ander dertig-
 9 voud. Wie ooren heeft om
 te hooren, die hoore.
- 10 En de discipelen kwamen,
 en zeiden tot hem: Waarom
 spreekt gij tot hen in gelij-
 11 kenissen? En hij, antwoor-
 dende, zeide tot hen: Omdat
 het u gegeven is, de verbor-
 genheden van het konink-
 rijk der hemelen te weten,
 maar hun is het niet gege-
 12 ven; want wie heeft, dien
 zal gegeven worden, en hij
 zal overvloed hebben; maar
 wie niet heeft, van dien zal
 genomen worden ook wat
 13 hij heeft. Daarom spreek ik
 tot hen in gelijkenissen,
 omdat zij ziende niet zien,
 en hoorende niet hooren,
 14 noch verstaan. En door ^a
 hen wordt de profetie van
 Jesaja vervuld, ^b die zegt:
 „Met het gehoor zult gij
 hooren, en geenszins ver-
 staan; en ziende zult gij
 zien, en geenszins bemer-
 15 ken; want het hart dezes
 volks is dik geworden, en
 met de ooren hebben zij
 bezwaarlijk gehoord, en
 hunne oogen hebben zij toe-
 gesloten, opdat zij niet met
 de oogen zouden zien, en
 met de ooren hooren, en met
 het hart verstaan, en zich
 bekeeren, en Ik hen ge-
 16 neze.” ^c Doch welgelukza-
 lig uwe oogen, omdat zij
 zien, en uwe ooren, omdat
 17 zij hooren; want voorwaar,
 ik zeg u, dat vele profeten
 en rechtvaardigen hebben
 begeerd te zien de dingen,
 die gij aanschouwt, en heb-
 ben [ze] niet gezien, en te
 hooren de dingen, die gij
 hoort, en hebben [ze] niet
 gehoord.
- 18 Gij dan, hoort de gelij-
 19 kenis van den zaaier. Als
 iemand het woord des ko-
 ninkrijks hoort, en niet
 verstaat, zoo komt de booze,

^a) R. „in.” — ^b) Het grieksche woord, dat hier gebruikt is, beteekent: het ontbrekende aanvullen, zie 1 Kor. XVI: 17. — ^c) Jes. VI: 9, 10.

- en rukt weg hetgeen in zijn hart gezaaid was : deze is het, die bij den weg gezaaid is. Maar die op de rotsachtige plaatsen gezaaid is, deze is het, die het woord hoort, en het terstond met vreugde ontvangt; doch hij heeft geen wortel in zichzelf, maar is voor een tijd; en als verdrukking of vervolging komt, om des woords wil, zoo wordt hij terstond geërgerd. En die onder de doornen gezaaid is, deze is het, die het woord hoort, en de zorgvuldigheid dezer wereld en de verleiding des rijkdoms verstikken het woord, en hij wordt onvruchtbaar. Die nu in de goede aarde gezaaid is, deze is het, die het woord hoort en verstaat, die ook vrucht draagt en voortbrengt, de een honderd-, de ander zestig-, de ander dertigvoud.
- 24 Een andere gelijkenis stelde hij hun voor, zeggende: Het koninkrijk der hemelen is gelijk geworden aan een mensch, die goed zaad in zijnen akker zaaide.
- 25 Doch terwijl de menschen sliepen, kwam zijn vijand, en zaaide onkruid midden onder de tarwe, en ging heen. Toen nu het kruid opschoot en vrucht voortbracht, toen kwam ook het onkruid te voorschijn. En de slaven van den heer des huizes kwamen, en zeiden tot hem: Heer! hebt gij niet goed zaad in uwen akker gezaaid? vanwaar heeft hij dan het onkruid? En hij zeide tot hen: Een vijandig mensch heeft dat gedaan. En de slaven zeiden tot hem: Wilt gij dan, dat wij heengaan, en het bijeenlezen. Maar hij zeide: Neen, opdat gij, het onkruid bijeenlezende, niet te gelijk daarmede de tarwe uittrekt.
- 30 Laat beide te zamen opwassen tot aan den oogst; en in den tijd des oogstes zal ik tot de maaiers zeggen: Leest eerst het onkruid bijeen, en bindt het in bossen, om het te verbranden; maar brengt de tarwe samen in mijne schuur.
- 31 Een andere gelijkenis stelde hij hun voor, zeggende: Het koninkrijk der hemelen is gelijk aan een mosterdzaad, dat een mensch nam, en zaaide in zijnen akker; dat wel kleiner is dan al de zaden,

- maar wanneer het is opgewassen, is het grooter dan de moeskruiden, en wordt een boom, zoodat de vogelen des hemels komen en nestelen in zijne takken.
- 33 Een andere gelijkenis sprak hij tot hen: Het koninkrijk der hemelen is gelijk aan zuurdeeg, hetwelk een vrouw nam, en in drie maten meel verbergde, totdat het geheel gezuurd was.
- 34 Al deze dingen sprak Jezus tot de scharen in gelijkenissen, en zonder gelijkenis sprak hij tot hen
- 35 niet; opdat vervuld zou worden, hetgeen gesproken is door den profeet, zeggende: „Ik zal mijnen mond opendoen in gelijkenissen; ik zal dingen uitspreken, die van de grondlegging der wereld af verborgen zijn geweest.” ^a
- 36 Toen liet hij ^b de scharen van zich, en ging in het huis; en zijne discipelen kwamen tot hem, zeggende: Verklaar ons de gelijkenis van het onkruid des akkers.
- 37 En hij, antwoordende, zeide tot hen: Die het goede zaad
- 38 zaait, is de Zoon des menschen; en de akker is de wereld; en het goede zaad, deze zijn de zonen des koninkrijks; en het onkruid zijn de zonen des boozen; en de vijand, die het gezaaid heeft, is de duivel; en de oogst is de voleinding der eeuw; en de maaiers zijn engelen. Gelijk dan het onkruid bijeengelezen, en met vuur verbrand wordt, zoo zal het zijn in de voleinding dezer eeuw. De Zoon des menschen zal zijne engelen uitzenden, en zij zullen uit zijn koninkrijk bijeenlezen al de ergernissen, en hen, die de onge
- 42 rechtigheid ^c doen; en zullen hen in den oven des vuurs werpen; daar zal weening zijn en knersing
- 43 der tanden. Dan zullen de rechtvaardigen blinken gelijk de zon in het koninkrijk huns Vaders. Wie ooren heeft om te hooren, die hoore!
- 44 Wederom is het koninkrijk der hemelen gelijk aan een schat, in den akker verborgen, welken een mensch gevonden heb-

^a) Ps. LXXVIII: 2. — ^b) R. „Jezus.” — ^c) Lett. „wetteloosheid.”

- bende, verbergde; en van blijdschap daarover, gaat hij heen, en verkoopt al wat hij heeft, en koopt dien akker.
- 45 Wederom is het koninkrijk der hemelen gelijk aan een koopman, die schoone
- 46 paarden zoekt; en ^a ééne paarl van groote waarde gevonden hebbende, ging hij heen, en verkocht al wat hij had, en kocht haar.
- 47 Wederom is het koninkrijk der hemelen gelijk aan een net, dat in de zee geworpen werd, en van allerlei soort samenbracht;
- 48 hetwelk zij, toen het vol geworden was, aan den oever optrokken, en nedergezeten zijnde, lazen zij de goeden in vaten bijeen, maar de kwaden wierpen zij
- 49 weg. Zoo zal het zijn in de voleinding der eeuw: de engelen zullen uitgaan, en de boozen uit het midden der rechtvaardigen afscheiden; en zullen hen werpen in den oven des vuurs; daar zal weening zijn en knersing der tanden.
- 50
- 51 Jezus zeide tot hen: Hebt gij al deze dingen verstaan?
- Zij zeiden tot hem: Ja,
- 52 Heer! En hij zeide tot hen: Daarom is ieder schriftgeleerde, die een discipel van ^b het koninkrijk der hemelen gemaakt is, gelijk aan een heer des huizes, die uit zijnen schat nieuwe en oude dingen voortbrengt.
- 53 En het geschiedde, toen Jezus deze gelijkenissen geëindigd had, dat hij van
- 54 daar vertrok. En in zijn vaderland gekomen, leerde hij hen in hunne synagoge, zoodat zij verslagen stonden, en zeiden: Vanwaar heeft deze die wijsheid
- 55 en die krachten? Is deze niet de zoon des timmermans? Is zijne moeder niet Maria genaamd, en zijne broeders Jakobus, en Joses, ^c en Simon, en Judas?
- 56 En zijne zusters, zijn zij niet allen bij ons? Vanwaar heeft dan deze dit alles?
- 57 En zij werden aan hem geërgerd. En Jezus zeide tot hen: Een profeet is niet ongeëerd dan in zijn vaderland en in zijn huis. En hij deed aldaar niet vele krachten vanwege hun ongeloof.
- 58

^a) R. „die.” — ^b) Of „voor.” — ^c) V. l. „Jozef.”

- XIV.**^a — Te dier tijd hoorde Herodes, de viervorst, het gerucht van Jezus, en zeide tot zijne knechten: Deze is Johannes de dooper; hij is van de dooden opgewekt, en daarom werken die krachten in hem. Want Herodes had Johannes gevat, en hem gebonden, en in de gevangenis gezet, om Herodias' wil, de vrouw van Filippus, zijnen broeder.
- Want Johannes zeide tot hem: Het is u niet geoorloofd haar te hebben. En willende hem dooden, vreesde hij de schare, omdat zij hem voor een profet hielden. Doch toen de geboortedag van Herodes gevierd werd, danste de dochter van Herodias in hun midden, en behaagde aan Herodes; waarom hij met een eed beloofde haar te geven, wat zij ook mocht eischen. Zij nu, door hare moeder aangezet, zeide: Geef mij hier opeen schotel het hoofd van Johannes den dooper. En de koning werd bedroefd; maar om de eeden, en hen die mede aanzaten, gebod hij, dat [het] zou gegeven worden.
- En hij zond heen, en onthoofdde Johannes in de gevangenis; en zijn hoofd werd op een schotel gebracht, en aan het meisje gegeven, en zij bracht [het] aan hare moeder. En zijne discipelen kwamen, en namen het lichaam weg, en begroeven het; en zij gingen en boodschapten het Jezus. En Jezus, [dit] gehoord hebbende, vertrok van daar in een schip naar een woeste plaats afzonderlijk.
- En de scharen, [dit] gehoord hebbende, volgden hem te voet uit de steden.
- En uitgaande, zag hij een groote schare, en werd met ontferming over hen bewogen, en genas hunne zieken. En toen het avond geworden was, kwamen zijne discipelen tot hem, zeggende: De plaats is woest, en de tijd is reeds voorbij, laat de scharen van u, opdat zij heengaan in de dorpen, en zich spijzen koopen. Maar Jezus zeide tot hen: Zij behoeven niet heen te gaan; geeft gij

^a) Zie Mark. VI: 14; Luk. IX: 7; Joh. VI.

- 17 hun te eten. Doch zij zeiden tot hem: Wij hebben hier niet dan vijf brooden en
- 18 twee visschen. En hij zeide:
- 19 Brengt ze mij hier. En nadat hij de scharen geboden had neder te zitten op het gras, nam hij de vijf brooden en de twee visschen, en zag op naar den hemel, en zegende; en de brooden gebroken hebbende, gaf hij [ze] aan de discipelen, en de discipelen aan de scharen.
- 20 En zij aten allen, en werden verzadigd, en zij namen het overschot der brokken op,
- 21 twaalf korven vol. Die nu gegeten hadden, waren omtrent vijf duizend mannen, behalve de vrouwen en kinderen.
- 22 En terstond dwong hij ^a de ^b discipelen in het schip te gaan, en voor hem af te varen naar de overzijde, totdat hij de scharen van zich zou gelaten hebben.
- 23 En nadat hij de scharen van zich gelaten had, klom hij afzonderlijk op den berg om te bidden. En toen het avond geworden was, was
- 24 hij daar alleen. Maar het schip was reeds midden
- op de zee, geteisterd door de golven, want de wind
- 25 was tegen. En in de vierde nachtwake kwam hij ^c tot hen af, wandelende op de
- 26 zee. En de discipelen, hem op de zee ziende wandelen, werden ontroerd, zeggende: Het is een spook! En zij schreeuwden van
- 27 vrees. Doch terstond sprak Jezus tot hen, zeggende: Zijt welgemoed, ik ben het,
- 28 vrees niet. En Petrus, hem antwoordende, zeide: Heer! indien gij het zijt, gebied mij tot u te komen op het
- 29 water. En hij zeide: Kom. En Petrus, van het schip afgeklommen zijnde, wandelde op het water om tot
- 30 Jezus te komen. Maar den sterken wind ziende, werd hij bevreesd; en toen hij begon te zinken, riep hij, zeggende: Heer, behoud
- 31 mij! En Jezus, terstond de hand uitstreckende, greep hem, en zeide tot hem: Kleingeloovige! waarom
- 32 hebt gij gewankeld? En toen zij in het schip geklommen waren, ging de
- 33 wind liggen. Die nu in het schip [waren], kwamen

^a) R. „Jezus” — ^b) R. „zijne.” — ^c) R. „Jezus.”

en huldigden hem, zeg-
 gende: Waarlijk, gij zijt
 34 Gods Zoon! En overgeva-
 ren zijnde, kwamen zij in
 35 het land Gennézareth. En
 toen de mannen van die
 plaats hem herkenden, zonden
 zij door die geheele
 omstreek, en brachten tot
 hem allen, die krank wa-
 36 ren, en baden hem, dat
 zij alleen den zoom zijns
 kleeds mochten aanraken;
 en zoovelen [dien] aan-
 raakten, werden volkomen
 gezond.

XV. ^a — Toen kwamen tot Je-
 zus de schriftgeleerden en
 farizeën, die van Jeru-
 2 zalem [waren], zeggende:
 Waarom overtreden uwe
 discipelen de overlevering
 der ouden? want zij was-
 schen hunne handen niet,
 wanneer zij brood eten.
 3 Maar hij, antwoordende,
 zeide tot hen: Waarom
 overtreedt ook gij het ge-
 bod Gods om den wille van
 4 uwe overlevering? Want
 God heeft geboden, zeg-
 gende: „Eer ^b vader en moe-
 der;” ^c en: „Wie vader of

moeder vloekt, sterve den
 5 dood.” ^d Maar gij zegt: Al
 wie tot vader of moeder zal
 zeggen: Het is een gave, ^e
 wat u ook van mij zou kun-
 nen ten nutte komen ..... en
 hij zal zijnen vader of zijne
 moeder geenszins eeren. ^f

6 En gij hebt Gods gebod
 krachteloos gemaakt om
 den wille van uwe overle-
 7 vering. Huichelaars! wel
 heeft Jesaja van u geprofe-
 8 teerd, zeggende: „Dit volk ^g
 eert Mij met de lippen, maar
 hun hart houdt zich verre
 9 van Mij; doch tevergeefs
 vereeren zij Mij, leerende
 leeringen, [die] geboden
 10 van menschen [zijn].” ^h En
 de schare tot [zich] geroe-
 pen hebbende, zeide hij tot
 hen: Hoort en verstaat:
 11 Niet hetgeen in den mond
 ingaat, verontreinigt den
 mensch; maar hetgeen uit
 den mond uitgaat, dat ver-
 ontreinigt den mensch.

12 Toen kwamen zijne dis-
 cipelen, en zeiden tot hem:
 Weet gij, dat de farizeën,
 dit woord hoorende, zijn
 13 geërgerd geworden? Maar

^a) Zie Mark. VII. — ^b) R. „uw.” — ^c) Ex. XX: 12. — ^d) Ex. XXI: 17. — ^e) d. i.: offergave, zie Matth. V: 23. — ^f) Woorden van Jezus, en niet van de farizeën. — ^g) R. v. b.: „genaakt mij met hunnen mond, en...” — ^h) Jes. XXIX: 13.

- hij, antwoordende, zeide: Elke plant, die mijn hemelsche Vader niet geplant heeft, zal uitgeroeid worden. Laat ze varen! Zij zijn blinde leidlieden van blinden. Indien nu een blinde een blinde leidt, zoo zullen zij beiden in een kuil vallen. En Petrus, antwoordende, zeide tot hem: Verklaar ons deze gelijkenis.
- 14 16 En hij^a zeide: Zijt ook gij 17 nog onverstendig? Begrijpt gij nog^b niet, dat al wat ten monde ingaat, in den buik komt, en in de heime-
18 lijkheid wordt uitgewor-
pen? Maar de dingen, die uit den mond uitgaan, komen voort uit het hart, en die verontreinigen den
19 mensch. Want uit het hart komen voort booze overleggingen, doodslagen, overspelen, hoererijen, dieverijen, valsche getuigenis-
20 sen, lasteringen. Deze dingen zijn het, die den mensch verontreinigen; maar het eten met ongewasschen handen verontreinigt den mensch niet.
- 21 En Jezus, van daar weggaande, vertrok naar de streken^c van Tyrus en Sidon. En zie, een kanaanésche vrouw, komende uit die landpalen, riep tot hem,^d zeggende: Ontferm u mijner, Heer, Zoon Davids! mijne dochter is deerlijk van een duivel bezeten.
- 22 Doch hij antwoordde haar geen woord. En zijne discipelen kwamen, en vraagden hem, zeggende: Laat haar van u, want zij roept ons na.
- 23 Maar hij, antwoordende, zeide: Ik ben niet gezonden, dan tot de verloren schapen van het huis Israëls. En zij kwam, en huldigde hem, zeggende:
- 24 Heer, help mij! Doch hij, antwoordende, zeide: Het is niet betamelijk het brood der kinderen te nemen, en den hondkens^e voor te
25 werpen. Maar zij zeide: Ja, Heer! doch ook de hondkens eten van de kruimels, die van de tafel hunner
26 heeren vallen. Toen antwoordde Jezus, en zeide tot haar: O, vrouw! groot [is]

^a) R. „Jezus.” — ^b) S. l. w. „nog.” — ^c) Niet *het gebied*, maar *de omstreken*. Jezus ging niet over de grenzen van Palestina. — ^d) S. l. w. „tot hem.” — ^e) Hondken is, in het Grieksch, verachtlijker dan hond.

uw geloof; u geschiede, gelijk gij wilt. En hare dochter werd gezond van die ure af.

- 29 "En Jezus, van daar vertrekkende, kwam aan de zee van Galiléa, en hij klom op den berg, en zat daar
30 neder; en vele scharen kwamen tot hem, bij zich hebbende kreupelen, blinden, stommen, lammen, en vele anderen; en zij wierpen hen aan zijne ^bvoeten;
31 en hij genas ze, zoodat de scharen zich verwonderden, ziende dat stommen spraken, lammen gezond werden, kreupelen wandelden, en blinden zagen; en zij verheerlijkten den God
32 Israëls. En Jezus, zijne discipelen tot [zich] geroepen hebbende, zeide: Ik ben met ontferming bewogen over de schare, omdat zij reeds drie dagen bij mij blijven, en niets te eten hebben; en ik wil hen niet nuchter van mij laten, opdat zij op den weg niet
33 bezwijken. En zijne discipelen zeiden tot hem: Vanwaar bekomen wij in een woestijn zoovele brooden,

- om zulk een groote schare
34 te verzadigen? En Jezus zeide tot hen: Hoeveel brooden hebt gij? En zij zeiden: Zeven, en weinige vischjes.
35 En hij gebod de scharen neder te zitten op de aarde.
36 En hij nam de zeven brooden en de visschen, en gedankt hebbende, brak hij [ze], en gaf [ze] aan zijne discipelen, en de discipelen
37 aan de schare. En zij aten allen, en werden verzadigd, en zij namen op het overschot der brokken, zeven manden vol.
38 En die gegeten hadden, waren vier duizend mannen, behalve de vrouwen
39 en kinderen. En de scharen van zich gelaten hebbende, ging hij in het schip, en kwam in de landpalen van Magada. ^c

XVI. — En de farizeën en sadduceën kwamen tot [hem]; en [hem] verzoevende, vraagden zij hem, dat hij hun een teeken uit
2 den hemel zou toonen. Maar hij, antwoordende, zeide tot hen: Als het avond geworden is, zegt gij: Schoon weder, want de hemel is

^a) Zie Mark. VIII. — ^b) R. „de voeten van Jezus.” — ^c) R. „Magdala.”

- 3 rood; en des morgens: Heden storm, want de hemel is somber rood. ^a Het aanschijn des hemels weet gij wel te onderscheiden, en kunt gij de teekenen der tijden niet [onderscheiden]?
- 4 Een boos en overspelig geslacht verlangt een teeken, en hun zal geen teeken gegeven worden dan het teeken van Jona. ^b En hen verlatende, ging hij weg.
- 5 En toen de discipelen aan de overzijde gekomen waren, hadden zij vergeten brooden [mede] te nemen.
- 6 En Jezus zeide tot hen: Ziet toe, en wacht u voor het zuurdeeg der farizeën
- 7 en sadduceën. En zij overleiden bij zichzelf, zeggende: [Het is], omdat wij geen brooden [mede] genomen hebben. En Jezus, [dit] wetende, zeide: ^c Waarom overlegt gij bij uzelf, kleingeloovigen! dat gij geen brooden [mede] genomen hebt? Begrijpt gij nog niet, en herinnert gij u niet de vijf brooden der vijf duizend, en hoeveel korven gij
- 10 opnaamt? Noch de zeven brooden der vier duizend, en hoeveel manden gij opnaamt? Hoe begrijpt gij niet, dat ik u niet van brood ^d gezegd heb: Wacht u ^e voor het zuurdeeg der
- 12 farizeën en sadduceën? Toen verstonden zij, dat hij niet gezegd had, dat zij zich zouden wachten voor het zuurdeeg des broods, maar voor de leer der farizeën en sadduceën.
- 13 Toen nu Jezus gekomen was in de streken van Cesaréa-Filippi, vraagde hij zijnen discipelen, zeggende: Wie zeggen de menschen, dat ik, de Zoon des menschen, ben? ^f En zij zeiden: Sommigen: Johannes de dooper; en anderen: Elia; en anderen: Jeremia, of
- 14 een van de profeten. Hij zeide tot hen: Maar gij, wie zegt gij, dat ik ben?
- 16 En Simon Petrus, antwoordende, zeide: Gij zijt de Christus, de Zoon des levenden Gods. En Jezus, antwoordende, zeide tot hem: Welgelukzalig zijt gij,

^a) R. v. b. „Huichelaars.” — ^b) R. v. b. „den profeet.” — ^c) R. v. b. „tot hen.” — ^d) V. l. „brooden.” — ^e) R. „u te wachten.” — ^f) Zie Mark. VIII: 27; Luk. IX: 18. — ^g) S. l. „dat de Zoon des menschen is.”

- Simon, Bar-Jona, ^a want vleesch en bloed heeft u [dat] niet geopenbaard, maar mijn Vader, die in de hemelen is. En ook ik, ik zeg u: dat gij zijt Petrus, ^b en op deze rots zal ik mijne gemeente bouwen, en de poorten van den hades ^c zullen haar niet overweldigen. En ik zal u geven de sleutelen van het koninkrijk der hemelen; en al wat gij zult binden op de aarde, zal in de hemelen gebonden zijn; en al wat gij ontbinden zult op de aarde, zal in de hemelen ontbonden zijn. Toen verbood hij den ^d discipelen, dat zij iemand zeggen zouden, dat hij ^e de Christus was.
- 21 Van toen af begon Jezus aan zijne discipelen te toonen, dat hij moest heengaan naar Jeruzalem, en veel lijden van de oudsten en overpriesters en schriftgeleerden, en gedood worden, en ten derden dage worden opgewekt. En Petrus, hem tot zich nemende, begon hem te bestraffen, zeggende: [God] zij u genadig, Heer! dit zal u geenszins geschieden. Doch hij, zich omkeerende, zeide tot Petrus: Ga weg achter mij, satan! gij zijt mij een ergernis; want gij bedenkt niet de dingen Gods, maar de dingen der menschen.
- 24 Toen zeide Jezus tot zijne discipelen: Zoo iemand achter mij wil komen, die verloochene zichzelf, en neme zijn kruis op, en volge mij. Want al wie zijn leven ^f zal willen behouden, die zal het verliezen; maar al wie zijn leven verliezen zal om mijnentwil, die zal het vinden. Want wat baat het een mensch, zoo hij de geheele wereld wint, en zijne ziel ^g verliest? Of wat zal een mensch geven in ruil voor zijne ziel ^h? Want de Zoon des menschen staat te komen in de heerlijkheid zijns Vaders met zijne engelen, en dan zal hij een iegelijk vergelden naar zijn doen. ⁱ Voorwaar, ik zeg u: er zijn sommigen van die hier staan, die den dood

^a) Of „zoon van Jona.” — ^b) Of „een steen.” — ^c) Plaats, waar de zielen der menschen na den dood heengaan. — ^d) R. „zijnen.” — ^e) R. v. b. „Jezus.” — ^f) Het woord *ψυχή* beteekent zoowel „leven” als „ziel.” — ^g) Zie Mark. IX; Luk. IX.: 28.

geenszins zullen smaken, totdat zij den Zoon des menschen zullen hebben zien komen in zijn koninkrijk.

XVII. — En na zes dagen nam Jezus met zich Petrus, en Jakobus, en Johannes, zijnen broeder, en bracht hen op een hoogen berg 2 afzonderlijk. En hij werd voor hen van gedaante veranderd. En zijn aangezicht blonk als de zon, en zijne kleederen werden wit als 3 het licht. En zie, Mozes en Elia verschenen aan hen, met hem samensprekende. 4 En Petrus, antwoordende, zeide tot Jezus: Heer! het is goed, dat wij hier zijn; zoo gij wilt, laat ons hier drie tenten maken: voor u één, en voor Mozes één, 5 en één voor Elia. Terwijl hij nog sprak, zie, een lichte wolk overschaduwde ^a hen; en zie, een stem uit de wolk, zeggende: Deze is mijn geliefde Zoon, in wien Ik mijn welbehagen heb: 6 hoort hem. En de discipelen, [dit] hoorende, vielen op hun aangezicht, en wer-

7 den zeer bevreesd. En Jezus, tot [hen] komende, raakte hen aan, en zeide: Staat op, en vrees niet.

8 En hunne oogen opheffende, zagen zij niemand dan Jezus alleen.

9 En terwijl zij van den berg afkwamen, gebood Jezus hun, zeggende: Zegt het gezicht aan niemand, totdat de Zoon des menschen uit de dooden is op-

10 gestaan. En zijne discipelen vraagden hem, zeggende: Waarom zeggen dan de schriftgeleerden, dat Elia eerst moet komen? En hij, ^b antwoordende, zeide tot hen: Wel komt Elia eerst, ^c en zal alles herstellen; 12 doch ik zeg u, dat Elia reeds gekomen is, en zij hebben hem niet erkend, maar aan hem gedaan al wat zij wilden; alzoo zal ook de Zoon des menschen 13 door hen lijden. Toen begrepen de discipelen, dat hij hun van Johannes den dooper gesproken had.

14 En toen zij bij de schare gekomen waren, kwam tot

^a) Het gr. woord wordt gebruikt voor de wolk, die den tabernakel bedekte, zoodat deze met de heerlijkheid vervuld was; het wil dus niet zeggen, dat zij schaduw op hen wierp. — ^b) R. „Jezus.” — ^c) V. l. w. „eerst.”

- hem een mensch, vallende
 15 voor hem op de knieën, en zeggende: Heer! ontferm u over mijnen zoon, want hij is maanziek, en lijdt deerlijk; ^a want menigmaal valt hij in het vuur, en menigmaal in het water.
- 16 En ik heb hem tot uwe discipelen gebracht, en zij hebben hem niet kunnen
 17 genezen. En Jezus, antwoordende, zeide: O, ongeloovig en verkeerd geslacht! hoe lang zal ik met u zijn? hoe lang zal ik u verdragen? Brengt hem mij
 18 hier. En Jezus bestrafte hem, en de duivel voer van hem uit, en het kind was genezen van die ure af.
- 19 Toen kwamen de discipelen tot Jezus afzonderlijk, en zeiden: Waarom konden wij hem niet uitwerpen?
- 20 En Jezus zeide tot hen: Om uws ongeloofs wil; want voorwaar, ik zeg u: zoo gij een geloof hebt als een mosterdzaad, gij zult tot dezen berg zeggen: Ga heen van hier derwaarts! en hij zal heengaan; en niets zal u onmogelijk zijn.
- 21 Maar dit geslacht vaart niet uit dan door bidden en vasten.
- 22 En terwijl zij zich in Galiléa ophielden, zeide Jezus tot hen: De Zoon des menschen zal overgeleverd worden in de handen der
 23 menschen, en zij zullen hem dooden, en ten derden dage zal hij worden opgewekt. En zij werden zeer bedroefd.
- 24 En toen zij te Kapernaüm gekomen waren, gingen de ontvangers der didrachmen ^b tot Petrus, en zeiden: Betaalt uw meester de didrachmen niet? Hij zeide: Ja. ^c En toen hij in het huis gekomen was, voorkwam Jezus hem, zeggende: Wat dunkt u, Simon! van wie nemen de koningen der aarde tol of schatting? van hunne zonen of van de
 26 vreemden? Petrus zeide tot hem: Van de vreemden. Jezus zeide tot hem: Dan
 27 zijn de zonen vrij. Maar opdat wij hen niet ergeren, ga heen naar de zee, en werp een angel uit, en neem den eersten visch, die opkomt, en zijnen mond geopend hebbende, zult gij een sta-

^a) V. l. „is krank.” — ^b) Een jaarlijksche schatting ten behoeve van den tempel. — ^c) Of: „zeker.”

ter ^a vinden; neem dien, en geef hem aan hen voor mij en u.

XVIII. — ^b Te die ure kwamen de discipelen tot Jezus, zeggende: Wie is toch de meeste in het koninkrijk 2 der hemelen? En Jezus, een kindeken tot [zich] geroepen hebbende, stelde 3 het in hun midden, en zeide: Voorwaar, ik zeg u: indien 4 gij u niet verandert, en wordt als de kinderkens, gij zult in het koninkrijk der hemelen geenszins in- 4 gaan. Al wie dan zichzelf zal vernederen gelijk 5 der hemelen; en al wie één zoodanig kind ontvangen zal in mijnen naam, ont- 6 vangt mij. Maar al wie één 7 verzonk. Wee der wereld vanwege de ergernissen! Want het is noodzakelijk, dat de ergernissen komen;

maar wee dien mensch, door wien de ergernis 8 komt! En indien uwe hand of uw voet u ergert, hou ze af, en werp [ze] van u. Het is u beter, kreupel of verminkt tot het leven in te gaan, dan twee handen of twee voeten hebbende, in het eeuwige vuur gewor- 9 pen te worden. En indien uw oog u ergert, trek het uit, en werp [het] van u. Het is u beter, met één oog tot het leven in te gaan, dan twee oogen hebbende, in de hel des vuurs geworpen 10 te worden. Ziet toe, dat gij niet één dezer kleinen veracht; want ik zeg u, dat hunne engelen in de hemelen altijd het aangezicht zien van mijnen Vader, die 11 in de hemelen is. Want de Zoon des menschen is gekomen om het verlorene te 12 behouden. Wat dunkt u? Indien eenig mensch hon- derd schapen had, en één van hen afgedwaald ware, zal hij niet de negen en negentig op de bergen laten, en heengaan en het 13 afgedwaalde zoeken? En

^a) Een stater was twee didrachmen of een sikkal. — ^b) Zie Mark. IX: 33; Luk. IX: 46. — ^c) Lett. „een ezelsmolensteen”; d. i. : getrokken door een ezel, omdat hij te groot was om hem met de hand te bewegen.

- indien het geschiedt, dat hij het vindt, voorwaar, ik zeg u: hij verblijdt zich meer over dit, dan over de negen en negentig, die niet afgedwaald zijn geweest. Zoo is het de wil niet van uwen Vader, die in de hemelen is, dat één dezer kleinen verloren ga.
- 14 15 Maar indien uw broeder tegen u zondigt, ga heen, ^a bestraf hem tusschen u en hem alleen; indien hij u hoort, hebt gij uwen broeder gewonnen. Maar indien hij [u] niet hoort, neem nog één of twee met u, opdat door den mond van twee of drie getuigen alle woord besta. En indien hij naar hen niet wil hooren, zoo zeg het aan de gemeente; en indien hij ook naar de gemeente niet wil hooren, zoo zij hij u als de heiden ^b en de tollenaar. Voorwaar, ik zeg u: Al wat gij op de aarde binden zult, zal in den hemel gebonden zijn; en al wat gij op de aarde ontbinden zult, zal in den hemel ontbonden zijn. Wederom zeg ik u: indien twee
- 20 van u overeenstemmen op de aarde over eenige zaak, die zij mochten begeeren, zij zal hun geworden van mijnen Vader, die in de hemelen is. Want waar twee of drie vergaderd zijn in mijnen naam, daar ben ik in het midden van hen.
- 21 22 Toen kwam Petrus tot hem, en zeide: Heer! hoe menigmaal zal mijn broeder tegen mij zondigen, en ik hem vergeven? tot zevenmaal? Jezus zeide tot hem: Ik zeg u niet tot zevenmaal, maar tot zeventigmaal zevenmaal. Daarom is het koninkrijk der hemelen gelijk geworden aan een koning, die met zijne slaven rekening wilde houden. En toen hij begon te rekenen, werd er één tot hem gebracht, die tien-duizend talenten ^c schuldig was. Doch toen hij niet had om te betalen, beval zijn heer, dat men hem zou verkoopen, en zijne vrouw en kinderen, en al wat hij had, en dat er betaald zou worden. De slaaf dan, nedervallende, huldigde hem, zeggende: Heer! heb ge-

^a) R. v. b. „en.” — ^b) Lett. „als een uit de volken.” — ^c) Om-trent 48 millioen gulden.

duld met mij, en ik zal u
 27 alles betalen. En de heer
 van dien slaaf, met ont-
 ferming bewogen, ontsloeg
 hem, en schold hem de
 28 schuld kwijt. Maar toen
 die slaaf uitging, vond hij
 één van zijne medeslaven,
 die hem honderd denaren ^a
 schuldig was; en hem aan-
 vattende, greep hij hem bij
 de keel, zeggende: Betaal, ^b
 zoo gij iets schuldig zijt.
 29 Zijn medeslaaf dan, neder-
 vallende aan zijne voeten,
 bad hem, zeggende: Heb
 geduld met mij, en ik zal
 30 u ^c betalen. Doch hij wilde
 niet; maar ging heen, en
 wierp hem in de gevange-
 nis, totdat hij de schuld zou
 31 betaald hebben. Toen nu
 zijne medeslaven zagen,
 wat er geschied was, wer-
 den zij zeer bedroefd; en zij
 gingen, en maakten hun-
 nen heer bekend met al, wat
 32 er geschied was. Toen riep
 zijn heer hem tot [zich], en
 zeide tot hem: Booze slaaf!
 die gansche schuld heb ik
 u kwijtgescholden, dewijl
 33 gij mij gebeden hebt; hadt

ook gij u niet moeten ont-
 fermen over uwen mede-
 slaaf, gelijk ook ik mij
 34 over u ontfermd heb? En
 zijn heer, toornig zijnde,
 leverde hem over aan de
 pijnigers, totdat hij zou
 betaald hebben al, wat hij
 35 hem schuldig was. Zóó zal
 ook mijn hemelsche Vader
 u doen, indien gij niet van
 harte vergeeft, een iegelijk
 zijnen broeder. ^d

XIX. — En het geschiedde,
 toen Jezus deze woorden
 geëindigd had, dat hij van
 Galiléa vertrok, en in de
 landpalen van Judéa kwam,
 2 over de Jordaan. En vele
 scharen volgden hem, en
 hij genas ze aldaar.
 3 En de farizeën kwamen
 tot hem, hem verzoekende,
 en tot hem ^e zeggende: Is
 het een mensch geoorloofd
 zijne vrouw te verstoeten
 4 om allerlei oorzaak? Doch
 hij, antwoordende, zeide tot
 hen: Hebt gij niet gelezen,
 dat hij, die [ze] gemaakt
 heeft, ^f ze van den beginne
 gemaakt heeft man en
 5 vrouw, en gezegd heeft:

^a) Omtrent veertig gulden. — ^b) R. v. b. „mij.” — ^c) R. v. b. „alles.” — ^d) R. v. b. „zijne misdaden.” — ^e) V. l. w. „tot hem.” — ^f) Men kan ook vertalen, „dat hij, die [ze] van den beginne gemaakt heeft, ze gemaakt heeft,” enz.

- Daarom zal een mensch vader en moeder verlaten, en zijne vrouw aanhangen, en die twee zullen tot één vleesch zijn? zoodat ze niet meer twee zijn, maar één vleesch. Hetgeen dan God heeft samengevoegd, scheidt een mensch niet.
- 7 Zij zeiden tot hem: Waarom heeft dan Mozes geboden een scheidbrief te geven, en haar te verstooten?
- 8 Hij zeide tot hen: Mozes heeft om de hardheid uwer harten u toegelaten uwe vrouwen te verstooten; maar van den beginne is het niet zoo geweest. En ik zeg u, dat al wie zijne vrouw zal verstooten, niet ^a om hoererij, en een andere zal trouwen, [die] doet overspel, en die een verstootene trouwt, doet overspel. Zijne discipelen zeiden tot hem: Indien de zaak van den mensch met de vrouw zóó staat, dan is het niet geraden te trouwen. En hij zeide tot hen: Niet allen vatten dit woord, maar zij, wien het gegeven is; want er zijn gesnedenen, die uit moeders schoot zóó geboren zijn; en er zijn gesnedenen, die door de menschen gesneden zijn; en er zijn gesnedenen, die zichzelf gesneden hebben om het koninkrijk der hemelen. Die [het] vatten kan, vatte [het]!
- 13 ^b Toen werden kinderzens tot hem gebracht, opdat hij hun de handen mocht opleggen en bidden; en de discipelen bestraffen ze.
- 14 Maar Jezus zeide: Laat af van de kinderzens, en verhindert ze niet tot mij te komen; want derzulken is het koninkrijk der hemelen. En hun de handen opgelegd hebbende, vertrok hij van daar.
- 16 En zie, er kwam een tot [hem], en zeide tot hem: ^c Meester, wat zal ik goeds doen, opdat ik het eeuwige leven hebbe? En hij zeide tot hem: Wat vraagt gij mij aangaande het goede? Eén is goed. ^d Doch wilt gij in het leven ingaan, bewaar de geboden. Hij zeide tot hem: Welke? En Jezus zeide: Gij zult niet dooden;

^a) R. „anders dan.” — ^b) Zie Mark. X: 13; Luk. XVIII: 15. — ^c) R. v. b. „Goede.” — ^d) R. „Wat noemt gij mij goed? Niemand [is] goed dan God alleen.”

gij zult geen overspel doen; gij zult niet stelen; gij zult niet valsch getuigen; eer uw^a vader en moeder; en: gij zult uwen naaste lief-
 19 hebben als uzelfen. De jongeling zeide tot hem: Al deze dingen heb ik onderhouden;^b wat ontbreekt mij
 20 nog? Jezus zeide tot hem: Indien gij wilt volmaakt zijn, ga heen, verkoop wat gij hebt, en geef den armen, en gij zult een schat hebben in den hemel; en kom, volg
 21 mij. Maar de jongeling, dit woord hoorende, ging bedroefd heen, want hij had
 22 vele bezittingen. En Jezus zeide tot zijne discipelen: Voorwaar, ik zeg u, dat een rijke bezwaarlijk in het koninkrijk der hemelen zal
 23 ingaan. En wederom zeg ik u: het is lichter, dat een kemel ga door het oog eener naald, dan dat een rijke inga in het koninkrijk
 24 Gods. En de^c discipelen, [dit] hoorende, stonden zeer verslagen, zeggende: Wie kan dan behouden
 25 worden? En Jezus, [hen] aanziende, zeide tot hen: Bij menschen is dit onmo-

gelijk; maar bij God zijn
 27 alle dingen mogelijk. Toen antwoordde Petrus, en zeide tot hem: Zie, wij hebben alles verlaten, en zijn u gevolgd, wat zal ons dan
 28 geworden? En Jezus zeide tot hen: Voorwaar, ik zeg u, dat gij, die mij gevolgd zijt, in de wedergeboorte, wanneer de Zoon des menschen zal zitten op den troon zijner heerlijkheid, gij ook zult zitten op twaalf tronen, oordeelende de
 29 twaalf stammen Israëls. En al wie verlaten heeft huizen, of broeders, of zusters, of vader, of moeder, of vrouw, of kinderen, of akkers, om mijns naams wil, zal honderdvoud ontvangen, en het eeuwige
 30 leven beërven. Doch vele eersten zullen de laatsten zijn, en laatsten de eersten.

XX. Want het koninkrijk der hemelen is gelijk aan een heer des huizes, die met den morgenstond uitging om arbeiders te huren voor
 2 zijnen wijngaard. En met de arbeiders overeengekomen zijnde voor een denaar des daags, zond hij hen in

^a) Lett. „den.” — ^b) R. v. b. „van mijne jonkheid af.” — ^c) R. „zijne.”

- 3 zijnen wijngaard. En uitgegaan zijnde omtrent de derde ure, zag hij anderen ledig staande op de markt.
- 4 En hij zeide tot dezen: Gaat ook gij in den wijngaard, en al wat recht is, zal ik u geven. En zij gingen. Wederom uitgegaan zijnde omtrent de zesde en de negende ure, deed 6 hij desgelijks. En omtrent de elfde ure ^a uitgegaan zijnde, vond hij anderen ^b staande, en zeide tot hen: Waarom staat gij hier den 7 geheelen dag ledig? Zij zeiden tot hem: Omdat niemand ons gehoord heeft. Hij zeide tot hen: Gaat ook gij in den wijngaard, en al wat recht is, zult gij ontvangen. ^c Toen het nu avond geworden was, zeide de heer des wijngaards tot zijnen rentmeester: Roep de arbeiders, en betaal hun het loon, beginnende van de laatsten tot de eersten.
- 9 En toen die van de elfde ure kwamen, ontvingen zij 10 ieder een denaar. En toen de eersten kwamen, meenden zij, dat zij meer zouden ontvangen; doch ook zij ontvingen iedere een denaar.
- 11 En [dien] ontvangende, murmureerden zij tegen 12 den heer des huizes, zeggende: Deze laatsten hebben één uur gearbeid, en gij hebt hen ons gelijk gemaakt, die den last des daags en de hitte gedragen 13 hebben. Doch hij, antwoordende, zeide tot één van hen: Vriend! ik doe u geen onrecht. Zijt gij niet met mij overeengekomen voor 14 een denaar? Neem het uwe, en ga heen! Maar ik wil aan dezen laatste evenveel 15 geven als aan u. Is het mij niet geoorloofd met het mijne te doen, wat ik wil? Is uw oog boos, omdat ik 16 goed ben? Zóó zullen de laatsten de eersten zijn, en de eersten de laatsten; want velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkorenen.
- 17 ^e En Jezus, opgaande naar Jeruzalem, nam de twaalf discipelen ^e afzonderlijk tot [zich] op den weg, en zeide 18 tot hen: Ziet, wij gaan op naar Jeruzalem, en de Zoon des menschen zal overgeleverd worden aan de over-

^a) V. l. w. „ure.” — ^b) R. v. b. „ledig.” — ^c) „en . . . . . ontvangen” is twijfelachtig. — ^d) Zie Mark. X: 32. — ^e) S. l. w. „discipelen.”

- priesters en schriftgeleerden; en zij zullen hem ter
 19 dood veroordeelen, en hem overleveren aan de volken, om [hem] te bespotten en te geeselen en te kruisigen; en ten derden dage zal hij opstaan.
- 20 Toen kwam tot hem de moeder der zonen van Zebedeüs met hare zonen, [hem] huldigende, en iets
 21 van hem begeerende. En hij zeide tot haar: Wat wilt gij? Zij zeide tot hem: Zeg, dat deze mijne twee zonen mogen zitten, één aan uwe rechter- en één aan uwe ^a linkerhand in
 22 uw koninkrijk. Doch Jezus, antwoordende, zeide: Gijlieden weet niet, wat gij begeert! Kunt gij den drinkbeker drinken, dien ik zal drinken? ^b Zij zeiden tot
 23 hem: Wij kunnen. En hij zeide tot hen: Mijnen drinkbeker zult gij wel drinken, ^b doch het zitten aan mijne rechter- en aan mijne linkerhand staat aan mij niet te geven, maar [het zal gegeven worden] aan hen, wien het door
 24 mijnen Vader bereid is. En toen de tien [dit] hoorden, namen zij het den twee
 25 broeders zeer kwalijk. En Jezus, hen tot [zich] geroepen hebbende, zeide: Gij weet, dat de oversten der volken over hen heerschen, en de grooten gezag over
 26 hen voeren. ^c Onder u zal het niet alzoö zijn! Maar al wie onder u groot wil worden, die zij uw dienst-
 27 knecht, en al wie onder u de eerste wil zijn, die zij uw slaaf; gelijk de Zoon des menschen niet is gekomen om gediend te worden, maar om te dienen, en zijn leven te geven tot losprijs voor velen.
- 29 En toen zij van Jericho uitgingen, volgde hem een
 30 groote schare. En zie, twee blinden, zittende aan den weg, gehoord hebbende, dat Jezus voorbijging, riepen, zeggende: Ontferm u onzer,
 31 Heer, Zoon Davids! Doch de schare bestrafte hen, dat zij zwijgen zouden; maar zij riepen te meer, zeggende: Ontferm u onzer,
 32 Heer, Zoon Davids! En Je-

^a) R. l. w. „uwe.” — ^b) R. v. b. (naar Markus) „en met den doop gedoopt worden, waarmede ik gedoopt word;” zoo ook in vs. 23. — ^c) R. v. b. „Maar.”

zus, stilstaande, riep hen, en zeide: Wat wilt gij, dat
33 ik u doe? Zij zeiden tot hem: Heer, dat onze oogen
34 geopend worden. En Jezus, met ontferming bewogen, raakte hunne oogen aan; en terstond werden hunne oogen ziende, en zij volgden hem.

XXI. — ^a En terwijl zij Jeruzalem naderden, en te Bethfagé kwamen, aan den Olijfberg, toen zond Jezus
2 twee discipelen, zeggende tot hen: Gaat heen naar het dorp, dat tegenover u [ligt], en terstond zult gij een ezelin gebonden vinden, en een veulen met haar, maakt [ze] los, en brengt [ze] mij.
3 En indien iemand u iets zegt, zoo zult gij zeggen: De Heer heeft ze van noode; en terstond zal hij ze zenden. Dit alles ^b nu is geschied, opdat vervuld zou worden, hetgeen gesproken is door den profeet, zeggende:
5 „Zegt der dochter Sions: Zie, uw koning komt tot u, zachtmoedig, en ge-

zeten op een ezelin en een veulen, het jong ^c eener
6 jukdragende.” ^d En de discipelen, heengegaan zijnde, en gedaan hebbende, gelijk Jezus hun bevolen had,
7 brachten de ezelin en het veulen, en leiden hunne kleederen er op, en hij
8 zette zich daarop. ^e En een zeer groote schare spreidden hunne kleederen op den weg, en anderen hieunen takken van de boomen, en spreidden [ze] op den
9 weg. En de scharen, die hem ^f voorgingen en die volgden, riepen, zeggende: Hosanna ^g den Zone Davids! Gezegend hij, die komt in den naam [des] Heeren! ^h
10 Hosanna in den hooge! En toen hij in Jeruzalem ingegaan was, kwam de gansche stad in opschudding, zeggende:
11 Wie is deze? En de scharen zeiden: Deze is Jezus, de profeet, die van
12 Nazareth in Galiléa is. En Jezus ging in den tempel ⁱ Gods, en dreef uit allen, die verkochten en kochten

^a) Zie Mark. XI; Luk. XIX: 29; Joh. XII: 12. — ^b) V. l. w. „alles.” — ^c) Lett. „zoon.” — ^d) Zach. IX: 9. — ^e) R. „en zetten [hem] daarop. — ^f) R. l. w. „hem.” — ^g) d. i. „Heil!” — ^h) Zie Ps. CXVIII: 26. — ⁱ) De gebouwen in het algemeen; voor den tempel zelf, „de woning,” wordt een ander woord gebruikt.

in den tempel, ^a en keerde om de tafels der wisselaars en de stoelen van hen, die
 13 de duiven verkochten. En hij zeide tot hen: Er staat geschreven: „Mijn huis zal een huis des gebeds genoemd worden;” ^b maar gij hebt het tot een roovershol
 14 gemaakt. ^c En er kwamen blinden en kreupelen tot hem in den tempel, ^a en
 15 hij genas ze. Toen nu de overpriesters en de schriftgeleerden de wonderen zagen, die hij deed, en de kinderen, roepende in den tempel, ^a en zeggende: Hosanna den Zone Davids!
 16 namen zij het kwalijk, en zeiden tot hem: Hoort gij wat dezen zeggen? En Jezus zeide tot hen: Ja, hebt gij nooit gelezen: „Uit den mond van kinderkens en zuigelingen hebt Gij lof
 17 bereid?” ^d En hen verlatende, ging hij de stad uit naar Bethanië, en overnachtte aldaar.
 18 En des morgens vroeg, toen hij naar de stad terug-
 19 keerde, hongerde hem. En ziende één vijgeboom aan den weg, ging hij er naar

toe, en vond niets daaraan dan alleen bladeren. En hij zeide tot hem: Van u kome in eeuwigheid geen vrucht meer! En de vijgeboom
 20 verdorde onmiddellijk. En de discipelen, [dit] ziende, verwonderden zich, zeggende: Hoe is de vijgeboom [zoo] onmiddellijk verdord!
 21 En Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Voorwaar, ik zeg u: Indien gij geloof hebt en niet twijfelt, zult gij niet alleen doen, wat met den vijgeboom [is geschied], maar al zegt gij ook tot dezen berg: word opgeheven en in de zee geworpen! het zal geschieden.
 22 En al wat gij zult begeeren in het gebed, geloovende, zult gij ontvangen.
 23 En toen hij in den tempel ^a gekomen was, kwamen tot hem, terwijl hij leerde, de overpriesters en de oudsten des volks, zeggende: Op welk gezag doet gij deze dingen? en wie heeft u dit
 24 gezag gegeven? En Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Ik zal u ook één woord vragen; indien gij mij dat zegt, zal ik u ook zeggen,

^a) De gebouwen. — ^b) Jes. LVI: 7. — ^c) V. l. „gij maakt het.” — ^d) Ps. VIII: 2.

- op welk gezag ik deze dingen doe. De doop van Johannes, vanwaar was die? uit den hemel of uit de menschen? En zij overlegden bij zichzelve, zeggende: Indien wij zeggen: uit den hemel, zoo zal hij tot ons zeggen: Waarom hebt gij hem dan niet geloofd? En indien wij zeggen: uit de menschen, zoo vreezen wij de schare; want allen houden Johannes voor een profeten. En zij antwoordden Jezus, en zeiden: Wij weten het niet. En hij zeide tot hen: Zoo zeg ik u ook niet, op welk gezag ik deze dingen doe. Doch wat dunkt u? Een mensch had twee kinderen, en gaande tot den eersten, zeide hij: Kind! ga heen, werk heden in mijnen wijngaard. Doch hij, antwoordende, zeide: Ik wil niet; maar later berouw hebbende, ging hij heen. En gaande tot den tweeden, zeide hij desgelijks. En deze, antwoordende, zeide: Ik [ga], heer! en hij ging niet. Wie van deze twee deden den wil des vaders? Zij zeiden tot hem: De eerste.
- Jezus zeide tot hen: Voorwaar, ik zeg u: de tollenaars en de hoeren gaan u voor in het koninkrijk Gods. Want Johannes is tot u gekomen in den weg der gerechtigheid, en gij hebt hem niet geloofd; maar de tollenaars en de hoeren hebben hem geloofd; en gij, [dit] ziende, hebt later geen berouw gehad, om hem te gelooven.
- ^a Hoort een andere gelijkenis! Er was een ^b heer des huizes, die een wijngaard plantte, en hij zette een omtuining daarom, en groef een persbak daarin, en bouwde een toren, en verhuurde hem aan landlieden, en ging buiten 's lands. Toen nu de tijd der vruchten genaderd was, zond hij zijne slaven tot de landlieden, om zijne vruchten te ontvangen. En de landlieden namen zijne slaven, en sloegen den een, doodden den ander, en steenigden den derden. Wederom zond hij andere slaven, meer dan de eersten, en zij deden hun desgelijks.
- En ten laatste zond hij zij-

^a) Zie Mark. XII: 1; Luk. XX: 9. — ^b) R. v. b. „zeker.”

- nen zoon tot hen, zeggende: Zij zullen mijnen zoon ontzien. Maar de landlieden, den zoon ziende, zeiden onder elkander: Deze is de erfgenaam, komt, laat ons hem dooden, en zijne 38 erfenis in bezit nemen. En zij namen hem, en wierpen [hem] buiten den wijngaard, en doodden [hem]. 39
- 40 Wanneer dan de heer des wijngaards komt, wat zal hij dien landlieden doen? 41 Zij zeiden tot hem: Hij zal die boozen jammerlijk ombrengen, en den wijngaard aan andere landlieden verhuren, die hem de vruchten op hare tijden zullen opbrengen. Jezus zeide tot 42 hen: Hebt gij nooit gelezen in de Schriften: „De steen, dien de bouwlieden verwierpen, die is geworden tot een hoofd des hoeks; van [den] Heer is dit geschied, en het is wonderbaar in onze oogen?” 43
- Daarom zeg ik u, dat het koninkrijk Gods van u zal weggenomen worden, en een volk zal gegeven worden, dat zijne vruchten voortbrengt. En wie op 44
- dezen steen valt, zal verbrijzeld worden, en op wien hij vallen zal, dien zal hij verpletteren. En de overpriesters en de farizeën, zijne gelijkenissen hoorende, begrepen, dat hij van hen sprak. En zoekende hem te vangen, vreesden zij de scharen, daar zij hem voor een profeet hielden. 45 46
- XXII.** — En Jezus, antwoordende, sprak wederom tot hen in gelijkenissen, zeggende: Het koninkrijk der hemelen is gelijk geworden aan een koning, die een bruiloft voor zijnen zoon bereidde, en zijne slaven uitzond, om de genoodigden ter bruiloft te roepen; en zij wilden niet komen. 3 4
- Wederom zond hij andere slaven uit, zeggende: Zegt aan de genoodigden: Ziet, mijn middagmaal heb ik gereed gemaakt; mijne ossen en gemeste beesten zijn geslacht, en alle dingen zijn gereed; komt tot de 5 bruiloft. Doch zij sloegen er geen acht op, en gingen heen, de een naar zijnen akker, de ander tot zijnen 6 koophandel; en de overigen

*) Ps. CXVIII: 22, 23.

- grepen zijne slaven, deden [hun] smaadheid aan, en
 7 doodden [hen]. En de koning, dit hoorende, werd toornig; ^a en zijn krijgsvolk zedende, bracht hij die moordenaars om, en stak
 8 hunne stad in brand. Toen zeide hij tot zijne slaven: De bruiloft is wel gereed, maar de genoodigden waren het niet waardig; gaat
 9 daarom naar de uitgangen der wegen, en zooveel als gij er zult vinden, roept
 10 [ze] tot de bruiloft. En die slaven gingen uit naar de wegen, en brachten samen allen, die zij vonden, zoowel boozen als goeden; en de bruiloftszaal werd vol
 11 gasten. En toen de koning ingegaan was, om de gasten te zien, zag hij daar een mensch, niet bekleed met
 12 een bruiloftskleed. En hij zeide tot hem: Vriend, hoe zijt gij hier binnengekomen, geen bruiloftskleed aanhebbende? En hij verstomde. Toen zeide de koning tot de dienstknechten: Bindt hem aan handen en
 13 voeten, neemt hem weg, ^b en werpt [hem] uit in de buitenste duisternis; daar zal zijn weening en knersing der tanden. Want velen zijn geroepen, maar weinigen uitverkorenen.
 14
 15 ^c Toen gingen de farizeën heen, en hielden raad, hoe zij hem in [zijne] rede verstrikken zouden. En zij zonden tot hem hunne discipelen, met de Herodianen, zeggende: Meester! wij weten, dat gij waarachtig zijt, en den weg Gods in waarheid leert, en u om niemand bekommert; want gij ziet den persoon der
 16 menschen niet aan; zeg ons dan, wat u dunkt: Is het geoorloofd den keizer schatting te geven of niet?
 17 Doch Jezus, hunne boosheid kennende, zeide: Wat verzoekt gij mij, huichelaars! Toont mij de schattingmunt. En zij brachten
 18 hem een denaar. En hij zeide tot hen: Wiens is dit
 19 beeld en het opschrift? Zij zeiden tot hem: Des keizers. Toen zeide hij tot hen: Geeft dan den keizer wat des keizers is, en Gode wat
 20 Gods is. En [dit] hoorende, verwonderden zij zich, en

^a) Misschien is de juiste lezing: „En de koning werd toornig.” —
^b) V. l. w. „neemt hem weg.” — ^c) Zie Mark. XII: 13; Luk. XX: 20.

hem verlatende, gingen zij heen.

23 Te dien dage kwamen er sattuceën tot hem, die zeggen, dat er geen opstanding is, en zij vraagden

24 hem, zeggende: Meester! Mozes heeft gezegd: Indien iemand sterft, geen kinderen hebbende, dan zal zijn broeder zijne vrouw trouwen, en zijnen broeder zaad

25 verwekken. Nu waren er bij ons zeven broeders; en de eerste, getrouwd zijnde, stierf; en geen zaad hebbende, liet hij zijne vrouw

26 voor zijnen broeder. Desgelijks ook de tweede, en de derde, tot den zevende.

27 En het laatst van allen stierf ook de vrouw. In de opstanding dan, wien van de zeven zal zij tot vrouw zijn? want zij hebben haar

29 allen gehad. En Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Gij dwaalt, niet kennende de Schriften, noch de kracht

30 Gods. Want in de opstanding huwen zij niet, en worden niet ten huwelijk gegeven, maar zij zijn als engelen Gods in den hemel.

31 En wat de opstanding der

dooden aangaat, hebt gij niet gelezen hetgeen door God tot u gesproken is, zeggende: „Ik ben de God Abrahams, en de God Izaäks, en de God Jakobs?”^a God is niet een God van dooden, maar van levenden. En de scharen, [dit] hoorende, stonden verslagen over zijne leer.

32 En de farizeën, gehoord hebbende, dat hij den sattuceën den mond gestopt had, vergaderden te zamen.

33 En één uit hen, een wetgeleerde, vraagde, hem verzoekende en zeggende:

34 Meester! wat is het groote gebod in de wet? En hij^b

35 zeide tot hem: „Gij zult [den] Heer, uwen God, liefhebben met geheel uw hart, en met geheel uwe ziel, en met geheel uw verstand.”^c

36 Dit is het groote en eerste^d

37 gebod. En het tweede, daaraan gelijk: „Gij zult uwen naaste liefhebben als uzelf.”^e Aan deze twee geboden hangt de gansche wet en de profeten.

38 Toen nede farizeën samenvergaderd waren, vraagde

39 Jezus hun, zeggende: Wat

40

^a) Ex. III: 6. — ^b) R. „Jezus.” — ^c) Deut. VI: 5. — ^d) R. „eerste en groote.” — ^e) Lev. XIX: 18.

- dunkt u van den Christus? Wiens zoon is hij? Zij zeiden tot hem: Davids
- 43 [zoon]. Hij zeide tot hen: Hoe noemt hem dan David, in den Geest, „Heer”? zeggende: „[De] ^a Heer heeft gezegd tot mijnen Heer: Zit aan mijne rechterhand, totdat ik uwe vijanden onder uwe voeten ^b zet.” ^c Indien dan David hem „Heer” noemt, hoe is hij zijn zoon?
- 46 En niemand kon hem een woord antwoorden, noch iemand durfde hem van dien dag af meer vragen.
- XXIII.** — Toen sprak Jezus tot de scharen en tot zijne
- 2 discipelen, zeggende: De schriftgeleerden en de farizeën hebben zich gezet op
- 3 den stoel van Mozes. Daarom alle dingen, die zij u zeggen, doet en bewaart [die]; ^d maar doet niet naar hunne werken; want zij
- 4 zeggen, en doen niet, maar binden zware en ondragelijke lasten, en leggen [ze] op de schouders der menschen; doch zij willen ze met hunnen vinger niet ver-
- 5 roeren. En al hunne werken doen zij om van de menschen gezien te worden; want ^e zij maken hunne gedenkcédels breed, en de zoomen ^f maken zij groot;
- 6 en zij beminnen de voor-aanzitting in de maaltijden, en de voorgestoelten
- 7 in de synagogen, en de begroetingen op de markten, en om door de menschen Rabbi, Rabbi! genoemd te
- 8 worden. Maar gij, laat u niet Rabbi noemen; want één is uw meester, ^g de Christus; en gij allen zijt broeders.
- 9 En noemt niemand uwen vader op de aarde; want één is uw Vader, Hij die in
- 10 de hemelen is. Laat u ook niet meesters ^h noemen; want één is uw meester, ^g
- 11 de Christus. Maar de meeste van u zal uw dienstknecht
- 12 zijn. En die zichzelf zal verhoogen, zal vernederd worden; en die zichzelf zal vernederen, zal verhoogd worden.
- 13 Wee u, schriftgeleerden en farizeën, huichelaars! want gij sluit het konink-

^a) R. „De.” — ^b) R. „tot een voetbank uwer voeten.” — ^c) Ps. CX: 1. — ^d) R. „zeggen te onderhouden, bewaart en doet [die].” — ^e) R. „en.” — ^f) R. v. b. „van hunne kleederen.” — ^g) Of „leidsman.”

- rijk der hemelen voor de menschen; want gij zelf gaat niet in, en gij laat hen, die zouden ingaan, niet ingaan. ^a Wee u, schriftgeleerden en farizeën, huichelaars! want gij trekt zee en land rond, om één proseliet te maken; en wanneer hij het geworden is, maakt gij hem een kind der hel, tweemaal meer dan gij. Wee u, blinde leidslieden! die zegt: Al wie zweren zal bij den tempel, ^b dat is niets; maar al wie zweren zal bij het goud des tempels, ^b die is schuldig.
- 17 Dwazen en blinden! want wat is meerder: het goud of de tempel, ^b die het goud heiligt? En: Al wie zweren zal bij het altaar, dat is niets; maar al wie zweren zal bij de gave, die daarop is, die is schuldig. Blinden! ^c want wat is meerder: de gave of het altaar, dat heiligt? Daarom wie zweert bij het altaar, zweert daarbij, en bij al wat
- 21 daarop is. En wie zweert bij den tempel, ^b zweert daarbij, en bij hem, die daarin woont. ^d En wie zweert bij den hemel, zweert bij den troon Gods, en bij hem, die daarop zit. Wee u, schriftgeleerden en farizeën, huichelaars! want gij geeft tienden van kruizemunt en anijs en komijn; en gij laat na het zwaardere der wet: het oordeel en de barmhertigheid en de trouw. Deze dingen moest men doen, en de andere niet nalaten.
- 24 Blinde leidslieden! die de mug uitzijgt, en den kemel doorzwelgt! Wee u, schriftgeleerden en farizeën, huichelaars! want gij reinigt het buitenste des drinkbekers en des schotels, maar van binnen zijn zij vol van roof en onmatigheid. ^e Blinde farizeër! reinig eerst het binnenste des drinkbekers en des schotels, opdat ook het buitenste daarvan rein worde.
- 27 Wee u, schriftgeleerden en

^a) R. v. b. „Wee u, schriftgeleerden en farizeën, huichelaars! want gij eet de huizen der weduwen op, en [dat] terwijl gij voor den schijn lange gebeden doet; daarom zult gij te zwaarder oordeel ontvangen,” vs. 14. — ^b) De woning zelve. — ^c) R. „Dwazen en blinden. — ^d) Of „heeft gewoond.” — ^e) Gebrek aan zelfbedwang in het voldoen aan de begeerten, welke ook.

- farizeën, huichelaars! want
 28 Zoo schijnt ook gij wel van
 29 en wetteloosheid. Wee u,
 30 den der rechtvaardigen, en
 31 Zoo geeft gij dan uzelfen
 32 ten vermoord hebben. En
 33 vaders vol! Slangen, ad-
 34 Daarom, ziet, ik zend tot
 u profeten, en wijzen, en
 schriftgeleerden; en van
 hen zult gij er dooden en
 kruisigen, en van hen zult
 35 stad vervolgen; opdat op u
 kome al het rechtvaardige
 bloed, dat op de aarde ver-
 goten is, van het bloed des
 rechtvaardigen Abels tot
 het bloed van Zacharia, den
 zoon van Barachia, dien
 gij vermoord hebt tusschen
 den tempel en het altaar.
 36 Voorwaar, ik zeg u: al deze
 dingen zullen komen over
 dit geslacht.
 37 Jeruzalem, Jeruzalem!
 die de profeten doodt, en
 steenigt, die tot haar ge-
 zonden zijn! hoe menig-
 maal heb ik uwe kinderen
 willen bijeenvergaderen,
 gelijkerwijs een hen hare
 kiekens, bijeenvergadert
 onder de vleugelen; en gij
 38 hebt niet gewild! Zie, uw
 huis wordt u woest gelaten.
 39 Want ik zeg u: gij zult mij
 van nu aan geenszins zien,
 totdat gij zult zeggen: Ge-
 zegend hij, die komt in den
 naam [des] Heeren.
- XXIV.**^a — En Jezus ging uit,
 en vertrok vanden tempel;^b
 en zijne discipelen kwamen
 tot [hem], om hem de ge-
 bouwen des tempels te

^a) Zie Mark. XIII; Luk. XXI: 5. — ^b) De gebouwen.

2 toonen. En hij, antwoorde, zeide ^a tot hen: Ziet gij niet al deze dingen? Voorwaar, ik zeg u: hier zal geen steen op den anderen gelaten worden, die niet zal afgebroken worden.

3 En toen hij op den Olijfberg gezeten was, kwamen de discipelen afzonderlijk tot hem, zeggende: Zeg ons, wanneer zullen deze dingen zijn? en wat is het teeken van uwe komst en van de voleinding der

4 eeuw? En Jezus, antwoorde, zeide tot hen: Ziet toe, dat niemand u misleide! Want velen zullen

5 komen onder mijnen naam, zeggende: Ik ben de Christus; en zij zullen velen misleiden. En gij zult hooren van oorlogen en geruchten van oorlogen; ziet toe, wordt niet verschrikt; want

6 al [deze] dingen moeten geschieden, maar het is

7 nog niet het einde. Want volk zal opstaan tegen volk, en koninkrijk tegen koninkrijk; en er zullen hongersnooden en pestilentiën en aardbevingen zijn in ver-

8 schillende plaatsen. Maar

al deze dingen zijn een begin der smarten. Dan zullen

9 zij u overleveren tot verdrukking, en zullen u doden; en gij zult gehaat worden door al de volken om mijns naams wil. En dan zullen velen geërgerd worden, en zullen elkander overleveren en elkander

10 haten. En vele valsche profeten zullen opstaan, en zullen er velen misleiden.

11 En omdat de wetteloosheid zal toenemen, ^b zal de liefde van velen ^c verkoelen. Maar wie volharden zal tot het einde, die zal behouden

12 worden. En dit evangelie des koninkrijks zal over het geheele aardrijk gepredikt worden, tot een getuigenis al den volken, en dan zal het einde komen.

13

14 Wanneer gij dan zult zien den gruwel der verwoesting — waarvan gesproken is door Daniël, den profeet — staande in [de] heilige plaats, (die [dit]

15 leest, lette er op!) dat dan, die in Judéa zijn, vluchten naar de bergen; die op het dak is, kome niet af om de dingen ^d uit zijn huis te

^a) R. „En Jezus zeide.” — ^b) Of: „vermenigvuldigd zal worden.” —

^c) Lett. „de velen;” d. i. de massa der belijders. — ^d) R. „iets.”

- 18 halen; en die op het veld is, keere niet terug, om
 19 zijn kleed ^a te halen. Doch wee de zwangeren en de
 20 zogenden in die dagen! En bidt, dat uwe vlucht niet
 geschiede des winters, noch
 21 op een sabbat. Want alsdan zal groote verdrukking
 zijn, hoedanige niet geweest is van het begin der
 wereld tot nu toe, en ook
 22 niet weer zijn zal. En indien die dagen niet verkort wer-
 den, geen vleesch zou behouden worden; maar om
 der uitverkorenen wil zullen die dagen verkort wor-
 23 den. Alsdan, zoo iemand tot u zegt: Ziet, hier is de
 Christus! of: Hier! geloof
 24 het niet. Want er zullen valsche Christussen en val-
 sche profeten opstaan, en zullen groote teekenen en
 wonderen doen, ^b om, zoo mogelijk, ook de uitverko-
 25 renen te misleiden. Ziet, ik heb het u vooruit ge-
 26 zegd. Indien zij dan tot u zeggen: Ziet, hij is in de
 woestijn! gaat niet uit; Ziet, [hij is] in de binnen-
 kameren! geloof het niet.
 27 Want gelijk de bliksem uitgaat van het Oosten, en
 schijnt tot het Westen, zoo ^c zal de komst van den Zoon
 28 des menschen zijn. Want ^d waar het doode lichaam
 is, daar zullen de arenden vergaderd worden.
 29 En terstond na de verdrukking dier dagen, zal
 de zon verduisterd worden, en de maan zal haar schijn-
 sel niet geven, en de sterren zullen van den hemel val-
 len, en de krachten der hemelen zullen bewogen wor-
 30 den. En dan zal het teeken van den Zoon des menschen
 verschijnen in den hemel; en dan zullen al de stam-
 men des lands ^e weeklagen, en zullen den Zoon des men-
 schen zien, komende op de wolken des hemels met
 kracht en groote heerlijk-
 31 heid. En hij zal zijne engelen uitzenden met groot ba-
 zuingeschal; en zij zullen zijne uitverkorenen bijeen-
 vergaderen uit de vier win-
 den, van [het eene] uiterste der hemelen tot [het an-
 dere] uiterste daarvan.
 32 En leert van den vijgeboom deze ^f gelijkenis: Wanneer zijn tak reeds

^a) R. „kleeederen.” — ^b) Lett. „geven.” — ^c) R. v. b. „ook.” —
^d) V. l. w. „want.” — ^e) Of „der aarde.” — ^f) Lett. „de.”

- zacht wordt, en de bladen uitspruiten, dan weet gij, dat de zomer nabij is.
- 33 Zoo ook gij, wanneer gij al deze dingen ziet, weet, dat het nabij is, voor de
- 34 deur. Voorwaar, ik zeg u: dit geslacht zal geenszins voorbijgaan, totdat al deze dingen zullen geschied zijn. De hemel en de
- 35 aarde zullen voorbijgaan, maar mijne woorden zullen geenszins voorbijgaan.
- 36 Doch van dien dag en ^a ure weet niemand, ook niet de engelen der hemelen, maar
- 37 mijn Vader alleen. En gelijk de dagen van Noach, zoo zal ook zijn de komst van den Zoon des men-
- 38 schen. Want gelijk zij waren in de dagen vóór den zondvloed, etende en drinkende, huwende en ten huwelijk gevende, tot op den dag, dat Noach in de ark
- 39 ging, en het niet verstonden, totdat de zondvloed kwam, en [hen] allen wegnam, zóó zal ook zijn de komst van den Zoon des
- 40 menschen. Dan zullen er twee op het veld zijn, één
- 41 achtergelaten; twee zullen in den molen malen, één wordt weggenomen, en één
- 42 achtergelaten. Waakt dan! want gij weet niet, in welke
- 43 ure ^b uw Heer komt. Maar weet dit, dat, indien de heer des huizes geweten had, in welke wake de dief komen zou, ^c hij zou gewaakt hebben, en niet hebben toegelaten, dat zijn huis doorgraven werd.
- 44 Daarom weest ook gij gereed! want in welke ure gij het niet meent, komt de
- 45 Zoon des menschen. Wie dan is de getrouwe en wijze slaaf, dien zijn heer over zijne huishouding gesteld heeft, om hun spijs te geven
- 46 ter rechter tijd? Welgelukzalig die slaaf, dien zijn heer, als hij komt, zal vinden alzóo doende. Voorwaar, ik zeg u, dat hij hem zal zetten over al zijne goederen. Maar zoo die booze slaaf in zijn hart zou zeggen: Mijn heer vertoeft te
- 47 komen, en zou beginnen zijne ^d medeslaven te slaan, en zou eten en drinken ^e
- 48 met de dronkaards, zoo zal de heer van dien slaaf ko-

^a) R. v. b. „dic.” — ^b) V. l. „dag.” — ^c) Lett. „komt.” — ^d) R. „de.” — ^e) R. „en te eten en te drinken.”

men ten dage, als hij [hem] niet verwacht, en ter ure, 51 die hij niet weet; en zal hem in stukken houwen,^a en zijn deel zetten met de huichelaars; daar zal zijn weening en knersing der tanden.

XXV. — Dan zal het koninkrijk der hemelen gelijk zijn geworden aan tien maagden, die hare lampen namen, en uitgingen den 2 bruidegom te gemoet. En vijf van haar waren wijs, 3 en vijf waren dwaas. Die dwaas waren, namen hare lampen, en namen geen 4 olie met zich; doch de wijzen namen olie in hare vaten, met hare lampen. Toen nu de bruidegom vertoefde, werden zij allen slaperig, 6 en sliepen in. Doch te middernacht geschiedde een geroep: Ziet, de bruidegom! ^b gaat uit, hem te gemoet! Toen stonden al die maagden op, en bereidden 8 hare lampen. En de dwazen zeiden tot de wijzen: Geeft ons van uwe olie, want onze 9 lampen gaan uit. Maar de wijzen antwoordden, zeggende: Er mocht voor ons en

voor u niet ^c genoeg zijn; ^d gaat liever tot de verkoopters, en koopt voor uzelf. Doch toen zij heengingen om te koopen, kwam de bruidegom, en die gereed waren, gingen met hem in tot de bruiloft, en de deur werd gesloten. 11 En daarna kwamen ook de andere maagden, zeggende: Heer, heer, doe ons open! 12 Maar hij, antwoordende, zeide: Voorwaar, ik zeg u: 13 Ik ken u niet. Waakt dan! want gij weet den dag of de ure niet. ^e

14 Want [het is] gelijk een mensch, die, buiten 's lands gaande, zijne eigene slaven riep, en hun zijne goederen overgaf. En den een gaf hij vijf talenten, den ander twee, den derden één, een iegelijk naar zijne eigene bekwaamheid; en hij ging 15 terstond buiten 's lands. Die nu de vijf talenten ontvangen had, ging heen, en handelde daarmede, en won 17 vijf andere talenten. Desgelijks ook die de twee [ontvangen had], die won 18 ook andere twee. Maar die

^a) Lett. „in tweeën snijden.” — ^b) R. v. b. „komt.” — ^c) S. l. „geenszins.” — ^d) R. v. b. „maar.” — ^e) R. v. b. „in welke de Zoon des menschen komt.”

- het ééne ontvangen had, ging heen, en groef in de aarde, en verborg het geld
- 19 zijns heeren. En na een langen tijd kwam de heer van die slaven, en hield
- 20 rekening met hen. En die de vijf talenten ontvangen had, kwam en bracht tot [hem] vijf andere talenten, zeggende: Heer! vijf talenten hebt gij mij gegeven; zie, vijf andere talenten heb ik daarboven gewonnen.
- 21 Zijn heer zeide tot hem: Wel, goede en getrouwe slaaf, over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel zal ik u zetten; ga in tot de
- 22 vreugde uws heeren. En die de twee talenten ontvangen had, kwam ook, en zeide: Heer! twee talenten hebt gij mij gegeven; zie, twee andere talenten heb ik
- 23 daarboven gewonnen. Zijn heer zeide tot hem: Wel, goede en getrouwe slaaf! over weinig zijt gij getrouw geweest, over veel zal ik u zetten; ga in tot de vreugde uws heeren.
- 24 En die het ééne talent ontvangen had, kwam ook, en zeide: Heer! ik kende u, dat
- 25 gij een hard mensch zijt, maaiende, waar gij niet gezaaid hebt, en vergaderende vanwaar gij niet gestrooid hebt; en bevreesd zijnde, ben ik heengegaan, en heb uw talent verborgen in de aarde; zie, gij hebt het
- 26 uwe. En zijn heer, antwoordende, zeide tot hem: Booze en luie slaaf! gij wist, dat ik maai, waar ik niet gezaaid heb, en vergader vanwaar
- 27 ik niet gestrooid heb; zoo moest gij dan mijn geld den wisselaars gebracht hebben; en ik, komende, zou het mijne met rente teruggekregen hebben. Neemt dan het talent van hem weg, en geeft [het] aan hem, die
- 28 de tien talenten heeft. Want aan een ieder, die heeft, zal gegeven worden, en hij zal overvloedig hebben; maar van hem, die niet heeft, van dien zal genomen worden,
- 29 ook wat hij heeft. En werpt den onnutten slaaf uit in de buitenste duisternis; daar zal weening zijn en knersing der tanden.
- 31 Maar wanneer de Zoon des menschen komen zal in zijne heerlijkheid, en al de "

- engelen met hem, dan zal hij zitten op den troon zijner heerlijkheid; en voor hem zullen al de volken vergaderd worden; en hij zal ze van elkander scheiden, gelijk de herder de schapen van de bokken scheidt; en hij zal de schapen aan zijne rechterhand zetten, maar de bokken aan [zijne] linker. Dan zal de Koning zeggen tot hen, [die] aan zijne rechterhand [zijn]: Komt, gezegenden mijns Vaders! beërft het koninkrijk, dat u bereid is van de grondlegging der wereld; want ik was hongerig, en gij gaaft mij te eten; ik was dorstig, en gij gaaft mij te drinken; ik was een vreemdeling, en gij naamt mij op; naakt, en gij kleeddet mij; ik was krank, en gij bezocht mij; ik was in de gevangenis, en gij kwaamt tot mij. Dan zullen de rechtvaardigen hem antwoorden, zeggende: Heer! wanneer zagen wij u hongerig, en spijzigden u? of dorstig, en gaven u te drinken? En wanneer zagen wij u als vreemdeling, en na-
- men u op? of naakt, en kleedden u? En wanneer zagen wij u krank, of in de gevangenis, en kwamen tot u? En de Koning, antwoordende, zal tot hen zeggen: Voorwaar, ik zeg u: voor zooveel gij het gedaan hebt aan één der minste van deze mijne broeders, hebt gij het mij gedaan. Dan zal hij zeggen ook tot hen, [die] aan zijne linkerhand [zijn]: Gaat weg van mij, vervloekten! in het eeuwige vuur, dat den duivel en zijnen engelen bereid is; want ik was hongerig, en gij gaaft mij niet te eten; ik was dorstig, en gij gaaft mij niet te drinken; ik was een vreemdeling, en gij naamt mij niet op; naakt, en gij kleeddet mij niet; krank en in de gevangenis, en gij bezocht mij niet. Dan zullen ook dezen antwoorden, zeggende: Heer! wanneer zagen wij u hongerig, of dorstig, of een vreemdeling, of naakt, of krank, of in de gevangenis, en dienden u niet? Dan zal hij hun antwoorden, zeggende: Voorwaar, ik zeg u: voor

a) R. v. b. „hem.”

zooveel gij het aan één van deze minsten niet gedaan hebt, hebt gij het mij ook
46 niet gedaan. En dezen zullen gaan in de eeuwige pijn, maar de rechtvaardigen in het eeuwige leven.

XXVI. — En het geschiedde, toen Jezus al deze woorden geëindigd had, dat hij tot
2 zijne discipelen zeide: Gij weet, dat na twee dagen het pascha is, en de Zoon des menschen overgeleverd wordt om gekruisigd te worden.

3 Toen vergaderden de overpriesters ^a en de oudsten des volks in het voorhof van den hoogepriester, die genaamd was Kajafas;
4 en beraadslaagden te zamen, dat zij Jezus met list grijpen en dooden zouden.
5 Doch zij zeiden: Niet op het feest, opdat er geen opschudding onder het volk kome.

6 ^b Toen nu Jezus te Bethanië was, ten huize van Simon, 7 den melaatsche, kwam tot hem een vrouw, hebbende een albasten flesch met zeer kostbaren balsem, en goat

dien uit op zijn hoofd, terwijl hij aanzat. En de ^c discipelen, [dit] ziende, namen het zeer kwalijk, zeggende:

9 Waartoe dit verlies? want deze ^d had duur kunnen verkocht, en den armen gegeven worden. Maar Jezus, [dit] wetende, zeide tot hen: Waarom doet gij de vrouw moeite aan? want zij heeft een goed werk
11 aan mij verricht. Want de armen hebt gij altijd bij u, maar mij hebt gij niet
12 altijd. Want dat zij dezen balsem op mijn lichaam gegoten heeft, heeft zij gedaan tot mijne begrafenis.

13 Voorwaar, ik zeg u: alwaar dit evangelie gepredikt zal worden in de geheele wereld, daar zal ook van hetgeen zij gedaan heeft, gesproken worden tot hare gedachtenis.

14 ^e Toen ging één van de twaalven, genaamd Judas Iskariot, heen tot de overpriesters, en zeide: Wat wilt gij mij geven; en ik zal hem u overleveren? En zij legden hem dertig zilverlingen toe. ^f En van toen

^a) R. v. b. „en de schriftgeleerden.” — ^b) Zie Mark. XIV: 3; Joh. XII: 1. — ^c) R. „zijne.” — ^d) R. v. b. „balsem.” — ^e) Zie Mark. XIV: 10; Luk. XXII: 3. — ^f) Of „wogen hem op.”

- af zocht hij gelegenheid, opdat hij hem mocht overleveren.
- 17 En op den eersten dag der ongezuurde brooden kwamen de discipelen tot Jezus, zeggende: ^a Waar wilt gij, dat wij u bereiden,
- 18 het pascha te eten? En hij zeide: Gaat heen naar de stad tot zulk een, en zegt tot hem: De Meester zegt: mijn
- 19 discipelen. En de discipelen deden, gelijk Jezus hun bevolen had, en bereidden het pascha.
- 20 Toen het nu avond geworden was, zat hij aan met
- 21 de twaalfen. En terwijl zij aten, zeide hij: Voorwaar, ik zeg u, dat één van u mij
- 22 zal overleveren. En zij, zeer bedroefd geworden zijnde, begonnen een iegelijk van hen tot hem te zeggen: Ben
- 23 ik het, Heer? En hij, antwoordende, zeide: Die de hand met mij in den schotel
- 24 leveren. De Zoon des menschen gaat wel heen, gelijk
- van hem geschreven staat, maar wee dien mensch, door wien de Zoon des menschen overgeleverd wordt. Het ware dien mensch goed, zoo hij niet geboren was
- 25 geweest. En Judas, die hem overleverde, antwoordde en zeide: Ben ik het, Rabbi? Hij zeide tot hem: Gij hebt het gezegd.
- 26 ^b En terwijl zij aten, nam Jezus het ^c brood, en, gezegend hebbende, brak hij [het], en gaf [het] den discipelen, en zeide: Neemt, eet! dit is mijn lichaam.
- 27 En hij nam den ^d drinkbeker, en, gedankt hebbende, gaf hun [dien], zeggende:
- 28 Drinkt allen daaruit. Want dit is mijn bloed, het [bloed] des nieuwen ^e verbonds, dat voor velen vergoten wordt tot vergeving van zonden.
- 29 En ik zeg u, dat ik van nu aan niet meer zal drinken van deze vrucht des wijnstoks tot op dien dag, wanneer ik die met u nieuw ^f zal drinken in het konink-
- 30 rijk mijns Vaders. En toen zij den lofzang gezongen

^a) R. v. b. „tot hem.” — ^b) Zie Mark. XIV: 22; Luk. XXII: 19; 1 Kor. XI: 23. — ^c) V. l. w. „het.” — ^d) V. l. w. „den.” — ^e) V. l. w. „nieuwen.” — ^f) Niet „opnieuw,” maar „op een nieuwe wijze.”

- hadden, gingen zij uit naar
 31 den Olijfberg. Toen zeide
 5 Jezus tot hen: Gij zult allen
 aan mij geërgerd worden
 in dezen nacht; want er
 staat geschreven: „Ik zal
 den herder slaan, en de
 schapen der kudde zullen
 32 verstrooid worden.”^a Maar
 nadat ik zal opgestaan zijn,
 zal ik u voorgaan naar Ga-
 33 liléa. En Petrus, antwoor-
 dende, zeide tot hem: In-
 dien ^b allen aan u geërgerd
 werden, ik zal nimmermeer
 34 geërgerd worden. Jezus
 zeide tot hem: Voorwaar,
 ik zeg u, dat gij in dezen
 nacht, eer de haan zal
 kraaien, mij driemaal zult
 35 verloochenen. Petrus zeide
 tot hem: Al moest ik met u
 sterven, ik zal u geenszins
 verloochenen! Desgelijks
 zeiden ook al de discipelen.
 36 ^c Toen kwam Jezus met
 hen tot een plaats, genaamd
 Gethsémané, en zeide tot
 de discipelen: Zit hier ne-
 der, totdat ik heenga, en
 aldaar zal gebeden hebben.
 37 En met zich nemende Pe-
 trus en de twee zonen van
 Zebedeüs, begon hij be-
 38 droefd en zeer beangst te
 worden. Toen zeide hij tot
 hen: Mijne ziel is zeer be-
 droefd tot den dood toe;
 blijft hier, en waakt met
 39 mij. En een weinig voort-
 gaande, viel hij op zijn
 aangezicht, biddende en
 zeggende: Mijn vader, in-
 dien het mogelijk is, laat
 dezen drinkbeker van mij
 voorbijgaan; doch niet ge-
 40 [wilt]. En hij kwam tot de
 discipelen, en vond hen
 slapende, en hij zeide tot
 Petrus: Alzoo vermocht gij
 niet ééne ure met mij te wa-
 41 ken? Waakt en bidt, opdat
 gij niet in verzoeking komt;
 de geest is wel gewillig,
 maar het vleesch is zwak.
 42 Wederom tentweeden maal
 heengaande, bad hij, zeg-
 gende: Mijn vader! indien
 deze ^d niet van mij ^e voorbij
 kan gaan, tenzij ik hem
 drinke, uw wil geschiede!
 43 En komende vond hij hen
 wederom slapende; want
 hunne oogen waren be-
 44 zwaard. En hen verlatende,
 ging hij wederom heen, en
 bad ten derden maal, zeg-

^a) Zach. XIII: 7. — ^b) R. v. b. „ook.” — ^c) Zie Mark. XIV: 32; Luk. XXII: 40; Joh. XVIII: 9. — ^d) R. v. b. „drinkbeker.” — ^e) S. l. w. „van mij.”

- gende dezelfde woorden.
- 45 Toen kwam hij tot zijne discipelen, en zeide tot hen: Slaapt nu voort, en rust! Ziet, de ure is nabij, en de Zoon des menschen wordt overgeleverd in de
- 46 handen der zondaren. Staat op, laat ons gaan; ziet, hij is nabij, die mij overlevert.
- 47 En terwijl hij nog sprak, zie, Judas, een van de twaalven, kwam, en met hem een groote, schaar met zwaarden en stokken, vanwege de overpriesters en
- 48 oudsten des volks. En die hem overleverde, had hun een teeken gegeven, zeggende: Dien ik zal kussen,
- 49 die is het, grijpt hem. En terstond komende tot Jezus, zeide hij: Wees gegroet, Rabbi! en hij kuste
- 50 hem zeer. Maar Jezus zeide tot hem: Vriend! waartoe zijt gij hier? Toen traden zij toe, en sloegen de handen aan Jezus, en grepen
- 51 hem. En zie, één van hen, die met Jezus waren, de hand uitstreckende, trok zijn zwaard, en slaande den slaaf des hoogepriesters,
- 52 hieuw zijn oor af. Toen zeide Jezus tot hem: Keer uw zwaard weder in zijne
- 53 plaats; want allen, die het zwaard nemen, zullen door het zwaard omkomen. Of meent gij, dat ik mijnen Vader nu niet kan bidden, en Hij zal mij meer dan twaalf legioenen engelen
- 54 ter zijde stellen? Hoe zouden dan de Schriften vervuld worden, dat het alzoo geschieden moet? Te dier ure zeide Jezus tot de scharen: Zijt gij uitgegaan als tegen een roover, met zwaarden en stokken om mij te vangen? Ik zat dagelijks onder u, leerende in den tempel; en gij hebt mij niet gegrepen. Doch dit alles is geschied, opdat de schriften der profeten zouden vervuld worden. Toen verlieten hem al de discipelen, en vluchtten.
- 57 Die nu Jezus gegrepen hadden, leidden hem heen tot Kajafas, den hoogepriester, waar de schriftgeleerden en de oudsten vergaderd waren. En Petrus volgde hem van verre tot aan het voorhof van den hoogepriester, en binnengegaan zijnde, zat hij bij de dienaren, om het einde te
- 58 zien. En de overpriesters en de oudsten en de ge-

- heele groote raad zochten
 valsche getuigenis tegen
 Jezus, opdat zij hem doo-
 60 den mochten. En zij vonden
 er geen, hoewel vele val-
 sche getuigen opgekomen
 waren.^a Maar ten laatste
 kwamen twee valsche ge-
 61 tuigen op, en zeiden: Deze
 heeft gezegd: Ik kan den
 tempel Gods afbreken, en
 hem in drie dagen opbou-
 62 wen. En de hoogepriester,
 opstaande, zeide tot hem:
 Antwoordt gij niets? Wat
 getuigen dezen tegen u?
 63 Doch Jezus zweeg. En de
 hoogepriester, antwoorden-
 de, zeide tot hem: Ik be-
 zweer u bij den levenden
 God, dat gij ons zegt, of
 gij zijt de Christus, de
 64 Zoon van God? Jezus zeide
 tot hem: Gij hebt het ge-
 zegd. Doch ik zeg u: van
 nu aan zult gij den Zoon
 des menschen zien, zit-
 tende aan de rechterhand
 der kracht, en komende
 op de wolken des hemels.
 65 Toen verscheurde de hoo-
 gepriester zijne kleederen,
 zeggende: Hij heeft gelas-
 terd; wat hebben wij nog
 getuigen van noode? Ziet,
 nu hebt gij zijne lastering
 66 gehoord. Wat dunkt u? En
 zij, antwoordende, zeiden:
 Hij is des doods schuldig.
 67 Toen spogen zij in zijn
 aangezicht, en sloegen hem
 met vuisten; en sommigen
 gaven hem kinnebakslagen,
 68 zeggende: Profeteer
 ons, Christus! wie is het,
 die u geslagen heeft?
 69 Maar Petrus zat buiten in
 het voorhof; en een dienst-
 maagd kwam tot hem, zeg-
 gende: Ook gij waart met
 70 Jezus, den Galileër. Maar
 hij loochende het voor al-
 len, zeggende: Ik weet niet,
 71 wat gij zegt. En toen hij
 uitging naar de voorpoort,
 zag hem een andere, en
 zeide tot hem, die daar
 waren: Deze was ook met
 72 Jezus, den Nazaréner. En
 hij loochende het wederom
 met een eed: Ik ken den
 73 mensch niet. En een weinig
 daarna, die daar stonden,
 tot [hem] komende, zeiden
 tot Petrus: Waarlijk, gij
 zijt ook een van die, want
 ook uwe spraak maakt u
 74 openbaar. Toen begon hij
 zich te vervloeken en te
 zweren: Ik ken den mensch

^a) S. l. „en zij vonden er geen; en hoewel vele valsche getuigen opgekomen waren, vonden zij er geen.”

niet. En terstond kraaide
75 de haan. En Petrus werd
indachtig het woord van
Jezus, die tot hem gezegd
had: Eer de haan kraait,
zult gij mij driemaal ver-
loochenen. En naar buiten
gaande, weende hij bit-
terlijk.

XXVII.^a—Toen het nu mor-
gen was geworden, hiel-
den al de overpriesters en
de oudsten des volks raad
tegen Jezus, dat zij hem
2 dooden zouden. En hem ge-
bonden hebbende, leidden
zij [hem] weg, en leverden
hem over aan Pontius Pi-
3 latus, den stadhouder. Toen
kreeg Judas, die hem over-
geleverd had, ziende dat
hij veroordeeld was, be-
rouw, en bracht de dertig
zilverlingen den overpries-
ters en den oudsten terug,
4 zeggende: Ik heb gezon-
digd, overleverende on-
schuldig bloed! Maar zij
zeiden: Wat gaat ons dat
5 aan? gij moogt toezien. En
de zilverlingen in den tem-
pel geworpen hebbende,
vertrok hij, en ging heen,
6 en verhing zich. En de over-

priesters, de zilverlingen
nemende, zeiden: Het is
niet geoorloofd ze in de
offerkist ^b te werpen, daar
7 het bloedgeld is. En raad
gehouden hebbende, koch-
ten zij daarmede den akker
des pottenbakkers tot een
begraafplaats voor vreem-
8 delingen. Daarom is die
akker genaamd: Bloedak-
ker, tot op den huidigen
9 dag. Toen is vervuld ge-
worden, hetgeen gespro-
ken is door Jeremia, den
profeet, zeggende: „En zij
namen ^c de dertig zilver-
lingen, de waarde des ge-
waardeerden, waarop die
van de zonen Israëls hem
10 gewaardeerd hadden; en
gaven die voor den akker
des pottenbakkers, volgens
hetgeen [de] Heer mij be-
volen had.”^d

11 En Jezus stond voor den
stadhouder. En de stadhou-
der vraagde hem, zeggende:
Zijt gij de koning der Jo-
den? En Jezus zeide tot
12 hem: Gij zegt het. En toen
hij door de overpriesters
en de oudsten aangeklaagd
werd, antwoordde hij niets.

^a) Zie Mark. XV; Luk. XXIII; Joh. XVIII; XIX. — ^b) Lett. „in den korban.” Zie Markus VII: 11. — ^c) Of „ik nam”, enz. — ^d) Zach. XI: 12, 13.

- 13 Toen zeide Pilatus tot hem: Hoort gij niet, hoe vele dingen zij tegen u getuigen? Maar hij antwoordde hem niet op een eenig woord, zoodat de stadhouder zich zeer verwonderde.
- 15 Op het feest nu was de stadhouder gewoon der schare éénen gevangene los te laten, welken zij wilden.
- 16 En zij hadden toen een beruchten gevangene, genaamd Barabbas. Toen zij dan vergaderd waren, zeide Pilatus tot hen: Wien wilt gij; dat ik u zal loslaten: Barabbas of Jezus, die genoemd wordt Christus?
- 18 Want hij wist, dat zij hem uit nijd hadden overgeleverd. En toen hij op den rechterstoel zat, zond zijne vrouw tot hem, zeggende: Heb niets te doen met dien rechtvaardige; want ik heb heden veel geleden in den droom om zijnentwil. Maar de overpriesters en de oudsten overreedden de scharen, dat zij zouden Barabbas begeeren, en Jezus ombrengen. En de stadhouder, antwoordende, zeide tot hen: Wien van deze twee wilt gij, dat ik u zal loslaten? En zij zeiden: Barabbas. Pilatus zeide tot hen: Wat zal ik dan doen met Jezus, die genoemd wordt Christus? Zij zeiden allen: ^a Laat hem gekruisigd worden. En de stadhouder zeide: Wat heeft hij dan kwaads gedaan? En zij riepen te meer, zeggende: Laat hem gekruisigd worden! En Pilatus, ziende dat hij niets vorderde, maar dat er veeleer opschudding ontstond, nam water, en wiesch de handen voor de schare, zeggende: Ik ben onschuldig aan het bloed dezes rechtvaardigen; gij moogt toezien! En al het volk, antwoordende, zeide: Zijn bloed over ons en over onze kinderen! Toen liet hij hun Barabbas los; maar Jezus gegeeseld hebbende, leverde hij [hem] over om gekruisigd te worden. Toen namen de krijgsknechten des stadhouders Jezus met zich in het pretorium, ^b en vergaderden tegen hem de geheele bende. En hem ont-

^a) R. v. b. „tot hem.” — ^b) Het hoofdkwartier van de romeinsche soldaten, en in het algemeen het paleis van den romeinschen landvoogd, waar deze rechtsprak.

- kleed hebbende, deden zij hem een purperen mantel
 29 om; en een kroon van doornen gevlochten hebbende, zetten [die] op zijn hoofd, en een rietstok in zijne rechterhand; en vallende op de knieën voor hem, bespotten zij hem, zeggende: Wees gegroet, koning der Joden!
 30 En op hem gespogen hebbende, namen zij den rietstok, en sloegen op zijn
 31 hoofd. En toen zij hem bespot hadden, deden zij hem den mantel af, en deden hem zijne kleederen aan, en leidden hem heen om
 32 [hem] te kruisigen. En uitgaande, vonden zij een man van Cyréne, met name Simon; dezen dwongen zij,
 33 dat hij zijn kruis droeg. En gekomen zijnde tot een plaats, genaamd Golgotha, hetwelk is gezegd Schedel-
 34 plaats, gaven zij hem te drinken zuren wijn met gal gemengd; en [dien] geproefd hebbende, wilde hij
 35 niet drinken. En hem gekruisigd hebbende, verdeelden zij zijne kleederen,
 36 het lot werpende. ^a En nederzittende, bewaakten zij
 37 hem aldaar. En zij stelden boven zijn hoofd zijne beschuldiging, geschreven: Deze is Jezus, de koning
 38 der Joden. Toen werden met hem twee roovers gekruisigd, één ter rechter-
 39 en één ter linkerhand. En die voorbijgingen lasterden hem, schuddende hunne
 40 hoofden, en zeggende: Gij, die den tempel afbreekt, en in drie dagen opbouwt, verlos uzelfen! Indien gij
 Gods Zoon zijt, kom af van
 41 het kruis! En desgelijks ook de overpriesters met de schriftgeleerden en oudsten, spottende, zeiden:
 42 Anderen heeft hij verlost, zichzelf kan hij niet verlossen. Indien hij Israëls
 koning ^b is, dat hij nu afkome van het kruis, en wij
 43 zullen hem gelooven. Hij heeft op God vertrouwd; dat Hij hem nu verlosse, indien Hij hem [wel] wil!
 Want hij heeft gezegd: Ik
 44 ben Gods Zoon. En hetzelfde verweten hem ook

^a) R. v. b. „opdat vervuld zou worden, hetgeen gesproken is door den profet: Zij hebben mijne kleederen onder elkander verdeeld, en hebben het lot over mijne kleeding geworpen.” — ^b) V. l. „Hij is Israëls koning.”

- de roovers, die met hem gekruisigd waren.
- 45 En van de zesde ure af werd er duisternis over het geheele land ^a tot de negende ure toe. En omtrent de negende ure riep Jezus met een groote stem, zeggende: Eli, Eli, lama sabachthani? dat is: Mijn God, mijn God! waarom
- 47 hebt Gij mij verlaten? En sommigen van die daar stonden, [dit] hoorende, zeiden: Deze roept Elia.
- 48 En terstond liep één van hen, en een spons nemende, vulde [die] met zuren wijn, en stak ze op een rietstok, en gaf hem te
- 49 drinken. Doch de anderen zeiden: Houd op! laat ons zien, of Elia komt om hem
- 50 te verlossen. En Jezus, wederom met een groote stem roepende, gaf den geest.
- 51 En zie, het voorhangsel des tempels scheurde in tweeën van boven tot beneden; en de aarde beefde, en de rotsen scheurden; en de graven werden geopend, en vele lichamen der ontslapen heiligen werden opgewekt; en uit de graven uit-
- 54 gegaan zijnde na zijne opstanding, gingen zij in de heilige stad, en verschenen aan velen. En de hoofdman over honderd, en die met hem Jezus bewaakten, ziende de aardbeving en de dingen, die geschied waren, werden zeer bevreesd, zeggende: Waarlijk, deze was Gods Zoon! En aldaar waren vele vrouwen, die van verre toezagen, welke Jezus gevolgd waren van Galiléa, om hem te dienen; onder welke was Maria Magdaléna, en Maria, de moeder van Jakobus en Jozes, en de moeder der zonen van Zebedeüs.
- 57 Toen het nu avond geworden was, kwam een rijk man van Arimathéa, met name Jozef, die ook zelf een discipel van Jezus was.
- 58 Deze, tot Pilatus gaande, begeerde het lichaam van Jezus. Toen beval Pilatus, dat het lichaam zou afgegeven worden. En Jozef, het lichaam genomen hebbende, wikkelde het in rein fijn lijnwaad; en legde het in zijn nieuw graf, dat hij in de rots uitgehouwen had;

^a) Of „de geheele aarde.”

en een grooten steen tegen de deur des grafs gewenteld
 61 hebbende, ging hij weg. En aldaar was Maria Magdaléna, en de andere Maria, zittende tegenover het graf.
 62 Des anderen daags nu, welke is na de voorbereiding, vergaderden de overpriesters en de farizeën bij
 63 Pilatus, zeggende: Heer! wij zijn indachtig geworden, dat deze verleider, nog levende, gezegd heeft: Na drie dagen sta ik op.
 64 Beveel dan, dat het graf verzekerd worde tot den derden dag, opdat niet misschien zijne discipelen komen,^a en hem stelen, en zeggen tot het volk: Hij is opgestaan van de dooden; en de laatste dwaling zal erger zijn dan de eerste.
 65 En Pilatus zeide tot hen: Gij hebt een wacht; gaat heen, verzekert [het], gelijk
 66 gij het verstaat. En zij, heengaande, verzekerden het graf met de wacht, den steen verzegeld hebbende.
XXVIII.^b — En laat na den sabbat, tegen het aanbreken van den eersten dag der week, kwam Maria Magda-

léna, en de andere Maria, om het graf te bezien.
 2 En zie, er geschiedde een groote aardbeving; want een engel [des] Heeren, nederdalende uit den hemel, trad toe, en wentelde den steen af,^c en zette
 3 zich daarop. En zijne gedaante was gelijk een bliksem, en zijne kleeding wit
 4 als sneeuw. En uit vrees voor hem beefden de wachters, en werden als dooden.
 5 En de engel, antwoordende, zeide tot de vrouwen: Vreest gij niet! want ik weet, dat gij zoekt Jezus, den gekruisigde. Hij is hier niet; want hij is opgestaan, gelijk hij gezegd heeft. Komt herwaarts, ziet de plaats, waar de Heer^d gelegen
 7 heeft. En gaat haastelijk heen, en zegt zijnen discipelen, dat hij opgestaan is van de dooden; en ziet, hij gaat u voor naar Galiléa; daar zult gij hem zien. Ziet, ik heb het u gezegd. En haastelijk weggaande van het graf, met vrees en groote blijdschap, liepen zij heen, om het zijnen discipelen te bood-

^a) R. v. b. „bij nacht.” — ^b) Zie Mark. XVI; Luk. XXIV; Joh. XX. — ^c) R. v. b. „van de deur.” — ^d) V. l. „hij.”

- 9 schappen. En als zij heengingen, om het zijnen discipelen te boodschappen, ^a zie, Jezus ontmoette haar, zeggende: Weest gegroet! En zij, tot [hem] komende, grepen zijne voeten, en huldigden hem. Toen zeide Jezus tot haar: Vreest niet; gaat heen, boodschapt mijnen broederen, dat zij heengaan naar Galiléa, en aldaar zullen zij mij zien.
- 10
- 11 En terwijl zij heengingen, zie, eenigen van de wacht kwamen in de stad, en boodschapten den overpriesters alles, wat geschied was. En vergaderd zijnde met de oudsten, en raad gehouden hebbende, gaven zij den krijgsknechten veel geld, zeggende: Zegt: zijne discipelen zijn des nachts gekomen, en hebben hem gestolen, toen
- 12
- 13 wij sliepen. En indien dit den stadhouder mocht ter oore komen, wij zullen hem
- 14
- 15 tevreden stellen, en maken, dat gij zonder zorg zijt. En zij, het geld genomen hebbende, deden, gelijk hun geleerd was. En dit woord is verbreed geworden bij de Joden tot op den huidigen dag.
- 16 En de elf discipelen gingen heen naar Galiléa, naar den berg, waar Jezus hen bescheiden had. En toen zij hem zagen, huldigden zij hem; doch sommigen twijfelden. En Jezus, bij [hen] komende, sprak tot hen, zeggende: Mij is gegeven alle macht ^b in hemel en op
- 17
- 18 aarde. Gaat dan ^c heen, maakt al de volken tot discipelen, hen doopende tot den naam des Vaders, en des Zoons, en des Heiligen
- 19
- 20 Geestes; hun leerende te bewaren al wat ik u geboden heb. En ziet, ik ben met u al de dagen tot aan de voleinding der eeuw. ^d

^a) V. l. w. „en als zij heengingen om het zijnen discipelen te boodschappen.” — ^b) Zie de noot op IX: 6. — ^c) V. l. w. „dan.” — ^d) R. v. b. „Amen.”

HET EVANGELIE

NAAR

MARKUS.

- I. — Begin des evangelies van Jezus Christus, den Zoon
2 van God; gelijk geschreven staat in Jesaja, den profet: ^a „Zie, ik zend mijnen engel voor uw aangezicht, die uwen weg ^b bereiden
3 zal.” ^c „Stem eens roependen in de woestijn: Bereidt den weg [des] Heeren, maakt zijne paden recht.” ^d
4 ^e Johannes kwam, doopende in de woestijn, en predikende den doop der bekering tot vergeving
5 van zonden. En tot hem ging uit het geheele land van Judéa, en allen, ^f die van Jeruzalem [waren], en werden door hem gedoopt
in de rivier de Jordaan, belijdende hunne zonden.
6 En Johannes was gekleed in kemelshaar, met een lederen gordel om zijne lende, en hij at sprinkhanen en wilden honig. En hij
7 predikte, zeggende: Na mij komt, die sterker is dan ik; wien ik niet waardig ben, nederbukkende, den riem zijner voetzolen te ontbinden. Ik heb u wel gedoopt met water, maar hij zal u doopen met den Heiligen Geest.
8
9 En het geschiedde in die dagen, dat Jezus kwam van Nazareth in Galiléa, en door Johannes gedoopt
10 werd in de Jordaan. En terstond uit het water op-

^a) R. „in de profeten.” Waarschijnlijk heeft er oorspronkelijk gestaan: „in den profet;” doch de meesten lezen: „in Jesaja, den profet.” — ^b) R. v. b. „voor u heen.” — ^c) Mal. III: 1. — ^d) Jes. XL: 3. — ^e) Zie Matth. III; Luk. III. — ^f) R. voegt „allen” bij gedoopt: „werden allen gedoopt.”

- klimmende, zag hij de hemelen scheuren, en den Geest, als een duif, op hem nederdalen. En er geschiedde een stem uit de hemelen: Gij zijt mijn geliefde Zoon; in u^a heb Ik mijn welbehagen gevonden.
- 12 ^b En terstond dreef de Geest hem uit naar de woestijn. En hij was ^c in de woestijn veertig dagen verzocht door den satan; en hij was bij de wilde dieren, en de engelen dienden hem.
- 14 Maar nadat Johannes overgeleverd was, kwam Jezus naar Galiléa, predikende het evangelie van het koninkrijk Gods, en zeggende: De tijd is vervuld, en het koninkrijk Gods is nabij gekomen; bekeert u, en geloof in het evangelie.
- 16 En wandelende ^d aan de zee van Galiléa, zag hij Simon en Andreas, den broeder van Simon, ^e een net in de zee uitwerpende, want zij waren visschers. En Jezus zeide tot hen: Komt achter mij, en ik zal maken, dat gij visschers van men-
- 18 schen wordt. En terstond hunne netten verlatende, 19 zijn zij hem gevolgd. En van daar een weinig voortgaande, zag hij Jakobus, den [zoon] van Zebedeus, en Johannes, zijnen broeder, en dezen in het schip de netten verstellende, en terstond riep hij hen; en hunnen vader Zebedeus in het schip latende met de huurlingen, gingen zij heen achter hem.
- 21 En zij gingen Kapernaüm binnen; en terstond ging hij op den sabbat in de 22 synagoge, en leerde. En zij stonden verslagen over zijne leer, want hij leerde hen als gezaghebbende, en niet als de schriftgeleerden. En er was in hunne 23 synagoge een mensch, met ^f een onreinen geest, en hij 24 riep uit, zeggende: Ha! wat hebben wij met u [te doen], Jezus, Nazaréner? Zijt gij gekomen, om ons te verderven? Ik ken u, wie gij zijt, de heilige 25 Gods. En Jezus bestrafte hem, zeggende: Zwijg, en

^a) R. „in wien.” — ^b) Zie Matth. IV; Luk. IV. — ^c) R. v. b. „daar.” — ^d) V. l. „gaande.” — ^e) R. „zijnen broeder.” — ^f) Gr. „in”; d. w. z. hij had niet slechts een onreinen geest, maar hij was geheel onder diens macht.

- 26 ga uit van hem. En de onreine geest, hem heen en weer rukkende, en met een groote stem roepende, ging
- 27 uit van hem. En zij stonden allen verbaasd, zoodat zij onder elkander vraagden, zeggende: Wat is dit? Welke nieuwe leer is dit? Want met gezag gebiedt hij zelfs den onreinen geesten,
- 28 en zij gehoorzamen hem. En het gerucht van hem ging terstond uit in den geheelen omtrek van Galiléa.
- 29 En terstond uit de synagoge gaande, kwamen zij in het huis van Simon en Andreas, met Jakobus en
- 30 Johannes. En de schoonmoeder van Simon lag met de koorts, en terstond spraken zij hem over haar. En tot [haar] gaande, richtte hij haar op, haar bij de hand gevat hebbende; en terstond verliet haar de koorts, en zij diende hen.
- 32 Toen het nu avond geworden was, en de zon was ondergegaan, brachten zij tot hem allen, die krank en van den duivel bezeten
- 33 waren; en de geheele stad was bijeenvergaderd bij de
- 34 deur. En hij genas velen, die aan allerlei ziekten lijdende waren; en hij wierp vele duivelen uit, en liet de duivelen niet toe te spreken, omdat zij hem kenden. ^a
- 35 En 's morgens vroeg, toen het nog diep in den nacht was, stond hij op en ging uit, en vertrok naar een woeste plaats, en bad
- 36 aldaar. En Simon, en die met hem waren, volgden hem na. En hem gevonden hebbende, zeiden zij tot
- 38 hem: Allen zoeken u. En hij zeide tot hen: Laat ons elders ^b gaan, naar de naburige vlekken, opdat ik ook daar predike; want daartoe ben ik uitgegaan.
- 39 En hij predikte in hunne synagogen in geheel Galiléa, en wierp de duivelen uit.
- 40 ^cEn er kwam tot hem een melaatsche, hem biddende, en vallende voor hem op de knieën, en tot hem zeggende: Indien gij wilt, gij
- 41 kunt mij reinigen. En Jezus, met ontferming bewogen, strekte de hand uit, en raakte hem aan, en zeide tot hem: Ik wil, wees ge-

^a) Zij hadden inwendig het bewustzijn, wie hij was. — ^b) R. l. w. „elders.” — ^c) Zie Matth. VIII; Luk. V: 12.

42 reinigd! En toen hij [dit] gezegd had, week de meelaatschheid terstond van hem; en hij was gereinigd.

43 En hem strengelijk verboden hebbende, liet hij hem

44 terstond van zich gaan; en zeide tot hem: Zie toe, dat gij niemand iets zegt; maar ga heen, toon uzelf den priester, en offer voor uwe reiniging, hetgeen Mozes geboden heeft, hun

45 tot een getuigenis. Maar hij, uitgegaan zijnde, begon het zeer te verbreiden, en de zaak ruchtbaar te maken, zoodat hij niet meer openlijk in de stad kon komen; maar hij was buiten in woeste plaatsen; en zij kwamen tot hem van alle kanten.

II. — ^a En na [eenige] dagen kwam hij wederom binnen Kapernaüm; en men hoorde,

2 de, dat hij in huis was. En terstond vergaderden zich velen, zoodat er geen plaats

3 tot hen. En er kwamen tot hem, die een verlamde brachten, gedragen door

4 vier. En niet tot hem kunvende genaken, vanwege de schare, maakten zij het dak open, waar hij was; en het opgebroken hebbende, lieten zij het beddeken neder, waar de verlamde op

5 lag. En Jezus, hun geloof ziende, zeide tot den verlamde: Kind! uwe zonden

6 zijn ^b vergeven. En er waren aldaar sommigen der schriftgeleerden, zittende en overleggende in hunne

7 harten: Waarom spreekt deze aldus? Hij lastert. ^c

8 Wie kan zonden vergeven dan God alleen? En terstond Jezus in zijnen geest

9 erkennende, dat zij aldus in zichzelf overlegden, zeide tot hen: Waarom overlegt gij deze dingen

10 in uwe harten? Wat is lichter, te zeggen tot den verlamde: De zonden zijn

u vergeven? ^d of te zeggen: Sta op, neem uw beddeken

op, en wandel? Doch opdat gij moogt weten, dat de

Zoon des menschen macht ^e heeft op de aarde, zonden te vergeven.... zeide hij tot

den verlamde: Ik zeg u: Sta

11 op, en wandel. En hij stond op, en wandelde, en liep, en kwam tot hen, en zij verwonderden zich zeer.

En Jezus zeide tot hen: Het is niet de aarde, die vergeeft zonden, maar de Vader, die zonden vergeeft. En hij zeide tot hen: Het is niet de aarde, die vergeeft zonden, maar de Vader, die zonden vergeeft.

^a) Zie Matth. IX; Luk. V: 18. — ^b) R. v. b. „u.” — ^c) R. „waarom spreekt deze aldus lasteringe?” — ^d) V. l. „Uwe zonden zijn vergeven.” — ^e) Zie de noot op Matth. IX: 6.

- op, neem uw beddeken op, en ga heen naar uw huis.
- 12 En hij stond terstond op, en het beddeken opgenomen hebbende, ging hij uit in aller tegenwoordigheid, zoodat zij zich allen ontzetten, en God verheerlijkten, zeggende: Wij hebben zulks nooit gezien!
- 13 En hij ging wederom uit naar de zee; en de gansche schare kwam tot hem, en
- 14 hij leerde hen. En verder gaande, zag hij Levi, den [zoon] van Alfeüs, zittende aan het tolhuis, en zeide tot hem: Volg mij. En hij,
- 15 opstaande, volgde hem. En het geschiedde, toen hij in zijn huis aanzat, dat ook vele tollenaars en zondaars aanzaten met Jezus en zijne discipelen, want zij waren velen, en zij volgden hem.
- 16 En de schriftgeleerden en de farizeën, ziende hem eten met de tollenaars en zondaars, zeiden tot zijne discipelen: Waarom eet en drinkt hij met de zondaars
- 17 en tollenaars? ^a En Jezus, [dit] hoorende, zeide tot hen: Die gezond zijn, heb-
- ben geen geneesheer noodig, maar die ziek zijn. Ik ben niet gekomen omrechtvaardigen te roepen, maar zondaars. ^b
- 18 En de discipelen van Johannes en de ^c farizeën waren vastende; en zij kwamen en zeiden tot hem: Waarom vasten de discipelen van Johannes en die der farizeën, en uwe discipelen vasten niet? En Jezus zeide tot hen: Kunnen de bruiloftskinderen vasten, terwijl de bruidegom bij hen is? Zoo langen tijd zij den bruidegom bij zich hebben, kunnen zij niet vasten. Maar er zullen dagen komen, wanneer de bruidegom van hen zal weggenomen zijn, en dan zullen zij, te dien dage, ^d
- 20 vasten. ^e Niemand naait een lap ongevold laken op een oud kleed; anders scheurt het nieuw ingezette stuk [iets] van het oude [kleed] af, en de scheur wordt er-
- 22 ger. En niemand doet nieuwen wijn in oude zakken; anders doet de ^f wijn de zakken bersten, en de wijn

^a) R. „de tollenaars en zondaars.” — ^b) R. v. b. „tot bekeering.” — ^c) R. „der.” — ^d) R. „in die dagen.” — ^e) R. v. b. „En.” — ^f) R. v. b. „nieuwe.”

wordt uitgestort, en de zakken zijn bedorven; maar nieuwen wijn moet men in nieuwe zakken doen.

- 23 ^a En het geschiedde, dat hij op den sabbat door het gezaaide ging, en zijne discipelen begonnen, al gaande, aren te plukken.
- 24 En de farizeën zeiden tot hem: Zie, waarom doen zij op den sabbat, hetgeen niet geoorloofd is? En hij zeide tot hen: Hebt gij nooit gelezen, wat David deed, toen hij nood leed en honger had, hij en die met hem waren? hoe hij in het huis Gods inging, onder Abjathar, den hoogepriester, en de toonbrooden at, die niemand geoorloofd zijn te eten dan den priesteren, en ook gaf aan hen, die met hem waren? En hij zeide tot hen: De sabbat is gemaakt om den mensch, niet de mensch om den sabbat.
- 28 Zoo is dan de Zoon des menschen Heer ook van den sabbat.

III. — ^b En hij ging wederom in de synagoge; en aldaar was een mensch, hebbende

- 2 een verdorde hand. En zij bespieden hem, of hij hem op den sabbat genezen zou, opdat zij hem mochten aanklagen. En hij zeide tot den mensch, die de verdorde hand had: Sta op in het midden! En hij zeide tot hen: Is het geoorloofd op den sabbat goed te doen of kwaad te doen? een leven te behouden of te dooden?
- 5 Maar zij zwegen stil. En hen rondom met toorn aanzierende, bedroefd ^c zijnde over de verharding huns harten, zeide hij tot den mensch: Streck uwe hand uit. En hij strekte [haar] uit; en zijne hand was hersteld. ^d En de farizeën, terstond uitgaande met de herodianen, hielden raad tegen hem, hoe zij hem zouden ombrengen.
- 7 En Jezus vertrok met zijne discipelen naar de zee; en een groote menigte volgde hem van Galiléa, en van Judéa, en van Jeruzalem, en van Iduméa, en van over de Jordaan; en die om Tyrus en Sidon, een groote menigte, ge-

^a) Zie Matth. XII; Luk. VI. — ^b) Zie Matth. XII: 9; Luk. VI: 6. —

^c) Het gr. woord komt alleen hier voor, en beteekent een droefheid zonder medegevoel. — ^d) R. v. b. „gezond gelijk de andere.”

- hoord hebbende, wat hij
 9 deed, kwamen tot hem. En
 hij zeide tot zijne disci-
 pelen, dat een scheepje steeds
 bij hem zou blijven, om der
 schare wil, opdat zij hem
 10 niet drongen. Want hij ge-
 nas velen, zoodat allen, die
 plagen hadden, hem over-
 vielen, opdat zij hem mocht-
 11 ten aanraken. En de onreine
 geesten, als zij hem zagen,
 vielen voor hem neder, en
 riepen, zeggende: Gij zijt
 12 de Zoon Gods! En hij ge-
 bood hun scherpelijk, dat
 zij hem niet openbaar zou-
 den maken.
- 13 ^a En hij klom op den berg,
 en riep tot zich, die hijzelf
 wilde; en zij kwamen tot
 14 hem. En hij stelde er twaalf,
 opdat zij met hem zouden
 zijn, en opdat hij hen zou
 uitzenden om te prediken,
 15 en om macht ^b te hebben de
 ziekten te genezen, en de
 16 duivelen uit te werpen. En
 hij gaf aan Simon den bij-
 17 naam Petrus; en Jakobus,
 den [zoon] van Zebedeüs,
 en Johannes, den broeder
 van Jakobus; en hij gaf hun
 den bijnaam Boanerges, dat
 18 is: zonen des donders; en
 Andréas, en Filippus, en
 Bartholomeüs, en Mattheüs,
 en Thomas, en Jakobus,
 den [zoon] van Alfeüs, en
 Thaddeüs, en Simon den
 19 Kanaäniet, ^c en Judas Is-
 kariot, die hem ook over-
 geleverd heeft.
- 20 En zij kwamen in huis; en
 wederom vergaderde een
 schare, zoodat zij zelfs geen
 21 brood konden eten. En zijne
 nabestaanden, [dit] hooren-
 de, gingen uit om hem te
 vatten; want zij zeiden: Hij
 22 is uitzinnig. En de schrift-
 geleerden, die van Jeruza-
 lem afgekomen waren, zei-
 den: Hij heeft Beëlzebul;
 en: Door den overste der
 duivelen werpt hij de dui-
 23 velen uit. En hen tot zich
 geroepen hebbende, zeide
 hij tot hen in gelijkenissen:
 Hoe kan de satan den satan
 24 uitwerpen? En indien een
 koninkrijk tegen zichzelf
 verdeeld is, zoo kan dat ko-
 25 ninkrijk niet bestaan. En
 indien een huis tegen zich-
 zelf verdeeld is, zoo kan dat
 26 huis niet bestaan. En indien
 de satan tegen zichzelf op-
 staat en verdeeld is, zoo
 kan hij niet bestaan, maar

^a) Zie Matth. X: 1; Luk. VI: 13. — ^b) Zie de noot op Matth. IX: 6. — ^c) Zie de noot op Matth. X: 4.

27 heeft een einde. Niemand kan in het huis des sterken ingaan, en zijne vaten wegrooven, indien hij niet eerst den sterke bindt; en dan zal hij zijn huis berooven.

28 Voorwaar, ik zeg u, dat al de zonden den zonen der menschen zullen vergeven worden, en al de lasteringen, waarmede zij

29 mogen lasteren; maar al wie lasteren zal tegen den Heiligen Geest, heeft in eeuwigheid geen vergeving, maar is strafbaar met

30 het eeuwig oordeel. Omdat zij zeiden: Hij heeft een onreinen geest.

31 Zijne broeders en zijne moeder dan kwamen, en, buiten staande, zonden tot

32 hem en riepen hem. En een schare zat rondom hem. En zij zeiden tot hem: Zie, uwe moeder en uwe broeders, ^a

33 daar buiten, zoeken u. En hij antwoordde hun, zeggende: Wie is mijne moeder- of mijne broeders? En rondom ziende op degenen, die om hem zaten, zeide hij: Ziet, mijne moeder en mijne

35 broeders! Want al wie den wil van God doet, die is

mijn broeder en zuster en moeder.

IV. — ^b En hij begon wederom te leeren bij de zee. En een groote schare vergaderde zich bij hem, zoodat hij, in het schip gegaan zijnde, nederzat op de zee, en de geheele schare was op het

2 land aan de zee. En hij leerde hun vele dingen door gelijkenissen; en hij zeide in zijne leering tot hen:

3 Hoort! Ziet, de zaaier ging

4 uit om te zaaien. En het geschiedde in het zaaien, dat het eene [zaad] bij den weg viel; en de vogels ^c kwamen, en aten het op. En het andere viel op rotsachtige plaatsen, waar het niet veel aarde had, en het kwam terstond op, omdat het geen diepte van aarde

6 had. Maar toen de zon opgegaan was, is het verbrand, en omdat het geen wortel

7 had, verdorde het. En het andere viel onder de doornen; en de doornen schoten op, en verstikten het, en

8 het gaf geen vrucht. En het andere viel in de goede aarde, en gaf vrucht, opschietende en wassende, en

^a) V. v. b. „en uwe zusters.” — ^b) Zie Matth. XIII; Luk. VIII. — ^c) R. v. b. „des hemels.”

het eene droeg dertig- en
 het andere zestig- en het
 9 andere honderdvoud. En hij
 zeide ^a: Wie ooren heeft om
 10 te hooren, die hoore. En
 toen hij alleen was, vraagden
 hem, die bij hem waren,
 met de twaalven, naar
 11 de gelijkenis. En hij zeide
 tot hen: Het is u gegeven
 de verborgenheid van het
 koninkrijk Gods te weten ^b;
 maar hun, die buiten zijn,
 geworden al deze dingen
 12 in gelijkenissen, opdat
 zij ziende zien en niet be-
 merken, en hoorende hooren
 en niet verstaan; opdat
 zij niet misschien zich be-
 keeren, en hun de zonden
 13 vergeven worden. ^c En hij
 zeide tot hen: Weet gij deze
 gelijkenis niet? En hoe zult
 gij al de gelijkenissen ver-
 14 staan? De zaaier zaait het
 15 woord. En dezen zijn het,
 die bij den weg zijn: waar
 het woord gezaaid wordt,
 en wanneer zij hooren,
 komt terstond de satan, en
 neemt het woord weg, dat
 in hunne harten gezaaid
 16 was. En desgelijks zijn het
 dezen, die op de rotsach-

tige plaatsen gezaaid worden,
 die, wanneer zij het
 woord hooren, het terstond
 17 met vreugde ontvangen; en
 hebben geen wortel in zich-
 zelve, maar zijn voor een
 tijd; daarna als verdruk-
 king of vervolging komt,
 om des woords wil, zoo
 worden zij terstond geër-
 18 gerd. En er zijn anderen, ^d
 die onder de doornen ge-
 zaaid worden; dezen zijn
 het, die het woord gehoord
 19 hebben, ^e en de zorgvuldig-
 heden der ^f wereld, en de
 verleiding des rijkdoms,
 en de begeerlijkheden om-
 trent de overige dingen
 inkomende, verstikken het
 woord, en het wordt on-
 20 vruchtbaar. En dezen zijn
 het, die in de goede aarde
 gezaaid zijn, die het woord
 hooren en aannemen en
 vrucht dragen; de een der-
 21 tig- en de ander zestig- en
 de ander honderdvoud.
 En hij zeide tot hen:
 Komt ook de lamp, opdat
 zij onder de korenmaat of
 onder het bed gezet worde?
 [Is het] niet, opdat zij op
 den lichter gezet worde?

^a) R. v. b. „tot hen.” — ^b) V. l. „U is de verborgenheid van het koninkrijk Gods gegeven.” — ^c) Zie Jes. VI: 9, 10. — ^d) R. „En dezen zijn.” — ^e) R. „hooren.” — ^f) R. „dezer.”

- 22 Want er is niets verborgen, dat niet geopenbaard zal worden; en er geschiedt niets [om] verborgen [te zijn], maar opdat het in
- 23 het licht zou komen. Zoo iemand ooren heeft om te
- 24 hooren, die hoore! En hij zeide tot hen: Ziet toe, wat gij hoort! Met welke maat gij meet, zal u gemeten worden, en aan u die hoort, zal toegevoegd worden.
- 25 Want wie heeft, dien zal gegeven worden; en wie niet heeft, van dien zal genomen worden, ook wat hij heeft.
- 26 En hij zeide: Alzoo is het koninkrijk Gods, gelijk of een mensch het zaad in de
- 27 aarde wierp, en sliep, en opstond, nacht en dag, en het zaad uitsproot, en lang werd, hij wist zelf niet hoe.
- 28 ^a De aarde brengt vanzelf vrucht voort, eerst den halm, daarna de aar, daarna het volle koren in de aar.
- 29 En wanneer de vrucht zich voordoet, zendt hij terstond de sikkel daarin, omdat de
- 30 oogst daar is. En hij zeide: Hoe ^b zullen wij het koninkrijk Gods vergelijken? of
- 31 wij het voorstellen? ^c Als een mosterdzaad, dat, wanneer het in de aarde gezaaid wordt, kleiner is dan al de zaden, die op de
- 32 aarde zijn; en wanneer het gezaaid is, gaat het op, en wordt grooter dan al de moeskruiden, en maakt groote takken, zoodat de vogelen des hemels onder zijne schaduw kunnen nestelen. En met vele zulke gelijkenissen sprak hij tot hen het woord, naardat zij het
- 34 konden hooren; en zonder gelijkenis sprak hij tot hen niet, maar afzonderlijk verklaarde hij alles aan zijne discipelen.
- 35 ^d En op dien dag, toen het avond was geworden, zeide hij tot hen: Laat ons overvaren naar de overzijde! En de schare van zich gelaten hebbende, namen zij hem, zooals hij was, in het schip mede; en er waren nog andere scheepjes met
- 37 hem. En er ontstond een hevige rukwind, en de baren sloegen in het schip, zoodat het reeds vol werd.
- 38 En hij was in het achter-

^a) R. v. b. „Want.” — ^b) R. „Waarbij.” — ^c) Zie Matth. XIII: 31; Luk. XIII: 18. — ^d) Zie Matth. VIII: 23; Luk. VIII: 22.

schip, slapende op het kussen; en zij wekten hem op, en zeiden tot hem: Meester! bekommert het u niet, dat
 39 wij vergaan? En ontwaakt zijnde, bestrafte hij den wind, en zeide tot de zee: Zwijg, wees stil! En de wind ging liggen, en er werd
 40 groote stilte. En hij zeide tot hen: Wat zijt gij zoo vreesachtig? Hoe hebt gij
 41 geen geloof? En zij vreesden met groote vrees, en zeiden tot elkander: Wie is toch deze, dat zelfs de wind en de zee hem gehoorzamen?

V. — ^a En zij kwamen aan de overzijde van de zee, in
 2 het land der Gadarenen. En toen hij uit het schip gegaan was, ontmoette hem terstond uit de graven een mensch met ^b een onreinen
 3 geest, die zijne woning in de graven had; en niemand kon hem binden, zelfs niet
 4 met ketenen; want dikwijls was hij met boeien en ketenen gebonden geweest; en de ketenen waren door hem vaneen gerukt, en de boeien verbrijzeld, en nie-

mand vermocht hem te temmen. En hij was altijd, nacht en dag, in de graven en op de bergen, ^c schreeuwende en zichzelf slaande met
 5 steenen. En van verre Jezus ziende, liep hij toe, en
 7 huldigde hem; en met een groote stem schreeuwende, zeide hij: Wat heb ik met u [te doen], Jezus, Zoon Gods des Allerhoogsten? Ik bezweer u bij God, pijnig mij
 8 niet. Want hij had tot hem gezegd: Onreine geest, vaar
 9 uit van den mensch! En hij vraagde hem: Hoe is uw naam? En hij zeide ^d tot hem: *Mijn naam is Legioen*,
 10 want wij zijn velen. En hij bad hem zeer, dat hij hen niet buiten het land zou
 11 zenden. Nu was daar aan den berg ^e een groote kudde
 12 zwijnen, weidende. En zij ^f baden hem, zeggende: Zend ons in de zwijnen, opdat wij
 13 in hen mogen varen. En Jezus liet het hun terstond toe. En de onreine geesten, uitgevaren zijnde, voeren in de zwijnen; en de kudde stortte van de steilte in de zee, (daar waren er nu om-

^a) Zie Matth. VIII: 28; Luk. VIII: 26. — ^b) Zie de noot op h. I: 23. — ^c) R. „op de bergen en in de graven.” — ^d) R. „antwoordde, zeggende.” — ^e) R. „de bergen.” — ^f) R. „al de duivelen.”

- trent twee duizend) en zij
 14 versmoorden in de zee. En die ze ^aweidden, vloten, en boodschapten [het] in de stad en op het land. En zij gingen uit, om te zien, wat het was, dat er geschied
 15 was. En zij kwamen tot Jezus, en zagen den bezetene, zittende en gekleed en goed bij zijn verstand, [hem] die het legioen had gehad, en
 16 zij werden bevreesd. En die het gezien hadden, vertelden hun, wat den bezetene geschied was, en van de
 17 zwijnen. En zij begonnen hem te bidden, dat hij van hunne landpalen mocht
 18 weggaan. En toen hij in het schip ging, bad hem degene, die bezeten was geweest, dat hij met hem
 19 mocht zijn. En hij ^bliet [het] hem niet toe, maar zeide tot hem: Ga heen naar uw huis tot de uwen, en boodschap hun, welke dingen u de Heër gedaan heeft, en [hoe] hij zich uwer ontfermd heeft. En hij ging
 20 heen, en begon te prediken in Decápolis, welke dingen Jezus hem gedaan had; en allen verwonderden zich.
 21 Entoen Jezus in het schip wederom naar de overzijde gevaren was, vergaderde een groote schare bij hem; en hij was aan de zee. ^c En zie, er kwam een van de oversten der synagoge, met name Jaïrus; en hem ziende,
 23 viel hij aan zijne voeten, en bad hem zeer, zeggende: Mijn dochtertje ligt op haar uiterste; [ik bid u], dat gij komt, en de handen op haar legt, opdat zij behouden
 24 worde en leve. ^d En hij ging met hem; en een groote schare volgde hem, en zij verdrongen hem.
 25 En een zekere vrouw, die twaalf jaren den vloed des
 26 bloeds gehad had, en veel geleden had van vele geneesheeren, en al het hare ten koste gelegd, en geen baat gevonden had, maar veeleer erger geworden
 27 was, van Jezus gehoord hebbende, kwam onder de schare van achteren, en raakte zijn kleed aan; want
 28 zij zeide: Indien ik maar zijne kleederen mag aanraken, zal ik gezond worden.
 29 En terstond droogde de fontein haars bloeds op, en zij

^a) R. „de zwijnen.” — ^b) R. „Maar Jezus.” — ^c) Zie Matth. IX: 18; Luk. VIII: 41. — ^d) R. „en zij zal leven.”

- merkte aan haar lichaam, dat zij van de plaag genezen was. En terstond Jezus, 30 erkennende in zichzelf den kracht, die van hem uitgegaan was, keerde zich om in de schare, en zeide: Wie heeft mijne kleederen 31 aangeraakt? En zijne discipelen zeiden tot hem: Gij ziet, dat de schare u verdringt, en zegt gij: Wie 32 heeft mij aangeraakt? En hij zag rond, om haar te zien, die dit gedaan had. 33 En de vrouw, vreezende en bevende, wetende wat aan haar geschied was, kwam, en viel voor hem neder, en zeide hem al de waarheid. 34 En hij zeide tot haar: Dochter! uw geloof heeft u gezond gemaakt; ga heen in vrede, en wees genezen van uwe plaag.
- 35 Terwijl hij nog sprak, kwamen er van den overste der synagoge, zeggende: Uwe dochter is gestorven, wat valt gij den Meester 36 nog lastig? En terstond Jezus, gehoord hebbende het woord, dat gesproken werd, zeide tot den overste der synagoge: Vrees niet; 37 geloof alleenlijk! En hij liet niemand toe hem te volgen dan Petrus en Jakobus en Johannes, den 38 broeder van Jakobus. En hij kwam in het huis van den overste der synagoge, en zag het misbaar, en [hen] die zeer weenden en 39 jammerden. En binnengaande, zeide hij tot hen: Wat maakt gij misbaar en weent? Het kind is niet 40 gestorven, maar slaapt. En zij belachten hem. Maar hij, allen uitgedreven hebbende, nam met zich den vader van het kind, en de moeder, en die met hem 41 waren, en ging binnen, waar het kind lag. En de hand van het kind gegrepen hebbende, zeide hij tot haar: Talitha kumi! dat is, overgezet: Meisje, — ik zeg 42 u — sta op! En terstond stond het meisje op, en wandelde; want het was twaalf 43 jaar; en zij ontzetten zich met groote ontzetting. En hij gebod hun zeer, dat niemand dit zou weten; en hij zeide, dat men haar te eten zou geven.
- VI.** — En hij ging van daar weg, en kwam in zijn vaderland, en zijne discipelen 2 volgden hem. En toen het sabbat geworden was, be-

- gon hij in de synagoge te leeren; en velen, [hem] hoorende, stonden verslagen, zeggende: Vanwaar heeft deze die dingen? en welke is de wijsheid, die hem gegeven is? en [hoe] geschieden zulke krachten ^a door zijne handen? Is deze niet de timmerman, de zoon van Maria, en de broeder van Jakobus en Joses en Judas en Simon? en zijn zijne zusters niet hier bij ons? En zij werden aan hem geërgerd. En Jezus zeide tot hen: Een profeet is niet ongeëerd dan in zijn vaderland, en onder [zijne] bloedverwanten, en in zijn huis. En hij kon aldaar geen kracht doen, behalve dat hij weinigen kranken de handen oplegde, en hen genas. En hij verwonderde zich vanwege hun ongehoof, en omging de dorpen rondom, leerende.
- 7 En hij riep de twaalven tot zich, en begon hen uit te zenden twee aan twee, en gaf hun macht ^b over de
- 8 onreine geesten. En hij gebied hun, dat zij niets zouden nemen voor den weg, dan alleen een staf: geen zak, geen brood, geen geld
- 9 in den gordel; maar dat zij schoenzolen zouden aanbinden; en [zeide hij:] doet
- 10 geen twee rokken aan. ^c En hij zeide tot hen: Waar gij in een huis zult ingaan, blijft daar, totdat gij van
- 11 daar uitgaat. En al wie u niet zullen ontvangen, noch u hooren, vertrekkende van daar, schudt het stof af, dat onder aan uwe voeten is,
- 12 hun tot een getuigenis. ^d En uitgegaan zijnde, predikten zij, dat men zich zou bekeeren, en wierpen vele duivelen uit, en zalfden vele kranken met olie, en maakten hen gezond.
- 14 ^e En de koning Herodes hoorde [van hem], (want zijn naam was openbaar geworden) en zeide: Johannes de dooper is uit de dooden opgewekt, en daarom werken die krachten in
- 15 hem. En anderen zeiden:

^a) R. „dat zulke krachten geschieden.” — ^b) Zie de noot op Matth. IX: 9. — ^c) R. „en met geen twee rokken bekleed zijn.” — ^d) R. v. b. „Voorwaar, ik zeg u: Het zal Sodom en Gomorra verdragelijker zijn in den dag des oordeels dan die stad.” — ^e) Zie Matth. XIV; Luk. IX: 7.

- Het is Elia; en anderen zeiden: Het is een profeet, gelijk een ^a der profeten.
- 16 Doch Herodes, [dit] horende, zeide: Deze is Johannes, dien ik onthoofd heb. Die is uit de dooden
- 17 opgewekt. Want dezelfde Herodes had heengezonden, en Johannes gegrepen, en hem in de gevangenis gebonden, uithoofde van Herodias, de vrouw van zijn broeder Filippus, omdat hij haar getrouwd had.
- 18 Want Johannes had tot Herodes gezegd: Het is u niet geoorloofd de vrouw van uwen broeder te hebben. En Herodias had het op hem gemunt, en wilde hem dooden, en kon niet.
- 20 Want Herodes vreesde Johannes, wetende, dat hij een rechtvaardig en heilig man was, en hij beveiligde hem; ^b en toen hij hem gehoord had, deed hij vele dingen, en hoorde hem
- 21 gaarne. En toen er een geschikte dag ^c gekomen was, richtte Herodes op zijn geboortedag een maaltijd aan voor zijne grooten, en de oversten over duizend, en de voornaamsten van Galiléa; en de dochter van deze Herodias kwam in, en danste, en behaagde aan Herodes en aan hen, die mede aanzaten. En de koning ^d zeide tot het meisje: Eisch van mij wat gij wilt,
- 23 en ik zal het u geven. En hij zwoer haar: Zoo wat gij van mij eischen zult, zal ik u geven, tot de helft van
- 24 mijn koninkrijk. En zij, uitgegaan zijnde, zeide tot hare moeder: Wat zou ^e ik eischen? En die zeide: Het hoofd van Johannes den
- 25 dooper. En zij, terstond met spoed tot den koning ingaande, eischte, zeggende: Ik wil, dat gij mij aanstonds op een schotel het hoofd van Johannes den
- 26 dooper geeft. En de koning werd zeer bedroefd, maar om de eeden en om hen, die mede aanzaten, wilde hij
- 27 het haar niet afslaan. En terstond zond de koning

^a) R. „of als een.” — ^b) Of „hij lette op hem.” Het woord komt nog driemaal in het N. T. voor: Matth. IX: 17: „de wijn of de zakken worden behouden”; Lnk. II: 19: „Maria bewaarde al die dingen in haar hart” en V: 38. — ^c) Of „een feestdag.” — ^d) R. „en Herodes behaagd hebbende . . . . . zeide de koning.” — ^e) R. „zal.”

- een van zijne lijfwacht, en beval zijn hoofd te brengen.
- 28 En deze ging heen, en onthoofdde hem in de gevangenis, en bracht zijn hoofd in een schotel, en gaf het aan het meisje, en het meisje gaf het aan hare moeder.
- 29 En zijne discipelen, [dit] gehoord hebbende, kwamen, en namen zijn dood lichaam weg, en leidden het in een graf.
- 30 En de apostelen kwamen samen tot Jezus, en boodschapten hem alles, zoowel wat zij gedaan, als wat zij geleerd hadden. En hij zeide tot hen: Komt gij naar een woeste plaats afzonderlijk, en rust een weinig! Want er waren velen, die kwamen en gingen; en zij hadden zelfs geen tijd om te eten. En zij vertrokken in een schip naar een woeste plaats afzonderlijk.
- 33 En velen zagen hen heengaan, en herkenden hen, ^a en liepen gezamenlijk te voet van alle steden daarheen, en kwamen hen voor, [en gingen te zamen tot hem]. ^b En Jezus, uitgaande, zag een groote schare, en werd met ontferming over hen bewogen; want zij waren als schapen, die geen herder hebben; en hij begon hun vele dingen te leeren. ^c En toen het reeds laat op den dag geworden was, kwamen zijne discipelen tot hem, en zeiden: De plaats is woest, en het is reeds laat op den dag; laat ze van u, opdat zij heengaan op het land en in de dorpen in den omtrek, en brooden voor zichzelfen koopen, want zij hebben niets te eten. Maar hij, antwoordende, zeide tot hen: Geeft gij hun te eten. En zij zeiden tot hem: Zullen wij heengaan, en voor twee honderd denaren brood koopen, en hun te eten geven? En hij zeide tot hen: Hoevele brooden hebt gij? Gaat heen en ziet. En toen zij het wisten, zeiden zij: Vijf, en twee vischen. En hij gebod hun, dat zij hen allen zouden doen nederzitten bij groepen op het groene gras. En zij zaten neder bij afdeelin-

^a) R. „En de scharen zagen hen heengaan, en velen herkenden hem.” — ^b) Deze woorden ontbreken in vele handschriften. — ^c) Zie Matth. XIV; Luk. IX: 12; Joh. VI.

- gen van honderd en van
 41 vijftig. En toen hij de vijf
 brooden en de twee vis-
 schen genomen had, zag
 hij op naar den hemel en
 zegende, en hij brak de
 brooden, en gaf [ze] aan
 zijne discipelen, opdat zij
 [ze] hun zouden voorzet-
 ten; en de twee visschen
 42 deelde hij onder allen. En
 zij aten allen, en werden
 43 verzadigd. En zij namen op
 twaalf volle korven brok-
 ken, en van de visschen.
 44 En die de brooden gege-
 ten hadden, waren ^a vijf
 45 duizend mannen. En ter-
 stond dwong hij zijne dis-
 cipelen in het schip te
 gaan, en vooruit te gaan
 naar de overzijde, naar
 Bethsaïda, terwijl hij de
 46 schare van zich liet. ^b En
 hun afscheid gegeven heb-
 bende, ging hij naar den
 47 berg om te bidden. En toen
 het avond was geworden,
 was het schip in het mid-
 den van de zee, en hij was
 48 alleen op het land. En
 ziende, ^c dat zij zich zeer
 pijnigden met roeien —
 want de wind was hun
 tegen — kwam hij ^d om-
 trent de vierde nachtwake
 tot hen, wandelende op de
 zee, en hij wilde hen voor-
 49 bij gaan. En zij, ziende hem
 wandelen op de zee, meen-
 den, dat het een spook was,
 50 en schreeuwden zeer; want
 allen zagen hem en werden
 ontroerd. En terstond sprak
 hij met hen, en zeide tot
 hen: Zijt welgemoed, ik
 51 ben het, vreest niet! En hij
 klom tot hen in het schip,
 en de wind ging liggen;
 en zij ontzetten zich boven-
 mate zeer in zichzelf, en
 52 verwonderden zich; want
 zij waren door [het wonder]
 der brooden niet verstan-
 dig geworden; want hun
 hart was verhard.
 53 En toen zij overgevaren
 waren, kwamen zij in het
 land Gennézareth, en lei-
 54 den aan. En toen zij uit het
 schip gegaan waren, her-
 kenden zij hem terstond.
 55 En zij doorliepen de ge-
 heele omstreek, en be-
 gonnen hen, die krank
 waren, op beddekens rond
 te dragen, waar zij hoor-
 56 den, dat hij was. En waar
 hij inging in dorpen of in
 steden of op het land, daar

^a) R. v. b. „omtrent.” — ^b) R. „zou laten.” — ^c) R. „En hij zag.” — ^d) R. „en hij kwam.”

leiden zij de kranken op de markten, en baden hem, dat zij alleen den zoom zijnskleeds mochten aanraaken; en zoovelen hem aanraakten, werden gezond.

VII. ^a — En tot hem vergaderden de farizeën en sommige der schriftgeleerden, die van Jeruzalem gekomen waren; en ziende sommige van zijne discipelen met onreine, dat is, met ongewasschen handen brood ³ eten ^b — want de farizeën en al de Joden eten niet, tenzij zij de handen zorgvuldig wasschen, houdende de overlevering der ouden; ⁴ en van de markt [komende], eten zij niet, tenzij ze gewasschen zijn; en er zijn vele andere dingen, die zij ontvangen hebben om te houden: wasschingen van drinkbekers, en kannen, en koperen vaten, en rust- ⁵ banken; — vraagden hem de farizeën en de schriftgeleerden: Waarom wandelen uwe discipelen niet naar de overlevering der ouden; maar eten het brood ⁶ met onreine ^c handen? Maar

hij, antwoordende, zeide tot hen: Wel heeft Jesaja van u, huichelaars! geprofeeteerd, gelijk geschreven staat: „Dit volk eert mij met de lippen, maar hun hart houdt zich verre van

⁷ mij; doch tevergeefs ver-
eeren zij mij, leerende leer-
ingen, [die] geboden van
⁸ menschen [zijn].” ^d Want

nalatende het gebod Gods, houdt gij de overlevering der menschen: wasschingen van kannen en drinkbekers; en andere dergelijke dingen doet gij vele.

⁹ En hij zeide tot hen: Wel doet gij Gods gebod te niet, opdat gij uwe overlevering

¹⁰ zoudt bewaren. Want Mozes heeft gezegd: „Eer uwen vader en uwe moeder;” en: „Wie vader of moeder vloekt, sterve den

¹¹ dood.” ^e Maar gij zegt: Zoo een mensch tot vader of moeder zegt: [Het is] korban, (dat is: een gave ^f) wat

¹² te nutte komen — en gij laat hem niet meer toe, iets aan zijnen vader of aan ¹³ zijne moeder te doen, ma-

^a) Zie Matth. XV. — ^b) R. v. b. „berispten zij [hen].” —
^c) R. „ongewasschen.” — ^d) Jes. XXIX: 13. — ^e) Ex. XXI: 17. —
^f) Zie de noot op Matth. XV: 5.

- kende Gods woord krachteleos door uwe overlevering, die gij hebt overgeleverd; en vele dergelijke dingen doet gij. En de schare wederom^a tot zich geroepen hebbende, zeide hij tot hen: Hoort mij allen, en verstaat!
- 15 Er is niets van buiten den mensch in hem ingaande, dat hem kan verontreinigen; maar de dingen, die van hem uitgaan, die zijn het, welke den mensch verontreinigen. Zoo iemand ooren heeft om te hooren, die hoore!
- 17 En toen hij van de schare in huis gekomen was, vraagden hem zijne discipelen naar de gelijkenis.
- 18 En hij zeide tot hen: Zijt ook gij zoo onverstandig? Begrijpt gij niet, dat al wat van buiten in den mensch ingaat, hem niet kan verontreinigen? Want het gaat niet in zijn hart, maar in den buik, en het gaat in de heimelijkheid uit, reinigende al de spijzen. En hij zeide: Wat uit den mensch uitgaat, dat verontreinigt den mensch.
- 21 Want van binnen uit het hart der menschen komen voort booze overleggingen, overspelen, hoererijen, doodslagen, dieverijen, gierigheden, boosheden, bedrog, ontuchtigheid, een boos oog, lastering, hoovaardij, onverstand; al deze booze dingen komen voort van binnen, en verontreinigen den mensch.
- 24 En van daar opstaande, ging hij naar de landpalen van Tyrus en Sidon; en in een huis ingegaan zijnde, wilde hij niet, dat iemand het wist, en hij kon niet verborgen blijven. Want een vrouw, wier dochtertje een onreinen geest had, van hem gehoord hebbende, kwam en viel neder aan zijne voeten; — deze vrouw nu was een grieksche, een syrofenicische van geboorte — en zij vraagde hem, dat hij den duivel uit hare dochter mocht uitwerpen. Maar Jezus zeide tot haar: Laat eerst de kinderen verzadigd worden; want het is niet betamelijk het brood der kinderen te nemen en den hondkens^b voor te werpen. Maar zij

^a) R. „En de gansche schare.” — ^b) Zie de noot op Matth. XV : 26.

- antwoordde, en zeide tot hem : Ja, Heer! doch ook de hondekens eten onder de tafel van de kruimels der kinderen. En hij zeide tot haar : Om dezes woords wil ga heen! de duivel is uit uwe dochter uitgevaren. En toen zij in haar huis kwam, vond zij den duivel uitgevaren, en de dochter liggende op het bed.
- 31 En wederom van de landpalen van Tyrus en Sidon weggegaan zijnde, ^a kwam hij aan de zee van Galiléa, door het midden der landpalen van Decápolis. En zij brachten tot hem een doove, die moeielijk sprak, en baden hem, dat hij hem de hand mocht opleggen. En hem van de schare afzonderlijk genomen hebbende, stak hij zijne vingers in zijne ooren; en gespogen hebbende, raakte hij zijne tong aan; en opziende naar den hemel, zuchtte hij, en zeide tot hem : Effatha! dat is : word geopend! En terstond werden zijne ooren geopend, en de band zijner tong werd los, en hij sprak
- 36 recht. En hij gebood hun, dat zij het niemand zeggen zouden; maar wat hij hun ook gebood, zij verbreidden het des te meer. En zij stonden bovenmate zeer verslagen, zeggende: Hij heeft alles welgemaakt, en hij doet de dooven hooren en de stommen spreken.
- VIII. — ^b In die dagen, toen er een zeer groote schare ^c was, en zij niet hadden, wat zij eten zouden, riep hij ^d zijne discipelen tot zich, 2 en zeide tot hen: Ik word met ontferming bewogen over de schare, want zij zijn reeds drie dagen bij mij gebleven, en hebben niet, wat zij eten zouden; 3 en indien ik hen nuchter naar hun huis laat gaan, zullen zij op den weg bezwijken; want sommigen van hen zijn van verre gekomen. En zijne discipelen antwoordden hem: Vanwaar zal iemand dezen met brood kunnen verzadigen, 4 hier in een woestijn? En hij vraagde hun: Hoeveel brooden hebt gij? En zij zeiden: 5 Zeven. En hij gebood de

^a) V. l. „van de landpalen van Tyrus weggegaan zijnde, kwam hij door Sidon,” enz. — ^b) Zie Matth. XV.: 29. — ^c) V. l. „wederom een groote schare.” — ^d) R. „Jezus.”

- schare neder te zitten op den grond. En hij nam de zeven brooden, en gedankt hebbende, brak hij [ze], en gaf [ze] aan zijne discipelen, opdat zij [ze] zouden voorzetten; en zij zetten [ze]
- 7 aan de schare voor. En zij hadden weinige vischjes; en nadat hij gezegend had, zeide hij; dat zij ook die
- 8 zouden voorzetten. En zij aten en werden verzadigd; en zij namen op het overschot der brokken, zeven
- 9 manden. En die gegeten hadden, waren omtrent vier duizend; en hij liet hen gaan.
- 10 En terstond in het schip gegaan zijnde met zijne discipelen, kwam hij in de streken van Dalmanútha.
- 11 En de farizeën gingen uit, en begonnen met hem te redetwisten, begeerende van hem een teeken uit den hemel, hem verzoekende.
- 12 En zuchtende ^a in zijnen geest, zeide hij: Waarom begeert dit geslacht een teeken? Voorwaar, ik zeg u: indien aan dit geslacht een teeken zal gegeven
- 13 worden! En hij verliet hen, en wederom in het schip gegaan zijnde, voer hij naar de overzijde.
- 14 En zij hadden vergeten brooden [mede] te nemen, en zij hadden niet dan één brood bij zich in het schip.
- 15 En hij gebood hun, zeggende: Ziet toe, wacht u voor het zuurdeeg der farizeën en voor het zuurdeeg van Herodes! En zij overleiden onder elkander, zeggende ^b: [Het is] omdat wij geen brooden
- 17 hebben! En Jezus, [dit] wetende, zeide tot hen: Waarom overlegt gij, dat gij geen brooden hebt? Begrijpt gij nog niet, en verstaat gij niet? Hebt gij nog
- 18 uw verhard hart? Oogen hebbende, ziet gij niet? en ooren hebbende, hoort gij niet? en herinnert gij u
- 19 niet? Toen ik de vijf brooden brak voor de vijf duizend, hoeveel volle korven met brokken naamt gij op? Zij zeiden tot hem:
- 20 Twaalf. En toen ik de zeven [brak] voor de vier duizend, hoeveel volle manden met brokken naamt gij op?
- 21 En zij zeiden: Zeven. En hij

^a) Of „diep zuchtende.” — ^b) V. l. w. „zeggende.”

- zeide tot hen: Hoe, verstaat gij niet?
- 22 En hij kwam te Bethesda; en zij brachten tot hem een blinde, en baden hem, dat hij hem mocht aanraken. En de hand des blinden genomen hebbende, bracht hij hem uit buiten het dorp; en op zijne oogen gespogen hebbende, leide hij de handen op hem, en vraagde hem, of hij iets zag.
- 24 En hij, opziende, zeide: Ik zie de menschen; want ik zie [hen] als boomen wandelen.^a Daarna leide hij wederom de handen op zijne oogen, en deed hem opzien.^b En hij was hersteld, en zag alles^c duidelijk. En hij zond hem naar zijn huis, zeggende: Ga niet in het dorp, en zeg het aan niemand in het dorp.
- 27 ^d En Jezus ging uit en zijne discipelen naar de dorpen van Cesaréa Filippi. En op den weg vraagde hij zijne discipelen, zeggende tot hen: Wie zeggen de menschen, dat ik ben? En zij antwoordden: Johannes de dooper; en anderen: Elia;
- en anderen: een van de 29 profeten. En hij vraagde hun: Maar gij, wie zegt gij, dat ik ben? En Petrus, antwoordende, zeide tot hem: Gij zijt de Christus.
- 30 En hij gebod hun scherpelijk, dat zij het niemand zouden zeggen van hem.
- 31 En hij begon hun te leeren, dat de Zoon des menschen veel moest lijden, en verworpen worden door de oudsten en de overpriesters en de schriftgeleerden, en gedood worden, en na drie dagen opstaan. En hij sprak dit woord vrijuit; en Petrus, hem tot zich genomen hebbende, begon hem te bestraffen. Maar hij, zich omkeerende, en zijne discipelen aanziende, bestrafte Petrus, zeggende: Ga weg achter mij, satan! want gij bedenkt niet de dingen Gods, maar de dingen der 34 menschen. En tot zich geroepen hebbende de schare met zijne discipelen, zeide hij tot hen: Al wie achter mij wil komen, die verloochene zichzelf, en neme zijn kruis op, en volge mij.

^a) R. „Ik zie de menschen als boomen wandelen.” — ^b) V. l. „hij zag duidelijk.” — ^c) V. l. „allen.” — ^d) Zie Matth. XVI: 13; Luk. IX: 18. — ^e) R. „zeide tot hen.”

- 35 Want al wie zijn leven zal willen behouden, zal het verliezen; maar al wie zijn eigen ^a leven zal verliezen om mijnentwilen des evangelies wil, zal het behouden.
- 36 den. Want wat zal het een mensch baten, zoo hij de geheele wereld wint, en
- 37 zijne ziel verliest? Of wat zal een mensch geven in
- 38 ruil voor zijne ziel? Want al wie zich mijns en mijner woorden zal geschaamd hebben onder dit overspelig en zondig geslacht, diens zal ook de Zoon des menschen zich schamen, wanneer hij zal komen in de heerlijkheid zijns Vaders, met de heilige enge-
- IX.** len. ^b En hij zeide tot hen: Voorwaar, ik zeg u: er zijn sommigen van die hier staan, die den dood geenszins zullen smaken, totdat zij zullen hebben gezien, dat het koninkrijk Gods met kracht gekomen is.
- 2 En na zes dagen nam Jezus met zich Petrus en Jakobus en Johannes, en bracht hen afzonderlijk op een hoogen berg alléén. En hij werd voor hen van ge-
- 3 daante veranderd; en zijne kleederen werden blinkende, zeer wit als sneeuw, zooals geen voller op aarde
- 4 wit maken kan. En aan hen verscheen Elia met Mozes, en zij spraken samen met
- 5 Jezus. En Petrus, antwoordende, zeide tot Jezus: Rabbi! het is goed, dat wij hier zijn, en laat ons drietenten maken, voor u één, en voor Mozes één, en voor Elia één.
- 6 Want hij wist niet, wat hij zeide; want zij waren zeer
- 7 bevreesd. En er kwam een wolk, die hen óverschaduwde, en een stem kwam uit de wolk: ^c Deze is mijn geliefde Zoon, hoort hem!
- 8 En plotseling rondziende, zagen zij niemand meer, dan Jezus alleen bij zich.
- 9 En terwijl zij van den berg afkwamen, gebod hij hun, dat zij niemand verhalen zouden, wat zij gezien hadden, dan wanneer de Zoon des menschen uit de doo-
- 10 den zou opgestaan zijn. En zij behielden dit woord, onder elkander ^d vragende, wat het was: uit de dooden
- 11 opstaan. En zij vraagden hem, zeggende: Waarom

^a) R. l. w. „eigen.” — ^b) Zie Matth. XVI: 28; XVII; Luk. IX: 28. — ^c) R. v. b. „zeggende.” — ^d) S. voegen „onder elkander” bij „behiel den.”

- zeggende schriftgeleerden, dat Elia eerst moet komen?
- 12 En hij, antwoordende, zeide tot hen: Wel komt Elia eerst, en herstelt alles; en gelijk geschreven staat van den Zoon des menschen, dat hij veel lijden moet en veracht worden. Maar ik zeg u, dat ook Elia gekomen is, en zij hebben hem gedaan al wat zij wilden, gelijk van hem geschreven staat.
- 14 En toen hij tot de discipelen kwam, zag hij een groote schare rondom hen, en schriftgeleerden; met hen redetwistende. En terstond de geheele schare, hem ziende, werd verbaasd; en toeloopende, groetten zij hem. En hij vraagde hun: ^a Waarover twist gij met hen? En een uit de schare antwoordde hem: ^b Meester! ik heb mijnen zoon tot u gebracht, die een stommen geest heeft; en waar hij hem ook aangrijpt, verscheurt hij hem, en hij schuimt, en knerst met de tanden, en verdort; en ik heb aan uwe discipelen gezegd, dat zij hem zouden uitwerpen, en zij vermochten niet. En hij,
- hun ^c antwoordende, zeide: O ongeloovig geslacht! hoe lang zal ik bij u zijn? hoe lang zal ik u verdragen? 20 brengt hem tot mij. En zij brachten hem tot hem. En hem ziende, rukte de geest hem terstond heen en weer; en vallende op de aarde, wentelde hij zich al schuimende. En hij vraagde zijnen vader: Hoe langen tijd is het, dat hem dit overkomen is? En hij zeide: Van kindsbeen af; en dikwijls heeft hij hem ook in het vuur en in het water geworpen, om hem te verderven; maar indien gij iets kunt, wees met ontferming over ons bewogen, en help ons.
- 23 En Jezus zeide tot hem: Dit „indien gij kunt”, [is, indien gij kunt] gelooven. Alle dingen zijn mogelijk voor hem, die gelooft. En terstond de vader van het kindeken, roepende, zeide met tranen: Ik geloof, ^d kom mijn ongeloof te hulp!
- 25 En Jezus, ziende dat een schare samenliep, bestrafte den onreinen geest, zeggende tot hem: Stomme en doove geest! ik beveel u,

^a) R. „aan de schriftgeleerden.” — ^b) R. „antwoordende, zeide.” — ^c) R. „hem.” — ^d) R. v. b. „Heer.”

- ga uit van hem, en kom niet
 26 meer in hem. En hij, roepende en [hem]^a hevig heen en weer rukkende, ging uit, en hij werd als dood, zoodat de meesten zeiden : hij is gestorven.
- 27 Maar Jezus, hem bij de handgrijpende, richtte hem
 28 op; en hij stond op. En als hij in huis gegaan was, vraagden hem zijne discipelen afzonderlijk : Waarom konden wij hem niet uitwerpen? En hij zeide tot
 29 hen: Dit geslacht kan door niets uitgaan dan door bidden en vasten.^c
- 30 En van daar weggaande, reisden zij door Galiléa; en hij wilde niet, dat iemand
 31 het wist. Want hij leerde zijne discipelen, en zeide tot hen: De Zoon des menschen zal overgeleverd worden in de handen der menschen, en zij zullen hem dooden; en gedood zijnde, zal hij ten derden dage^b opstaan.
- 32 Maar zij verstonden dit woord niet, en zij vreesden hem te vragen.
- 33 ^c En hij kwam te Kapernaüm, en toen hij in huis was, vroegde hij hun : Wat
 34 overlegdet gij^d op den weg? Doch zij zwegen; want zij waren onder elkander in woorden geweest op den weg, wie de meeste [was].
- 35 En zich nederzettende, riep hij de twaalfen, en zeide tot hen : Indien iemand de eerste wil zijn, die zal de laatste van allen zijn, en
 36 aller dienstknecht. En hij nam een kindeken, en stelde het in hun midden; en het in zijne armen nemende, zeide hij tot hen : Al wie
 37 één van zulke kinderkens ontvangen zal in mijnen naam, ontvangt mij; en al wie mij ontvangen zal, ontvangt niet mij, maar Dien, die mij gezonden heeft.
- 38 En Johannes antwoordde hem, zeggende: Meester! wij zagen iemand, die duivelen uitwierp in uwen naam, welke ons niet volgt, en wij hebben het hem verboden, omdat hij ons niet
 39 volgt. Doch Jezus zeide: Verbiedt het hem niet; want er is niemand, die een kracht doen zal in mijnen naam, en haastelijk van mij zal kunnen kwalijk spreken. Want wie tegen ons
 40

^a) R. „hem.” — ^b) V. l. „na drie dagen.” — ^c) Zie Matth. XVIII; Luk. IX: 46. — ^d) R. v. b. „onder elkander.”

41 niet is, is voor ons. Want al wie u een beker waters zal te drinken geven in [mijnen]^a naam, omdat gij van Christus zijt, voorwaar, ik zeg u, hij zal zijn loon
42 geenszins verliezen. En al wie één van de^b kleinen, die in mij gelooven, ergert, het ware hem beter, dat een molensteen^c om zijnen hals gedaan, en hij in de zee
43 geworpen ware. En indien uwe hand u ergert, houw ze af; het is u beter verminkt tot het leven in te gaan, dan de twee handen hebbende, heen te gaan in de hel, in het onuitbluschaar
44 baar vuur, waar hun worm niet sterft, en het vuur niet
45 uitgebluscht wordt. En indien uw voet u ergert, houw hem af; het is u beter kreupel tot het leven in te gaan, dan de twee voeten hebbende, geworpen te worden in de hel, in het onuitbluschaar
46 baar vuur; waar hun worm niet sterft, en het vuur niet
47 uitgebluscht wordt. En indien uw oog u ergert, werp het uit; het is u beter, één oog hebbende, in het koninkrijk Gods in te gaan,

dan twee oogen hebbende, in de hel des vuurs geworpen te worden, waar hun worm niet sterft, en het vuur niet uitgebluscht wordt.
49 Want een ieder zal met vuur gezouten worden, en elke offerande zal met zout
50 gezouten worden. Het zout [is] goed, maar indien het zout onzout wordt, waarmede zult gij het smakelijk maken? Hebt zout in uzelf, en houdt vrede onder elkander.

X. — En van daar opstaande, kwam hij in de landpalen van Judéa en over de Jordaan;^d en er kwamen wederom scharen samen tot hem; en gelijk hij gewoon was, leerde hij hen wederom.
2 En er kwamen^e farizeën tot [hem], en vraagden hem: Is het een man geoorloofd [zijne] vrouw te verstootten? hem verzoekende.
3 Doch hij, antwoordende, zeide tot hen: Wat heeft
4 Mozes u geboden? En zij zeiden: Mozes heeft toegelaten een scheidbrief te schrijven en [haar] te verstootten. En Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Om

^a) R. „mijnen.” — ^b) V. l. „dezer.” — ^c) Zie de noot op Matth. XVIII: 6. — ^d) R. „door de overzijde van de Jordaan.” — ^e) R. v. b. „de.”

- de hardheid uwer harten heeft hij u dit gebod ge-
 6 schreven; maar van het begin der schepping heeft God ^a hen man en vrouw
 7 gemaakt. Daarom zal een mensch zijn vader en moeder verlaten, en zijne vrouw
 8 aanhangen, en die twee zullen tot één vleesch zijn, zoodat zij niet meer twee zijn,
 9 maar één vleesch. Hetgeen dan God heeft samengevoegd, scheidt een mensch
 10 niet. En in het huis vraagden hem zijne discipelen
 11 wederom hierover. En hij zeide tot hen: Al wie zijne vrouw zal verstooten, en een andere trouwen, die doet overspel tegen haar.
 12 En indien een vrouw haren man zal verstooten, en met een anderen trouwen, die doet overspel.
 13 ^b En zij brachten kinderkens tot hem, opdat hij ze mocht aanraken; doch de discipelen bestraffen hen, die ze tot [hem] brachten.
 14 Maar Jezus, [dit] ziende, nam het zeer kwalijk, en zeide tot hen: Laat de kinderkens tot mij komen; ^c verhindert ze niet! want
 15 derzulken is het koninkrijk Gods. Voorwaar, ik zeg u: al wie het koninkrijk Gods niet ontvangt als een kind-deken, zal geenszins in
 16 hetzelfde ingaan. En hij nam ze in zijne armen, leide de handen op hen, en zegende ze.
 17 En toen hij uitging op den weg, liep een tot [hem], en voor hem op de knieën vallende, vroegde hem: Goede Meester! wat zal ik doen, opdat ik het eeuwige leven
 18 beërve? En Jezus zeide tot hem: Waarom noemt gij mij goed? niemand [is]
 19 goed dan één: God. Gij weet de geboden: Gij zult geen overspel doen; gij zult niet dooden; gij zult niet stelen; gij zult niet valsch getuigen; gij zult niemand te kort doen; eer uw vader
 20 en moeder. En hij, antwoordende, zeide tot hem: Meester, al deze dingen heb ik onderhouden van mijne
 21 jonkheid af. En Jezus, hem aanziende, had hem lief, en zeide tot hem: Eén ding ontbreekt u; ga heen, verkoop al wat gij hebt, en geef het den armen, en gij zult

^a) S. l. „Hij.” — ^b) Zie Matth. XIX: 13; Luk. XVIII: 15. —
^c) R. v. b. „en.”

- een schat hebben in den hemel; en kom, neem het kruis op, en volg mij. Maar hij, treurig geworden over dat woord, ging bedroefd weg; want hij had vele bezittingen. En Jezus, rondziende, zeide tot zijne discipelen: Hoe bezwaarlijk zullen zij, die goed hebben, in het koninkrijk Gods ingaan! En de discipelen stonden verbaasd over zijne woorden. Maar Jezus, wederom antwoordende, zeide tot hen: Kinderen! hoe moeielijk is het, dat zij, die op het goed hun betrouwen zetten, in het koninkrijk Gods ingaan! Het is lichter, dat een kemel ga door het oog eener naald, dan dat een rijke inga in het koninkrijk Gods. En zij stonden nog meer verslagen, zeggende tot elkander: En wie kan [dan] behouden worden? Doch Jezus, hen aanziende, zeide: Bij menschen [is het] onmogelijk, maar niet bij God; want bij God zijn alle dingen mogelijk. ^a Petrus begon tot hem te zeggen: Zie, wij hebben alles verlaten, en zijn u
- 29 gevolgd. ^a Jezus, antwoordende, zeide: Voorwaar, ik zeg u: er is niemand, die verlaten heeft huis, of broeders, of zusters, of vader, of moeder, of vrouw, ^b of kinderen, of akkers, om mijnentwil en om des evangelies wil, die niet ontvangt honderdvoud nu, in dezen tijd: huizen, en broeders, en zusters, en moeders, en kinderen, en akkers met vervolgingen; en in de toekomstige eeuw het eeuwige leven. Doch vele eersten zullen de laatsten zijn, en de laatsten de eersten.
- 30
- 31
- 32 ^c En zij waren op den weg, opgaande naar Jeruzalem, en Jezus ging hen voor; en zij stonden verbaasd, en [hem] volgende, waren zij bevreesd. En de twaalven wederom tot zich nemende, begon hij hun te zeggen de dingen, die hem overkomen zouden: Ziet, wij gaan op naar Jeruzalem, en de Zoon des menschen zal overgeleverd worden aan de overpriesters en de schriftgeleerden, en zij zullen hem ter dood veroordeelen, en hem over-
- 33

^a) R. v. b. „En.” — ^b) „Of vrouw” ontbreekt in vele handschriften. — ^c) Zie Matth. XX: 17.

- 34 leveren aan de volken; en zij zullen hem bespotten, en hem geeselen, en hem bespuwen, en hem dooden; en ten derden dage ^a zal hij opstaan.
- 35 En tot hem kwamen Jakobus en Johannes, de zonen van Zebedeüs, zeggende: Meester! wij wilden, dat gij ons deedt, wat wij
- 36 van u begeeren. En hij zeide tot hen: Wat wilt gij, dat
- 37 ik u doe? En zij zeiden tot hem: Geef ons, dat wij mogen zitten, één aan uwe rechter- en één aan uwe linkerhand in uwe heerlijkheid. En Jezus zeide tot hen: Gij weet niet, wat gij begeert. Kunt gij den drinkbeker drinken, dien ik drink, of ^b met den doop gedoopt worden, waarmede
- 38 ik gedoopt word? En zij zeiden tot hem: Wij kunnen. En Jezus zeide tot hen: Den drinkbeker, dien ik drink, zult gij wel drinken, en met den doop gedoopt worden, waarmede ik gedoopt word;
- 39 doch het zitten aan mijne rechter- of ^b aan mijne linkerhand komt mij niet toe
- te geven; maar [het zal gegeven worden] aan hen, wien het bereid is. En toen de tien [dit] hoorden, begonnen zij het Jakobus en Johannes zeer kwalijk te nemen. En Jezus, hen tot zich geroepen hebbende, zeide tot hen: Gij weet, dat zij, die geacht worden oversten der volken te zijn, over hen heerschen, en hunne grooten gezag over hen voeren; doch zoo is het niet ^c onder u; maar al wie onder u groot wil worden, zal uw dienstknecht zijn; en al wie van u de eerste wil worden, zal aller slaaf zijn. Want ook de Zoon des menschen is niet gekomen om gediend te worden, maar om te dienen, en zijn leven te geven tot losprijs voor velen.
- 46 En zij kwamen te Jericho; en toen hij van Jericho uitging, en zijne discipelen en een groote schare, zat de ^d zoon van Timeüs, Bar-timeüs de blinde, aan den weg, bedelende. En gehoord hebbende, dat het Jezus de Nazaréner was, begon hij te roepen en te

^a) V. l. „na drie dagen.” — ^b) R. „en.” — ^c) R. „zal het niet zijn.” — ^d) R. l. w. „de”; en v. l. „een blinde bedelaar zat aan den weg.”

zeggen: Jezus, Zoon Da-
 48 vids! ontferm u mijner. En
 velen bestraffen hem, opdat
 hij zwijgen zou; maar hij
 riep des te meer: Zoon Da-
 49 vids! ontferm u mijner. En
 Jezus, stilstaande, zeide,
 dat men hem roepen zou;
 en zij riepen den blinde,
 zeggende tot hem: Heb
 goeden moed, sta op, hij
 50 roept u. En hij wierp zijn
 kleed af, stond op,^a en
 51 kwam tot Jezus. En Jezus,
 antwoordende, zeide tot
 hem: Wat wilt gij, dat ik
 u doen zal? En de blinde
 zeide tot hem: Rabbouni!
 dat ik ziende mag worden.
 52 En Jezus¹ zeide tot hem:
 Ga heen, uw geloof heeft u
 gezond gemaakt. En ter-
 stond werd hij ziende, en
 volgde hem^b op den weg.
XI.^c — En toen zij Jeruzalem
 naderden, te Bethfagé en
 Bethanië, aan den Olijf-
 berg, zond hij twee van
 2 zijne discipelen, en zeide
 tot hen: Gaat heen naar
 het dorp, dat tegenover u

[ligt], en terstond als gij er
 in gaat, zult gij een veu-
 len vastgebonden vinden,
 waarop geen mensch^d ooit^e
 gezeten heeft, maakt het
 3 los, en brengt het. En zoo
 iemand tot u zegt: Waarom
 doet gij dit? zoo zegt: De
 Heer heeft het van noode;
 en terstond zendt^f hij het
 4 herwaarts. En zij gingen
 heen, en vonden een^g veu-
 len gebonden bij de deur,
 buiten aan de wegschei-
 ding,^h en zij maakten het
 5 los. En sommigen van die
 daar stonden, zeiden tot
 hen: Wat doet gij, dat gij
 6 het veulen losmaakt? En zij
 zeiden tot hen, gelijk Jezus
 bevolenⁱ had; en zij lieten
 7 hen begaan. En zij brachten
 het veulen tot Jezus, en
 wierpen hunne kleederen
 daarop; en hij zette zich er
 8 op. En velen spreidden
 hunne kleederen op den
 weg, en anderen hieuwen
 meien van de boomen,^j en
 spreidden ze op den weg.
 9 En die voorgingen en die

^a) S. l. „stoud haastig op.” — ^b) R. „Jezus.” — ^c) Zie Matth.
 XXI; Luk. XIX: 29; Joh. XII: 12. — ^d) Iett. „niemand van
 menschen.” — ^e) R. l. w. „ooit.” — ^f) R. „zal zenden.” — ^g) R.
 „het.” — ^h) Een weg, die om het huis is; geen openbare weg. —
ⁱ) V. l. „gezegd.” — ^j) V. l. „en anderen struiken, die zij van de
 velden afsloegen.”

- volgden, riepen: ^a Hosanna! gezegend hij, die komt in den naam [des] Heeren.
- 10 Gezegend het koninkrijk van onzen vader David, dat komt! ^b Hosanna in den
- 11 hooge! En hij ^c kwam binnen Jeruzalem ^d in den tempel; en nadat hij alles rondom bezien had, ging hij, daar het reeds avond was, uit naar Bethanië met de twaalven.
- 12 En des anderen daags, toen zij uit Bethanië gingen, hongerde hem. En
- 13 ziende van verre een vijgeboom, die bladeren had, ging hij [er naar toe], of hij misschien daaraan iets vinden mocht; en daarbij komende, vond hij niets dan bladeren, want het was de
- 14 tijd der vijgen niet. En hij, ^e antwoordende, zeide tot hem: Niemand ete vrucht meer van u in eeuwigheid! En zijne discipelen hoorden
- 15 het. En zij kwamen te Jeruzalem, en ^e in den tempel gegaan zijnde, begon hij uit te drijven hen, die in den tempel verkochten en
- kochten; en de tafels der wisselaars en de stoelen van hen, die de duiven verkochten, keerde hij om; en hij liet niet toe, dat iemand eenig vat door den tempel droeg. En hij leerde, zeggende tot hen: Staat er niet geschreven: „Mijn huis zal een huis des gebeds genoemd worden, allen volken?“ ^f maar gij hebt het tot een roovershol gemaakt.
- 18 En de overpriesters en de schriftgeleerden ^g hoorden het, en zochten, hoe zij hem ombrengen zouden; want zij vreesden hem, omdat de gansche schare verslagen
- 19 stond over zijne leer. En toen het laat geworden was, ging hij uit buiten de stad.
- 20 En des morgens vroeg voorbijgaande, zagen zij, dat de vijgeboom verdord
- 21 was van de wortelen af. En Petrus werd indachtig, en zeide tot hem: Rabbi! zie, de vijgeboom, dien gij vervloekt hebt, is verdord. En
- 22 Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Hebt geloof in
- 23 God. ^h Voorwaar, ik zeg u,

^a) R. v. b. „zeggende.” — ^b) R. v. b. „in den naam [des] Heeren.” — ^c) R. „Jezus.” — ^d) R. v. b. „en.” — ^e) R. v. b. „Jezus.” — ^f) Jes. LVI: 7. — ^g) R. „de schriftgeleerden en de overpriesters. — ^h) R. v. b. „Want.”

dat al wie tot dezen berg zal zeggen: Word opgeheven en in de zee geworpen; en niet zal twijfelen in zijn hart, maar gelooven, dat hetgeen hij zegt geschiedt, het zal hem geworden, wat

24 hij ook zegt. Daarom zeg ik u: alle dingen, die gij biddende begeert, gelooft, dat gij [ze] ontvangt, en zij

25 zullen u geworden. En wanneer gij staat te bidden, vergeeft, indien gij iets tegen iemand hebt, opdat ook uw Vader, die in de hemelen is, uwe misdaden

26 u vergeve. Maar indien gij niet vergeeft, zoo zal ook uw Vader, die in de hemelen is, uwe misdaden niet vergeven.

27 En zij kwamen wederom te Jeruzalem; en toen hij in den tempel wandelde, kwamen tot hem de overpriesters en de schriftge-

28 leerden en de oudsten, en zeiden tot hem: Op welk gezag doet gij deze dingen? en wie heeft u dit gezag gegeven, dat gij deze dingen

29 zoudt doen? En Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Ik zal u ook één woord vra-

gen, en antwoordt mij, en ik zal u zeggen, op welk gezag ik deze dingen doe.

30 De doop van Johannes was die uit den hemel of uit de menschen? Antwoordt mij.

31 En zij overlegden onder elkander, zeggende: Indien wij zeggen: Uit den hemel, zoo zal hij zeggen: Waarom hebt gij hem dan niet geloofd? Maar zouden wij zeggen: ^a Uit de menschen? — Zij vreesden het volk; want zij hielden het er allen voor, dat Johannes waarlijk een profeet was.

32 En antwoordende, zeiden zij tot Jezus: Wij weten het niet. En Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Zoo zeg ik u ook niet, op welk gezag ik deze dingen doe.

XII. — ^b En hij begon tot hen te zeggen in gelijkenissen: Een mensch plantte een wijngaard, en zette een omtuining daarom, en groef een persbak, en bouwde een toren, en verhuurde hem aan landlieden, en ging

2 buiten 's lands. En toen de tijd daar was, zond hij een slaaf tot de landlieden, opdat hij van de landlieden

^a) R. „indien wij zeggen.” — ^b) Zie Matth. XXI: 33; Luk. XX: 9.

- ontving van de vrucht des
 3 wijngaards. Maar zij namen
 en sloegen hem, en zonden
 4 [hem] ledig heen. En wederom
 zond hij een anderen slaaf tot hen, en dien steen-
 5 nigten zij, en verwonden hem
 het hoofd, en zonden hem heen,
 smadelijk behandeld zijnde. En
 6 wederom zond hij een ander, en
 dien doodden zij; en vele anderen,
 sommigen slaande en anderen doodende.
 7 Hij had dan nog éénen geliefden
 a zoon, en ook dezen zond hij ten
 laatste tot hen, zeggende: Zij
 8 zullen mijnen zoon ontzien! Maar
 die landlieden zeiden onder elkander:
 9 Deze is de erfgenaam, komt, laat
 ons hem doodden, en de erfenis zal
 10 onze zijn. En zij namen en doodden
 hem, en wierpen hem buiten den
 11 wijngaard. Wat zal dan de heer
 des wijngaards doen? Hij zal komen,
 en de landlieden ombrengen, en den
 12 wijngaard aan anderen geven. Hebt
 13 gij ook deze schrift niet gelezen:
 „De steen, dien de bouwlieden
 14 verwierpen, die is geworden tot een
 15 hoofd des hoeks; van [den] Heer is
 16 dit geschied, en het is wonderbaar
 17 in onze oogen.” b En zij zochten
 hem te grijpen, en zij vreesden te
 scharen; want zij verstonden, dat
 hij deze gelijkenis op hen gesproken
 had. En zij verlieten hem, en gingen
 18 weg. En zij zonden tot hem eenige
 der farizeeën en der herodianen,
 opdat zij hem in [zijne] rede
 19 vangen mochten. En zij kwamen,
 en zeiden tot hem: Meester! wij
 weten, dat gij waarachtig zijt, en
 u om niemand bekommert; want gij
 20 ziet den persoon der menschen niet
 aan, maar gij leert den weg Gods
 in waarheid. Is het geoorloofd, den
 21 keizer schatting te geven of niet? Zullen
 wij geven of niet geven? Maar hij,
 hunne huichelarij wetende, zeide tot
 22 hen: Waarom verzoekt gij mij?
 Brengt mij een denaar, opdat ik [die]
 23 zie. En zij brachten er [een]. En
 hij zeide tot hen: Wiens is dit beeld
 24 en het opschrift? En zij zeiden tot
 25 hem: Des keizers. En Je-

a) R. „zijnen geliefden.” — b) Ps. CXVIII: 22, 23. — c) Zie Matth. XXII: 15; Luk. XX: 20.

- zus, antwoordende, zeide tot hen: Geeft den keizer wat des keizers is, en Gode wat Gods is. En zij verwonderden zich over hem.
- 18 Ener kwamen sadduceën tot hem, die zeggen, dat er geen opstanding is; en zij vraagden hem, zeggende:
- 19 Meester! Mozes heeft ons geschreven: Indien iemands broeder sterft, en een vrouw achterlaat, en geen kinderen nalaat, dat zijn broeder zijne vrouw nemen zal, en zijnen broeder zaad ver-
- 20 wekken. Er waren ^a zeven broeders, en de eerste nam een vrouw, en stervende
- 21 liet geen zaad na. En de tweede nam haar, en stierf, en ook deze liet geen zaad na; en de derde desgelijks.
- 22 En de zeven namen haar, en lieten geen zaad na; het laatst van allen stierf ook
- 23 de vrouw. In de opstanding, ^b wanneer zij zullen opstaan, wien hunner zal zij tot vrouw zijn? want die zeven hebben haar tot
- 24 vrouw gehad. En Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Dwaalt gij niet daarom, dewijl gij de Schriften
- niet kent, noch de kracht
- 25 Gods? Want wanneer zij uit de dooden opstaan, hwen zij niet, en worden niet ten huwelijk gegeven; maar zij zijn als engelen in de
- 26 hemelen. ^c Doch aangaande de dooden, dat zij opgewekt worden, hebt gij niet gelezen in het boek van Mozes, in [de geschiedenis van] het doornbosch, hoe God tot hem sprak, zeggende: „Ik [ben] de God Abrahams, en de God Izaäks, en de
- 27 God Jakobs?” ^c Hij ^d is niet de God van dooden, maar van levenden. Gij dwaalt dan zeer!
- 28 En een der schriftgeleerden, hoorende dat zij te zamen redetwistten, wetende dat hij hun goed geantwoord had, kwam tot [hem], en vraagde hem: Wat is het eerste gebod van allen?
- 29 En Jezus antwoordde hem: Het eerste gebod van allen [is]: „Hoor, Israël! [de] Heer, onze God, is een
- 30 eenig Heer; en gij zult [den] Heer, uwen God, liefhebben met geheel uw hart, en met geheel uwe ziel, en met geheel uw verstand, en met

^a) R. v. b. „nu.” — ^b) R. „die in de hemelen zijn.” — ^c) Ex. III: 6. — ^d) R. „God.”

geheel uwe kracht." ^a Dit
 31 is het eerste gebod. En het
 tweede, [aan dit] gelijk,
 [is] dit: „Gij zult uwen
 naaste liefhebben als u-
 zelveven." ^b Er is geen ander
 32 gebod grooter dan deze. En
 de schriftgeleerde zeide tot
 hem: Juist, Meester! gij
 hebt naar waarheid gezegd,
 dat Hij ^c eenig is; en er is
 33 geen ander dan Hij; en Hem
 lief te hebben met geheel
 het hart en met geheel het
 verstand, en met geheel de
 ziel, en met geheel de
 kracht, en den naaste lief
 te hebben als zichzelf, is
 meer dan al de brandofferen
 34 en slachtofferen. En Jezus
 ziende, dat hij verstandig
 geantwoord had, zeide tot
 hem: Gij zijt niet verre van
 het koninkrijk Gods. En
 niemand durfde hem meer
 vragen.
 35 En Jezus antwoordde en
 zeide, leerende in den tem-
 pel: Hoe zeggen de schrift-
 geleerden, dat de Christus
 36 een zoon van David is? want
 David zelf heeft door den
 HeiligenGeest gezegd: „De
 Heer heeft gezegd tot mij-

nen Heer: Zit aan mijne
 rechterhand, totdat ik uwe
 vijanden zet tot een voet-
 37 bank uwer voeten." ^d David
 zelf dan noemt hem „Heer”,
 en hoe is hij zijn zoon? En
 de groote menigte hoorde
 38 hem gaarne. En hij zeide
 tot hen in zijne leer: Wacht
 u voor de schriftgeleerden,
 die gaarne wandelen in
 lange kleederen, en [be-
 minnen] de begroetingen
 39 op de markten, en de voor-
 gestoelten in de synago-
 gen, en de vooraanzittin-
 40 gen in de maaltijden; die
 de huizen der weduwen op-
 eten, en voor den schijn
 lange gebeden doen. Dezen
 zullen zwaarder oordeel
 ontvangen.
 41 ^e En Jezus, nedergezeten
 zijnde tegenover de schat-
 kist, zag, hoe de schare
 geld wierp in de schatkist,
 en vele rijken wierpen veel
 42 daarin. En ^f er kwam een
 arme weduwe, en wierp er
 twee penningen in, dat is
 43 een kwadrant. ^g En zijne dis-
 cipelen tot zich geroepen
 hebbende, zeide hij ^h tot hen:
 Voorwaar, ik zeg u, dat

^a) Deut. VI: 4, 5. — ^b) Lev. XIX: 18. — ^c) R. „God.” —
^d) Ps. CX: 1. — ^e) Zie Luk. XXI: 1. — ^f) Ongeveer één cent. —
^g) R. „Jezus.”

deze arme weduwe meer heeft ingeworpen dan allen, die in de schatkist ge-
 44 worpen hebben. Want allen hebben van hunnen overvloed er in geworpen, maar deze heeft van haar gebrek er in geworpen, al wat zij had, haren ganschen leeftocht.

XIII. — “ En toen hij uit den tempel uitging, zeide een van zijne discipelen tot hem: Meester! zie, welke steenen en welke gebou-
 2 wen! En Jezus, antwoordende, zeide tot hem: Ziet gij deze groote gebouwen? Geen steen zal op den anderen gelaten worden, die niet zal afgebroken
 3 worden. En toen hij op den Olijfberg zat, tegenover den tempel, vraagden Petrus en Jakobus en Johan-
 4 derlijk: Zeg ons, wanneer zullen deze dingen zijn? en wat [is] het teeken, wan-
 5 voleindigd worden? En Jezus, hun antwoordende, begon te zeggen: Ziet toe, dat
 6 niemand u misleide! Want velen zullen komen onder

mijnen naam, zeggende: Ik ben het, en zij zullen
 7 velen misleiden. En wanneer gij zult hooren van oorlogen en geruchten van oorlogen, wordt niet verschrikt; want [dit] moet geschieden, maar het [is]
 8 nog niet het einde. Want er zal opstaan volk tegen volk, en koninkrijk tegen koninkrijk; en er zullen aardbevingen zijn in verschillende plaatsen, en er zullen hongersnooden en
 9 beroerten zijn. Deze dingen [zijn] een begin der smarten. Maar gij, ziet voor uzelfen toe; want zij zullen u overleveren in de raadsvergaderingen en in de synagogen; gij zult geslagen worden, en voor stadhouders en koningen zult gij gesteld worden, om mij-
 10 tuigenis; en het evangelie moet eerst gepredikt worden onder al de volken.
 11 En wanneer zij u zullen wegleden om u over te leveren, weest te voren niet bezorgd, wat gij spreken zult, en bedenkt het niet; maar al wat u in die

*) Zie Matth. XXIV; Luk. XXI: 5.

- ure zal gegeven worden, spreekt dat; want gij zijt het niet, die spreekt, maar
- 12 de Heilige Geest. En de broeder zal den broeder ter dood overleveren, en de vader het kind; en de kinderen zullen opstaan tegen de ouders, en zullen hen
- 13 dooden. En gij zult door allen gehaat worden om mijns naams wil, maar wie volharden zal tot den einde, die zal behouden worden.
- 14 En wanneer gij zult zien den gruwel der verwoesting,^a staande waar het niet behoort (die [dit] leest, lette er op!) dat dan, die in Judéa zijn, vluchten naar
- 15 de bergen; en die op het dak is, kome niet af in het huis, en ga niet binnen, om iets
- 16 uit zijn huis te halen; en die op het veld is, keere niet terug, om zijn kleed te halen. Doch wee de zwangere
- 17 en de zogenden in die dagen! En bidt, dat het ^b niet geschiede des winters.
- 18 Want die dagen zullen een verdrukking zijn, zooals dergelijke niet geweest is van het begin der schepping, die God geschapen
- 20 heeft, tot nu toe, en niet meer zijn zal. En indien [de] Heer die dagen niet verkort had, geen vleesch zou behouden worden; maar om der uitverkorenen wil die Hij heeft uitverkoren, heeft Hij die dagen verkort.
- 21 En alsdan, zoo iemand tot u zegt: Ziet, hier is de Christus! of: Ziet, daar!
- 22 gelooft het niet. Want er zullen valsche Christussen en valsche profeten opstaan, en zullen teekenen en wonderen doen^c, om, zoo mogelijk, ook de uitverkorenen te misleiden.
- 23 Gij nu, ziet toe! ziet, ik heb u alles van te voren gezegd! Maar in die dagen, na die verdrukking, zal de zon verduisterd worden, en de maan zal haar schijnsel niet
- 25 geven, en de sterren des hemels zullen daaruit vallen, en de krachten, die in de hemelen zijn, zullen bewogen worden. En dan zullen zij den Zoon des menschen zien, komende in wolken met groote kracht
- 26 en heerlijkheid. En dan zal hij zijne engelen uitzenden, en zal zijne uitverkorenen
- 27

^a) R. v. b. „waarvan gesproken is door Daniël, den profeet.” —

^b) R. „uwe vlucht.” — ^c) Lett. „geven.”

bijeenvergaderen uit de vier winden, van het uiterste der aarde tot het uiterste des hemels. En leert van den vijgeboom deze ^a gelijkenis: Wanneer zijn tak reeds zacht wordt, en de bladeren uitspruiten, dan weet gij, dat de zomer nabij is. Zoo ook gij, wanneer gij deze dingen zult zien geschieden, weet dan, dat het nabij is, voor de deur.

30 Voorwaar, ik zeg u: dit geslacht zal geenszins voorbijgaan, totdat al deze dingen zullen geschied zijn. De hemel en de aarde zullen voorbijgaan, maar mijne woorden zullen geenszins voorbijgaan. Doch van dien dag of ^b ure weet niemand, noch de engelen, die in den hemel zijn, noch de Zoon, dan de Vader. Ziet toe, waakt en bidt! want gij weet niet, wanneer de tijd is. Gelijk een mensch, buiten 's lands gaande, zijn huis verlaat, en aan zijne slaven macht geeft, en aan een iegelijk zijn werk, en den deurwachter gebiedt, 35 dat hij waken zal. Waakt dan! want gij weet niet,

wanneer de heer des huizes komt, 's avonds, of te middernacht, of met het hennengekraai, of in den morgenstond; opdat hij niet, plotseling komende, u slapende vinde. En wat ik tot u zeg, zeg ik tot allen: Waakt!

XIV. — En het pascha en [het feest] der ongezuurde brooden was na twee dagen; en de overpriesters en de schriftgeleerden zochten, hoe zij hem met list grijpen en dooden zouden; 2 want ^c zij zeiden: Niet op het feest, opdat er niet misschien opschudding onder het volk worde.

3 ^dEn toen hij te Bethanië was in het huis van Simon den melaatsche, terwijl hij aanzat, kwam er een vrouw, hebbende een albasten flesch met balsem van grooten prijs; en de albasten flesch gebroken hebbende, goot [dien] uit 4 op zijn hoofd. En er waren sommigen, die [dit] zeer kwalijk namen bij zichzelve, en zeiden: ^e waartoe is dit verlies van den balsem

^a) Lett. „de.” — ^b) R. „eu.” — ^c) V. l. „eu.” — ^d) Zie Matth. XXVI: 6; Joh. XII: 1. — ^e) V. l. w. „en zeiden.”

- 5 geschied? want deze balsem^a had voor meer dan driehonderd denaren^b kunnen verkocht, en den armen gegeven worden. En zij werden gramstorig tegen
- 6 haar. Doch Jezus zeide: Laat af van haar! Waarom doet gij haar moeite aan? Zij heeft een goed werk aan
- 7 mij verricht. Want de armen hebt gij altijd bij u, en wanneer gij wilt, kunt gij hen weldoen; maar mij
- 8 hebt gij niet altijd. Zij heeft gedaan wat zij kon; zij heeft mijn lichaam vooruit gezald ter begrafenis. En^c
- 9 voorwaar, ik zeg u: alwaar dit^d evangelie gepredikt wordt in de geheele wereld, zal ook van hetgeen zij gedaan heeft, gesproken worden tot hare gedachtenis.
- 10 ^eEn Judas Iskariot, een van de twaalven, ging heen tot de overpriesters, opdat hij hem hun zou overleveren. En zij, [dit] hoorende,
- 11 verblijdden zich, en beloofden hem geld te geven; en hij zocht, hoe hij hem ter gelegener tijd zou overleveren.
- 12 En op den eersten dag der ongezuurde brooden, wanneer zij het pascha slachtten, zeiden zijne discipelen tot hem: Waar wilt gij, dat wij heengaan, en bereiden, dat gij het pascha
- 13 eet? En hij zond twee van zijne discipelen uit, en zeide tot hen: Gaat heen in de stad, en u zal een mensch ontmoeten, dragende een kruik waters, volgt hem;
- 14 en waar hij ook ingaat, zegt tot den heer des huizes: De Meester zegt: Waar is mijne^g eetzaal, waar ik met mijne discipelen het
- 15 pascha zal eten? En hij zal u een groote opperzaal wijzen, toegerust [en] gereed; bereidt [het] ons aldaar.
- 16 En zijne discipelen gingen uit, en kwamen in de stad, en vonden het, gelijk hij hun gezegd had, en bereidden het pascha. En toen het avond geworden was, kwam hij met de twaalven.
- 18 En terwijl zij aanzaten en aten, zeide Jezus: Voorwaar, ik zeg u, dat één van u mij zal overleveren, hij
- 19 die met mij eet. En zij be-

^a) R. l. w. „balsem.” — ^b) Omtrent 120 gulden. — ^c) R. l. w. „Eu.” — ^d) S. l. „het.” — ^e) Zie Matth. XXVI: 14; Luk. XXII: 3. — ^f) R. v. b. „de.” — ^g) R. „de.”

- gonnen bedroefd te worden, en de een naden ander tot hem te zeggen: Ben ik het? en een ander: Ben ik het? Maar hij antwoordde en zeide tot hen: Eén van de twaalven, hij die met mij in den schotel indoopt.
- 21 De Zoon des menschen gaat wel heen, gelijk van hem geschreven staat, maar wee dien mensch, door wien de Zoon des menschen wordt overgeleverd; het ware dien mensch goed, zoo hij niet geboren was geweest.
- 22 En terwijl zij aten, nam Jezus brood; en toen hij gezegend had, brak hij [het], en gaf [het] hun, en zeide: Neemt! ^b dit is mijn
- 23 lichaam. En hij nam den drinkbeker, en gedankt hebbende, gaf hun [dien], en zij dronken allen daaruit. En hij zeide tot hen: Dit is mijn bloed, dat des nieuwen verbonds, hetwelk voor velen vergoten wordt.
- 25 Voorwaar, ik zeg u, dat ik niet meer zal drinken van de vrucht des wijnstoks, tot op dien dag, wanneer ik die nieuw^c zal drinken in het koninkrijk Gods.
- 26 En toen zij den lofzang gezongen hadden, gingen zij uit naar den Olijfberg.
- 27 En Jezus zeide tot hen: Gij zult allen ^d geërgerd worden; want er staat geschreven: „Ik zal den herder slaan, en de schapen zullen verstrooid worden.” ^e Maar nadat ik zal opgestaan zijn, zal ik u voorgaan naar Galiléa. En Petrus zeide tot hem: Al zouden ook allen geërgerd worden, ik evenwel niet. En Jezus zeide tot hem: Voorwaar, ik zeg u, dat gij heden, in dezen nacht, eer de haan tweemaal gekraaid zal hebben, mij driemaal zult verloochenen. Maar hij zeide nog des te meer: Al moest ik met u sterven, ik zal u geenszins verloochenen! En desgelijks zeiden zij ook allen.
- 32 En zij kwamen aan een plaats, welker naam [was] Gethsémané, en hij zeide tot zijne discipelen: Zit hier neder, terwijl ik bid. En hij

^a) Zie Matth. XXVI : 26; Luk. XXII : 19; 1 Kor. XI : 23. —

^b) R. v. b. „eet.” — ^c) Niet „opnieuw”, maar „op een nieuwe wijze.” — ^d) R. v. b. „aan mij in dezen nacht.” — ^e) Zach. XIII : 7. —

^f) Zie Matth. XXVI : 36; Luk. XXII : 41; Joh. XVIII : 9.

nam met zich Petrus en Jakobus en Johannes, en hij begon verbaasd en zeer be-
 34 angst te worden, en zeide tot hen: Mijne ziel is zeer bedroefd tot den dood toe; 42
 35 blijft hier en waakt. En een weinig voortgaande, viel hij op de aarde; en hij bad, dat, indien het mogelijk ware, die ure van hem 43
 36 mocht voorbijgaan. En hij zeide: Abba, Vader! alle dingen zijn U mogelijk; neem dezen drinkbeker van mij weg, doch niet wat ik wil, maar wat Gij [wilt]. 44
 37 En hij kwam en vond hen slapende; en hij zeide tot Petrus: Simon! slaapt gij? vermocht gij niet ééne ure 45
 38 te waken? Waakt en bidt, opdat gij niet in verzoeking komt. De geest [is] wel gewillig, maar het 46
 39 vleesch [is] zwak. En wederom heengaande, bad hij, sprekende dezelfde woorden. En terugkerende, 47
 40 vond hij hen wederom slapende, want hunne oogen waren bezwaard, en zij wisten niet, wat zij hem 48
 41 moesten antwoorden. En hij kwam ten derden male,

en zeide tot hen: Slaapt nu voort en rust! Het is genoeg! De ure is gekomen; ziet, de Zoon des menschen wordt overgeleverd in de 42
 43 handen der zondaren. Staat op, laat ons gaan! ziet, hij is nabij, die mij overlevert.
 43 En terstond, terwijl hij nog sprak, kwam Judas, ^a één van de twaalven, aan, en met hem een groote schare met zwaarden en stokken, vanwege de overpriesters en de schriftge-
 44 leerden en de oudsten. En die hem overleverde, had hun een kenteeken gegeven, zeggende: Dien ik kussen zal, die is het; grijpt hem, en leidt hem wél verzekerd weg! En gegekomen zijnde, ging hij terstond tot hem, en zeide: Rabbi, Rabbi! en hij kuste 46
 46 hem zeer. En zij sloegen hunne handen aan hem, en 47
 47 grepen hem. En een van hen, die daarbij stonden, het zwaard trekkende, sloeg den slaaf des hoogepriesters, en hieuw zijn 48
 48 oor af. En Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Zijt gij uitgegaan als tegen een

^a) S. v. b. „de Iskariot”; R. v. b. „zijnde.”

- roover met zwaarden en stokken om mij te vangen?
- 49 Ik was dagelijks bij u in den tempel, leerende, en gij hebt mij niet gegrepen; doch [dit geschiedt], opdat de Schriften zouden vervuld worden. En zij, hem verlatende, vluchtten allen.
- 51 En een zeker jongeling volgde hem, die een linnen kleed om het naakte [lijf] gedaan had; en de jongelingen grepen hem; maar hij, het linnen kleed achterlatende, vluchtte naakt van hen weg.
- 53 En zij leidden Jezus heen tot den hoogepriester; en bij hem vergaderden al de overpriesters en de oudsten
- 54 en de schriftgeleerden. En Petrus volgde hem van verre, tot binnen in het voorhof van den hoogepriester; en hij was mede zittende bij de dienaren, en zich warmende bij het vuur.
- 55 En de overpriesters en de geheele groote raad zochten getuigenis tegen Jezus, om hem te dooden; en zij
- 56 vonden niet. Want velen getuigden valschelijk tegen hem, en de getuigenissen waren niet eenparig.
- 57 En er stonden eenigen op, en getuigden valschelijk tegen hem, zeggende: Wij hoorden hem zeggen: Ik zal dezen tempel, die met handen gemaakt is, afbreken, en in drie dagen een anderen, zonder handen gemaakt, opbouwen. En ook aldus was hunne getuigenis niet eenparig. En de hoogepriester, in het midden opstaande, vraagde Jezus, zeggende: Antwoordt gij niets? Wat getuigen dezen tegen u? Doch hij zweeg, en antwoordde niets. Wederom vraagde hem de hoogepriester, en zeide tot hem: Zijt gij de Christus, de Zoon des Gezegendens? En Jezus zeide: Ik ben het. En gij zult den Zoon des menschen zien, zittende aan de rechterhand der kracht, en komende met de wolken des
- 58 hemels. En de hoogepriester verscheurde zijne kleederen, en zeide: Wat hebben wij nog getuigen van noode? Gij hebt de lastering gehoord; wat dunkt u? En zij allen veroordeelden hem, als des doods schuldig zijnde. En sommigen begonnen hem te bespuwen, en zijn aangezicht te bedek-

ken, en hem met vuisten te slaan, en tot hem te zeggen: Profeteer! En de dienaren gaven hem kinnebakslagen.

- 66 En toen Petrus beneden in het voorhof was, kwam een van de dienstmaagden des hoogepriesters; en ziende Petrus zich warmende, zag zij hem aan, en zeide: Ook gij waart met Jezus, den Nazaréner. Maar hij loochende het, zeggende: Ik weet niet, en begrijp niet, wat gij zegt. En hij ging uit naar het portaal, en de haan kraaide.
- 69 En de dienstmaagd, hem wederom ziende, begon te zeggen tot hen, die daarbij stonden: Deze is van hen.
- 70 Maar hij loochende het wederom. En een weinig daarna, die daarbij stonden, zeiden wederom tot Petrus: Waarlijk, gij zijt van hen, want gij zijt ook een Galileër. ^a En hij begon zich te vervloeken en te zweren: Ik ken dezen mensch niet, van wien gij spreekt. En de haan kraaide de tweede maal. En Petrus werd indachtig het woord, dat Je-

zus tot hem gezegd had: Eer de haan tweemaal kraait, zult gij mij driemaal verloochenen. En daaraan denkende, weende hij.

- XV. ^b — En terstond des morgens vroeg hielden de overpriesters raad met de oudsten en schriftgeleerden en den geheelen grooten raad, en zij bonden Jezus, en brachten [hem] weg, en gaven [hem] over aan Pilatus. En Pilatus vraagde hem: Zijt gij de koning der Joden? En hij, antwoordende, zeide tot hem: Gij zegt het. En de overpriesters beschuldigden hem van vele dingen. En Pilatus vraagde hem wederom, zeggende: Antwoordt gij niets? Zie, hoevele dingen zij tegen u getuigen! Maar Jezus antwoordde niets meer, zoodat Pilatus zich verwonderde. En op het feest liet hij hun éenen gevangene los, wien zij ook begeerden.
- 7 En er was een, genaamd Barabbas, gebonden met de oproermakers, die in het oproer een moord begaan hadden. En de schare riep uit, en begon te begeeren,

^a) R. v. b. „en uwe spraak gelijkt.” — ^b) Zie Matth. XXVII; Luk. XXIII; Joh. XVIII en XIX.

- [dat hij deed], gelijk hij
 9 hun altijd gedaan had. Maar
 Pilatus antwoordde hun,
 zeggende: Wilt gij, dat ik
 u den koning der Joden
 10 loslate? Want hij wist, dat
 de overpriesters hem uit
 nijd hadden overgeleverd.
 11 Doch de overpriesters zet-
 ten de schare op, dat hij
 hun liever Barabbas zou
 12 loslaten. En Pilatus, ant-
 woordende, zeide weder-
 om tot hen: Wat wilt gij
 dan, dat ik doe [met hem],
 dien gij koning der Joden
 13 noemt? En zij riepen weder-
 14 om: Kruisig hem! En Pi-
 latus zeide tot hen: Wat
 heeft hij dan kwaads ge-
 daan? En zij riepen te
 15 meer a: Kruisig hem! Pila-
 tus nu, willende der schare
 genoegen doen, liet hun
 Barabbas los, en gaf Jezus,
 nadat hij hem gegeeseld
 had, over, om gekruisigd
 te worden.
 16 En de krijgsknechten
 leidden hem in het voor-
 hof, hetwelk is het preto-
 rium, b en zij riepen de ge-
 17 heele bende samen. En zij
 deden hem een purperen
 mantel om, en een door-
 nen kroon gevlochten heb-
 bende, zetten hem [die] op;
 18 en begonnen hem te be-
 groeten: Wees gegroet,
 19 koning der Joden! En zij
 sloegen zijn hoofd met een
 rietstok, en bespogen hem,
 en vallende op de knieën,
 20 huldigden zij hem. En toen
 zij hem bespot hadden,
 deden zij hem den purpe-
 ren mantel af, en deden
 hem zijne eigene kleederen
 aan, en leidden hem uit
 21 om hem te kruisigen. En
 zij dwongen een zekeren
 Simon van Cyréne, die
 voorbijging en van het
 veld kwam, den vader van
 Alexander en Rufus, dat
 hij zijn kruis droeg.
 22 En zij brachten hem tot
 een plaats Golgotha, het-
 welk is, overgezet zijnde:
 23 Schedelplaats. En zij gaven
 hem wijn met myrrhe ge-
 mengd te drinken; c doch
 24 hij nam dien niet. En hem
 gekruisigd hebbende, ver-
 deelden zij zijne kleederen,
 het lot er over werpende,
 25 wat ieder krijgen zou. En
 het was de derde ure, en
 26 zij kruisigden hem. En het
 opschrift zijner beschuldi-

a) R. „nog veel meer.” — b) Hier wordt bedoeld het voorhof van het pretorium. — c) „Te drinken” ontbreekt in vele handschriften.

- ging was boven [hem] geschreven: De koning der
 27 Joden. En met hem kruisigden zij twee roovers, één aan zijne rechter- en 35 één aan zijne linkerhand. mij verlaten? En sommigen van die daarbij stonden, [dit] hoorende, zeiden: Zie, 28 Ende Schrift werd vervuld, die zegt: „En hij is met 36 hij roept Elia. En er liep misdadigers ^a gerekend.” ^b één, en vulde een spons met zuren wijn, en stak ze op een rietstok, en gaf hem te drinken, zeggende: Houdt op, laat ons zien, of Elia komt, om hem af te nemen.
 29 En die voorbijgingen, lasterden hem, schuddende hunne hoofden, en zeggende: Ha! gij, die den tempel afbreekt en in drie 37 En Jezus, een groote stem van zich gegeven hebben- 30 dagen opbouwt, verlos uzelfen, en kom af van 38 de, stierf. En het voorhangsel des tempels scheurde in tweeën, van boven tot 31 het kruis! Desgelijks ook ^c de overpriesters met de schriftgeleerden, spottende onder elkander, zeiden: 39 beneden. En de hoofdman over honderd, die daarbij stond tegenover hem, ziende, dat hij aldus roepende gestorven was, zeide: Waarlijk, deze mensch was Gods Zoon!
 32 lossen. De Christus, de koning Israëls, kome nu af van het kruis, opdat wij zien en gelooven mogen! Ook die met hem gekruisigd waren, smaadden hem. 40 En er waren ook vrouwen, van verre toeziende, onder welke ook was Maria Magdaléna, en Maria, de moeder van Jakobus den kleine en van Joses, en Salomé; die ook, toen hij in Galiléa was, hem volgden en
 33 En toen de zesde ure gekomen was, werd er duisternis over het geheele land, ^d tot de negende ure 41 mé; die ook, toen hij in Galiléa was, hem volgden en
 34 toe. En ter negender ure riep Jezus met een groote

^a) Lett. „wetteloozen.” — ^b) Jes. LIII: 12. Vers 28 is zeer twijfelachtig, en is waarschijnlijk uit Lukas tusschengevoegd. — ^c) R. „En desgelijks.” — ^d) Of „aarde.”

hem dienden; en vele anderen, die met hem naar Jeruzalem waren opgegaan.

42 En toen het reeds avond geworden was, dewijl het de voorbereiding was, welke

43 is de voor-sabbat, kwam Jozef van Arimathéa, een achtbaar raadsheer, die ook zelf het koninkrijk Gods verwachtende was; en zich verstoutende, ging hij in tot Pilatus, en begeerde

44 het lichaam van Jezus. En Pilatus verwonderde zich, dat hij reeds gestorven was; en den hoofdman over honderd tot zich geroepen hebbende, vroegde hem, of hij lang gestorven was.

45 En toen hij het van den hoofdman over honderd vernomen had, schonk hij

46 Jozef het lichaam. En zijn lijnwaad gekocht hebbende, nam hij hem af, en wikkelde hem in het zijne lijnwaad, en leide hem in een graf, dat uit een rots gehouwen was, en hij wendte de steen tegen de

47 deur des grafs. En Maria Magdaléna, en Maria, [de moeder] van Joses, zagen, waar hij gelegd was.

XVI. ^a — En toen de sabbat voorbij was, kochten Maria Magdaléna, en Maria, de [moeder] van Jakobus, en Salomé specerijen, opdat zij kwamen en hem zalfden.

2 En zeer vroeg op den eersten dag der week kwamen zij tot het graf, toen de zon

3 was opgegaan. En zij zeiden tot elkander: Wie zal ons den steen van de deur

4 des grafs afwentelen? En opziende, zagen zij, dat de steen afgewenteld was;

5 want hij was zeer groot. En in het graf ingaande, zagen zij een jongeling, zittende ter rechterhand, gekleed met een lang, wit kleed, en

6 zij werden verbaasd. Maar hij zeide tot haar: Zijt niet verbaasd! Gij zoekt Jezus, den Nazaréner, den gekruisigde; hij is opgestaan, hij is hier niet; ziet de plaats, waar zij hem gelegd hebben.

7 Doch gaat heen, zegt aan zijne discipelen en aan Petrus: Hij gaat u voor naar Galiléa; daar zult gij hem zien, gelijk hij u gezegd heeft. En zij ^b uitgegaan zijnde, vloten van het graf; en beving en ontzet-

^a) Zie Matth. XXVIII; Luk. XXIV; Joh. XX. — ^b) R. v. b. „haastelijk.”

- ting had haar bevangen; en zij zeiden aan niemand iets, want zij waren bevreesd.
- 9 Toen hij nu opgestaan was, zeer vroeg op den eersten dag der week, verscheen hij het eerst aan Maria Magdaléna, uit wie hij zeven duivelen had uitgeworpen. Deze heengaande, boodschapte het aan hen, die met hem geweest waren, welke treurden en weenden. En toen deze hoorden, dat hij leefde, en door haar gezien was, geloofden zij het niet. En na deze dingen openbaarde hij zich in een andere gedaante aan twee van hen, daar zij wandelden en naar het veld gingen. En dezen, heengaande, boodschapten het aan de anderen, maar zij geloofden ook die niet.
- 14 Daarna openbaarde hij zich aan de elven, toen zij aanzaten, en verweet [hun] hunne ongeloovigheid en hardheid van hart, omdat zij hen niet geloofd hadden, die hem gezien hadden, nadat hij was opgestaan.
- 15 En hij zeide tot hen: Gaat heen in de geheele wereld, en predikt het evangelie aan alle schepselen. Die gelooft en gedoopt is, zal behouden worden; maar die niet gelooft, zal veroordeeld worden. En hun, die gelooven, zullen deze teekenen volgen: in mijnen naam zullen zij duivelen uitwerpen; met nieuwe tongen zullen zij spreken; slangen zullen zij opnemen; en al zullen zij ook iets doodelijks drinken, het zal hun geenszins schaden; op kranken zullen zij de handen leggen, en zij zullen gezond worden.
- 19 ^aDe Heer ^b dan, nadat hij tot hen gesproken had, werd opgenomen in den hemel, en zette zich aan de rechterhand Gods. En zij, uitgegaan zijnde, predikten overal; en de Heer wrocht mede, en bevestigde het woord door teekenen, die daarop volgden. ^c

^a) Zie Luk. XXIV: 51; Hand. I: 9. — ^b) S. v. b. „Jezus.” — ^c) R. v. b. „Amen.”

HET EVANGELIE

NAAR

LUKAS.

I. — Nademaal velen ondernomen hebben, om in orde te stellen een verhaal van de dingen, die onder ons volkomen zekerheid hebben; 2 gelijk zij, die van den beginne ooggetuigen en dienaren des woords geweest zijn, ons overgeleverd hebben, zoo heeft het ook mij goedgedacht, hebbende alles van voren aan nauwkeurig onderzocht, het ordelijk aan u te schrijven, voortreffelijke Theofilus! 4 opdat gij moogt kennen de zekerheid der dingen, waaraan gij onderwezen zijt. 5 In de dagen van Herodes, den koning van Judéa, was er een zeker priester, met name Zacharia, uit de dagorde van Abia; en zijne vrouw [was] uit de dochteren van Aäron, en haar 6 naam Elizabeth. En zij

waren beiden rechtvaardig voor God, wandelende in al de geboden en inzettingen des Heeren, onberispelijk. En zij hadden geen kind, omdat Elizabeth onvruchtbaar was, en zij beiden verre op hunne dagen 8 gekomen waren. En het geschiedde, toen hij de priesterlijke bediening vervulde voor God, in de beurt zijner 9 dagorde, dat, naar de gewoonte der priesterlijke bediening, het lot op hem viel, om in te gaan in den tempel des Heeren om te reukofferen. En al de menigte des 10 volks was buiten, biddende, 11 ter ure des reukoffers. En hem verscheen een engel [des] Heeren, staande ter rechterzijde van het altaar 12 des reukoffers. En Zacharia, [hem] ziende, werd ontroerd, en vreeze viel op

- 13 hem. Maar de engel zeide tot hem: Vrees niet, Zacharia! Want uw gebed is verhoord, en uwe vrouw Elizabeth zal u een zoon baren, en gij zult zijnen naam heeten Johannes. En hij zal u tot blijdschap en verheuging zijn, en velen zullen zich over zijne geboorte verblijden. Want hij zal groot zijn voor het aangezicht [des] Heeren: noch wijn noch sterken drank zal hij drinken, en hij zal met den Heiligen Geest vervuld worden, ook van zijns moeders schoot aan.
- 16 En hij zal velen der zonen Israëls bekeeren tot [den] Heer, hunnen God. En hij zal voor hem heengaan, in den geest en de kracht van Elia, om te bekeeren de harten der vaderen tot de kinderen, en de ongehoorzamen tot de wijsheid der rechtvaardigen, om [den] Heer te bereiden een toegerust volk. En Zacharia zeide tot den engel: Waaraan zal ik dit weten? want ik ben oud, en mijne vrouw is verre op hare dagen gekomen. En de engel antwoordde en zeide tot hem: Ik ben Gabriël, die voor God sta, en ben gezonden, om tot u te spreken, en u deze dingen te verkondigen. En zie, gij zult zwijgen, en niet kunnen spreken, tot op den dag, dat deze dingen zullen geschieden; daarom, dat gij mijne woorden niet geloofd hebt, die vervuld zullen worden op hunnen tijd. En het volk was wachtende op Zacharia, en zij verwonderden zich, dat hij zoo lang in den tempel vertoefde. En toen hij uitkwam, kon hij tot hen niet spreken; en zij erkenden, dat hij een gezicht in den tempel gezien had. En hij wenkte hun, en bleef stom. En het geschiedde, toen de dagen zijner bediening vervuld waren, dat hij naar zijn huis ging. En na die dagen werd Elizabeth, zijne vrouw, zwanger; en zij verbergde zich vijf maanden, zeggende: Alzoo heeft mij de Heer gedaan, in de dagen, in welke Hij [mij] aangezien heeft, om mijnen smaad onder de menschen weg te nemen.
- 26 En in de zesde maand werd de engel Gabriël door God gezonden naar een

stad in Galiléa, genaamd
 27 Nazareth, tot een maagd,
 die ondertrouwd was met
 een man, wiens naam was
 Jozef, uit den huize Davids,
 en de naam der maagd
 28 [was] Maria. En de engel,
 tot haar ingekomen zijnde,
 zeide: Wees gegroet, be-
 genadigde! de Heer [is] met
 u, gij [zijt] gezegend onder
 29 de vrouwen! En toen zij
 [hem] zag, werd zij ont-
 roerd over zijn woord, en
 overlegde, hoedanig deze
 30 groetenis mocht zijn. En de
 engel zeide tot haar: Vrees
 niet, Maria! want gij hebt
 genade bij God gevonden;
 31 en zie, gij zult zwanger
 worden, en een zoon baren,
 en gij zult zijnen naam hee-
 32 ten Jezus. Deze zal groot
 zijn, en Zoon des Aller-
 hoogsten genoemd worden;
 en [de] Heere God ^a zal hem
 den troon van zijnen vader
 33 David geven; en hij zal over
 het huis Jakobs koning zijn
 tot in eeuwigheid, en aan
 zijn koninkrijk zal geen
 34 einde zijn. En Maria zeide
 tot den engel: hoe zal dit
 zijn, dewijl ik geen man
 35 ken? En de engel, antwoor-

dende, zeide tot haar: De
 Heilige Geest zal over u
 komen, en de kracht des
 Allerhoogsten zal u over-
 schaduwen; daarom zal ook
 dat Heilige, dat geboren
 zal worden, Gods Zoon ge-
 36 noemd worden. En zie,
 Elizabeth, uwe bloedver-
 wante, is ook zelve zwanger
 van een zoon in haren ou-
 derdom; en dit is de zesde
 maand voor haar, die on-
 vruchtbaar genoemd was;
 37 want geen ding zal bij God
 38 onmogelijk zijn. En Maria
 zeide: Zie, de dienstmaagd
 [des] Heeren; mij geschiede
 naar uw woord! En de en-
 gel ging weg van haar.
 39 En Maria, opgestaan zijn-
 de in die dagen, reisde met
 haast naar het gebergte,
 40 naar een stad van Juda; en
 zij kwam in het huis van
 Zacharia, en groette Eli-
 41 zabeth. En het geschiedde,
 toen Elizabeth de groete-
 nis van Maria hoorde, zoo
 sprong het kindeken op in
 haren schoot, en Elizabeth
 werd vervuld met den Hei-
 42 ligen Geest; en zij riep uit
 met een groote stem, en
 zeide: Gezegend [zijt] gij

^a) *Κύριος ὁ Θεός*, d. i. Jehovah Elohim.

- onder de vrouwen, en geze-
 gend de vrucht uws schoots!
 43 En vanwaar [komt] mij dit, 54 heeft Hij met goederen ver-
 dat de moeder mijns Hee- 54 gezond. Hij heeft zich
 44 ren tot mij komt? Want 54 gezonden. Hij heeft zich
 zie, toen de stem uwer 54 Israël, zijnen knecht, aan-
 groetenis in mijne ooren 54 getrokken, om te geden-
 geschiedde, sprong het kin- 54 ken aan de barmhartigheid,
 deden van vreugde op in 55 (gelijk Hij gesproken heeft
 45 mijnen schoot. En welge- 55 tot onze vaders) jegens
 lukzalig, die geloofd heeft! 56 Abraham en zijn zaad tot
 want de dingen, die haar 56 in eeuwigheid. — En Ma-
 van [den] Heer gezegd zijn, 56 ria bleef bij haar omtrent
 zullen volbracht worden. 56 drie maanden, en keerde
 46 En Maria zeide: Mijne 57 weder naar haar huis.
 ziel maakt groot den Heer; 57 En de tijd van Elizabeth
 47 en mijn geest verheugt zich 57 werd vervuld, dat zij baren
 in God, mijnen Verlosser, 57 zou, en zij baarde een zoon.
 48 omdat Hij de geringheid 58 En die rondom woonden en
 zijner slavin heeft aange- 58 hare bloedverwanten hoor-
 zien; want zie, van nu aan 58 den, dat [de] Heer zijne
 zullen al de geslachten mij 58 barmhartigheid aan haar
 49 gelukzalig spreken. Want 59 groot gemaakt had, en zij
 groote dingen heeft de Al- 59 waren met haar verblijd.
 50 machtige aan mij gedaan, 59 En het geschiedde op den
 en heilig [is] zijn naam. En 59 achtsten dag, dat zij kwa-
 zijne barmhartigheid [is] 59 men, om het kindeken te
 van geslacht tot geslacht 60 besnijden; en zij noem-
 over hen, die Hem vree- 60 den het Zacharia, naar
 51 zen. Hij heeft een krachtig 60 den naam zijns vaders. En
 werk gedaan door zijnen 60 zijne moeder antwoordde
 arm; Hij heeft verstrooid 61 en zeide: Neen! maar het
 de hoogmoedigen in de ge- 61 zal Johannes heeten. En zij
 52 dachte huns harten. Hij 61 zeiden tot haar: Er is nie-
 heeft machtigen van de tro- 61 mand in uwe maagschap,
 53 gen verhoogd. Hongerigen 62 die met dien naam ge-
 62 noemd wordt. En zij wenk-
 ten zijnen vader, hoe hij
 wilde, dat het genoemd zou

- 63 worden. En hij eischte een schrijftafeltje, en schreef, zeggende: Johannes is zijn naam. En zij verwonderden
- 64 zich allen. En zijn mond werd onmiddellijk geopend, en zijne tong [losgemaakt] en hij sprak, God
- 65 lovende. En er kwam vrees over allen, die rondom hen woonden; en in het geheele gebergte van Judéa werd veel gesproken over al deze
- 66 dingen. En allen, die het hoorden, namen het ter harte, zeggende: Wat zal toch dit kindeken wezen? En de hand [des] Heeren was met hem.
- 67 En Zacharia, zijn vader, werd vervuld met den Heiligen Geest, en profeteerde,
- 68 zeggende: Gezegend zij [de] Heer, de God Israëls; want hij heeft zijn volk bezocht en er verlossing voor
- 69 teweeg gebracht, en een hoorn des heils voor ons opgericht, in het huis van
- 70 David, zijnen knecht; (gelijk Hij gesproken heeft door den mond zijner heilige profeten, die van het begin der wereld geweest
- 71 zijn) verlossing van onze vijanden, en uit de hand van allen, die ons haten,
- 72 om barmhartigheid te doen aan onze vadersen, en te gedenken aan zijn heilig
- 73 verbond, aan den eed, dien hij Abraham, onzen vader, gezworen heeft, om ons te
- 74 geven, dat wij, gered uit de hand onzer vijanden, Hem dienen zouden zonder
- 75 vreeze, in heiligheid en gerechtigheid voor Hem, al onze dagen.^a En gij, kindeken! zult een profeet des Allerhoogsten genoemd worden; want gij zult voor het aangezicht [des] Heeren heengaan, om zijne wegen
- 77 te bereiden; om zijn volk kennis des heils te geven, in vergeving hunner zonden, door de innerlijke bewegingen^b der barmhartigheid onzes Gods, met welke ons bezocht heeft de Op-
- 78 gang uit de hoogte; om te schijnen voor hen, die gezeten zijn in duisternis en schaduw des doods; om onze voeten te richten op den weg des vredes.
- 80 En het kindeken wies op, en werd gesterkt in den geest, en was in de woese-

^a) R. „al de dagen onzes levens.” — ^b) Jett. „ingewanden.”

tijnen, tot den dag zijner optreding in Israël.

II. — En het geschiedde in die dagen, dat er een bevel uitging van den keizer Augustus, dat het geheele aardrijk ^a moest worden ingeschreven. (De inschrijving zelve geschiedde eerst, toen Cyrénius over Syrië stadhouder was.) En allen gingen om ingeschreven te worden, een iegelijk naar zijne eigene stad. En Jozef ging ook op van Galiléa, uit de stad Nazareth, naar Judéa, tot de stad Davids, die Bethlehem genoemd wordt, omdat hij uit het huis en geslacht van David was, om ingeschreven te worden met Maria, zijne ondertrouwde vrouw, die zwanger was. En het geschiedde, toen zij daar waren, dat de dagen vervuld werden, dat zij baren zou; en zij baarde haren eerstgeboren zoon, en wikkelde hem in doeken, en leide hem neder in de kribbe, omdat voor hen geen plaats was in de herberg.

8 En er waren herders in diezelfde landstreek, die

in het veld bleven, en de nachtwacht hielden over hunne kudde. En zie, een engel [des] Heeren stond bij hen, en de heerlijkheid [des] Heeren omscheenen, en zij vreesden met groote vreeze. En de engel zeide tot hen: Vreest niet, want ziet, ik verkondig u groote blijdschap, die voor het gansche volk wezen zal; want u is heden geboren een Verlosser, welke is Christus, [de] Heer, in de stad Davids. En dit zij u het teken: gij zult een kinden vinden in doeken gewikkeld, en liggende in een ^b kribbe. En plotseling was er met den engel een menigte des hemelschen heirlegers, prijzende God, en zeggende: Eere zij God in de hoogste [hemelen], en vrede op aarde, in menschen een welbehagen! En het geschiedde, toen de engelen van hen weggegaan waren naar den hemel, dat de herders tot elkander zeiden: Laat ons dan heengaan naar Bethlehem, en laat ons zien de zaak, die geschied is, welke de Heer

^a) Met het aardrijk wordt hier het Romeinsche gebied bedoeld. —
^b) R. „de.”

- ons heeft bekend gemaakt.
- 16 En zij kwamen met haast, en vonden Maria en Jozef, en het kindeken liggende
- 17 in de kribbe. En toen zij [het] gezien hadden, maakten zij alom bekend het woord, dat hun aangaande dit kindeken gezegd was.
- 18 En allen, die het hoorden, verwonderden zich over hetgeen hun gezegd werd
- 19 door de herders. Doch Maria bewaarde al deze dingen, [ze] overwegende in
- 20 haar hart. En de herders keerden weder, verheerlijkende en prijzende God over alles, wat zij gehoord en gezien hadden, gelijk tot hen gesproken was.
- 21 En toen acht dagen vervuld waren, dat men hem ^a besnijden zou, werd zijn naam genoemd Jezus, welke genoemd was door den engel, eer hij in het lichaam ontvangen was.
- 22 En toen de dagen hunner reiniging vervuld waren, naar de wet van Mozes, brachten zij hem naar Jeruzalem, om [hem] den Heere
- 23 voor te stellen, (gelijk geschreven staat in de wet [des] Heeren: „Al wat mannelijk is, dat de moeder opent, zal den Heere heilig
- 24 genoemd worden”) ^b en om een offerande te geven, naar hetgeen in de wet [des] Heeren gezegd is, een paar tortelduiven, of twee jonge duiven.
- 25 En zie, er was een mensche Jeruzalem, wiens naam was Simeon; en deze mensch [was] rechtvaardig en godvruchtig, verwach-
tende de vertroosting Israëls; en de Heilige Geest
- 26 was op hem. En hij had een goddelijke aanwijzing ontvangen door den Heiligen Geest, dat hij den dood niet zien zou, eer hij den Christus [des] Heeren gezien
- 27 had. En hij kwam door den Geest in den tempel. En toen de ouders het kindeken Jezus inbrachten, om naar de gewoonte der wet
- 28 met hem te doen, zoo nam ook hij het in zijne armen, en hij loofde God, en zeide:
- 29 Nu laat Gij, Heer! ^c uwen

^a) R. „het kindeken.” — ^b) Exod. XIII: 2. — ^c) Hier wordt niet het gewone woord voor „Heer”, *κύριος* gebruikt, maar *δεσπότης*, d. i. heerscher of meester van een slaaf, zooals in 2 Tim. II: 21; 2 Petr. II: 1; Judas vs. 4; enz.

- slaaf in vrede heengaan
 30 naar uw woord; want mijne
 oogen hebben uw heil ge-
 31 zien, dat gij bereid hebt
 voor het aangezicht van al
 32 de volken: een licht tot
 openbaring der natiën, en
 tot heerlijkheid van uw
 33 volk Israël. En Jozef^a en
 zijne moeder verwonder-
 den zich over hetgeen aan-
 gaande hem gezegd werd.
 34 En Simeon zegende hen,
 en zeide tot Maria, zijne
 moeder: Zie, deze is ge-
 steld tot een val en opstan-
 ding van velen in Israël, en
 tot een teeken, dat weder-
 35 sproken wordt, (en ook een
 zwaard zal door uwe eigene
 ziel gaan) opdat de gedach-
 ten uit vele harten open-
 baar worden.
 36 En er was een profetes,
 Anna, een dochter van
 Fanuël, uit den stam van
 Aser; deze was verre op
 hare dagen gekomen, en
 had met [haren] man zeven
 jaren geleefd van haren
 37 maagdom af. En zij was een
 weduwe van omtrent vier
 en tachtig jaar, die niet
 week uit den tempel, met
 vasten en bidden, [God]
- 38 dienende nacht en dag. En
 deze, te dier ure daarbij
 komende, loofde den Heer,
 en sprak van hem tot allen,
 die, in Jeruzalem, de ver-
 lossing verwachtten.
 39 En toen zij alles vol-
 bracht hadden naar de wet
 [des] Heeren, keerden zij
 weder naar Galiléa, naar
 40 hunne stad Nazareth. En
 het kindeken wies op, en
 werd gesterkt,^b vervuld
 met wijsheid, en de genade
 Gods was op hem.
 41 En zijne ouders gingen
 jaarlijks naar Jeruzalem,
 42 op het paaschfeest. En
 toen hij twaalf jaar oud
 was, en zij naar Jeruzalem
 opgegaan waren, naar de
 43 gewoonte van het feest, en
 de dagen voleindigd had-
 den, bleef, toen zij weder-
 keerden, het kind Jezus te
 Jeruzalem achter, en zijne
 ouders^c wisten het niet.
 44 En meenende, dat hij bij het
 reisgezelschap was, gingen
 zij een dagreize, en zoch-
 ten hem onder de bloed-
 verwanten en de beken-
 45 den; en hem niet vindende,
 keerden zij weder naar Je-
 ruzalem, om hem te zoe-

^a) V. l. „zijn vader.” — ^b) R. v. b. „in den geest.” — ^c) R. „Jozef en zijne moeder.”

46 ken. En het geschiedde na drie dagen, dat zij hem vonden in den tempel, zittende in het midden der leeraren, en hen hoorende, 47 en hen vragende. En allen, die hem hoorden, ontzetten zich over zijn verstand en 48 zijne antwoorden. En hem ziende, stonden zij verslagen; en zijne moeder zeide tot hem: Kind! waarom hebt gij ons zoo gedaan? Zie, uw vader en ik hebben 49 u met angst gezocht. En hij zeide tot hen: Wat [is het], dat gij mij gezocht hebt? Wist gij niet, dat ik zijn 50 Vaders? En zij verstonden het woord niet, dat hij tot 51 hen sprak. En hij ging met hen af, en kwam te Nazareth, en hij was hun onderdanig. En zijne moeder bewaarde al deze dingen in 52 haar hart. En Jezus nam toe in wijsheid, en in grootte, en in gunst bij God en menschen.

III. — ^a In het vijftiende jaar nu der regeering van keizer Tibérius, toen Pontius Pilatus stadhouder was van Judéa, en Heródes vier-

vorst van Galiléa, en Filipus, zijn broeder, viervorst van Ituréa en van het land Trachónitis, en Lysánias 2 viervorst van Abiléne, onder het hooge priesterschap van ^b Annas en Kájafas, geschiedde het woord Gods tot Johannes, den zoon van Zacharia, in de woestijn. 3 En hij kwam in de geheele omstreek der Jordaan, predikende den doop der bekeering tot vergeving van 4 zonden; gelijk geschreven staat in het boek der woorden van Jesaja, den profeet: ^c „Stem eens roependen in de woestijn: Bereidt den weg [des] Heeren, maakt zijne paden recht! 5 Alle dal zal gevuld, en alle berg en heuvel zal verneederd worden; en de kromme [wegen] zullen tot een rechten weg worden, en de on- 6 effene tot effene wegen. En alle vleesch zal het heil 7 Gods zien.” ^d Hij zeide dan tot de scharen, die uitgingen, om door hem gedoopt te worden: Addereengebroad! wie heeft u aangewezzen te vlieden van den toe- 8 komenden toorn? Brengt

^a) Zie Matth. III; Mark. I. — ^b) R. „onder de hooge priesters.” — ^c) R. v. b. „zeggende.” — ^d) Jes. XI: 3—5.

- dan vruchten voort der bekeering waardig; en begint niet bij uzelfen te zeggen: Wij hebben Abraham tot vader; want ik zeg u, dat God uit deze steenen Abraham kinderen kan verwekken. En ook ligt reeds de 9 bijl aan den wortel der boomen; elke boom dan, die geen goede vrucht voortbrengt, wordt omgehouden en in het vuur geworpen. En de scharen vraagden hem, zeggende: Wat 10 moeten ^a wij dan doen? En hij, antwoordende, zeide tot hen: Die twee rokken heeft, deele dien mede, die er geen heeft, en die spijs 12 heeft, doe desgelijks. En er kwamen ook tollenaars om gedoopt te worden, en zij zeiden tot hem: Meester! 13 wat moeten ^a wij doen? En hij zeide tot hen: Eischt niet meer, dan hetgeen u 14 gezet is. En ook krijgslieden vraagden hem, zeggende: En wij, wat moeten ^a wij doen? En hij zeide tot hen: Doet niemand overlust, en beschuldigt niemand valsch, en vergeenoegt u met uwe bezolding.
- 15 Toen nu het volk in verwachting was, en allen in hunne harten overleiden aangaande Johannes, of hij niet misschien de Christus was, antwoordde Johannes 16 allen, zeggende: Ik doop u wel met water; maar hij komt, die sterker is dan ik, wien ik niet waardig ben den riem van zijne voetzolen te ontbinden; deze zal u doopen met den Heiligen 17 Geest en met vuur; wiens wan in zijne hand is, en hij zal zijnen dorschvloer door en door zuiveren, en de tarwe zal hij in zijne schuur samenbrengen, maar het kaf zal hij met onuitblusbaar vuur verbranden. Hij 18 gaf dan ook nog vele andere vermaningen, en verkondigde aan het volk het 19 evangelie. Maar Herodes, de viervorst, door hem bestraft over Herodias, de vrouw van zijnen broeder, ^b en over alle booze dingen, die Herodes gedaan had, 20 voegde bij alles nog dit, dat hij Johannes in de gevangenis sloot.
- 21 En het geschiedde, toen al het volk gedoopt werd

^a) R. „zullen.” — ^b) R. v. b. „Filippus.”

en ook Jezus gedoopt was en bad, dat de hemel geopend werd, en de Heilige Geest op hem nederdaalde, in lichamelijke gedaante als een duif, en er een stem geschiedde uit den hemel: "Gij zijt mijn geliefde Zoon, in u heb ik mijn welbehagen gevonden!

23 ^b En hij, Jezus, begon omtrent dertig jaar oud te worden, zijnde, gelijk men meende, een zoon van 24 Jozef, van Eli, van Matthat, van Levi, van Melchi, 25 van Janna, van Jozef, van Mattathias, van Amos, van Naüm, van Esli, van Naggai, van Maath, van Mattathias, van Semeï, van 27 Jozef, van Juda, van Johannes, van Resa, van Zerubbabel, van Seálthiël, van 28 Neri, van Melchi, van Addi, van Kosam, van Elmódam, van Er, van Joses, van Eliëzer, van Jorim, 30 van Matthat, van Levi, van Simeon, van Juda, van Jozef, van Jonan, van Eljakim, van Meleas, van Maïnan, van Mattatha, van Natan, van David, van Isaï,

van Obed, van Boáz, van 33 Salmon, van Nahesson, van Aminádab, van Ram, van Hezron, van Perez, van Juda, van Jakob, van Izaäk, van Abraham, van Terah, 34 van Nahor, van Serug, van Rehu, van Peleg, van Heber, van Selah, van Kaïnan, van Arfachsad, van Sem, van Noach, van Lamech, van 37 Methusalem, van Henoch, van Jered, van Mahalálel, 38 van Kenan, van Enos, van Seth, van Adam, van God.

IV. — ^c En Jezus, vol des Heiligen Geestes, keerde weder van de Jordaan; en hij werd door den Geest 2 geleid in ^d de woestijn, en veertig dagen verzocht door den duivel. En hij at niets in die dagen, en toen zij voleindigd waren, hon3 gerde hem. ^e En de duivel zeide tot hem: Indien gij Gods Zoon zijt, zeg tot dezen steen, dat hij brood 4 worde! En Jezus antwoordde hem, zeggende: Er staat geschreven: „De mensch zal van brood alleen niet leven, maar van alle woord 5 Gods.” ^f En de duivel leidde

^a) R. v. b. „zeggende.” — ^b) Zie Matth. I. — ^c) Zie Matth. IV; Mark. I: 12. — ^d) R. „naar.” — ^e) R. v. b. „ten laatste.” — ^f) Deut. VIII: 3.

hem op een hoogen berg, en toonde hem al de koninkrijken des aardrijks, 6 in een oogenblik tijds. En de duivel zeide tot hem: Ik zal u al deze macht en hunne heerlijkheid geven; want zij is mij overgegeven, en ik geef ze aan wien 7 ik wil; indien gij dan mij zult aanbidden, zoo zal zij 8 geheel de uwe zijn.^a En Jezus, antwoordende, zeide tot hem: ^b Er staat geschreven: „Gij zult [den] Heer, uwen God, aanbidden, en 9 Hem alleen dienen.”^c En hij leidde hem naar Jeruzalem, en stelde hem op de tinne des tempels, en zeide tot hem: Indien gij Gods Zoon 10 zijt, werp uzelf van hier nederwaarts. Want er staat geschreven: „Hij zal zijnen engelen aangaande u bevel 11 geven, om u te bewaren, en zij zullen u op de handen dragen, opdat gij niet misschien uwen voet aan 12 een steen stoot.”^d En Jezus, antwoordende, zeide tot hem: Er is gezegd: „Gij 13 zult [den] Heer, uwen God, niet verzoeken.”^e En nadat

de duivel alle verzoeking voleindigd had, week hij van hem voor een tijd. 14 En Jezus keerde weder, in de kracht des Geestes, naar Galiléa; en het gerucht van hem ging uit door de 15 geheele omstreek; en hij leerde in hunne synagogen, 16 geprezen door allen. En hij kwam te Názareth, waar hij opgevoed was; en ging, naar zijne gewoonte, op den dag des sabbats in de synagoge, en stond op om 17 te lezen. En hem werd gegeven het boek van den profet Jesaja; en toen hij het boek ontrold had, vond hij de plaats, waar geschreven stond: „De Geest [des] Heeren is op mij, daar Hij mij gezalfd heeft, om aan armen het evangelie te verkondigen. Hij heeft mij gezonden ^f om aan gevangenen te prediken loslating, en aan blinden het gezicht, om verslagenen heen te zenden in vrijheid, om te prediken het aangename 20 jaar [des] Heeren.”^g En nadat hij het boek opgerold en aan den dienaar weder-

^a) R. „zoo zal het alles uwe zijn.” — ^b) R. v. b. „Ga achter mij, satan, want.” — ^c) Deut. VI: 13. — ^d) Ps. XCI: 11. — ^e) Deut. VI: 16. — ^f) R. v. b. „om te genezen de gebrokenen van hart.” — ^g) Jes. LXI: 1, 2.

- gegeven had, zette hij zich neer; en de oogen van allen in de synagoge waren op
- 21 hem gericht. En hij begon tot hente zeggen: Heden is deze Schrift in uwe ooren
- 22 vervuld. En allen gaven hem getuigenis, en verwonderden zich over de woorden van genade, die uit zijnen mond kwamen, en zeiden: Is deze niet de
- 23 zoon van Jozef? En hij zeide tot hen: Gij zult zeker tot mij dit spreekwoord zeggen: Geneesheer! genees uzelfen; al wat wij gehoord hebben, dat in Kapérnaüm geschied is, doe [dat] ook
- 24 hier in uw vaderland. En hij zeide: Voorwaar, ik zeg u, dat geen profeet aange- naam is in zijn vaderland.
- 25 Maar ik zeg u in der waarheid: er waren vele wedu- wen in Israël in de dagen van Elia, toen de hemel drie jaar en zes maanden gesloten was, zoodat er groote hongersnood werd over het
- 26 geheele land; en tot geen van haar werd Elia gezond, dan naar Sarepta Sidonia, tot een weduwwrouw.
- 27 En er waren vele melaatschen in Israël, ten tijde van den profeet Eliza; en geen
- van hen werd gereinigd, dan Naäman, de Syriër.
- 28 En allen in de synagoge werden met toorn vervuld,
- 29 toen zij dit hoorden; en opstaande, wierpen zij hem uit, buiten de stad, en leidden hem op den top des bergs, op welken hunne stad gebouwd was, ten einde hem van de steilte af
- 30 te werpen. Maar hij, door het midden van hen gaande, ging weg, en kwam af te Kapérnaüm, een stad van Galiléa, en leerde hen op de sabbatdagen. En zij stonden verslagen over zijne leer, want zijn woord was met gezag.
- 33 En in de synagoge was een mensch, hebbende een geest van een onreinen duivel; en hij riep uit met
- 34 groote stem, zeggende: Ha! wat hebben wij met u te doen, Jezus, Nazaréner? Zijt gij gekomen, om ons te verderven? Ik ken u, wie
- 35 gij zijt, de Heilige Gods. En Jezus bestrafte hem, zeggende: Zwijg, en ga uit van hem. En de duivel, hem in het midden geworpen hebbende, voer van hem uit, zonder hem iets te schaden.
- 36 En er kwam verbazing over

allen; en zij spraken tot elkander, zeggende: Wat woord is dit, dat hij met gezag en kracht den onreinen geesten gebiedt, en zij varen uit? En het gerucht van hem ging uit naar elke plaats der omstreek.

38 En opgestaan zijnde uit de synagoge, ging hij in het huis van Simon; en de schoonmoeder van Simon was met een harde koorts bevangen, en zij vragden hem voor haar. En staande boven haar, bestrafte hij de koorts, en die verliet haar; en zij, van stonde aan opstaande, diende hen.

40 Toen nu de zon onderging, brachten allen, die krankten hadden, [lijdende] aan verscheidene ziekten, ze tot hem; en hij leide een iegelijk van hen de handen op, en genas ze. En er voeren ook duivelen uit van velen, roepende en zeggende: Gij zijt^a de Zoon Gods! En [hen] bestraffende, liet hij hun niet toe te spreken, omdat zij wisten, dat hij de Christus was.

42 En toen het dag werd, ging hij uit, en vertrok naar

een woeste plaats; en de scharen zochten hem op, en kwamen tot bij hem, en zij hielden hem tegen, opdat hij niet van hen zou weggaan. Maar hij zeide tot hen: Ik moet ook aan andere steden het evangelie van het koninkrijk Gods verkondigen; want daartoe ben ik uitgezonden. En hij predikte in de synagogen van Galiléa.

V. — En het geschiedde, toen de schare op hem aandrong, om het woord Gods te hooren, dat hij stond bij het 2 meer Gennézareth. En hij zag twee schepen aan het meer liggen, en de visschers waren daaruit gegaan, en spoelden de netten. En hij ging in een van de schepen, dat van Simon was, en vraagde hem een weinig van het land af te steken; en nederzittende, leerde hij de scharen uit het 4 schip. Toen hij nu ophield met spreken, zeide hij tot Simon: Steek af naar de diepte, en werp uwe netten 5 uit om te vangen. En Simon antwoordde en zeide tot hem: Meester! wij hebben

^a) R. v. b. „de Christus.”

den geheelen nacht over
 gearbeid, en niets gevangen;
 doch op uw woord zal
 6 ik het net uitwerpen. En
 toen zij dit gedaan hadden,
 omsloten zij een groote men-
 nigte visschen, en hun net
 7 scheurde. En zij wenkten
 hunne medegenooten, die
 in het andere schip waren,
 om hen te komen helpen.
 En zij kwamen, en vulden
 beide de schepen, zoodat
 8 zij bijna zonken. En Simon
 Petrus, [dit] ziende, viel
 neder aan de knieën van
 Jezus, zeggende: Ga uit van
 mij, Heer! want ik ben een
 9 zondig mensch. Want ver-
 bazing had hem bevangen,
 en allen, die met hem
 waren, over de vangst der
 visschen, die zij gedaan
 10 hadden; en desgelijks ook
 Jakobus en Johannes, zo-
 nen van Zebedeüs, die
 medegenooten van Simon
 waren. En Jezus zeide tot
 Simon: Vrees niet; van nu
 aan zult gij menschen van-
 11 gen. En nadat zij de sche-
 pen aan land gestuurd had-
 den, verlieten zij alles, en
 volgden hem.
 12 "En het geschiedde, toen

hij in een der steden was,
 zie, daar [was] een man vol
 melaatschheid; en Jezus
 ziende, viel hij op het aan-
 gezicht, en bad hem, zeg-
 gende: Heer! indien gij
 wilt, gij kunt mij reinigen.
 13 En de hand uitstreckende,
 raakte hij hem aan, en
 zeide: Ik wil, word gerei-
 nigd! En terstond ging de
 14 melaatschheid van hem. En
 hij gebod hem, het aan
 niemand te zeggen; maar
 ga heen, en vertoon uzelf
 aan den priester, en offer
 voor uwe reiniging, gelijk
 Mozes geboden heeft, hun
 15 tot een getuigenis. Doch het
 gerucht van hem ging te
 meer voort; en vele scha-
 ren kwamen samen, om
 te hooren en van hunne
 krankheden ⁶ genezen te
 16 worden. Maar hij ontweek
 in de woestijnen, en bad.
 17 En het geschiedde op een
 dier dagen, dat hij leerde;
 en er zaten farizeeën en
 leeraars der wet, die van
 alle dorpen van Galiléa en
 Judéa, en van Jeruzalem
 gekomen waren; en de
 kracht [des] Heeren was
 [daar], om hen te genezen.

^{a)} Zie Matth. VIII; Mark. I: 40. — ^{b)} R. v. b. „door hem.”

- 18 "En zie, [eenige] mannen brachten op een bed een mensch, die verlamd was, en zij zochten hem in te brengen en voor hem te
- 19 leggen. En niet vindende, hoe^b zij hem konden inbrengen, vanwege de schare, klonnen zij op het dak, en lieten hem met het beddeken door de tiche-
len neder, in het midden,
- 20 voor Jezus. En hun geloof ziende, zeide hij^c: Mensch! uwe zonden zijn u verge-
- 21 ven. En de schriftgeleerden en de farizeën begonnen te overleggen, zeggende: Wie is deze, die lasteringen spreekt? Wie kan zonden vergeven, dan God alleen?
- 22 Maar Jezus, hunne overleggingen kennende, antwoordde en zeide tot hen: Wat overlegt gij in uwe
- 23 harten? Wat is lichter, te zeggen: Uwe zonden zijn u vergeven? of te zeggen:
- 24 Sta op en wandel? Doch opdat gij moogt weten, dat de Zoon des menschen macht^d heeft op de aarde zonden te vergeven, (zeide hij tot den verlamde): Ik zeg u, sta op, en neem uw
- 25 beddeken op, en ga heen naar uw huis. En terstond voor hen opstaande, en opgenomen hebbende hetgeen, waarop hij gelegen had, ging hij heen naar zijn huis, God verheerlij-
- 26 kende. En ontzetting beving allen, en zij verheerlijkten God, en werden vervuld met vreeze, zeggende: Wij hebben heden ongeloofelijke dingen gezien.
- 27 En na dezen ging hij uit, en zag een tollenaar, met name Levi, zittende aan het tolhuis, en hij zeide tot hem:
- 28 Volg mij! En hij, alles verlatende, stond op en volgde
- 29 hem. En Levi richtte hem een grooten maaltijd aan in zijn huis; en er was een groote schare van tollenaars en van anderen,
- 30 die met hen aanzaten. En hunne schriftgeleerden en de farizeën murmureerden tegen zijne discipelen, zeggende: Waarom eet en drinkt gij met de^e tollenaars en zondaars? En Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Die gezond zijn hebben geen geneesheer

^a) Zie Matth. IX: 1; Mark. II: 1. — ^b) R. „waardoor.” — ^c) R. v. b. „tot hem.” — ^d) Zie de noot op Matth. IX: 6. — ^e) R. l. w. „de.”

noodig, maar die ziek zijn.
 32 Ik ben niet gekomen, om te roepen rechtvaardigen, maar zondaars tot bekeering. En zij zeiden tot hem:
 33 Waarom vasten de discipelen van Johannes dikmaals, en doen gebeden, desgelijks ook die der farizeën, maar de uwe eten en drin-
 34 ken? En hij zeide tot hen: Kunt gij de bruiloftskinderen doen vasten, terwijl de
 35 bruidegom bij hen is? Maar er zullen dagen komen, wanneer de bruidegom van hen zal weggenomen zijn, dan zullen zij vasten in die
 36 dagen. En hij zeide ook een gelijkenis tot hen: Niemand zet een lap van een nieuw kleed op een oud kleed; anders zal ook het nieuwe scheuren, en de lap van het nieuwe zal met het oude
 37 niet overeenkomen. ^a En niemand doet nieuwen wijn in oude zakken; anders zal de nieuwe wijn de zakken doen bersten, en hij zal uitgestort worden, en de zak-
 38 ken zijn bedorven. Maar nieuwen wijn moet men in nieuwe zakken doen, en

beide te zamen worden be-
 39 houden. En niemand, die ouden gedronken heeft, wil terstond nieuwen; want hij zegt: De oude is beter.

VI. — ^b En het geschiedde op den tweeden eersten sabbat, ^c dat hij door het gzaaide ging; en zijne discipelen plukten aren, en aten die, [ze] wrijvende met de
 2 handen. En sommige der farizeën zeiden tot hen: Waarom doet gij, hetgeen niet geoorloofd is te doen op
 3 de sabbatdagen? En Jezus, hun antwoordende, zeide: Hebt gij ook dit niet gelezen, wat David deed, toen hij honger had, hij en die
 4 met hem waren? Hoe hij in het huis Gods inging, en de toonbrooden nam en at, en ook gaf aan hen, die met hem waren, welke niet zijn geoorloofd te eten, dan al-
 5 leen den priesteren? En hij zeide tot hen: De Zoon des menschen is Heer ook van den sabbat.

6 En het geschiedde ook opeen anderen sabbat, dat hij in de synagoge ging, en leerde; en er was daar

^a) R. „scheurt,” „komt overeen.” — ^b) Zie Matth. XII: 1; Mark. II: 23; III: 1. — ^c) Dit was de tweede sabbat na den paaschdag en de eerste van de zeven sabbatten tusschen Paschen en Pinksteren.

- een mensch, en zijne rech-
 7 terhand was dor. En de
 schriftgeleerden en de fa-
 rizeën bespiedden, ^a of hij
 op den sabbat genezen zou;
 opdat zij een beschuldiging
 tegen hem mochten vinden.
 8 Doch hij kende hunne over-
 leggingen, en zeide tot den
 mensch, die de dorre hand
 had: Rijs op, en sta in het
 midden. En hij, ópgestaan
 9 zijnde, stond. Jezus dan
 zeide tot hen: Ik wil u vra-
 gen, ^b of het op de sabbatda-
 gen geoorloofd is goed te
 doen of kwaad te doen? een
 leven te behouden of te ver-
 10 derven? En hen allen rond-
 om aangezien hebbende,
 zeide hij tot hem: ^c Strek
 uwe hand uit! En hij deed
 alzoo, en zijne hand werd
 hersteld, ^d gelijk de andere.
 11 En zij werden vervuld met
 uitzinnigheid, en spraken
 samen onder elkander, wat
 zij Jezus doen zouden.
 12 En het geschiedde in die
 dagen, dat hij uitging naar
 den berg, om te bidden; en
 hij bracht den nacht door
 13 in het gebed tot God. En
 toen het dag was gewor-
 den, riep hij zijne discipe-
 len tot zich, en verkoos
 er twaalf uit hen, die hij
 14 ook apostelen noemde: Si-
 mon, dien hij ook Petrus
 noemde, en Andréas, zij-
 nen broeder; Jakobus en
 Johannes; Filippus en Bar-
 15 tholomeüs; Mattheüs en
 Thomas; Jakobus, den
 [zoon] van Alfeüs, en Si-
 mon, genaamd Zelótes; ^e
 16 Judas, [den broeder] van
 Jakobus, en Judas Iska-
 riot, die ook de verrader
 17 geworden is. En met hen
 afgekomen zijnde, stond hij
 op een vlakke plaats, en
 een schare zijner discipe-
 len, en een groote menigte
 des volks van geheel Judéa
 en Jeruzalem, en van den
 zeekant van Tyrus en Sidon,
 die gekomen waren, om
 hem te hooren en van
 hunne ziekten genezen te
 18 worden; en die van onreine
 geesten gekweld waren, ^f
 19 werden genezen. En al de
 schare zocht hem aan te
 raken; want er ging kracht
 van hem uit, en hij genas
 20 allen. En hij, zijne oogen
 opslaande over zijne disci-

^a) R. v. b. „hem.” — ^b) S. l. „Ik wil u wat vragen: Is het . . . .” —

^c) R. „den mensch.” — ^d) R. v. b. „gezond.” — ^e) Of „de ijveraar;”
 zie Matth. X : 4. — ^f) R. v. b. „eu.”

- pelen, zeide: Welgelukzalig gij armen! want uwer is het koninkrijk Gods.
- 21 Welgelukzalig gij, die nu hongert; want gij zult verzadigd worden. Welgelukzalig gij, die nu weent;
- 22 want gij zult lachen. Welgelukzalig zijt gij, wanneer u de menschen haten, en wanneer zij u afscheiden en smaden, en uwen naam als kwaad verwerpen, om des Zoons des menschen
- 23 wil. Verblijdt u in dien dag, en zijt vroolijk; want ziet, uw loon is groot in den hemel; want hunne vaders deden desgelijks
- 24 den profeten. Maar wee u, rijken! want gij hebt uwen
- 25 troost weg. Wee u, die verzadigd zijt! want gij zult hongeren. Wee u, die nu lacht! want gij zult treuren
- 26 en weenen. Wee, ^a wanneer al de menschen wèl van u spreken! want hunne vaders deden desgelijks den
- 27 valschen profeten. Maar tot u, die hoort, zeg ik: Hebt uwe vijanden lief; doet wel
- 28 aan wie u haten; zegent wie u vervloeken; ^b bidt voor hen, die u kwaad
- 29 doen. Wie u op de wang slaat, bied ook de andere; en wie u den mantel neemt, weiger ook den rok niet.
- 30 Geef een iegelijk, die van u begeert; en van hem, die het uwe neemt, eisch niet
- 31 weder. En gelijk gij wilt, dat u de menschen doen, doet gij hun ook desgelijks.
- 32 En indien gij liefhebt, die u liefhebben, wat dank hebt gij? want ook de zondaars hebben lief, die hen
- 33 liefhebben. En indien gij goeddoet aan hen, die u goeddoen, wat dank hebt gij? want ook de zondaars
- 34 doen hetzelfde. En indien gij leent aan hen, van wie gij hoopt weder te ontvangen, wat dank hebt gij? want ook de zondaars leenen den zondaars, opdat zij het gelijke mogen terug
- 35 ontvangen. Maar hebt uwe vijanden lief, en doet goed, en leent, zonder iets weder te hopen; en uw loon zal groot zijn, en gij zult zonen des Allerhoogsten zijn; want Hij is goedertieren over de ondankbaren en
- 36 boozen. Weest dan barmhartig, gelijk ook uw Vader

^a) R. v. b. „u.” — ^b) R. v. b. „en.”

- 37 barmhartig is. En oordeelt niet, en gij zult niet geoordeeld worden; veroordeelt niet, en gij zult niet veroordeeld worden; laat los, en gij zult losgelaten worden; geeft, en u zal gegeven worden: een goede, ingedrukte, en geschudde, en overloopende maat zal men in uwen schoot geven; want met dezelfde maat, waarmede gij meet, zal u wedergemeten worden.
- 39 En hij zeide ook ^a tot hen een gelijkenis: Kan ook een blinde een blinde leiden? zullen zij niet beiden 40 in den kuil vallen? Een discipel is niet boven zijnen meester; maar een iegelijk, die volmaakt is, zal zijn gelijk 41 lijk zijn meester. En waarom ziet gij den splinter, die in het oog uws broeders is, maar den balk, die in uw eigen oog is, merkt 42 gij niet? Of hoe kunt gij tot uwen broeder zeggen: Broeder! laat toe, dat ik den splinter, die in uw oog is, uitdoe; daar gijzelf den balk, die in uw oog is, niet ziet? Huichelaar! doe eerst den balk uit uw oog, en dan 43 zult gij helder zien, om den splinter uit te doen, die in uws broeders oog is. Want er is geen goede boom, die kwade vrucht voortbrengt, en geen kwade boom, die goede vrucht voortbrengt; 44 want elke boom wordt aan zijne eigene vrucht gekend; want men leest geen vijgen van doornen, en men snijdt geen druif van 45 een braamstruik. De goede mensch brengt het goede voort uit den goeden schat zijns harten; en de booze mensch brengt uit den boozen ^b het booze voort; want uit den overvloed des harten spreekt zijn mond.
- 46 En waarom noemt gij mij Heere, Heere! en doet niet 47 hetgeen ik zeg? Een iegelijk, die tot mij komt, en mijne woorden hoort, en ze doet, ik zal u toonen, wien 48 hij gelijk is. Hij is gelijk een mensch, die een huis bouwde, en groef, en uitdiepte, en legde het fundament op een rots; toen nu de hooge vloed kwam, sloeg de stroom tegen dat huis, en kon het niet bewegen; want het was op de rots ge-

^a) R. l. w. „ook.” — ^b) R. v. b. „schat des harten.”

49 grond. Maar die gehoord, en niet gedaan heeft, is gelijk aan een mensch, die een huis bouwde op de aarde zonder fundament; tegen hetwelk de stroom aansloeg, en het viel terstond, en de val van dat huis was groot.

VII. — ^a Nadat hij nu al zijne woorden ten aanhoore des volks voleindigd had, ging

2 hij in te Kapernaüm. En een slaaf van zekeren hoofdman over honderd, die hem dierbaar was, was krank 3 en lag op sterven. En van Jezus gehoord hebbende, zond hij tot hem oudsten der Joden, hem vragende, dat hij mocht komen, en zijnen slaaf gezond maken.

4 Dezen nu, tot Jezus gekomen zijnde, baden hem dringend, zeggende: Hij is waardig, dat gij hem dit 5 doet; want hij heeft ons volk lief, en heeft zelf ons 6 de synagoge gebouwd. En Jezus ging met hen. Doch toen hij niet verre meer van het huis was, zond de hoofdman over honderd vrienden tot hem, en zeide tot hem: Heer! neem de

moeite niet; want ik ben niet waardig, dat gij onder mijn dak zoudt inkomen.

7 Daarom heb ik ook mijzelven niet waardig geacht, om tot u te komen; maar zeg het met een woord, en mijn knecht zal gezond

8 worden. Want ook ik ben een mensch, onder gezag [van anderen] gesteld, hebbende krijgsknechten onder mij, en ik zeg tot dezen: Ga! en hij gaat; en tot een ander: Kom! en hij komt; en tot mijnen slaaf: Doe dit, en hij doet

9 het. En Jezus, dit horende, verwonderde zich over hem; en zich omkeerende, zeide tot de schare, die hem volgde: Ik zeg u, zelfs in Israël heb ik zulk een geloof niet gevonden.

10 En die gezonden waren, wedergekeerd zijnde in het huis, vonden den kranken slaaf gezond.

11 En het geschiedde op den volgenden [dag], dat hij ging naar een stad, genaamd Naïn, en met hem gingen vele van zijne discipelen, en een groote 12 schare. En toen hij de poort

^a) Zie Matth. VIII: 5.

- der stad naderde, zie, een doode werd uitgedragen, de eeniggeboren zoon zijner moeder, en zij [was] weduwe, en een groote schare van de stad was
- 13 met haar. En de Heer, haar ziende, werd met ontferming over haar bewogen,
- 14 en zeide tot haar: Ween niet. En hij ging toe, en raakte de baar aan, en de dragers stonden stil; en hij zeide: Jongeling, ik zeg u,
- 15 sta op! En de doode zat overeind, en begon te spreken. En hij gaf hem aan
- 16 zijne moeder. En vreeze beving [hen] allen, en zij verheerlijkten God, zeggende: Een groot profeet is onder ons verwekt,^a en God heeft zijn volk bezocht.
- 17 En dit gerucht van hem ging uit in geheel Judéa, en in de gansche omstreek.
- 18 ^b En de discipelen van Johannes boodschapten hem
- 19 omtrent al deze dingen. En Johannes, twee van zijne discipelen tot zich geroepen hebbende, zond [hen] tot Jezus, zeggende: Zijt gij degene, die komen zou, of moeten wij een ander
- 20 verwachten? En toen de mannen tot hem gekomen waren, zeiden zij: Johannes de dooper heeft ons tot u gezonden, zeggende: Zijt gij degene, die komen zou, of moeten wij een ander
- 21 verwachten? Te dier^c ure genas hij velen van ziekten en plagen en booze geesten; en aan vele blinden gaf hij het gezicht.
- 22 En Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Gaat heen, en boodschapt Johannes wat gij gezien en gehoord hebt: dat blinden zien, kreupelen wandelen, meelaatschen gereinigd worden, dooven hooren, dooden opgewekt worden, aan armen het evangelie verkondigd wordt. En welgelukzalig is hij, die aan mij niet zal geërgerd worden.
- 24 Toen nu de boden van Johannes weggegaan waren, begon hij tot de scharen aangaande Johannes te zeggen: Wat zijt gij uitgegaan in de woestijn te aanschouwen? een riet, dat door den wind bewogen wordt? Maar wat zijt gij uitgegaan te zien? een
- 25 gij uitgegaan te zien? een

^a) R. „opgestaan.” — ^b) Zie Matth. XI: 2. — ^c) R. „En in diezelfde.”

mensch, in zachte kleederen gekleed? Ziet, die in heerlijke kleeding en weelde leven, zijn in de
 26 koninklijke hoven. Maar wat zijt gij uitgegaan te zien? een profeet? Ja, zeg ik u, ook meer dan een profeet.
 27 Deze is het, van wien geschreven staat: „Zie, Ik zend mijnen engel voor uw aangezicht, die uwen weg voor u heen bereiden zal.”^a
 28 Want ik zeg u: onder die van vrouwen geboren zijn, is niemand grooter profeet, dan Johannes de dooper; doch de minste in het koninkrijk Gods is meerder
 29 dan hij. (En al het volk, [dit] hoorende, en de tollenaars rechtvaardigden God, gedoopt zijnde met den doop
 30 van Johannes; maar de farizeën en de wetgeleerden hebben den raad Gods voor zichzelf verijdeld, door hem niet gedoopt zijnde.)
 31 ^bBij wien zal ik dan de menschen van dit geslacht vergelijken? en aan wien
 32 zijn zij gelijk? Zij zijn gelijk aan kinderen, die op de markt zitten, en elkan-
 der toeroepen, en zeggen:

Wij hebben voor u op de fluit gespeeld, en gij hebt niet gedanst; wij hebben klaagliederen voor u gezongen, en gij hebt niet
 33 geweend. Want Johannes de dooper is gekomen, noch brood etende, noch wijn drinkende, en gij zegt: Hij
 34 heeft een duivel. De Zoon des menschen is gekomen, etende en drinkende, en gij zegt: Ziedaar, een mensch, [die] een vraat en wijnzuiper [is], een vriend van tollenaars en zondaars.
 35 En de wijsheid is gerechtvaardigd geworden van ^cal hare kinderen.
 36 En een der farizeën vraagde hem, dat hij met hem ate; en ingegaan zijnde in des farizeërs huis, zat hij
 37 aan. En zie, een vrouw in de stad, die een zondares was, wetende, dat hij in des farizeërs huis aanzat, bracht een albasten flesch met balsem; en staande
 38 achter aan zijne voeten, weenende, begon zij zijne voeten nat te maken met tranen, en zij droogde [ze] af met de haren haars hoofds, en kuste zijne voe-

^a) Mal. III: 1. — ^b) R. v. b. „En de Heer zeide.” — ^c) d. i. vanwege of door.

ten, en zalfde [ze] met den
 39 balsem. En de farizeër, die hem genood had, [dit] ziende, sprak bij zichzelf, zeggende: Deze, indien hij een profeet ware, zou wel weten, wat en hoedanige vrouw deze is, die hem aanraakt; want zij is een
 40 zondares. En Jezus, antwoordende, zeide tot hem: Simon! ik heb u iets te zeggen. En hij sprak: Meester!
 41 zeg het. Een zeker schuldeischer had twee schuldenaars; de een was schuldig vijf honderd denaren, ^a en
 42 de ander vijftig; ^b en toen zij niet hadden om te betalen, schold hij het beiden kwijt. Zeg dan, wie van dezen zal hem het meest
 43 liefhebben? En Simon, antwoordende, zeide: Ik acht, degene, wien hij het meeste heeft kwijtgescholden. En hij zeide tot hem: Gij hebt recht geoordeeld.
 44 En zich omkeerende naar de vrouw, zeide hij tot Simon: Ziet gij deze vrouw? Ik ben in uw huis gekomen, gij hebt mij geen water voor mijne voeten gegeven; maar deze heeft mijne

voeten met tranen nat gemaakt, en met hare haren ^c
 45 afgedroogd. Gij hebt mij geen kus gegeven; maar deze, van dat ik ingekomen ben, heeft niet opgehouden
 46 mijne voeten te kussen. Gij hebt mijn hoofd niet met olie gezalfd; maar deze heeft mijne voeten met bal-
 47 sem gezalfd. Daarom zeg ik u, hare vele zonden zijn vergeven, want zij heeft veel liefgehad; maar wien weinig vergeven wordt, die
 48 heeft weinig lief. En hij zeide tot haar: Uwe zonden
 49 zijn vergeven. En die medeaanzaten, begonnen te zeggen bij zichzelf: Wie is deze, die ook zonden ver-
 50 geeft? En hij zeide tot de vrouw: Uw geloof heeft u behouden, ga heen in vrede.

VIII. — En het geschiedde daarna, dat hij rondreisde door stad en dorp, predikende en verkondigende het evangelie van het koninkrijk Gods; en de twaal-
 2 ven [waren] met hem. En sommige vrouwen, die van booze geesten en krankheden genezen waren: Maria, genaamd Magdaléna,

^a) Omtrent 200 gulden. — ^b) Omtrent 20 gulden. — ^c) R. „het haar van haar hoofd.”

- van welke zeven duivelen
 3 uitgevaren waren, en Johanna, de vrouw van Chusas, rentmeester van Herodes, en Susanna, en vele anderen, die hem dienden van hare goederen.
- 4 "En toen een groote schare zich verzamelde, en zij van alle steden tot hem kwamen, zeide hij door
 5 gelijkenis: De zaaier ging uit, om zijn zaad te zaaien; en toen hij zaaide, viel het eene bij den weg, en werd
 6 des hemels aten het op. En het andere viel op de rots, en opgewassen zijnde, verdorde het, omdat het geen
 7 vochtigheid had. En het andere viel in het midden van de doornen, en de doornen mede opwassende, ver-
 8 stikten het. En het andere viel in ^b de goede aarde, en opgewassen zijnde, bracht het honderdvoudige vrucht voort. Dit zeggende, riep
 9 hij: Wie ooren heeft, om te hooren, die hoore! En zijne
 10 gelijkenis wezen? En hij zeide: U is het gegeven, de
 verborgenheden van het koninkrijk Gods te verstaan; maar tot de anderen [spreek ik] in gelijkenissen, opdat zij ziende niet zien, en hoorende niet verstaan. Dit nu is de gelijkenis: Het zaad is het woord
 11 Gods. En de bij den weg [gezaaiden] zijn zij, die hooren; daarna komt de
 12 duivel, en neemt het woord uit hun hart weg, opdat zij niet zouden gelooven
 13 en behouden worden. En de op de rots [gezaaiden] zijn zij, die, wanneer zij hooren, het woord met vreugde
 14 ontvangen; en dezen hebben geen wortel, die voor een tijd gelooven, en in den tijd der verzoeking vallen zij af. En wat onder de
 15 doornen valt, dezen zijn zij, die gehoord hebben, en heengaande, verstikt worden door zorgvuldigheden en rijkdom en wellusten des levens, en niet voldragen. En wat in de goede
 15 aarde [valt], dezen zijn zij, die, als zij het woord gehoord hebben, [het] in een eerlijk en goed hart bewaren, en met volharding

^a) Zie Matth. XIII: 1; Mark. IV: 1. — ^b) R. „op.”

- 16 vrucht dragen. En niemand, die een lamp ontsteekt, bedekt haar met een vat, of zet haar onder een bed; maar hij zet haar op een luchter, opdat zij, die inkomen, het
- 17 licht zien. Want niets is verborgen, dat niet openbaar zal worden; noch geheim, dat niet bekend worden, en in het openbaar
- 18 komen zal. Ziet dan toe, hoe gij hoort; want wie heeft, dien zal gegeven worden; en wie niet heeft, van dien zal genomen worden, ook wat hij meent te hebben.
- 19 ^aEn zijne moeder en zijne broeders kwamen tot hem, en konden hem niet genaken vanwege de schare. En hem werd gebodschapt, zeggende: Uwe moeder en uwe broeders staan daar buiten, begeerende u te
- 20 zien. Maar hij antwoordde en zeide tot hen: Mijne moeder en mijne broeders zijn dezen, die Gods woord hooren, en [het] doen.
- 21 ^bEn het geschiedde in een van die dagen, dat hij in een schip ging, hij en zijne discipelen, en hij
- 22 zeide tot hen: Laat ons overvaren naar de overzijde van het meer. En zij staken af. En terwijl zij voeren, viel hij in slaap; en er kwam een rukwind op het meer, en zij werden vol [water], en waren in nood.
- 23 En zij gingen tot [hem], en wekten hem op, zeggende: Meester, Meester! wij vergaan! En hij, opgestaan zijnde, bestrafte den wind en de golving des waters; en zij hielden op, en er
- 24 werd stilte. En hij zeide tot hen: Waar is uw geloof? Maar zij, bevreesd zijnde, verwonderden zich, zeggende tot elkander: Wie is toch deze, dat hij zelfs de winden en het water gebiedt, en zij hem gehoorzamen? En zij voeren voort naar de landstreek der Gardarénen, welke tegenover
- 25 Galiléa is. En toen hij aan het land uitgegaan was, ontmoette hem een zeker man uit de stad, die sedert geruimen tijd duivelen had, en geen kleed droeg, en in geen huis verbleef, maar
- 26 in de graven. En Jezus ziende, riep hij uit, en viel
- 27
- 28

^a) Zie Matth. XII: 46; Mark. III: 31. — ^b) Zie Matth. VIII: 23; Mark. IV: 35; V: 1.

voor hem neder, en zeide
 met een groote stem: Wat
 heb ik met u [te doen], Je-
 zus, Zoon Gods, des Aller-
 hoogsten! ik bid u, dat gij
 29 mij niet pijnigt. Want hij
 had den onreinen geest ge-
 boden, van den mensch uit
 te varen; want langen tijd
 had hij hem aangegrepen;
 en hij werd met ketenen en
 boeien gebonden, om be-
 waard te zijn; en de ban-
 den verbrekende, werd hij
 door den duivel gedreven
 30 in de woestijnen. En Jezus
 vraagde hem, zeggende:
 Welke is uw naam? En hij
 zeide: Legioen! Want vele
 duivelen waren in hem ge-
 31 varen. En zij baden hem,
 dat hij hun niet gebieden
 zou in den afgrond heen te
 32 varen. Nu was daar een
 kudde van vele zwijnen,
 weidende op den berg. En
 zij baden hem, dat hij hun
 wilde toelaten in deze te
 varen; en hij liet het hun
 33 toe. En de duivelen, uitva-
 rende van den mensch, voe-
 ren in de zwijnen; en de
 kudde stortte van de steilte
 af in het meer, en ver-
 34 smoorde. En die ze weid-

den, ziende hetgeen er ge-
 geschied was, vloten; en ^a
 boodschapten het in de stad
 35 en op het land. En zij gin-
 gen uit, om te zien hetgeen
 er geschied was; en zij kwa-
 men tot Jezus, en vonden
 den mensch, van wien de
 duivelen uitgevaren waren,
 zittende aan de voeten van
 Jezus, gekleed en goed bij
 zijn verstand; en zij werden
 36 bevreesd. En ook, die het
 gezien hadden, verhaalden
 hun, hoe de bezetene ge-
 37 zond gemaakt was. En de
 geheele menigte van de
 omstreek der Gadarénen
 vraagden hem, dat hij van
 hen wegging, want zij wa-
 ren met groote vrees bevan-
 gen. En hij, in het schip
 gegaan zijnde, keerde we-
 38 derom. En de man, van
 wien de duivelen uitgeva-
 ren waren, bad hem, dat
 hij bij hem mocht zijn. Maar
 hij ^b liet hem gaan, zeg-
 39 gende: Keer weder naar
 uw huis, en vertel alles,
 wat God u gedaan heeft.
 En hij ging heen, door de
 geheele stad predikende
 alles, wat Jezus hem ge-
 daan had.

^a) R. v. b. „heengaande.” — ^b) R. „Jezus.”

- 40 En het geschiedde, toen Jezus wederkeerde, dat de schare hem ontving; want allen waren hem verwach-
- 41 tende. ^a En zie, er kwam een man, wiens naam was Jairus, en hij [was] een overste der synagoge; en aan de voeten van Jezus nedervallende, bad hij hem
- 42 in zijn huis te komen; want hij had een eenige dochter, van omtrent twaalf jaar, en deze lag op sterven. En als hij heenging, verdrongen
- 43 hem de scharen. En een vrouw, die twaalf jaar lang den vloed des bloeds gehad had, die al haren leef-
- 44 tocht aan geneesheeren ten koste gelegd had, en door niemand had kunnen gene-
- 45 zen worden, van achteren tot [hem] komende, raakte den zoom zijns kleeds aan; en terstond hield de vloed
- 46 haars bloeds op. En Jezus zeide: Wie is het, die mij heeft aangeraakt? Toen nu allen het loochenden, zeide Petrus en die met hem waren: Meester! de scharen drukken en dringen u, en zegt gij: Wie is het, die mij
- 47 aangeraakt heeft? En Jezus zeide: Iemand heeft mij aangeraakt; want ik heb erkend, dat kracht van mij
- 48 uitgegaan is. De vrouw nu, ziende, dat zij niet verborgen was, kwam bevende, en voor hem nedervallende, verklaarde zij ^b voor al het volk, om welke reden zij hem aangeraakt had, en hoe zij terstond genezen
- 49 was. En hij zeide tot haar: Dochter! wees welgemoed, uw geloof heeft u gezond gemaakt; ga heen in vrede.
- 50 Terwijl hij nog sprak, kwam er een van den overste der synagoge, zeggende tot hem: Uwe dochter is gestorven; val den Meester niet moeielijk. Maar Jezus, [dit] hoorende, antwoordde hem, zeggende: Vrees niet! geloof alleenlijk, en zij zal
- 51 behouden worden. En toen hij bij het huis gekomen was, ^c liethij niemand inkomen, dan Petrus en Johannes en Jakobus, ^d en den vader en de moeder van het
- 52 kind. En allen weenden, en maakten misbaar over haar. En hij zeide: Weent

^a) Zie Matth. IX: 18; Mark. V: 22. — ^b) R. v. b. „hem.” — ^c) R. „toen hij in het huis kwam.” — ^d) R. „en Jakobus en Johannes.”

niet; want^a zij is niet ge-
 53 storven, maar slaapt. En zij
 belachten hem, wetende,
 54 dat zij gestorven was. Maar
 hij, hen allen uitgedreven
 hebbende, greep hare hand
 en riep, zeggende: Kind,
 55 sta op! En haar geest keerde
 weder, en zij stond onmid-
 dellijk op; en hij gebod,
 dat men haar te eten zou
 56 geven. En hare ouders ont-
 zetten zich; en hij beval
 hun, dat zij niemand zou-
 den zeggen, hetgeen ge-
 geschied was.

IX. — En zijne twaalf disci-
 pelen samengeroepen heb-
 bende, gaf hij hun kracht
 en macht over al de duive-
 len, en om ziekten te gene-
 2 zen. En hij zond hen uit,
 om het koninkrijk Gods te
 prediken en de zieken 3
 gezond te maken. En hij
 zeide tot hen: Neemt niets
 mede voor den weg, noch
 staf,^b noch zâk, noch brood,
 noch geld; noch zal iemand
 4 twee rokken hebben. En in
 welk huis gij zult ingaan,
 blijft aldaar, en gaat van
 5 daar uit. En al wie u niet
 zullen ontvangen, uitgaan-
 de van die stad, schudt

zelfs het stof af van uwe
 voeten, tot een getuigenis
 6 tegen hen. En zij, uitgaan-
 de, doorgingen al de dor-
 pen, verkondigende het
 evangelie en genezende
 overal.

7 En Herodes, de vier-
 vorst, hoorde al de dingen,
 die door hem geschieden;
 en hij was in verlegenheid,
 omdat door sommigen ge-
 zegd werd, dat Johannes
 uit de dooden was opge-
 8 staan; en door sommigen,
 dat Elia verschenen was;
 en door anderen, dat een
 van de oude profeten was
 9 opgestaan. En Herodes
 zeide: Johannes heb ik ont-
 hoofd; wie is nu deze, van
 wien ik zulke dingen hoor?
 En hij zocht hem te zien.
 10 ^c Ende de apostelen, weder-
 gekeerd zijnde, verhaal-
 den hem al wat zij gedaan
 hadden. En hij nam hen
 mede, en ontweek afzon-
 derlijk naar een woeste
 plaats eener stad, genaamd
 11 Bethsaïda. En de scharen,
 [dit] vernemende, volgden
 hem; en hij ontving hen,
 en sprak tot hen van het
 koninkrijk Gods; en die

^a) R. l. w. „want.” — ^b) R. „staven.” — ^c) Zie Matth. XIV: 13; Mark. VI: 30; Joh. VI.

- genezing noodig hadden, 18 ^bEn het geschiedde, toen
 12 maakte hij gezond. Maar hij alleen was biddende,
 de dag begon te dalen; en dat de discipelen met hem
 de twaalven kwamen en waren, en hij vraagde hun,
 zeiden tot hem: Laat de zeggende: Wie zeggen de
 schare van u, opdat zij 19 scharen, dat ik ben? En zij,
 gaan^a in de omliggende antwoordende, zeiden: Jo-
 dorpen en op het land, om hannes de dooper; en an-
 herberg en spijs te vin- deren: Elia; en anderen,
 den; want wij zijn hier in dat een van de oude profeten
 13 een woeste plaats. Maar hij opgestaan is. En hij
 zeide tot hen: Geeft gij hun zeide tot hen: Maar gij, wie
 te eten. En zij zeiden: Wij zegt gij, dat ik ben? En Pe-
 hebben niet meer dan vijf trus, antwoordende, zeide:
 brooden en twee visschen; 21 De Christus Gods. En hij
 tenzij wij heengaan en spijs gebood hun scherpelijk en
 koopen voor al dit volk; beval, dat zij dit niemand
 14 want er waren omtrent vijf 22 zeggen zouden, zeggende:
 duizend mannen. Doch hij De Zoon des menschen
 zeide tot zijne discipelen: moet veel lijden, en ver-
 Doet hen nederzitten aan worpen worden door de
 15 rijen, elk van vijftig. En zij oudsten en overpriesters
 deden alzoo, en deden hen en schriftgeleerden, en ge-
 16 allen nederzitten. En toen dood worden, en ten derden
 hij de vijf brooden en de 23 dage opstaan. En hij zeide
 twee visschen genomen tot allen: Zoo iemand achter
 had, zag hij op naar den mij wil komen, die ver-
 hemel, zegende en brak ze, loochene zichzelf, en
 en gaf ze aan de discipelen, neme zijn kruis dagelijks
 om aan de schare voor te 24 op, en volg mij! Want al
 zetten. En zij aten allen en wie zijn leven behouden
 17 werden verzadigd; en er wil, die zal het verliezen;
 werd opgenomen, wat hun maar al wie zijn leven ver-
 van de brokken overge- liezen zal, om mijnentwil,
 schoten was, twaalfkorven. 25 die zal het behouden. Want

^a) R. „heengaan.” — ^b) Zie Matth. XVI: 13; Mark. VIII: 27.

wat baat het een mensch,
 als hij de geheele wereld
 wint, en zichzelf ver-
 26 derft of verliest? Want al
 wie zich mijns en mijner
 woorden zal geschaamd
 hebben, diens zal de Zoon
 des menschen zich scha-
 men, wanneer hij komen
 zal in zijne heerlijkheid, en
 [die] des Vaders en der
 27 heilige engelen. ^a En ik zeg
 u in waarheid: er zijn som-
 migen van die hier staan,
 die den dood niet zullen
 smaken, totdat zij het ko-
 ninkrijk Gods zullen gezien
 hebben.
 28 En het geschiedde, om-
 trent acht dagen na deze
 woorden, dat hij medenam
 Petrus en Johannes en
 Jakobus, en op den berg
 29 klom om te bidden. En ter-
 wijl hij bad, werd de ge-
 daante zijns aangezichts
 veranderd, en zijne klee-
 ding wit [en] glinsterende.
 30 En zie, twee mannen sprak-
 en met hem, welke waren
 31 Mozes en Elia; dezen, ver-
 schijnende in heerlijkheid,
 spraken van zijnen uitgang,
 dien hij zou volbrengen te
 32 Jeruzalem. Petrus nu, en

die met hem waren, wa-
 ren met slaap bezwaard;
 en ontwaakt zijnde, zagen
 zij zijne heerlijkheid en de
 twee mannen, die bij hem
 33 stonden. En het geschiedde,
 toen zij van hem scheidde,
 dat Petrus tot Jezus zeide:
 Meester! het is goed, dat
 wij hier zijn; en laat ons
 drie tenten maken, één
 voor u, en één voor Mozes,
 en één voor Elia, niet we-
 34 tende, wat hij zeide. En
 toen hij dit zeide, kwam
 er een wolk, en overscha-
 duwde hen; en zij werden
 bevreesd, toen zij ^b in de
 35 wolk ingingen. En er ge-
 schiedde een stem uit de
 wolk, zeggende: Deze is
 mijn geliefde Zoon; hoort
 36 hem! En toen de stem ge-
 schied was, werd Jezus al-
 leen gevonden. En zij zwe-
 gen, en verhaalden in die
 dagen niemand iets van
 hetgeen zij gezien hadden.
 37 En het geschiedde den vol-
 genden dag, toen zij van
 den berg afkwamen, dat
 hem een groote schare te
 38 gemoet kwam. En zie, een
 man van de schare riep uit,
 zeggende: Meester! ik bid

^a) Zie Matth. XVI: 28; XVII; Mark. IX. — ^b) R. „die.”

u, zie toch mijnen zoon aan,
 want hij is mijn eenigge-
 39 borene. En zie, een geest
 grijpt hem, en plotseling
 schreeuwt hij, en hij schudt
 hem heen en weer, dat hij 46
 schuimt, en hij wijkt noode
 van hem, en verplettert
 40 hem. En ik heb uwe disci-
 pelen gebeden, dat zij hem
 mochten uitwerpen, en zij
 41 konden niet. En Jezus, ant-
 woordende, zeide: O onge-
 loovig en verkeerd ge-
 slacht! hoe lang zal ik bij
 u zijn en u verdragen?
 42 Breng uwen zoon hier. En
 nog, terwijl hij kwam,
 scheurde hem de duivel,
 en schudde hem heen en
 weer. Doch Jezus bestrafte
 den onreinen geest, en
 maakte het kind gezond,
 en gaf hem zijnen vader
 43 weder. En allen stonden
 verslagen over de majesteit
 Gods. En toen allen zich
 verwonderden over al de
 dingen, die Jezus deed, ^a
 zeide hij tot zijne discipe-
 44 len: Legt gij deze woorden
 in uwe ooren; want de Zoon
 des menschen zal overge-
 leverd worden in de handen
 45 der menschen. Maar zij ver-

stonden dit woord niet, en
 het was voor hen verbor-
 gen, zoodat zij het niet
 begrepen; en zij vreesden
 aangaande dat woord hem
 46 te vragen. En er rees een
 overlegging onder hen, na-
 melijk, wie van hen de
 47 meeste mocht zijn. Maar
 Jezus, ziende de overleg-
 ging huns harten, nam een
 kindeken, en stelde dat
 48 bij zich; en zeide tot hen:
 Al wie dit kindeken ont-
 vangen zal in mijnen naam,
 ontvangt mij; en al wie
 mij ontvangen zal, ont-
 vangt Hem, die mij gezon-
 den heeft. Want die de
 minste onder u allen is,
 49 die is ^b groot. En Johannes
 antwoordde en zeide: Mees-
 ter! wij zagen iemand, die
 in uwen naam ^c duivelen
 uitwierp, en wij hebben het
 hem verboden, omdat hij
 met ons niet volgt. En
 50 Jezus zeide tot hem: Ver-
 biedt het niet; want wie
 niet tegen u ^d is, is voor u. ^d
 51 En het geschiedde, toen
 de dagen zijner opneming
 vervuld werden, dat hij zijn
 aangezicht richtte om naar
 52 Jeruzalem te reizen. En hij

^a) R. „gedaan had.” — ^b) R. „zal zijn.” — ^c) R. v. b. „de.” —
^d) R. „ons.”

- zond boden uit voor zijn aangezicht; en zij, heengegaan zijnde, kwamen in een dorp der Samaritanen, om voor hem [herberg] te bereiden. En zij ontvingen hem niet, omdat zijn aangezicht was [als] gaande naar Jeruzalem. En zijne discipelen, Jakobus en Johannes, [dit] ziende, zeiden: Heer! wilt gij, dat wij zeggen, dat vuur van den hemel nederdale, en hen vertere, gelijk ook Elia gedaan heeft? Maar zich omkeerende, bestrafte hij hen, [en zeide: Gij weet niet, van welk een geest gij zijt].^a En zij gingen naar een ander dorp.
- 57 En het geschiedde, toen zij op den weg gingen, dat een tot hem zeide: Ik zal u volgen, Heer! waar gij ook heengaat. En Jezus zeide tot hem: De vossen hebben holen, en de vogelen des hemels nesten; maar de Zoon des menschen heeft niet, waar hij het hoofd kan nederleggen. En hij zeide tot een ander: Volg mij! Doch hij zeide: Heer! laat mij toe, dat ik eerst heenga en mijnen vader begrave.
- 60 Maar Jezus zeide tot hem: Laat de dooden hunne dooden begraven; doch gij, ga heen, en verkondig het koninkrijk Gods. En ook een ander zeide: Heer! ik zal u volgen; maar laat mij eerst toe, dat ik afscheid neme van hen, die in mijn huis zijn. En Jezus zeide tot hem: Niemand, die zijne hand aan den ploeg slaat en achterwaarts ziet, is bekwaam voor het koninkrijk Gods.
- X.** — En na dezen stelde de Heer nog zeventig anderen, en zond hen heen voor zijn aangezicht, twee aan twee, in elke stad en plaats, waar hijzelf komen zou. Hij zeide dan tot hen: De oogst [is] wel groot, maar de arbeiders [zijn] weinige; daarom bidt den Heer des oogstes, dat Hij arbeiders in zijnen oogst uitstoote. Gaat heen! ziet, ik zend u als lammereen midden onder wolven.
- 4 Draagt geen beurs, noch zak, noch voetzolen; en groet niemand op den weg.
- 5 En in welk huis gij zult

^a) De woorden tusschen [ ] zijn zeer twijfelachtig. R. v. b. „Want de Zoon des menschen is niet gekomen, om der menschen zielen te verderven, maar te behouden.”

- ingaan, zegt eerst: Vrede
 6 dezen huize! En is daar
 een zoon des vredes, uw
 vrede zal op hem rusten;
 maar zoo niet, hij zal tot u
 7 wederkeeren. En blijft in
 dat huis, etende en drin-
 kende, wat zij hebben; want
 de arbeider is zijn loon
 waardig. Gaat niet van huis
 8 tot huis. En in welke stad
 gij ingaat, en zij u ontvan-
 gen, eet wat u voorgezet
 9 wordt; en geneest de kran-
 ken, die daarin zijn, en zegt
 tot hen: Het koninkrijk
 Gods is nabij u gekomen.
 10 Maar in welke stad gij inge-
 gaan zijt, ^a en zij u niet ont-
 vangen, gaat uit op hare
 11 straten, en zegt: Zelfs het
 stof, dat uit uwe stad aan
 onze voeten kleeft, schud-
 den wij af tegen u; nochtans
 weet dit, dat het koninkrijk
 Gods nabij ^b gekomen is.
 12 ^cIk zeg u, dat het Sodom
 verdragelijker zijn zal in
 13 dien dag, dan die stad. Wee
 u, Chórazin! wee u, Beth-
 saïda! want zoo in Tyrus en
 Sidon de krachten geschied
 waren, die in u geschied
 zijn, reeds voorlang zouden
 14 zij, in zak en asch gezeten,
 zich bekeerd hebben. Doch
 het zal Tyrus en Sidon ver-
 dragelijker zijn in het oor-
 15 deel, dan u. En gij, Ka-
 pernaüm! die tot den hemel
 toe verhoogd zijt, gij zult
 tot den hades ^d toe neder-
 16 gestooten worden. Wie u
 hoort, hoort mij; en wie
 u verwerpt, verwerpt mij;
 en wie mij verwerpt, ver-
 werpt Hem, die mij gezon-
 den heeft.
 17 En de zeventig keerden
 weder met blijdschap, zeg-
 gende: Heer! zelfs de dui-
 velen zijn ons onderworpen
 18 in uwen naam. En hij zeide
 tot hen: Ik zag den satan
 gelijk een bliksem uit den
 19 hemel vallen. Ziet, ik geef
 u de macht, om op slangen
 en schorpioenen te treden,
 en over alle kracht des vij-
 ands; en geen ding zal u
 20 eenigszins schaden. Doch
 verblijdt u niet hierover,
 dat de geesten u onderwor-
 pen zijn; maar verblijdt u, ^e
 dat uwe namen geschreven
 21 zijn in de hemelen. ^fTe dier
 ure verheugde zich Jezus in
 den geest, en zeide: Ik prijs

^a) R. „ingaat.” — ^b) R. v. b. „u.” — ^c) R. v. b. „En.” —
^d) Plaats, waar de zielen der menschen na den dood heengaan. —
^e) R. v. b. „veelmeer.” — ^f) Zie Matth. XI: 25.

- U, Vader! Heer des hemels en der aarde! dat Gij deze dingen voor wijzen en verstandigen verborgen hebt, en hebt ze aan kinderzens geopenbaard. Ja, Vader! want alzoo is het welbehagen voor U geweest. ^a Alle dingen zijn mij overgegeven door mijnen Vader; en niemand weet, wie de Zoon is, dan de Vader; en wie de Vader is, dan de Zoon, en hij, aan wien de Zoon [Hem]
- 22 wil openbaren. En zich keerende naar de discipelen afzonderlijk, zeide hij: Welgelukzalig de oogen, die
- 23 zien hetgeen gij ziet. Want ik zeg u, dat vele profeten en koningen hebben begeerd te zien hetgeen gij ziet, en hebben het niet gezien; en te hooren hetgeen gij hoort, en hebben het niet gehoord.
- 24 En zie, een zeker wetgeleerde stond op, hem verzoekende, en zeggende: Meester! wat doende zal ik het eeuwige leven beërven?
- 25 En hij zeide tot hem: Wat staat in de wet geschreven?
- 26 hoe leest gij? En hij, antwoordende, zeide: „Gij zult
- [den] Heer, uwen God, liefhebben met geheel uw hart, en met geheel uwe ziel, en met geheel uwe kracht, en met geheel uw verstand, en uwen naaste als uzelfven.” ^b En hij zeide tot hem: Gij hebt recht geantwoord; doe dat, en gij zult leven.
- 27 Maar hij, willende zichzelf rechtvaardigen, zeide tot Jezus: En wie is mijn naaste? En Jezus, antwoordende, zeide: Een zeker mensch kwam af van Jeruzalem naar Jericho, en viel onder roovers, die ook, nadat zij hem uitgekleet en slagen gegeven hadden, heengingen en hem half
- 28 dood lieten liggen. En bij geval ging een zeker priester dien weg af, en hem ziende, ging hij aan de overzijde voorbij. En desgelijks ook een Leviet, bij die plaats zijnde, kwam en zag [hem], en ging aan de overzijde voorbij. Maar een zeker Samaritaan, reizende, kwam bij hem, en [hem] ^c ziende, werd hij met ontferming bewogen. En hij ging tot [hem], en verbond zijne wonden, en goot daarin olie

^a) S. v. b. „En zich keerende naar de discipelen, zeide hij:” —
^b) Deut. VI: 5; Lev. XIX: 18. — ^c) R. „hem.”

en wijn; en hem heffende op zijn eigen beest, bracht hij hem in een herberg, en
 35 verzorgde hem. En des anderen daags weggaande, haalde hij twee denaren uit, en gaf [ze] aan den waard, en zeide tot hem: Draag zorg voor hem, en al wat gij meer mocht ten koste leggen, dat zal ik u wedergeven, als ik wederkom.
 36 Wie^a van deze drie dunkt u de naaste geweest te zijn van dien, die onder de roovers gevallen was? En hij
 37 zeide: Die barmhartigheid aan hem gedaan heeft. En Jezus^b zeide tot hem: Ga heen, en doe gij desgelijks!
 38 En het geschiedde, toen zij reisden, dat hij in een zeker dorp kwam. En zekere vrouw, met name Martha, ontving hem in haar
 39 huis. En deze had een zuster, genaamd Maria, die ook aan de voeten van Jezus^c zat, en naar zijn
 40 woord hoorde. Martha nu was zeer bezig met veel diens, en daar bijkomende,

zeide zij: Heer! bekommert gij er u niet om, dat mijne zuster mij alleen laat dienen? Zeg haar dan, dat zij
 41 mij helpe. Maar Jezus, antwoordende, zeide tot haar: Martha, Martha! gij zijt bezorgd en ontrust over
 42 vele dingen; maar één ding is noodig; doch Maria heeft het goede deel gekozen, dat van haar niet zal weggenomen worden.

XI. — En het geschiedde, toen hij in een zekere plaats was biddende, dat, toen hij ophield, een van zijne discipelen tot hem zeide: Heer! leer ons bidden, gelijk ook Johannes zijne discipelen
 2 geleerd heeft. En hij zeide tot hen: ^d Wanneer gij bidt, zoo zegt: Vader! ^e uw naam worde geheiligd. Uw koninkrijk kome. ^f Geef ons elken dag ons toereikend
 3 brood. ^g En vergeef ons onze zonden; want ook wij vergeven aan een iegelijk, die ons schuldig is! En leid ons
 4 niet in verzoeking. ^h En hij zeide tot hen: Wie van u zal

^a) R. v. b. „dan.” — ^b) R. „Jezus dan.” — ^c) S. l. „des Heeren.” —
^d) Zie Matth. VI: 9. — ^e) R. „Onze Vader, die in de hemelen zijt.” —
^f) R. v. b. „Uw wil geschiede, gelijk in den hemel, zoo ook op de aarde.” — ^g) S. l. „het brood voor of tot morgen.” — ^h) R. v. b. „maar verlos ons van den booze.”

- een vriend hebben, en zal te middernacht tot hem gaan, en tot hem zeggen: Vriend!
- 6 leen mij drie brooden; want een vriend van mij is van de reis tot mij gekomen, en ik heb niets om hem voor te
- 7 zetten. En die van binnen, antwoordende, zou zeggen: Doe mij geen moeite aan; de deur is reeds gesloten, en mijne kinderen zijn met mij te bed, ik kan niet op-
- 8 staan om u te geven? Ik zeg u, hoewel hij niet zou opstaan en hem geven, omdat hij zijn vriend is, nochtans om zijne onbeschaamdheid zal hij opstaan, en hem ge-
- 9 ven zooveel hij behoeft. En ik zeg u: bidt, en u zal gegeven worden; zoekt, en gij zult vinden; klopt, en u zal
- 10 opengedaan worden. Want een iegelijk, die bidt, die ontvangt; en die zoekt, die vindt; en die klopt, dien
- 11 zal opengedaan worden. En welk vader onder u, dien de zoon om brood bidt, zal hem een steen geven? of ook om een visch, zal hem in plaats van een visch een
- 12 slang geven? Of ook zoo hij om een ei zou bidden, zal
- hem een schorpioen geven?
- 13 Indien dan gij, die boos zijt, weet uwen kinderen goede gaven te geven, hoeveel te meer zal de Vader, die uit den hemel is, den Heiligen Geest geven aan hen, die Hem bidden?
- 14 "En hij wierp een duivel uit, en die was stom. En het geschiedde, toen de duivel uitgevaren was, dat de stomme sprak. En de scharen verwonderden zich.
- 15 Maar sommigen van hen zeiden: Hij werpt de duivelen uit door Beëlzebul, den overste der duivelen.
- 16 En anderen, [hem] verzoevende, verlangden van hem een teeken uit den
- 17 hemel. Maar hij, kennende hunne gedachten, zeide tot hen: Elk koninkrijk, dat tegen zichzelf verdeeld is, wordt verwoest; en een huis, dat tegen zichzelf [verdeeld
- 18 is], valt in. Indien nu ook de satan tegen zichzelf verdeeld is, hoe zal zijn rijk bestaan? Dewijl gij zegt, dat ik door Beëlzebul de duive-
- 19 len uitwerp. En indien ik door Beëlzebul de duivelen uitwerp, door wien werpen

*) Zie Matth. XII: 22.

- uwe zonen ze uit? Daarom zullen die uwe rechters zijn.
- 20 Maar indien ik door den vinger Gods de duivelen uitwerp, dan is het koninkrijk Gods tot u gekomen.
- 21 Wanneer de sterke gewapend zijn hofbewaart, zijn zijne goederen in vrede.
- 22 Maar als een, die sterker is dan hij, komt, en hem overwint, die neemt zijne wapenrusting, waarop hij vertrouwde, en deelt zijnen
- 23 buit uit. Wie niet met mij is, is tegen mij; en wie niet met mij vergadert, verstroot.
- 24 Wanneer de onreine geest van den mensch uitgevaren is, gaat hij door dorre plaatsen, zoekende rust; en [die] niet vindende, zegt hij: Ik zal wederkeeren naar mijn huis, van waar ik uitgevaren ben. En komende,
- 25 vindt hij [het] geveegd en versierd. Dan gaat hij heen, en neemt met zich zeven andere geesten, booser dan hijzelf, en ingegaan zijnde,
- 26 wonen zij aldaar; en het laatste van dien mensch wordt erger dan het eerste.
- 27 En het geschiedde, toen hij deze dingen sprak, dat zekere vrouw, de stem verheffende uit de schare, tot hem zeide: Welgelukzalig de schoot, die u gedragen heeft, en de borsten, die
- 28 gij gezogen hebt. Maar hij zeide: Ja veelmeer, welgelukzalig die het woord Gods hooren en ^a bewaren!
- 29 En toen de scharen dicht bijeenvergaderden, begon hij te zeggen: Dit geslacht is een boos geslacht; ^b het verlangt een teeken, en hetzelfde zal geen teeken gegeven worden, dan het teeken
- 30 van Jona. ^c Want gelijk Jona voor de Ninevieten een teeken was, zoo zal ook de Zoon des menschen zijn
- 31 voor dit geslacht. De koningin van het Zuiden zal opstaan in het oordeel met de mannen van dit geslacht, en zal hen veroordeelen; want zij kwam van de einden der aarde, om te hooren de wijsheid van Salomo; en zie, meer dan Salomo is
- 32 hier! De mannen van Ninevé zullen opstaan in het oordeel met dit geslacht, en zullen het veroordeelen; want zij bekeerden zich op de prediking van Jona; en

^a) R. v. b. „het.” — ^b) R. „Dit is een boos geslacht.” — ^c) R. v. b. „den profheet.”

- zie, meer dan Jona is hier!
- 33 En niemand, die een lamp ontsteekt, zet [die] in het verborgen, noch onder een korenmaat, maar op een luchter, opdat zij, die inkomen, het licht zien mogen.
- 34 De lamp des lichaams is uw^a oog; wanneer^b uw oog eenvoudig is, zoo is ook uw geheele lichaam verlicht; maar zoo het boos is, is ook
- 35 uw lichaam duister. Zie dan toe, dat niet het licht, hetwelk in u is, duisternis zij.
- 36 Indien dan uw geheele lichaam verlicht is, niet hebbende eenig deel, dat duister is, zoo zal het geheel verlicht zijn, gelijk wanneer de lamp met haar schijnsel u verlicht.
- 37 En terwijl hij sprak, vraagde hem een zeker farizeër, dat hij bij hem het middagmaal wilde eten; en ingegaan zijnde, zat hij
- 38 aan. En de farizeër, [dit] ziende, verwonderde zich, dat hij niet eerst, vóór het middagmaal, zich gewaschen had. En de Heer zeide tot hem: Nugj farizeën! gij reinigt het buitenste des drinkbekers en des scho-
- tels; maar het binnenste van u is vol roof en boosheid. Onverstandigen! hij die het buitenste heeft gemaakt, heeft hij ook niet het binnenste gemaakt?
- 41 Doch geeft aalmoezen van hetgeen gij hebt; en ziet, alles is u rein. Maar wee u, farizeën! want gij vertient kruisemunt en wijnruit en alle moeskruid, en gij gaat voorbij het oordeel en de liefde Gods. Dit moest men doen, en het andere niet
- 43 nalaten. Wee u, farizeën! want gij bemint het voorgestoelte in de synagogen en de begroetingen op de
- 44 markten. Wee u, want gij zijt gelijk de graven, die verborgen zijn, en de menschen, die daarover wandelen, weten het niet. En een van de wetgeleerden, antwoordende, zeide tot hem: Meester! als gij deze dingen zegt, doet gij ook
- 46 ons smaadheid aan. Doch hij zeide: Wee ook u, wetgeleerden! want gij belast de menschen met lasten, zwaar om te dragen, en zelve raakt gij die lasten niet aan met één van uwe

^a) R. „het.” — ^b) R. v. b. „dan.” — ^c) R. v. b. „schriftgeleerden en farizeën, huichelaars.”

47 vingeren. Wee u! want gij
 bouwde de graven der pro-
 feten, en uwe vaders heb-
 48 ben hen gedood. Zoo geeft
 gij dan getuigenis en hebt
 welgevallen aan de werken
 uwer vaders; want zij
 hebben hen gedood, en gij
 49 bouwthunne graven. Waar-
 om ook de wijsheid Gods
 heeft gezegd: Ik zal profe-
 ten en apostelen tot hen
 zenden, en van die zullen
 zij er dooden, en door ver-
 50 volging uitdrijven, opdat
 van dit geslacht geëischt
 worde het bloed van al de
 profeten, dat vergoten is
 van de grondlegging der
 51 wereld af; van het bloed
 van Abel tot het bloed van
 Zacharia, die omkwam tus-
 schen het altaar en het huis
 [Gods]; ja, zeg ik u, het zal
 geëischt worden van dit
 52 geslacht! Wee u, wetge-
 leerden! want gij hebt den
 sleutel der kennis wegge-
 nomen; gijzelfen zijt niet
 ingegaan, en die ingingen,
 53 hebt gij verhinderd. En toen
 hij deze dingen tot hen
 zeide, begonnen de schrift-
 geleerden en farizeën zeer

aan te dringen, en hem van
 vele dingen te doen spre-
 54 ken, hem lagen leggende, ^a
 om iets uit zijnen mond op
 te vangen. ^b

XII. — Toen intusschen vele
 duizenden der schare bij-
 eenvergaderd waren, zoo-
 dat zij elkander vertraden,
 begon hij allereerst ^c tot
 zijne discipelen te zeggen:
 Wacht u voor het zuurdeeg
 der farizeën, hetwelk is
 2 huichelarij. Maar er is niets
 bedekt, dat niet zal ontdekt
 worden; en verborgen, dat
 niet zal geweten worden.
 3 Daarom, al wat gij in de
 duisternis gezegd hebt, zal
 in het licht gehoord wor-
 den; en wat gij in het oor
 gesproken hebt, in de bin-
 nenkameren, zal op de da-
 4 ken gepredikt worden. En
 ik zeg u, mijnen vrienden:
 Vreest niet voor hen, die het
 lichaam dooden, en daarna
 niets meer kunnen doen.
 5 Maar ik zal u toonen, wien
 gij vreezen zult; vreest
 Dien, die, nadat Hij gedood
 heeft, macht heeft om in de
 hel te werpen; ja, ik zeg u,
 6 vreest Dien! Worden niet

^a) R. v. b., „en zoekende”. — ^b) R. v. b., „opdat zij hem mochten beschul-
 digen.” — ^c) „Allereerst” moet niet met „wacht u” verbonden worden.
 Hetgeen Jezus ging zeggen, lag hem „in de eerste plaats” op het hart.

- vijf muschjes verkocht voor twee penningen? en niet één van hen is voor God ver-
- 7 geten. Ja, ook de haren uws hoofds zijn allen geteld. Vreest dan niet; gij gaat
- 8 vele muschjes te boven. En ik zeg u: een iegelijk, die mij belijden zal voor de menschen, dien zal ook de Zoon des menschen belijden
- 9 voor de engelen Gods. Maar wie mij verloochenen zal voor de menschen, die zal verloochend worden voor
- 10 de engelen Gods. En een iegelijk, die een woord spreken zal tegen den Zoon des menschen, het zal hem vergeven worden; maar wie tegen den Heiligen Geest gelasterd zal hebben, dien zal het niet vergeven wor-
- 11 den. En wanneer zij u brengen voor de synagogen en de overheden en de machten, zijt niet bezorgd, hoe of wat gij antwoorden, of
- 12 wat gij zeggen zult; want de Heilige Geest zal u in die ure leeren, wat gij zeggen moet.
- 13 En een uit de schare zeide tot hem: Meester! zeg mijnen broeder, dat hij met mij
- 14 de erfenis deele. Maar hij zeide tot hem: Mensch! wie heeft mij tot rechter of dee-
- 15 ler over u gesteld? En hij zeide tot hen: Ziet toe en wacht u voor alle gierigheid; want [het] is niet in den overvloed [gelegen], dat iemand leeft uit zijne
- 16 goederen. En hij zeide tot hen een gelijkenis, en sprak: Het land van zeker rijk mensch droeg over-
- 17 vloedig; en hij overleide bij zichzelf, zeggende: Wat zal ik doen? want ik heb niet, waarin ik mijne vruchten zal verzamelen.
- 18 En hij zeide: Dit zal ik doen, ik zal mijne schuren afbreken en grootere bouwen, en ik zal daar al mijn gewas en mijne goe-
- 19 deren verzamelen; en ik zal tot mijne ziel zeggen: Ziel! gij hebt vele goederen opgelegd voor vele jaren, rust, eet, drink, wees vroo-
- 20 lijk. Maar God zeide tot hem: Dwaas! in dezen nacht zal men uwe ziel van u af-eischen; en wat gij bereid hebt, wiens zal het zijn?
- 21 Zoo [is het met hem], die zich schatten vergadert, en

*) R. „de”

- 22 niet rijk is in God. En hij zeide tot zijne discipelen: Daarom zeg ik u: zijt niet bezorgd voor het ^a leven, wat gij eten zult, noch voor het lichaam, waarmede gij
- 23 u kleeden zult. Het leven is meer dan het voedsel, en het lichaam dan de klee-
- 24 ding. Aanmerkt de raven, dat zij niet zaaien, noch maaien, die geen spijskamer noch schuur hebben, en God voedt ze; hoe verre gaat gij de vogelen te bo-
- 25 ven? Wie toch van u kan, met bezorgd te zijn, ééne el tot zijne lengte toedoen?
- 26 Indien gij dan zelfs het geringste niet kunt, wat zijt gij voor het overige bezorgd? Aanmerkt de leliën,
- 27 hoe zij wassen; zij arbeiden niet en spinnen niet, en ik zeg u: zelfs Salomo, in al zijne heerlijkheid, was niet gekleed als één van deze.
- 28 Indien nu God het gras, dat heden op het veld is, en morgen in den oven geworpen wordt, alzoo bekleedt, hoeveel te meer u, kleingeloovigen! En gij, zoekt niet, wat gij eten, of wat gij drinken zult, en weest niet
- 30 onrustig. Want al deze dingen zoeken de volken der wereld; maar uw Vader weet, dat gij deze dingen
- 31 behoeft. Maar zoekt zijn koninkrijk, ^b en al deze dingen zullen er u bijgegeven
- 32 worden. Vrees niet, klein kuddeke! want het is uws Vaders welbehagen, u het
- 33 koninkrijk te geven. Verkoopt wat gij hebt, en geeft aalmoes. Maakt u geldbuidels, die niet verouden, een schat, die niet afneemt, in de hemelen, waar geen dief bij komt, en geen mot verderft. Want waar uw schat is, daar zal ook uw hart zijn.
- 34 Dat uwe lendenen omgord zijn, en de lampen brandende. En zijt gij gelijk aan menschen, die op hunnen heer wachten, wanneer hij wederkomt ^c van de bruiloft, opdat, als hij komt en klopt, zij hem terstond
- 35 opendoen. Welgelukzalig die slaven, welke de heer, als hij komt, wakende zal vinden. Voorwaar, ik zeg u, dat hij zich zal omgorden, en hen zal doen aanzitten, en naderkomende,
- 36 zal hij hen dienen. En zoo

^a) R. „uw.“ — ^b) R. „het koninkrijk Gods.“ — ^c) R. „zal wederkomen.“

- hij komt in de tweede wake, en komt in de derde wake, en vindt [hen] alzoo, welgelukzalig zijn die slaven.
- 39 Maar weet dit, dat, indien de heer des huizes geweten had, in welke ure de dief zou komen, hij gewaakt zou hebben, en zou zijn huis niet hebben laten doorgraven. Gij dan ook, zijt bereid; want in welke ure gij het niet meent, komt de
- 41 Zoon des menschen. En Petrus zeide tot hem: Heer! zegt gij deze gelijkenis tot
- 42 ons, of ook tot allen? En de Heer zeide: Wie dan is de getrouwe en voorzichtige huisverzorger, dien de heer over zijne huishouding zal stellen, om ter rechter tijd het bescheiden deel spijze
- 43 te geven? Welgelukzalig die slaaf, dien zijn heer, als hij komt, zal vinden
- 44 alzoo doende. Waarlijk ik zeg u, dat hij hem over al zijne goederen stellen zal.
- 45 Maar indien die slaaf in zijn hart zou zeggen: Mijn heer vertoeft te komen; en zou beginnen de knechten en de dienstmaagden te slaan, en te eten en te drinken en
- 46 dronken te worden; dan zal de heer van dien slaaf komen ten dage, waarop hij het niet verwacht, en ter ure, die hij niet weet; en zal hem in stukken houwen, ^a en zijn deel zetten bij de
- 47 ontrouwen. ^b En die slaaf, die den wil zijns heeren geweten, en zich niet bereid, noch naar zijnen wil gedaan heeft, zal met vele [slagen]
- 48 geslagen worden; maar die [dien] niet geweten, en gedaan heeft dingen, die slagen waardig zijn, zal met weinige geslagen worden. En een iegelijk, wien veel gegeven is, van dien zal veel geëischt worden; en wien men veel toevertrouwd heeft, van dien zal
- 49 men nog meer eischen. Ik ben gekomen, om vuur op de aarde te werpen; en wat wil ik, indien het reeds
- 50 ontstoken is? Maar ik moet met een doop gedoopt worden, en hoe word ik geperst, totdat het volbracht
- 51 is! Meent gij, dat ik gekomen ben, om vrede te geven op de aarde? Neen, zeg ik u, maar veeleer ver-
- 52 deeldheid. Want van nu aan

^a) Lett. „in tweeën snijden.” — ^b) Of „ongeloovigen.”

zullen er vijf in één huis verdeeld zijn; drie zullen verdeeld zijn ^a tegen twee, 53 en twee tegen drie: vader tegen zoon, en zoon tegen vader; moeder tegen dochter, en dochter tegen moeder; een schoonmoeder tegen hare schoondochter, en een schoondochter tegen 54 hare schoonmoeder. En hij zeide ook tot de scharen: Wanneer gij een ^b wolk ziet opgaan van het westen, terstond zegt gij: Er komt regen; en het geschiedt 55 alzoo. En wanneer gij den zuidenwind [ziet] waaien, zegt gij: Er zal hitte zijn; 56 en het geschiedt. Huichelaars! het aanschijn der aarde en des hemels weet gij te onderscheiden, en hoe onderscheidt gij dezen tijd 57 niet? En waarom oordeelt gij ook uit uzelf niet, wat 58 recht is? Want als gij met uwen tegenpartijder voor de overheid gaat, zoo doe op den weg moeite om van hem ontslagen te worden; opdat hij u niet misschien voor den rechter trekke, en de rechter zal u den gerechtsdienaar overleve-

ren, ^c en de gerechtsdienaar zal u in de gevangenis werpen. ^d Ik zeg u, gij zult van daar geenszins uitgaan, totdat gij ook den laatsten penning betaald zult hebben.

XIII. — En er waren te dier tijd eenigen tegenwoordig, die hem boodschapten van de Galileërs, wier bloed Pilatus met hunne offeranden 2 gemengd had. En Jezus, antwoordende, zeide tot hen: Meent gij, dat deze Galileërs zondaars waren boven al de Galileërs, omdat zij zoo iets geleden hebben? 3 Neen, zeg ik u; maar indien gij u niet bekeert, zult gij allen desgelijks om- 4 komen. Of die achttien, op wie de toren in Silóam viel, en hen doodde; meent gij, dat deze schuldenaars waren boven al de menschen, die in Jeruzalem wonen? 5 Neen, zeg ik u; maar indien gij u niet bekeert, zult gij allen insgelijks omkomen. 6 En hij zeide deze gelijkenis: Iemand had een vijgeboom geplant in zijnen wijngaard; en hij kwam en zocht vrucht daarop, en

^a) R. „zal verdeeld zijn” en voegt dit bij „vader.” — ^b) R. „de.” — ^c) R. „u overlevere.” — ^d) R. „u werpe.”

- 7 vond [ze] niet. En hij zeide tot den wijngaardenier: Zie, drie jaren kom ik, zoekende vrucht op dezen vijgeboom, en vind [ze] niet; houw hem om! waartoe beslaat hij ook onnut-
- 8 telijk de aarde? En hij, antwoordende, zeide tot hem: Heer, laat hem nog dit jaar [staan], totdat ik om hem gegraven en mest
- 9 gelegd zal hebben; brengt hij dan vrucht voort, [laat hem staan], maar zoo niet, dan zult gij hem daarna omhOUwen.
- 10 En hij leerde op den sabbat in een der synagogen.
- 11 En zie, er was een vrouw, die een geest van krankheid achttien jaar gehad had, en zij was saamgebogen, en kon zich in het
- 12 geheel niet oprichten. En Jezus, haar ziende, riep [haar] tot zich, en zeide tot haar: Vrouw! gij zijt verlost van uwe krankheid.
- 13 En hij leide de handen op haar; en zij werd terstond weder recht, en verheer-
- 14 lijkte God. En de overste der synagoge, kwalijk nemende, dat Jezus op den sabbat genas, antwoordde en zeide tot de schare: Er zijn zes dagen, waarin men moet werken; komt dan in deze, en laat u genezen, en niet op den dag des sabbats!
- 15 De Heer dan antwoordde hem en zeide: Huichelaars!^a maakt niet een iegelijk van u op den sabbat zijn os of ezel van de kribbe los, en leidt [hem] heen om
- 16 [hem] te drenken? En deze, die een dochter Abrahams is, welke de satan, zie, achttien jaren gebonden had, moest die niet losgemaakt worden van dezen band op
- 17 den dag des sabbats? En toen hij dit zeide, werden al zijne tegenstanders beschaamd; en al de schare verblijdde zich over al de heerlijke dingen, die door hem geschiedden.
- 18 ^b En hij zeide: Waaraan is het koninkrijk Gods gelijk? en waarbij zal ik het
- 19 vergelijken? Het is gelijk aan een mosterdzaad, dat een mensch nam en in zijnen hof wierp; en het wies op, en werd tot een grooten boom, en de vogelen des hemels nestelden in zijne

^a) R. „Huichelaar.” — ^b) Zie Matth. XIII : 31; Mark. IV : 30.

- 20 takken. En hij zeide wederom: Waarbij zal ik het koninkrijk Gods vergelijken?
- 21 Het is gelijk aan een zuurdeeg, dat een vrouw nam, en verbergde in drie maten meels, totdat het geheel gezuurd was.
- 22 En hij reisde van de eene stad en dorp tot de andere, leerende, en richtende zijne reis naar Jeruzalem.
- 23 En er zeide een tot hem: Heer! [zijn er] maar weinigen, die behouden worden?
- 24 En hij zeide tot hen: Strijdt om in te gaan door de nauwe deur;^a want velen, zeg ik u, zullen zoeken in te gaan, en zullen niet kunnen.
- 25 Nadat de heer des huizes zal opgestaan zijn, en de deur zal gesloten hebben, en gij zult beginnen buiten te staan, en aan de deur te kloppen, zeggende: Heer,^b doe ons open! en hij zal antwoorden en tot u zeggen: Ik ken u niet, vanwaar gij
- 26 zijt; dan zult gij beginnen te zeggen: Wij hebben in uwe tegenwoordigheid gegeten en gedronken, en gij hebt in onze straten geleerd. En hij zal zeggen: Ik
- 28 zeg u, ik ken u niet, vanwaar gij zijt; wijkt van mij, al gij werkers der ongerechtigheid! Aldaar zal zijn weening en knersing der tanden, wanneer gij zult zien Abraham en Izaäk en Jakob en al de profeten in het koninkrijk Gods, maar u buitengeworpen.
- 29 En er zullen komen van oosten en westen, en van noorden en zuiden, en zullen aanzitten in het koninkrijk Gods. En ziet, er zijn laatsten, die de eersten zullen zijn; en er zijn eersten, die de laatsten zullen zijn.
- 30
- 31 Te dien dage kwamen er eenige farizeën, zeggende tot hem: Ga weg, en vertrek van hier; want Herodes wil u dooden. En hij zeide tot hen: Gaat heen, en zegt dien vos: Zie, ik werp duivelen uit, en volbreng genezingen, heden en morgen, en ten derden [dage] word ik voleindigd.
- 32 Doch ik moet heden en morgen en den volgenden [dag] voortgaan; want het kan niet, dat een profeet omkomt buiten Jeruzalem.
- 33 Jeruzalem, Jeruzalem! die
- 34

^a) R. „poort.” — ^b) R. „Heer, heer!”

de profeten doodt, en steenigt, die tot haar gezonden zijn, hoe menigmaal heb ik uwe kinderen willen bijeenvergaderen, gelijkewijs een hen hare kiekens onder de vleugelen, en gij hebt niet gewild! Zie, uw huis wordt u overgelaten.^a En^b ik zeg u, dat gij mij geenszins zult zien, totdat [de tijd] komt, dat gij zegt: Gezegend hij, die komt in den naam [des] Heeren!

XIV. — En het geschiedde, toen hij op den sabbat in het huis van een der oversten der farizeën gekomen was, om brood te eten, dat zij hem bespieden.

2 En zie, er was een zeker waterzuchtig mensch voor hem. En Jezus, antwoordende, sprak tot de wetgeleerden en farizeën, zeggende: Is het geoorloofd op den sabbat te genezen?

4 Maar zij zwegen stil. En hij nam hem en maakte hem gezond, en liet [hem] gaan.

5 En antwoordende, zeide hij tot hen: Van wien uwer zal een ezel of os in een put vallen, dat hij hem niet terstond zal optrekken op

6 den dag des sabbats? En zij konden hem hierop niet antwoorden.

7 En hij zeide tot de genoodigden een gelijkenis, bemerkende, hoe zij de vooraanzittingen verkozen,

8 zeggende tot hen: Wanneer gij door iemand ter bruiloft wordt genoodigd, zet u niet op de eerste zitplaats, opdat niet misschien een, waardiger dan gij, door

9 hem genoodigd zij; en hij, die u en hem genoodigd heeft, kome en tot u zegge: Geef dezen plaats; en dan zoudt gij beginnen met schaamte de laatste plaats

10 in te nemen. Maar wanneer gij genoodigd wordt, ga heen en zet u op de laatste plaats, opdat, wanneer hij komt, die u genoodigd heeft, hij tot u zegge: Vriend! ga hooger op. Dan zal het u eere zijn voor allen,^c die met u aanzitten.

11 Want een iegelijk, die zichzelf verhoogt, zal vernederd worden; en die zichzelf vernedert, zal verhoogd worden.

12 En hij zeide ook tot den gene, die hem genoodigd

^a) R. „woest gelaten.” — ^b) R. v. b. „voorwaar.” — ^c) R. „hen.”

- had: Wanneer gij een mid-
 dag- of avondmaal aan-
 richt, roep niet uwe vrien-
 den, noch uwe broeders,
 noch uwe bloedverwanten,
 noch rijke geburen; opdat
 niet misschien ook zij u
 13 gelding geschiede. Maar
 wanneer gij een maaltijd
 aanricht, noodig armen,
 verminkten, kreupelen,
 14 blinden; en gij zult welge-
 lukzalig zijn, omdat zij niet
 hebben, om u te vergelden;
 want het zal u vergolden
 worden in de opstanding
 der rechtvaardigen.
- 15 En toen een van hen, die
 mede aanzaten, deze din-
 gen hoorde, zeide hij tot
 hem: Welgelukzalig hij, die
 brood zal eten in het ko-
 16 ninkrijk Gods. Maar hij
 zeide tot hem: Een zeker
 mensch bereidde een groot
 avondmaal, en noodigde
 17 velen. En hij zond zijnen
 slaaf uit ter ure des avond-
 maals, om aan de genoo-
 digden te zeggen: Komt,
 want reeds zijn alle dingen
 18 gereed. En allen begonnen
 zich eenparig te veront-
 schuldigen. De eerste zeide
- tot hem: Ik heb een akker
 gekocht, en ik moet nood-
 zakelijk uitgaan en hem
 bezien; ik bid u, houd mij
 19 voor verontschuldigd. En
 een ander zeide: Ik heb vijf
 span ossen gekocht, en ik
 ga heen, om die te beproe-
 ven; ik bid u, houd mij voor
 20 verontschuldigd. En een
 ander zeide: Ik heb een
 vrouw getrouwd, en daar-
 21 om kan ik niet komen. En
 de ^a slaaf kwam terug, en
 boodschapte deze dingen
 aan zijnen heer. Toen werd
 de heer des huizes toornig,
 en zeide tot zijnen slaaf:
 Ga haastelijk uit in de stra-
 ten en stegen der stad, en
 breng de armen en ver-
 minkten en blinden en
 22 kreupelen ^b hier in. En de
 slaaf zeide: Heer! het is
 geschied, gelijk gij bevolen
 23 hebt, en nog is er plaats. En
 de heer zeide tot den slaaf:
 Ga uit op de wegen en heg-
 gen, en dwing [ze] in te
 komen, opdat mijn huis vol
 24 worde; want ik zeg u, dat
 niemand van die mannen,
 die genoodigd waren, mijn
 avondmaal smaken zal.
- 25 En vele scharen gingen

^a) R. „die.” — ^b) R. „kreupelen en blinden.”

- met hem; en hij, zich omkeerende, zeide tot hen: 33
 26 Indien iemand tot mij komt, en niet haat zijn vader en moeder en vrouw en kinderen en broeders en zusters, ja, zelfs ook zijn eigen leven, die kan mijn discipel 34
 27 niet zijn. En wie zijn kruis niet draagt, en mij navolgt, die kan mijn discipel niet 35
 28 zijn. Want wie van u, wilende een toren bouwen, zit niet eerst neder, en berekent de kosten, of hij ook heeft hetgeen tot voltooiing
 29 [noodig is]? Opdat niet mischien, als hij het fundament gelegd heeft, en niet kan voleindigen, allen, die het zien, hem beginnen te
 30 bespotten, zeggende: Deze mensch begon te bouwen, en kon het niet voleindigen.
 31 Of welk koning, uitgaande om zich met een anderen koning in den krijg te wikkelen, zit niet eerst neder en beraadslaagt, of hij machtig is met tien duizend te ontmoeten dengene, die met twintig duizend tegen hem komt? Zoo
 32 niet, dan zendt hij een gezantschap, terwijl deze nog verre is, en vraagt om vrede. Zoo dan een iegelijk van u, die niet verlaat alles, wat hij heeft, die kan mijn discipel niet zijn. Het zout dan ^a [is] goed; maar indien ook ^b het zout smakeloos geworden is, waarmede zal het smakelijk gemaakt worden? Het is noch voor het land, noch voor mest geschikt; men werpt het weg. Wie ooren heeft, om te hooren, die hoore!
- XV.** — En al de tollenaars en de zondaars naderden tot hem, om hem te hooren. En de farizeën en de schriftgeleerden murmurerden, zeggende: Deze ontvangt zondaars, en eet met hen. En hij sprak tot hen deze gelijkenis, zeggende: Welk mensch onder u, hebbende honderd schapen, en één van die verliezende, verlaat niet de negen en negentig in de woestijn, en gaat het verlorene na, totdat hij het 5 vindt? En als hij [het] gevonden heeft, legt hij [het] op zijne schouders, verblijd 6 zijnde. En te huis komende, roept hij de vrienden en de

^a) R. l. w. „dan.” — ^b) R. l. w. „ook.”

- geburen samen, zeggende tot hen: Weest blijde met mij, want ik heb mijn schaap gevonden, dat verloren was. Ik zeg u, dat er 7
alzoo blijdschap zal zijn in den hemel over één zondaar, die zich bekeert, [meer] dan over negen en negentig rechtvaardigen, die de bekeering niet van noode hebben.
- 8 Of welke vrouw, hebben- de tien drachmen, ^a indien zij één drachme verliest, ontsteekt niet een lamp, en veegt het huis, en zoekt zorgvuldig, totdat zij 9 [die] vindt? En als zij [die] gevonden heeft, roept zij de vriendinnen en de ge- burinnen samen, zeggende: Weest blijde met mij, want ik heb de drachme gevonden, die ik verloren had.
- 10 Alzoo, zeg ik u, is er blijdschap voor de engelen Gods over één zondaar, die zich bekeert.
- 11 En hij zeide: Een zeker 12 mensch had twee zonen. En de jongste van hen zeide tot den vader: Vader! geef mij het deel des goeds, dat [mij] toekomt. En hij deelde 13
hun het goed. En niet vele dagen daarna, de jongste zoon, alles bijeenvergaderd hebbende, is weggereisd naar een vergelegene land, en heeft aldaar zijn goed doorgebracht, levende los- 14
bandig. En toen hij alles verteerd had, werd er een groote hongersnood in dat land, en hij begon gebrek 15
te lijden. En hij ging heen, en vervoegde zich bij een der burgers van dat land; en die zond hem op zijn land, om de zwijnen te 16
weiden. En hij begeerde zijnen buik te vullen met den draf, dien de zwijnen aten; en niemand gaf hem 17
[dien]. En tot zichzelf gekomen zijnde, zeide hij: Hoe vele huurlingen mijns vaders hebben overvloed van brood, en ik verga 18
hier ^b van honger? Ik zal opstaan en tot mijnen vader gaan, en ik zal tot hem zeggen: Vader! ik heb gezondigd tegen den hemel 19
en voor u; ^c ik ben niet meer waardig uw zoon genoemd te worden; maak mij als een van uwe huurlingen.
- 20 En opstaande, ging hij tot

^a) Een drachme is ongeveer 40 cent. — ^b) R. l. w. „hier.” — ^c) R. v. b. „en.”

17 zijnen vader. En toen hij
 nog ver was, zag hem zijn
 vader, en werd met ontfer-
 ming bewogen, en toeloo-
 pende, viel hem om zijnen
 18 hals, en kuste hem. En de
 19 zoon zeide tot hem: Vader!
 ik heb gezondigd tegen den
 hemel en voor u; ^a ik ben
 niet meer waardig uw zoon
 20 genoemd te worden. Maar
 de vader zeide tot zijne
 slaven: Brengt voort het
 beste kleed, en doet [het]
 hem aan, en geeft een ring
 aan zijne hand, en voetzo-
 21 len aan de voeten; en brengt
 het gemeste kalf, en slacht
 [het]; en laat ons eten en
 22 vroolijk zijn. Want deze
 mijn zoon was dood, en is
 weder levend geworden; ^a
 hij was verloren, en is ge-
 vonden! En zij begonnen
 23 vroolijk te zijn. En zijn
 oudste zoon was in het veld;
 en toen hij kwam, en het
 huis genaakte, hoorde hij
 24 muziek en dans; en tot zich
 geroepen hebbende een van
 de knechten, vraagde, wat
 25 dat mocht zijn? En deze
 zeide tot hem: Uw broe-
 der is gekomen, en uw
 vader heeft het gemeste

kalf geslacht, omdat hij
 hem gezond wederontvan-
 26 gen heeft. Maar hij werd
 toornig, en wilde niet in-
 gaan. En ^b zijn vader ging
 27 uit, en bad hem. Doch hij,
 antwoordende, zeide tot zij-
 nen ^c vader: Zie, ik dien u
 zoovele jaren, en heb nooit
 uw gebod overtreden, en
 28 gij hebt mij nooit een bokje
 gegeven, opdat ik met
 mijne vrienden mocht voo-
 29 lijk zijn. Maar nu deze uw
 zoon gekomen is, die uw
 goed met hoeren doorge-
 bracht heeft, hebt gij voor
 hem het gemeste kalf ge-
 30 slacht. En hij zeide tot hem:
 Kind! gij zijt altijd bij mij,
 31 en al het mijne is uwe. Men
 behoorde dan vroolijk en
 blijde te zijn; want deze
 uw broeder was dood, en
 is weder levend geworden;
 en hij was verloren, en is
 gevonden.

XVI. — En hij zeide ook tot
 zijne discipelen: Er was een
 zeker rijk mensch, die een
 rentmeester had; en deze
 werd bij hem aangeklaagd,
 als die zijne goederen door-
 2 bracht. En hij riep hem, en
 zeide tot hem: Wat is dit,

^a) R. v. b. „en.” — ^b) R. „zoo . . . . dan.” — ^c) R. „den.”

- dat ik van u hoor? Doe rekening van uw rentmeesterschap; want gij zult niet meer rentmeester kunnen
- 3 zijn. En de rentmeester zeide bij zichzelve: Wat zal ik doen, dewijl mijn heer het rentmeesterschap van mij neemt? graven kan ik niet, te bedelen schaam
- 4 ik mij. Ik weet, wat ik doen zal, opdat, wanneer ik van het rentmeesterschap ontzet ben, ik in hunne huizen moge ontvangen worden.
- 5 En hij riep tot zich een iegelijk van de schuldenaars zijns heeren, en zeide tot den eersten: Hoeveel zijt gij mijnen heer schuldig? En hij zeide: Honderd vat olie. En hij zeide tot hem: Neem uw handschrift, en zit haastelijk neder, en schrijf vijftig.
- 7 Daarna zeide hij tot een anderen: En gij, hoeveel zijt gij schuldig? En hij zeide: Honderd mud tarwe. En hij zeide tot hem: Neem uw handschrift, en schrijf
- 8 tachtig. En de heer prees den onrechtvaardigen rentmeester, omdat hij voorzichtig gedaan had; want
- de zonen dezer eeuw zijn voorzichtiger in hun geslacht, dan de zonen des
- 9 lichts. En ik zeg u: maakt uzelf vrienden met den mammon der ongerechtigheid, opdat, wanneer het met u ten einde gaat, ^a gij ontvangen moogt worden in de eeuwige tabernakelen. Die getrouw is in het minste, is ook in het groote getrouw; en die in het minste onrechtvaardig is, is ook in het groote onrechtvaardig. Zoo gij dan in den ongerechtigen mammon niet getrouw zijt geweest, wie zal u het ware
- 12 toevertrouwen? En indien gij in eens anders [goed] niet getrouw zijt geweest, wie zal u het uwe geven?
- 13 Geen huisknecht kan twee heeren dienen; want of hij zal den eenen haten, en den anderen liefhebben, of hij zal den eenen aanhangen, en den anderen verachten; gij kunt niet God dienen en den mammon.
- 14 En al deze dingen hoorden ook de farizeën, die geldzuchtig waren, en zij
- 15 beschimpten hem. En hij

^a) d. i. „wanneer gij zult gestorven zijn.”

- zeide tot hen: Gij zijt het, die uzelfen rechtvaardigt voor de menschen, maar God kent uwe harten; want wat hoog is onder de menschen, is een gruwel voor
- 16 God. De wet en de profeten [zijn geweest] tot op Johannes; van dien tijd af wordt het evangelie van het koninkrijk Gods verkondigd, en een iegelijk dringt er met geweld bin-
- 17 nen. En het is lichter, dat de hemel en de aarde voorbijgaan, dan dat één tittel
- 18 der wet valle. Een iegelijk, die zijne vrouw verstoot, en een andere trouwt, doet overspel; en een iegelijk, die de van een man verstootene trouwt, doet overspel.
- 19 En er was een zeker rijk mensch, en hij was gekleed met purper en fijn lijnwaad, levende elken dag vroolijk
- 20 en prachtig. En er was een zeker arme, met name Lazarus, die aan zijne voor-
- 21 poort lag, vol zweren, en wenshende verzadigd te worden van de kruimkens, die van de tafel des rijken vielen; maar zelfs de honden kwamen en lekten zijne
- 22 zweren. En het geschiedde, dat de arme stierf, en door de engelen gedragen werd in den schoot van Abraham. En de rijke stierf ook, en
- 23 werd begraven. En in den hades ^a zijne oogen opslaande, zijnde in pijnen, zag hij Abraham van verre, en Lazarus in zijnen schoot.
- 24 En hij riep en zeide: Vader Abraham! ontferm u mijner, en zend Lazarus, opdat hij den top van zijnen vinger in het water doope, en mijne tong verkoele; want ik lijd smart in deze vlam.
- 25 Maar Abraham zeide: Kind! gedenk, dat gij uw goed ten volle ontvangen hebt in uw leven, en Lazarus desgelijks het kwade; en nu wordt hij hier ^b vertroost,
- 26 en gij lijdt smart. En boven dit alles, tusschen ons en u is een groote kloof gevestigd, zoodat die van hier tot u willen overgaan, niet kunnen, en die van dáár niet tot ons overkomen. En
- 27 hij zeide: Ik bid u dan, vader! dat gij hem zendt
- 28 tot mijns vaders huis; want ik heb vijf broeders; dat hij hun ernstig betuige, op-

^a) Plaats, waar de zielen der menschen na den dood heengaan. —

^b) R. l. w. „hier.”

dat ook zij niet komen aan
 29 deze plaats der pijn. Doch ^a
 Abraham zeide tot hem:
 Zij hebben Mozes en de
 profeten; dat zij die hooren.
 30 En hij zeide: Neen, vader
 Abraham! maar zoo iemand
 van de dooden tot hen heen-
 gaat, zij zullen zich bekee-
 31 ren. Doch hij zeide tot hem:
 Indien zij Mozes en de pro-
 feten niet hooren, zoo zul-
 len zij ook, al stond iemand
 uit de dooden op, zich niet
 laten overreden.

XVII. — En hij zeide tot
 zijne ^b discipelen: Het is
 onmogelijk, dat er geen er-
 gernissen komen; doch wee
 [hem], door wien zij kom-
 2 men! Het zou hem nutter
 zijn, dat een molensteen
 om zijnen hals gedaan, en
 hij in de zee geworpen
 ware, dan dat hij één van
 deze kleinen zou ergeren.
 3 Geeft acht op uzelfen! ^c In-
 dien uw broeder ^d zondigt,
 bestraf hem; en indien hij
 berouw heeft, vergeef het
 4 hem. En indien hij zeven-
 maal daags tegen u zon-
 digt, en zevenmaal ^e tot u
 wederkeert, zeggende: Ik

heb berouw, zoo zult gij
 hem vergeven.

5 En de apostelen zeiden
 tot den Heer: Vermeerder
 6 ons het geloof. En de Heer
 zeide: Zoo gij geloof hebt
 als een mosterdzaad, gij
 zoudt tot dezen moerbe-
 zieboom zeggen: Word
 ontworteld, en in de zee
 geplant! en hij zou u ge-
 7 hoorzamen. En wie van u
 heeft een slaaf, ploegende
 of hoedende, die tot hem,
 als hij van den akker in-
 komt, zal zeggen: Kom
 terstond hier, en zit aan?
 8 Maar zal hij niet tot hem
 zeggen: Bereid, wat ik te
 avond zal eten, en omgord
 u, en bedien mij, totdat ik
 zal gegeten en gedronken
 hebben; en eet en drink gij
 9 daarna? Dankt hij ook den ^f
 slaaf, omdat hij gedaan
 heeft hetgeen ^g bevolen
 10 was? Ik meen, neen. Alzoo
 ook gij, wanneer gij zult
 gedaan hebben al, wat u
 bevolen is, zoo zegt: Wij
 zijn onnutte slaven: ⁱ wij
 hebben gedaan, wat wij
 schuldig waren te doen.
 11 En het geschiedde, toen

^a) R. l. w. „Doch.” — ^b) R. „de.” — ^c) R. v. b. „En.” —
^d) R. v. b. „tegen u.” — ^e) R. v. b. „daags.” — ^f) R. „hadt.” —
^g) R. „dien.” — ^h) R. v. b. „hem.” — ⁱ) R. v. b. „want”

hij naar Jeruzalem reisde, dat hij door het midden van Samarië en Galiléa ging.

12 En toen hij in zeker dorp kwam, ontmoetten hem tien melaatsche mannen,

13 die van verre stonden; en zij verhieven hunne stem, zeggende: Jezus, Meester,

14 ontferm u onzer! En [hen] ziende, zeide hij tot hen: Gaat heen, en vertoont uzelf aan de priesters. En het geschiedde, terwijl zij heengingen, dat zij gereinigd werden. En een van hen, ziende, dat hij gezond gemaakt was, keerde weder, met groote stem God

16 verheerlijkende. En hij viel op het aangezicht aan zijne voeten, hem dankende; en deze was een Samaritaan.

17 En Jezus, antwoordende, zeide: Zijn niet de tien gereinigd geworden? en waar

18 zijn de negen? Zijn er geen gevonden, die wederkeeren, om Gode eer te geven,

19 dan deze vreemdeling? En hij zeide tot hem: Sta op, en ga heen; uw geloof heeft u behouden.

20 En gevraagd zijnde door de farizeën: Wanneer komt het koninkrijk Gods? antwoordde hij hun en zeide:

Het koninkrijk Gods komt niet met uiterlijk vertoon; en zij zullen niet zeggen: Ziet hier, of ziet daar! want ziet, het koninkrijk Gods is in het midden van u. En hij zeide tot de discipelen: Er zullen dagen komen, wanneer gij zult wenschen één der dagen van den Zoon des menschen te zien, en gij zult [dien] niet zien. En zij zullen tot u zeggen: Ziet hier, of ziet daar! gaat niet heen, en volgt niet. Want gelijk de bliksem schittert, die van het eene [einde] onder den hemel tot het andere onder den hemel straalt, zoo zal de Zoon des menschen zijn in zijnen dag.

25 Maar eerst moet hij veel lijden, en verworpen worden door dit geslacht. En gelijk het geschied is in de dagen van Noach, zóó zal het ook zijn in de dagen van den Zoon des menschen. Zij aten, zij dronken, zij namen ten huwelijk, zij werden ten huwelijk gegeven, tot den dag, dat Noach in de ark ging; en de zondvloed kwam, en verdoofde [hen] allen. Desgelijks ook, gelijk het geschiedde in de dagen van Lot: zij aten, zij

dronken, zij kochten, zij verkochten, zij plantten
 29 zij bouwden; maar op den dag, dat Lot van Sodom uitging, regende het vuur en zwavel van den hemel, en verdierf [hen] allen.
 30 Evenzoo zal het zijn ten dage, dat de Zoon des menschen geopenbaard zal
 31 worden. Te dien dage, wie op het dak zal zijn, en zijne vaten in huis, die kome niet af, om ze weg te nemen; en wie op den akker zijn zal, die keere desge-
 32 lijks niet terug. Gedenkt
 33 der vrouw van Lot! Al wie zijn leven zal zoeken te behouden, zal het verliezen; en al wie het zal verliezen,
 34 zal het behouden. Ik zeg u: in dien nacht zullen er twee op één bed zijn; de een zal weggenomen, en de ander zal achtergelaten worden.
 35 Twee zullen te zamen maken; de een zal weggenomen, en de ander zal achtergelaten worden. [Twee
 36 zullen op den akker zijn; de een zal weggenomen, en de ander zal achterge-
 37 laten worden.]^a En zij ant-

woordden en zeiden tot hem: Waar, Heer? En hij zeide tot hen: Waar het lichaam is, daar zullen ook^b de arenden vergaderd worden.

XVIII. — En hij zeide ook een gelijkenis tot hen, daartoe, dat zij altijd moesten^c bidden en niet vertragen,
 2 zeggende: Er was in zekere stad een zeker rechter, die God niet vreesde, en geen
 3 mensch ontzag. En er was in die stad een^d weduwe, en zij kwam tot hem, zeggende: Doe mij recht tegen-
 4 over mijne wederpartij. En hij wilde een tijd lang niet; maar daarna zeide hij bij zichzelf: Hoewel ik God niet vrees, en geen mensch
 5 ontzie, nochtans, omdat deze weduwe mij moeielijk valt, zal ik haar recht doen, opdat zij niet telkens kome,
 6 en mij het hoofd breke. En de Heer zeide: Hoort, wat de onrechtvaardige rechter
 7 zegt. Zou^e God dan geen recht doen zijnen uitverkorenen, die dag en nacht tot Hem roepen, en^f zou Hij ten hunnen opzichte lang-

^a) Dit vers ontbreekt in bijna alle oude handschriften. — ^b) R. l. w. „ook.” — ^c) R. „men bidden moest.” — ^d) R. v. b. „zekere.” — ^e) R. „Zal.” — ^f) R. „hoewel Hij . . . is.”

- 8 zaam zijn? Ik zeg u, dat Hij hun haastelijk recht doen zal. Doch de Zoon des menschen, als hij komt, zal hij ook geloof vinden op de aarde?
- 9 En hij zeide ook tot sommigen, die bij zichzelf vertrouwden, dat zij rechtvaardig waren, en de anderen niets achtten, deze
- 10 gelijkenis: Twee menschen gingen op in den tempel om te bidden, de een een farizeër, en de ander een tollenaar.
- 11 De farizeër, staande, bad aldus bij zichzelf: o God! ik dank U, dat ik niet ben gelijk de andere menschen: roofgierigen, onrechtvaardigen, overspelers, of ook gelijk deze
- 12 tollenaar. Ik vast tweemaal in de week, ik geef tienden van alles, wat ik bezit. En de tollenaar, van verre staande, wilde zelfs de oogen niet opheffen naar den hemel, maar sloeg op zijne borst, zeggende: o God! wees mij zondaar
- 14 genadig! Ik zeg u: deze ging af gerechtvaardigd naar zijn huis, meer dan gene^a; want ieder, die zichzelf verhoogt, zal vernederd worden, en die zichzelf vernedert, zal verhoogd worden.
- 15 En zij brachten ook de kinderkens tot hem, opdat hij ze mocht aanraken; doch de discipelen, [dit] ziende,
- 16 bestrafden ze. Maar Jezus, hen tot zich roepende, zeide: Laat de kinderkens tot mij komen, en verhindert hen niet; want derzulken is het koninkrijk
- 17 Gods. Voorwaar, ik zeg u: al wie het koninkrijk Gods niet zal ontvangen als een kindeken, die zal er geenszins ingaan.
- 18 ^b En een zeker overste vraagde hem, zeggende: Goede Meester! wat doende zal ik het eeuwige leven
- 19 beërven? En Jezus zeide tot hem: Wat noemt gij mij goed? Niemand [is] goed
- 20 dan één: God. Gij weet de geboden: „Gij zult geen overspel doen; gij zult niet doden; gij zult niet stelen; gij zult niet valsch getuigen; eer uwen vader en
- 21 uwe moeder.” En hij zeide: Al deze dingen heb ik onderhouden van mijne jonk-

^a) d. i. de een was gerechtvaardigd, de ander niet. — ^b) Zie Matth. XIX: 13; Mark. X: 13.

- 22 heid af. En Jezus, dit hoorende, zeide tot hem: Nog één ding ontbreekt u; verkoop al wat gij hebt, en verdeel het onder de armen, en gij zult een schat hebben in de hemelen ^a; en kom
- 23 herwaarts, volg mij. Maar toen hij dit hoorde, werd hij zeer bedroefd; want hij was
- 24 zeer rijk. Jezus nu ziende, dat hij zeer bedroefd werd, zeide: Hoe bezwaarlijk zullen zij, die goed hebben, in het koninkrijk Gods ingaan! Want het is lichter,
- 25 dat een kemel ga door het oog eener naald, dan dat een rijke in het koninkrijk
- 26 Gods inga. En die [dit] hoorden, zeiden: Wie kan dan behouden worden? En
- 27 hij zeide: De dingen, die onmogelijk zijn bij de menschen, zijn mogelijk bij
- 28 God. En Petrus zeide: Zie, wij hebben alles verlaten,
- 29 en zijn u gevolgd. En hij zeide tot hen: Voorwaar, ik zeg u, dat er niemand is, die verlaten heeft huis, of ouders, of broeders, of vrouw, of kinderen, om den wille van het koninkrijk
- 30 Gods, die niet zal veelvuldig wederontvangen in dezen tijd, en in de toekomende eeuw het eeuwige leven.
- 31 En hij nam de twaalven tot zich, en zeide tot hen: Ziet, wij gaan op naar Jeruzalem, en alles zal volbracht worden, wat aangaande den Zoon des menschen geschreven is door
- 32 de profeten. Want hij zal aan de volken overgeleverd worden, en hij zal bespot en smadelijk behandeld en bespuwd worden. En
- 33 [hem] gegeeseld hebbende, zullen zij hem dooden; en ten derden dage zal hij opstaan. En zij verstonden
- 34 geen van deze dingen, en dit woord was voor hen verborgen, en zij begrepen niet wat gezegd werd.
- 35 En het geschiedde, toen hij nabij Jericho kwam, dat een zeker blinde aan den
- 36 weg zat, bedelende. En hoorende de schare voorbijgaan, vroegde hij, wat
- 37 dit mocht zijn? En zij boodschapten hem, dat Jezus de Nazaréner voorbijging.
- 38 En hij riep, zeggende: Jezus, Zoon Davids, ontferm

^a) R. „in den hemel.”

39 u mijner! En die vooraan-
gingen bestrafden hem, op-
dat hij zwijgen zou; maar
hij riep des te meer: Zoon
Davids, ontferm u mijner!
40 En Jezus, stilstaande, be-
val, dat hij tot hem zou ge-
bracht worden. En toen hij
genaderd was, vraagde hij
41 hem, zeggende: Wat wilt
gij, dat ik u doen zal? En hij
zeide: Heer! dat ik ziende
42 worde. En Jezus zeide tot
hem: Word ziende! uw
geloof heeft u gezond ge-
43 maakt. En terstond werd
hij ziende, en volgde hem,
God verheerlijkende. En al
het volk, [dit] ziende, gaf
Gode lof.

XIX. — En hij kwam in, en
2 ging door Jericho. En zie,
[er was] een man, met name
geheeten Zacheüs; en hij
was een overste der tolle-
3 naren, en hij was rijk. En
hij zocht Jezus te zien, wie
hij was; en kon niet van-
wege de schare, omdat hij
4 klein van gestalte was. En
vooruitlopende, klom hij
op een wilden vijgeboom,
opdat hij hem mocht zien;
want hij zou door dien
5 [weg] voorbijgaan. En toen
Jezus aan die plaats kwam,
opwaarts ziende, zag hij

hem, en zeide tot hem:
Zacheüs! haast u en kom
af; want ik moet heden in
6 uw huis blijven. En hij
haastte zich en kwam af,
en ontving hem met blijd-
7 schap. En allen, die het za-
gen, murmureerden, zeg-
gende: Hij is tot een zondigen
man ingegaan, om
8 te herbergen. En Zacheüs
stond, en zeide tot den
Heer: Zie, de helft van
mijne goederen, Heer! geef
ik den armen; en indien ik
iemand iets ontnomen heb
door valsche aanklacht, dat
geef ik vierdubbel weder.
9 En Jezus zeide tot hem:
Heden is dezen huize heil
wedervaren, naardien ook
deze een zoon van Abraham
10 is. Want de Zoon des men-
schen is gekomen, om het
verlorene te zoeken en te
behouden.

11 En toen zij dit hoorden,
voegde hij daarbij, en zeide
een gelijkenis, omdat hij
nabij Jeruzalem was, en
zij meenden, dat het ko-
ninkrijk Gods terstond zou
12 openbaar worden. Hij zeide
dan: Zeker welgeboren
man reisde naar een ver-
gelegen land, om voor zich
een koninkrijk te ontvan-

- gen, en [dan] weder te
 13 keeren. En geroepen heb-
 bende zijne tien slaven, gaf
 hij hun tien ponden, en
 zeide tot hen: Doet handel,
 14 totdat ik kom. Maar zijne
 burgers haatten hem, en
 zonden hem een gezant-
 schap na, zeggende: Wij
 willen niet, dat deze over
 15 ons koning zij. En het ge-
 geschiedde, toen hij weder-
 kwam, na het koninkrijk
 ontvangen te hebben, dat
 hij zeide, dat die slaven tot
 hem zouden geroepen wor-
 den, aan wie hij het geld
 gegeven had; opdat hij
 16 weten mocht, wat een ieg-
 elijk met handelen gewon-
 nen had. En de eerste
 kwam, en zeide: Heer! uw
 pond heeft tien ponden er
 17 bij gewonnen. En hij zeide
 tot hem: Wel, goede slaaf!
 omdat gij in het minste ge-
 trouw zijt geweest, zoo heb
 18 gezag over tien steden. En
 de tweede kwam, en zeide:
 Heer! uw pond heeft vijf
 19 ponden gewonnen. En hij
 zeide ook tot dezen: En gij,
 20 wees over vijf steden. En
 een ander kwam, en zeide:
 Heer! ziehier uw pond,
 dat ik in een zweetdoek
 21 heb weggelegd; want ik
 vreesde u, omdat gij een
 straf mensch zijt; gij neemt
 weg, wat gij niet gelegd,
 en gij maait, wat gij niet
 22 gezaaid hebt. ^aHij zeide tot
 hem: Uit uwen mond zal
 ik u oordeelen, booze slaaf!
 gij wist, dat ik een straf
 mensch ben, nemende weg,
 wat ik niet gelegd, en
 maaiende, wat ik niet ge-
 23 zaaid heb. En waarom hebt
 gij mijn geld niet aan een ^b
 bank gegeven? En ik, ko-
 mende, zou het met rente
 24 opgevorderd hebben. En hij
 zeide tot hen, die daarbij
 stonden: Neemt het pond
 van hem weg, en geeft het
 dien, die de tien ponden
 25 heeft. (En zij zeiden tot
 hem: Heer! hij heeft tien
 26 ponden.) Want ik zeg u,
 dat aan een iegelijk, die
 heeft, zal gegeven worden;
 maar van hem, die niet
 heeft, van dien zal genomen
 worden ook wat hij heeft.
 27 Doch deze mijne vijanden,
 die niet hebben gewild, dat
 ik over hen koning zou
 zijn, brengt [hen] hier, en
 slaat [hen] voor mij dood.

^a) R. v. b. „Maar.” — ^b) R. „de.”

- 28 En dit gezegd hebbende, ging hij voor [hen] heen, en ging op naar Jeruzalem.
- 29 *a* En het geschiedde, toen hij nabij Bethfagé en Bethanië gekomen was, aan den berg, genaamd de Olijfberg, dat hij twee van zijne discipelen uitzond, zeggende: Gaat heen naar het dorp, dat tegenover [u] ligt, in hetwelk inkomende, zult gij een veulen vastgebonden vinden, waarop geen mensch ooit heeft gezeten; maakt het los, en brengt
- 31 [het]. En indien iemand u vraagt: Waarom maakt gij [het] los? zoo zult gij aldus tot hem zeggen: Omdat de Heer het van noode heeft.
- 32 En die uitgezonden waren, heengegaan zijnde, vonden het, gelijk hij hun gezegd
- 33 had. En toen zij het veulen losmaakten, zeiden de heeren van hetzelfde tot hen: Waarom maakt gij het veulen los? En zij zeiden: Omdat *b* de Heer het van noode heeft. En zij brachten het tot Jezus. En hunne kleederen op het veulen geworpen hebbende, zetten zij
- 36 Jezus daarop. En terwijl hij voortging, spreidden zij hunne kleederen onder [hem] op den weg.
- 37 En toen hij reeds de helling des Olijfbergs naderde, begon al de menigte der discipelen zich te verblijden en God te prijzen met groote stem over al de gezien hadden, zeggende: „Gezegend de Koning, die komt in den naam [des] Heeren!” *c* Vrede in den hemel, en heerlijkheid in den hooge. En sommige der farizeën uit de schare zeiden tot hem: Meester, bestraf uwe discipelen. En hij, antwoordende, zeide tot hen: Ik zeg u, zoo dezen zwijgen, zullen de steenen
- 41 roepen. En toen hij naderde, en de stad zag, weende hij over haar, zeggende: Och, of ook gij erkend hadt, ook nog in dezen uwen dag, wat tot uwen vrede [dient]! Maar nu is het verborgen voor uwe
- 43 oogen. Want er zullen dagen over u komen, dat uwe vijanden een wal rondom u zullen opwerpen, en zullen u omsingelen, en u van

a) Zie Matth. XXI; Mark. XI; Joh. XII: 12. — *b*) R. l. w. „omdat.” — *c*) Ps. CXVIII: 26.

44 alle zijden benauwen; en zij zullen u tot den grond nederwerpen, en uwe kinderen in u; en zullen in u geen steen op den anderen laten, daarom dat gij den tijd uwer bezoeking niet erkend hebt.

45 En gegaan zijnde in den tempel, begon hij uit te drijven, die daarin ver-

46 kochten en kochten, zeggende tot hen: Er staat geschreven: „Mijn huis is een huis des gebeds;”^a maar gij hebt het tot een roovershol gemaakt.^b

47 En hij leerde dagelijks in den tempel; en de overpriesters en de schriftgeleerden en de oversten des volks zochten hem om te
48 brengen. En zij vonden niet, wat zij doen zouden; want al het volk hing hem aan, om [hem] te hooren.

XX. — En het geschiedde op een der^c dagen, toen hij in den tempel het volk leerde, en het evangelie verkondigde, dat de overpriesters en de schriftgeleerden met de oudsten daarbij kwa-
2 men; en tot hem spraken, zeggende: Zeg ons, op

welk gezag gij deze dingen doet; of wie hij is, die u dit gezag heeft gegeven?

3 En hij, antwoordende, zeide tot hen: Ik zal u ook één

4 woord vragen, en zegt mij: De doop van Johannes, was die uit den hemel of uit

5 de menschen? En zij overlegden onder elkander, zeggende: Indien wij zeggen: Uit den hemel, zoo zal hij zeggen: Waarom hebt gij hem^d niet geloofd?

6 En indien wij zeggen: Uit de menschen, zoo zal al het volk ons steenigen; want het is overtuigd, dat Johannes een profeet was.

7 En zij antwoordden, dat zij
8 niet wisten van waar. En Jezus zeide tot hen: Zoo zeg ik u ook niet, op welk gezag ik deze dingen doe.

9 ^e En hij begon tot het volk deze gelijkenis te zeggen: Een^f mensch plantte een wijngaard, en verhuurde dien aan landlieden, en ging een langen tijd buiten

10 's lands. En toen de tijd daar was, zond hij tot de landlieden een slaaf, opdat zij hem van de vrucht des wijngaards geven zouden; maar

^a) Jes. LVI: 7. — ^b) Zie Jer. VII: 11. — ^c) R. „dier.” — ^d) R. v. b. „dan.” — ^e) Zie Matth. XXI: 33; Mark. XII: 1. — ^f) R. v. b. „zeker.”

- de landlieden sloegen hem, en zonden [hem] ledig weg.
- 11 En wederom zond hij een anderen slaaf; maar ook dien geslagen en smadelijk behandeld hebbende, zonden zij [hem] ledig weg.
- 12 En wederom zond hij een derden; maar ook dezen verwondden zij, en wierpen [hem] uit. En de heer des wijngaards zeide: Wat zal ik doen? Ik zal mijnen geliefden zoon zenden; wellicht als zij dezen zien, zullen zij ontzag [voor hem]
- 14 hebben. Maar toen de landlieden hem zagen, overlegden zij onder elkander, zeggende: Deze is de erfgenaam; "laat ons hem dooden, opdat de erfenis
- 15 onze worde. En toen zij hem buiten den wijngaard uitgeworpen hadden, doodden zij [hem]. Wat zal dan de heer des wijngaards hun
- 16 doen? Hij zal komen en deze landlieden ombrengen, en zal den wijngaard aan anderen geven. En toen zij [dit] hoorden, zeiden zij:
- 17 Dat zij verre! Maar hij zag hen aan, en zeide: Wat is dan dit, hetwelk geschre-
- ven staat: „De steen, dien de bouwlieden verworpen hebben, die is geworden tot een hoofd des hoeks?"^b
- 18 Een iegelijk, die op dien steen valt, zal verbrijzeld worden; en op wien hij vallen zal, dien zal hij verpletteren. En de overpriesters en de schriftgeleerden zochten te dier ure de handen aan hem te slaan; en zij vreesden het volk; want zij wisten, dat hij deze gelijkenis tegen hen gesproken had.
- 20 "En zij bespiedden [hem], en zonden verspieders uit, die veinsden rechtvaardig te zijn; opdat zij hem in [zijne] rede vangen mochten, ten einde hem aan de heerschappij en de macht des stadhouders over te
- 21 leveren. En zij vraagden hem, zeggende: Meester! wij weten, dat gij recht spreekt en leert, en den persoon niet aanneemt, maar den weg Gods leert
- 22 in waarheid. Is het ons geoorloofd den keizer schatting te geven, of niet? En hij, hunne arglistigheid bemerkende, zeide tot hen:

^a) R. v. b. „komt." — ^b) Ps. CXVIII: 22. — ^c) Zie Matth. XXII: 15; Mark. XII: 13.

- Wat verzoekt gij mij? 33 vrouw. In de opstanding dan, wien van dezen zal zij tot vrouw zijn? want de zeven hebben haar tot
- 24 Toont mij een denaar! Wiens beeld en opschrift heeft die? En zij, antwoordende, zeiden: Des keizers. En hij zeide tot hen: Geeft dan den keizer wat des keizers is, en Gode wat Gods is. En zij konden hem in [zijn] woord niet vatten voor het volk; en zich verwonderende over zijn antwoord, zwegen zij.
- 25 zers. En hij zeide tot hen: Geeft dan den keizer wat des keizers is, en Gode wat Gods is. En zij konden hem in [zijn] woord niet vatten voor het volk; en zich verwonderende over zijn antwoord, zwegen zij.
- 26 Gods is. En zij konden hem in [zijn] woord niet vatten voor het volk; en zich verwonderende over zijn antwoord, zwegen zij.
- 27 En tot [hem] kwamen sommige der sadduceën, die ontkennen, dat er een opstanding is, en vraagden hem, zeggende: Meester! Mozes heeft ons geschreven: zoo iemands broeder sterft, die een vrouw heeft, en hij kinderloos sterft, dat zijn broeder de vrouw nemen zal, en zijnen broeder zaad verwekken. Er waren nu zeven broeders; en de eerste nam een vrouw, en stierf kinderloos. En de tweede [nam de vrouw, en deze stierf kinderloos.]^a
- 28 hem, zeggende: Meester! Mozes heeft ons geschreven: zoo iemands broeder sterft, die een vrouw heeft, en hij kinderloos sterft, dat zijn broeder de vrouw nemen zal, en zijnen broeder zaad verwekken. Er waren nu zeven broeders; en de eerste nam een vrouw, en stierf kinderloos. En de tweede [nam de vrouw, en deze stierf kinderloos.]^a
- 29 En de derde nam haar; en desgelijks ook de zeven lieten geen kinderen na, en stierven. En het laatst van allen stierf ook de
- 30 stierf kinderloos. En de tweede [nam de vrouw, en deze stierf kinderloos.]^a
- 31 En de derde nam haar; en desgelijks ook de zeven lieten geen kinderen na, en stierven. En het laatst van allen stierf ook de
- 32 en stierven. En het laatst van allen stierf ook de
- 33 vrouw. In de opstanding dan, wien van dezen zal zij tot vrouw zijn? want de zeven hebben haar tot
- 34 vrouw gehad. En Jezus^b zeide tot hen: De zonen dezer eeuw huwen, en worden ten huwelijk gegeven. Maar die waardig zullen geacht zijn die eeuw te verwerven en de opstanding uit de dooden, zullen noch huwen, noch ten huwelijk gegeven worden; want zij kunnen ook niet meer sterfen; want zij zijn den engelen gelijk, en zijn zonen Gods, daar zij zonen der opstanding zijn. En dat de dooden opgewekt worden, heeft ook Mozes aangezezen in [de geschiedenis van] het doornbosch, als hij [den] Heer noemt „den God Abrahams, en den God Izaäks, en den God Jakobs;”^c doch Hij is niet een God van dooden, maar van levenden; want voor Hem leven allen. En sommige der schriftgeleerden, antwoordende, zeiden: Meester! gij hebt wél gesproken.
- 35 Maar die waardig zullen geacht zijn die eeuw te verwerven en de opstanding uit de dooden, zullen noch huwen, noch ten huwelijk gegeven worden; want zij kunnen ook niet meer sterfen; want zij zijn den engelen gelijk, en zijn zonen Gods, daar zij zonen der opstanding zijn. En dat de dooden opgewekt worden, heeft ook Mozes aangezezen in [de geschiedenis van] het doornbosch, als hij [den] Heer noemt „den God Abrahams, en den God Izaäks, en den God Jakobs;”^c doch Hij is niet een God van dooden, maar van levenden; want voor Hem leven allen. En sommige der schriftgeleerden, antwoordende, zeiden: Meester! gij hebt wél gesproken.
- 36 gegeven worden; want zij kunnen ook niet meer sterfen; want zij zijn den engelen gelijk, en zijn zonen Gods, daar zij zonen der opstanding zijn. En dat de dooden opgewekt worden, heeft ook Mozes aangezezen in [de geschiedenis van] het doornbosch, als hij [den] Heer noemt „den God Abrahams, en den God Izaäks, en den God Jakobs;”^c doch Hij is niet een God van dooden, maar van levenden; want voor Hem leven allen. En sommige der schriftgeleerden, antwoordende, zeiden: Meester! gij hebt wél gesproken.
- 37 opstanding zijn. En dat de dooden opgewekt worden, heeft ook Mozes aangezezen in [de geschiedenis van] het doornbosch, als hij [den] Heer noemt „den God Abrahams, en den God Izaäks, en den God Jakobs;”^c doch Hij is niet een God van dooden, maar van levenden; want voor Hem leven allen. En sommige der schriftgeleerden, antwoordende, zeiden: Meester! gij hebt wél gesproken.
- 38 kobs;”^c doch Hij is niet een God van dooden, maar van levenden; want voor Hem leven allen. En sommige der schriftgeleerden, antwoordende, zeiden: Meester! gij hebt wél gesproken.
- 39 leven allen. En sommige der schriftgeleerden, antwoordende, zeiden: Meester! gij hebt wél gesproken.
- 40 En zij durfden hem niets meer vragen.

^a) Velen laten de woorden tusschen [ ] weg. — ^b) R. v. b. „antwoordende.” — ^c) Exod. III : 6.

41 En hij zeide tot hen: Hoe
 zeggen zij, dat de Christus
 42 Davids zoon is? En David
 zelf zegt in het boek der
 psalmen: „De Heer heeft
 gezegd tot mijnen Heer:
 Zit aan mijne rechterhand,
 43 totdat Ik uwe vijanden zal
 gezet hebben tot een voet-
 44 bank uwer voeten.”^a David
 dan noemt hem „Heer”, en
 45 hoe is hij zijn zoon? En ten
 aanhoore van al het volk,
 zeide hij tot zijne disci-
 46 pelen: Wacht u voor de
 schriftgeleerden, die wil-
 len wandelen in lange klee-
 deren, en beminnen de be-
 groetingen op de markten,
 en de voorgestoelten in de
 synagogen, en de vooraan-
 zittingen in de maaltijden;
 47 die de huizen der weduwen
 opeten, en voor den schijn
 lange gebeden doen. Dezen
 zullen zwaarder oordeel
 ontvangen.

XXI. — ^b En opziende, zag
 hij de rijken hunne gaven
 in de schatkist werpen.

2 En hij zag ook een zekere
 arme weduwe twee pennin-
 3 gen ^c daarin werpen. En hij
 zeide: Waarlijk, ik zeg u,
 dat deze arme weduwe meer

dan allen heeft ingewor-
 4 pen. Want alle dezen heb-
 ben van hunnen overvloed
 ingeworpen tot de gaven
 Gods; maar deze heeft van
 haar gebrek al den leef-
 tocht, dien zij had, inge-
 worpen.

5 ^d En toen sommigen van
 den tempel zeiden, dat hij
 met schoone steenen en
 schenkingen versierd was,
 6 zeide hij: [Wat] deze din-
 gen [aangaat], die gij aan-
 schouwt, er zullen dagen
 komen, waarin geen steen
 op den anderen zal gelaten
 worden, die niet zal worden
 7 afgebroken. En zij vraag-
 den hem, zeggende: Mees-
 ter! wanneer zullen dan
 deze dingen zijn? en wat
 [is] het teeken, wanneer
 deze dingen zullen geschie-
 8 den? En hij zeide: Ziet toe,
 dat gij niet misleid wordt;
 want velen zullen komen
 onder mijnen naam, zeg-
 gende: Ik ben het; en de
 tijd is nabij gekomen! Gaat
 9 dan hen niet na. En wan-
 neer gij zult hooren van
 oorlogen en beroeringen,
 wordt niet verschrikt; want
 deze dingen moeten eerst

^a) Ps. CX: 1. — ^b) Zie Mark. XII: 41. — ^c) Ongeveer één cent. —

^d) Zie Matth. XXIV; Mark. XIII: 1.

- geschieden; maar niet ter-
 10 stond [is] het einde. Toen
 zeide hij tot hen: Volk zal
 opstaan tegen volk, en kon-
 inkrijk tegen koninkrijk.
 11 En er zullen groote aard-
 bevingen zijn in verschei-
 dene plaatsen, en hongers-
 nooden, en pestilentiën;
 en er zullen schrikverwek-
 kende dingen en groote
 teekenen van den hemel
 12 geschieden. Maar vóór dit
 alles, zullen zij hunne han-
 den aan u slaan en [u] ver-
 volgen, [u] overleverende
 in synagogen en gevangen-
 nissen; en gij zult getrok-
 ken worden voor koningen
 en stadhouders, om mijns
 13 naams wil. Maar het zal u
 tot een getuigenis strek-
 14 ken. Neemt dan in uwe har-
 ten voor, van te voren niet
 te overdenken, [hoe] gij u
 15 verantwoordt zult. Want
 ik zal u mond en wijsheid
 geven, welke al uwe tegen-
 standers niet zullen kun-
 nen tegenspreken of^a we-
 16 derstaan. En gij zult over-
 geleverd worden zelfs door
 ouders en broeders en
 bloedverwanten en vrien-
 den; en zij zullen er van
 17 u dooden. En gij zult door
 allen gehaat worden om
 18 mijns naams wil. En geen
 haar van uw hoofd zal ver-
 19 loren gaan. Gewint uwe
 zielen door uwe volhar-
 20 ding.^b Maar wanneer gij
 Jeruzalem door heirlegers
 omsingeld ziet, weet als-
 dan, dat hare verwoesting
 21 nabij gekomen is. Dat dan
 die in Judéa zijn, vlieden
 naar de bergen; en die in
 het midden van haar^c zijn,
 dat zij er uit trekken, en
 die op het land zijn, dat zij
 22 er niet ingaan. Want dit
 zijn dagen der wraak, op-
 dat alles vervuld worde,
 23 wat geschreven staat. Doch
 wee de zwangeren en de zo-
 genden in die dagen! want
 er zal groote nood zijn in
 het land, en toorn over^d
 24 dit volk. En zij zullen val-
 len door de scherpte des
 zwaards, en gevankelijk
 weggevoerd worden onder
 al de volken; en Jeruzalem
 zal door de volken vertre-
 den worden, totdat de tij-

^a) R. „noch.” — ^b) In den zin van Matth. XXIV: 13 en Luk. XVII: 33; door te volharden zouden zij het heil niet verliezen. And. vertalen: „Bezit uwe zielen door uwe volharding.” — ^c) d. i. van Jeruzalem. — ^d) R. „onder.”

den der volken vervuld zullen zijn. En er zullen teekenen zijn aan zon en maan en sterren, en op de aarde benauwdheid der volken, in radeloosheid, bij het bruisen van zee en watergolven ^a, daar den menschen het hart zal bezwijken van vrees en verwachting der dingen, die over het aardrijk zullen komen; want de krachten der hemelen zullen bewogen worden. En alsdan zullen zij den Zoon des menschen zien komen in een wolk, met kracht en groote heerlijkheid. Als nu deze dingen beginnen te geschieden, ziet omhoog, en heft uwe hoofden opwaarts, omdat uwe verlossing nabij is.

29 En hij zeide tot hen een gelijkenis: Ziet den vijgeboom en al de boomen;

30 wanneer zij reeds uitspruiten, zoo weet gij, [dit] ziende, uit uzelf, dat de zomer reeds nabij is.

31 Zoo ook gij, wanneer gij deze dingen ziet geschieden, weet, dat het koninkrijk Gods nabij is. Voorwaar, ik zeg u, dat dit ge-

slacht geenszins zal voorbijgaan, totdat alles zal geschied zijn. De hemel en de aarde zullen voorbijgaan, maar mijne woorden zullen geenszins voorbijgaan. En geeft acht op uzelf, dat uwe harten niet misschien bezwaard worden met brasserij en dronkenschap en zorgvuldigheden des levens, en die dag u plotseeling overvalle! Want gelijk een strik zal hij komen over allen, die op den ganschen aardbodem wonen. Waakt dan, te allen tijd biddende, dat gij moogt waardig geacht worden te ontvlieden al deze dingen, die geschieden zullen, en te bestaan voor den Zoon des menschen.

37 Des daags nu was hij leerende in den tempel; en des nachts ging hij uit, en vernachtte op den berg,

38 genaamd de Olijffberg. En al het volk kwam des morgens vroeg tot hem in den tempel, om hem te hooren.

XXII. — En het feest der ongezuurde brooden, genaamd pascha, was nabij;

2 en de overpriesters en de

^a) R. „als zee en watergolven bruisen.”

- schriftgeleerden zochten, hoe zij hem ombrengen zouden; want zij vreesden
- 3 het volk. ^a En de satan voer in Judas, die bijgenaamd was Iskariot, zijnde uit het
- 4 getal der twaalven. En hij ging heen, en sprak met de overpriesters en hoofdliden, hoe hij hem hun zou
- 5 overleveren. En zij waren verblijd, en kwamen over-
- 6 een hem geld te geven. En hij beloofde het, en zocht gelegenheid, om hem hun over te leveren buiten het volk om.
- 7 En de dag der ongezuurde brooden kwam, waarop het pascha moest geslacht
- 8 worden. En hij zond Petrus en Johannes uit, zeggende: Gaat heen, en bereidt ons het pascha, opdat wij [het]
- 9 eten mogen. En zij zeiden tot hem: Waar wilt gij, dat
- 10 wij [het] bereiden? En hij zeide tot hen: Ziet, als gij in de stad ingaat, zal u een mensch ontmoeten, dragende een kruik waters; volgt hem in het huis, waar
- 11 hij ingaat. En gij zult zeggen tot den heer van het huis: De Meester zegt u: Waar is de eetzaal, waar ik het pascha met mijne
- 12 discipelen eten zal? En hij zal u een groote, toegeruste opperzaal wijzen, bereidt
- 13 [het] aldaar. En zij, heengaande, vonden het, gelijk hij hun gezegd had, en bereidden het pascha.
- 14 En toen de ure gekomen was, zat hij aan, en de twaalf^b apostelen met hem.
- 15 En hij zeide tot hen: Ik heb grootelijks begeerd^c, dit pascha met u te eten, vóór
- 16 dat ik lijde. Want ik zeg u, dat ik geenszins meer daarvan eten zal, totdat het vervuld zal zijn in het
- 17 koninkrijk Gods. En als hij een drinkbeker genomen, en gedankt had, zeide hij: Neemt dezen, en deelt [hem] onder elkander!
- 18 Want ik zeg u, dat ik geenszins drinken zal van de vrucht des wijnstoks, totdat het koninkrijk Gods
- 19 zal gekomen zijn.^d En hij nam brood, en toen hij gedankt had, brak hij [het], en gaf [het] hun, zeggende: Dit is mijn lichaam, dat

^a) Zie Matth. XXVI: 14; Mark. XIV: 10. — ^b) „Twaalf” ontbreekt in vele handschriften. — ^c) Lett. met begeeren heb ik begeerd. — ^d) Zie Matth. XXVI: 26; Mark. XIV: 22; 1 Kor. XI: 23.

- voor u gegeven wordt, doet dit tot mijne gedachtenis.
- 20 Desgelijks ook den drinkbeker, naden maaltijd, zeggende: Deze drinkbeker [is] het nieuwe verbond in mijn bloed, dat voor u ver-
- 21 goten wordt. Doch ziet, de hand desgenen, die mij overlevert, [is] met mij aan
- 22 de tafel. En de Zoon des menschen gaat wel heen, gelijk besloten is; doch wee dien mensch, door wien hij
- 23 overgeleverd wordt! En zij begonnen onder elkander te vragen, wie van hen het
- 24 toch mocht zijn, die dat doen zou. En er werd ook
- 25 twist onder hen, wie van hen geacht moest worden de meeste te zijn. En hij
- 26 zeide tot hen: De koningen der volken heerschen over hen, en die gezag over hen voeren, worden weldoeners
- 27 genoemd. Doch gij niet alzoo! maar de meeste onder u, die zij gelijk de minste, en de voorganger, als een
- 28 die dient. Want wie [is] meerder, die aanzit, of die dient? [Is het] niet die aanzit? Maar ik ben in het midden van u, als een die dient.
- 29 zoekingen. En ik verordineer u een koninkrijk, gelijkterwijs mijn Vader het
- 30 mij verordineerd heeft; opdat gij eet en drinkt aan mijne tafel in mijn koninkrijk, en zit op tronen, oordeelende de twaalf stammen Israëls.
- 31 En de Heer zeide: Simon, Simon! zie, de satan heeft ulieden zeer begeerd, om
- 32 te ziften als de tarwe; maar ik heb voor u gebeden, opdat uw geloof niet ophoude; en gij, als gij eens zult bekeerd zijn, versterk uwe
- 33 broeders. En hij zeide tot hem: Heer! ik ben bereid, met u zelfs in de gevangenis en in den dood te gaan.
- 34 Maar hij zeide: Ik zeg u, Petrus! de haan zal heden niet kraaien, eer gij driemaal geloochend hebt, dat
- 35 gij mij kent. En hij zeide tot hen: Toen ik u uitzond, zonder beurs, en zak, en voetzolen, heeft u ook iets ontbroken? En zij zeiden:
- 36 Niets. Hij zeide dan tot hen: Maar nu, wie een beurs heeft, die neme [ze], desgelijks ook een zak; en die er geen heeft, verkoope zijn kleed, en koope een zwaard.
- 37 Want ik zeg u, dat nog dit,

- hetwelk geschreven staat, aan mij volbracht moet worden: „En hij was onder de misdadigers gerekend.”^a Want ook de dingen, mij aangaande, hebben een
- 38 einde. En zij zeiden: Heer! zie hier twee zwaarden. En hij zeide tot hen: Het is genoeg.
- 39 En uitgaande, vertrok hij, gelijk hij gewoon was, naar den Olijfberg; en hem volgden ook de ^b discipelen.
- 40 ^c En toen hij aan de plaats gekomen was, zeide hij tot hen: Bidt, dat gij niet in
- 41 verzoeking komt. En hij verwijderde zich van hen omtrent een steenworp; en
- 42 knielde neder, en bad, zeggende: Vader! och of Gij wildet dezen drinkbeker van mij wegnemen! doch niet mijn wil, maar de uwe
- 43 geschiede. En hem verscheen een engel van den hemel, die hem versterkte.
- 44 En in zwaren strijd zijnde, bad hij te ernstiger. En zijn zweet werd gelijk groote druppelen bloeds, die op
- 45 de aarde affliepen. En van het gebed opstaande, kwam hij tot de ^b discipelen, en
- 46 vond hen slapende van droefheid. En hij zeide tot hen: Waarom slaapt gij? staat op en bidt, opdat gij niet in verzoeking komt.
- 47 ^d Terwijl hij nog sprak, zie een schare; en een van de twaalven, die genaamd was Judas, ging hen voor, en naderde Jezus, om hem te kussen. En Jezus zeide tot hem: Judas! levert gij den Zoon des menschen
- 48 over met een kus? En die om hem heen waren, ziende wat er geschieden zou, zeiden tot hem: Heer! zullen wij met het zwaard slaan?
- 50 En een uit hen sloeg den slaaf des hoogepriesters, en hieuw zijn rechteroor af.
- 51 En Jezus, antwoordende, zeide: Laat het tot hiertoe! en zijn oor aangeraakt heb-
- 52 bende, heelde hij hem. En Jezus zeide tot de overpriesters en de hoofdlieden des tempels en de oudsten, die tegen hem gekomen waren: Zijt gij uitgegaan met zwaarden en stokken als tegen een roo-
- 53 ver? Toen ik dagelijks met u was in den tempel; hebt gij de handen tegen mij niet

^a) Jes. LIII: 12. — ^b) R. „zijne.” — ^c) Zie Matth. XXVI: 36; Mark. XIV: 32; Joh. XVIII: 9. — ^d) R. v. b. „En.”

uitgestoken; maar dit is uwe ure en de macht der duisternis.

54 En zij grepen hem, en leidden [hem weg], en brachten [hem] in het huis des hoogepriesters. En Petrus volgde van verre. En toen zij vuur ontstoken hadden in het midden van het voorhof, en zij te samen nederzaten, zat Petrus in het midden van hen. En zekeredienstmaagd, ziende hem bij het vuur zitten, en hem aanstarende, zeide: Ook deze was met hem. 57 Maar hij verloochende hem, zeggende: Vrouw! ik ken hem niet. En kort daarna een ander, hem ziende, zeide: Ook gij zijt van hen. Maar Petrus zeide: Mensch! 59 ik ben 't niet. En na verloop van omtrent één uur, bevestigde het een ander, zeggende: In waarheid, ook deze was met hem, want hij is ook een Galileër. Maar Petrus zeide: Mensch! ik weet niet, wat gij zegt. En terstond, terwijl hij nog 61 sprak, kraaide de haan. En de Heer, zich omkeerende,

zag Petrus aan; en Petrus werd indachtig het woord des Heeren, hoe hij hem gezegd had: Eer de haan zal gekraaid hebben, zult gij mij driemaal verloochenen. En Petrus, ^a naar buiten gaande, weende bitterlijk.

62 En de mannen, die hem ^b vasthielden, bespotten en sloegen hem; en hem bedekkende, ^c vraagden zij hem, zeggende: Profeteer, wie het is, die u geslagen heeft? En vele andere dingen zeiden zij tegen hem, lasterende.

66 En toen het dag geworden was, vergaderden de oudsten des volks en de overpriesters en schriftgeleerden, en brachten hem in hunnen raad, zeggende: Indien gij de Christus zijt, zeg het ons? En hij zeide tot hen: Indien ik het u zeg, gij zult het niet geloven; en indien ik u ^d vragen zou, gij zoudt mij niet antwoorden, noch loslaten. ^e 69 Maar ^f van nu aan zal de Zoon des menschen gezeten zijn aan de rechter-

^a) V. l. w. „Petrus.” — ^b) R. „Jezus.” — ^c) R. v. b. „sloegen hem op het aangezicht, en” . . . . . — ^d) R. v. b. „ook.” — ^e) V. l. w. „noch loslaten.” — ^f) R. l. w. „Maar.”

70 hand der kracht Gods. En zij zeiden allen: Zijt gij dan de Zoon Gods? En hij zeide tot hen: Gij zegt, dat ik 71 het ben. En zij zeiden: Wat hebben wij nog getuigenis van noode? want wijzelven hebben het uit zijnen mond gehoord.

XXIII. ^a — En de geheele menigte van hen stond op, en leidde hem tot Pilatus.

2 En zij begonnen hem te beschuldigen, zeggende: Wij hebben bevonden, dat deze ons ^b volk afkeerig maakt, en verbiedt den keizer schatting te geven, zeggende, dat hijzelf Christus, 3 een koning, is. En Pilatus vraagde hem, zeggende: Zijt gij de Koning der Joden? En hij antwoordde hem en zeide: Gij zegt het. 4 En Pilatus zeide tot de overpriesters en de scharen: Ik vind geen schuld in 5 dezen mensch. En zij hielden te sterker aan, zeggende: Hij zet het volk op, leerende door geheel Judéa, begonnen hebbende van Galiléa tot hiertoe. 6 Toen nu Pilatus van Galiléa hoorde, vraagde hij,

of die mensch een Galiléër 7 was? En vernemende, dat hij uit het gebied van Herodes was, zond hij hem tot Herodes, die ook zelf in die dagen te Jeruzalem 8 was. En toen Herodes Jezus zag, was hij zeer verblijd; want hij was sedert lang begeerig geweest hem te zien, omdat hij veel van hem gehoord had; en hij hoopte eenig teeken door hem te zien geschieden. 9 En hij vraagde hem met vele woorden; doch hij antwoordde hem niets. En de overpriesters en de schriftgeleerden stonden, en beschuldigden hem heftig. En 11 Herodes met zijne krijgslieden, hem met verachting behandeld en bespot hebbende, deed hem een blinkend kleed aan, en zond 12 hem weder tot Pilatus. En Pilatus en Herodes werden op dien dag vrienden met elkander; want zij waren te voren in vijandschap tegen elkander. 13 En Pilatus, de overpriesters en de oversten en het volk bijeengeroepen hebbende, zeide tot hen: Gij 14

^a) Zie Matth. XXVII; Mark. XV; Joh. XVIII: 28 en XIX. — ^b) R. „het.”

hebt dezen mensch tot mij gebracht, als een, die het volk afkeerig maakt; en ziet, ik heb [hem] in uwetegenwoordigheid verhoord, en heb in dezen mensch geen schuld gevonden, aangaande hetgeen waarover gij hem aanklaagt. Ja, ook Herodes niet; want ik heb u tot hem gezonden, en ziet, er is door hem niets gedaan, dat des doods waardig is. Zoo zal ik hem dan kastijden en loslaten. En hij moest hun op het feest éénen loslaten. ^a Doch al de menigte riep tegelijk, zeggende: Weg met dezen! en laat ons Barabbas los! die wegens zeker oproer, dat in de stad geschied was, en wegens moord in de gevangenis geworpen was. Pilatus dan ^b riep [hun] wederom toe, willende Jezus loslaten. Maar zij riepen er tegen in, zeggende: Kruisig, kruisig hem! En hij zeide ten derden maal tot hen: Wat heeft deze dan kwaads gedaan? Ik heb geen schuld des doods in hem gevonden. Ik zal hem

dan kastijden en loslaten. 23 Maar zij hielden aan met groot geroep, eischende, dat hij zou gekruisigd worden; en hun en der overpriesteren geroep behield 24 de overhand. En Pilatus oordeelde, dat hun eisch 25 geschieden zou. En hij liet ^c dengene los, die wegens oproer en moord in de gevangenis geworpen was, dien zij geëischt hadden; en Jezus gaf hij over tot hunnen wil.

26 En toen zij hem wegleidden, namen zij zekeren Simon van Cyréne, komende van den akker, en leiden hem het kruis op, om het 27 achter Jezus te dragen. En een groote menigte van het volk en van vrouwen volgde hem, die ^d weenden en 28 hem beklaagden. En Jezus, zich tot haar keerende, zeide: Dochters van Jeruzalem! weent niet over mij, maar weent over uzelf en over uwe kinderen! 29 Want ziet, er komen dagen, waarin men zeggen zal: Welgelukzalig de onvruchtbaren en de schootten, die niet gebaard, en de

^a) De echtheid van vs. 17 is twijfelachtig. — ^b) V. l. „En Pilatus.” —

^c) R. v. b. „hun.” — ^d) R. v. b. „ook.”

- borsten, die niet gezoogd hebben. Dan zullen zij beginnen te zeggen tot de bergen: Valt op ons! en tot de heuvelen: Bedekt ons!
- 31 Want indien zij dit doen aan het groene hout, wat zal aan het dorre geschieden? En er werden ook twee anderen, boosdoeners, geleid, om met hem gedood te worden.
- 32 En toen zij kwamen aan de plaats, genaamd Schedelplaats, kruisigden zij hem aldaar, en de boosdoeners, den een ter rechteren den ander ter linkerzijde. En Jezus zeide: Vader! vergeef hun, want zij weten niet, wat zij doen. En verdeelende zijne klederen, wierpen zij het lot.
- 33 En het volk stond en zag het aan. En ook de oversten met hen beschimpten [hem], zeggende: Anderen heeft hij verlost, dat hij zichzelf verlosse, indien hij de Christus is, de uitverkorene Gods. En ook de krijgsknechten, tot [hem] komende, bespotten hem, en boden hem zuren wijn aan, en zeiden: Indien gij
- de koning der Joden zijt, 38 verlos uzelfen! En er was ook een opschrift boven hem geschreven met grieksche en romeinsche en hebreuwsche letters: Deze is de koning der Joden.
- 39 En een van de boosdoeners, die gehangen waren, lasterde hem: Zijt gij niet de Christus? ^a verlos uzelfen en ons! Maar de andere, antwoordende, bestrafte hem, en zeide: Vreest gij ook God niet, daar gij in hetzelfde oordeel zijt? En wij toch rechtvaardig; want wij ontvangen hetgeen onze daden waard zijn; maar deze heeft niets onbehoorlijks gedaan.
- 40 En hij zeide tot Jezus: Heer! gedenk mijner, wanneer gij in uw koninkrijk zult komen. En Jezus zeide tot hem: Voorwaar, ik zeg u: Heden zult gij met mij in het paradijs zijn.
- 41 En het was omtrent de zesde ure, en er werd duisternis over het geheele land ^b tot de negende ure toe. En de zon werd verduisterd, en het voorhangsel des tempels scheurde

^a) R. „zeggende: Indien gij de Christus zijt.” — ^b) Of „aarde.”

46 doormidden. En Jezus, roepende met groote stem, zeide: Vader! in uwe handen beveel^a ik mijnen geest. En toen hij dit gezegd had, stierf hij. De
47 hoofdman over honderd nu, ziende wat geschied was, verheerlijkte God, en zeide:
48 Waarlijk, deze mensch was rechtvaardig. En al de scharen, die samengekomen waren om dit te aanschouwen, gezien hebbende de dingen, die geschied waren, keerden weder,
49 slaande op de^b borst. En al zijne bekenden stonden van verre, ook de vrouwen, die hem gevolgd waren van Galiléa, en zagen dit aan.
50 En zie, een man, met name Jozef, zijnde een raadsheer, een goed en
51 rechtvaardig man, (deze had niet mede bewilligd in hunnen raad en handel,) van Arimathéa, een stad der Joden, die ook zelf het koninkrijk Gods verwachtte; deze ging tot Pilatus, en verzocht om het
52 lichaam van Jezus. En toen hij [het] afgenomen had,

wikkelde hij het in zijn lijnwaad, en leide hem^c in een graf, in een rots uitgehouwen, waarin nog nooit
54 iemand gelegd was. En het was de dag der voorbereiding, en de sabbat brak aan.
55 En^d de vrouwen, die met hem gekomen waren uit Galiléa, volgden, en aanschouwden het graf, en hoe zijn lichaam gelegd was.
56 En wedergekeerd zijnde, bereidden zij specerijen en balsemen, en op den sabbat rustten zij naar het gebod.

XXIV. ^e — En op den eersten dag der week, zeer vroeg in den morgen, gingen zij naar het graf, dragende de specerijen, die zij bereid
2 hadden. ^f En zij vonden den steen afgewenteld van het
3 graf. En ingegaan zijnde, vonden zij het lichaam van
4 den Heer Jezus niet. En het geschiedde, als zij daarover in verlegenheid waren, zie, twee mannen stonden bij haar in blinkende kleedren. En toen zij zeer bevreesd werden, en het aangezicht ter aarde bogen, zeiden zij tot haar: Waar-

^a) R. „wil ik bevelen.” — ^b) R. „hunne.” — ^c) R. „het.” —

^d) R. v. b. „ook.” — ^e) Zie Matth. XXVIII; Mark. XVI; Joh. XX. —

^f) R. v. b. „en sommigen met haar.”

- om zoekt gij den levende
 6 onder de dooden? Hij is
 hier niet, maar hij is opge-
 staan. Gedenkt, hoe hij tot
 u gesproken heeft, toen hij
 7 nog in Galiléa was, zeg-
 gende: De Zoon des men-
 schen moet overgeleverd
 worden in de handen der
 zondige menschen, en ge-
 kruisigd worden, en ten
 8 derden dage opstaan. En
 zij werden indachtig zijner
 9 woorden. En wedergekeerd
 zijnde van het graf, bood-
 schapten zij al deze dingen
 aan de elven en aan al de
 10 anderen. Het waren nu Ma-
 ria Magdaléna, en Johanna,
 en Maria, de [moeder] van
 Jakobus, en de anderen met
 haar, die dit tot de aposte-
 11 len zeiden. En hare woor-
 den schenen hun als ijdel
 geklap, en zij geloofden
 12 haar niet. Doch Petrus, op-
 staande, liep naar het graf,
 en nederbukkende, zag hij
 de linnen doeken, liggende
 alleen; en hij ging naar
 huis, zich verwonderende
 over hetgeen geschied was.
 13 En zie, twee van hen gin-
 gen op denzelfden dag naar
 een dorp, dat zestig sta-
 diën^a van Jeruzalem ver-
 wijderd was, welks naam
 14 [was] Emmaus; en zij sprak-
 ken samen onder elkander
 over al deze dingen, die er
 15 gebeurd waren. En het ge-
 geschiedde, terwijl zij samen
 spraken, en elkander ond-
 ervraagden, dat Jezus zelf
 naderde en met hen ging;
 16 maar hunne oogen werden
 gehouden, dat zij hem niet
 17 kenden. En hij zeide tot
 hen: Welke woorden [zijn]
 dit, die gij, wandelende,
 met elkander wisselt? en
 [waarom] ziet gij droevig?
 18 En de een, wiens naam
 [was] Kléopas, antwoordende,
 zeide tot hem: Zijt
 gij alleen een vreemdeling
 te Jeruzalem, en weet niet
 de dingen, die dezer dagen
 19 daarin geschied zijn? En
 hij zeide tot hen: Welke?
 En zij zeiden tot hem: De
 dingen aangaande Jezus
 den Nazaréner, welke een
 profeet was, krachtig in
 werk en woord, voor God
 20 en al het volk. En hoe onze
 overpriesters en oversten
 hem overgeleverd hebben
 tot het oordeel des doods,
 en hem gekruisigd hebben.

^a) Zestig stadiën zijn ruim twee uren.

- 21 En wij hoopten, dat hij degene was, die Israël verlossen zou; doch ook, bij dit alles, is het heden de derde dag, sedert deze dingen geschied zijn. Maar ook eenige vrouwen uit ons hebben ons ontsteld, die vroeg in den morgen aan het graf geweest zijn; en zijn lichaam niet vindende, kwamen zij, en zeiden, dat zij ook een gezicht van engelen gezien hadden, die zeggen, dat hij leeft. En sommigen van hen, die met ons zijn, gingen naar het graf, en vonden het zoo, gelijk ook de vrouwen gezegd hadden; maar hem zagen zij niet.
- 25 En hij zeide tot hen: O onverstandigen en tragen van hart, om te gelooven al wat de profeten gesproken hebben! Moest de Christus niet deze dingen lijden, en in zijne heerlijkheid ingaan?
- 27 En begonnen hebbende van Mozes en van al de profeten, leide hij hun uit, in al de Schriften, hetgeen van hem [geschreven stond.]
- 28 En zij naderden het dorp, waar zij heengingen; en hij hield zich, alsof hij verder wilde gaan. En zij dwongen hem, zeggende: Blijf bij ons, want het is tegen den avond, en de dag is gedaald. En hij ging in, om bij hen te blijven. En het geschiedde, toen hij met hen aanzat, dat hij het brood nam, en zegende, en [het] gebroken hebbende, gaf hij [het] hun. En hunne oogen werden geopend, en zij herkenden hem; en hij verdween uit hun gezicht.
- 32 En zij zeiden tot elkander: Was ons hart niet brandende in ons, toen hij tot ons sprak op den weg, en toen hij ons de Schriften opende? En opstaande terzelfder ure, keerden zij weder naar Jeruzalem, en vonden de elven, en die met hen waren, samenvergaderd, welke zeiden: De Heer is waarlijk opgestaan, en is aan Simon verschenen. En zij vertelden hetgeen op den weg [geschied was], en hoe hij hun bekend was geworden in het breken des broods. En terwijl zij van deze dingen spraken, stond hij ^a zelf in het

^a) R. „Jezus.”

- midden van hen, en zeide
 37 tot hen: Vrede zij u! En zij,
 verschrikt en bevreesd ge-
 worden zijnde, meenden,
 dat zij een geest zagen.
 38 En hij zeide tot hen: Waar-
 om zijt gij ontroerd? en
 waarom komen er in uwe
 harten overleggingen op?
 39 Ziet mijne handen en mijne
 voeten, dat ik het zelf ben;
 betast mij en ziet; want een
 geest heeft geen vleesch en
 beenen, gelijk gij ziet, dat
 40 ik heb. En dit zeggende,
 toonde hij hun de handen
 41 en de voeten. En toen zij
 het van blijdschap nog
 niet geloofden, en zich ver-
 wonderden, zeide hij tot
 hen: Hebt gij hier iets te
 42 eten? En zij gaven hem een
 stuk van een gebraden
 visch, en van honigraten.
 43 En hij nam en at [het] voor
 44 hunne oogen. En hij zeide
 tot hen: Dit [zijn] de woor-
 den, die ik tot u sprak,
 toen ik nog bij u was, dat
 het alles moest vervuld
 worden, hetgeen van mij
 geschreven staat in de wet
 van Mozes en de profeten en
 45 de psalmen. Toen opende
 hij hun verstand, opdat zij
 46 de Schriften verstonden, en
 zeide tot hen: Alzoo staat
 er geschreven, en alzoo
 moest de Christus lijden
 en uit de dooden opstaan
 47 ten derden dage; en in zij-
 nen naam gepredikt wor-
 den bekeering en verge-
 ving van zonden onder al
 de volken, beginnende van
 48 Jeruzalem. En gij zijt ge-
 49 tuigen van deze dingen. En
 ziet, ik zend de belofte
 mijns Vaders op u; maar
 blijft gij in de stad,^a tot-
 dat gij zult aangedaan zijn
 met kracht uit den hooge.
 50 En hij leidde hen uit tot
 aan Bethanië, en zijne han-
 den opheffende, zegende
 51 hij hen.^b En het geschiedde,
 terwijl hij hen zegende, dat
 hij van hen scheidde, en
 werd opgenomen in den
 52 hemel. En zij aanbaden
 hem, en keerden weder
 naar Jeruzalem met groote
 53 blijdschap. En zij waren
 voortdurend in den tempel,
 prijzende en lovende God.^c

^a) R. v. b. „Jeruzalem.” — ^b) Zie Mark. XVI: 19; Hand. I: 9. —
^c) R. v. b. „Amen.”

HET EVANGELIE

NAAR

JOHANNES.

I. — In den beginne was het
Woord; en het Woord was
bij God; en het Woord was
God. Dit was in den be-
ginne bij God. Alle dingen
zijn door hetzelfde gewor-
den, en zonder hetzelfde is
niet één ding geworden,
dat geworden is. In het-
zelfde was [het] leven, en
het leven was het licht der
mensen. En het licht
schijnt in de duisternis, en
de duisternis heeft het niet
begrepen.

Er was een mensch ge-
zonden van God; zijn naam
was Johannes. Deze kwam
tot een getuigenis, om van
het licht te getuigen, opdat
allen door hem gelooven
zouden. Hij was het licht
niet, maar [kwam], opdat
hij van het licht getuigen
zou. Dit was het waarach-
tige licht, hetwelk, ko-

10 rende in de wereld, iede-
ren mensch verlicht. Hij
was in de wereld, en de
wereld is door hem gewor-
den, en de wereld heeft
11 hem niet gekend. Hij is ge-
komen tot het zijne, en de
zijnen hebben hem niet aan-
12 genomen; maar zoo velen
hem aangenomen hebben,
hun gaf hij het recht kinde-
ren Gods te worden, hun die
in zijnen naam gelooven;
13 die niet uit den bloede,
noch uit den wil des vlee-
sches, noch uit den wil des
mans, maar uit God ge-
boren zijn.

14 En het Woord is vleesch
geworden, en heeft onder
ons gewoond (en wij heb-
ben zijne heerlijkheid aan-
schouwd, een heerlijkheid
als eens eeniggeborenen
van een vader) vol van
15 genade en waarheid. (Jo-

- hannes getuigt van hem, en heeft geroepen, zeggende: Deze was het, van wien ik zeide: Die na mij komt, is vóór mij geworden, ^a want hij was eer dan
- 16 ik.) Want ^b uit zijne volheid hebben wij allen ontvangen, ook genade voor
- 17 genade. Want de wet is door Mozes gegeven; de genade en de waarheid is door Jezus Christus geworden.
- 18 Niemand heeft ooit God gezien; de eeniggeboren Zoon, die in den schoot des Vaders is, die heeft [Hem] verklaard.
- 19 En dit is de getuigenis van Johannes, toen de Joden priesters en Levieten uit Jeruzalem gezonden hadden, om hem te vragen:
- 20 Wie zijt gij? En hij beleet en loochende het niet; en beleet: Ik ben de Christus
- 21 niet. En zij vraagden hem: Wat dan? Zijt gij Elia? En hij zeide: Ik ben het niet. Zijt gij de profeet? En hij
- 22 antwoordde: Neen. Zij zeiden dan tot hem: Wie zijt gij? opdat wij antwoord geven hun, die ons gezonden hebben; wat zegt gij
- 23 van uzelfen? Hij zeide: Ik [ben de] stem eens roependen in de woestijn: „Maakt den weg [des] Heeren recht!” ^c gelijk Jesaja, de profeet, gesproken heeft.
- 24 En zij waren gezonden ^d uit de farizeën; en zij vraagden hem en zeiden tot hem: Waarom doopt gij dan, indien gij de Christus niet zijt, noch Elia, noch de profeet? Johannes antwoordde hun, zeggende: Ik doop met water; ^e midden onder u staat een, dien gij niet
- 27 kent, die na mij komt, wien ik niet waardig ben, den riem zijner voetzool te ont-
- 28 binden. Deze dingen geschiedden in Bethanië, ^f over de Jordaan, waar Johannes was doopende.
- 29 Des anderen daags zag hij ^g Jezus tot zich komen, en zeide: Zie het Lam Gods, dat de zonde der
- 30 wereld wegneemt! Deze is het, van wien ik zeide: Na

^a) „Is vóór mij geworden”, d. i. „heeft den voorrang boven mij.” —
^b) R. „Eu.” — ^c) Jes. XL: 3. — ^d) R. „de afgezonden waren.” —
^e) R. „maar hij staat midden onder u, dien gij niet kent; die is het, die na mij komt, welke vóór mij geworden is, wien ik niet waardig ben,” enz. — ^f) R. „Bethábara.” — ^g) R. „Johannes.”

mij komt een man, die vóór mij geworden is, ^a want hij
 31 was eer dan ik. En ik kende hem niet; maar opdat hij aan Israël openbaar zou worden, daarom ben ik gekomen; doopende met water. En Johannes getuigde, zeggende: Ik heb den Geest zien nederdalen uit den hemel, gelijk een duif, en hij
 33 bleef op hem. En ik kende hem niet; maar die mij gezonden heeft om te doopen met water, die had mij gezegd: Op wien gij den Geest zult zien nederdalen, en op hem blijven, die is het, welke met den Heiligen
 34 Geest doopt. En ik heb gezien, en heb getuigd, dat deze is de Zoon van God.
 35 Des anderen daags wederom stond Johannes en twee van zijne discipelen.
 36 En ziende op Jezus, die daar wandelde, zeide hij:
 37 Zie het Lam Gods! En de twee discipelen hoorden hem dit zeggen, en volgden
 38 Jezus. En Jezus zich omkeerende, en ziende hen
 39 volgen, zeide tot hen: Wat zoekt gij? En zij zeiden tot hem: Rabbi! (hetwelk, over-

gezet, wil zeggen: Meester) waar hebt gij uw verblijf?
 40 Hij zeide tot hen: Komt en ziet! Zij dan ^b kwamen en zagen, waar hij zijn verblijf had, en zij bleven dien dag bij hem. ^c Het was omtrent
 41 de tiende ure. Andréas, de broeder van Simon Petrus, was een van de twee, die het van Johannes gehoord hadden, en hem gevolgd
 42 waren. Deze vond eerst zijnen eigen broeder Simon, en zeide tot hem: Wij hebben gevonden den Messias, hetwelk, overgezet, is:
 43 Christus. En hij leidde hem tot Jezus. ^e Jezus, hem aanziende, zeide: Gij zijt Simon, de zoon van Jona, gij zult genoemd worden Kefas, (hetwelk overgezet
 44 wordt: steen. ^d) Des anderen daags wilde hij ^e heengaan naar Galiléa, en Jezus ^f vond Filippus, en zeide tot hem: Volg mij.
 45 Filippus nu was van Bethesda, uit de stad van Andréas en Petrus. Filippus vond Nathanaël, en zeide tot hem: Wij hebben dien gevonden, van wien Mozes in de wet geschreven heeft

^a Zie de noot op vs. 15. — ^b R. l. w. „dau.“ — ^c R. v. b. „En.“ — ^d Of „Petrus.“ — ^e R. „Jezus.“ — ^f R. l. w. „Jezus.“

- en de profeten, Jezus, den
 zoon van Jozef, van Naza-
 47 reth. En Nathanaël zeide
 tot hem: Kan uit Nazareth
 iets goeds zijn? Filippus
 zeide tot hem: Kom en zie.
 48 Jezus zag Nathanaël tot
 zich komen, en zeide van
 hem: Zie, waarlijk een Is-
 raëliet, in wien geen be-
 49 drog is. Nathanaël zeide
 tot hem: Vanwaar kent gij
 mij? Jezus antwoordde en
 zeide tot hem: Eer u Filip-
 pus riep, toen gij onder den
 vijgeboom waart, zag ik u.
 50 Nathanaël antwoordde en
 zeide tot hem: Rabbi! gij
 zijt de Zoon Gods, gij zijt de
 51 Koning Israëls. Jezus ant-
 woordde en zeide tot hem:
 Omdat ik u gezegd heb: Ik
 zag u onder den vijgeboom,
 zoogelooft gij; gij zult groo-
 ter dingen zien dan deze.
 52 En hij zeide tot hem: Voor-
 waar, voorwaar, ik zeg ulie-
 den: van nu aan ^a zult gij
 den hemel zien geopend,
 en de engelen Gods opklim-
 mende en nederdalende op
 den Zoon des menschen.
- II.** — En op den derden dag
 was er een bruiloft te Kana
 in Galiléa; en de moeder
- 2 van Jezus was aldaar. En
 Jezus was ook genoodigd
 en zijne discipelen tot de
 3 bruiloft. En toen er wijn
 ontbrak, zeide de moeder
 van Jezus tot hem: Zij heb-
 4 ben geen wijn. Jezus zeide
 tot haar: Vrouw! wat heb
 ik met u te doen? mijne ure
 5 is nog niet gekomen. Zijne
 moeder zeide tot de dienst-
 knechten: Al wat hij u zeg-
 6 gen zal, doet dat. En aldaar
 waren zes steenen water-
 vaten gesteld, naar de rei-
 niging der Joden, hou-
 dende elk twee of drie
 7 metrétén. Jezus zeide tot
 hen: Vult de watervaten
 met water. En zij vulden ze
 8 tot boven toe. En hij zeide
 tot hen: Schept nu, en
 draagt het tot den hof-
 meester; en zij droegen het.
 9 Toen nu de hofmeester het
 water, dat wijn geworden
 was, geproefd had, (en
 hij wist niet, vanwaar die
 was, maar de dienstknech-
 ten, die het water geschept
 hadden, wisten het,) zoo
 riep de hofmeester den
 10 bruidegom, en zeide tot
 hem: Iedereen zet eerst
 den goeden wijn op, en als

^a) V. l. w. „van nu aan.”

men veel gedronken heeft, alsdan den minderen; gij hebt den goeden wijn tot nu toe bewaard. Dit begin der teekenen deed Jezus te Kana in Galiléa, en openbaarde zijne heerlijkheid; en zijne discipelen geloofden in hem. Daarna ging hij af naar Kapernaüm, hij en zijne moeder en zijne broeders en zijne discipelen, en zij bleven aldaar niet vele dagen.

13 En het pascha der Joden was nabij, en Jezus ging 14 op naar Jeruzalem. En hij vond in den tempel, die ossen en schapen en duiven verkochten, en de wisselaars daar zittende. En een geesel van touwtjes gemaakt hebbende, dreef hij [hen] allen uit den tempel, ook de schapen en de ossen; en het geld der wisselaars stortte hij uit, en 16 keerde de tafels om; en zeide tot hen, die de duiven verkochten: Neemt deze dingen van hier weg; maakt niet het huis mijns Vaders tot een huis van koophandel. ^a Zijne discipelen werden indachtig, dat er ge-

schreven staat: „De ijver van uw huis verteert mij.” ^b

18 De Joden dan antwoordden en zeiden tot hem: Welk teeken toont gij ons, dat gij deze dingen doet?

19 Jezus antwoordde en zeide tot hen: Breekt dezen tempel af, en in drie dagen zal ik hem oprichten. De Joden zeiden dan: Zes en veertig jaren is aan dezen tempel gebouwd, en zult gij dien in drie dagen 21 oprichten? Maar hij zeide [dit] van den tempel zijns 22 lichaams. Daarom, toen hij opgestaan was uit de dooden, werden zijne discipelen indachtig, dat hij dit ^c gezegd had; en zij geloofden de Schrift en het woord, dat Jezus gesproken had.

23 En toen hij te Jeruzalem was op het pascha, op het feest, geloofden velen in zijnen naam, ziende zijne 24 teekenen, die hij deed. Maar Jezus zelf vertrouwde zich hun niet toe, omdat hij allen 25 kende; en omdat hij niet noodig had, dat iemand getuigen zou van den mensch, want hijzelf wist, wat in den mensch was.

^a) R. v. b. „En.” — ^b) R. „heeft mij verteerd.” — Ps. LXIX : 9. —

^c) R. v. b. „tot hen.”

III. — En er was een mensch uit de farizeën, zijn naam was Nicodémus, een overste der Joden; deze kwam des nachts tot hem, ^a en zeide tot hem: Rabbi! wij weten, dat gij zijt een leeraar van God gekomen; want niemand kan deze teekenen doen, die gij doet, zoo God niet met hem is. Jezus antwoordde en zeide tot hem: Voorwaar, voorwaar, ik zeg u: tenzij iemand opnieuw ^b geboren wordt, hij kan het koninkrijk Gods niet zien. Nicodémus zeide tot hem: Hoe kan een mensch geboren worden, oud zijnde? Kan hij andermaal in den schoot zijner moeder ingaan, en geboren worden? Jezus antwoordde: Voorwaar, voorwaar, ik zeg u: zoo iemand niet geboren wordt uit water en Geest, hij kan in het koninkrijk Gods niet ingaan. Hetgeen uit het vleesch geboren is, is vleesch; en hetgeen uit den Geest geboren is, is geest. Verwonder u niet, dat ik u gezegd

heb: Gijlieden moet op nieuw geboren worden. De wind waait, waarheen hij wil, en gij hoort zijn geluid, maar gij weet niet, vanwaar hij komt, en waar hij heengaat; alzoo is een iegelijk, die uit den Geest geboren is. Nicodémus antwoordde en zeide tot hem: Hoe kunnen deze dingen geschieden? Jezus antwoordde en zeide tot hem: Zijt gij een leeraar van Israël, en weet gij deze dingen niet? Voorwaar, voorwaar, ik zeg u: wij spreken, wat wij weten, en getuigen, wat wij gezien hebben; en gijlieden neemt onze getuigenis niet aan. Indien ik u de aardsche dingen gezegd heb, en gij niet gelooft, hoe zult gij gelooven, indien ik u de hemelsche zeg? En niemand is opgevaren in den hemel, dan die uit den hemel nedergekomen is, de Zoon des menschen, die in den hemel is. En gelijk Mozes de slang in de woestijn verhoogd heeft, alzoo moet de Zoon

^a) R. „Jezus.” — ^b) Het is niet alleen „wederom”, of „voor de tweede maal”, maar geheel opnieuw, als een nieuwe bron van leven, en een nieuw uitgangspunt. In Luk. I: 3 is hetzelfde woord vertaald door „van voren aan.”

- des menschen verhoogd
 15 worden; opdat een iegelijk,
 die in hem gelooft, niet
 verderve, maar ^a het eeu-
 16 wige leven hebbe. Want
 alzoo lief heeft God de we-
 reld gehad, dat Hij zijnen
 eeniggeboren Zoon gege-
 ven heeft, opdat een iegel-
 17 eeuwige leven hebbe. Want
 God heeft zijnen Zoon niet
 gezonden in de wereld, op-
 dat Hij de wereld oordeelen
 zou, maar opdat de wereld
 door hem zou behouden
 18 worden. Die in hem ge-
 looft, wordt niet geoor-
 deeld; maar die niet ge-
 looft, is reeds geoordeeld,
 omdat hij niet heeft geloofd
 in den naam des eenigge-
 19 boren Zoons van God. En
 dit is het oordeel, dat het
 licht in de wereld gekomen
 is, en de menschen hebben
 de duisternis liever gehad
 dan het licht; want hunne
 20 werken waren boos. Want
 een iegelijk, die kwaad
 doet, haat het licht, en
 komt tot het licht niet, op-
 dat zijne werken niet be-
 21 straft worden. Maar die de
 waarheid doet, komt tot
 het licht, opdat zijne wer-
 ken openbaar worden, dat
 zij in God gedaan zijn.
- 22 Na dezen kwam Jezus en
 zijne discipelen in het land
 van Judéa, en vertoefde
 daar met hen, en doopte.
 23 En Johannes doopte ook te
 Enon bij Salim, omdat al-
 daar vele wateren waren;
 en zij kwamen daar, en
 24 werden gedoopt. Want Jo-
 hannes was nog niet in de
 25 gevangenis geworpen. Er
 ontstond dan woordenstrijd
 tusschen de discipelen van
 Johannes en een Jood ^b
 26 over reiniging. En zij kwa-
 men tot Johannes, en zei-
 den tot hem: Rabbi! die
 met u was over de Jordaan,
 wien gij getuigenis gaaft,
 zie, die doopt, en allen ko-
 27 men tot hem. Johannes ant-
 woordde en zeide: Een
 mensch kan geen ding aan-
 nemen, tenzij het hem uit
 28 den hemel gegeven zij. Gij-
 zelve geeft mij getuige-
 nis, dat ik gezegd heb: Ik
 ben de Christus niet; maar
 dat ik vóór hem uitgezon-
 29 den ben. Die de bruid heeft,
 is de bruidegom; maar de

^a) V. l. w. „niet verderve, maar.” — ^b) R. „de Joden.”

vriend des bruidegoms, die staat en hem hoort, verblijdt zich met blijdschap over de stem des bruidegoms. Deze mijne blijdschap is dan vervuld geworden. Hij moet wassen, maar ik minder worden. Die van boven komt, is boven allen; die uit de aarde is, is uit de aarde, en spreekt [als] uit de aarde. Die uit den hemel komt, is boven allen. En wat hij gezien en gehoord heeft, dat getuigt hij; en zijne getuigenis neemt niemand aan. Wie zijne getuigenis heeft aangenomen, heeft bezegeld, dat God waarachtig is. Want hij, dien God gezonden heeft, spreekt de woorden Gods; want God^a geeft den Geest niet met mate. De Vader heeft den Zoon lief, en heeft alle dingen in zijne hand gegeven. Die in den Zoon gelooft, heeft het eeuwige leven; maar wie den Zoon ongehoorzaam is,^b zal het leven niet zien, maar de toorn Gods blijft op hem.

IV. — Toen nu de Heer vernam, dat de farizeën gehoord hadden, dat Jezus

meer discipelen maakte en doopte dan Johannes; (hoevel Jezus zelf niet doopte, maar zijne discipelen) zoo verliet hij Judéa, en ging wederom^c naar Galiléa. En hij moest door Samarië gaan. Hij kwam dan naar een stad van Samarië, genaamd Sichar, nabij het land, dat Jakob zijnen zoon Jozef gaf. En aldaar was de fontein Jakobs. Jezus dan, vermoeid van de reis, zette zich zoo neder bij de fontein. Het was omtrent de zesde ure. Er kwam een vrouw uit Samarië om water te putten. Jezus zeide tot haar: Geef mij te drinken! (Want zijne discipelen waren naar de stad gegaan, om spijs te koopen.) De samaritaansche vrouw dan zeide tot hem: Hoe begeert gij, die een Jood zijt, van mij te drinken, die een samaritaansche vrouw ben? (Want de Joden hebben geen omgang met de Samaritanen.) Jezus antwoordde en zeide tot haar: Indien gij de gave Gods kendet, en wie hij is, die tot u zegt: Geef mij te drinken, gij

^a) V. l. „Hij.” — ^b) Of „wie niet gelooft in den Zoon.” — ^c) V. l. w. „wederom.”

- zoudt van hem hebben be-
geerd, en hij zou u levend
11 water gegeven hebben. De
vrouw zeide tot hem: Heer!
gij hebt niets om mede te
putten, en de put is diep;
vanwaar hebt gij dan het
12 levend water? Zijt gij meer-
der dan onze vader Jakob,
die ons den put gegeven
heeft? en hijzelf dronk
daaruit en zijne zonen en
13 zijn vee. Jezus antwoordde
en zeide tot haar: Ieder, die
van dit water drinkt, zal
14 wederom dorsten; maar al
wie drinken zal van het
water, dat ik hem geven
zal, dien zal in eeuwigheid
niet dorsten; maar het wa-
ter, dat ik hem zal geven,
zal in hem worden een fon-
tein van water, springende
tot in het eeuwige leven.
15 De vrouw zeide tot hem:
Heer! geef mij dat water,
opdat mij niet dorste, en ik
hier niet kome, om te put-
16 ten. Jezus zeide tot haar:
Ga heen, roep uwen man,
17 en kom hier. De vrouw ant-
woordde en zeide: Ik heb
geen man. Jezus zeide tot
haar: Gij hebt terecht ge-
zegd: Ik heb geen man. 18
Want vijf mannen hebt gij
gehad, en dien gij nu hebt,
is uw man niet; dit hebt gij
19 naar waarheid gezegd. De
vrouw zeide tot hem: Heer!
ik zie, dat gij een profet
20 zijt. Onze vaders hebben op
dezen berg aanbeden; en
gijlieden zegt, dat te Jeru-
zalem de plaats is, waar
21 men moet aanbidden. Jezus
zeide tot haar: Vrouw! ge-
loof mij, de ure komt, dat
gij noch op dezen berg,
noch te Jeruzalem den Va-
der zult aanbidden. Gij aan-
bidt, wat gij niet weet; wij
aanbidden, wat wij weten;
want het heil is uit de Jo-
23 den. Maar de ure komt, en
is nu, dat de ware aanbid-
ders den Vader aanbidden
zullen in geest^a en waar-
heid; want de Vader zoekt
ook dezulken, die Hem [al-
24 zoo] aanbidden. God is een
geest, en die Hem aanbid-
den, moeten [Hem] aanbid-
den in geest^a en waarheid.
25 De vrouw zeide tot hem: Ik
weet, dat de Messias komt,
die genoemd wordt Chris-
tus; wanneer die zal geko-
men zijn, zal hij ons alle
26 dingen verkondigen. Jezus

^a) Zie over het onderscheid tusschen Geest en geest de voorrede.

- zeide tot haar: Ik ben het,
 27 die met u spreek. En hierop kwamen zijne discipelen, en verwonderden zich, dat hij met een vrouw sprak. Nochtans zeide niemand: Wat vraagt gij? of wat
 28 spreekt gij met haar? De vrouw verliet dan haar watervat, en ging heen in de stad, en zeide tot de
 29 menschen: Komt, ziet een mensch, die mij alles gezegd heeft, wat ik gedaan heb! Is deze niet de Christus? Zij ^a gingen uit de
 30 stad, en kwamen tot hem. En intusschen vraagden hem de discipelen, zeggende: Rabbi, eet! Maar hij
 32 zeide tot hen: Ik heb een spijs om te eten, die gij niet
 33 weet. De discipelen dan zeiden tot elkander: Heeft hem iemand te eten ge-
 34 bracht? Jezus zeide tot hen: Mijne spijs is, dat ik doe den wil Desgenen, die mij gezonden heeft, en zijn
 35 werk volbrengende. Zegt gij niet: Het zijn nog vier maanden, en [dan] komt de oogst? Ziet, ik zeg u: heft uwe oogen op en aanschouwt de velden, want
 36 zij zijn reeds wit om te oogsten. ^b Die maait, ontvangt loon, en vergadert vrucht ten eeuwigen leven; opdat zich te zamen verblijde, die zaait zoowel als
 37 die maait. Want hierin is het woord waarachtig: Een ander is het, die zaait, en
 38 een ander, die maait, Ik heb u gezonden, om te maaien wat gij niet bearbeid hebt; anderen hebben het bearbeid, en gij zijt tot hunnen arbeid ingegaan.
 39 Velen nu der Samaritanen uit die stad geloofden in hem, om het woord der vrouw, die getuigde: Hij heeft mij alles gezegd, wat
 40 ik gedaan heb. Toen dan de Samaritanen tot hem gekomen waren, vraagden zij hem, bij hen te blijven; en hij bleef aldaar twee dagen.
 41 En er geloofden er veel meer om zijns words wil;
 42 en zij zeiden tot de vrouw: Wij gelooven niet meer om uws zeggens wil; want wij-zelfen hebben [hem] gehoord, en weten, dat deze waarlijk is ^c de Verlosser der wereld.
 43 En na de twee dagen ver-

^a) R. v. b. „dan.” — ^b) R. v. b. „En.” — ^c) R. v. b. „de Christus.”

trok hij van daar, en ging
 44 heen naar Galiléa; want
 Jezus zelf getuigde, dat
 een profeet in zijn eigen
 vaderland geen eer heeft.
 45 Toen hij dan in Galiléa
 kwam, ontvingen hem de
 Galileërs, gezien hebbende
 al de dingen, die hij te Je-
 ruzalem op het feest gedaan
 had; want ook zij waren
 46 naar het feest gegaan. Hij ^b
 kwam dan wederom te Ka-
 na in Galiléa, waar hij het
 water tot wijn gemaakt
 had. En er was een zeker
 hoveling te Kapernaüm,
 wiens zoon krank was.
 47 Deze, gehoord hebbende,
 dat Jezus uit Judéa in Ga-
 liléa gekomen was, ging
 tot hem, en vraagde hem,
 dat hij mocht afkomen, en
 zijnen zoon gezond maken,
 want hij lag op sterven.
 48 Jezus dan zeide tot hem:
 Tenzij gij teekenen en won-
 deren ziet, zult gij niet ge-
 49 looven. De hoveling zeide
 tot hem: Heer! kom af,
 50 eer mijn kind sterft. Jezus
 zeide tot hem: Ga heen,
 uw zoon leeft. En de mensch
 geloofde het woord, dat
 Jezus tot hem zeide, en

51 ging heen. En reeds terwijl
 hij heenging, kwamen zijne
 slaven hem te gemoet, en
 boodschapten, ^c dat zijn
 52 kind leefde. ^d Hij onder-
 zocht dan bij hen naar de
 ure, waarin het beter met
 hem geworden was. En zij
 zeiden tot hem: Gisteren
 te zeven ure verliet hem de
 53 koorts. De vader erkende
 dan, dat het in die ure
 [was], waarin Jezus tot
 hem gezegd had: Uw zoon
 leeft. En hij geloofde, hij
 54 en zijn geheele huis. Dit
 tweede teeken heeft Jezus
 wederom gedaan, toen hij
 uit Judéa in Galiléa geko-
 men was.

V. — Na dezen was er een
 feest der Joden, en Jezus
 2 ging op naar Jeruzalem. En
 er is te Jeruzalem, aan de
 Schaapspoort, een badwa-
 ter, dat in het Hebreeuwsch
 bijgenaamd wordt Bethes-
 da, hebbende vijf galerijen.
 3 In deze lag een ^e menigte
 van krankten, blinden, kreu-
 pelen, verdorden, [wach-
 tende op de beroering des
 4 waters. Want een engel
 daalde neder op zekeren
 tijd in het badwater, en

^a) V. l. w. „en ging heen.” — ^b) R. „Jezus.” — ^c) R. v. b. „zeg-
 gende.” — ^d) R. „uw kind leeft.” — ^e) R. v. b. „grootte.”

- bracht het water in beroering; die dan eerst daarin kwam, na de beroering van het water, werd gezond, door welke ziekte hij
- 5 ook bevangen was.]^a En aldaar was een zeker mensch, die acht en dertig jaren
- 6 krank gelegen had. Jezus, ziende dezen liggen, en wetende, dat hij reeds langen tijd [krank] was, zeide tot hem: Wilt gij gezond
- 7 worden? De kranke antwoordde hem: Heer! ik heb geen mensch, om mij te werpen in het badwater, wanneer het water in beroering gebracht wordt; en
- 8 terwijl ik kom, daalt een ander vóór mij neder. Jezus zeide tot hem: Sta op, neem uw beddeken op, en wandel.
- 9 En terstond werd de mensch gezond, en nam zijn beddeken op, en wandelde. En het was sabbat
- 10 op dien dag. De Joden zeiden dan tot hem, die genezen was: Het is sabbat, het is u niet geoorloofd het
- 11 beddeken op te nemen. Hij antwoordde hun: Die mij gezond gemaakt heeft, die heeft mij gezegd: Neem uw
- beddeken op, en wandel.
- 12 Zij vraagden hem dan: Wie is de mensch, die u gezegd heeft: Neem uw beddeken
- 13 op, en wandel? En die gezond gemaakt was, wist niet, wie hij was; want Jezus was ontweken, dewijl er een schare in die plaats
- 14 was. Daarna vond Jezus hem in den tempel, en zeide tot hem: Zie, gij zijt gezond geworden; zondig niet meer, opdat u niet
- 15 wat ergers geschiede! De mensch ging heen, en boodschapte den Joden, dat het Jezus was, die hem gezond
- 16 gemaakt had. En daarom vervolgden de Joden Jezus, [en zochten hem te dooden,]^b omdat hij deze dingen op den sabbat deed.
- 17 En Jezus antwoordde hun: Mijn vader werkt tot nu toe,
- 18 en ik werk [ook]. Daarom dan zochten de Joden te meer hem te dooden, omdat hij niet alleen den sabbat brak, maar ook zeide, dat God zijn eigen Vader was, zichzelf Gode evengelijk
- 19 makende. Jezus dan antwoordde en zeide tot hen: Voorwaar, voorwaar, ik

^a) De woorden tusschen [ ] in vs. 3 en 4 ontbreken in vele handschriften. — ^b) Deze woorden ontbreken in vele handschriften.

- zeg u: de Zoon kan niets van zichzelf doen, tenzij hij den Vader iets ziet doen; want al wat die doet, dat doet ook de Zoon desge-
 20 lijks. Want de Vader heeft den Zoon lief, en toont hem alles, wat Hijzelf doet; en Hij zal hem grooter werken toonen dan deze, opdat gij
 21 u verwondert. Want gelijk de Vader de dooden opwekt en levend maakt, zoo maakt ook de Zoon levend, die hij
 22 wil. Want ook de Vader oordeelt niemand, maar heeft al het oordeel aan den
 23 Zoon gegeven; opdat allen den Zoon eeren, gelijk zij den Vader eeren. Die den Zoon niet eert, eert den Vader niet, die hem gezon-
 24 den heeft. Voorwaar, voorwaar, ik zeg u: wie mijn woord hoort, en gelooft Hem, die mij gezonden heeft, die heeft het eeuwige
 leven, en komt niet in het oordeel, maar is uit den dood overgegaan in het le-
 25 ven. Voorwaar, voorwaar, ik zeg u: de ure komt, en is nu, dat de dooden zullen hooren de stem des Zoons van God, en die [ze] ge-
 hoord hebben, zullen leven.
 26 Want gelijk de Vader het leven heeft in zichzelf, zoo heeft Hij ook den Zoon gegeven, het leven te heb-
 27 ben in zichzelf; en heeft hem macht ^a gegeven om ook gericht te houden, omdat hij des menschen Zoon
 28 is. Verwondert u daarover niet; want de ure komt, waarin allen, die in de graven zijn, zijne stem zullen
 29 hooren, en zullen uitgaan, die het goede gedaan hebben, tot de opstanding des levens, en die het kwade
 gedaan hebben, tot de op-
 30 standing des oordeels. Ik kan van mijzelf niets doen. Gelijk ik hoor, oordeel ik, en mijn oordeel is rechtvaardig; want ik zoek niet mijnen wil, maar den wil Desgenen ^b, die mij ge-
 31 zonden heeft. Indien ik van mijzelf getuig, mijne getuigenis is niet waarachtig.
 32 Er is een ander, die van mij getuigt, en ik weet, dat de getuigenis, welke Hij van mij getuigt, waarachtig is.
 33 Gij hebt tot Johannes gezonden, en hij heeft der waarheid getuigenis gege-

^a) Zie de noot op Matth. IX: 6. — ^b) R. „des Vaders.”

- 34 ven. Doch ik neem geen getuigenis van een mensch aan; maar dit zeg ik, opdat
- 35 gij behouden wordt. Hij was de brandende en schijnende lamp; en gij hebt u voor een tijd in zijn licht
- 36 willen verheugen. Maar ik heb een getuigenis meerder dan [die] van Johannes; want de werken, die de Vader mij gegeven heeft, om die te volbrengen, die werken zelve, die ik doe, getuigen van mij, dat de Vader mij gezonden heeft. En
- 37 de Vader, die mij gezonden heeft, die heeft van mij getuigd. Gij hebt noch zijne stem ooit gehoord, noch
- 38 zijne gedaante gezien; en zijn woord hebt gij niet blijvende in u; want gij gelooft dien niet, dien Hij gezonden heeft. Gij onderzoekt
- 39 de Schriften, want gij meent in dezelve het eeuwige leven te hebben; en die zijn het, die van mij getuigen;
- 40 en gij wilt tot mij niet komen, opdat gij het leven
- 41 moogt hebben. Ik neem geen eer van menschen;
- 42 maar ik ken u, dat gij de liefde Gods in uzelf niet
- 43 hebt. Ik ben gekomen in den naam mijns Vaders, en gij neemt mij niet aan; zoo een ander komt in zijnen eigenen naam, dien zult gij
- 44 aannemen. Hoe kunt gij gelooven, gij die eer van elkander aanneemt, en de eer, die van God alleen^a is, niet zoekt? Meent niet, dat ik u bij den Vader zal aanklagen; die u aanklaagt, is Mozes, op wien gij gehoopt
- 46 hebt. Want indien gij Mozes geloofdet, gij zoudt mij gelooven; want hij heeft
- 47 van mij geschreven. Maar indien gij zijne schriften niet gelooft, hoe zult gij mijne woorden gelooven?
- VI.**^b — Na dezen vertrok Jezus over de zee van Galiléa, 2 [of] van Tibérias. En hem volgde een groote schare, omdat zij de^c teekenen zagen, die hij deed aan de
- 3 zieken. En Jezus ging op den berg, en zat aldaar
- 4 der met zijne discipelen. En het pascha, het feest der
- 5 Joden, was nabij. Jezus dan, de oogen opheffende, en ziende, dat een groote schare tot hem kwam, zeide tot Filippus: Vanwaar zul-

^a) Of „van den eenigen God.” — ^b) Zie Matth. XIV; Mark. VI; Luk. IX. — ^c) R. „zijne.”

- len wij brooden koopen, opdat dezen eten mogen?
- 6 En dit zeide hij, hem beproevende; want hij wist
- 7 zelf, wat hij doen zou. Filippus antwoordde hem: Voor twee honderd denaren brood is voor hen niet genoeg, opdat ieder ^a een
- 8 weinig neme. Een van zijne discipelen, Andréas, de broeder van Simon Petrus,
- 9 zeide tot hem: Hier is een jongskens, dat vijf gerstebrooden heeft en twee vischjes; maar wat zijn deze
- 10 voor zoo velen? En Jezus zeide: Doet de menschen nederzitten. En er was veel gras in die plaats. Zoo zaten dan de mannen neder, omtrent vijf duizend in getal. En Jezus ^b nam de brooden, en gedankt hebbende, verdeelde hij [ze] ^c onder hen, die nedergezeten waren; desgelijks ook van de vischjes, zooveel zij wilden. En toen zij verzadigd waren, zeide hij tot zijne discipelen: Vergadert de overgeschoten brokken, opdat er niets verloren ga!
- 13 Zij vergaderden [ze] dan, en vulden twaalf korven met brokken van de vijf gerstebrooden, die overgeschoten waren dengenen, die gegeten hadden. De menschen dan, gezien hebbende het teeken, dat Jezus gedaan had, zeiden: Deze is waarlijk de profeet, die in de wereld komen zou.
- 15 Jezus dan, wetende, dat zij zouden komen, en hem met geweld wegvoeren, opdat zij [hem] koning maakten, ontweek wederom op den berg, hijzelf alleen. En toen het avond geworden was, gingen zijne discipelen af naar de zee; en in het schip gegaan zijnde, kwamen zij over de zee naar Kapernaüm. En het was reeds duister geworden, en Jezus was niet tot hen gekomen.
- 18 En de zee verhief zich, daar er een groote wind waaide.
- 19 En toen zij omtrent vijf en twintig of dertig stadiën geroeid hadden, zagen zij Jezus, wandelende op de zee, en komende nabij het schip; en zij werden bevreesd. Maar hij zeide tot hen: Ik ben het, zijt niet bevreesd! Zij wilden hem dan in het schip nemen, en

^a) R. v. b. „van hen.” — ^b) S. l. „Jezus dan.” — ^c) R. v. b. „ouder de discipelen, en de discipelen.”

- terstond kwam het schip aan het land, waar zij heenvoeren.
- 22 Des anderen daags de schare, die aan de overzijde der zee stond, ziende ^a, dat daar geen ander scheepje was dan dat ^b, waarin zijne discipelen gegaan waren, en dat Jezus met zijne discipelen in het scheepje niet was gegaan, maar dat zijne discipelen alleen weggeva-
- 23 ren waren; (doch er kwamen andere scheepjes van Tibérias nabij de plaats, waar zij het brood gegeten hadden, nadat de Heer ge-
- 24 dankt had;) toen dan de schare zag, dat Jezus aldaar niet was, noch zijne discipelen, gingen zij ^c in de schepen, en kwamen te Kapérnaüm, zoekende Je-
- 25 zus. En toen zij hem gevonden hadden aan de overzijde van de zee, zeiden zij tot hem: Rabbi! wanneer
- 26 zijt gij hier gekomen? Jezus antwoordde hun en zeide: Voorwaar, voorwaar, ik zeg u: gij zoekt mij, niet omdat gij teekenen gezien hebt, maar omdat gij van de brooden gegeten hebt en verza-
- 27 digd zijt. Werkt niet om de spijs, die vergaat, maar om de spijs, die blijft tot in het eeuwige leven, welke de Zoon des menschen u geven zal; want dezen heeft de Vader verzegeld, [name-
- 28 lijk] God. Zij zeiden dan tot hem: Wat zullen wij doen, opdat wij de werken
- 29 Gods mogen werken? Jezus antwoordde en zeide tot hen: Dit is het werk Gods, dat gij gelooft in hem, dien
- 30 Hij gezonden heeft. Zij zeiden dan tot hem: Welk teeken doet gij dan, opdat wij mogen zien, en u gelooven?
- 31 wat werkt gij? Onze vaders hebben het manna gegeten in de woestijn, gelijk geschreven staat: „Hij gaf hun brood uit den hemel te
- 32 eten.”^d Jezus dan zeide tot hen: Voorwaar, voorwaar, ik zeg u: Mozes heeft u niet gegeven het brood uit den hemel, maar mijn Vader geeft u het ware brood uit
- 33 den hemel. Want het brood Gods is hij, die uit den hemel nederdaalt, en der wereld het leven geeft. Zij zeiden dan tot hem: Heer!
- 34 geef ons altijd dit brood. En
- 35

^a) V. l. „zag.” — ^b) R. „dat ééne.” — ^c) R. v. b. „ook.” — ^d) Ps. LXXVIII: 24.

- Jezus zeide tot hen: Ik ben het brood des levens; die tot mij komt, zal nimmermeer hongeren; en die in mij gelooft, zal nimmermeer dorsten. Maar ik heb u gezegd, dat gij mij ook gezien hebt, en gij gelooft niet. Al wat mij de Vader geeft, zal tot mij komen; en die tot mij komt, zal ik geenszins uitwerpen. Want ik ben van ^a den hemel nedergedaald, niet opdat ik mijnen wil zou doen, maar den wil Desgenen, die mij gezondend heeft. En dit is de wil Desgenen ^b, die mij gezondend heeft, dat al wat Hij mij gegeven heeft, ik daaruit niet verlieze, maar het opwekke ten laatsten dage. Want ^c dit is de wil mijns Vaders, ^d dat een iegelijk, die den Zoon aanschouwt, en in hem gelooft, het eeuwige leven hebbe; en ik zal hem opwekken ten laatsten dage. De Joden dan murmureerden over hem, omdat hij zeide: Ik ben het brood, dat uit den hemel nedergedaald is. En zij zeiden: Is deze niet Jezus, de zoon van Jozef, wiens vader en moeder wij kennen? Hoe zegt deze dan: Ik ben uit den hemel nedergedaald? Jezus dan ^e antwoordde en zeide tot hen: Murmureert niet onder elkander. Niemand kan tot mij komen, tenzij de Vader, die mij gezonden heeft, hem trekke; en ik zal hem opwekken ten laatsten dage. Er staat geschreven in de profeten: „En zij zullen allen van God geleerd zijn.” ^f Ieder ^g, die van den Vader gehoord en geleerd heeft, ^h komt tot mij. Niet dat iemand den Vader gezien heeft, dan die van God is; deze heeft den Vader gezien. Voorwaar, voorwaar, ik zeg u: die in mij ⁱ gelooft, heeft het eeuwige leven. Ik ben het brood des levens. Uwe vaders hebben het manna gegeten in de woestijn, en zijn gestorven. Dit is het brood, dat uit den hemel nederdaalt, opdat men daarvan ete, en niet sterve. Ik ben het

^a) R. „uit.” — ^b) R. „des Vaders.” — ^c) R. „En.” — ^d) R. „Desgeuen, die mij gezondend heeft.” — ^e) V. l. w. „dan.” — ^f) Jes. LIV : 13. — ^g) R. v. b. „dan.” — ^h) „Van den Vader gehoord en geleerd” wil zeggen: rechtstreeks van den Vader ontvangen. — ⁱ) V. l. w. „in mij.”

- levende brood, dat uit den hemel nedergedaald is; zoo iemand van dit brood eet, die zal leven tot in eeuwigheid. En ook het brood, dat ik geven zal, is mijn vleesch, hetwelk ik geven zal voor het leven der wereld. De Joden dan stredden onder elkander, zeggende: Hoe kan ons deze [zijn] vleesch te eten geven? Jezus dan zeide tot hen: Voorwaar, voorwaar, ik zeg u: tenzij gij het vleesch des Zoons des menschen eet, en zijn bloed drinkt, hebt gij geen leven in uzelfen.
- 54 Die mijn vleesch eet, en mijn bloed drinkt, heeft het eeuwige leven; en ik zal hem opwekken ten laatsten
- 55 dage. Want mijn vleesch is waarlijk ^a spijs, en mijn bloed is waarlijk ^a drank.
- 56 Die mijn vleesch eet en mijn bloed drinkt, blijft in
- 57 mij, en ik in hem. Gelijk de levende Vader mij gezonden heeft, en ik leef door ^b den Vader, zoo zal ook hij, die mij eet, leven door ^b mij.
- 58 Dit is het brood, dat uit den hemel nedergedaald is; niet gelijk de vaderen gegeten hebben en zijn gestorven ^c: die dit brood eet, zal leven tot in eeuwigheid.
- 59 Deze dingen zeide hij in de synagoge, leerende te Kapernaüm.
- 60 Velen dan van zijne discipelen, [dit] hoorende, zeiden: Deze rede is hard, wie
- 61 kan ze hooren? Jezus nu, wetende bij zichzelf, dat zijne discipelen daarover murmureerden, zeide tot
- 62 hen: Ergert u dit? Wat dan, zoo gij den Zoon des menschen ziet opvaren, waar
- 63 hij te voren was? De Geest is het, die levend maakt; het vleesch is van geen nut. De woorden, die ik tot u gesproken heb ^d, zijn geest
- 64 en zijn leven. Doch er zijn sommigen van u, die niet gelooven. Want Jezus wist van den beginne, wie zij waren, die niet geloofden, en wie hij was, die hem
- 65 overleveren zou. En hij zeide: Daarom heb ik u gezegd, dat niemand tot mij kan komen, tenzij het hem

^a) S. l. „ware spijs, ware drank.” — ^b) *διὰ* met den vierden naamval; dus niet enkel „door,” maar „uithoofde van.” De zin is: ik leef, uithoofde van hetgeen de Vader is en van zijn leven. — ^c) R. „uwe vaderen het maana gegeten hebben en gestorven zijn.” — ^d) R. „spreek.”

gegeven zij van den ^aVader.
 66 Van toen af gingen velen
 zijner discipelen terug, en
 wandelden niet meer met
 67 hem. Jezus dan zeide tot de
 twaalven: Wilt gij ook niet
 68 weggaan? Simon Petrus ^b
 antwoordde hem: Heer! tot
 wien zullen wij heengaan?
 gij hebt de woorden des
 69 eeuwigen levens. En wij
 hebben geloofd en erkend,
 dat gij zijt de Heilige Gods ^c.
 70 Jezus antwoordde hun: Heb
 ik niet u, de twaalven, uit-
 verkoren? en één uit u is
 71 een duivel. En hij sprak van
 Judas, Simons [zoon], Iska-
 riot; want deze zou hem
 overleveren, zijnde één van
 de twaalven.

VII. — En na dezen wan-
 delde Jezus in Galiléa;
 want hij wilde in Judéa niet
 wandelen, omdat de Joden
 2 hem zochten te dooden. En
 het feest der Joden, [dat]
 der loofhutten, was nabij.
 3 Zijne broeders dan zeiden
 tot hem: Vertrek van hier,
 en ga naar Judéa, opdat
 ook uwe discipelen uwe
 werken mogen zien, die gij
 4 doet; want niemand doet
 iets in het verborgen, en

zoekt zelf openlijk bekend
 te zijn. Indien gij deze din-
 gen doet, zoo openbaar u-
 5 zelve aan de wereld. Want
 ook zijne broeders geloof-
 6 den niet in hem. Jezus dan
 zeide tot hen: Mijn tijd is
 er nog niet; maar uw tijd
 7 is altijd bereid. De wereld
 kan u niet haten, maar mij
 haat zij, omdat ik van haar
 getuig, dat hare werken
 8 boos zijn. Gaat gij op naar
 dit feest; ik ga ^d niet op
 naar dit feest, want mijn
 tijd is nog niet vervuld.
 9 ^e Deze dingen tot hen ge-
 zegd hebbende, bleef hij in
 10 Galiléa. Maar toen zijne
 broeders opgegaan waren,
 ging ook hijzelf op naar het
 feest, niet openlijk, maar
 11 als in het verborgen. De
 Joden dan zochten hem op
 het feest, en zeiden: Waar
 12 is hij? En er was veel ge-
 mompel over hem onder de
 scharen. Sommigen zeiden:
 Hij is goed; anderen zei-
 den: Neen, maar hij mis-
 13 leidt de schare. Nochtans
 sprak niemand vrijuit over
 hem, om de vrees der Joden.
 14 Doch toen het reeds in
 het midden van het feest

^a) R. „mijnen.” — ^b) R. v. b. „dan.” — ^c) R. „de Christus, de Zoon
 des levenden Gods.” — ^d) R. v. b. „nog.” — ^e) R. v. b. „Eu.”

- was, ging Jezus op in den
 15 tempel, en leerde. De Joden dan ^a verwonderden zich, zeggende: Hoe is deze zoo geleerd, daar hij
 16 niet onderwezen is? Jezus dan ^b antwoordde hun, en zeide: Mijne leer is de mijne niet, maar Desgenen, die
 17 mij gezonden heeft. Zoo iemand wil diens wil doen, die zal van deze leer erkennen, of zij uit God is, dan of ik uit mijzelf spreek.
 18 Die van zichzelf spreekt, zoekt zijne eigene eer; maar die de eer zoekt Desgenen, die hem gezonden heeft, die is waarachtig, en geen ongerechtigheid is in hem.
 19 Heeft Mozes u niet de wet gegeven? en niemand van u doet de wet. Waarom zoekt gij mij te dooden?
 20 De schare antwoordde en zeide ^c: Gij hebt een duivel, wie zoekt u te dooden?
 21 Jezus antwoordde en zeide tot hen: Eén werk heb ik gedaan, en gij verwondert u allen. Daarom ^d gaf Mozes u de besnijdenis, (niet dat zij uit Mozes is, maar uit
 22 de vaderen) ^e en gij besnijdt een mensch op sabbat. Indien een mensch de besnijdenis ontvangt op sabbat, opdat de wet van Mozes niet verbroken worde, zijt gij toornig op mij, omdat ik een geheelen mensch gezond gemaakt heb op
 23 sabbat? Oordeelt niet naar het aanzien, maar oordeelt een rechtvaardig oordeel.
 24 Sommigen dan uit die van Jeruzalem zeiden: Is deze niet, dien zij zoeken te dooden? En zie, hij spreekt vrijuit, en zij zeggen hem niets. Zouden de oversten waarlijk erkend hebben, dat deze ^f is de Christus?
 25 Maar dezen weten wij, vanwaar hij is; doch de Christus, wanneer hij komt, zoo weet niemand, vanwaar
 26 hij is. Jezus dan riep in den tempel, leerende en zeggende: En gij kent mij, en gij weet, vanwaar ik ben; en ik ben van mijzelf niet gekomen, maar Hij is waarachtig, die mij gezonden heeft, dien gij niet
 27 kent. ^g Ik ken Hem, want

^a) R. „En de Joden.” — ^b) R. l. w. „dan.” — ^c) V. l. w. „en zeide.” —
^d) Of „en gij verwondert u allen daarover. Mozes gaf . . . . .” —
^e) Of „Mozes gaf u de besnijdenis, niet omdat zij uit Mozes is, maar uit de vaderen.” — ^f) R. v. b. „waarlijk.” — ^g) R. v. b. „Maar.”

- ik ben van Hem, en Hij
 30 heeft mij gezonden. Zij
 zochten hem dan te grij-
 pen; doch niemand sloeg
 de hand aan hem, want
 zijne ure was nog niet ge-
 31 komen. En velen uit de
 schare geloofden in hem,
 en zeiden: Wanneer de
 Christus zal gekomen zijn,
 zal hij ook meer teekenen
 doen dan ^a deze gedaan
 32 heeft? De farizeën hoorden,
 dat de schare dit over hem
 mompelde, en de farizeën
 en de overpriesters zonden
 dienaren, om hem te grij-
 33 pen. Jezus dan zeide ^b: Nog
 een kleinen tijd ben ik bij
 u, en ik ga heen tot Hem,
 34 die mij gezonden heeft. Gij
 zult mij zoeken, en gij zult
 [mij] niet vinden; en waar
 ik ben, kunt gij niet komen.
 35 De Joden dan zeiden tot
 elkander: Waar zal deze
 heengaan, dat wij hem niet
 zullen vinden? Zal hij naar
 de verstrooiden onder de
 Grieken gaan, en de Grie-
 36 ken leeren? Wat is dit
 voor een woord, dat hij ge-
 zegd heeft: Gij zult mij
 zoeken, en zult [mij] niet
 vinden; en waar ik ben,
 37 kunt gij niet komen? En
 op den laatsten, den groot-
 ten dag van het feest stond
 Jezus en riep, zeggende:
 Zoo iemand dorst, die kome
 38 tot mij en drinke! Die in
 mij gelooft, gelijk de Schrift
 zegt: „Stroomen van levend
 water zullen uit zijnen buik
 39 vloeien.” ^c Dit nu zeide hij
 aangaande den Geest, dien
 ontvangen zouden, die in
 hem gelooven; want de ^d
 Geest was nog niet, omdat
 Jezus nog niet verheerlijkt
 40 was. [Sommigen] ^e dan uit
 de schare, dit woord hoo-
 rende, zeiden: Deze is
 41 waarlijk de profeet. Ande-
 ren zeiden: Deze is de
 Christus. Anderen zeiden:
 Komt de Christus dan uit
 42 Galiléa? Heeft de Schrift
 niet gezegd, dat de Chris-
 tus komt uit het zaad van
 David, en van het vlek
 Bethlehem, waar David
 43 was? Er werd dan ver-
 deeldheid onder de schare
 44 om zijnentwil. En sommi-
 gen van hen wilden hem
 grijpen; maar niemand
 sloeg de handen aan hem.

^a) R. „dan die, welke deze.” — ^b) R. v. b. „tot hen.” — ^c) Zie
 Jes. XLIV : 3. — ^d) R. v. b. „Heilige.” — ^e) R. „Sommigen.” —
^f) R. v. b. „En.”

45 De dienaars dan kwamen tot de overpriesters en farizeën; en die zeiden tot hen: Waarom hebt gij hem
 46 niet gebracht? De dienaars antwoordden: Nooit heeft een mensch zóó gesproken,
 47 gelijk deze mensch. De farizeën dan antwoordden hun: Zijt ook gij misleid?
 48 Heeft iemand uit de oversten in hem geloofd, of uit
 49 de farizeën? Maar deze schare, die de wet niet
 50 weet, is vervloekt! Nicodémus ^a zeide tot hen, zijnde
 51 één uit hen: Oordeelt onze wet den mensch, tenzij zij eerst van hem gehoord heeft, en verstaat, wat hij
 52 doet? Zij antwoordden en zeiden tot hem: Zijt gij ook uit Galiléa? Onderzoek en zie, dat uit Galiléa geen
 53 profeet opstaat. ^bEn een iegelijk ging naar zijn huis;
VIII. maar Jezus ging naar den Olijfberg.
 2 En des morgens vroeg kwam hij wederom in den

tempel, en al het volk kwam tot hem; en nedergezeten zijnde, leerde hij
 3 hen. En de schriftgeleerden en de farizeën brachten tot hem een vrouw, op overspel betrapt. En haar gesteld hebbende in het midden, zeiden zij tot hem:
 4 Meester! deze vrouw is op de daad zelve betrapt, overspel begaande. En Mozes heeft ons in de wet geboden, dat dezulken gesteenigd moeten worden; gij
 5 dan, wat zegt gij? En dit zeiden zij, hem verzoevende, opdat zij [iets] hadden, om hem te beschuldigen. Maar Jezus, nederbukkende, schreef met den vinger op de aarde. En toen zij hem bleven vragen, richtte hij zich op, en zeide tot hen:
 6 Wie van u zonder zonde is, werpe het eerst den steen
 7 op haar. En wederom nederbukkende, schreef hij
 8 op de aarde. Maar zij, [dit] gehoord hebbende, ^cgingen

^a) R. v. b. „die des nachts tot hem gekomen was.” — ^b) Het is bekend, dat hetgeen volgt van VII: 53—VIII: 11 in vele oude handschriften niet voorkomt. Men vindt het evenwel in de syrische en latijnsche vertalingen van de tweede eeuw en in de Vulgata; en Augustinus zegt: „Menschen van zwak geloof, of liever vijanden van het geloof, hebben het weggenomen uit vrees voor bevordering van onzedelijkheid.” — ^c) R. v. b. „en van [hun] geweten overtuigd zijnde.”

- uit, de een na den ander, beginnende van de oudsten tot de laatsten; en Jezus werd alleen gelaten en de vrouw die in het midden stond. En Jezus, zich oprichtende en niemand ziende dan de vrouw, zeide tot haar: Vrouw! waar zijn deze uwe beschuldigers? heeft niemand u veroordeeld? En zij zeide: Niemand, Heer! En Jezus zeide tot haar: Zoo veroordeel ik u ook niet; ga heen, zondig voortaan niet meer!^a
- 12 Jezus dan sprak wederom tot hen, zeggende: Ik ben het licht der wereld; die mij volgt, zal in de duisternis niet wandelen, maar zal het licht des levens hebben. De farizeën dan zeiden tot hem: Gij getuigt van uzelf; uwe getuigenis is niet waarachtig.
- 13 Jezus antwoordde en zeide tot hen: Ook als ik van mijzelf getuig, is mijne getuigenis waarachtig; want ik weet, vanwaar ik gekomen ben, en waar ik heenga; maar gij weet niet, vanwaar ik kom, en^b waar ik heenga. Gij oordeelt naar
- 16 het vleesch; ik oordeel niemand. En indien ik ook oordeel, mijn oordeel is waarachtig; want ik ben niet alleen, maar ik en de Vader, die mij gezonden heeft. En er staat ook in uwe wet geschreven, dat de getuigenis van twee menschen waarachtig is.^c Ik ben het, die van mijzelf getuig, en de Vader, die mij gezonden heeft, getuigt van mij. Zij dan zeiden tot hem: Waar is uw Vader? Jezus antwoordde: Gij kent noch mij, noch mijnen Vader. Indien gij mij gekend hadt, zoo zoudt gij ook mijnen Vader gekend hebben.
- 20 Deze woorden sprak hij^a bij de schatkist, leerende in den tempel; en niemand greep hem, want zijne ure was nog niet gekomen. Jezus dan zeide wederom tot hen: Ik ga heen, en gij zult mij zoeken, en in uwe zonde zult gij sterven; waar ik heenga, kunt gij niet komen. De Joden dan zeiden: Zal hij ook zichzelf doden, omdat hij zegt: Waar ik heenga, kunt gij niet komen? En hij zeide tot

^a) R. „en zondig niet meer.” — ^b) S. l. „of.” — ^c) Zie Deut. XIX: 15. — ^a) R. „Jezus.”

hen: Gij zijt van beneden, ik ben van boven; gij zijt van deze wereld, ik ben
 24 niet van deze wereld. Ik heb u dan gezegd, dat gij in uwe zonden zult sterven; want indien gij niet gelooft, dat ik het ben, zult gij in
 25 uwe zonden sterven. Zij zeiden dan tot hem: Wie zijt gij? En Jezus zeide tot hen: Geheel wat ik u ook
 26 zeg.^a Ik heb vele dingen van u te zeggen en te oordeelen; maar die mij gezondend heeft, is waarachtig; en ik, wat ik van Hem
 27 gehoord heb, dat spreek ik tot de wereld. Zij verstonden niet, dat hij hun van
 28 den Vader sprak. Jezus dan zeide tot hen^b: Wanneer gij den Zoon des menschen zult verhoogd hebben, dan zult gij erkennen, dat ik het ben, en dat ik van mijzelfen niets doe; maar deze
 29 dingen spreek ik, gelijk de Vader mij geleerd heeft. En die mij gezondend heeft, is met mij; Hij^c heeft mij niet alleen gelaten, want ik doe altijd, wat Hem
 30 welbehagelijk is. Toen hij deze dingen sprak, geloofden velen in hem. Jezus dan zeide tot de Joden, die in hem geloofden: Indien gij in mijn woord blijft, zijt gij waarlijk mijne
 31 discipelen; en gij zult de waarheid verstaan, en de waarheid zal u vrijmaken. Zij antwoordden hem: Wij zijn Abrahams zaad, en hebben nooit iemand gediend; hoe zegt gij: Gij
 32 zult vrij worden? Jezus antwoordde hun: Voorwaar, voorwaar, ik zeg u: een iegelijk, die de zonde doet, is een slaaf der zonde. En de slaaf blijft niet eeuwig in het huis, de zoon blijft er eeuwig. Indien dan de Zoon u zal vrijmaken, zult gij waarlijk vrij zijn. Ik weet, dat gij Abrahams zaad zijt; maar gij zoekt mij te dooden, omdat mijn woord geen plaats in u
 33 vindt. Ik spreek, wat ik bij mijnen^e Vader gezien heb; gij dan ook, gij doet, wat gij van uwen vader gehoord hebt.^f Zij antwoordden en zeiden tot hem: Abraham is onze vader. Jezus zeide

^a) d. i. hetgeen hij sprak was de openbaring zijns persoons, daar hij de waarheid was. — ^b) S. l. w. „tot hen.” — ^c) R. „mijn.” — ^d) R. „de Vader.” — ^e) S. l. „den.” — ^f) R. „wat gij bij uwen vader gezien hebt.”

- tot hen: Indien gij Abrahams kinderen waart, zoo zoudt gij de werken van
- 40 Abraham doen; maar nu zoekt gij mij te dooden, een mensch, die tot u de waarheid gesproken heeft, welke ik van God gehoord heb; dat deed Abraham niet.
- 41 Gij doet de werken uws vaders. Zij zeiden dan tot hem: Wij zijn niet geboren uit hoererij; wij hebben
- 42 éénen vader: God. Jezus ^a zeide tot hen: Indien God uw vader ware, zoo zoudt gij mij liefhebben; want ik ben van God uitgegaan en gekomen. Want ik ben ook van mijzelf niet gekomen, maar Hij heeft mij
- 43 gezonden. Waarom kent gij mijne spraak niet? Omdat gij mijn woord niet kunt
- 44 hooren. Gij zijt uit den vader den duivel, en wilt de begeerten uws vaders doen; die was een menschenmoorder van den beginne, en staat niet in de waarheid; want geen waarheid is in hem. Wanneer hij de leugen spreekt, zoo spreekt hij uit zijn eigen; want hij is een leugenaar,
- 45 en de vader er van. Maar mij, omdat ik de waarheid
- 46 zeg, gelooft gij niet. Wie van u overtuigt mij van zonde? ^b Indien ik de waarheid zeg, waarom gelooft gij mij niet? Die uit God is, hoort de woorden Gods; daarom hoort gij niet, omdat gij uit God niet zijt.
- 48 De Joden ^a antwoordden en zeiden tot hem: Zeggen wij niet terecht, dat gij een Samaritaan zijt, en een
- 49 duivel hebt? Jezus antwoordde: Ik heb geen duivel, maar ik eer mijnen Vader, en gij onteert mij. Doch ik zoek mijne eer niet; er is Een, die [ze] zoekt en oordeelt. Voorwaar, voorwaar,
- 50 ik zeg u: zoo iemand mijn woord zal bewaren, die zal den dood niet zien tot in eeuwigheid. De Joden dan ^c
- 52 zeiden tot hem: Nu weten wij, dat gij een duivel hebt. Abraham is gestorven, en de profeten; en gij zegt: Zoo iemand mijn woord zal bewaren, die zal den dood niet smaken tot in eeuwigheid. Zijt gij meerder dan
- 53 onze vader Abraham, die gestorven is? en de pro-

^a) R. v. b. „dan.” — ^b) R. v. b. „En.” — ^c) S. l. w. „dan.”

feten zijn gestorven; wien
 54 maakt gij uzelfen? Jezus
 antwoordde: Indien ik mij-
 zelfen eer, zoo is mijne
 eer niets; mijn Vader is
 het, die mij eert, van wien
 gij zegt: Hij is onze God. ^a
 55 En gij kent Hem niet,
 maar ik ken Hem; en in-
 dien ik zeide, dat ik Hem
 niet ken, zou ik u gelijk
 zijn, een leugenaar. Maar
 ik ken Hem, en bewaar
 56 zijn woord. Abraham, uw
 vader, verheugde zich, dat
 hij mijnen dag zien zou;
 en hij heeft [dien] gezien,
 57 en zich verblijd. De Joden
 dan zeiden tot hem: Gij zijt
 nog geen vijftig jaar, en
 hebt gij Abraham gezien?
 58 Jezus zeide tot hen: Voor-
 waar, voorwaar, ik zeg u:
 eer Abraham werd, ben
 59 ik. ^b Zij namen dan stee-
 nen op, om [ze] op hem te
 werpen. Maar Jezus ver-
 bergde zich, en ging uit
 den tempel. ^c

IX. — En voorbijgaande, zag
 hij een mensch, blind van

2 de geboorte af. En zijne
 discipelen vraagden hem,
 zeggende: Rabbi! wie heeft
 gezondigd, deze of zijne
 ouders, dat hij blind ge-
 3 boren werd? Jezus ant-
 woordde: Noch deze heeft
 gezondigd, noch zijne ou-
 ders; maar [dit is], opdat
 de werken Gods in hem zou-
 den geopenbaard worden.
 4 Ik moet ^d werken de wer-
 ken Desgenen, die mij ge-
 zonden heeft, zoolang het
 dag is; de nacht komt, wan-
 neer niemand werken kan.
 5 Zoolang ik in de wereld
 ben, ben ik het licht der we-
 6 reld. Dit gezegd hebbende,
 spooog hij op de aarde, en
 maakte slijk uit het speek-
 sel, en streek het slijk
 7 op zijne oogen ^e; en zeide
 tot hem: Ga heen, wasch u
 in het badwater Silóam!
 (hetwelk overgezet wordt:
 uitgezonden.) Hij dan ging
 heen en wiesch zich, en
 8 kwam ziende. De geburen
 dan, en die hem te voren
 gezien hadden, dat hij een

^a) R. „dat Hij uw God is.” — ^b) Eigenlijk: „Eer Abraham werd — IK BEN.” De bedoeling is: vóór Abraham's ontstaan bestond ik als de IK BEN, de naam, dien God zichzelf geeft in Exod. III: 14, waar hetgeen vertaald is door „IK ZAL ZIJN”, moet vertaald worden door „IK BEN.” — ^c) R. v. b. „gaande door het midden van hen; en ging alzoo voorbij.” — ^d) S. l. „Wij moeten.” — ^e) R. „de oogen des blinden.”

- bedelaar ^a was, zeiden: Is deze niet, die zat en bedelde? Sommigen zeiden: Hij is het; ^b anderen: ^c Hij is hem gelijk. Hij zeide: Ik ben het. Zij zeiden dan tot hem: Hoe zijn ^d uwe oogen geopend? Hij antwoordde en zeide: Een mensch, genaamd Jezus, maakte slijk, en bestreek mijne oogen, en zeide tot mij: Ga heen naar ^e Silóam, en wasch u. En ik ging heen, en wiesch mij, en werd ziende. Zij dan zeiden tot hem: Waar is hij? Hij zeide: Ik weet het niet.
- 13 Zij brachten hem, die te voren blind [was], tot de farizeën. En het was sabbat, toen Jezus het slijk maakte, en zijne oogen opende. De farizeën dan vraagden hem ook wederom, hoe hij ziende geworden was. En hij zeide tot hen: Hij legde slijk op mijne oogen, en ik wiesch mij, en ik zie. Sommigen dan uit de farizeën zeiden: Deze mensch is niet van God, want hij houdt den sabbat niet. Anderen zeiden: Hoe kan een zondig mensch zulke teekenen doen? En er was verdeeldheid onder hen. Zij zeiden dan wederom tot den blinde: Gij, wat zegt gij van hem, daar hij uwe oogen geopend heeft? En hij zeide: Hij is een profeet. De Joden dan geloofden niet van hem, dat hij blind geweest was, en ziende was geworden, tot dat zij geroepen hadden de ouders van hem, die ziende geworden was. En zij vraagden hun, zeggende: Is deze uw zoon, wien gij zegt, dat blind geboren is? Hoe ziet hij dan nu? Zijne ouders antwoordden hun en zeiden: Wij weten, dat deze onze zoon is, en dat hij blind geboren is; maar hoe hij nu ziet, weten wij niet; of wie zijne oogen geopend heeft, weten wij niet; hij heeft zijne jaren, vraagt hemzelve; hij zal voor zichzelf spreken. Dit zeiden zijne ouders, omdat zij de Joden vreesden; want de Joden waren reeds overeengekomen, zoo iemand hem als den Christus beleed, dat die uit de synagoge zou ge-

^a) R. „blind.” — ^b) R. v. b. „en.” — ^c) S. v. b. „Neen, maar.” — ^d) S. v. b. „dan” — ^e) R. „aan het badwater.” — ^f) R. l. w. „dan.”

- 23 bannen worden. Daarom
zeiden zijne ouders: Hij
heeft zijne jaren, vraagt
24 hemzelve! Zij riepen dan
ten tweeden maal den
mensch, die blind geweest
was, en zeiden tot hem:
Geef God de eer; wij weten,
dat deze mensch een zondaar
25 daar is. Hij antwoordde
dan ^a: Of hij een zondaar is,
weet ik niet; één ding weet
ik, dat ik blind was, en nu
26 zie. En zij zeiden wederom
tot hem ^b: Wat heeft hij u
gedaan? hoe heeft hij uwe
27 oogen geopend? Hij ant-
woordde hun: Ik heb het u
reeds gezegd, en gij hebt
het niet gehoord; waarom
wilt gij het wederom hoor-
ren? wilt gij ook zijne dis-
28 cipelen worden? Zij gaven
hem ^c scheldwoorden, en
zeiden: Gij zijt zijn discipel,
maar wij zijn discipelen van
29 Mozes. Wij weten, dat God
tot Mozes gesproken heeft;
maar dezen weten wij niet,
30 vanwaar hij is. De mensch
antwoordde en zeide tot
hen: Hierin is immers wat
wonders, dat gij niet weet,
vanwaar hij is, en hij heeft
31 mijne oogen geopend. En
wij weten, dat God geen
zondaars hoort; maar zoo
iemand godvruchtig is, en
zijn wil doet, dien hoort
32 Hij. Van alle eeuw is het
niet gehoord, dat iemand
eens blindgeborenen oogen
33 geopend heeft. Indien deze
van God niet ware, hij zou
34 niets kunnen doen. Zij ant-
woordden en zeiden tot
hem: Gij zijt geheel in zon-
den geboren, en leert gij
ons? En zij wierpen hem uit.
35 Jezus hoorde, dat zij hem
uitgeworpen hadden, en
hem gevonden hebbende,
zeide hij tot hem: Geloof
gij in den Zoon van God? ^d
36 Hij antwoordde en zeide:
Wie is hij, Heer! opdat ik
37 in hem moge gelooven? En
Jezus zeide tot hem: En gij
hebt hem gezien, en die met
38 u spreekt, die is het. En hij
zeide: Ik geloof, Heer! En
hij aanbad hem.
39 En Jezus zeide: Ik ben
tot een oordeel in deze we-
reld gekomen, opdat zij, die
niet zien, zien mogen, en
40 die zien, blind worden. En
die bij hem waren uit de
farizeën hoorden dit, en zij
zeiden tot hem: Zijn wij dan

^a) R. v. b. „en zeide.” — ^b) S. l. „zij zeiden dan tot hem.” —
^c) R. v. b. „dan.” — ^d) V. l. „Zoon des menschen.”

41 ook blind? Jezus zeide tot hen: Indien gij blind waart, zoo zoudt gij geen zonde hebben; maar nu zegt gij: Wij zien, zoo blijft ^a uwe zonde.

X. — Voorwaar, voorwaar, ik zeg u: Die niet ingaat door de deur in den stal der schapen, maar van elders in-
 klimt, die is een dief en
 2 roover; maar die door de deur ingaat, is een herder
 3 der schapen. Dezen doet de deurwachter open, en de
 schapen hooren zijne stem; en hij roept zijne eigene
 schapen bij name, en leidt
 4 ze uit. En wanneer hij al de zijnen ^b uitgedreven heeft, gaat hij voor hen heen; en de schapen volgen hem, omdat zij zijne stem kennen.
 5 Doch een vreemde zullen zij *geenszins volgen, maar* zullen van hem vlieden, omdat zij de stem der vreem-
 6 den niet kennen. Deze gelijkenis zeide Jezus tot hen; doch zij begrepen niet, wat het was, dat hij tot hen sprak.

7 Jezus dan zeide wederom tot hen: Voorwaar, voorwaar, ik zeg u: ik ben de

8 deur der schapen. Allen, zoo velen er vóór mij gekomen zijn, zijn dieven en roovers; maar de schapen hebben
 9 hen niet gehoord. Ik ben de deur; indien iemand door mij ingaat, die zal behouden worden; en hij zal ingaan en uitgaan, en weide vin-
 10 den. De dief komt niet, dan opdat hij stele, en slachte, en verderve; ik ben gekomen, opdat zij het leven hebben, en [het] overvloedig hebben. Ik ben de goede
 11 Herder; de goede herder stelt zijn leven voor de schapen; maar de huurling, en die geen herder is, wien de schapen niet eigen zijn, ziet den wolf komen, en verlaat de schapen, en vliedt; en de wolf grijpt ze, en ver-
 12 strooit de schapen. En de huurling vliedt, omdat hij een huurling is, en zich om de schapen niet bekommert.
 13 Ik ben de goede Herder; en ik ken de mijnen, en word
 14 door de mijnen gekend, gelijk de Vader mij kent, en ik den Vader ken; en ik stel mijn leven voor de schapen.
 15 En ik heb andere schapen, die van dezen stal niet zijn;

^a) R. v. b. „dan.” — ^b) R. „zijne schapen.”

- ook deze moet ik toebren-
gen; en zij zullen mijne stem
hooren; en het zal worden
éene kudde, één herder.
- 17 Daarom heeft de Vader mij
lief, omdat ik mijn leven
afleg, opdat ik het wederom
18 neme. Niemand neemt het
van mij, maar ik leg het van
mijzelfen af; ik heb macht
het af te leggen, en heb
macht het wederom te ne-
men. Dit gebod heb ik van
mijnen Vader ontvangen.
- 19 Er werd^a wederom ver-
deeldheid onder de Joden,
20 om dezer woorden wil. En
velen van hen zeiden: Hij
heeft een duivel, en is uit-
zinnig; waarom hoort gij
21 hem? Anderen zeiden: Dit
zijn geen woorden eens be-
zetenen; kan ook een duivel
der blinden oogen openen?
22 En het was het feest der
tempelwijding te Jeruza-
23 lem, en het was winter. En
Jezus wandelde in den tem-
pel, in de galerij van Salo-
24 mo. De Joden dan omring-
den hem, en zeiden tot hem:
Hoe lang houdt gij onze ziel
op? Indien gij de Christus
25 zijt, zeg het ons vrijuit. Je-
zus antwoordde hun: Ik heb
het u gezegd, en gij gelooft
niet. De werken, die ik doe
in den naam mijns Vaders,
26 die getuigen van mij. Maar
gij gelooft niet; want gij
zijt niet van mijne schapen,
gelijk ik u gezegd heb.
27 Mijne schapen hooren mijne
stem, en ik ken ze, en zij
28 volgen mij. En ik geef hun
het eeuwige leven; en zij
zullen niet verloren gaan in
eeuwigheid, en niemand
zal ze uit mijne hand ruk-
29 ken. Mijn Vader, die [ze]
mij gegeven heeft, is meer-
der dan allen; en niemand
kan [ze] rukken uit de
30 hand mijns Vaders. Ik en
de Vader zijn één.
- 31 De Joden dan namen we-
derom steenen op, om hem
32 te steenigen. Jezus ant-
woordde hun: Ik heb u vele
treffelijke werken getoond
van mijnen Vader; om welk
werk van die steenigt gij
33 mij? De Joden antwoordden
hem^b: Wij steenigen u niet
om een treffelijk werk, maar
om lastering, en omdat gij,
die een mensch zijt, uzelfen
34 God maakt. Jezus ant-
woordde hun: Staat er niet
geschreven in uwe wet: „Ik

^a) R. v. b. „dan.” — ^b) R. v. b. „zeggende.”

heb gezegd: Gij zijt go-
 35 den?" "Indien Hij hen go-
 den noemt, tot wie het
 woord Gods geschiedde,
 en de Schrift niet kan ver-
 36 broken worden, zegt gij
 van [hem], dien de Vader
 geheiligd en in de wereld
 gezonden heeft: Gij lastert!
 omdat ik gezegd heb: Ik
 37 ben Gods Zoon? Indien ik
 niet doe de werken mijns
 Vaders, geloof mij niet;
 38 maar indien ik [ze] doe, en
 gij mij niet gelooft, zoo ge-
 looft de werken; opdat gij
 moogt erkennen en geloo-
 ven, ^b dat de Vader in mij
 [is], en ik in Hem. ^c

39 Zij zochten dan wederom
 hem te grijpen, en hij ont-
 40 ging uit hunne hand. En hij
 ging wederom over de Jor-
 daan, naar de plaats, waar
 Johannes eerst doopte; en
 41 hij bleef aldaar. En velen
 kwamen tot hem en zeiden:
 Johannes deed wel geen
 teeken; maar alles, wat
 Johannes van dezen zeide,
 42 was waar. En velen geloof-
 den aldaar in hem.

XI. — En er was een zeker
 [man] krank, Lazarus van
 Bethanië, uit het dorp

van Maria en hare zuster
 2 Martha. (Maria nu was de-
 gene, die den Heer zalfde
 met balsem, en zijne voe-
 ten met hare haren af-
 droogde, wier broeder La-
 3 zarus krank was.) De zus-
 ters dan zonden tot hem,
 zeggende: Heer! zie, dien
 4 gij liefhebt, is krank. En
 Jezus, [dit] hoorende,
 zeide: Deze krankheid is
 niet tot den dood, maar ter
 heerlijkheid Gods; opdat de
 Zoon Gods door haar ver-
 5 heerlijk wordt. Jezus nu
 had Martha, en hare zus-
 6 ter en Lazarus lief. Toen
 hij dan hoorde, dat hij
 krank was, toen bleef hij
 nogtwee dagen in de plaats,
 7 waar hij was. Daarna zeide
 hij verder tot zijne ^d disci-
 pelen: Laat ons wederom
 8 naar Judéa gaan! De disci-
 pelen zeiden tot hem: Rab-
 bi! nog onlangs zochten de
 Joden u te steenigen, en
 gaat gij wederom der-
 9 waarts? Jezus antwoordde:
 Zijn er niet twaalf uren in
 den dag? Indien iemand in
 den dag wandelt, stoot hij
 zich niet, omdat hij het
 licht dezer wereld ziet;

^a) Ps. LXXXII : 6. — ^b) V. l. „weten.” — ^c) V. l. „in den Vader.” —
^d) R. „de.”

- 10 maar indien iemand in den nacht wandelt, stoot hij zich, omdat het licht in
- 11 hem niet is. Dit sprak hij, en daarna zeide hij tot hen: Lazarus, onze vriend, slaapt; maar ik ga heen, om hem uit den slaap op te
- 12 wekken. De ^a discipelen dan zeiden tot hem ^b: Heer! indien hij slaapt, zal hij
- 13 gezond worden. Doch Jezus had gesproken van zijnen dood; maar zij meenden, dat hij sprak van de
- 14 rust des slaaps. Toen zeide dan Jezus tot hen vrijuit:
- 15 Lazarus is gestorven. En ik ben blijde om uwentwil, dat ik dáár niet was, opdat gij gelooven moogt; doch laat ons tot hem gaan.
- 16 Thomas dan, genaamd Didymus, ^c zeide tot zijne medediscipelen: Laat ons ook gaan, opdat wij met hem sterven!
- 17 Jezus dan, gekomen zijnde, vond, dat hij reeds vier dagen in het graf geweest was. Bethanië nu was nabij Jeruzalem, omtrent vijftien stadiën van daar.
- 18 En velen uit de Joden waren gekomen tot Martha
- en Maria, om haar over haren broeder te troosten.
- 20 Martha dan, toen zij hoorde, dat Jezus kwam, ging hem te gemoet; doch Maria bleef
- 21 in huis zitten. Martha dan zeide tot Jezus: Heer! waart gij hier geweest, mijn broeder zou niet gestorven
- 22 zijn; maar ^d ook nu weet ik, dat al wat gij van God begeeren zult, God het u
- 23 geven zal. Jezus zeide tot haar: Uw broeder zal opstaan. Martha zeide tot
- 24 hem: Ik weet, dat hij opstaan zal in de opstanding
- 25 ten laatsten dage. Jezus zeide tot haar: Ik ben de opstanding en het leven; die in mij gelooft, zal leven, al ware hij ook gestorven;
- 26 en een iegelijk, die leeft, en in mij gelooft, zal niet sterven in eeuwigheid.
- 27 Geloofst gij dat? Zij zeide tot hem: Ja, Heer! ik geloof, dat gij zijt de Christus, de Zoon Gods, die in
- 28 de wereld komen zou. En dit gezegd hebbende, ging zij heen, en riep Maria, hare zuster, heimelijk, zeggende: De Meester is daar,
- 29 en hij roept u. Deze, toen

^a) R. „zijne.” — ^b) R. l. w. „tot hem.” — ^c) Of „tweeling.” — ^d) V. l. w. „maar.”

- zij [dit] hoorde, stond haastelijk op, en ging tot hem.
- 30 Jezus nu was nog niet in het dorp gekomen, maar was in de plaats, waar Martha hem te gemoet gekomen was. De Joden dan, die met haar in het huis waren, en haar vertroostten, ziende Maria, dat zij haastelijk opstond en uitging, volgden haar, zeggende: Zij gaat naar het graf, om daar
- 32 te weenen. Maria dan, toen zij kwam, waar Jezus was, en hem zag, viel aan zijne voeten, zeggende tot hem: Heer! waart gij hier geweest, mijn broeder zou niet gestorven zijn. Jezus dan, toen hij haar zag weenen, en de Joden weenen, die met haar gekomen waren, werd heftig bewogen in den geest, en ontroerde,
- 34 en zeide: Waar hebt gij hem gelegd? Zij zeiden tot hem: Heer! kom en zie! Jezus weende. De Joden dan zeiden: Zie, hoe lief hij hem had! En sommigen uit hen zeiden: Kon hij, die de oogen des blinden opende, niet maken, dat ook deze
- 38 niet gestorven ware? Jezus dan, wederom in zichzelf heftig bewogen zijnde, kwam tot het graf; en het was een spelonk, en een steen lag daarop. Jezus zeide: Neemt den steen weg. Martha, de zuster des gestorvenen, zeide tot hem: Heer! hij riekt al, want hij is [daar] vier dagen.
- 40 Jezus zeide tot haar: Heb ik u niet gezegd, dat, zoo gij gelooft, gij de heerlijkheid Gods zien zult? Zij namen dan den steen weg.^a En Jezus hief de oogen opwaarts, en zeide: Vader! ik dank U, dat Gij mij gehoord hebt. Doch ik wist, dat Gij mij altijd hoort; maar om der schare wil, die rondom staat, heb ik [dit] gezegd, opdat zij zouden gelooven, dat Gij mij gezond hebt. En dit gezegd hebbende, riep hij met groote stem: Lazarus, kom uit! En de gestorvene kwam uit, gebonden aan handen en voeten met grafdoeken, en zijn aangezicht was omwonden met een zweetdoek. Jezus zeide tot hen: Ontbindt hem, en laat [hem] heengaan!

^a) R. v. b. „waar de gestorvene lag.”

- 45 Velen dan uit de Joden, die tot Maria gekomen waren en gezien hadden, wat hij^a gedaan had, geloofden
- 46 in hem; maar sommigen van hen gingen tot de farizeën, en zeiden tot hen, wat Je-
- 47 zus gedaan had. De overpriesters dan en de farizeën vergaderden den raad, en zeiden: Wat zullen wij doen? want deze mensch
- 48 doet vele teekenen. Indien wij hem aldus laten [be- gaan], zoo zullen allen in hem gelooven; en de Ro- meinen zullen komen, en beide onze plaats en ons
- 49 volk wegnemen. En een uit hen, Kajafas, die dat jaar hoogepriester was, zeide tot hen: Gij weet niets;
- 50 en gij overlegt niet, dat het ons nut is, dat één mensch sterve voor het volk, en niet het geheele
- 51 volk omkome. Dit nu zeide hij niet uit zichzelf; maar daar hij hoogepriester was in dat jaar, profeteerde hij, dat Jezus ster-
- 52 ven zou voor het volk; en niet voor het volk alleen, maar opdat hij ook de ver- strooide kinderen Gods tot
- 53 één zou vergaderen. Van dien dag af dan beraad- slaagden zij te zamen, om
- 54 hem te dooden. Jezus dan wandelde niet meer open- lijk onder de Joden; maar ging van daar naar het land bij de woestijn, naar een stad, genaamd Efraïm, en vertoefde aldaar met zijne^b discipelen.
- 55 En het pascha der Joden was nabij, en velen uit dat land gingen op naar Jeru- zalem, vóór het pascha, om
- 56 zich te reinigen. Zij zochten dan Jezus, en zeiden onder elkander, staande in den tempel: Wat dunkt u? dat hij niet komen zal tot het
- 57 feest? De overpriesters nu en de farizeën hadden een bevel^c gegeven, dat, zoo iemand wist, waar hij was, hij het zou te kennen geven, opdat zij hem mochten vatten.
- XII.** — ^d Jezus dan kwam zes dagen vóór het pascha te Bethanië, waar Lazarus was, de gestorvene, dien Jezus^e uit de dooden opge-
- 2 gewekt had. Zij bereidden hem dan aldaar een maal- tijd, en Martha diende; en

^a) R. „Jezus.” — ^b) S. l. „de.” — ^c) S. l. „bevelen.” — ^d) Zie Matth. XXVI: 6; Mark. XIV: 3. — ^e) R. „hij.”

- Lazarus was een van hen, 10 dooden opgewekt had. En
 3 die met hem aanzaten. Ma- de overpriesters beraad-
 ria dan, genomen hebbende slaagden, dat zij ook Laza-
 een pond balsem van onver- rus dooden zouden, omdat
 valschten, kostbaren nar- velen van de Joden heen-
 dus, zalfde de voeten van gingen om zijnentwil, en
 Jezus, en droogde zijne voe- in Jezus geloofden.
 ten met hare haren af; en
 4 semgeur vervuld. Een van 12 "Des anderen daags, een
 zijne discipelen dan, Judas, groote schare, die tot het
 Simons [zoon], Iskariot, die feest gekomen was, hoo-
 hem overleveren zou, zeide: rende, dat Jezus naar Je-
 5 Waarom is deze balsem 13 ruzalem kwam, namen de
 niet verkocht voor driehon- takken van palmboomen,
 derd denaren ^a, en den ar- en gingen uit hem te ge-
 6 men gegeven? En dit zeide moet, en riepen: Hosanna!
 hij, niet omdat hij bezorgd gezegend hij, die komt in
 was voor de armen, maar den naam [des] Heeren, de
 omdat hij een dief was, en 14 Koning Israëls! En Jezus
 de beurs had, en droeg ^b vond een jongen ezel, en
 7 wat er ingedaan werd. Je- zette zich daarop, gelijk
 zus dan zeide: Laat haar 15 geschreven staat: „Vrees
 toe dit bewaard te hebben niet, dochter Sion! zie, uw
 tegen den dag mijner be- Koning komt, zittende op
 8 grafenis. ^c Want de armen het veulen eener ezelin.”^e
 hebt gij altijd bij u, maar 16 Doch dit verstonden zijne
 mij hebt gij niet altijd. discipelen in het eerst niet;
 9 Een groote schare dan maar toen Jezus verheer-
 der Joden wist, dat hij al- lijkt was, toen werden zij
 daar was; en zij kwamen, indachtig, dat dit van hem
 niet alleen om Jezus wil, geschreven stond, en dat
 maar opdat zij ook Lazarus zij hem dit gedaan hadden.
 zouden zien, dien hij uit de 17 De schare dan, die met hem
 was, getuigde, dat hij La-
 zarus uit het graf geroe-

^a) Omtrent 120 gulden. — ^b) Of „wegnam.” — ^c) R. „Laat af
 van haar; zij heeft dit bewaard,” enz. — ^d) Zie Matth. XXI;
 Mark. XI; Luk. XIX: 29. — ^e) Zach. IX: 9.

- pen, en hem uit de dooden
 18 opgewekt had. Daarom
 ging ook de schare hem te
 gemoet, omdat zij gehoord
 hadden, dat hij dit teeken
 19 gedaan had. De farizeën
 dan zeiden tot elkander:
 Gij ziet, dat gij niets vor-
 dert; ziet, de [geheele]
 wereld loopt hem na.
- 20 En er waren sommige
 Grieken uit hen, die op-
 kwamen om op het feest
 21 te aanbidden; dezen dan
 gingen tot Filippus, die
 van Bethsaïda in Galiléa
 was, en vraagden hem,
 zeggende: Heer! wij wen-
 22 schen Jezus te zien. Filip-
 pus kwam en zeide het An-
 dréas; en wederom kwam
 Andréas en Filippus, en
 23 zij zeiden het Jezus. ^a Maar
 Jezus antwoordde hun, zeg-
 gende: De ure is gekomen,
 dat de Zoon des menschen
 zal verheerlijkt worden.
- 24 Voorwaar, voorwaar, ik
 zeg u: Indien het tarwe-
 graan in de aarde niet valt,
 en sterft, blijft het alleén,
 maar indien het sterft,
 25 draagt het veel vrucht. Die
 zijn leven liefheeft, zal het
 verliezen; en die zijn leven
 26 haat in deze wereld, zal het
 bewaren tot het eeuwige le-
 ven. Zoo iemand mij dient,
 die volge mij; en waar
 ik ben, daar zal ook mijn
 dienstknecht zijn. ^b Zoo
 iemand mij dient, de Vader
 27 zal hem eeren. Nu is mijne
 ziel ontroerd; en wat zal ik
 zeggen? Vader! verlos mij
 uit deze ure? Maar daarom
 ben ik in deze ure gekomen.
 28 Vader! verheerlijk uwen
 naam! Er kwam dan een
 stem uit den hemel: En Ik
 heb [hem] verheerlijkt, en
 Ik zal [hem] wederom ver-
 29 heerlijken. De schare dan,
 die daar stond, en [dit]
 hoorde, zeide, dat er een
 donderslag geschied was.
 Anderen zeiden: Een engel
 heeft tot hem gesproken.
 30 Jezus antwoordde en zeide:
 Niet om mijnentwil is deze
 stem geschied, maar om
 31 uwentwil. Nu is het oordeel
 dezer wereld; nu zal de
 overste dezer wereld bui-
 32 tengeworpen worden. En
 ik, wanneer ik van de aarde
 zal verhoogd zijn, zal allen
 33 tot mij trekken. En dit zei-
 de hij, aanduidende, welk
 34 een dood hij sterven zou. De

^a) R. „en Andréas en Filippus zeiden het Jezus.” — ^b) R. v. b. „En.”

- schare antwoordde hem: Wij hebben uit de wet gehoord, dat de Christus blijft in eeuwigheid; en hoe zegt gij, dat de Zoon des menschen moet verhoogd worden? Wie is die Zoon des menschen? Jezus dan zeide tot hen: Nog een kleinen tijd is het licht onder u^a; wandelt, terwijl gij het licht hebt, opdat de duisternis u niet overvalle. En die in de duisternis wandelt, weet niet, waar hij heengaat.
- 36 Terwijl gij het licht hebt, gelooft in het licht, opdat gij zonen des lichts moogt zijn. Deze dingen sprak Jezus; en weggaande, verbergde hij zich voor hen.
- 37 En hoewel hij zoovele teekenen voor hen gedaan had, geloofden zij niet in hem; opdat het woord van Jesaja, den profeet, vervuld werd, dat hij gesproken heeft: „Heer! wie heeft onze prediking geloofd? en aan wien is de arm [des] Heeren geopenbaard?”^b Daarom konden zij niet gelooven, dewijl Jesaja wederom gezegd heeft: „Hij heeft hunne
- oogen verblind, en hun hart verhard; opdat zij met de oogen niet zien, en met het hart verstaan, en zij bekeerd worden, en Ik hen geneze.”^c Dit zeide Jesaja, toen hij zijne heerlijkheid zag, en van hem sprak.
- 42 Nochtans geloofden ook zelfs velen uit de oversten in hem; maar om der farizeën wil beleden zij [hem] niet, opdat zij niet uit de synagoge zouden gebannen worden; want zij hadden de eer der menschen lief, meer dan de eer van God.
- 44 Jezus nu riep en zeide: Die in mij gelooft, gelooft in mij niet, maar in Hem, die mij gezonden heeft. En die mij ziet, ziet Hem, die mij gezonden heeft. Ik ben een licht, in de wereld gekomen, opdat een iegelijk, die in mij gelooft, in de duisternis niet blijve. En indien iemand mijne woorden hoort en niet bewaart,^d ik oordeel hem niet; want ik ben niet gekomen, opdat ik de wereld oordeele, maar opdat ik de wereld behoude. Die mij verwerpt, en mijne woorden niet ont-

^a) R. „bij u.” — ^b) Jes. LIII: 1. — ^c) Jes. VI: 9 en 10. — ^d) R. „gelooft.”

vangt, heeft die hem oordeelt; het woord, dat ik gesproken heb, dat zal hem oordeelen ten laatstendage.

49 Want ik heb uit mijzelf niet gesproken; maar de Vader, die mij gezonden heeft, die heeft mij een gebod gegeven, wat ik zeggen en wat ik spreken zal.

50 En ik weet, dat zijn gebod het eeuwige leven is. Hetgeen ik dan spreek, spreek ik alzoo, gelijk de Vader mij gezegd heeft.

XIII. — Vóór het feest van het pascha nu Jezus, wetende, dat zijne ure gekomen was, dat hij uit deze wereld zou overgaan tot den Vader, alzoo hij de zinnen, die in de wereld waren, liefgehad had, zoo heeft hij hen liefgehad tot

2 het einde. En gedurende den maaltijd, toen de duivel reeds in het hart van Judas, Simons [zoon], Iskariot, gegeven had, dat hij hem zou overleveren,

3 Jezus, wetende, dat de Vader hem alle dingen in de handen gegeven had, en dat hij van God uitgegaan was, en tot God heenging,

4 stond op van den maaltijd, en legde de kleederen af,

en een linnen doek genomen hebbende, omgordde

5 zichzelf. Daarna goot hij water in het bekken, en begon de voeten der discipelen te wasschen, en af te drogen met den linnen doek, waarmede hij omgord

6 was. Hij kwam dan tot Simon Petrus, en die zeide tot hem: Heer! wascht gij

7 mij de voeten? Jezus antwoordde en zeide tot hem: Wat ik doe, weet gij nu niet, maar gij zult het na dezen

8 verstaan. Petrus zeide tot hem: Gij zult mijne voeten niet wasschen in eeuwigheid! Jezus antwoordde hem: Indien ik u niet wasch, hebt gij geen deel met mij.

9 Simon Petrus zeide tot hem: Heer! niet alleen mijne voeten, maar ook de handen

10 en het hoofd. Jezus zeide tot hem: Die geheel gewasschen is, heeft niet van noode, dan de voeten te wasschen, maar is geheel rein. En gijlieden zijt rein,

11 doch niet allen. Want hij wist, wie hem zou overleveren; daarom zeide hij: Gij zijt niet allen rein.

12 Toen hij dan hunne voeten gewasschen, en zijne kleederen genomen had,

- zat hij wederom aan, en zeide tot hen: Verstaat gij, 13 wat ik u gedaan heb? Gij noemt mij Meester en Heer; en gij zegt wel, want ik ben 14 het. Indien dan ik, de Heer en de Meester, uwe voeten gewasschen heb, zoo zijt gij ook schuldig, elkanders 15 voeten te wasschen; want ik heb u een voorbeeld gegeven, opdat, gelijk ik u gedaan heb, gij ook doet. 16 Voorwaar, voorwaar, ik zeg u: een slaaf is niet meerder dan zijn heer, noch een gezant ^a meerder, dan 17 die hem gezonden heeft. Indien gij deze dingen weet, welgelukzalig zijt gij, zoo 18 gij ze doet. Ik spreek niet van u allen; ik weet, wie ik uitverkoren heb; maar opdat de Schrift vervuld worde: „Die met mij het brood eet, heeft tegen mij zijne verzenen opgehe- 19 ven.” ^b Van nu aan zeg ik het u, eer het geschiedt, opdat, wanneer het geschiedt, gij gelooven moogt, 20 dat ik het ben. Voorwaar, voorwaar, ik zeg u: zoo ik iemand zend, wie [dien] 21 ontvangt, die ontvangt mij; en wie mij ontvangt, die ontvangt Hem, die mij gezonden heeft.
- 21 Jezus, deze dingen gezegd hebbende, werd ontroerd in den geest, en betuigde, en zeide: Voorwaar, voorwaar, ik zeg u, dat een van u mij zal over- 22 leveren. De discipelen dan zagen elkander aan, twijfelende, van wien hij sprak. 23 En een van zijne discipelen was aanzittende in den schoot van Jezus, wel- 24 ken Jezus liefhad. Simon Petrus dan wenkte dezen, dat hij vragen zou, wie hij toch ware, van wien hij 25 sprak. ^c En deze, vallende aan de borst van Jezus, zeide tot hem: Heer! wie is 26 het? Jezus antwoordde: Deze is het, wien ik de bete, als ik [ze] ingedoopt heb, geven zal. En toen hij de bete ingedoopt had, gaf hij [ze] aan Judas, Simons 27 [zoon], Iskariot. En na de bete, toen voer de satan in hem. Jezus dan zeide tot hem: Wat gij doet, doe het 28 haastelijk. Maar niemand

^a) ἀπόστολος, apostel. — ^b) Ps. XLI: 10. — ^c) S. I. „Simon Petrus dan wenkte dezen, en zeide tot hem: Zeg, wie het is, van wien hij spreekt?”

van hen, die aanzaten, begreep, waartoe hij hem
 29 dit zeide. Want sommigen meenden, dewijl Judas de beurs had, dat Jezus hem zeide: Koop, wat wij noodig hebben voor het feest; of dat hij iets aan de armen
 30 zou geven. Hij dan, de betegenomen hebbende, ging terstond uit. En het was nacht.

31 Toen hij dan uitgegaan was, zeide Jezus: Nu is de Zoon des menschen verheerlijkt, en God is in hem
 32 verheerlijkt. Indien God in hem verheerlijkt is, zoo zal ook God hem verheerlijken in Zichzelve, en Hij zal hem terstond verheerlijken.

33 Kinderen! nog een kleinen tijd ben ik bij u. Gij zult mij zoeken, en gelijk ik den Joden gezegd heb: Waar ik heenga, kunt gij niet komen; zoo zeg ik u nu ook.

34 Een nieuw gebod geef ik u, dat gij elkander liefhebt; gelijk ik u liefgehad heb, dat ook gij elkander lief-
 35 hebt. Hieraan zullen allen erkennen, dat gij mijne discipelen zijt, zoo gij liefde
 36 hebt onder elkander. Simon

Petrus zeide tot hem: Heer! waar gaat gij heen? Jezus antwoordde hem: Waar ik heenga, kunt gij mij nu niet volgen; maar gij zult [mij]^a
 37 later volgen. Petrus zeide tot hem: Heer! waarom kan ik u nu niet volgen? Ik zal mijn leven voor u stellen.

38 Jezus antwoordde^b: Zult gij uw leven voor mij stellen? Voorwaar, voorwaar, ik zeg u: de haan zal niet kraaien, totdat gij mij driemaal verloochend zult hebben.

XIV. — Uw hart worde niet ontroerd; gijlieden gelooft in God, gelooft ook in mij.

2 In het huis mijns Vaders zijn vele woningen; ware het anders, ik zou het u gezegd hebben; want^c ik ga heen om u plaats te bereiden. En wanneer ik heengegaan ben, en u plaats bereid heb, kom ik weder, en zal u tot mij nemen, opdat gij ook zijn moogt,
 4 waar ik ben. En waar ik heenga, weet gij, en den
 5 weg weet gij.^d Thomas zeide tot hem: Heer! wij weten niet, waar gij heengaat; en hoe kunnen wij den weg

^a) R. „mij.” — ^b) R. v. b. „hem.” — ^c) R. l. w. „want.” —
^d) S. l. „en gij weet den weg, waarheen ik ga.”

6 weten? Jezus zeide tot hem: Ik ben de weg, en de waarheid, en het leven. Niemand komt tot den Vader, 7 dan door mij. Indien gij mij gekend hadt, zoudt gij ook mijnen Vader gekend hebben; en van nu aan kent gij Hem, en hebt Hem gezien. Filippus zeide tot hem: Heer! toon ons den Vader, 9 en het is ons genoeg. Jezus zeide tot hem: Ben ik zoolangen tijd bij ulieden, en hebt gij mij niet gekend, Filippus? Die mij gezien heeft, heeft den Vader gezien; en hoe zegt gij: Toon 10 ons den Vader? Geloofst gij niet, dat ik in den Vader [ben], en de Vader in mij is? De woorden, die ik tot ulieden spreek, spreek ik van mijzelfen niet, maar

de Vader, die in mij blijft, 11 die doet de werken. Geloofst mij, dat ik in den Vader [ben], en de Vader in mij [is]; en indien niet, geloofst mij om de werken 12 zelve. Voorwaar, voorwaar, ik zeg u: die in mij geloofst, de werken, die ik doe, zal hij ook doen, en zal grootere doen dan deze: want ik ga heen tot den^a 13 Vader. En al wat gij bidden zult in mijnen naam, dat zal ik doen; opdat de Vader in den Zoon verheer- 14 lijkt worde. Zoo gij iets bidden zult in mijnen naam, 15 ik zal het doen. Indien gij mij liefhebt, bewaart mijne 16 geboden. En ik zal den Vader vragen, ^b en Hij zal u een anderen Trooster^c geven, opdat hij bij u zij^d

^a) R. „mijnen.” — ^b) Er worden hier twee woorden voor *bidden* en *vragen* gebruikt. (*αἰτέω* en *ἔρωτάω*.) Wanneer Christus tot den Vader spreekt, wordt altijd het vertrouwelijke woord *vragen* (*ἔρωτάω*) gebruikt; wanneer de discipelen tot den Vader spreken, wordt altijd het smeekende woord *bidden* (*αἰτέω*) gebruikt; terwijl de discipelen tegenover Christus beide woorden bezigen. — ^c) Wij hebben het woord „Trooster” behouden, bij gebrek aan een beter. Het grieksche woord *παράκλητος* (*parakleet*) komt alleen voor in de geschriften van Johannes. In zijn evangelie wordt het gebezigd van den Heiligen Geest; in zijnen eersten brief van Christus. Het beteekent iemand, die eens anders zaak op zich neemt, en hem te hulp komt. Dit deed Christus, toen Hij op aarde was, en dit doet Hij nu in den hemel; (1 Joh. II: 1.) en dit werk verricht de Heilige Geest nu op aarde in de plaats van Christus. „Zaakwaarnemer” zou de beste vertaling zijn, doch is te familiaar. In 1 Joh. II: 1 vertalen wij „Voorspraak.” — ^d) R. „blijve.”

- 17 tot in eeuwigheid, den Geest der waarheid, dien de wereld niet kan ontvangen, want zij ziet hem niet, en kent hem niet; maar ^a gij kent hem, want hij blijft bij u, en zal in u
- 18 zijn. Ik zal u geen weezen
- 19 laten; ik kom tot u. Nog een kleinen [tijd], en de wereld ziet mij niet meer, doch gij ziet mij; omdat ik leef, zult ook gij leven.
- 20 In dien dag zult gij erkennen, dat ik in mijnen Vader [ben], en gij in mij, en
- 21 ik in u. Die mijne geboden heeft, en ze bewaart, die is het, die mij liefheeft; en die mij liefheeft, zal door mijnen Vader geliefd worden; en ik zal hem liefhebben, en mijzelfen aan hem
- 22 openbaren. Judas, niet de Iskariot, zeide tot hem: Heer! wat is het, dat gij
- 23 uzelfen aan ons zult openbaren, en niet aan de wereld? Jezus antwoordde en zeide tot hem: Zoo iemand mij liefheeft, die zal mijn woord bewaren; en mijn Vader zal hem liefhebben, en wij zullen tot hem komen, en woning bij hem
- 24 maken. Die mij niet liefheeft, bewaart mijne woorden niet; en het woord, dat gij hoort, is het mijne niet, maar des Vaders, die mij
- 25 gezonden heeft. Deze dingen heb ik tot u gesproken, bij u blijvende. Maar de Trooster, de Heilige Geest, dien de Vader zenden zal in mijnen naam, die zal u alles leeren, en zal u indachtig maken alles, wat
- 26 ik u gezegd heb. Vrede laat ik u, mijnen vrede geef ik u; niet gelijk de wereld geeft, geef ik u. Uw hart worde niet ontroerd en zij
- 27 niet versaagd. Gij hebt gehoord, dat ik tot u gezegd heb: Ik ga heen, en kom tot u. Indien gij mij liefhadt, zoo zoudt gij u verblijden, dat ik tot den Vader ga ^b; want mijn Vader
- 28 is meerder dan ik. En nu heb ik het u gezegd, eer het geschiedt; opdat, wanneer het geschied zal zijn,
- 29 gij gelooven moogt. Ik zal niet meer veel met u spreken; want de overste der ^c wereld komt, en heeft in
- 30 mij niets. Maar opdat de wereld erkenne, dat ik den

^a) S. l. w. „maar.” — ^b) R. „omdat ik gezegd heb: ik ga heen tot den Vader.” — ^c) R. „dezer.”

Vader liefheb; en gelijk
mij de Vader geboden heeft,
alzo doe ik. Staat op, laat
ons van hier gaan.

XV. — Ik ben de ware wijn-
stok, en mijn Vader is de
2 landman. Alle rank in mij,
die geen vrucht draagt, die
neemt Hij weg; en al wie
vrucht draagt, die reinigt
Hij, opdat zij meer vrucht
3 drage. Gijlieden zijt reeds
rein om het woord, dat ik
4 tot u gesproken heb. Blijft
in mij, en ik in u. Gelijk
de rank geen vrucht kan
dragen van zichzelf, zoo
zij niet in den wijnstok
blijft; zoo ook gij niet,
indien gij in mij niet blijft.
5 Ik ben de wijnstok, gij de
ranken; wie in mij blijft,
en ik in hem, die draagt
veel vrucht; want zonder
mij kunt gij niets doen.
6 Zoo iemand in mij niet
blijft, die wordt buitenge-
worpen, gelijk de rank,
en verdort; en men ver-
gadert ze, en men werpt
ze in het vuur, en zij ver-
7 branden. Indien gij in mij
blijft, en mijne woorden in
u blijven, al wat gij wilt,
zult gij bidden, en het zal

8 u geschieden. Hierin is
mijn Vader verheerlijkt,
dat gij veel vrucht draagt;
en gij zult mijne discipelen
9 zijn. Gelijk de Vader mij
liefgehad heeft, heb ik ook
u liefgehad; blijft in mijne
10 liefde. Indien gij mijne ge-
boden bewaart, zult gij in
mijne liefde blijven, gelijk
ik de geboden mijns Va-
ders bewaard heb, en in
11 zijne liefde blijf. Deze din-
gen heb ik tot u gespro-
ken, opdat mijne blijdschap
in u zij ^a, en uwe blijdschap
12 vervuld worde. Dit is mijn
gebod, dat gij elkander
lieft, gelijk ik u lief-
13 gehad heb. Niemand heeft
grooter liefde dan deze,
dat iemand zijn leven stelt
14 voor zijne vrienden. Gij
zijt mijne vrienden, zoo gij
15 doet al wat ik u gebied. Ik
heet u niet meer slaven;
want de slaaf weet niet,
wat zijn heer doet; maar ik
heb u vrienden genoemd;
want al wat ik van mijnen
Vader gehoord heb, heb
ik u bekend gemaakt. Gij
hebt mij niet uitverkoren,
maar ik heb u uitverkoren,
en ik heb u gesteld, dat gij

^a) R. „blijve.”

zoudt heengaan en vrucht dragen, en dat uwe vrucht blijve; opdat, al wat gij van den Vader bidden zult in mijnen naam, Hij u [dat] 17 geve. Dit gebied ik u, dat 18 gij elkander liefhebt. Indien de wereld u haat, weet ^a, dat zij mij eer dan 19 u gehaat heeft. Indien gij van de wereld waart, de wereld zou het hare liefhebben; doch omdat gij 20 van de wereld niet zijt, maar ik u uit de wereld heb uitverkoren, daarom haat 21 u de wereld. Gedenkt het woord, dat ik tot u zeide: Een slaaf is niet meerder dan zijn heer. Indien zij mij vervolgd hebben, zij zullen ook u vervolgen; indien zij mijn woord be- 22 waard hebben, zij zullen ook het uwe bewaren. Maar al deze dingen zullen zij u doen om mijns naams wil, omdat zij Hem niet kennen, die mij gezonden 23 heeft. Indien ik niet gekomen ware, en tot hen gesproken had, zij hadden geen zonde; maar nu hebben zij geen voorwendsel 23 voor hunne zonde. Wie mij

haat, haat ook mijnen Va- 24 der. Indien ik de werken onder hen niet had gedaan, die niemand anders gedaan heeft, zij hadden geen zonde; maar nu hebben zij zoowel gezien als gehaat beide mij en mijnen Vader. 25 Maar opdat het woord vervuld worde, dat in hunne wet geschreven staat: „Zij hebben mij zonder oorzaak 26 gehaat.”^b Doch wanneer de Trooster zal gekomen zijn, dien ik u zenden zal van den Vader, de Geest der waarheid, die van den Vader uitgaat, die zal van 27 mij getuigen. En gij zult ook getuigen, omdat gij van den beginne bij mij zijt.

XVI. — Deze dingen heb ik tot u gesproken, opdat gij 2 niet geërgerd wordt. Zij zullen u uit de synagogen bannen; ja, de ure komt, dat een iegelijk, die u doodt, meenen zal Gode 3 een dienst te doen. En deze dingen zullen zij ^c doen, omdat zij den Vader niet gekend hebben, noch mij. 4 Maar deze dingen heb ik tot u gesproken, opdat, wanneer de ure ^d zal ge-

^a) Of: „gij weet.” — ^b) Ps. LXIX: 5. — ^c) R. v. b. „u.” — ^d) V. l. „hunne ure.”

komen zijn, gij moogt gedenken, dat ik [ze] u gezegd heb; doch deze dingen heb ik u van den beginne niet gezegd, omdat
 5 ik bij u was. En nu ga ik heen tot Hem, die mij gezonden heeft, en niemand van u vraagt mij: Waar
 6 gaat gij heen? Maar omdat ik deze dingen tot u gesproken heb, heeft de droefheid uw hart vervuld.
 7 Doch ik zeg u de waarheid: het is u nut, dat ik wegga; want zoo ik niet wegga, zal de Trooster tot u niet komen; maar zoo ik heenga, zal ik hem tot
 8 u zenden. En die gekomen zijnde, zal de wereld overtuigen van zonde en van gerechtigheid en van oordeel;
 9 van zonde, omdat zij in mij niet gelooven;
 10 en van gerechtigheid, omdat ik tot mijnen ^a Vader heenga, en gij mij niet meer
 11 zien zult; en van oordeel, omdat de overste dezer wereld geoordeeld is.
 12 Nog vele dingen heb ik u te zeggen, doch gij kunt
 13 [die] nu niet dragen. Maar wanneer die zal gekomen

zijn, de Geest der waarheid, hij zal u in al de waarheid leiden; want hij zal van zichzelf niet spreken, maar al wat hij zal gehoord hebben, zal hij spreken, en de toekomstige dingen zal hij u verkondigen. Die zal mij verheerlijken; want hij zal het uit het mijne nemen,
 14 en het u verkondigen. Al wat de Vader heeft, is het mijne; daarom heb ik gezegd, dat hij het uit het mijne neemt ^b, en u zal
 15 verkondigen. Een kleinen [tijd], en gij zult mij niet zien; en wederom een kleinen [tijd], en gij zult mij zien; [want ik ga heen tot
 16 den Vader.] ^c [Sommigen] dan uit zijne discipelen zeiden tot elkander: Wat is dit, dat hij tot ons zegt: Een kleinen [tijd], en gij zult mij niet zien; en wederom een kleinen [tijd], en gij zult mij zien; en: Want ik ga heen tot den Vader?
 17 Zij zeiden dan: Wat is dit, dat hij zegt: Een kleinen [tijd]? wij weten niet, wat
 18 hij zegt. Jezus dan wist, dat zij hem wilden vragen,

^a) S. l. „den.” — ^b) R. „zal nemen.” — ^c) Deze woorden komen in vele handschriften niet voor.

- en zeide tot hen: Vraagt
 gij daarvan onder elkan-
 der, dat ik gezegd heb: 25
 Een kleinen [tijd], en gij
 zult mij niet zien; en we-
 derom een kleinen [tijd],
 20 en gij zult mij zien? Voor-
 waar, voorwaar, ik zeg u,
 dat gij zult weenen en
 weeklagen, maar de we-
 reld zal zich verblijden;
 en gij zult bedroefd zijn,
 maar uwe droefheid zal tot
 21 blijdschap worden. Een
 vrouw, wanneer zij baart,
 heeft droefheid, dewijl
 hare ure gekomen is; maar
 wanneer zij het kindeken
 gebaard heeft, gedenkt zij
 de benauwdheid niet meer,
 om de blijdschap, dat een
 mensch ter wereld geboren
 22 is. En gij dan hebt nu wel
 droefheid; maar ik zal u
 wederom zien, en uw hart
 zal zich verblijden, en nie-
 mand zal uwe blijdschap
 23 van u wegnemen. En in
 dien dag zult gij mij niets
 vragen. Voorwaar, voor-
 waar, ik zeg u: al wat gij
 den Vader zult bidden in
 mijnen naam, dat zal Hij
 24 u geven. Tot nu toe hebt
 gij niets gebeden in mij-
 nen naam; bidt, en gij
 zult ontvangen, opdat uwe
 25 blijdschap vervuld zij. Deze
 dingen heb ik in gelijke-
 nissen tot u gesproken.
 "De ure komt, dat ik niet
 meer in gelijkenissen tot
 u spreken zal, maar u vrij-
 uit van den Vader zal ver-
 26 kondigen. In dien dag zult
 gij in mijnen naam bid-
 den; en ik zeg niet, dat
 ik den Vader voor u vra-
 27 gen ^b zal; want de Vader
 zelf heeft u lief, dewijl gij
 mij liefgehad hebt, en ge-
 loofd hebt, dat ik van God
 28 ben uitgegaan. Ik ben van
 den Vader uitgegaan, en
 ben in de wereld gekomen;
 wederom verlaat ik de we-
 reld, en ga heen tot den Va-
 29 der. Zijne discipelen zeiden
 tot hem ^c: Zie, nu spreekt
 gij vrijuit, en zegt geen
 30 gelijkenis. Nu weten wij,
 dat gij alle dingen weet,
 en niet noodig hebt, dat
 iemand u vrage. Hierom
 gelooven wij, dat gij van
 31 God uitgegaan zijt. Jezus
 antwoordde hun: Gelooft
 32 gij nu? Zie, de ure komt,
 en is ^d gekomen, dat gij
 zult verstrooid worden, een

^a) R. v. b. „Maar.” — ^b) Zie de noot op hoofdst. XIV : 16. —
^c) S. l. w. „tot hem.” — ^d) R. v. b. „nu.”

iegelijk naar het zijne, en
 gij mij alleen zult laten;
 en ik ben niet alleen, want
 33 de Vader is met mij. Deze
 dingen heb ik tot u gespro-
 ken, opdat gij in mij vrede
 hebt. In de wereld hebt ^a gij
 verdrukking; maar hebt
 goeden moed, ik heb de
 wereld overwonnen.

XVII. — Dit sprak Jezus, en
 hij hief zijne oogen op naar
 den hemel, en zeide: Va-
 der! de ure is gekomen;
 verheerlijk uwen Zoon, op-
 dat ^b uw Zoon U verheer-
 2 lijke; gelijk Gij hem macht
 gegeven hebt over alle
 vleesch, opdat al wat Gij
 hem gegeven hebt, hij hun
 3 het eeuwige leven geve. En
 dit is het eeuwige leven,
 dat zij U kennen, den eeni-
 gen waarachtigen God, en
 Jezus Christus, dien Gij ge-
 4 zonden hebt. Ik heb U ver-
 heerlijkt op de aarde; ik
 heb voleindigd het werk,
 dat Gij mij gegeven hebt
 5 om te doen; en nu ver-
 heerlijk mij, Gij, Vader! bij
 Uzelven, met de heerlijk-
 12 heid, die ik bij U had, eer

6 de wereld was. Ik heb uwen
 naam geopenbaard den
 menschen, die Gij mij uit
 de wereld gegeven hebt.
 Zij waren uwe, en Gij hebt
 ze mij gegeven; en zij heb-
 7 ben uw woord bewaard. Nu
 hebben zij erkend, dat alles,
 wat Gij mij gegeven hebt,
 8 van U is. Want de woor-
 den, die Gij mij gegeven
 hebt, heb ik hun gegeven,
 en zij hebben [ze] aange-
 nomen, en hebben waarlijk
 erkend, dat ik van U uit-
 gegaan ben, en hebben ge-
 loofd, dat Gij mij gezonden
 9 hebt. Ik vraag ^c voor hen;
 ik vraag ^c niet voor de we-
 reld, maar voor hen, die
 Gij mij gegeven hebt; want
 10 zij zijn uwe, (en al het
 mijne is uwe, en het uwe is
 mijne,) en ik ben in hen
 11 verheerlijkt. En ik ben niet
 meer in de wereld, en
 dezen zijn in de wereld, en
 ik kom tot U. Heilige Va-
 der! bewaar hen in uwen
 naam, dien Gij mij gegeven
 hebt, ^d opdat zij één zijn,
 12 gelijk als wij. Toen ik bij
 hen ^e was, bewaarde ik hen

^a) R. „zult hebben.” — ^b) R. v. b. „ook.” — ^c) Zie de noot
 op hoofdst. XIV : 16. — ^d) Of „in welken Gij [ze] mij gegeven
 hebt.” R. „bewaar hen in uwen naam, die Gij mij gegeven hebt.” —
^e) R. v. b. „in de wereld.”

- in uwen naam. Die Gij mij gegeven hebt, heb ik bewaard, en niemand uit hen is verloren gegaan, dan de zoon des verderfs, opdat de Schrift vervuld worde.
- 13 Maar nu kom ik tot U, en spreek dit in de wereld, opdat zij mijne blijdschap vervuld mogen hebben in
- 14 zichzelf. Ik heb hun uw woord gegeven; en de wereld heeft hen gehaat, omdat zij van de wereld niet zijn, gelijk ik van de wereld niet ben. Ik vraag^a niet, dat Gij hen uit de wereld wegneemt, maar dat Gij hen bewaart voor
- 16 den booze. Zij zijn niet van de wereld, gelijk ik van
- 17 de wereld niet ben. Heilig hen door de^b waarheid; uw woord is de waar-
- 18 heid. Gelijk Gij mij gezonden hebt in de wereld, zoo heb ook ik hen in de wereld gezonden. En ik heilig mijzelf voor hen, opdat ook zij geheiligd mogen zijn door de waar-
- 20 heid. En ik vraag^a niet alleen voor dezen, maar ook voor hen, die door hun
- woord in mij gelooven,^c
- 21 opdat zij allen één zijn, gelijk Gij, Vader! in mij, en ik in U, opdat ook zij in ons één zijn; opdat de wereld geloove, dat Gij mij gezonden hebt. En ik heb hun de heerlijkheid gegeven, die Gij mij gegeven hebt; opdat zij één zijn, gelijk wij
- 23 één zijn: ik in hen, en Gij in mij; opdat zij volmaakt zijn in één, en opdat de wereld erkenne, dat Gij mij gezonden hebt, en hen liefgehad hebt, gelijk Gij mij
- 24 liefgehad hebt. Vader! ik wil, dat, waar ik ben, ook die bij mij zijn, die Gij mij gegeven hebt, opdat zij mijne heerlijkheid mogen aanschouwen, die Gij mij gegeven hebt; want Gij hebt mij liefgehad vóór de grondlegging der wereld.
- 25 Rechtvaardige Vader!^d en de wereld heeft U niet gekend; maar ik heb U gekend, en dezen hebben erkend, dat Gij mij gezonden
- 26 hebt. En ik heb hun uwen naam bekend gemaakt, en zal [dien] bekend maken; opdat de liefde, waarmede

^a) Zie de noot op hoofdst. XIV : 16. — ^b) R. „uwe.” — ^c) R. „gelooven zullen.” — ^d) Of „Vóór de grondlegging der wereld, rechtvaardige Vader! en,” enz.

Gij mij liefgehad hebt, in hen zij, en ik in hen.

XVIII. — ^a Jezus, dit gezegd hebbende, ging uit met zijne discipelen over de beek Kedron, waar een hof was, in welken hij ging, hij 2 en zijne discipelen. En Judas, die hem overleverde, wist ook de plaats, omdat Jezus aldaar dikwijls te samen kwam met zijne disci- 3 pelen. Judas dan, genomen hebbende de bende en diena- ren van de overpriesters en farizeën, kwam aldaar met lantaarnen en fakkelen 4 en wapenen. Jezus dan, wetende alles, wat over hem komen zou, ging uit, en zeide tot hen: Wien 5 zoekt gij? Zij antwoordden hem: Jezus den Nazaréner. Jezus zeide tot hen: Ik ben het. En Judas, die hem overleverde, stond ook bij 6 hen. Toen hij dan tot hen zeide: Ik ben het, gingen zij achterwaarts, en vielen 7 ter aarde. Hij vraagde hun dan wederom: Wien zoekt gij? en zij zeiden: Jezus 8 den Nazaréner. Jezus antwoordde: Ik heb u gezegd, dat ik het ben. Indien gij

dan mij zoekt, laat dezen 9 heengaan; opdat het woord vervuld zou worden, dat hij gezegd had: Uit hen, die Gij mij gegeven hebt, heb 10 ik niemand verloren. Simon Petrus dan, hebbende een zwaard, trok het, en sloeg den slaaf des hoogepriesters, en hieuw zijn rechteroor af. En de naam van den slaaf was Malchus. 11 Jezus dan zeide tot Petrus: Steek het ^b zwaard in de scheede! Den drinkbeker, dien mij de Vader gegeven heeft, zal ik dien niet drinken? 12 De bende dan, en de overste over duizend, en de dienaars der Joden namen 13 Jezus, en bonden hem. En zij leidden hem weg, eerst tot Annas; want hij was de schoonvader van Kajafas, die in dat jaar hoogeprie- 14 ter was. Kajafas nu was degene, die den Joden gereden had, dat het nut was, dat één mensch voor het 15 volk omkwame. ^c En Simon Petrus volgde Jezus, en de andere discipel. Deze discipel nu was den hoogepriester bekend, en ging

^a) Zie Matth. XXVI: 36; Mark. XIV: 32; Luk. XXII: 40. —

^b) R. „uw.” — ^c) V. l. „stierve.”

- met Jezus in het voorhof
 16 des hogepriesters; maar Petrus stond buiten aan de deur. De andere discipel dan, die den hogepriester bekend was, ging uit, en sprak met de deurwachster, en bracht Petrus bin-
 17 nen. De dienstmaagd dan, de deurwachster, zeide tot Petrus: Zijt ook gij niet uit de discipelen van dezen mensch? Hij zeide: Ik ben
 18 niet. En de slaven en de dienaars, hebbende een kolenvuur gemaakt, omdat het koud was, stonden en warmden zich; en Petrus stond bij hen, en warmde
 19 zich. De hogepriester dan vraagde Jezus naar zijne discipelen en naar zijne
 20 leer. Jezus antwoordde hem: Ik heb vrijuit gesproken tot de wereld; ik heb altijd geleerd in de synagoge en in den tempel, waar al de Joden^a samenkomen; en in het verborgen heb ik niets gesproken.
 21 Waarom vraagt gij mij? Vraag hen, die gehoord hebben, wat ik tot hen gesproken heb; zie, dezen weten, wat ik gezegd heb.
 22 Toen hij nu dit zeide, gaf een van de dienaren, die daarbij stond, Jezus een kinnebakslag, zeggende: Antwoordt gij alzoo den
 23 hogepriester? Jezus antwoordde hem: Indien ik kwalijk gesproken heb, getuig van het kwade, en indien wél, waarom slaat gij
 24 mij? (Annas dan had hem gebonden gezonden tot Kajafas, den hogepriester.)
 25 En Simon Petrus stond, en warmde zich. Zij zeiden dan tot hem: Zijt ook gij niet uit zijne discipelen? Hij loochende het, en zeide:
 26 Ik ben niet. Een van de slaven des hogepriesters, zijnde een bloedverwant van hem, wien Petrus het oor afgehouden had, zeide: Heb ik u niet gezien in den
 27 hof met hem? Petrus dan loochende het wederom. En terstond kraaide de haan.
 28 Zij dan leidden Jezus van Kajafas in het pretorium; en het was 's morgens vroeg. En zij gingen niet in het pretorium, opdat zij niet verontreinigd zouden worden, maar^b het pascha eten
 29 mochten. Pilatus dan ging

^a) R. „de Joden altijd.” — ^b) R. v. b. „opdat zij.”

tot hen uit, en zeide: Welke beschuldiging brengt gij
 30 tegen dezen mensch in? Zij antwoordden en zeiden tot hem: Indien deze geen kwaaddoener ware, zouden wij hem uniet overgeleverd
 31 hebben. Pilatus dan zeide tot hen: Neemt gij hem, en oordeelt hem naar uwe wet. De Joden dan zeiden tot hem: Het is ons niet geoorloofd iemand te dooden.
 32 Opdat het woord van Jezus vervuld zou worden, hetwelk hij gezegd had, aanduidende, welk een dood
 33 hij sterven zou. "Pilatus dan ging wederom in het pretorium, en riep Jezus, en zeide tot hem: Zijt gij
 34 de koning der Joden? Jezus antwoordde hem: Zegt gij dit van uzelfen, of hebben anderen het u van mij
 35 gezegd? Pilatus antwoordde: Ben ik een Jood? Uw volk en de overpriesters hebben u aan mij overgeleverd; wat hebt gij gedaan?
 36 Jezus antwoordde: Mijn koninkrijk is niet van deze wereld. Indien mijn koninkrijk van deze wereld was, zouden mijne diena-

ren gestreden hebben, opdat ik den Joden niet ware overgeleverd; maar nu is mijn koninkrijk niet van hier. Pilatus dan zeide tot hem: Zijt gij dan een koning? Jezus antwoordde: Gij zegt, dat ik een koning ben. Hiertoe ben ik geboren, en hiertoe ben ik in de wereld gekomen, opdat ik der waarheid getuigenis geven zou. Een iegelijk, die uit de waarheid is,
 38 hoort mijne stem. Pilatus zeide tot hem: Wat is waarheid! En toen hij dit gezegd had, ging hij wederom uit tot de Joden, en zeide tot hen: Ik vind geen
 39 schuld in hem. Doch gij hebt een gewoonte, dat ik u op het pascha één loslate. Wilt gij dan, dat ik u den koning der Joden loslate?
 40 Zij dan riepen allen wederom, zeggende: Niet dezen, maar Barabbas! En Barabbas was een roover.

XIX. — "Toen nam Pilatus dan Jezus, en geeselde
 2 [hem]. En de krijgsknechten, een kroon van doornen gevlochten hebbende, zetten [die] op zijn hoofd,

^{a)} Zie Matth. XXVII; Mark. XV; Luk. XXIII.

- en wierpen hem een purperen kleed om, en kwamen tot hem ^a, en zeiden: Wees gegroet, koning der Joden! En zij gaven hem kinnebakslagen. En Pilatus ^b kwam wederom uit, en zeide tot hen: Zie, ik breng hem tot u uit, opdat gij weet, dat ik in hem geen schuld vind. Jezus dan kwam uit, dragende de doornen kroon en het purperen kleed. En hij zeide tot hen: Ziet den mensch!
- 6 Toen dan de overpriesters en de dienaars hem zagen, riepen zij, zeggende: Kruisig, kruisig [hem]! Pilatus zeide tot hen: Neemt gij hem en kruisigt [hem]; want ik vind in hem geen schuld. De Joden antwoorden hem: Wij hebben een wet, en naar onze wet moet hij sterven, want hij heeft zichzelf Gods Zoon gemaakt. Toen Pilatus dan dit woord hoorde, werd hij nog meer bevreesd, en ging wederom in het pretorium, en zeide tot Jezus: Vanwaar zijt gij? Maar Jezus gaf hem geen ant-
- 10 woord. Pilatus dan zeide tot hem: Spreekt gij tot mij niet? Weet gij niet, dat ik macht heb u los te laten, en macht heb u te kruisigen? ^c Jezus antwoordde ^d: Gij zoudt geen macht hebben tegen mij, indien het u niet van boven gegeven ware; daarom, die mij aan u heeft overgeleverd, heeft grooter zonde.
- 12 Van toen af zocht Pilatus hem los te laten; maar de Joden riepen, zeggende: Indien gij dezen loslaat, zijt gij des keizers vriend niet. Een iegelijk, die zichzelf koning maakt, weerspreekt den keizer. Toen Pilatus dan deze woorden ^e hoorde, bracht hij Jezus uit, en zat neder op den rechterstoel, op de plaats, genaamd Lithostrótos, ^f en in het Hebreuwsch Gabbatha. (En het was de voorbereiding van het pascha; ^g het was omtrent de zesde ure.) En hij zeide tot de Joden: Ziet uw koning!
- 15 Maar zij riepen: Neem weg, neem weg, kruisig hem! Pilatus zeide tot hen: Zal

^a) R. l. w. „en kwamen tot hem.” — ^b) R. „Pilatus dan.” — ^c) R. eerst „kruisigen” en dan „loslaten.” — ^d) S. v. b. „hem.” — ^e) R. „dit woord.” — ^f) d. i. het plaveisel. — ^g) R. „en.”

- ik uwen koning kruisigen? De overpriesters antwoordden: Wij hebben geen koning, dan den keizer. Toen gaf hij hem dan hun over, om gekruisigd te worden. En zij namen Jezus, en leidden [hem] weg.
- 17 En hij, dragende zijn kruis, ging uit naar de [plaats], genaamd Schedelplaats, die in het Hebreeuwsch genoemd wordt
- 18 Golgotha; waar zij hem kruisigden, en met hem twee anderen, aan elke zijde één, en Jezus in het
- 19 midden. En Pilatus schreef ook een opschrift, en zette [dat] op het kruis. En er was geschreven: Jezus de Nazaréner, de koning der
- 20 Joden. Dit opschrift dan lazen vele der Joden; want de plaats, waar Jezus gekruisigd werd, was nabij de stad; en het was geschreven in het Hebreeuwsch, in het Grieksch, in het Latijn. De overpriesters dan der Joden zeiden tot Pilatus: Schrijf niet: De koning der Joden; maar, dat hij gezegd heeft: Ik ben de
- 22 koning der Joden. Pilatus antwoordde: Wat ik geschreven heb, heb ik geschreven. De krijgsknechten dan, toen zij Jezus gekruisigd hadden, namen zijne kleederen, en maakten vier deelen, voor elken krijgsknecht een deel en den rok. De rok nu was zonder naad, van boven af in zijn geheel geweven. Zij dan zeiden tot elkander: Laat ons dien niet scheuren, maar laat ons daarover loten, wiens die zijn zal; opdat de Schrift vervuld zou worden, die zegt: „Zij hebben mijne kleederen onder elkander verdeeld, en over mijne kleeding hebben zij het lot geworpen.”^{a)} Dit hebben dan de krijgsknechten gedaan.
- 25 En bij het kruis van Jezus stonden zijne moeder, en de zuster zijner moeder, Maria, de [vrouw] van Klopas, en Maria Magdaléna.
- 26 Jezus nu, ziende zijne moeder en den discipel, dien hij liefhad, daarbij staande, zeide tot zijne moeder: Vrouw! zie, uw zoon. Daarna zeide hij tot den discipel: Zie, uwe moeder. En

^{a)} Ps. XXII: 19.

- van die ure aan nam haar
 28 de discipel tot zich. Hierna
 Jezus, wetende, dat nu al-
 les volbracht was, opdat de
 Schrift zou vervuld wor-
 29 den, zeide: Mij dorst! Er
 stond dan een vat vol zuren
 wijn, en zij vulden een
 spons met zuren wijn, en
 omleiden [haar] met hij-
 sop,^a en brachten [haar]
 30 aan zijnen mond. Toen Jezus
 dan den zuren wijn
 genomen had, zeide hij:
 Het is volbracht! En het
 hoofd buigende, gaf hij
 31 zijnen geest over.^b De Jo-
 den dan, opdat de licha-
 men niet aan het kruis zou-
 den blijven op den sabbat,
 daar het de voorbereiding
 was, (want de dag van dien
 sabbat^c was groot,) vraagden
 Pilatus, dat hunne beenen
 mochten gebroken, en zij
 weggenomen wor-
 32 den. De krijgsknechten dan
 kwamen, en braken wel de
 beenen des eersten en des
 anderen, die met hem ge-
 33 kruisigd was; maar ko-
 mende tot Jezus, toen zij
 zagen, dat hij reeds dood
 was, braken zij zijne bee-
 34 nen niet. Maar een der
 krijgsknechten doorstak
 zijne zijde met een speer,
 en terstond kwam er bloed
 35 en water uit. En die het
 gezien heeft, getuigt het,
 en zijne getuigenis is waar-
 achtig; en hij weet, dat hij
 zegt, wat waar is, opdat
 ook^d gij gelooven moogt.
 36 Want deze dingen zijn ge-
 geschied, opdat de Schrift
 vervuld zou worden: „Geen
 been van hem zal gebro-
 37 ken worden.”^e En wederom
 zegte een andere Schrift: „Zij
 zullen zien op hem, dien
 zij doorstoken hebben.”^f
 38 En daarna Jozef van
 Arimathéa, die een disci-
 pel van Jezus was, maar
 bedekt om de vreeze der
 Joden, vraagde Pilatus,
 dat hij het lichaam van
 Jezus mocht wegnemen;
 en Pilatus liet het toe.

^a) d. i. zij maakten de spons met een hijsop-tak aan een rietstok vast; zie Matth. XXVII: 48. Misschien zou men kunnen vertalen: „en hechtten haar aan hijsop.” — ^b) De uitdrukking in het Grieksch is hier geheel anders dan in de drie andere Evangelien; dáár wordt alleen meegedeeld, dat Jezus stierf; hier evenwel, dat zijn dood een vrijwillige overgave was van zijnen geest, naar zijne eigene woorden in hoofdst. X: 18. — ^c) R. „die sabbatdag.” — ^d) R. l. w. „ook.” — ^e) Ex. XII: 46; Ps. XXXIV: 21. — ^f) Zach. XII: 10.

Hij kwam dan, en nam het
 39 lichaam van Jezus weg. En
 Nicodémus kwam ook, die
 eerst des nachts tot Jezus
 gekomen was, brengende
 een mengsel van mirre en
 aloë, van omtrent honderd
 40 pond. Zij namen dan het
 lichaam van Jezus, en bon-
 den het in linnen doeken
 met de specerijen, gelijk
 de Joden de gewoonte heb-
 41 ben van begraven. En er
 was in de plaats, waar hij
 gekruisigd was, een hof,
 en in den hof een nieuw
 graf, waarin nog nooit
 iemand gelegd was ge-
 42 weest. Daar legden zij dan
 Jezus, wegens de voorbe-
 reiding der Joden, omdat
 het graf nabij was.

XX. ^a — En op den eersten
 [dag] der week kwam Ma-
 ria Magdaléna vroeg, toen
 het nog duister was, naar
 het graf; en zag den steen
 van het graf weggenomen.

2 Zij liep dan, en kwam tot
 Simon Petrus en tot den
 anderen discipel, dien Je-
 zus liefhad, en zeide tot
 hen: Zij hebben den Heer
 weggenomen uit het graf,
 en wij weten niet, waar zij

3 hem gelegd hebben. Petrus
 dan ging uit, en de andere
 discipel, en zij gingen naar
 4 het graf. En deze twee lie-
 pen te zamen, en de andere
 discipel liep vooruit, snel-
 ler dan Petrus, en kwam
 5 eerst tot het graf. En neder-
 bukkende, zag hij de doe-
 ken liggen, nochtans ging
 6 hij er niet in. Simon Petrus
 dan, hem volgende, kwam
 en ging in het graf, en zag
 7 de doeken liggen, en den
 zweetdoek, die op zijn
 hoofd geweest was, niet
 bij de doeken liggende,
 maar in een plaats afzon-
 8 derlijk samengerold. Toen
 ging dan ook de andere
 discipel er in, die eerst tot
 het graf gekomen was; en
 9 hij zag, en geloofde. Want
 zij wisten nog de Schrift
 niet, dat hij uit de dooden
 10 moest opstaan. De discipe-
 len dan gingen wederom
 naar huis.

11 Maria nu stond buiten bij
 het graf, weenende. Ter-
 wijl zij dan weende, bukte
 12 zij in het graf, en zag twee
 engelen in witte [kleede-
 ren] zitten, een aan het
 hoofd en een aan de voe-

^a) Zie Matth. XXVIII; Mark. XVI; Luk. XXIV.

- ten, waar het lichaam van
 13 Jezus gelegen had; en die zeiden tot haar: Vrouw! waarom weent gij? Zij zeide tot hen: Omdat zij mijnen Heer weggenomen hebben, en ik weet niet, waar zij
 14 hem gelegd hebben! Toen zij dit gezegd had, keerde zij zich om, en zag Jezus staan, en zij wist niet, dat
 15 het Jezus was. Jezus zeide tot haar: Vrouw! waarom weent gij? wien zoekt gij? Zij, meenende dat het de hovenier was, zeide tot hem: Heer, indien gij hem weggedragen hebt, zeg mij, waar gij hem gelegd hebt, en ik zal hem wegnemen.
 16 Jezus zeide tot haar: Maria! Zij, zich omkeerende, zeide tot hem in het Hebreuwsch ^a: Rabbouni! hetwelk zeggen wil: Meester.
 17 Jezus zeide tot haar: Raak mij niet aan, want ik ben nog niet opgevaren tot mijnen ^b Vader; maar ga heen tot mijne broeders, en zeg hun: Ik vaar op tot mijnen Vader en uwen Vader, en tot mijnen God en
 18 uwen God. Maria Magdaléna ging den discipelen boodschappen, dat zij den Heer gezien, en dat hij haar dit gezegd had.
 19 Toen het dan avond was, op dien eersten dag der week, en de deuren, waar de discipelen ^c waren, uit vrees voor de Joden, waren gesloten, kwam Jezus en stond in het midden, en zeide tot hen: Vrede zij u!
 20 En dit gezegd hebbende, toonde hij hun zijne handen en zijne zijde. De discipelen dan verblijdden zich, toen zij den Heer zagen. Jezus dan zeide wederom tot hen: Vrede zij u! gelijk de Vader mij gezonden heeft, zend ik ook u.
 22 En toen hij dit gezegd had, blies hij in [hen], en zeide tot hen: Ontvangt den
 23 Heiligen Geest! Zoo gij iemands zonden vergeeft, dien zijn zij vergeven; zoo gij iemands [zonden] houdt, [dien] zijn zij gehouden. Thomas nu, een van detwaalven, genaamd Didymus, ^d was niet bij hen,
 25 toen Jezus kwam. De andere discipelen dan zeiden tot hem: Wij hebben den Heer gezien! Doch hij zeide

^a) R. l. w. „in het Hebreuwsch.” — ^b) S. l. „den.” — ^c) R. v. b. „vergaderd.” — ^d) Of: Tweeling.

tot hen: Indien ik in zijne handen niet zie het teeken der nagelen, en mijnen vinger steke in het teeken der nagelen, en steke mijne hand in zijne zijde, ik zal
 26 geenszins gelooven. En na acht dagen waren zijne discipelen wederom binnen, en Thomas bij hen. Jezus kwam, toen de deuren gesloten waren, en stond in het midden, en zeide: Vrede
 27 zij u! Daarna zeide hij tot Thomas: Breng uwen vinger hier, en zie mijne handen, en breng uwe hand, en steek [ze] in mijne zijde; en wees niet ongeloovig,
 28 maar geloovig. ^aThomas antwoordde en zeide tot hem: Mijn Heer en mijn
 29 God! Jezus zeide tot hem: Omdat gij mij gezien hebt, ^b hebt gij geloofd; welgelukzalig die niet gezien hebben, en [nochtans] geloofd hebben!
 30 Jezus dan heeft nog wel vele andere teekenen in de tegenwoordigheid zijner discipelen gedaan, die niet zijn geschreven in dit boek;
 31 maar deze zijn geschreven, opdat gij gelooft, dat Jezus

is de Christus, de Zoon Gods; en opdat gij, geloovende, het leven hebt in zijnen naam.

XXI. — Na dezen openbaarde Jezus zichzelf wederom aan de discipelen aan de zee van Tibérias; en hij
 2 openbaarde zich aldus. Er waren samen Simon Petrus, en Thomas, genaamd Didymus, ^c en Nathanaël, die van Kana in Galiléa was, en de [zonen] van Zebedeüs, en twee andere van
 3 zijne discipelen. Simon Petrus zeide tot hen: Ik ga visschen. Zij zeiden tot hem: Wij gaan ook met u. Zij gingen uit, en traden ^d in het schip; en in dien
 4 nacht vingen zij niets. En toen het reeds morgen werd ^e, stond Jezus op den oever; doch de discipelen wisten niet, dat het Jezus
 5 was. Jezus dan zeide tot hen: Kinderkens! hebt gij niet iets te eten? Zij ant-
 6 woordden hem: Neen. En hij zeide tot hen: Werpt het net aan de rechterzijde van het schip, en gij zult vinden. Zij wierpen het dan, en konden het niet meer

^a) R. v. b. „En.” — ^b) R. v. b. „Thomas.” — ^c) Of „Tweeling.” — ^d) R. v. b. „terstond.” — ^e) R. „geworden was.”

- trekken vanwege de me-
 7 nigte der visschen. De disci-
 pibel dan, dien Jezus lief-
 had, zeide tot Petrus: Het
 is de Heer! Simon Petrus
 dan, hoorende, dat het de
 Heer was, omgordde het
 opperkleed, (want hij was
 naakt,) en wierp zich in de
 8 zee. En de andere disci-
 pelen kwamen met het
 scheepje, (want zij waren
 niet verre van het land,
 maar omtrent twee hon-
 derd el,) slepende het net
 9 met de visschen. Toen zij
 dan aan het land gegaan
 waren, zagen zij een kol-
 lenvuur liggen, en visch
 daarop liggen, en brood.
 10 Jezus zeide tot hen: Brengt
 van de visschen, die gij nu
 11 gevangen hebt! Simon Pe-
 trus ging op, en trok het
 net op het land, vol groote
 visschen, honderd drie en
 vijftig; en hoewel er zoo
 vele waren, scheurde het
 12 net niet. Jezus zeide tot
 hen: Komt herwaarts, eet!
 En niemand van de disci-
 pelen durfde hem vragen:
 Wie zijt gij? wetende, dat
 13 het de Heer was. Jezus ^a
 kwam, en nam het brood,
 en gaf [het] hun, en den
 14 visch desgelijks. Dit [was]
 reeds de derde maal, dat
 Jezus aan de ^b discipelen
 geopenbaard werd, nadat
 hij uit de dooden opge-
 wekt was.
 15 Toen zij dan gegeten
 hadden, zeide Jezus tot
 Simon Petrus: Simon,
 [zoon] van Jona! hebt gij
 mij meer lief dan dezen?
 Hij zeide tot hem: Ja, Heer!
 gij weet, dat ik u liefheb.
 Hij zeide tot hem: Weid
 16 mijne lammeren! Hij zeide
 wederom tot hem ten twee-
 den maal: Simon, [zoon]
 van Jona! hebt gij mij lief?
 Hij zeide tot hem: Ja, Heer!
 gij weet, dat ik u liefheb.
 Hij zeide tot hem: Hoed
 17 mijne schapen! Hij zeide
 tot hem ten derden maal:
 Simon, [zoon] van Jona!
 hebt gij mij lief? Petrus
 werd bedroefd, omdat hij
 ten derden maal tot hem
 zeide: Hebt gij mij lief? en
 zeide tot hem: Heer! gij
 weet alle dingen, gij weet,
 dat ik u liefheb. Jezus zeide
 tot hem: Weid mijne scha-
 18 pen! Voorwaar, voorwaar,
 ik zeg u: toen gij jonger

^a) R. v. b. „dan.” — ^b) R. „zijne.”

- waart, gorddet gij uzelfven, en wandeldet, waarheen gij wildet; maar wanneer gij zult oud geworden zijn, zult gij uwe handen uitstrekken, en een ander zal u gorden, en brengen,
- 19 waarheen gij niet wilt. En dit zeide hij, aanduidende met welk een dood hij God verheerlijken zou. En dit gesproken hebbende, zeide
- 20 hij tot hem: Volg mij. ^a Petrus, zich omkeerende, zag den discipel volgen, dien Jezus liefhad, die ook bij den maaltijd op zijne borst gevallen was, en gezegd had: Heer! wie is het, die u
- 21 overlevert? Petrus ^b, dezen ziende, zeide tot Jezus:
- 22 Heer! maar wat deze? Jezus zeide tot hem: Indien ik wil, dat hij blijve, totdat
- ik kom, wat gaat het u aan?
- 23 Volg gij mij. Dit woord dan ging uit onder de broeders, dat deze discipel niet zou sterven. En Jezus had tot hem niet gezegd, dat hij niet sterven zou, maar: Indien ik wil, dat hij blijve, totdat ik kom, wat gaat het u aan?
- 24 Deze is de discipel, die van deze dingen getuigt, en deze dingen geschreven heeft; en wij weten, dat zijne getuigenis waarachtig is. En er zijn nog vele andere dingen, die Jezus gedaan heeft, welke, zoo zij één voor één geschreven werden, ik meen, dat ook de wereld zelve de geschrevene boeken niet zou bevatten. ^c

^a) R. v. b. „En.” — ^b) V. v. b. „dan.” — ^c) R. v. b. „Amen.”

DE HANDELINGEN

DER

APOSTELN.

I. — Het eerste verhaal heb ik opgesteld, o Theófilus! aangaande alles, wat Jezus begonnen heeft beide te 2 doen en te leeren, tot op den dag, dat hij werd opgenomen, nadat hij door den Heiligen Geest aan de apostelen, die hij uitverkoren had, bevelen had gegeven; aan wie hij ook, 3 nadat hij geleden had, zich levend vertoond heeft met vele gewisse kenteekenen, zijnde door hen gezien gedurende veertig dagen, en sprekende over de dingen, die het koninkrijk Gods 4 aangaan. En met [hen] vergaderd zijnde, beval hij hun, zich niet van Jeruzalem te verwijderen, maar de belofte des Vaders te verwachten, die gij, [zeide hij], van mij gehoord hebt. 5 Want Johannes doopte wel met water, maar gij zult met den Heiligen Geest gedoopt worden, niet vele 6 dagen na dezen. Zij dan, die samengekomen waren, vraagden hem, zeggende: Heer! zult gij in dezen tijd aan Israël het koninkrijk 7 wederoprichten? En hij zeide tot hen: Het komt u niet toe tijden of gelegenheden te weten, die de Vader in zijne eigene macht 8 gesteld heeft. Maar gij zult kracht ontvangen, als de Heilige Geest over u komt; en gij zult mijne ^a getuigen zijn, zoowel te Jeruzalem, als in geheel Judéa en Samarië, en tot aan het einde 9 der aarde. ^b En toen hij dit gezegd had, werd hij opgenomen, terwijl zij het zagen, en een wolk nam hem 10 weg voor hunne oogen. En toen zij naar den hemel

^a) R. „voor mij.” — ^b) Zie Mark. XVI: 19; Luk. XXIV: 51.

- staarden, terwijl hij heenging, zie, twee mannen stonden bij hen in witte kleederen, die ook zeiden: 11 Mannen van Galiléa, waarom staat gij op te zien naar den hemel? Deze Jezus, die van u opgenomen is in den hemel, zal aldus komen, gelijkewijs gij hem naar den hemel hebt zien henen-gaan.
- 12 Toen keerden zij naar Jeruzalem terug van den berg, genaamd de Olijfberg, die nabij Jeruzalem is, een sabbatsreis van 13 daar. En toen zij ingekomen waren, gingen zij naar de opperzaal, waar zij bleven: Petrus, en Johannes, en Jakobus,^a en Andréas, Filippus en Thomas, Bartholomeüs en Mattheüs, Jakobus, [de zoon] van Alfeüs, en Simon, Zelótes,^b en Judas, [de broeder] van Jakobus. Deze 14 allen volhardden eendrachtig in het gebed,^c met [eenige] vrouwen, en Maria, de moeder van Jezus, en met zijne broeders.
- 15 En in die dagen stond Petrus op in het midden der discipelen^d, en sprak: (er was nu een schare bijeen van omtrent honderd en twintig personen.) Man- 16 nen broeders! deze Schrift moest vervuld worden, welke de Heilige Geest door den mond van David voorzegd heeft aangaande Judas, die de leidsman is geweest van hen, die Jezus 17 vingen; want hij was onder^e ons geteld, en had het lot dezer bediening verkregen. (Deze dan heeft met 18 het loon der ongerechtigheid een akker verworven, en voorover gevallen zijnde, is hij doormidden gebarsten, en al zijne ingewanden zijn uitgestort. 19 En het is bekend geworden aan allen, die te Jeruzalem wonen, zoodat die akker in hunne eigene^f spraak genoemd wordt Akeldama, dat is: Akker des bloeds.) 20 Want er staat geschreven in het boek der Psalmen: „Zijne woonstede worde woest, en er zij niemand, die daarin wone;” en: „Een ander neme zijn op-

^a) R. „Jakobus en Johannes.” — ^b) Of „de ijveraar;” zie Matth. X: 4. — ^c) R. v. b. „en het smeeken.” — ^d) V. l. „broeders.” — ^e) R. „met.” — ^f) S. l. w. „eigene.”

21 zienersambt." ^a Het is dan
noodig, dat van de man-
nen, die met ons verga-
derd hebben al den tijd,
dat de Heer Jezus onder
22 ons inging en uitging, be-
ginnende van den doop
van Johannes, tot op den
dag, dat hij van ons werd
opgenomen, één van deze
met ons getuige worde van
23 zijne opstanding. En zij
stelden er twee: Jozef,
genaamd Barsabas, die bij-
genaamd werd Justus, en
24 Matthias. En zij baden en
zeiden: Gij, Heer! Kenner
der harten van allen, wijs
van deze twee één aan, dien
25 Gij uitverkoren hebt, om
te ontvangen het lot dezer
bediening en dezès apostel-
schaps, waarvan Judas af-
geweken is, om te gaan
naar zijne eigene plaats.
26 En zij wierpen het lot ^b over
hen; en het lot viel op Mat-
thias, en hij werd tot de elf
apostelen gerekend.

II. — En toen de dag van het
pinksterfeest vervuld werd,

waren zij allen aan ééne
2 plaats ^c bijeen. En er ge-
schiedde plotseling uit den
hemel een geluid, als van
een geweldigen, gedreve-
nen wind, en vervulde het
geheele huis, waar zij za-
3 ten. En er vertoonden zich
aan hen verdeelde tongen
als van vuur, en zij zetten
zich ^d op een iegelijk hun-
4 ner. En zij werden allen
vervuld met den Heiligen
Geest, en begonnen te
spreken met andere talen,
zoals de Geest hun gaf uit
5 te spreken. En er woonden
Joden te Jeruzalem, god-
vruchtige mannen uit elk
volk van hen, die onder
6 den hemel zijn. En toen
het gerucht ^e hiervan zich
verbreid had, kwam de
menigte samen, en werd
ontroerd; want een iegel-
ijk hoorde hen spreken in
7 zijne eigene spraak. En zij
ontzetten zich allen, en
verwonderden zich, zeg-
gende: Zie, zijn niet alle
dezen, die daar spreken,

^a) Ps. LXIX: 26; CIX: 8. — ^b) R. „hunne loten.” — ^c) R. „een-
drachtig.” — ^d) R. „en het zat.” — ^e) Hoewel sommigen dit gerucht
(φωνή) in verband brengen met het geluid in vs. 2, en anderen er
de stem van hen, die in talen spraken, onder verstaan, nemen wij
φωνή in den ziu van φήμη, gerucht, tijding. Zie Gen. XLV: 16 en
Jer. XXVII: 46. — ^f) R. v. b. „tot elkander.”

- 8 Galileërs? En hoe hooren wij hen, een iegelijk in onze eigene spraak, waarin
- 9 wij geboren zijn? Parthers, en Meders, en Elamieten, en die Mesopotamië bewonen, en Judéa, en Kapadocië, Pontus en Azië,
- 10 en Frygië, en Pamfylië, Egypte, en de streken van Libyë, dat bij Cyréne [ligt], en de [hier] vertoevende Romeinen, zoowel Joden
- 11 als proselieten, Kretenzers en Arabieren, wij hooren hen in onze talen de groote
- 12 werken Gods spreken! En zij ontzetten zich allen, en waren in verlegenheid, zeggende de een tot den ander: Wat mag dit toch
- 13 zijn? En anderen, spottende, zeiden: Zij zijn vol zoeten wijn!
- 14 Maar Petrus, staande met de elven, verhief zijne stem, en sprak tot hen: Mannen van Judéa, en gij allen, die te Jeruzalem woont! dit zij u bekend, en laat mijne woorden tot uwe
- 15 ooren ingaan! Want dezen zijn niet dronken, gelijk gij vermoedt; want het is de derde ure van den dag.
- 16 Maar dit is het, wat gesproken is door den profheet
- 17 Joël: „En het zal zijn in de laatste dagen, zegt God, Ik zal uitstorten van mijnen Geest op alle vleesch; en uwe zonen en uwe dochteren zullen profeteeren, en uwe jongelingen zullen gezichten zien, en uwe ouden zullen met droo-
- 18 men droomen.“ En ook op mijne slaven en op mijne slavinnen zal Ik in die
- 19 dagen van mijnen Geest uitstorten, en zij zullen profeteeren. En Ik zal wonderen geven in den hemel boven, en teekenen op de aarde beneden, bloed
- 20 en vuur en rookdamp. De zon zal veranderd worden in duisternis, en de maan in bloed, eer de groote en doorluchtige dag [des]
- 21 Heeren komt. En het zal zijn, dat een iegelijk, die den naam [des] Heeren zal aanroepen, behouden zal
- 22 worden.“^b Mannen Israëls! hoort deze woorden: Jezus den Nazaréner, een man, door God aan u bevestigd door krachten en wonderen en teekenen, die God door

^a) R. „droomen droomen.“ — ^b) Joël II: 28—32.

- hem in uw midden gedaan heeft, gelijk ^a gijzelven
- 23 weet; dezen door den bepaalden raad en de voorkennis Gods overgegeven zijnde, hebt gij ^b door de hand ^c der ongerechten aan [het kruis] gehecht en
- 24 ter dood gebracht; welken God opgewekt heeft, de smarten des doods ontbonden hebbende, naardien het niet mogelijk was, dat hij door dezen werd vast-
- 25 gehouden. Want David zegt aangaande hem: „Ik zag den ^d Heer altijd vóór mij, want Hij is aan mijne rechterhand, opdat ik niet
- 26 wankele. Daarom is mijn hart verblijd, en mijne tong verheugt zich; ja, ook mijn vleesch zal rusten in
- 27 hope; want gij zult mijne ziel niet in den hades ^e laten, noch zult gij uwen Heilige [over]geven, om
- 28 verderving te zien. Gij hebt mij de wegen des levens bekend gemaakt; Gij zult mij vervullen met verheuging bij uw aangezicht.” ^f
- 29 Mannen broeders! het zij mij geoorloofd met vrijmoedigheid tot u te spreken over den aartsvader David, dat hij ^g gestorven en begraven is, en zijn graf is onder ons tot op dezen
- 30 dag. Daar hij dan een profeet was, en wist, dat God hem met een eed gezworen had, uit de vrucht zijner lenden, ^g [een] op zijnen
- 31 troon te zetten, zoo heeft hij, [dit] voorziende, gesproken over de opstanding van Christus, dat hij ^h niet is gelaten in den hades ^e, noch zijn vleesch verderving heeft gezien.
- 32 Dezen Jezus heeft God opgewekt, waarvan wij allen
- 33 getuigen zijn. Hij dan, door de rechterhand Gods verhoogd zijnde, en de belofte des Heiligen Geestes ontvangen hebbende van den Vader, heeft dit uitgestort,
- 34 dat gij ⁱ ziet en hoort. Want David is niet opgevaren in de hemelen; maar hij zegt zelf: „De Heer heeft gesproken tot mijnen Heer:

^a) R. v. b. „ook.” — ^b) R. v. b. „genomen, en.” — ^c) R. „handen.” — ^d) S. l. „mijnen.” — ^e) Plaats, waar de zielen der menschen na den dood heengaan. — ^f) Ps. XVI: 8—11. — ^g) R. v. b. „zoo veel het vleesch aangaat, den Christus te verwekken.” — ^h) R. „zijne ziel.” — ⁱ) R. v. b. „nu.”

- 35 Zit aan mijne rechterhand, totdat Ik uwe vijanden zal gezet hebben tot een voet-
 36 bank uwer voeten." ^a Het gansche huis Israëls dan wete zeker, dat God hem zoowel tot Heer als tot Christus gemaakt heeft: dezen Jezus, dien gij gekruisigd hebt.
- 37 En toen zij [dit] hoorden, werden zij in het hart getroffen, en zeiden tot Petrus en de andere apostelen: Wat zullen wij doen, mannen broeders?
- 38 En Petrus zeide tot hen: Bekeert u, en een iegelijk van u worde gedoopt in den naam van Jezus Christus, tot vergeving van ^b zonden; en gij zult de gave des Heiligen Geestes ontvangen. Want u komt de belofte toe, en uwen kinderen, en allen, die verre zijn, zoo velen
 39 [de] Heer, onze God, er toe
 40 roepen zal. En met veel meer andere woorden be-
 tuigde en vermaande hij [hen], zeggende: Wordt behouden van dit verkeerd
- 41 geslacht! Die dan zijn woord ^c aannamen, werden gedoopt; en er werden op dien dag toegevoegd omtrent drie duizend zielen.
- 42 En zij waren volhardende in de leer der apostelen en in de gemeenschap, ^d in de breking des broods en in de gebeden.
- 43 En vreeze kwam over alle ziel; en vele wonderen en teekenen geschieden door
 44 de apostelen. En allen, die geloofden, waren bijeen, en hadden alle dingen ge-
 45 meen; en zij verkochten hunne goederen en have, en deelden ze uit aan allen, naar dat elk van noode
 46 had. En dagelijks eendrachtig in den tempel volhardende, en in de huizen brood brekende, aten zij te zamen met verheuging en eenvoudigheid des harten, en prezen God, en hadden gunst bij het gansche volk. En de Heer voegde dagelijks bij de gemeente, die behouden moesten worden. ^e
- III. — Petrus nu en Johan-

^a) Ps. CX:1. — ^b) S. v. b. „uwe — ^c) R. v. b. „gaarne.” —
^d) R. v. b. „en.” — ^e) Hier wordt bedoeld het overblijfsel van Israël, dat God op zich genomen had te behouden, hetwelk Hij nu deed door het te voegen bij de christelijke gemeente.

- nes gingen te zamen ^a op naar den tempel, omtrent de ure des gebeds, [zijnde] 2 de negende; en een zeker man, die kreupel was van den schoot zijner moeder af, werd gedragen, dien zij dagelijks zetten aan de deur des tempels, genaamd de Schoone, om een aalmoes te vragen van hen, die in den tempel gingen.
- 3 Deze, Petrus en Johannes ziende, toen zij in den tempel zouden ingaan, vraagde een aalmoes te mogen ontvangen. En Petrus, hem aanstarende met Johannes, zeide: Zie op ons! 5 En hij hield [de oogen] op hen, verwachtende iets van hen te ontvangen. En Petrus zeide: Zilver en goud heb ik niet; maar wat ik heb, dat geef ik u: in den naam van Jezus Christus den Nazaréner, 7 sta op en wandel! En hem grijpende bij de rechterhand, richtte hij [hem] op; en terstond werden zijne voeten en enkelen vast.
- 8 En opspringende, stond hij en wandelde, en ging met hen in den tempel, wandelende en springende 9 en prijzende God. En al het volk zag hem wandelen en God prijzen. En zij herkenden hem, dat hij het was, die om een aalmoes gezeten had aan de Schoone poort des tempels; en zij werden vervuld met verbazing en ontzetting over hetgeen hem geschied was.
- 11 Toen hij nu ^b Petrus en Johannes vasthield, liep al het volk, geheel verbaasd, tot hen samen in de galerij, genaamd die van Salomo. En Petrus, [dit] ziende, antwoordde tot het volk: Mannen Israëls! waarom verwondert gij u hierover, of waarom staart gij óns aan, alsof wij door eigene kracht of godzaligheid dezen hadden doen wandelen? De God van Abraham en Izaäk en Jakob, de God onzer vaders, heeft zijnen knecht Jezus verheerlijkt, dien gij overgeleverd hebt, en hebt hem voor het aangezicht van Pilatus verloochend, toen hij oordeelde,

^a) V. l. „De Heer voegde dagelijks te zamen, die behouden moesten worden. Petrus nu en Johannes gingen op naar den tempel.” —

^b) R. „Toen nu de kreupele, die gezond gemaakt was.”

- dat hij zou losgelaten worden. Maar gij hebt den Heilige en Rechtvaardige verloochend, en geëischt, dat u een man, [die] een moordenaar [was], zou geschonken worden; en den Vorst des levens hebt gij gedood, dien God opgewekt heeft uit de dooden, waarvan wij getuigen zijn. En door het geloof in zijnen naam heeft zijn naam dezen, dien gij ziet en kent, gesterkt; en het geloof, dat door hem is, heeft hem deze volmaakte gezondheid gegeven in u aller tegenwoordigheid. En nu, broeders! ik weet, dat gij het door onwetendheid gedaan hebt, gelijk ook uwe oversten; maar God heeft aldus vervuld, hetgeen Hij door den mond van al de profeten te voren verkondigd had, dat zijn Christus lijden zou. Hebt dan berouw, en bekeert u, ten einde uwe zonden mogen uitgewischt worden, opdat de tijden der verkwikking mogen komen van het aanzicht des Heeren, en Hij zenden moge Jezus Christus, die u te voren verordend is^c, dien de hemel moet opnemen tot op de tijden der herstelling aller dingen, waarvan God gesproken heeft door den mond^d zijner heilige profeten van oudsher. Mozes nu heeft gezegd^e: „[De] Heer, uw God, zal u een profeet verwekken uit uwe broeders, gelijk mij; hem zult gij hooren in alles, wat hij tot u spreken zal. En het zal geschieden, dat alle ziel, die dien profeet niet zal hooren, uitgeroeid zal worden uit het volk.”^f En ook al de profeten, van Samuël af, en die daarna [gevolgd zijn], zoo velen er hebben gesproken, hebben ook deze dagen verkondigd.^g Gij zijt zonen der profeten en des verbonds, dat God met onze vaderen gemaakt heeft, zeggende tot Abraham: „En in uw zaad zullen alle geslachten der aarde gezegend worden.”^h God, zijnen knecht

^a) R. „zijne.” — ^b) R. „de.” — ^c) R. „gepredikt is.” — ^d) R. v. b. „al.” — ^e) R. „Want Mozes heeft tot de vaderen gezegd.” — ^f) Deut. XVIII: 15—19. — ^g) R. „te voren verkondigd.” — ^h) Gen. XXII: 18. — ⁱ) R. v. b. „Jezus.”

opgewekt hebbende, heeft hem eerst tot u gezonden, om u te zegenen, daardoor dat Hij een iegelijk [van u] afkeere van uwe boosheden.

IV. — Terwijl zij nu tot het volk spraken, kwamen tot hen de priesters en de hoofdman des tempels en 2 de sadduceën, zeer ontvreden zijnde, omdat zij het volk leerden, en in Jezus de opstanding uit de 3 dooden verkondigden; en zij sloegen de handen aan hen, en zetten [hen] in bewaring tot den anderen dag; want het was reeds 4 avond. En velen van hen, die het woord gehoord hadden, geloofden; en het getal der mannen werd omtrent vijf duizend.

5 En het geschiedde des anderen daags, dat hunne oversten en oudsten en schriftgelcerden te Jeruzalem vergaderden, en An- 6 nas, de hoogepriester, en Kajafas en Johannes en Alexander, en zoo velen er van het hoogepriesterlijk 7 geslacht waren. En toen zij hen in het midden gesteld hadden, vraagden zij:

Door welke kracht, of door welken naam hebt gij dit 8 gedaan? Toen zeide Petrus, vervuld met den Heiligen Geest, tot hen: Oversten des volks en oudsten 9 van Israël!^a indien wij heden verhoord worden over de weldaad aan een krank mensch, waardoor deze gezond geworden is, 10 zoo zij aan u allen bekend, en aan het gansche volk Israëls, dat door den naam van Jezus Christus den Nazaréner, dien gij gekruisigd hebt, dien God uit de dooden heeft opgewekt, door hem deze hier 11 gezond voor u staat. Deze is de steen, die door u, de bouwlieden, veracht is, die tot een hoofd des hoeks 12 is geworden. En de behoudenis is in geen anderen; want er is ook onder den hemel geen andere naam, die onder de menschen gegeven is, door welken wij moeten behouden worden.

13 Zij nu, ziende de vrijmoedigheid van Petrus en Johannes, en bevindende, dat zij ongeleerde en onwetende menschen waren,

^a) S. I. w. „van Israël.”

- verwonderden zich; en zij herkenden hen, dat zij met
 14 Jezus geweest waren. En ^a ziende den mensch bij hen staan, die genezen was, hadden zij er niets tegen te
 15 zeggen. En hun geboden hebbende uit te gaan buiten den raad, overleiden
 16 zij met elkander, zeggende: Wat zullen wij dezen menschen doen? Want dat er een kennelijk teeken door hen is geschied, is openbaar aan allen, die te Jeruzalem wonen, en wij kunnen het niet loochenen.
 17 Maar opdat het niet meer en meer onder het volk verspreid worde, laat ons hen ernstig dreigen, dat zij niet meer tot eenig mensch in
 18 dezen naam spreken. En hen geroepen hebbende, bevalen zij [hun] ^b in het geheel niet te spreken of te leeren in den naam van
 19 Jezus. Maar Petrus en Johannes, antwoordende, zeiden tot hen: Oordeelt, of het recht is voor God, naar u meer te hooren dan naar
 20 God? Want óns is het onmogelijk niet te spreken van hetgeen wij gezien en
 21 gehoord hebben. Maar zij dreigden [hen] nog meer, en niets vindende, hoe zij hen straffen zouden, lieten zij hen gaan om des volks wil; want allen verheerlijkten God over hetgeen
 22 er geschied was. Want de mensch, aan wien dit teeken der genezing geschied was, was meer dan veertig jaar oud.
 23 En zij, losgelaten zijnde, kwamen tot de hunnen, en verkondigden al wat de overpriesters en de oudsten tot hen gezegd hadden.
 24 En zij, [dit] hoorende, hieven eendrachtig [hunne] stem op tot God, en zeiden: Heer! ^c Gíj [zijt] de God ^d, die gemaakt hebt den hemel en de aarde en de zee en alle dingen, die daarin
 25 zijn. Die door den mond van David, ^e uwen knecht, gezegd hebt: „Waarom woeden de natiën, en bedachten de volken ijdele dingen?

^a) R. „Maar.” — ^b) R. „hun.” — ^c) Zie de noot op Luk. II : 29. —

^d) S. l. w. *ó Θεός*; dan moeten wij lezen: „Gíj zijt het, die.” —

^e) Daar de lezingen zoozeer verschillen, hebben wij den R. gevolgd. Misschien moeten wij lezen: „die door den Heiligen Geest, door den mond van uwen knecht David, onzen vader, gezegd hebt.”

- 26 De koningen der aarde zijn opgestaan, en de oversten zijn bijeenvergaderd tegen den Heer en tegen zijnen
- 27 Gezalfde.^a Want in waarheid zijn in deze stad^b vergaderd tegen uwen heiligen knecht Jezus, dien Gij gezalfd hebt, zoowel Herodes als Pontius Pilatus, met de natiën en de volken
- 28 Israëls, om te doen al wat uwe hand en uw raad te voren bepaald hadden, dat
- 29 geschieden zou. En nu, Heer! zie op hunne dreigingen, en geef uwen slaven met alle vrijmoedigheid uw woord te spreken; 30 daardoor, dat Gij uwe hand uitstrekt tot genezing, en dat teekenen en wonderen geschieden door den naam van uwen heiligen knecht
- 31 Jezus. En toen zij gebeden hadden, werd de plaats, waarin zij vergaderd waren, bewogen; en zij werden allen vervuld met den Heiligen Geest, en spraken het woord Gods met vrijmoedigheid.
- 32 En de menigte van hen, die geloofden, was één hart en ééne ziel; en niemand
- zeide, dat iets van hetgeen hij had zijn eigen was, maar alle dingen waren hun gemeen. En de apostelen gaven met groote kracht getuigenis van de opstanding van den Heer Jezus; en er was groote genade over hen allen. Want er was ook niemand onder hen, die gebrek had; want zoo velen er bezitters waren van landen of huizen, die verkochten [ze], en brachten den prijs van het
- 34 verkochte, en legden [dien] aan de voeten der apostelen; en aan een iegelijk werd uitgedeeld, naardat
- 35 elk van noode had. En Jozef^c, door de apostelen bijgenaamd Barnabas, (dat is, overgezet: Zoon der vertroosting) een Leviet, een
- 37 Cypriër van geboorte, een akker bezittende, verkocht [dien], en bracht het geld, en legde [het] aan de voeten der apostelen.
- V. — En een zeker man, met name Ananias, met Saffira, zijne vrouw, verkocht een
- 2 bezitting, en onttrok van den prijs, ook met medeweten [zijner]^d vrouw; en

^a) Ps. II: 1, 2. — ^b) R. l. w. „in deze stad.” — ^c) R. „Joses.” — ^d) R. „zijner.”

bracht een zeker deel, en leide [het] aan de voeten
 3 der apostelen. En Petrus zeide: Ananias! waarom heeft de satan uw hart vervuld, dat gij tegen den Heiligen Geest liegen zoudt, en onttrekken van den prijs
 4 des lands? Als het gebleven ware, bleef het niet uw? en verkocht zijnde, was het niet in uwe macht? Waarom [is het], dat gij deze daad in uw hart hebt vorgenommen? Gij hebt niet tegen menschen, maar tegen
 5 God gelogen. En Ananias, deze woorden hoorende, viel neder en stierf. En er kwam groote vrees over
 6 allen, die het hoorden. En de jongelingen, opstaande, wikkelden hem in, en droegen hem uit, en begroeven
 7 hem. En het geschiedde omtrent drie uren daarna, dat ook zijne vrouw binnenkwam, niet wetende,
 8 wat er geschied was. En Petrus antwoordde haar: Zeg mij, hebt gijlieden het land voor zóóveel verkocht? En zij zeide: Ja,
 9 voor zóóveel. En Petrus zeide tot haar: Waarom [is het], dat gij onderling overgekomen zijt om den

Geest [des] Heeren te verzoeken? Zie, de voeten van hen, die uwen man begraven hebben, [zijn] voor de deur, en zullen u uitdragen.
 10 En zij viel terstond neder voor zijne voeten, en stierf. En de jongelingen, ingekomen zijnde, vonden haar dood, en zij droegen haar uit, en begroeven haar bij
 11 haren man. En er kwam groote vrees over de geheele gemeente, en over allen, die dit hoorden.
 12 En door de handen der apostelen geschiedden vele teekenen en wonderen onder het volk; (en zij waren allen eendrachtig in de gallerij van Salomo; en van de anderen durfde niemand zich bij hen voegen; maar het volk verhief hen hoog;
 13 en er werden meer en meer geloovigen den Heer toegevoegd, menigten zoowel van mannen als van vrouwen;) zoodat zij de zieken uitdroegen op de straten, en leiden op bedden en beddekens, opdat, als Petrus kwam, ook maar de schaduw iemand van hen overschaduwden mocht. En ook de menigte uit de omliggende steden kwam geza-

- menlijk te ^a Jeruzalem, brengende zieken, en die door onreine geesten gekweld waren, welke allen genezen werden.
- 17 En de hooge priester stond op en allen, die met hem waren, zijnde de sekte der sadduceën, en zij werden vervuld met nijdigheid;
- 18 en zij sloegen de ^b handen aan de apostelen, en zetten hen in de algemeene gevangenis. Maar een engel [des] Heeren opende des nachts de deuren der gevangenis, en hen uitleidende, zeide hij: Gaat heen, en staat, en spreekt in den tempel tot het volk al de woorden dezes levens. En toen zij [dit] gehoord hadden, gingen zij tegen den morgenstond in den tempel, en leerden. Maar de hooge priester en die met hem waren, gekomen zijnde, riepen den raad te zamen, en al de oudsten der zonen Israëls, en zonden naar den kerker, om hen te halen.
- 22 Doch toen de dienaars daar kwamen, vonden zij hen in de gevangenis niet; en zij keerden weder, en boodschapten, zeggende: Wij vonden ^c den kerker met alle zekerheid toegesloten, en de wachters staande aan de deuren ^d; maar toen wij opengedaan hadden, vonden wij niemand daarbinnen. Toen nu de hooge priester ^e en de hoofdman des tempels en de overpriesters deze woorden hoorden, waren zij in verlegenheid omtrent hen, wat dit toch worden zou. En er kwam iemand, en boodschapte hun ^f: Ziet, de mannen, die gij in de gevangenis gezet hebt, staan in den tempel, en leeren het volk. Toen ging de hoofdman heen met de dienaren, en bracht hen, niet met geweld, want zij vreesden het volk, opdat zij niet gesteenigd wierden. En toen zij hen gebracht hadden, stelden zij [hen] voor den raad; en de hooge priester ter vraagde hun, zeggende: Wij hebben u ernstig bevolen, ^g in dezen naam niet

^a) S. I. w. „te”, lezende: „uit de steden rondom Jeruzalem.” —
^b) R. „hunne.” — ^c) R. v. b. „wel.” — ^d) R. „buiten voor de deuren.” — ^e) Lett. „de priester.” — ^f) R. v. b. „zeggende.” —
^g) R. „Hebben wij u niet bevolen?”

- te leeren, en ziet, gij hebt met uwe leer Jeruzalem vervuld, en wilt het bloed van dezen mensch over ons 29 brengen. Doch Petrus en de apostelen, antwoordende, zeiden: Men moet Gode meer gehoorzaam zijn dan 30 menschen. De God onzer vaders heeft Jezus opgewekt, dien gij omgebracht hebt, [hem] hangende aan 31 een hout. Dezen heeft God door zijne rechterhand verhoogd tot een Overste Leidsman en Verlosser, om aan Israël te geven bekeering en vergeving van zonden. En wij zijn zijne 32 getuigen van deze dingen, en ook de Heilige Geest, welken God gegeven heeft aan hen, die Hem gehoorzaam zijn.
- 33 Toen zij nu [dit] hoorden, barstte hun [het hart], en zij beraadslaagden om 34 hen te doden. Maar een zeker farizeër stond op in den raad, met name Gamaliël, een leeraar der wet, in eere bij het gansche volk, en hij beval de apostelen ^a een weinig te doen buitenstaan. En hij zeide tot hen:
- Mannen van Israël, neemt u in acht met deze menschen, wat gij doen zult. 36 Want vóór deze dagen stond Theudas op, zeggende, dat hij iets was, wien een getal van omtrent vier honderd mannen aanging, welke is omgebracht, en allen, die hem gehoor gaven, zijn verstrooid en 37 tot niet geworden. Na hem stond Judas de Galileër op, in de dagen der inschrijving, en maakte [veel] ^b volk afvallig achter zich; ook deze kwam om, en allen, die hem gehoor gaven, zijn verstrooid geworden. En nu zeg ik u: houdt 38 af van deze menschen, en laat hen [gaan]; want indien deze raad of dit werk uit menschen is, zoo zal het 39 verbroken worden. Maar indien het uit God is, zoo kunt gij hen ^c niet verbreken, opdat gij niet mischien bevonden wordt ook 40 tegen God te strijden. En zij gaven hem gehoor; en de apostelen tot zich geroepen hebbende, geeselden zij [hen], en bevalen [hun], niet te spreken in

^a) S. l. „de mannen.” — ^b) R. „veel.” — ^c) R. „het.”

den naam van Jezus; en zij lieten hen los. Zij dan gin-
 41 gen heen van het aangezicht des raads, verblijd zijnde, dat zij verwaardigd waren, voor den ^a Naam
 42 smaadheid te lijden. En zij hielden niet op, elken dag, in den tempel en in de huizen, te leeren en te verkondigen, dat Jezus de Christus is. ^b

VI. — In die dagen nu, toen de discipelen vermenigvuldigden, ontstond er een murmureering van de Griekschēn tegen de Hebreënen, omdat hunne weduwen in de dagelijksche bediening
 2 werden voorbijgezien. En de twaalven riepen de menigte der discipelen tot zich, en zeiden: Het is niet behoorlijk, dat wij het woord Gods nalaten, en de
 3 tafelen dienen. Ziet dan om, broeders! naar zeven mannen uit u, van [goede] getuigenis, vol des Heiligen Geestes en der wijsheid, die wij over deze
 4 zaak zullen stellen. ^c Maar wij zullen volharden in het

gebed en in de bediening
 5 des woords. En dit woord behaagde aan de gansche menigte; en zij kozen Stéfānus, een man vol des geloofs en des Heiligen Geestes, en Filippus, en Próchorus, en Nicānor, en Timon, en Pármenas, en Nicolaüs, een proseliet van
 6 Antiochië, die zij voor de apostelen stelden; en gebeden hebbende, leiden zij
 7 hun de handen op. En het woord Gods wies, en het getal der discipelen vermenigvuldigde te Jeruzalem zeer; en een groote schare der priesteren werd aan het geloof gehoorzaam.

8 En Stéfānus, vol genade ^d en kracht, deed wonderen en groote teekenen onder
 9 het volk. En er stonden op sommigen van de synagoge, genaamd die der Libertijnen ^e, en der Cyreneërs, en Alexandriërs, en van die van Cilicië en Azië, en zij twistten met Stéfānus.
 10 En zij konden niet wederstaan de wijsheid en den geest, waarmede ^f hij sprak.

^a) R. „zijnēn.” — ^b) R. „en J. C. te verkondigen.” — ^c) R. „mogen stellen.” — ^d) R. „geloof.” — ^e) Of „vrijgelatēnen.” — ^f) Of „door welken;” het is de Heilige Geest, maar in Stéfānus. Taalkundig slaat „welken” op geest, maar wat den ziu betreft op wijsheid en geest beide.

11 Toen stookten zij mannen op, die zeiden: Wij hebben hem lasterlijke woorden hooren spreken tegen
 12 Mozes en God. En zij brachten het volk en de oudsten en de schriftgeleerden in beweging; en [hem] aanvallende, grepen zij hem, en leidden [hem] voor den
 13 raad; en zij stelden valsche getuigen, die zeiden: Deze mensch houdt niet op
 14 wet. Want wij hebben hem hooren zeggen, dat deze Jezus de Nazaréner deze plaats zal verbreken, en de zeden veranderen zal, welke Mozes ons overgele-
 15 verd heeft. En allen, die in den raad zaten, hem aanstarende, zagen zijn aangezicht als het aangezicht
 VII. eens engels. En de hogepriester zeide: Zijn dan
 2 deze dingen alzo? En hij zeide: Mannen broeders en vaders, hoort! De God der heerlijkheid verscheen onzen vader Abraham, zijnde in Mesopotamië, eer hij
 3 woonde in Haran, en zeide tot hem: „Ga uit uw land

en uit uwe maagschap, en kom in het^d land, dat Ik u
 4 wijzen zal.”^e Toen ging hij uit het land der Chaldeën, en woonde in Haran. En van daar, nadat zijn vader gestorven was, bracht Hij hem over in dit land, waar-
 5 in gij nu woont. En Hij gaf hem geen erfdeel daarin, ook niet een voetstap; en Hij beloofde het hem tot een bezitting te geven, en zijn zaad na hem, toen hij
 6 geen kind had. En God sprak aldus: „Zijn zaad zal bijwoner zijn in een vreemd land, en zij zullen het tot slaven maken en mishandelen, vier honderd jaren.
 7 En het volk, dat zij dienen zullen, zal Ik oordeelen,” sprak God; „en daarna zullen zij uitgaan, en Mij dienen in deze plaats.”^f En Hij gaf hem het verbond der besnijdenis; en zoo gewon hij Izaäk, en besneed hem op den achtsten dag, en Izaäk Jakob, en Jakob
 9 de twaalf aartsvaders. En de aartsvaders, nijdig op Jozef, verkochten hem naar Egypte; en God was met
 10 hem, en verlostte hem uit al

^a) R. v. b. „lasterlijke.” — ^b) R. „deze.” — ^c) V. l. w. „dan.” — ^d) R. „een.” — ^e) Gen. XII: 1. — ^f) Gen. XV: 13, 14.

- zijne verdrukkingen, en gaf hem genade en wijsheid voor Faraö, den koning van Egypte; en hij stelde hem tot een overste over Egypte en geheel zijn huis.
- 11 En er kwam een hongersnood over het geheele land van Egypte en Kanaän, en groote benauwdheid; en onze vaders vonden geen spijs. Maar toen Jakob hoorde, dat in Egypte koren was, zond hij onze vaders de eerste maal uit. En de tweede maal werd Jozef door zijne broeders herkend; en het geslacht van Jozef werd aan Faraö openbaar. En Jozef zond heen, en ontbood zijnen vader Jakob, en al [zijne]^a maagschap, [bestaande] uit vijf en zeventig zielen. En Jakob kwam af in Egypte, en stierf, hij en onze vaders.
- 16 En zij werden overgebracht naar Sichem, en gelegd in het graf, dat Abraham gekocht had voor een som gelds van de zonen van Hemor, den [vader] van Sichem. Toen nu de tijd der belofte, die God aan Abraham beloofd^b had, genaakte, wies het volk en vermenigvuldigde in Egypte; 18 totdat een ander koning over Egypte^c opstond, die Jozef niet gekend had. Deze handelde listig met ons geslacht, en mishandelde de^d vadersen, zoodat zij hunne jonge kinderen moesten wegdoen, opdat zij niet in leven bleven. In welken tijd Mozes werd geboren, en hij was uitnemend schoon^e; welke drie maanden opgevoed werd in het huis zijns vaders. En toen hij weggedaan was, nam de dochter van Faraö hem op, en voedde hem voor zichzelf op tot een zoon. En Mozes werd onderwezen in alle wijsheid der Egyptenaren; en was machtig in zijne^f woorden en werken. Toen hem nu een tijd van veertig jaren vervuld was, kwam het in zijn hart, zijne broeders, de zonen Israëls, te bezoeken. En ziende iemand onrecht lijden, beschermde hij [hem], en wreekte hem, die overlast leed, en versloeg den Egyptenaar. En hij meende, dat zijne broeders zouden ver-

^a) R. „zijne.” ^b) R. „gezworen.” — ^c) R. l. w. „over Egypte.” — ^d) R. „onze.” — ^e) Lett. „schoon voor God.” — ^f) R. l. w. „zijne.”

- staan, dat God hun door zijne hand verlossing geven zou; maar zij verstonden
- 26 het niet. En den volgenden dag vertoonde hij zich aan hen, terwijl zij vochten; en hij drong hen tot vrede, zeggende: Gij zijt mannen
- 27 broeders, waarom doet gij elkander onrecht aan? En die den naaste onrecht aandeed, verstiet hem, zeggende: Wie heeft u tot een
- 28 overste en rechter over ons gesteld? Wilt gij mij ombrengen, gelijkewijs gij gisteren den Egyptenaar
- 29 omgebracht hebt? En Mozes vluchtte op dat woord, en werd een bijwoner in het land Midian, waar hij twee
- 30 zonen gewon. En toen veertig jaren vervuld waren, verscheen hem een engel ^a in de woestijn van den berg Sinaï, in een vuurvlam van
- 31 een doornbosch. Mozes nu, [dit] ziende, verwonderde zich over het gezicht; en toen hij derwaarts ging, om het te bezien, geschiedde een stem [des]
- 32 Heeren ^b: „Ik [ben] de God uwer vaders, de God Abrahams en ^c Izaäks en ^d Jakobs.” ^e En Mozes werd zeer bevende, en durfde
- 33 het niet bezien. En de Heer zeide tot hem: „Ontbind de zolen uwer voeten; want de plaats, waarop gij staat, is heilig land. Ik heb zeer
- 34 wel gezien de mishandeling van mijn volk, dat in Egypte is, en Ik heb hun zuchten gehoord, en ben nedergekomen, om hen daaruit te verlossen; en nu kom herwaarts, Ik zal u
- 35 naar Egypte zenden.” ^e Dezen Mozes, dien zij verloochend hadden, zeggende: „Wie heeft u tot een overste en rechter gesteld?” ^f dezen heeft God tot een overste en verlosser gezonden door de hand des Engels, die hem verschenen was in het doornbosch.
- 36 Deze heeft hen uitgeleid, doende wonderen en teekenen in het land van Egypte, en in de Roode zee, en in de woestijn, veertig jaren. Deze is die Mozes, die tot de zonen Israëls gezegd heeft: „[De] Heere God ^g zal u een profet verwekken

^a) R. v. b. „des Heeren.” — ^b) R. v. b. „tot hem.” — ^c) R. v. b. „de God.” — ^d) Exod. III: 6. — ^e) Exod. III: 5, 7, 8, 10. — ^f) Exod. II: 14. — ^g) R. „[de] Heer, uw God.” Bij velen outbr. „de Heer.”

- uit uwe broederen, gelijk mij; dien zult gij hooren.”^a
- 38 Deze is het, die in de vergadering in de woestijn met den Engel was, die tot hem sprak op den berg Sinaï, en met onze vaders; die levende woorden ontving, om
- 39 [ze] ons te geven. Wien onze vaders niet wilden gehoorzaam zijn, maar zij verwierpen [hem], en wendden zich met hunne
- 40 harten naar Egypte, zeggende tot Aäron: „Maak ons goden, die voor ons heengaan; want dezen Mozes, die ons uit het land van Egypte geleid heeft, wij weten niet, wat hem geschied is.”^b En zij maakten
- 41 een kalf in die dagen, en brachten offerande tot den afgod, en verheugden zich in de werken hunner handen.
- 42 En God wendde zich af, en gaf hen over, om het heil des hemels te dienen, gelijk geschreven staat in het boek der profeten: „Hebt gij Mij offerdieren en slachtofferen opgeofferd, veertig jaren in de woestijn, o huis Israëls?
- 43 Ja, gij hebt opgenomen den tabernakel van Moloch, en het gesternte van uwen god Remfan, de afbeeldingen, die gij gemaakt hebt, om die te aanbidden; en Ik zal u overvoeren naar gene
- 44 zijde van Babylon.”^c Onze vaders hadden den tabernakel der getuigenis in de woestijn,^d gelijk Hij bevolen had, die tot Mozes zeide, dat hij dien maken zou naar de afbeelding, die
- 45 hij gezien had. En onze vaders, [dien] ontvangen hebbende, brachten hem in met Jozua, toen zij [de landen] in bezit namen van de volken, die God voor het aangezicht onzer vaders uitdreef, tot op de dagen
- 46 van David, die genade vond voor God, en begeerde een woonstede te vinden voor
- 47 den God Jakobs. Doch Salomo bouwde Hem een
- 48 huis. Maar de Allerhoogste woont niet in [tempelen], met handen gemaakt, gelijk de profeet zegt: „De hemel [is] Mij een troon, en de aarde een voetbank mijner voeten. Welk een huis

^a) In vele handschriften ontbr.: „dien zult gij hooren.” Deut. VIII: 15, 18. — ^b) Exod. XXXII: 1. — ^c) Amos V: 25—27. — ^d) R. „de tabernakel der getuigenis was onder onze vaders in de woestijn.”

- zult gij Mij bouwen? zegt [de] Heer, of welke [is] de
 50 plaats mijner rust? Heeft
 niet mijne hand al deze
 dingen gemaakt?"^a
- 51 Gij hardnekkigen en on-
 besnedenen van hart^b en
 ooren! gij wederstaat altijd
 den Heiligen Geest; gelijk
 uwe vaders, alzoo ook gij.
- 52 Wien van de profeten heb-
 ben uwe vaders niet ver-
 volgd? En zij hebben hen
 gedood, die te voren ver-
 kondigd hebben de komst
 des Rechtvaardigen, van
 wien gij nu verraders
 en moordenaars geworden
 53 zijt. Gij, die de wet door
 de verordening van enge-
 len ontvangen en niet ge-
 houden hebt!
- 54 Toen zij nu dit hoorden,
 barstten hunne harten, en
 zij knersten de tanden
 55 tegen hem. Maar hij, vol
 zijnde des Heiligen Gees-
 tes, en naar den hemel sta-
 rende, zag de heerlijkheid
 Gods, en Jezus, staande
 56 ter rechterhand Gods. En
 hij zeide: Ziet, ik zie de
 hemelen geopend, en den
 Zoon des menschen, staan-
 de ter rechterhand Gods.
- 57 Maar zij, roepende met
 groote stem, sloopten hunne
 ooren, en vielen eendrach-
 58 tig op hem aan, en wierpen
 [hem] ter stad uit, en stee-
 nigden [hem]. En de getui-
 gen leiden hunne kleede-
 ren af aan de voeten eens
 jongelings, genaamd Sau-
 59 lus. En zij steenigden Sté-
 fanus, die aanriep en zeide:
 Heer Jezus! ontvang mij-
 60 nen geest. En vallende op
 de knieën, riep hij met
 groote stem: Heer! reken
 hun deze zonde niet toe. En
 toen hij dit gezegd had,
 VIII. ontsliep hij. En Saulus
 had mede een welgevallen
 in zijnen dood.
- En er ontstond te dien
 dage een groote vervolging
 tegen de gemeente, die te
 Jeruzalem was; en zij wer-
 den allen verstrooid door
 de landen van Judéa en
 Samarië, behalve de apos-
 2 telen. En godvruchtige
 mannen droegen Stéfanus
 ten grave, en bedreven
 3 grooten rouw over hem. En
 Saulus verwoestte de ge-
 meente, gaande in de hui-
 zen; en mannen en vrouwen
 medeslepde, leverde hij

^a) Jes. LXVI: 1, 2. — ^b) S. 1. „harten.”

- hen over in de gevangenis.
- 4 Zij dan nu, die verstrooid waren, gingen [het land] door, en verkondigden het
- 5 woord. En Filippus kwam af in een stad van Samarië, en predikte hun Christus.
- 6 En de scharen hielden zich eendrachtig aan hetgeen door Filippus gezegd werd, daar zij hoorden en zagen de teekenen, die hij
- 7 deed. Want van velen, die onreine geesten hadden, gingen zij uit, roepende met groote stem; en vele verlamden en kreupelen
- 8 werden genezen. En er werd groote blijdschap in die stad.
- 9 En een zeker man, met name Simon, was te voren in de stad plegende tooverij, en verrukkende de zinnen des volks van Samarië, zeggende van zichzelf, dat hij wat groots
- 10 was; welken allen aanhingen, van den kleine tot den groote, zeggende: Deze is de kracht Gods, genaamd^a
- 11 de groote! En zij hingen hem aan, omdat hij een langen tijd met tooverijen hunne zinnen verrukt had.
- 12 Maar toen zij Filippus geloofden, die het evangelie^b van het koninkrijk Gods en van den naam van Jezus Christus verkondigde, werden zij gedoopt, zoowel
- 13 mannen als vrouwen. En ook Simon zelf geloofde, en gedoopt zijnde, bleef hij gedurig bij Filippus, en ziende de teekenen en groote krachten^c, die er geschieden, ontzette hij
- 14 zich. Toen nu de apostelen, die te Jeruzalem waren, hoorden, dat Samarië het woord Gods aangenomen had, zonden zij tot hen Petrus en Johannes. Dezen, afgekomen zijnde, baden voor hen, dat zij den Heiligen Geest ontvangen mochten;
- 15 want hij was nog op niemand van hen gevallen, maar zij waren alleen gedoopt tot den naam van
- 16 den Heer Jezus. Toen leidden zij de handen op hen, en zij ontvingen den Heiligen Geest. Toen nu Simon zag, dat door de oplegging van de handen der apostelen de Heilige Geest gegeven werd, bood hij hun
- 17 geld aan, zeggende: Geef
- 18
- 19

^a) R. l. w. „genaamd.” — ^b) R. v. b. „van de dingen.” —
^c) R. „de groote krachten en teekenen.”

- ook mij deze macht, opdat, al wien ik de handen opleg, hij den Heiligen Geest ontvange. Maar Petrus zeide tot hem: Uw geld zij met u ten verderve, omdat gij gemeend hebt, dat de gave Gods door geld verkregen wordt! Gij hebt geen deel noch lot in dit woord; want uw hart is niet recht voor God. Bekeer u dan van deze uwe boosheid, en bid den Heer ^a, of u ook de overlegging uws harten vergeven moege worden; want ik zie, dat gij zijt in bitteregal en banden der ongerechtigheid. Doch Simon, antwoordende, zeide: Bidt gij voor mij tot den Heer, opdat niets over mij kome van hetgeen gij gezegd hebt. Zij dan nu, het woord des Heeren betuigd en gesproken hebbende, keerden weder naar Jeruzalem, en verkondigden het evangelie in vele dorpen der Samaritanen.
- 26 En een engel [des] Heeren sprak tot Filippus, zeggende: Sta op, en ga heen tegen het zuiden, op den weg, die van Jeruzalem afdaalt naar Gaza: deze is woest. En hij stond op en ging heen. En zie, een Ethiopiër, een kamerling ^b, een machtig heer van Candacé, koningin der Ethiopiërs, die over al haren schat was, welke was gekomen om aan te bidden te Jeruzalem; en hij keerde weder, en zat op zijnen wagen, en las den profeet Jesaja. En de Geest zeide tot Filippus: Ga toe, en voeg u bij dezen wagen. En Filippus liep toe, en hoorde hem den profeet Jesaja lezen, en zeide: Verstaat gij wel, wat gij leest? En hij zeide: Hoe zou ik toch kunnen, zoo mij niet iemand onderricht? En hij verzocht Filippus, dat hij zou opkomen, en bij hem zitten.
- 32 En de plaats der Schriftuur, die hij las, was deze: „Hij is gelijk een schaap ter slachting geleid; en gelijk een lam stemmeloois is voor dien, die het scheert, alzoo doet hij zijnen mond niet open. In zijne vernedering is zijn oordeel weggenomen; en wie zal zijn geslacht verhalen? want zijn

^a) R. „God.” — ^b) In het grieksch *eunouchos*, d. i. een gesnedene.

leven wordt van de aarde
 34 weggenomen." ^a En de kamerling antwoordde Filip-
 pus en zeide: Ik bid u, van wien zegt de profeet
 dit? van zichzelf of van
 35 iemand anders? En Filip-
 pus deed zijnen mond open,
 en beginnende van die
 Schrift, verkondigde hem
 36 Jezus. En toen zij op den
 weg voortgingen, kwamen
 zij aan een zeker water; en
 de kamerling zeide: Zie-
 daar water; wat verhindert
 mij gedoopt te worden? ^b
 38 En hij gebood den wagen
 stil te houden. En zij daal-
 den beiden af in het water,
 zoowel Filippus als de ka-
 merling, en hij doopte hem.
 39 En toen zij uit het water
 waren opgekomen, nam de
 Geest [des] Heeren Filip-
 pus weg, en de kamerling
 zag hem niet meer; want hij
 reisde zijnen weg met blijd-
 40 schap. En Filippus werd

gevonden te Azote, en [het
 land] doorgaande, verkondigde hij het evangelie in
 alle steden, totdat hij te
 Cesaréa kwam.

IX. — En Saulus, blazende
 nog dreiging en moord
 tegen de discipelen des
 Heeren, ging tot den hoo-
 2 gepriester, en begeerde
 brieven van hem naar Da-
 maskus, aan de synagogen,
 opdat, zoo hij eenigen, die
 van dien weg waren, vond,
 hij, zoowel mannen als
 vrouwen, gebonden naar
 3 Jeruzalem zou brengen. En
 terwijl hij reisde, geschiedde
 het, dat hij Damaskus
 naderde; en plotseling om-
 straalde hem een licht uit ^c
 4 den hemel; en ter aarde
 vallende, hoorde ^d hij een
 stem, die tot hem zeide:
 Saul, Saul! waarom ver-
 5 volgt gij mij? En hij zeide:
 Wie zijt gij, Heer? En hij
 [zeide]: ^e Ik ben Jezus,

^a) Jes. LIII: 7, 8. — ^b) R. v. b. (37) „En Filippus zeide: Indien gij van ganscher harte geloofd, is het geoorloofd. En hij, antwoordende, zeide: Ik geloof, dat Jezus Christus de Zoon van God is.” — ^c) R. „van.” — ^d) ἀκούω (hooren) met den 4den naamval, zooals hier en in hoofdst. XXII: 9 en XXVI: 14 staat, wil zeggen, dat hij, die de stem hoort, ook de woorden verstaat; ἀκούω (hooren) met den 2den naamval, zooals in hoofdst. IX: 7 staat, daarentegen, dat hij, die hoort, alleen de stem als geluid hoort, zonder de woorden te verstaan. — ^e) R. „de Heer zeide.”

- 6 dien gij vervolgt. ^a Maar sta op, en ga in de stad, en u zal gezegd worden, wat gij
- 7 doen moet. En de mannen, die met hem reisden, stonden verstomd, hoorende wel de stem ^b, maar niemand ziende. En Saulus
- 8 stond op van de aarde; en toen zijne oogen zich open- den, zag hij niemand ^c. En zij, hem bij de hand lei- dende, brachten hem te
- 9 Damaskus. En hij was drie dagen, dat hij niet zag, en
- 10 niet at, en niet dronk. En er was een zeker discipel te Damaskus, met name Ananias; en de Heer zeide tot hem in een gezicht: Ananias! En hij zeide: Zie,
- 11 [hier ben] ik, Heer! En de Heer [zeide] tot hem: Sta op, en ga in de straat, ge- naamd de Rechte, en vraag in het huis van Judas naar [iemand], met name Saulus, van Tarsus; want zie,
- 12 hij bidt. En hij heeft in een gezicht ^d gezien, dat een man, met name Ananias,
- 13 opleide, opdat hij weder ziende mocht worden. En Ananias antwoordde: Heer! ik heb van velen gehoord aangaande dezen man, hoeveel kwaads hij uwen heiligen in Jeruzalem ge- daan heeft; en hij heeft
- 14 hier macht van de over- priesters, om allen te bin- den, die uwen naam aan- 15 roepen. Maar de Heer zeide tot hem: Ga heen, want deze is mij een uitverkoren vat, om mijnen naam te dragen beide ^e voor volken, en koningen, en zonen
- 16 Israëls. Want ik zal hem toonen, hoeveel hij lijden moet voor mijnen naam.
- 17 En Ananias ging heen en kwam in het huis; en de handen op hem leggende, zeide hij: Saul, broeder! de Heer heeft mij gezon- den, Jezus, die u versche- nen is op den weg, dien gij kwaamt, opdat gij weder ziende en met den Heili- gen Geest vervuld zoudt
- 18 worden. En terstond vielen af van zijne oogen gelijk

^a) R. v. b. „Het is u hard, de verzenen tegen de prikkels te slaan. (6) En hij, bevende en verbaasd zijnde, zeide: Heer, wat wilt gij, dat ik doen zal? En de Heer [zeide] tot hem.” — ^b) Of „het geluid.” — ^c) V. l. „niets.” — ^d) V. l. w. „in een gezicht.” — ^e) V. l. „handen.” — ^f) R. l. w. „beide.”

- als schellen, en hij werd ^a wederom ziende; en hij stond op, en werd gedoopt.
- 19 En toen hij spijs genomen had, werd hij versterkt; en hij ^b was eenige dagen bij de discipelen te Damas-
- 20 kus. En hij predikte terstond Jezus ^c in de synagogen, dat hij de Zoon van
- 21 God is. En allen, die het hoorden, ontzetten zich, en zeiden: Is deze niet degene, die te Jeruzalem verdelgde, wie dezen naam aanroepen, en die daarom hier gekomen is, om hen gebonden te brengen tot de overpriesters?
- 22 Doch Saulus werd meer en meer bekrachtigd, en bracht de Joden, die te Damaskus woonden, in verwarring, daar hij bewees,
- 23 dat deze de Christus is. En toen vele dagen verlopen waren, beraadslaagden de Joden te zamen om hem te
- 24 dooden. Maar hun aanslag werd Saulus bekend. En zij bewaakten ook ^d de poorten, zoowel des daags als des nachts, opdat zij hem
- 25 dooden mochten. Doch de discipelen namen hem des nachts, en lieten [hem] neder door den muur, [hem] aflatende in een mand.
- 26 En te Jeruzalem gekomen zijnde, poogde hij ^e zich bij de discipelen te voegen; en zij vreesden allen voor hem, niet geloovende, dat hij een discipel
- 27 was. Maar Barnabas, hem tot zich nemende, leidde hem tot de apostelen, en verhaalde hun, hoe hij op den weg den Heer gezien had, en dat hij tot hem gesproken had; en hoe hij te Damaskus vrijmoedig gesproken had in den naam
- 28 van Jezus. En hij was met hen ingaande en uitgaande te ^f Jeruzalem, en vrijmoedig sprekende in den naam
- 29 des Heeren. ^g En hij sprak en handelde met de Griekschē; en dezen trachtten
- 30 hem te dooden. Doch de broeders, [dit] vernemende, brachten hem af naar Cesaréa, en zonden hem weg naar Tarsus.
- 31 De gemeenten dan, door geheel Judéa en Galiléa en Samarië, hadden vrede,

^a) R. v. b. „terstond.” — ^b) R. „Saulus.” — ^c) R. „Christus.” — ^d) R. l. w. „ook.” — ^e) R. „Saulus.” — ^f) R. „in.” — ^g) R. v. b. „Jezus.”

- en werden gesticht, en wandelden in de vreeze des Heeren, en werden vermenigvuldigd door de vertroosting des Heiligen Geestes.
- 32 En het geschiedde, toen Petrus alom doortrok, dat hij ook afkwam tot de heiligen, die te Lydda woon-
- 33 den. En hij vond aldaar een zeker mensch, met name Enéas, die acht jaren te bed gelegen had, welke
- 34 verlamd was. En Petrus zeide tot hem: Enéas! Jezus, de Christus, maakt u gezond; sta op en spreid uzelf het bed. En hij
- 35 stond terstond op. En allen, die te Lydda en Saron woonden, zagen hem, welke zich bekeerden tot
- 36 den Heer. En te Joppe was een zekere discipelin, met name Tabítha, hetwelk, overgezet zijnde, is gezegd Dorkas. ^a Deze was vol van goede werken en aalmoezen, die zij deed.
- 37 En het geschiedde in die dagen, dat zij krank werd en stierf; en nadat zij haar gewasschen hadden, leiden zij haar in de opperzaal.
- 38 Daar nu Lydda nabij Joppe was, zonden de discipelen, hoorende dat Petrus daar was, twee mannen tot hem, hem biddende: Vertoef niet tot ons te komen. ^b En Petrus stond op, en ging met hen; welken zij, toen hij aangekomen was, in de opperzaal leidden. En al de weduwen stonden bij hem, weenende en toonende de rokken en kleederen, die Dorkas gemaakt had, toen
- 40 zij bij haar was. Maar Petrus, [hen] allen uitgedreven hebbende, en nederknielende, bad. En zich keerende tot het lichaam, zeide hij: Tabítha, sta op! En zij deed hare oogen open, en Petrus ziende,
- 41 zat zij overeind. En hij gaf haar de hand, en richtte haar op, en de heiligen en de weduwen geroepen hebbende, stelde hij haar
- 42 levend voor [hen]. En [dit] werd bekend door geheel Joppe, en velen geloof-
- 43 den in den Heer. En het geschiedde, dat hij vele dagen te Joppe bleef bij een zekeren Simon, een leerlooier.

^a) Dorkas wil zeggen „gazel.” — ^b) R. „dat hij niet zou vertoeven tot hen te komen.”

- X.** — En ^a een zeker man te Cesaréa, met name Cornelius, een hoofdman over honderd, uit de bende, genaamd de Italiaansche, 2 vroom en vreezende God met geheel zijn huis, doende vele aalmoezen aan het volk, en God geduriglijk 3 biddende, zag duidelijk in een gezicht, omtrent de negende ure des daags, een engel Gods tot hem inkomen, en tot hem zeg- 4 gende: Cornelius! En hij, hem aanstarende, en zeer bevreesd geworden zijnde, zeide: Wat is het, Heer? En hij zeide tot hem: Uwe gebeden en uwe aalmoezen zijn ter gedachtenis opgestegen voor God. En nu, zend mannen naar Joppe, en ontbied Simon, die toegenaamd wordt Petrus. 6 Deze is gehuisvest bij een zekeren Simon, een leerlooier, wiens huis bij de 7 zee is. ^b En toen de engel, die tot hem ^c sprak, weggegaan was, riep hij twee van zijne huisknechten en een vromen krijgsknecht van hen, die gedurig bij 8 hem waren; en nadat hij hun alles verhaald had, zond hij hen naar Joppe. 9 En des anderen daags, terwijl dezen reisden, en de stad naderden, klom Petrus op het dak om te bidden, omtrent de zesde 10 ure. En hij werd hongerig, en verlangde te eten. En terwijl zij het bereidden, kwam ^d over hem een voering van zinnen. En hij zag den hemel geopend, en een zeker vat ^e nederdalen, gelijk een groot laken, aan de vier hoeken gebonden, en op de 12 aarde nedergelaten; waarin waren al de viervoetige en kruipende dieren der aarde ^f en de vogelen des 13 hemels. En er geschiedde een stem tot hem: Sta op, 14 Petrus! slacht en eet. Maar Petrus zeide: Geenszins, Heer! want nooit heb ik iets gemeens of onreins 15 gegeten. En een stem [geschiedde] wederom ten tweeden male tot hem: Hetgeen God gereinigt heeft, zult gij niet gemeen 16 maken. En dit geschiedde

^a) R. v. b. „er was.” — ^b) R. v. b. „deze zal u zeggen, wat gij doen moet.” — ^c) R. „Cornelius.” — ^d) R. „viel.” — ^e) R. v. b. „tot hem.” — ^f) R. „al de viervoetige dieren der aarde en de wilde en de kruipende.”

tot driemaal, en terstond ^a werd het vat opgenomen in
 17 den hemel. En alzoo Petrus in zichzelf twijfelde, wat
 toch het gezicht mocht zijn, dat hij gezien had, zie, de
 mannen, die door Cornelius afgezonden waren, naar
 het huis van Simon gevraagd hebbende, stonden
 18 aan de poort. En [iemand] geroepen hebbende, vraagden zij, of Simon, bijgenaamd Petrus, daar ge-
 19 huysvest was? En terwijl Petrus over het gezicht nadacht, zeide de Geest tot hem: Zie, drie mannen zoeken u; maar sta op, en kom af, en ga met hen, niet twijfelende, omdat ik hen
 20 gezonden heb. En Petrus ging af tot de mannen, ^b en zeide: Ziet, ik ben het, dien gij zoekt; wat is de oorzaak, waarom gij hier zijt?
 22 En zij zeiden: Cornelius, een hoofdman over honderd, een rechtvaardig man, en vreezende God, en die [goede] getuigenis heeft van het gansche volk der Joden, heeft een goddelijke aanwijzing ontvan-

gen door een heiligen engel, dat hij u zou ontbieden te zijnen huize, en van u
 23 woorden zou hooren. Toen hij hen dan ingeroepen had, huisvestte hij ze. Des anderen daags nu stond hij op, en ging met hen heen, ^c en sommige der broeders, die van Joppe waren, gingen met hem. En des anderen daags kwamen zij te Cesaréa. En Cornelius verwachtte hen, samengeropen hebbende zijne bloedverwanten en vertrouwde vrienden.

25 En toen het geschiedde, dat Petrus inkwam, ging Cornelius hem te gemoet, en vallende aan [zijne] voeten, huldigde hij [hem].
 26 Maar Petrus richtte hem op, zeggende: Sta op, ik ben ook zelf een mensch.
 27 En met hem sprekende, ging hij in, en vond er
 28 velen samengekomen. En hij zeide tot hen: Gij weet, hoe het een joodschen man ongeoorloofd is, zich te voegen of te gaan tot een vreemde; maar God heeft mij getoond, geen mensch

^a) R. „wederom.” — ^b) R. v. b. „die door Cornelius tot hem gezonden waren.” — ^c) R. „Doch des anderen daags ging Petrus met hen heen.”

- gemeen of onrein te hee-
 29 ten. Daarom ben ik ook
 zonder tegenspreken ge-
 komen, ontboden zijnde.
 Zoo vraag ik dan, om welke
 reden gij mij ontboden
 30 hebt? En Cornelius zeide:
 Voor vier dagen was ik
 vastende tot deze ure toe,
 en ter negende ^a bad ik in
 mijn huis. En zie, een man
 stond voor mij in een blin-
 31 kend kleed, en zeide: Cor-
 nelius! uw gebed is ver-
 hoord, en uwe aalmoezen
 zijn voor God gedacht ge-
 32 worden. Zend dan naar
 Joppe, en ontbied Simon,
 die bijgenaamd wordt Pe-
 trus; deze is gehuisvest in
 het huis van Simon, een
 leerlooier, aan de zee,
 welke, gekomen zijnde, tot
 33 u spreken zal. Zoo heb ik
 dan onverwijld tot u ge-
 zonden, en gij hebt wèl ge-
 daan, dat gij gekomen zijt.
 Wij zijn dan allen nu te-
 genwoordig voor God, om
 te hooren al wat u door
 God ^b bevolen is.
- 34 En Petrus, den mond
 opendoende, zeide: Ik be-
 merk in waarheid, dat God
 geen aannemer des per-
 35 soons is; maar dat in ieder
 volk, wie Hem vreest en
 gerechtigheid werkt, Hem
 36 aangenaam is. Het woord,
 dat Hij den zonen Israëls
 gezonden heeft, verkondi-
 gende vrede door Jezus
 Christus, (deze is aller
 37 Heer) weet gij: de zaak, die
 geschied is door geheel
 Judéa, beginnende van
 Galiléa, na den doop, dien
 Johannes gepredikt heeft,
 38 [aangaande] Jezus van Na-
 zareth, hoe God hem ge-
 zalfd heeft met den Heili-
 gen Geest en met kracht;
 die [het land] doorgegaan
 is, goed doende, en gene-
 zende allen, die door den
 duivel overweldigd waren;
 want God was met hem.
- 39 En wij [zijn] getuigen van
 alles, wat hij gedaan heeft,
 zoowel in het joodsche
 land als te Jeruzalem; dien
 zij ook ^c gedood hebben,
 [hem] hangende aan een
 40 hout. Dezen heeft God op-
 gewekt ten derden dage,
 en gegeven, dat hij open-
 41 baar zou worden, niet aan
 het gansche volk, maar
 aan de getuigen, die door
 God te voren verkoren wa-

^a) R. v. b. „ure.” — ^b) V. l. „door den Heer.” — ^c) R. l. w. „ook.”

ren, aan ons, die met hem
gegeten en gedronken heb-
ben, nadat hij uit de doo-
42 den opgestaan was. En hij
heeft ons bevolen aan het
volk te prediken en te be-
tuigen, dat hij is degene,
die door God verordend is
tot een rechter van leven-
43 den en dooden. Dezen ge-
ven getuigenis al de pro-
feten, dat een iegelijk, die
in hem geloofd, vergeving
van zonden ontvangen zal
door zijnen naam.

44 Terwijl Petrus nog deze
woorden sprak, viel de Hei-
lige Geest op allen, die
45 het woord hoorden. En de
geloovigen uit de besnijde-
nis, zoo velen er met Pe-
trus waren gekomen, ont-
zetten zich, dat de gave des
Heiligen Geestes ook op de
volken uitgestort werd.

46 Want zij hoorden hen spre-
ken met [vreemde] talen,
en God groot maken. Toen

47 antwoordde Petrus: Kan
ook iemand het water we-
ren, dat dezen niet gedoopt
zouden worden, die den
Heiligen Geest ontvangen
hebben, evenals ook wij?

48 En hij beval, dat zij zouden

gedoopt worden in den
naam des Heeren.^a Toen
baden zij hem, eenige da-
gen te blijven.

XI. — De apostelen nu, en de
broeders, die in Judéa wa-
ren, hoorden, dat ook de
volken het woord Gods aan-
2 genomen hadden. En toen
Petrus opgegaan was naar
Jeruzalem, twistten tegen
hem, die uit de besnijde-
3 nis [waren], zeggende: Gij
zijt ingegaan tot mannen,
die de voorhuid hebben,
en hebt met hen gegeten.
4 Maar Petrus begon, en
legde het hun ordelijk uit,
5 zeggende: Ik was in de stad
Joppe, biddende; en ik zag
in een vervoering van zin-
nen een gezicht, een zeker
vat, gelijk een groot laken,
nederdalende, bij de vier
hoeken nedergelaten uit
den hemel, en het kwam
6 tot bij mij; en er op sta-
rende, bemerkte ik, en zag
de viervoetige dieren der
aarde en de wilde en de
7 gelyende des hemels. En ik
hoorde ook ^b een stem, die
tot mij zeide: Sta op, Pe-
8 trus! slacht en eet. Maar ik

^a) S. l. „Jezus Christus”, of voegen dit bij „des Heeren.” —

^b) R. l. w. „ook.”

- zeide: Geenszins, Heer! want iets gemeens of onreins is nooit in mijnen 9 mond ingegaan. En een stem antwoordde^a tentweeden maal uit den hemel: Hetgeen God gereinigd heeft, zult gij niet gemeen 10 maken. En dit geschiedde tot driemaal; en alles werd wederom opgetrokken in 11 den hemel. En zie, op hetzelfde oogenblik stonden er voor het huis, waar ik was, drie mannen, die van Cesaréa tot mij gezonden 12 waren. En de Geest zeide tot mij, dat ik met hen gaan zou, niet twijfelende. En met mij gingen ook deze zes broeders, en wij zijn in des mans huis ingegaan; 13 en hij verhaalde ons, hoe hij in zijn huis den engel gezien had, die stond, en tot hem zeide: Zend^b naar Joppe, en ontbied Simon, die bijgenaamd wordt Pe- 14 trus, die woorden tot u zal spreken, waardoor gij zult behouden worden, gij en 15 uw geheele huis. En toen ik begon te spreken, viel de Heilige Geest op hen, gelijk ook op ons in het begin.
- 16 En ik werd indachtig het woord des Heeren, hoe hij zeide: Johannes doopte wel met water, maar gij zult gedoopt worden met den 17 Heiligen Geest. Indien dan God aan hen gelijke gave gegeven heeft, als ook aan ons, die in den Heer Jezus Christus geloofd hebben, wie was ik^c, dat ik God kon 18 weren? Toen zij nu dit hoorden, waren zij tevreden, en verheerlijkten God, zeggende: Zoo heeft dan God ook aan de volken de bekeering gegeven ten leven.
- 19 Zij nu, die verstrooid waren door de verdrukking, die wegens Stéfanus geschied was, gingen [het land] door tot Fenicië toe en Cyprus en Antiochië, tot niemand het woord sprekende, dan alleen tot de 20 Joden. Doch er waren onder hen eenige cyprische en cyreneïsche mannen, die, te Antiochië gekomen, ook^d tot de Grieken^e spraken, verkondigende den 21 Heer Jezus. En de hand [des] Heeren was met hen; en een groot getal geloofde,

^a) R. v. b. „mij.” — ^b) R. v. b. „mannen.” — ^c) R. v. b. „dan.” — ^d) R. l. w. „ook.” — ^e) R. „Griekschen.”

en bekeerde zich tot den
 22 Heer. En het gerucht van
 hen kwam tot de ooren der
 gemeente, die te Jeruzalem
 was; en zij zonden Barna-
 bas uit, om [het land] tot
 Antiochië toe door te gaan;
 23 welke, daar gekomen zijn-
 de, en de genade Gods ^a
 ziende, zich verblijdde, en
 allen vermaande, met een
 voornemen des harten bij
 24 den Heer te blijven. Want
 hij was een goed man, en
 vol des Heiligen Geestes en
 des geloofs; en er werd een
 groote schare den Heer
 25 toegevoegd. En hij ^b ging
 uit naar Tarsus, om Saulus
 te zoeken; en toen hij
 [hem] ^c gevonden had,
 bracht hij hem te Antio-
 26 chië. En het geschiedde,
 dat zij een geheel jaar in de
 gemeente samenvergader-
 den en een groote schare
 leerden; en dat de disci-
 pelen te Antiochië het
 eerst Christenen genoemd
 werden.
 27 In die dagen nu kwamen
 er profeten van Jeruzalem
 28 te Antiochië. En één uit
 hen, met name Agabus,
 stond op, en gaf te kennen

door den Geest, dat er een
 groote hongersnood zou
 wezen over het geheele
 aardrijk, welke ook geko-
 men is onder ^d Claudius.
 29 En zij besloten, naardat
 een iegelijk van de discipe-
 len vermocht, elk van hen
 [iets] te zenden ten dienste
 der broeders, die in Judéa
 30 woonden; hetwelk zij ook
 deden, en zonden het tot
 de ouderlingen, door de
 hand van Barnabas en
 Saulus.

XII. — En omtrent dien tijd
 sloeg Herodes, de koning,
 de handen aan sommigen
 van de gemeente, om hen te
 2 mishandelen; en hij doodde
 Jakobus, den broeder van
 Johannes, met het zwaard.
 3 En toen hij zag, dat het den
 Joden welbehagelijk was,
 voer hij voort, om ook Pe-
 trus gevangen te nemen,
 (en het waren de dagen der
 4 ongezuurde brooden) wel-
 ken hij ook, [hem] gegre-
 pen hebbende, in de ge-
 vangenis zette, en hem ter
 bewaking overleverde aan
 vier wachten, elk van vier
 krijgsknechten, willende
 hem na het Paaschfeest

^a) V. l. „de genade, die van God [was].” — ^b) R. „Barnabas.” —
^c) R. „hem.” — ^d) R. v. b. „keizer.”

- 5 voor het volk brengen. Petrus dan werd in de gevangenis bewaard; maar door de gemeente werd een gedurig gebed tot God voor
- 6 hem gedaan. Toen Herodes hem nu zou voorbrengen, sliep Petrus dien nacht tusschen twee krijgsknechten, gebonden met twee ketenen; en wachters voor de deur bewaarden de gevangenis. En zie, een engel [des] Heeren stond daar, en een licht scheen in den kerker, en slaande de zijde van Petrus, wakte hij hem op, zeggende: Sta haastelijk op. En zijne ketenen vielen af van de handen.
- 7 8 En de engel zeide tot hem: Omgord u, en bind uwe schoenzolen aan. En hij deed alzoo. En hij zeide tot hem: Werp uwen mantel om, en volg mij. En uitgaande, volgde hij hem, en wist niet, dat hetgeen door den engel geschiedde, werkelijkheid was, maar hij meende, dat hij een gezicht zag. En toen zij door de eerste en tweede wacht gegaan waren, kwamen zij aan de ijzeren poort, die naar de stad leidt, welke hun vanzelf openging. En uitgegaan zijnde, gingen zij een straat voort, en terstond scheidde de engel van hem.
- 11 En Petrus, tot zichzelf gekomen zijnde, zeide: Nu weet ik waarlijk, dat [de] Heer zijnen engel uitgezonden, en mij verlost heeft uit de hand van Herodes, en uit al de verwachting van het volk der Joden. En toen hij [alles] overlegd had, ging hij naar het huis van Maria, de moeder van Johannes, die bijgenaamd werd Markus, waar velen samenvergaderd en biddende waren. En toen hij ^a aan de deur van de voorpoort klopte, kwam een dienstmaagd voor om te luisteren, met name Rhodé.
- 14 En de stem van Petrus herkennende, deed zij van blijdschap de voorpoort niet open, maar liep naar binnen, en boodschapte, dat Petrus voor de voorpoort stond. En zij zeiden tot haar: Gij raast. Doch zij verzekerde, dat het zoo was. En zij zeiden: Het is
- 16 zijn engel! Maar Petrus

^a) R. „Petrus.”

bleef kloppende; en toen zij opengedaan hadden, zagen zij hem, en ontzetten
 17 zich. En hen met de hand gewenkt hebbende, dat zij zwijgen zouden, verhaalde hij hun, hoe de Heer hem uit de gevangenis uitgeleid had, en zeide: Boodschapt dit aan Jakobus en de broeders. En uitgegaan zijnde, reisde hij naar een andere plaats.

18 En toen het dag was geworden, was er geen kleine beroerte onder de krijgsknechten, wat toch met Petrus mocht geschied zijn.

19 En toen Herodes hem gezocht had, en niet vond, en de wachters rechtelijk verhoord had, beval hij hen weg te leiden. En hij vertrok van Judéa naar Cesa-réa, en vertoefde [aldaar].

20 En hij ^a was verbitterd tegen de Tyriërs en Sido-niërs; maar zij kwamen eendrachtig tot hem, en Blastus, die des konings kamerheer was, overreed hebbende, begeerden zij vrede, omdat hun land gespijzigd werd door des ko-

21 nings [land]. En op een

bepaalden dag, hield Herodes, een koninklijk kleed aangedaan hebbende, en op den rechterstoel gezeten zijnde, in het openbaar een
 22 rede tot hen. En het volk riep [hem] toe: Een stem Gods en niet eens menschen! En van stonde aan sloeg hem een engel [des] Heeren, daarom dat hij Gode de eer niet gaf; en door wormen gegeten, stierf hij.

24 Het woord Gods nu wies
 25 en vermenigvuldigde. En Barnabas en Saulus keerden weder van Jeruzalem, nadat zij de dienst volbracht hadden, medegenomen hebbende ook Johannes, die bijgenaamd werd Markus.

XIII. — En er waren te Antiochië, in de gemeente, die daar was, ^b profeten en leeraars: Barnabas, en Simeon, genaamd Niger, en Lúcius van Cyréne, en Má-nahen, die met Herodes den viervorst opgevoed was,
 2 en Saulus. En terwijl zij den Heer dienden en vastten, zeide de Heilige Geest: Zondert mij nu af ^c Bar-

^a) R. „Herodes.” — ^b) R. v. b. „eenige.” — ^c) R. v. b. „beide.”

- nabas en Saulus tot het werk, waartoe ik hen ge-
- 3 roepen heb. Toen vastten en baden zij, en hun de handen opgelegd hebbende, lieten zij [hen] gaan.
- 4 Zij ^a dan, uitgezonden zijnde door den Heiligen Geest, kwamen af naar Seleucië, en voeren van
- 5 daar af naar Cyprus. En te Sálamis zijnde, verkondigden zij het woord Gods in de synagogen der Joden; en zij hadden ook Johannes
- 6 tot dienaar. En toen zij het geheele ^b eiland doorgegaan waren tot Pafos toe, vonden zij een zekeren man ^c, een toovenaar, een valschen profeet, een Jood, wiens naam was Bar-Jezus,
- 7 welke was bij den stadhouder Sergius Paulus, een verstandig man. Deze, Barnabas en Saulus tot zich geroepen hebbende, verlangde het woord Gods te
- 8 hooren. Maar Elymas, de toovenaar, (want zóó wordt zijn naam overgezet) wederstond hen, zoekende den stadhouder van het ge-
- 9 loof af te keeren. Doch Saulus, die ook Paulus [heet],
- 10 vervuld met den Heiligen Geest, staarde hem aan, en zeide: O gij, vol van alle bedrog en alle arglistigheid, zoon des duivels, vijand van alle gerechtigheid! zult gij niet ophouden de rechte wegen [des]
- 11 Heeren te verkeereren? En nu zie, de hand [des] Heeren [is] op u, en gij zult blind zijn, en de zon niet zien voor een tijd. En van stonde aan viel op hem donkerheid en duisternis; en rondtastende zocht hij, die hem bij de hand mochten leiden. En toen de stadhouder zag, wat er geschied was, geloofde hij, verslagen staande over de leer des Heeren.
- 13 Paulus nu, en die met hem waren, van Pafos afgevaren zijnde, kwamen te Perge, in Pamfylië; maar Johannes, van hen scheidende, keerde weder naar
- 14 Jeruzalem. En zij, van Perge doorgaande, kwamen te Antiochië in Pisi-dië; en gegaan zijnde in de synagoge op den dag des sabbats, zaten zij neder.
- 15 En na het lezen van de wet

^a) R. „Dezen.” — ^b) R. l. w. „geheele.” — ^c) R. l. w. „man.”

- en de profeten, zonden de oversten der synagoge tot hen, zeggende: Mannen broeders! indien er een woord van vermaning tot het volk in u is, zo spreekt!
- 16 En Paulus stond op, en wenkte met de hand, en zeide: Mannen Israëls, en gij, die God vreest, hoort!
- 17 De God van dit volk Israël verloor onze vaders, en verhoogde het volk in hunne vreemdelingschap in Egypteland, en leidde hen met een hoogen arm
- 18 daaruit. En Hij verzorgde hen ^a omtrent den tijd van veertig jaren in de woestijn; en zeven volken uitgeroeid hebbende in het land Kanaän, deed Hij hen
- 20 hun land erven. ^b En daarna, omtrent vier honderd en vijftig jaren, gaf Hij [hun] rechters, tot op Samuël, den profeet. En van toen af begeerden zij een koning; en God gaf hun Saul, den zoon van Kis, een man uit den stam van Benjamin, veertig jaren.
- 22 En dezen afgezet hebbende, verwekte Hij hun David tot een koning, wien
- Hij ook getuigenis gaf, zeggende: „Ik heb gevonden David, den [zoon] van Isaï, een man naar mijn hart, die al mijnen wil zal doen.” ^c Van diens zaad heeft God, naar de belofte, tot Israël gebracht ^d den Verlosser Jezus, nadat Johannes vóór zijn optreden aan het gansche volk Israëlden doop der bekeering te voren gepredikt had. Doch toen Johannes zijnen loop voleindigde, zeide hij: Wien meent gij, dat ik ben? Ik ben het niet; maar zie, hij komt na mij, wien ik niet waardig ben de zolen zijner voeten te ontbinden. Mannen broeders! zonen van Abrahams geslacht, en die onder u God vreezen! tot u is het woord
- 27 dezes heils gezonden. Want die te Jeruzalem wonen, en hunne oversten, dezen niet kennende, hebben ook, door [hem] te veroordeelen, de stemmen der profeten, die op elken sabbat gelezen worden, vervuld;
- 28 en geen oorzaak des doods vindende, eischten zij van Pilatus, dat hij zou gedood

^a) R. „verdroeg hunne zeden.” — ^b) R. „door het lot mitdeelen.” — ^c) Ps. LXXXIX: 21; 1 Sam. XIII: 14. — ^d) R. „verwekt.”

- 29 worden. En toen zij alles volbracht hadden, wat van hem geschreven stond, namen zij [hem] af van het hout, en leiden [hem] in een
- 30 graf. Maar God heeft hem uit de dooden opgewekt.
- 31 Welke verschenen is vele dagen lang aan hen, die met hem opgekomen waren van Galiléa naar Jeruzalem, die nu ^a zijne getuigen
- 32 zijn bij het volk. En wij verkondigen u de belofte, aan de vaders geschied,
- 33 dat God haar vervuld heeft aan ons, hunne kinderen, door Jezus te verwekken, gelijk ook in den tweeden psalm geschreven staat:
- 34 „Gij zijt mijn Zoon, heden heb Ik u verwekt.” ^b En dat Hij hem uit de dooden heeft opgewekt, om niet meer tot verderving terug te keeren, heeft Hij aldus gezegd: „Ik zal u de gewisse weldadigheden Davids geven.” ^c Waarom hij ook in een anderen [psalm] zegt:
- 35 „Gij zult uwen Heilige niet overgeven, om verderving te zien.” ^d Want David, na-
- dat hij in zijn eigen geslacht den raad Gods gediend had ^e, is ontslapen, en is bij zijne vaders bijgezet, en heeft verderving
- 37 gezien; maar hij, dien God opgewekt heeft, zag geen verderving. Zoo zij u dan bekend, mannen broeders! dat door dezen u vergeving van zonden verkondigd
- 38 wordt; en dat van alles, waarvan gij niet kondt gerechtvaardigd worden in de wet van Mozes, in dezen een iegelijk, die gelooft, gerechtvaardigd is. Ziet dan toe, dat over u niet kome hetgeen gezegd is in
- 40 de profeten: „Ziet, gij verachters! en verwondert u, en verdwijnt; want Ik werk een werk in uwe dagen, een werk, dat gij niet zult gelooven, als iemand [het] u verhaalt.” ^f
- 42 En toen zij uitgegaan waren, baden zij, ^g dat op den volgenden sabbat deze woorden tot hen mochten
- 43 gesproken worden. En toen de synagoge uiteengegaan was, volgden velen van de

^a) R. I. w. „nu.” — ^b) Ps. II : 7. — ^c) Jes. LV : 3. — ^d) Ps. XVI : 10. — ^e) Of „nadat hij zijn eigen geslacht door den raad Gods gediend had.” — ^f) Hab. I : 5. — ^g) R. „En toen de Joden uitgegaan waren uit de synagoge, baden die uit de volken, dat . . . .”

Joden en van de godsdienstige proselieten Paulus en Barnabas, welke tot hen spraken, en hen vermaanden te blijven bij de genade
 44 Gods. En op den volgenden sabbat kwam bijna de geheele stad samen om het woord Gods ^a te hooren.
 45 Doch de Joden, de scharen ziende, werden met nijdigheid vervuld, en weerspraken hetgeen door Paulus gezegd werd, weersprekende en lasterende. Maar
 46 Paulus en Barnabas, vrijmoedigheid gebruikende, zeiden: Het was noodig, dat het eerst tot u het woord Gods gesproken zou worden; doch naardien gij het van u stoot, en uzelf des eeuwigen levens niet waardig oordeelt, ziet, wij wenden
 47 ons tot de volken. Want alzo heeft ons de Heer geboden: „Ik heb u gesteld tot een licht der volken, opdat gij zoudt zijn tot heil, tot aan het einde der
 48 aarde.” ^b Die uit de volken nu, [dit] hoorende, verblijdden zich, en verheerlijkten het woord des Heeren; en er geloofden zoo velen,

als er ten eeuwigen leven 49 verordend waren. En het woord des Heeren werd door het geheele land ver-
 50 breid. Maar de Joden stookten de aanzienlijke ^c, godsdienstige vrouwen en de voornaamsten der stad op, en verwekten een vervolging tegen Paulus en Barnabas, en wierpen hen buiten hunne landpalen. Doch
 51 zij schudden het stof hunner voeten af tegen hen, en kwamen te Iconië. En
 52 de discipelen waren vervuld met blijdschap en met den Heiligen Geest.

XIV. — En het geschiedde te Iconië, dat zij te zamen gingen in de synagoge der Joden, en zóó spraken, dat een groote menigte, zool-
 2 wel van Joden als van Grieken, geloofde. Maar de Joden, die niet geloofden, zetten de gemoederen van die uit de volken op, en verbitterden [ze] tegen de
 3 broeders. Zij vertoefden dan een langen tijd, vrijmoedig sprekende in den Heer, die getuigenis gaf aan het woord zijner genade, door te geven dat

^a) V. l. „des Heeren.” — ^b) Jes. XLIX : 6. — ^c) R. „de godsdienstige en aanzienlijke.”

- teekenen en wonderen door hunne handen geschied-
- 4 den. En de menigte der stad werd verdeeld, en sommigen waren met de Joden en sommigen met de aposte-
- 5 len. En toen er een aanslag geschiedde, zoo van die uit de volken als van de Joden, met hunne oversten, om hen te mishandelen en te
- 6 steenigen, vluchtten zij, toen zij het gewaar werden, naar de steden van Lycaónië, Lystre en Derbe, en het omliggende land;
- 7 en verkondigden aldaar het evangelie.
- 8 En een zeker man te Lystre, zat onmachtig aan de voeten, kreupel van den schoot zijner moeder af, die nooit had gewandeld.
- 9 Deze hoorde Paulus spreken; welke, hem aansta-
- 10 rende, en ziende, dat hij geloof had om gezond te worden, met groote stem zeide: Sta recht op uwe voeten! En hij sprong op
- 11 en wandelde. En de scharen, ziende wat Paulus gedaan had, verhieven hunne stem, en zeiden in het Lycaónisch: De goden zijn aan
- menschen gelijk geworden, en tot ons nedergekomen.
- 12 En zij noemden Barnabas Júpiter, en Paulus Mercurius, omdat hij het woord
- 13 voerde. En de priester van Júpiter, die vóór de ^a stad was, bracht stieren en kran-
- 14 sen aan de voorpoorten, en wilde offeren met de scharen. Maar de apostelen, Barnabas en Paulus, [dit] hoorende, scheurden hunne kleederen, en sprongen naar buiten ^b tot de schare,
- 15 roepende, en zeggende: Mannen! waarom doet gij deze dingen? wij zijn ook menschen van gelijke bewegingen als gij, en wij verkondigen u, dat gij u van deze ijdele dingen zoudt bekeeren tot den levenden God, die gemaakt heeft den hemel en de aarde en de zee, en al wat daarin
- 16 is; die in de vorige geslachten al de volken heeft laten wandelen in hunne eigene
- 17 wegen; hoewel Hij zich nochtans niet onbetuigd gelaten heeft in goed doen, u ^c van den hemel regen en vruchtbare tijden gevende, uwe ^d harten vervullende

^a) R. „hunne.” — ^b) R. „sprongen in.” — ^c) R. „ons.” — ^d) R. „onze.”

met spijs en vroolijkheid.
 18 En dit zeggende, weer-
 hielden zij nauwelijks de
 scharen, dat zij hun niet
 offerden.
 19 Doch er kwamen Joden
 van Antiochië en Iconië,
 en de scharen overreed
 en Paulus gesteenigd heb-
 bende, sleepten zij [hem]
 buiten de stad, meenende,
 20 dat hij dood was. Maar toen
 de discipelen hem omring-
 den, stond hij op, en ging
 de stad binnen. En des an-
 deren daags ging hij met
 Barnabas uit naar Derbe.
 21 En nadat zij aan die stad
 het evangelie verkondigd
 en vele discipelen gemaakt
 hadden, keerden zij weder
 naar Lystre en ^a Iconië en ^a
 22 Antiochië, versterkende de
 zielen der discipelen, [hen]
 vermanende in het geloof
 te blijven, en dat wij door
 vele verdrukkingen moe-
 ten ingaan in het konink-
 23 rijk Gods. En nadat zij hun
 in elke gemeente ouderlin-
 gen verkoren hadden, ge-
 beden hebbende met vas-
 ten, bevalen zij hen den
 Heer, in wien zij geloofd
 24 hadden. En Pisidië door-

gereisd hebbende, kwa-
 25 men zij in Pamfylië. En te
 Perge het woord ^b gespro-
 ken hebbende, kwamen zij
 26 af naar Attalië. En van-
 daar scheepten zij af naar
 Antiochië, vanwaar zij der
 genade Gods bevolen wa-
 ren geweest voor het werk,
 dat zij volbracht hadden.
 27 En daar gekomen zijnde,
 en de gemeente vergaderd
 hebbende, verhaalden zij,
 wat groote dingen God met
 hen gedaan had, en dat Hij
 den volken de deur des ge-
 28 loofs geopend had. En zij
 vertoefden ^c geen kleinen
 tijd bij de discipelen.

XV. — En sommigen, die af-
 gekomen waren van Judéa,
 leerden aan de broeders:
 Indien gij niet besneden
 wordt ^d naar de wijze van
 Mozes, zoo kunt gij niet
 2 behouden worden. Toen er
 nu een strijd en niet weinig
 redetwist geschiedde van
 Paulus en Barnabas tegen
 hen, hebben zij verordend,
 dat Paulus en Barnabas en
 eenige anderen uit hen
 zouden opgaan tot de apos-
 telen en ouderlingen naar
 Jeruzalem over deze twist-

^a) S. v. b. „naar.” — ^b) S. v. b. „des Heeren.” — ^c) R. v. b. „aldaar.” — ^d) R. „zijt.”

- 3 vraag. Zij dan, door de gemeente uitgeleid zijnde, reisden door Fenicië en Samarië, verhalende de bekeering der volken, en deden al den broederen
- 4 groote blijdschap aan. En te Jeruzalem gekomen, werden zij ontvangen door de gemeente en de apostelen en de ouderlingen; en zij verkondigden al wat God met hen gedaan had.
- 5 Maar eenigen van die van de sekte der farizeën, die geloofden, stonden op, en zeiden, dat men hen moest besnijden, en gebieden de wet van Mozes te onderhouden.
- 6 En de apostelen en de ouderlingen vergaderden te zamen, om op deze zaak
- 7 te letten. En toen er veel redetwistgeschiedde, stond Petrus op, en zeide tot hen: Mannen broeders! gij weet, dat God van over langen tijd onder u ^a[mij] verkoren heeft, dat de volken door mijnen mond het woord des evangelies zouden hooren en gelooven. En God, de hartenkenner, heeft hun getuigenis gegeven,
- hun gevende den Heiligen
- 9 Geest, gelijk ook ons; en Hij heeft geen onderscheid gemaakt tusschen ons en hen, gereinigd hebbende hunne harten door het ge-
- 10 loof. Nu dan, waarom verzoekt gij God, door een juk op den hals der discipelen te leggen, dat noch onze vaders, noch wij hebben
- 11 kunnen dragen? Maar wij gelooven door de genade van den Heer Jezus ^b behouden te worden op ge-
- 12 lijke wijze als ook zij. En de gansche menigte zweeg, en zij hoorden Barnabas en Paulus verhalen, welke teekenen en wonderen God door hen onder de volken
- 13 gedaan had. En nadat dezen zwegen, antwoordde Jakobus, zeggende: Mannen
- 14 broeders! hoort mij. Simeon heeft verhaald, hoe God het eerst de volken heeft bezocht, om uit [hen] een volk aan te nemen voor
- 15 zijnen naam. En hiermede stemmen overeen de woorden der profeten, gelijk geschreven staat: „Na dezen zal Ik wederkeeren, en wederopbouwen den taber-

^a) R. „ons.” — ^b) R. „Jezus Christus.”

nakel van David, die vervallen is; en hetgeen daarvan verwoest is, zal Ik wederopbouwen, en Ik zal
 17 dien wederoprichten; opdat het overblijfsel der
 menschen den Heer zoeken, en al de volken, over welke
 mijn naam aangeroepen is, spreekt de Heer, die deze
 18 dingen doet,"^a welke van eeuwigheid bekend zijn.^b
 19 Daarom oordeel ik, dat men hen, die uit de volken
 zich tot God bekeeren, niet in moeite bringe,
 20 maar hun zal schrijven, dat zij zich onthouden van
 de besmettingen der afgoden, en van de hoererij, en
 van het verstikte, en van
 21 het bloed. Want Mozes heeft er van oude tijden
 her in elke stad, die hem prediken, daar hij op elken
 sabbat in de synagogen gelezen wordt.
 22 Toen dacht het den apostelen en den ouderlingen
 met de geheele gemeente goed, mannen uit zich te
 kiezen, en met Paulus en Barnabas te zenden naar

Antiochië: Judas, genaamd^c Bársabas, en Silas,
 mannen, die voorgangers waren onder de broeders;
 23 en zij schreven door hunne hand aldus^d: „De apostelen
 en de ouderlingen en de broeders^e aan de broeders
 uit de volken, die in Antiochië en Syrië en
 24 Cilicië zijn, heil! Daar wij gehoord hebben, dat eenigen,
 die van ons uitgegaan zijn, u met woorden ontroerd,
 en uwe zielen wankelende gemaakt hebben,
 [zeggende, dat gij moet besneden worden, en de
 wet onderhouden],^f wien wij dat niet bevolen hadden;
 25 zoo heeft het ons, eenstemmig zijnde, goed gedacht,
 mannen te kiezen, en tot u te zenden, met onze
 geliefde Barnabas en Paulus, menschen,
 26 die hunne zielen overgegeven hebben voor den naam
 van onzen Heer Jezus Christus. Wij hebben dan
 27 Judas en Silas gezonden, die ook met den mond hetzelfde
 zullen verkondigen.

^a) Amos IX: 11, 12. — ^b) R. „die dit alles doet. Gode zijn al zijne werken van eeuwigheid bekend.” — ^c) R. „bijgenaamd.” — ^d) V. l. w. „aldus.” — ^e) V. l. „de apostelen en de oudste broeders.” — ^f) De woorden tusschen [ ] ontbreken in vele handschriften.

- 28 Want het heeft den Heiligen Geest en ons goed gedacht, u geen meerderen last op te leggen dan deze
- 29 noodzakelijke dingen: dat gij u onthoudt van hetgeen den afgoden geofferd is, en van bloed, en van het verstikte, en van hoererij. U daarvoor wachtende, zult gij wel doen. Vaartwel!"
- 30 Dezen dan, hun afscheid ontvangen hebbende, kwamen te Antiochië, en de menigte vergaderd hebbende, gaven zij den brief
- 31 over. En [dien] gelezen hebbende, verblijdden zij zich over de vertroosting.
- 32 Judas en Silas nu, die ook zelf profeten waren, vermaanden de broeders met vele woorden, en versterkten [hen]. En nadat zij [daar] eenigen tijd vertoefd hadden, lieten hen de broeders met vrede gaan tot degenen, die hen gezondonden hadden. ^a En Paulus en Barnabas vertoefden te Antiochië, leerende en verkondigende met nog vele anderen het woord des Heeren.
- 36 En na eenige dagen zeide Paulus tot Barnabas: Laat ons nu wederkeeren, en de ^b broeders bezoeken in elke stad, waarin wij het woord des Heeren verkondigd hebben, hoe zij het hebben. En Barnabas dacht er over ook ^c Johannes, genaamd Markus, mede te nemen; maar Paulus achtte het billijk, dien niet mede te nemen, die van Pamfylië af van hen geweken was, en niet met hen gegaan
- 37 was tot het werk. Er ontstond dan een verbittering, zoodat zij van elkander scheidden, en Barnabas Markus medenam, en naar
- 40 Cyprus afvoer; maar Paulus koos Silas, en reisde heen, der genade Gods ^d door de broederen bevolen
- 41 zijnde. En hij ging Syrië en Cilicië door, versterkende de gemeenten.
- XVI.** — En hij kwam te Derbe en Lystre. En zie, daar was een zeker discipel, met name Timótheüs, zoon van een ^e geloovige joodsche vrouw, maar van een griek-
2 schen vader; die [goede]

^a) R. „tot de apostelen”; en v. b. (34) „maar het dacht Silas goed daar te blijven.” — ^b) R. „onze.” — ^c) R. l. w. „ook.” — ^d) R. „des Heeren.” — ^e) R. v. b. „zekere.”

- getuigenis had van de broeders te Lystre en Iconië.
- 3 Paulus wilde, dat deze met hem zou reizen; en hij nam en besneed hem om der Joden wil, die in die plaatsen waren; want zij kenden allen zijnen vader, dat hij 4 een Griek was. En toen zij de steden doorreisden, gaven zij hun ter onderhouding de verordeningen over, die door de apostelen en ouderlingen te Jeruzalem waren vastgesteld. De gemeenten dan werden bevestigd in het geloof, en namen dagelijks toe in getal.
- 5 En toen zij Frygië en het land van Galatië doorge-reisd hadden, en door den Heiligen Geest verhinderd waren het woord in Azië 6 te spreken, en bij Mysië gekomen waren, poogden zij naar Bithynië te gaan; en de Geest van Jezus 7 liet het hun niet toe. En Mysië voorbijgereisd zijnde, kwamen zij af naar 8 Troas. En door Paulus werd in den nacht een gezicht gezien: er was een Macedonisch man, staande, en 9 hem biddende, en zeggende: Kom over naar Macedonië, en help ons! En toen hij het gezicht gezien had, zochten wij terstond naar Macedonië te reizen, [daaruit] besluitende, dat de Heer ons geroepen had, om hun het evangelie te verkondigen. Van Troas dan afgevaren zijnde, liepen wij recht uit naar Samothrace, en den volgenden dag naar Neápolis; en vandaar naar Filippi, dat de eerste stad is van dit deel van Macedonië, een kolonie. En wij vertoefden in die stad eenige dagen.
- 10 En op den dag des sabbats gingen wij buiten de poort ^c aan de rivier, waar men gewoon was het gebed te doen; en nedergezeten zijnde, spraken wij tot de vrouwen, die samengekomen waren. En een zekere vrouw, met name Lydia, een purperverkoopster van de stad Thyatire, die God diende, hoorde toe; wier hart de Heer opende, dat zij acht nam op hetgeen door Paulus gesproken werd. En toen zij gedoopt was en

^a) R. l. w. „van Jezus.” — ^b) R. l. w. „en.” — ^c) R. „stad.”

- haar huis, bad zij, zeggende: Indien gij hebt geoordeeld, dat ik den Heer getrouw ben, zoo komt in mijn huis, en blijft er. En zij dwong ons.
- 16 Het geschiedde nu, toen wij tot het gebed gingen, dat een zekere slavin, hebbende een waarzeggenden geest ^a, ons ontmoette, die haren meesters groot gewin aanbracht met waar-
- 17 zeggen. Deze volgde Paulus en ons achterna, en riep, zeggende: Deze menschen zijn slaven van God, den Allerhoogste, die u ^b
- 18 kondigen. En dit deed zij vele dagen lang. Maar Paulus, zeer bedroefd zijnde, keerde zich om, en zeide tot den geest: Ik gebied u in den naam van Jezus Christus, dat gij van haar uitgaat! En hij ging uit
- 19 ter zelfder ure. Toen nu hare meesters zagen, dat de hoop huns gewins weg was, grepen zij Paulus en Silas, en sleepten hen naar de markt voor de overhe-
- 20 den; en hen bracht de hoofdlieden gebracht hebbende,
- 21 zeiden zij: Deze menschen, die Joden zijn, brengen onze stad in beroering, en verkondigen gebruiken, die ons niet geoorloofd zijn aan te nemen noch te doen, daar wij Romeinen
- 22 zijn. En de schare stond gezamenlijk tegen hen op, en de hoofdlieden, hun de kleederen afgescheurd hebbende, bevalen [hen] te
- 23 geeselen. En nadat zij hun vele slagen gegeven hadden, wierpen zij [hen] in de gevangenis, en bevalen den stokbewaarder, hen
- 24 zeker te bewaren. Deze, zulk een gebod ontvangen hebbende, wierp hen in de binnenste gevangenis, en verzekerde hunne voeten
- 25 in den stok. En omtrent den middernacht baden Paulus en Silas, en zongen Gode lofzangen; en de gevangenen hoorden naar hen.
- 26 En plotseling geschiedde er een groote aardbeving, zoodat de fondamenten des kerkers schudden; en terstond werden al de deuren geopend, en aller banden
- 27 werden los. En de stokbewaarder, wakker gewor-

^a) Lett. „een Pythons-geest.” — ^b) R. „ons.”

- den zijnde, en ziende de deuren der gevangenis geopend, trok een zwaard, en wilde zichzelve ombrengen, meenende, dat de gevangenen ontvloten waren. Maar Paulus riep met groote stem, zeggende: Doe uzelve geen kwaad; want wij zijn allen hier.
- 29 En toen hij licht geëischt had, sprong hij naar binnen, en zeer bevende, viel hij voor Paulus en Silas neder. En hen buiten gebracht hebbende, zeide hij: Heeren! wat moet ik doen om behouden te worden?
- 31 En zij zeiden: Geloof in den Heer Jezus^a, en gij zult behouden worden, gij en uw huis. En zij spraken het woord des Heeren tot hem benevens^b allen, die in zijn huis waren. En hij nam hen tot zich in die ure van den nacht, en wiesch [hen] van de striemen; en hij werd terstond gedoopt, hij en al de zijnen. En hij bracht hen in zijn huis, en zette [hun] de tafel voor, en verheugde zich, dat hij met zijn gansche huis in God geloovig geworden was.
- 35 En toen het dag geworden was, zonden de hoofdlieden de stadsdienaars, zeggende: Laat die menschen los. En de stokbevaarder boodschapte deze woorden aan Paulus: De hoofdlieden hebben gezonden, dat gij zoudt losgelaten worden; gaat dan nu uit, en reist heen in vrede. Maar Paulus zeide tot hen: Zij hebben ons, die Romeinen zijn, onveroordeeld in het openbaar geeseld, en in de gevangenis geworpen, en werpen zij ons nu heimelijk daaruit? Niet aldus; maar dat zijzelve komen en ons uitleiden. En de stadsdienaars boodschapten deze woorden wederom den hoofdlieden; en zij werden bevreesd, hoorende, dat zij Romeinen waren. En zij kwamen en baden hen; en [hen] uitgeleid hebbende, verzochten zij hen uit de stad te gaan. En uitgegaan zijnde uit de gevangenis, gingen zij in tot Lydia; en de broeders gezien hebbende, vermaanden zij hen, en gingen heen.

^a) R. v. b. „Christus.” — ^b) R. „en tot.”

- XVII.** — En door Amfipolis en Apollónia gereisd zijnde, kwamen zij te Thessalónica, waar de synagoge der 2 Joden was. En naar zijne gewoonte ging Paulus tot hen in, en onderhield zich drie sabbatten lang met 3 hen uit de Schriften, uitleggende en aantoonende, dat de Christus moest lijden en opstaan uit de dooden, en dat deze Jezus, dien ik, [zeide hij], u ver- 4 kondig, de Christus is. En sommigen uit hen geloofden, en voegden zich bij Paulus en Silas, en van de godsdienstige Grieken een groote menigte, en van de 5 weinige. Maar de Joden ^a werden nijdig ^b, en eenige booze mannen van het gepeupel tot zich nemende, en een volksoploop makende, brachten zij de stad in opschudding; en op het huis van Jason aanvallende, zochten zij hen tot 6 het volk te brengen; en toen zij hen niet vonden, sleepten zij Jason en eenige broeders voor de oversten der stad, roepende: Dezen, 7 die de wereld in opstand brengen, zijn ook hier gekomen, die Jason opgenomen heeft; en deze allen doen tegen de bevelen des keizers, zeggende, dat er een andere koning is, Jezus. En zij brachten de schare en de oversten der stad, die dit hoorden, in 8 beroering. Maar toen zij van Jason en de anderen voldoening ontvangen hadden, lieten zij hen gaan. 9 En de broeders zonden terstond des nachts Paulus en Silas weg naar Beréa, welke, daar gekomen zijnde, gingen heen naar 10 de synagoge der Joden. En dezen waren edeler dan die te Thessalónica, daar zij het woord ontvingen met alle toegenegenheid, onderzoekende dagelijks de Schriften, of deze dingen alzo waren. Velen dan 11 uit hen geloofden, en van de grieksche aanzienlijke vrouwen en mannen niet 12 weinige. Maar toen de Joden van Thessalónica vernamen, dat het woord Gods ook te Beréa door Paulus verkondigd werd, kwamen 13

^a) R. v. b. „die niet geloofden.” — ^b) S. l. w. „werden nijdig.”

- zij ook daar, en bewogen
 14 de scharen. Doch de broe-
 ders zonden toen terstond
 Paulus weg, dat hij ging
 als naar de zee; maar Silas
 en Timótheüs bleven al-
 15 daar. En die Paulus ge-
 leidden, brachten hem tot
 Athene toe; en nadat zij
 bevel gekregen hadden aan
 Silas en Timótheüs, om ten
 spoedigste tot hem te ko-
 men, vertrokken zij.
 16 En terwijl Paulus hen te
 Athene verwachtte, werd
 zijn geest in hem ontsto-
 ken, ziende dat de stad
 17 zeer afgodisch was. Hij on-
 derhield zich dan in de sy-
 nagoge met de Joden, en
 met de godsdienstigen, en
 op de markt alle dagen
 met hen, die hij aantrof.
 18 En ook ^a sommige van de
 epicureïsche en stoïsche
 wijsgeeren streden met
 hem; en sommigen zeiden:
 Wat wil deze klapper toch
 zeggen? en anderen: Hij
 schijnt een verkondiger te
 zijn van vreemde goden ^b;
 omdat hij hun Jezus en de
 opstanding verkondigde.
 19 En zij namen hem, en
 brachten [hem] op den
 Areópagus, zeggende: Mo-
 gen wij weten, welke deze
 nieuwe leer is, waarvan gij
 20 spreekt? Want gij brengt
 eenige vreemde dingen
 voor onze ooren; wij willen
 dan weten, wat dit toch
 21 zijn mag. (Alle Athéners
 nu en de vreemdelingen,
 die daar verkeerden, be-
 steedden hunnen tijd tot
 niets anders, dan om wat
 nieuws te zeggen of te hoo-
 22 ren.) En Paulus, staande
 in het midden van den
 Areópagus, zeide: Mannen
 van Athene! ik zie, dat gij
 in allen deele aan de dienst
 der goden ^b overgegeven
 23 zijt. Want [de stad] door-
 gaande, en beschouwende
 de voorwerpen uwer vere-
 eering, vond ik ook een al-
 taar, waarop een opschrift
 stond: Aan den onbeken-
 den God. Dezen dan, dien
 gij niet kennende vereert,
 24 verkondig ik u. De God,
 die de wereld gemaakt
 heeft en alles, wat daarin
 is, deze, zijnde een Heer
 des hemels en der aarde,
 woont niet in tempelen
 25 met handen gemaakt, en
 wordt ook door menschen-

^a) R. l. w. „ook.” — ^b) Lett. „demonen.”

- handen niet gediend, als iets behoevende, daar Hij-zelf aan allen leven en adem en alle dingen geeft.
- 26 En Hij heeft uit ééne bloede het gansche geslacht der menschen gemaakt, om op de geheele aarde te wonen, de bepaalde tijden en de grenzen hunner woning^a bestemd hebbende, opdat zij God^b zouden zoeken, of zij Hem ook tasten en vinden mochten; hoewel Hij niet verre is van een iegelijk onzer. Want in Hem leven wij, en bewegen wij ons, en zijn wij; gelijk ook eenigen uwer dichters gezegd hebben: „Want wij zijn ook zijn geslacht.” Wij dan, zijnde Gods geslacht, moeten niet meenen, dat de Godheid gelijk is aan goud, of zilver, of steen, aan beeldwerk van kunst en vinding des menschen.
- 30 God dan, de tijden der onwetendheid voorbijgezien hebbende, verkondigt nu aan de menschen, dat zij zich allen alom zouden bekeeren^c, naardien Hij een dag gesteld heeft, waarop Hij het aardrijk in gerechtigheid zal oordeelen door een man, dien Hij [daartoe] verordend heeft, zekerheid [daarvan] gevende aan allen, dewijl Hij hem uit de dooden heeft opgewekt.
- 32 Toen zij nu van de opstanding der dooden hoorden, spotten sommigen; en anderen zeiden: Wij zullen u nogmaals daarover hooren.^d Alzoo ging Paulus uit het midden van hen weg. Doch sommige mannen hingen hem aan, en geloofden; waaronder ook Dionysius, de Areopagiet, en een vrouw, met name Dámáris, en anderen met hen.
- XVIII.** — ^dNa dezen vertrok hij^e van Athene, en kwam te Korinthe. En hij vond een zekeren Jood, met name Aquila, van geboorte uit Pontus, die onlangs van Italië gekomen was, en Priscilla zijne vrouw, (omdat Claudius bevolen had, dat al de Joden uit Rome vertrekken zouden,) en hij ging tot hen; en omdat hij van hetzelfde handwerk was, bleef hij bij hen en

^a) R. v. b. „te voren.” — ^b) R. „den Heer.” — ^c) R. „allen menschen alom zich te bekeeren.” — ^d) R. v. b. „En.” — ^e) R. „Paulus.”

- arbeidde; want zij waren tentenmakers van hand-
 4 werk. En hij onderhield zich op elken sabbat in de synagoge, en overtuigde
 5 Joden en Grieken. En toen zoowel Silas als Timótheüs van Macedonië waren afgekomen, werd Paulus door het Woord ^a gedrongen ^b, betuigende den Joden, dat
 6 Jezus is de Christus. Doch toen zij wederstonden en lasterden, schudde hij [zijne] kleederen af, en zeide tot hen: Uw bloed [zij] op uw hoofd; ik [ben] rein; van nu aan zal ik tot
 7 de volken gaan. ^c En vandaar weggaande, kwam hij in het huis van iemand, met name Justus, die God diende, wiens huis grensde
 8 aan de synagoge. En Crispus, de overste der synagoge, geloofde in den Heer met geheel zijn huis; en velen van de Korinthiërs hoorden en geloofden en
 9 werden gedoopt. En de Heer zeide tot Paulus door een gezicht in den nacht: Vrees niet, maar spreek
 10 en zwijg niet! Want ik ben met u, en niemand zal u aantasten om u kwaad te doen; want ik heb veel
 11 volks in deze stad. En hij bleef een jaar en zes maanden, leerende onder hen het woord Gods.
 12 Maar toen Gallio stadhouder van Achaje was, stonden de Joden eendrachtig tegen Paulus op, en brachten hem voor den
 13 rechterstoel, zeggende: Deze overreedt de menschen om God te dienen
 14 tegen de wet. En toen Paulus den mond wilde openen, zeide Gallio tot de Joden: Ware er ^d eenige misdaad, of een boos stuk, o Joden! ik zou u met reden verdragen; maar zijn er twistvragen ^e over een woord en namen en de wet, die onder u is, zoo moogt gij zelveu toezien; want ik wil over deze dingen
 16 geen rechter zijn. En hij dreef hen weg van den
 17 rechterstoel. En allen ^f grepen Sósthenes, den overste der synagoge, en sloegen

^a) R. „den geest.” — ^b) Of „hield Paulus zich zeer met het Woord bezig.” — ^c) Of „Ik, van nu aan rein, zal tot de volken gaan.” — ^d) R. v. b. „dan.” — ^e) R. „is er een twistvraag.” — ^f) R. „al de Grieken.”

- [hem] voor den rechterstoel; en Gallio trok zich geen van deze dingen aan.
- 18 En nadat Paulus nog vele dagen gebleven was, nam hij afscheid van de broeders, en voer af naar Syrië, en met hem Priscilla en Aquila, zijn hoofd te Kenchreën geschoren hebbende, want hij had een ge-
- 19 lofte. En hij kwam te Efeze, en liet hen aldaar; maar hijzelf ging in de synagoge, en onderhield zich met de
- 20 Joden. En toen zij baden, dat hij langer bij hen ^a blijven zou, bewilligde hij het
- 21 niet; maar nam afscheid van hen, zeggende: [Ik moet volstrekt het toekomende feest te Jeruzalem houden]; ^b ik zal tot u wederkeeren, zoo God wil. En
- 22 hij voer af van Efeze. En te Cesaréa aangekomen, ging hij op, en groette de gemeente, en ging af naar
- 23 Antiochië. En nadat hij [aldaar] eenigen tijd had doorgebracht, ging hij weg, en doorreisde achtereenvolgens het land van Galatië en Frygië, versterkende al de discipelen.
- 24 En zekere Jood, met name Apollos, van geboorte een Alexandriër, een welsprekend man, machtig in de Schriften,
- 25 kwam te Efeze. Deze was in den weg des Heeren onderwezen; en vurig van geest zijnde, sprak en leerde hij nauwkeurig de dingen aangaande Jezus ^c, wetende alleen den doop van
- 26 Johannes. En deze begon vrijmoedig te spreken in de synagoge. En toen Aquila en Priscilla hem gehoord hadden, namen zij hem tot zich, en leiden hem den weg Gods nauwkeuriger
- 27 uit. En toen hij naar Achaje wilde reizen, schreven de broeders aan de discipelen, en vermaanden [hen] om hem te ontvangen; welke, daar gekomen zijnde, door de genade den geloovigen
- 28 van veel dienst was; want krachtig wederlegde hij de Joden in het openbaar bewijzende door de Schriften, dat Jezus de Christus was.
- XIX.** — En het geschiedde, terwijl Apollos te Korinthe was, dat Paulus, de bovenste deelen des lands

^a) V. l. w. „bij hen.” — ^b) De woorden tusschen [ ] ontbreken in vele handschriften. — ^c) R. „des Heeren.”

doorreisid hebbende, te Efeze kwam; en er eenige 2 discipelen vindende, zeide hij tot hen: Hebt gij den Heiligen Geest ontvangen, nadat gij geloofd hebt? En zij [zeiden] ^a tot hem: Wij hebben zelfs niet gehoord, of de Heilige Geest er is. 3 En hij zeide ^b: Waartoe zijt gij dan gedoopt? En zij zeiden: Tot den doop van Johannes. En Paulus zeide: Johannes doopte [met] den doop der bekeering, zeggende tot het volk, dat zij gelooven zouden in den- 4 gene, die na hem kwam, 5 dat is, in ^c Jezus. En [dit] hoorende, werden zij gedoopt tot den naam van 6 den Heer Jezus. En toen Paulus hun de handen had opgelegd, kwam de Heilige Geest op hen; en zij spraken met vreemde ta- 7 len, en profeteerden. Het waren nu in alles omtrent 8 twaalf mannen. En hij ging in de synagoge, en sprak vrijmoedig, zich drie maanden lang [met hen] onderhoudende, en [hun] aanradende de dingen van het

9 koninkrijk Gods. Maar toen sommigen zich verhardden, en niet geloofden, kwaad sprekende van den weg [des Heeren] voor de menigte, week hij van hen, en zonderde de discipelen af, en sprak dagelijks in de 10 school van ^d Tyrannus. En dit geschiedde twee jaren lang, zoodat allen, die in Azië woonden, het woord des Heeren ^e hoorden, zoo- 11 wel Joden als Grieken. En God deed ongewone krachten door de handen van 12 Paulus; zoodat zelfs zweetdoeken en gordels van zijn lijf op de zieken gedragen werden, en de zieken van hen weken, en de booze geesten ^f uitvoeren. 13 En sommigen van de rondtrekkende joodsche bezweerders ondernamen het den naam van den Heer Jezus te noemen over hen, die booze geesten hadden, zeggende: Ik bezweer ^g u bij Jezus, dien Paulus predikt! En het waren zekere 14 zeven zonen van Sceva, een joodschen overpriester, die 15 dit deden. Maar de booze

^a) R. „zeiden.” — ^b) R. v. b. „tot hen.” — ^c) R. v. b. „Christus.” — ^d) R. v. b. „zekeren.” — ^e) R. v. b. „Jezus.” — ^f) R. v. b. „van hen.” — ^g) R. „Wij bezweren.”

- geest, antwoordende, zeide tot hen ^a: Jezus ken ik, en van Paulus weet ik; maar
- 16 gij, wie zijt gij? En de mensch, in wien de booze geest was, sprong op hen, en beiden ^b meester geworden zijnde, kreeg de overhand op hen, zoodat zij naakt en gewond uit dat
- 17 huis ontvloden. En dit werd allen bekend, zoowel Joden als Grieken, die te Efeze woonden; en er viel vrees op hen allen, en de naam van den Heer Jezus
- 18 werd groot gemaakt. En velen van hen, die geloofden, kwamen, belijdende en verkondigende hunne
- 19 daden. Ook velen van hen, die ijdele kunsten gepleegd hadden, brachten de boeken bijeen, en verbrandden [ze] voor allen; en zij berekenden de waarde daarvan, en bevonden die vijftig duizend zilverstuk-
- 20 ken. Aldus wies het woord des Heeren met macht, en nam de overhand.
- 21 Toen nu deze dingen volbracht waren, nam Paulus in den geest voor Macedonië en Achaje door te
- gaan en naar Jeruzalem te reizen, zeggende: Nadat ik aldaar geweest ben, moet ik ook Rome zien.
- 22 En twee van degenen, die hem dienden, Timótheüs en Erastus, naar Macedonië gezonden hebbende, bleef hijzelf een tijd lang in Azië.
- 23 Omtrent dien tijd nu ontstond er geen kleine beroering over den weg [des
- 24 Heeren]. Want iemand, met name Demétrius, een zilversmid, die zilveren tempels van Diana maakte, bracht den kunstenaars
- 25 geen klein gewin aan. Toen hij dezen samenvergaderd had, met de werklieden van zulke dingen, zeide hij: Mannen! gij weet, dat wij uit dit gewin onze wel-
- 26 vaart hebben; en gij ziet en hoort, dat deze Paulus veel volk, niet alleen van Efeze, maar bijna van geheel Azië overreed en afgekeerd heeft, zeggende, dat het geen goden zijn, die met handen gemaakt
- 27 worden. En er is niet alleen gevaar voor ons, dat dit deel in verachting

^a) R. l. w. „tot hen.” — ^b) R. „hen.”

- kome, maar ook dat de tempel der groote godin Diana voor niets gerekend worde, en dat ook hare majesteit zal te ondergaan, welke geheel Azië en het [geheele] aardrijk vereert.
- 28 Toen zij nu [dit] hoorden, werden zij vol toorn, en riepen, zeggende: Groot is de Diana der Efeziërs!
- 29 En de geheele stad werd vol verwarring, en zij stormden gezamenlijk naar den schouwburg, met zich slepende Gajus en Aristarchus, Macedoniërs, reisgenooten van Paulus.
- 30 Toen nu Paulus onder het volk wilde gaan, lieten de discipelen het hem niet toe.
- 31 En ook sommige der oversten van Azië, die zijne vrienden waren, zonden tot hem, en baden, dat hij zich niet naar den schouwburg mocht begeven. Zij riepen dan, de één dit, de ander wat anders; want de vergadering was verward, en de meesten wisten niet, om welke oorzaak zij samengekomen waren.
- 32 En zij trokken Alexander uit de schare naar voren, daar de Joden hem voortstieten. En Alexander, gewenkt hebbende met de hand, wilde zich bij het volk verantwoorden.
- 34 Maar toen zij verstonden, dat hij een Jood was, werd er ééne stem van allen, roepende omtrent twee uren lang: Groot is de Diana der Efeziërs!
- 35 Nadat nu de stadsschrijver de schare gestild had, zeide hij: Mannen van Efeze! welk mensch is er toch, die niet weet, dat de stad der Efeziërs de tempelbewaarder is van de groote Diana en van [het beeld], dat uit den hemel gevallen is?
- 36 Dewijl dan deze dingen onwedersprekelijk zijn, zoo is het behoorlijk, dat gij stil zijt, en niets onbedachts doet.
- 37 Want gij hebt deze mannen [hier] gebracht, die noch tempelrovers zijn, noch uwe godin lasteren.
- 38 Indien dan Demétrius, en de kunstenaars met hem, tegen iemand eenige zaak hebben, er worden rechtdagen gehouden, en er zijn stadhouders; laat hen elkander aanklagen.
- 39 En indien gij

a) R. v. b. „godin.” — b) S. l. „onze.”

een verzoek hebt omtrent andere dingen, dat zal in een wettige vergadering
 40 beslecht worden. Want wij staan ook in gevaar, van oproeraangeklaagd te worden om den dag van heden, daar er geen reden is, waardoor wij rekenschap zullen kunnen geven van
 41 dezen oploop. En dit gezegd hebbende, liet hij de vergadering gaan.

XX. — Nadat nu de opschudding gestild was, riep Paulus de discipelen tot zich ^a, en groette [hen], en ging heen om naar Macedonië te
 2 reizen. En nadat hij die streken doorgereisd, en hen met vele woorden vermaand had, kwam hij in
 3 Griekenland. En nadat hij er drie maanden doorgebracht had, en door de Joden een aanslag tegen hem gesmeed werd, toen hij naar Syrië zou afvaren; werd hij van zin door Macedonië
 4 terug te keeren. En hem vergezelden tot in Azië Sópater, de zoon van Pyrrhus ^b, van Beréa, en van de Thessalonikers Aristarchus en Secundus; en Gajus

van Derbe, en Timótheüs; en van de Aziaten Tychicus
 5 en Trófimus. Dezen gingen vooruit, en wachtten ons te
 6 Troas; maar wij voeren af van Filippi na de dagen der ongezuurde brooden, en kwamen in vijf dagen bij hen te Troas, waar wij zeven dagen vertoefden.

7 En op den eersten dag der week, toen wij ^c vergaderd waren om brood te breken, sprak Paulus tot hen, willende des anderen daags verreizen; en hij rekte zijne rede tot middernacht. En er waren vele lichten in de opperzaal, waar wij ^d vergaderd waren.
 9 En een zeker jongeling, met name Eútychus, zat in het venster, door een diepen slaap overvallen, daar Paulus lang sprak; en door den slaap overweldigd, viel hij van de derde verdieping naar beneden, en werd
 10 dood opgenomen. Doch Paulus, afgekomen zijnde, viel op hem, en [hem] omvattende, zeide hij: Maakt geen misbaar, want zijne
 11 ziel is in hem. En toen hij naar boven gegaan was, en

^a) S. v. b. „en vermaande hen.” — ^b) R. l. w. „de zoon van Pyrrhus.” — ^c) R. „de discipelen.” — ^d) R. „zij.”

- het^a brood gebroken, en gegeten, en lang, tot aan den dageraad, met hen gesproken had, vertrok hij 12 alzoó. En zij brachten den knaap levend, en waren uitermate vertroost.
- 13 Maar wij, vooruit naar het schip gegaan zijnde, voeren af naar Assus, waar wij Paulus zouden innemen; want zóó had hij het bevolen, daar hijzelf te voet 14 wilde gaan. En toen hij zich te Assus bij ons gevoegd had, namen wij hem in, en 15 kwamen te Mityléne. En vandaar afgevaaren zijnde, kwamen wij den volgenden dag tegenover Chios, en des anderen daags legden wij aan te Samos, en bleven te Trogyllium, en den dag daarna kwamen wij te 16 Miléte. Want Paulus had voorgenomen Efeze voorbij te varen, opdat hij niet den tijd in Azië zou verslijten; want hij spoedde zich, om, zoo het hem mogelijk ware, op den Pinksterdag te Jeruzalem te zijn.
- 17 Hij nu zond van Miléte naar Efeze, en ontbood de ouderlingen der gemeente. 18 En toen zij tot hem gekomen waren, zeide hij tot hen: Gij weet, hoe ik bij u den ganschen tijd geweest ben, van den eersten dag af, dat ik in Azië kwam, dienende den Heer, met alle ootmoedigheden^b tranen en verzoekingén, die mij overkwamen door de 20 aanslagen der Joden; hoe ik niets achtergehouden heb van hetgeen nuttig was, dat ik u niet zou verkondigd en u geleerd hebben, in het openbaar en in 21 de huizen; betuigende, zoolwel aan Joden als Grieken, de bekeering tot God en het geloof in onzen Heer 22 Jezus Christus. En nu ziet, ik, gebonden in den geest, reis naar Jeruzalem, niet wetende, wat mij daar ontmoeten zal; behalve dat de Heilige Geest mij^c van stad tot stad betuigt, zeggende, dat mij banden en verdrukkingen wachten. Maar ik stel mijn leven niet op prijs als dierbaar voor mijzelf^d, opdat ik mijnen loop met blijdschap^e mag vol-

^a) R. l. w. „het.” — ^b) R. v. b. „vele.” — ^c) R. l. w. „mij.” —

^d) R. „Maar ik acht op niets, noch hond mijn leven dierbaar voor mijzelfen.” — ^e) V. l. w. „met blijdschap.”

- brengeu, en de bediening, die ik van den Heer Jezus ontvangen heb, om het evangelie der genade Gods te betuigen. En nu ziet, ik weet, dat gij allen, bij wie ik rondgegaan ben, predikende het koninkrijk Gods^a, mijn aangezicht niet meer zien zult. Daarom betuig ik u op dezen huidigen dag, dat ik rein ben van het bloed van allen; want ik heb niets achtergehouden, dat ik u niet den ganschen raad Gods zou verkondigd hebben. Zoo hebt dan acht op uzelfen, en op de geheele kudde, in welke u de Heilige Geest tot opzieners gesteld heeft, om de gemeente Gods te weiden, die Hij zich verworven heeft door het bloed zijns eigenen [Zoons].
- Want dit weet ik, dat na mijn vertrek wreede wolven tot u inkomen zullen, die de kudde niet sparen; en uit uzelfen zullen mannen opstaan, sprekende verkeerde dingen, om de discipelen achter zich af te trekken. Daarom waakt, en gedenkt, dat ik drie jaren, nacht en dag, niet opgehouden heb een iegelijk met tranen te vermanen. En nu^b beveel ik u Gode en den woorden zijner genade, die machtig is [u] op te bouwen, en u een erdeel te geven onder al de geheiligden. Ik heb niemands zilver of goud of kleeding begeerd. ^cGijzelfen weet, dat deze handen tot mijne nooddrift, en voor hen, die met mij waren, gediend hebben. Ik heb u in alles getoond, dat men, alzoo arbeidende, de zwakken moet opnemen, en gedenken aan de woorden van den Heer Jezus, dat hij gezegd heeft: Het is zaliger te geven, dan te ontvangen. En toen hij dit gezegd had, heeft hij, nederknielende, met hen allen gebeden. En er was groot geweend van [hen] allen; en vallende om den hals van Paulus, kusten zij hem, zeer bedroefd zijnde, allermeest over het woord, dat hij gezegd had, dat zij zijn aangezicht niet meer zien zouden. En zij geleidden hem naar het schip.
- XXI.** — En toen het geschied-

^a) V. l. w. „Gods.” — ^b) R. v. b. „broeders!” — ^c) R. v. b. „En.”

- de, dat wij ons van hen losgerukt hadden en afgevaaren waren, liepen wij recht uit en kwamen naar Cos, en den dag daarna naar Rhodus, en vandaar naar
- 2 Pátara. En een schip gevonden hebbende, dat naar Fenicië overvoer, gingen
- 3 wij er in, en voeren af. En nadat wij Cyprus in het gezicht gekregen, en het links hadden laten liggen, voeren wij naar Syrië, en kwamen aan te Tyrus; want het schip zou aldaar de
- 4 lading lossen. En de discipelen gevonden hebbende, bleven wij daar zeven dagen. Dezen zeiden tot Paulus door den Geest, dat hij niet moest opgaan naar Jeruzalem. Toen het nu geschiedde, dat wij die dagen ten einde gebracht hadden, gingen wij heen, en reisden verder; en zij geleidden ons allen met vrouwen en kinderen tot buiten de stad; en aan den oever nederknielende, hebben wij
- 6 gebeden. En nadat wij elkander gegroet hadden, gingen wij in het schip, maar zij keerden naar huis terug.
- 7 Wij nu, de vaart volbracht hebbende, kwamen van Tyrus te Ptolemaïs, en de broeders gegroet hebbende, bleven één dag bij
- 8 hen. En des anderen daags vertrokken wij ^a, en kwamen te Cesaréa; en wij gingen in het huis van Filipus, den evangelist, die één was van de zeven, en
- 9 bleven bij hem. Deze nu had vier dochters, maagden, die profeteerden. En terwijl wij vele dagen bleven, kwam er een zeker profeet af van Judéa, met
- 10 name Agabus; en hij kwam tot ons, en nam den gordel van Paulus, en zich aan handen en voeten gebonden hebbende, zeide hij: Dit zegt de Heilige Geest: Den man, wiens deze gordel is, zullen de Joden aldus binden te Jeruzalem, en overleveren in de
- 12 handen der volken. Toen wij nu dit hoorden, baden zoowel wij, als die van die plaats waren, dat hij niet zou opgaan naar
- 13 Jeruzalem. Maar Paulus antwoordde: Wat doet gij, dat gij weent en mijn hart

^a) R. „Paulus en die met hem waren.”

- week maakt? want ik ben bereid, niet alleen gebonden te worden, maar ook te sterven te Jeruzalem voor den naam van den Heer Jezus. En daar hij zich niet liet overreden, waren wij tevreden, zeggende: De wil des Heeren geschiede.
- 15 En na die dagen maakten wij ons gereed, en gingen op naar Jeruzalem. En er gingen ook van de discipelen van Cesaréa met ons, leidende met zich een zekeren Mnason, van Cyprus, een ouden discipel, bij wien wij zouden gehuisvest worden. En toen wij te Jeruzalem gekomen waren, ontvingen ons de broeders met blijdschap.
- 18 En den volgenden dag ging Paulus met ons in tot Jakobus; en al de ouderlingen kwamen daar. En toen hij hen gegroet had, verhaalde hij van stuk tot stuk, wat God onder de volken door zijne dienst gedaan had. En zij, [dit] gehoord hebbende, verheerlijkten God ^a, en zeiden tot hem: Gij ziet, broeder!
- der! hoe vele duizenden van Joden er zijn, die gelooven; en zij zijn allen ijveraars voor de wet. En hun is aangaande u bericht, dat gij al de Joden, die onder de volken zijn, van Mozes leert afvallen, zeggende, dat zij de kinderen niet moeten besnijden, noch naar de gebruiken wandelen. Wat is er dan [te doen]? Het is alleszins noodig, dat de menigte samenkome; want zij zullen hooren, dat gij gekomen zijt. Doe dan hetgeen wij u zeggen: Wij hebben vier mannen, die een gelofte gedaan hebben. Neem dezen tot u, en reinig u met hen, en draag de kosten voor hen, opdat zij zich het hoofd laten scheren; en allen zullen ^b weten, dat er niets aan is van hetgeen, waarvan [hun] aangaande u bericht is; maar dat gij ook zelf wandelt in de onderhouding der wet. Doch wat de volken aangaat, die gelooven, zoo hebben wij geschreven en goed gevonden, dat zij niets dergelijks moesten onderhou-

^a) R. „den Heer.” — ^b) R. „mogen.”

- den, dan dat zij zich wachten van hetgeen den afgoden geofferd is, en van bloed, en van het verstikte, en van hoererij.
- 26 Toen nam Paulus de mannen met zich, en den dag daarna gereinigd zijnde, ging hij met hen ^a in den tempel, en kondigde de vervulling van de dagen der reiniging aan, totdat voor een iegelijk van hen de offerande geofferd was.
- 27 Toen nu de zeven dagen ten einde liepen, zagen hem de Joden van Azië in den tempel, en brachten de gansche schare in beroering, en sloegen de handen aan hem, roepende: **Mannen van Israël, helpt!** Dit is de mensch, die allen alom leert tegen het volk en de wet en deze plaats; en bovendien heeft hij ook Grieken in den tempel gebracht, en deze heilige plaats ontheiligd. Want zij hadden te voren Trófimus, den Efeziër, met hem in de stad gezien, wien zij meenden, dat Paulus in den tempel gebracht had. En de geheele stad kwam in beweging, en er ontstond een oloop des volks, en zij grepen Paulus, en sleepten hem buiten den tempel; en terstond werden de deuren gesloten. En terwijl zij hem zochten te dooden, kwam het gerucht tot den overste der bende, dat geheel Jeruzalem in beroering was; deze nam terstond krijgsknechten en hoofdielen over honderd tot zich, en liep op hen toe. Zij nu, den overste en de krijgsknechten ziende, hielden op met Paulus te slaan. Toen naderde de overste, en greep hem, en beval [hem] met twee ketenen te binden; en vraagde, wie hij was, en wat hij gedaan had. Onder de schare nu riep de een dit, de ander wat anders; en daar hij het zekere niet kon te weten komen vanwege de opschudding, beval hij hem in de legerplaats te brengen. En toen hij aan de trappen gekomen was, gebeurde het, dat hij door de krijgsknechten gedragen werd vanwege het geweld der schare. Want de menigte des volks volgde,

^a) Of „met hen gereinigd zijnde, ging hij.”

al roepende: Weg met hem!

37 En toen Paulus in de legerplaats zou gebracht worden, zeide hij tot den overste: Is het mij geoorloofd u iets te zeggen? En hij zeide: Kent gij Grieksch?

38 Zijt gij dan niet de Egyptenaar, die vóór deze dagen oproer verwekte, en de vier duizend roovers naar

39 de woestijn uitleidde? Maar Paulus zeide: Ik ben een joodsch man van Tarsus, een burger van geen onvermaarde stad in Cilicië; en ik bid u, vergun mij tot

40 het volk te spreken. En toen hij het vergund had, wenkte Paulus, op de trappen staande, met de hand tot het volk; en toen er groote stilte geworden was, sprak hij hen aan in de Hebreeuwsche spraak,

XXII. zeggende: Mannen broeders en vaders! hoort nu mijne verantwoording

2 jegens u! Toen zij nu hoorden, dat hij hen aansprak in de Hebreeuwsche spraak, hielden zij zich te meer

3 stil. En hij zeide: Ik ben een joodsch man, te Tarsus in Cilicië geboren, maar opgevoed in deze stad, aan de voeten van Gamaliël

onderwezen naar de gestrengheid van de wet der vaders, zijnde een ijveraar voor God, gelijk gij allen

4 heden zijt; die dezen weg vervolgd heb tot den dood toe, bindende en in de gevangnissen overleverende zoowel mannen als vrou-

5 wen. Gelijk mij ook de hooge priester tot getuige is, en de geheele raad der oudsten, van wie ik ook brieven genomen hebbende aan de broeders, ben naar Damaskus gereisd, om ook hen, die dáár waren, gebonden te brengen naar

6 Jeruzalem, opdat zij zouden gestraft worden. Maar het gebeurde mij, terwijl ik reisde, en Damaskus naderde, dat omtrent den middag plotseling uit den hemel een groot licht mij

7 omstraalde. En ik viel op den grond, en ik hoorde een stem, tot mij zeggende: Saul, Saul! waarom ver-

8 volgt gij mij? En ik antwoordde: Wie zijt gij, Heer? En hij zeide tot mij: Ik ben Jezus de Nazaréner, dien

9 gij vervolgt. En die met mij waren, zagen wel het licht, en werden zeer bevreesd; maar de stem desgenen,

- die tot mij sprak, hoorden ^a
- 10 zij niet. En ik zeide: Heer! wat zal ik doen? En de Heer zeide tot mij: Sta op, en ga heen naar Damaskus; en daar zal u gezegd worden al hetgeen u verordend is te doen. En toen ik
- 11 vanwege de heerlijkheid van dat licht niet zag, werd ik bij de hand geleid door hen, die met mij waren, en
- 12 kwam te Damaskus. En een zekere Ananias, een vroom man naar de wet, [goede] getuigenis hebbende van al de Joden, die
- 13 [daar] woonden, kwam tot mij, en bij mij staande, zeide hij tot mij: Saul, broeder! word ziende. En terzelfder ure werd ik ziende op hem.
- 14 En hij zeide: De God onzer vaders heeft u te voren verordend, om zijnen wil te kennen, en den Rechvaardige te zien, en een stem uit zijnen mond te
- 15 hooren want gij zult voor hem bij alle menschen een getuige zijn van hetgeen gij gezien en gehoord hebt.
- 16 En nu, waarom toeft gij? sta op, en laat u doopen, en uwe zonden afwasschen,
- aanroepende zijnen naam. ^b
- 17 En het gebeurde mij, toen ik te Jeruzalem was teruggekeerd, en in den tempel bad, dat ik in een vervoering van zinnen was; en
- 18 hém zag, en dat hij tot mij zeide: Spoed u, en ga haastig uit Jeruzalem; want zij zullen uwe getuigenis van mij niet aannemen. En ik
- 19 zeide: Heer! zij weten, dat ik in de gevangenis wierp, en in de synagogen geselde, die in u gelooven; en
- 20 dat, toen het bloed van Stéfanus, uwen getuige, vergoten werd, ik ook zelf er bijstond, en er welgevallen aan had ^c, en de kleederen bewaarde van hen, die hem
- 21 doodden. En hij zeide tot mij: Ga heen; want ik zal u ver weg tot de volken zenden.
- 22 Zij hoorden hem nu aan tot dit woord toe; en zij verhieven hunne stem, zeggende: Weg van de aarde met zulk een! want het is niet behoorlijk, dat hij leve.
- 23 En toen zij schreeuwden en de kleederen van zich smeten, en stof in de lucht wierpen, beval de overste

^a) Zie de noot op hoofdst. IX : 4. — ^b) R. „den naam des Heeren.” — ^c) R. v. b. „in zijnen dood.”

hem in de legerplaats te brengen, en zeide, dat men hem door geeseling onderzoeken zou, opdat hij mocht vernemen, om welke reden zij aldus tegen hem riepen.

- 25 En toen zij hem met de riemen uitrekten, zeide Paulus tot den hoofdman over honderd, die daar stond: Is het u geoorloofd eenromeinschen mensch, en dat onveroordeeld, te geeselen? Toen nu de hoofdman over honderd [dit] hoorde, ging hij heen, en boodschapte het den overste, zeggende: Wat gaat gij doen? ^a want deze mensch is een Romein. En de overste kwam daarbij, en zeide tot hem: Zeg mij, zijt gij een Romein? En hij zeide: Ja.
- 28 En de overste antwoordde: Ik heb dit burgerrecht voor een groote som verkregen. En Paulus zeide: Maar ik ben aldus geboren. Terstond dan lieten van hem af, die hem zouden onderzoeken. En de overste werd ook bevreesd, toen hij vernam, dat hij een Romein was, en omdat hij hem had
- 30 gebonden. En des anderen

daags, willende de zekerheid weten, waarover hij door de Joden beschuldigd werd, maakte hij hem los ^b, en beval, dat de overpriesters en de ^c geheele raad zouden samenkomen ^d; en Paulus afgebracht hebbende, stelde hij [hem] voor hen.

- XXIII.**—En Paulus, de oogen op den raad houdende, zeide: Mannen broeders! ik heb met alle goed geweten voor God gewandeld tot op 2 dezen dag. Maar de hoogepriester Ananias beval hun, die bij hem stonden, dat zij hem op den mond zouden 3 slaan. Toen zeide Paulus tot hem: God zal u slaan, gij gewitte wand! En gij, zit gij daar om mij te oordeelen naar de wet, en beveelt gij tegen de wet, dat 4 men mij slaan zal? En die daarbij stonden zeiden: Scheldt gij den hoogepriester Gods? En Paulus zeide: 5 Ik wist niet, broeders! dat het de hoogepriester was; want er staat geschreven: „Den overste uws volks 6 zult gij niet vloeken.” ^e En Paulus, wetende, dat het

^a) R. „Zie, wat gij te doen hebt.” — ^b) R. v. b. „van de banden.” — ^c) R. „hun.” — ^d) R. „komen.” — ^e) Ex. XXII: 28.

- eene deel was van de sad-
duceën, en het andere van
de farizeën, riep in den
raad: Mannen broeders! ik
ben een farizeër, eens far-
rizeërs zoon; ik word over
de hoop en de opstanding
7 der dooden geoordeeld. En
toen hij dit gezegd had,
ontstond er tweedracht tus-
schen de farizeën en de
sadduceën, en de menigte
8 werd verdeeld. Want de
sadduceën zeggen, dat er
geen opstanding is, noch
engel, noch geest; maar de
farizeën belijden het een
9 zoowel als het ander. En
er geschiedde een groot
geschreeuw; en de schrift-
geleerden van de partij der
farizeën stonden op en
streden, zeggende: Wij
vinden geen kwaad in de-
zen mensch; en indien een
geest tot hem gesproken
10 heeft, of een engel....“ En
toen er groote tweedracht
ontstaan was, de overste,
vreezende, dat Paulus door
hen verscheurd zou wor-
den, gebod, dat het krijgs-
volk zou afkomen, en hem
uit het midden van hen
wegrukken en in de leger-
11 plaats brengen. En den
volgenden nacht stond de
Heer bij hem, en zeide:
Heb goeden moed!^b want
gelijk gij te Jeruzalem van
mij getuigd hebt, zoo moet
gij ook te Rome getuigen.
- 12 En toen het dag gewor-
den was, spanden ^cde Jo-
den samen, en vervloekten
zichzelve, zeggende, dat
zij noch eten noch drinken
zouden, totdat zij Paulus
13 hadden gedood. En het wa-
ren er meer dan veertig,
die deze samenzwering ge-
14 maakt hadden. Deze gin-
gen tot de overpriesters en
de oudsten, en zeiden: Wij
hebben onszelven met ver-
vloeking vervloekt, niets
te nuttigen, totdat wij Pau-
15 lus gedood hebben. Laat
gij dan nu met den raad
den overste weten, dat hij
hem ^d tot u afbrengé, alsof
gij zijne zaken nauwkeu-
riger wildet onderzoeken;
en wij zijn bereid hem om
te brengen, voordat hij bij
16 [u] komt. En toen de zoon
van Paulus' zuster van deze
lage gehoord had, kwam
hij daar, en ging in de le-
gerplaats, en boodschapte

^a) R. v. b. „laat ons niet tegen God strijden.” — ^b) R. v. b. „Paulus.” — ^c) R. v. b. „sommigen van.” — ^d) R. v. b. „morgen.”

17 het Paulus. En Paulus riep tot zich een van de hoofdlieden over honderd, en zeide: Leid dezen jongeling tot den overste; want hij heeft hem iets te boodschappen. Deze dan nam hem, en bracht hem tot den overste, en zeide: Paulus, de gevangene, heeft mij tot zich geroepen, en verzocht dezen jongeling tot u te brengen, die u iets te zeggen heeft. De overste nu nam hem bij de hand, en terzijde gaande, vraagde hij: Wat is het, dat gij mij hebt te boodschappen? En hij zeide: De Joden zijn overeengekomen, u te verzoeken, dat gij Paulus morgen in den raad afbrengt, alsof zij over hem iets nauwkeuriger wilden onderzoeken. Doch laat u niet door hen overreden; want meer dan veertig mannen uit hen leggen hem lagen, die zichzelf vervloekt hebben noch te eten, noch te drinken, totdat zij hem hebben omgebracht; en nu zijn zij gereed, wachtende op uwe toezegging. De overste dan liet den jongeling gaan, [hem] gebiedende: Zeg niemand, dat

gij mij dit te kennen gegeven hebt. En zekere twee van de hoofdlieden over honderd tot zich geroepen hebbende, zeide hij: Maakt twee honderd krijgsknechten gereed, opdat zij naar Cesaréa trekken, en zeventig ruiters en twee honderd lansknachten, tegen de derde ure van den nacht; en laat ze de beesten gereed houden, opdat zij Paulus daarop zetten, en behouden overbrengen tot den stadhouder Felix. En hij schreef een brief, hebbende dezen inhoud:

26 Claudius Lysias aan den zeer geëerden stadhouder

27 Felix, groetenis! Daar deze man door de Joden gegrepen was, en door hen omgebracht zou geworden zijn, ben ik daarbij gekomen met het krijgsvolk, en heb [hem] verlost, vernomen hebbende, dat hij een Romein is. En willende de zaak weten, waarvan zij hem beschuldigden, bracht ik hem af in hunnen raad; wien ik bevond beschuldigd te worden over vragen hunner wet; maar geen beschuldiging tegen hem te zijn, die dood of banden

30 waardig is. Toen mij nu te kennen gegeven was, dat door de Joden een aanslag tegen dezen man zou uitgevoerd worden, heb ik hem terstond tot u gezonden, gebiedende ook den beschuldigers voor u te zeggen, wat zij tegen hem hadden. Vaarwel!

31 De krijgsknechten dan, gelijk hun bevolen was, namen Paulus, en brachten hem des nachts naar An-
32 típatris; en des anderen daags, latende de ruiters met hem trekken, keerden zij naar de legerplaats
33 terug. En dezen, te Cesará gekomen, gaven den brief aan den stadhouder over, en stelden hem ook
34 Paulus voor. En nadat hij ^a [den brief] gelezen had, vraagde hij uit welke provincie hij was; en verne-
mende, dat hij van Cilicië
35 [was], zeide hij: Ik zal u hooren, wanneer ook uwe beschuldigers hier gekomen zijn. En hij beval, dat hij in het pretorium van Herodes zou bewaard worden.

XXIV. — En vijf dagen daarna kwam de hogepriester

Ananias af met de oudsten en een zekeren redenaar, Tertullus, en zij brachten bij den stadhouder een aanklacht in tegen
2 Paulus. En toen hij geroepen was, begon Tertullus [hem] te beschuldigen,
3 zeggende: Dat wij grooten vrede door u genieten, en loffelijke maatregelen voor dit volk door uwe voorzorg geschieden, zeer geëerde Felix, erkennen wij altijd en alom met alle dank-
4 baarheid. Doch opdat ik u niet lang ophoude, bid ik u, dat gij ons naar uwe bescheidenheid kortelijk
5 aanhoort. Want wij hebben dezen man bevonden een pest te zijn, en iemand, die oproer verwekt onder al de Joden over het geheele aardrijk, en een aanvoerder van de sekte der
6 Nazarénen, die ook gepoogd heeft den tempel te ontheiligen, wien wij ook gegrepen hebben, en naar onze wet hebben willen
7 oordeelen. Maar Lysias, de overste, daarbij komende, heeft [hem] met groot geweld uit onze handen weg-

^a) R. „de stadhouder.”

- 8 gevoerd, gebiedende zijnen beschuldigers tot u te komen; ^a van wien gijzelf, [hem] onderzocht hebbende, zult kunnen vernemen al hetgeen, waarvan wij
- 9 hem beschuldigen. En ook de Joden stemden het toe, zeggende, dat deze dingen
- 10 zoo waren. Maar Paulus, nadat de stadhouder hem gewenkt had, dat hij zou spreken, antwoordde: Dewijl ik weet, dat gij vele jaren over dit volk rechter zijt, zoo verantwoord ik mij over hetgeen mij betreft met des te beteren moed ^b;
- 11 daar gij kunt weten, dat het niet meer dan twaalf dagen zijn, sedert ik ben opgekomen om te aanbid-
- 12 den te Jeruzalem; en zij hebben mij noch in den tempel gevonden tot iemand sprekende, of een oloop van volk makende, noch in de synagogen, noch in
- 13 de stad; ook kunnen zij niet bewijzen, waar zij mij thans van beschuldigen.
- 14 Maar dit beken ik u, dat ik naar den weg, dien zij sekte noemen, den God der va-
- deren alzoo diene, geloovende alles, wat in de wet en in de profeten geschreven staat, hebbende hoop op God, welke [hoop] dezen ook zelf verwachten, dat er een opstanding ^c wezen zal, zoowel van rechtvaardigen als van onrechtvaardigen. Daarom oefen ik mij ook, om altijd een onergelijk geweten te hebben voor God en de menschen.
- 17 Na vele jaren nu kwam ik, om aalmoezen aan mijn volk en offeranden te brengen. Daarover vonden zij mij gereinigd in den tempel, niet met volk noch met opschudding. Maar ^d [er waren] eenige Joden
- 19 uit Azië, die hier voor u tegenwoordig moesten zijn en mij beschuldigen, indien zij iets tegen mij hadden. Of laat dezen zelf zeggen, welke misdaad zij in mij gevonden hebben ^e, toen ik voor den raad stond,
- 21 dan dit ééne woord, dat ik riep, staande onder hen: Over de opstanding der dooden word ik heden door u geoordeeld!

^a) S. l. w. „eu naar onze wet . . . . tot u te komen.” — ^b) V. l. „met moed.” — ^c) R. v. b. „der dooden.” — ^d) R. l. w. „Maar.” — ^e) R. „of zij eenige misdaad in mij gevonden hebben.”

22 Felix nu, met den weg
[des Heeren] zeer goed be-
kend^a, bescheidde hen tot
later, zeggende: Wanneer
Lysias, de overste, afge-
komen is, zal ik van uwe
zaken volle kennis nemen,
23 bevelende den hoofdman
over honderd, hem^b te be-
waren en verlichting te
geven, en niemand van de
zijnen te beletten hem te
dienen.^c

24 En na sommige dagen
Felix, daar gekomen zijnde
met Drusilla, zijne vrouw,
die een Jodin was, ontbood
Paulus, en hoorde hem over
25 het geloof in Christus. En
toen hij sprak over recht-
vaardigheid en matigheid
en het toekomend oordeel,
werd Felix zeer bevreesd,
en antwoordde: Voor dit-
maal ga heen! en als ik
gelegenen tijd heb, zal ik
26 u laten roepen. Hopende
tevens^d, dat hem door Pau-
lus geld zou gegeven wor-
den; ^e waarom hij hem ook
meermalen ontbood, en
27 met hem sprak. Maar toen
twee jaren vervuld waren,

kreeg Felix tot opvolger
Porcius Festus; en Felix,
willende den Joden gunst
bewijzen, liet Paulus ge-
vangen.

XXV. — Festus dan, in de
provincie gekomen, ging
na drie dagen van Cesaréa
2 op naar Jeruzalem. En de
overpriesters^f en de voor-
naamsten der Joden brach-
ten een aanklacht bij hem
in tegen Paulus, en baden
3 hem, begeerende als gunst
tegen hem, dat hij hem
mocht doen komen naar
Jeruzalem; leggende een
lage, om hem op den weg
4 om te brengen. Doch Fes-
tus antwoordde, dat Paulus
te Cesaréa bewaard zou
worden, en dat hijzelf
5 spoedig afreizen zou. Laat
dan, zeide hij, de invloed-
rijken onder u mede afrei-
zen, en indien er eenige
misdad^g in dezen man is,
dat zij hem beschuldigen.
6 En nadat hij onder hen
niet meer dan acht of^h
tien dagen vertoefd had,
kwam hij af naar Cesaréa;
en des anderen daags op

^a) R. „Toen nu Felix dit gehoord had.” — ^b) R. „Paulus.” —
^c) R. v. b. „of tot hem te komen.” — ^d) R. v. b. „ook.” — ^e) R. v.
b. „opdat hij hem losliet.” — ^f) R. „de hoogepriester.” — ^g) R. l. w.
„misdad.” — ^h) R. l. w. „acht of.”

- den rechterstoel gezeten zijnde, beval hij Paulus 7 voor te brengen. En toen hij gekomen was, stelden zich de Joden, die van Jeruzalem afgekomen waren, om hem heen, vele en zware beschuldigingen ^a inbrengende, die zij niet konden 8 bewijzen; dewijl Paulus ^b zich verantwoordde: Ik heb noch tegen de wet der Joden, noch tegen den tempel, noch tegen den keizer iets gezondigd. Maar 9 Festus, willende den Joden gunst bewijzen, antwoordde Paulus, en zeide: Wilt gij naar Jeruzalem opgaan, en daar voor mij over deze dingen geoordeeld worden? En Paulus 10 zeide: Ik sta voor den rechterstoel des keizers, waar ik geoordeeld moet worden; den Joden heb ik geen onrecht gedaan, gelijk gij 11 ook zeer goed weet. Indien ik dan onrecht en iets des doods waardig gedaan heb, ik weiger niet te sterven; maar indien er niets aan is van hetgeen, waarvan 12 dezen mij beschuldigen, uit gunst overgeven. Ik be- roep mij op den keizer. Toen antwoordde Festus, nadat hij met den raad gesproken had: Hebt gij u op den keizer beroepen, gij zult tot den keizer gaan. 13 En nadat eenige dagen voorbijgegaan waren, kwamen Agrippa, de koning, en Bernice te Cesaréa, om 14 Festus te begroeten. En toen zij daar vele dagen vertoefd hadden, stelde Festus de zaken van Paulus aan den koning voor, zeggende: Een zeker man is door Felix gevangen 15 achtergelaten; over wien, toen ik te Jeruzalem was, de overpriesters en de oudsten der Joden een aanklacht inbrachten, begeerende vonnis tegen hem; 16 aan wie ik antwoordde, dat de Romeinen de gewoonte niet hebben, eenig mensch uit gunst ^c over te geven, eer de beschuldigde de beschuldigers voor zich heeft, en gelegenheid krijgt om 17 te verantwoorden. Toen zij dan hier waren samengekomen, zette ik mij, geen

^a) R. v. b. „tegen Paulus.” — ^b) R. „hij.” — ^c) R. v. b. „ter dood.”

uitstel nemende, des daags
 daarna op den rechterstoel,
 en beval den man voor te
 18 brengen; over wien de be-
 schuldigers, hier staande,
 geen beschuldiging hebben
 voortgebracht van hetgeen
 19 ik vermoedde; maar zij
 hadden tegen hem eenige
 vragen over hunne ^a gods-
 dienst en over zekeren Je-
 zus, die gestorven was, van
 wien Paulus zeide, dat hij
 20 leeft. En daar ik over de on-
 derzoeking van deze zaak
 in twijfel was, zeide ik, of
 hij naar Jeruzalem wilde
 gaan, en daar over deze
 dingen geoordeeld worden.
 21 En toen Paulus zich beriep,
 dat men hem tot de kennis-
 neming des keizers bewa-
 ren zou, heb ik bevolen
 hem te bewaren, totdat ik
 hem naar den keizer zou
 22 opzenden. En Agrippa
 [zeide] ^b tot Festus: Ik
 wilde ook zelf dien mensch
 wel hooren. Morgen, zeide
 hij, zult gij hem hooren.
 23 Des anderen daags dan
 kwamen Agrippa en Ber-
 nice met groote pracht; en
 toen zij de gehoorzaal in-
 gegaan waren met de over-

sten over duizend en de
 voornaamste mannen der
 stad, werd Paulus, op bevel
 van Festus, voorgebracht.
 24 En Festus zeide: Koning
 Agrippa, en gij mannen,
 allen, die met ons hier te-
 genwoordig zijt! gij ziet
 dezen, over wien de gan-
 sche menigte der Joden mij
 heeft aangesproken, zoo-
 wel te Jeruzalem als hier,
 roepende, dat hij niet meer
 25 behoort te leven. Maar ik,
 bevonden hebbende, dat hij
 niets des doods waardig
 gedaan had, en daar hij
 ook zelf zich op den keizer
 beroepen heeft, heb beslo-
 ten hem te zenden. Over
 wien ik niets zekers aan
 den heer heb te schrijven;
 daarom heb ik hem voor u
 gebracht, en vooral voor u,
 koning Agrippa! opdat ik,
 na gedane onderzoeking,
 iets te schrijven hebbe.
 27 Want het dunkt mij onge-
 rijmd, een gevangene te
 zenden, en niet ook de be-
 schuldigingen, die tegen
 hem zijn, te kennen te
 geven.

XXVI. — En Agrippa zeide
 tot Paulus: Het is u geoor-

^a) R. „de.” — ^b) R. „zeide.”

- loofd voor uzelfen te spreken. Toen strekte Paulus de hand uit, en verant-
- 2 woordde zich: Ik acht mij gelukkig, o koning Agrippa! dat ik mij heden voor u heb te verantwoorden aangaande alles, waarover ik door de Joden beschuldigd word; vooral omdat
- 3 gij bekend zijt met alle gebruiken en twistvragen, die onder de Joden zijn. Daarom bid ik u, mij ge-
- 4 duldig aan te hooren. Mijnen levenswandel dan van jongs af, die van den beginne onder mijn volk te Jeruzalem geweest is, we-
- 5 ten al de Joden, die mij lang te voren gekend hebben, (indien zij het willen getuigen) dat ik naar de strengste sekte onzer godsdienst als farizeër geleefd
- 6 heb. En nu sta ik, en word geoordeeld over de hoop der belofte, door God aan
- 7 onze ^a vaderen gedaan, tot welke onze twaalf stammen, geduriglijk nacht en dag [God] dienende, hopen te komen; over welke hoop ik, o koning! ^b door de Joden word beschuldigd.
- 8 Waarom wordt het bij u ongeloofelijk geoordeeld, dat God dooden opwekt?
- 9 Ik meende waarlijk bij mijzelfen, dat ik tegen den naam van Jezus van Nazareth veel vijandigs moest
- 10 doen; hetwelk ik ook gedaan heb te Jeruzalem, en ik heb vele van de heiligen in gevangenissen gesloten, macht van de overpriesters ontvangen hebbende; en als zij omgebracht werden, stemde ik
- 11 het toe. En in al de synagogen heb ik hen dikmaals gestraft en gedwongen te lasteren; en uitermate tegen hen woedende, heb ik hen vervolgd, zelfs tot in de buitenlandsche steden.
- 12 En toen ik, daarmede [bezig], naar Damaskus reisde met macht en last
- 13 van de overpriesters, zag ik, o koning! op het midden van den dag, op den weg, een licht boven den glans der zon, van den hemel mij en die met mij
- 14 reisden omschijnende. En toen wij allen ter aarde gevallen waren, hoorde ik een stem, tot mij spre-

^a) R. „de.” — ^b) R. v. b. „Agrippa.”

- kende, en zeggende in de hebreuwsche spraak: Saul, Saul! waarom vervolgt gij mij? [het] is u hard, de verzenen tegen de prikkels te slaan. En ik zeide: Wie zijt gij, Heer? En de Heer ^a zeide: Ik ben Jezus, dien gij vervolgt.
- 15 Maar richt u op, en sta op uwe voeten! want hiertoe ben ik u verschenen, om u te verordenen tot een dienaar en getuige der dingen, zoowel die gij gezien hebt, als in welke ik u zal
- 17 verschijnen; u nemende uit het volk en uit de volken, tot welke ik u zend, om hunne oogen te openen, opdat zij zich bekeeren van de duisternis tot het licht, en van de macht des satans tot God; opdat zij vergeving van zonden ontvangen en een erfdeel onder de geheiligden, door het geloof in mij. Daarom,
- 19 o koning Agrippa! ben ik dat hemelsch gezicht niet ongehoorzaam geweest; maar heb eerst hun, die te Damaskus waren, en te Jeruzalem, en in het geheele land van Judéa, en
- den volken verkondigd, dat zij berouw hebben en zich tot God bekeeren moesten, werken doende der bekeering waardig. Hierom hebben mij de Joden in den tempel gegrepen, en gepoogd om te brengen.
- 22 Dan, hulp van God verkregen hebbende, sta ik tot op dezen dag, getuigende tot klein en groot, niets zeggende buiten hetgeen de profeten en Mozes gesproken hebben, dat geschieden zou: dat de Christus lijden moest, en dat hij, de eerste, door de opstanding der dooden, een licht zou verkondigen zoowel aan het volk als ^b aan de volken.
- 24 Toen hij nu deze dingen tot verantwoording sprak, zeide Festus met groote stem: Gij raast, Paulus! de groote geleerdheid brengt u tot razernij. Maar Paulus ^a zeide: Ik raas niet, zeer geëerde Festus! maar ik spreek woorden van waarheid en gezond verstand; want de koning weet van deze dingen, tot wien ik ook met vrijmoedig-

^a) R. „hij.” — ^b) R. l. w. „zoowel . . . als.”

heid spreek; want ik geloof niet, dat hem iets van deze dingen verborgen is, want dit is in geen hoek
 27 geschied. Geloofst gij, o koning Agrippa! de profeten? Ik weet, dat gij ze ge-
 28 looft. En Agrippa [zeide] ^a tot Paulus: Welhaast beweegt gij mij een Christen te worden. En Paulus
 29 [zeide] ^a: Ik wenschte wel van God, dat over kort of lang, niet alleen gij, maar ook allen, die mij heden hooren, zoodanigen wierden als ik ben, uitgenomen
 30 deze banden. En ^b de koning stond op, en de stadhouder, en Bernice, en die
 31 met hen gezeten waren; en terzijde gaande, spraken zij tot elkander, zeggende: Deze mensch doet mij niets des doods of der banden waardig. En Agrippa zeide tot Festus: Deze mensch kon losgelaten worden, indien hij zich niet op den keizer had beroepen.

XXVII. — Toen nu besloten was, dat wij naar Italië zouden afvaren, leverden zij Paulus en eenige andere gevangenen over aan

een hoofdman over honderd, met name Julius, van de keizerlijke bende. En in een adramytteensch schip
 2 gegaan zijnde, dat naar de plaatsen langs Azië zou varen, voeren wij af; en Aristarchus, een Macedoniër van Thessalonika, was
 3 met ons. En des anderen daags liepen wij binnen te Sidon. En Julius, Paulus vriendelijk behandelende, vergunde [hem] tot de vrienden te gaan, om [door hen] verzorgd te worden.
 4 En vandaar afgevaren zijnde, voeren wij onder Cyprus heen, omdat de winden ons tegen waren.
 5 En de zee, die langs Cilicië en Pamfylië is, overgevaren zijnde, kwamen wij
 6 aan te Myra in Lycië. En de hoofdman, aldaar een alexandrijnsch schip vindende, dat naar Italië voer, deed ons daarin overgaan.
 7 En toen wij vele dagen langzaam voortvoeren, en met moeite tegenover Cnidus gekomen waren, voeren wij, daar de wind het ons niet toeliet, onder Creta heen, tegenover Salmone.

^a) R. „zeide.” — ^b) R. v. b. „toen hij dit gezegd had.”

- 8 En het met moeite voorbijzeilende, kwamen wij in een zekere plaats, genaamd Schoonehavens, nabij welke de stad Laséa was.
- 9 Toen nu veel tijd verlopen, en de vaart reeds gevaarlijk was, omdat ook de vasten reeds voorbij was, raadde Paulus, en zeide tot hen: Mannen! ik zie, dat de vaart zal geschieden met hinder en groote schade, niet alleen van de lading en van het schip, maar ook van ons leven. Doch de hoofdman geloofde meer den stuurman en den schipper, dan hetgeen door Paulus gezegd werd. En daar de haven tot overwinteren ongelegen was, vonden de meesten het geraden van daar te varen, of zij misschien konden aankomen en overwinteren te Fenix, een haven van Creta, die naar het noordoosten en naar het zuidoosten ziet.
- 13 En daar de zuidenwind zacht waaide, meenden zij hun voornemen bereikt te hebben, en de ankers lichtende, zeilden zij dicht bij Creta langs. Maar niet lang daarna sloeg tegen hetzelfde een stormwind, genaamd Euróclydon. En toen het schip medegesleept werd, en niet tegen den wind kon opzeilen, gaven wij het op, en dreven heen.
- 15 En loopende onder een zeker eilandje, genaamd Clauda, konden wij met moeite de boot machtig worden; en nadat zij haar opgehaald hadden, gebruikten zij alle hulpmiddelen, het schip ondergordende; en vreezende, dat zij op de Syrtis vervallen zouden, streken zij het zeil, en dreven aldus heen. Daar wij nu door den storm geweldig geslingerd werden, wierpen zij den volgenden dag van de lading over boord, en den derden dag wierpen wij met onze eigene handen het scheepsgereedschap uit. En als noch zon noch gesternten schenen in vele dagen, en geen kleine storm [ons] teisterde, werd ons voorts alle hoop van behouden te worden ontnomen. En nadat men langen tijd zonder te eten geweest was, toen stond Paulus op in het midden van hen, en zeide: O mannen! men behoorde mij wel gehoor gegeven te

- hebben, en van Creta niet
 afgevaren te zijn, en dezen
 hinder en deze schade ver-
 22 hoed te hebben; doch nu
 raad ik u goedsmoeds te
 zijn; want er zal geen ver-
 lies van leven onder u ge-
 geschieden, maar alleen van
 23 het schip. Want in dezen
 nacht stond bij mij een en-
 gel van den God, wiens ik
 ben, dien ik ook diene,
 24 zeggende: Vrees niet, Paulus!
 gij moet voor den keizer
 gesteld worden; en zie, God
 heeft u geschonken allen,
 die met u varen.
 25 Daarom zijt goedsmoeds,
 mannen! want ik geloof
 God, dat het alzoo zijn
 zal, gelijkterwijs het mij ge-
 26 zegd is. Doch wij moeten
 op een zeker eiland ver-
 27 vallen. Toen nu de veer-
 tiende nacht gekomen was,
 dat wij in de Adriatische
 zee omdreven, omtrent het
 midden des nachts, vermoed-
 den de scheepslieden,
 dat hun eenig land na-
 28 derde. En het dieplood uit-
 geworpen hebbende, vonden
 zij twintig vademen; en een
 weinig voortgevaren zijnde,
 wierpen zij wederom het dieplood
 uit, en vonden vijftien vade-
 29 men. En vreezende, dat
 wij^a ergens op klippen zou-
 den vervallen, wierpen zij
 vier ankers van het achter-
 schip uit, en wenschten,
 30 dat het dag wierd. Maar
 toen het scheepsvolk uit
 het schip zocht te ontvluchten,
 en de boot in de zee neder-
 liet, onder voorwendsel
 alsof zij uit het voorschip
 ankers zouden uit-
 31 brengen, zeide Paulus tot
 den hoofdman en tot de
 krijgsknechten: Indien de-
 zen in het schip niet blij-
 ven, kunt gij niet behou-
 32 den worden. Toen kaptten
 de krijgsknechten de touwen
 der boot, en lieten haar
 naar beneden vallen.
 33 En totdat het dag zou wor-
 den, vermaande Paulus al-
 len spijze te nemen, zeg-
 gende: Het is heden de
 veertiende dag, dat gij al
 wachtende zonder te eten
 blijft, en niets hebt geno-
 34 men. Daarom vermaan ik
 u spijze te nemen, want dit
 dient tot uw behoud; want
 van niemand uwer zal een
 haar van het hoofd verlo-

^a) R. „zij.”

35 ren gaan. ^a En toen hij dit gezegd en brood genomen had, dankte hij God in aller tegenwoordigheid; en [het] gebroken hebbende, begon
 36 hij te eten. En zij werden allen goedsmoeds, en na-
 37 men ook zelve spijs. Wij waren nu in het schip in alles twee honderd zes en
 38 zeventig zielen. En toen zij met spijs verzadigd waren, lichtten zij het schip, werpende het koren uit in
 39 de zee. En toen het dag werd, herkenden zij het land niet; maar zij bemerkten zekeren inham, die een oever had, waartegen zij voornamen, indien zij konden, het schip aan te zetten.
 40 En de ankers kappende, lieten zij ze in de zee, en maakten tevens de roerbanden los; en het razel naar den wind ophalende, hielden zij op den
 41 oever aan. En vervallende op een plaats, die de zee aan beide zijden had, stieten zij er op met het schip; en het voorschip, vastzittende, bleef onbewegelijk, maar het achterschip brak door het geweld der gol-

42 ven. De raadslag nu der krijgslieden was, dat zij de gevangenen zouden dooden, opdat niemand zou wegzwemmen en ontvlieden. Maar de hoofdman, willende Paulus redden, verhinderde hen in hun voornemen, en beval, dat zij, die zwemmen konden, zich het eerst zouden afwerpen, en aan land gaan,
 43 en de overigen, sommigen op planken, en sommigen op stukken van het schip. En aldus geschiedde het, dat allen behouden aan land kwamen.

XXVIII. — En nadat zij gered waren, toen vernamen wij ^b, dat het eiland Malta
 2 heette. En de barbaren be-
 wezen ons geen gewone vriendelijkheid; want een vuur ontstoken hebbende, namen zij ons allen in om den regen, die begon te vallen, en om de koude.
 3 En toen Paulus een hoop rijzen bijeengeraapt en op het vuur gelegd had, kwam er een adder uit door de hitte, en vatte zijne hand.
 4 En toen de barbaren het dier aan zijne hand zagen

^a) R. „vallen.” — ^b) R. „zij.”

- hangen, zeiden zij tot elkander: Deze mensch is zeker een moordenaar, dien de wraakgodin niet laat leven, nadat hij uit de zee
 5 gered is. Maar hij schudde het dier af in het vuur, en
 6 leed niets kwaads. En zij verwachtten, dat hij zou opzwellen, of eensklaps dood nedervallen. Maar toen zij lang gewacht hadden, en zagen, dat hem geen ongemak overkwam, veranderden zij van meening, en zeiden dat hij een god was.
- 7 In den omtrek dier plaats nu had de voornaamste van het eiland, met name Publius, een landgoed, welke ons ontving en drie dagen
 8 vriendelijk herbergde. En het geschiedde, dat de vader van Publius, aan koorts en rooden loop lijdende, te bed lag; tot wien Paulus inging, en toen hij gebeden had, legde hij de handen op hem, en maakte hem gezond. En toen dit ^a geschied was, kwamen tot [hem] ook de anderen op het eiland, die krankheden hadden, en
 10 werden genezen; die ons ook eerden met vele eerbe-
 wijzingen, en toen wij vertrekken zouden, voorzagen zij [ons] van het noodige.
- 11 En na drie maanden voeren wij af in een alexandrijsch schip, dat op het eiland overwinterd had, hebbende tot teeken Castor
 12 en Pollux. En te Syracúse aangekomen zijnde, bleven
 13 wij daar drie dagen, vanwaar wij omvoeren, en kwamen te Rhégium; en toen na één dag de wind zuid werd, kwamen wij den tweeden dag te Putéoli,
 14 waar wij broeders vonden, en gebeden werden zeven dagen bij hen te blijven; en zoo gingen wij naar Rome.
- 15 En vandaar kwamen de broeders, van onze zaken gehoord hebbende, ons te gemoet tot Appiusmarkt, en Drie-Tabernen; en Paulus, hen ziende, dankte God en vatte moed.
- 16 Toen wij nu te Rome gekomen waren, [leverde de hoofdman de gevangenen over aan den overste des legers, maar] ^b aan Paulus werd vergund op zichzelve te wonen met den krijgsknecht, die hem be-

^a) R. „Toen dit dan.” — ^b) De woorden tusschen [ ] komen in vele handschriften niet voor.

17 waakte. En het geschiedde na drie dagen, dat hij ^a samenriep hen, die de voor- naamsten der Joden waren; en toen zij samengekomen waren, zeide hij tot hen: Mannen broeders! ik, die niets gedaan heb tegen het volk of de vaderlijke gebruiken, ben uit Jeruzalem als gevangene overgeleverd in de handen der Ro-
 18 meinen; en toen die mij verhoord hadden, wilden zij mij loslaten, omdat er geen schuld des doods in
 19 mij was. Maar toen de Joden tegenspraken, werd ik genoodzaakt mij op den keizer te beroepen; niet, alsof ik iets had om mijn
 20 volk te beschuldigen. Om deze oorzaak dan heb ik u bij [mij] geroepen, om u te zien en toe te spreken; want vanwege de hope Israëls ben ik met deze
 21 keten omvangen. En zij zeiden tot hem: Wij hebben noch brieven aangaande u van Judéa ontvangen, noch iemand van de broeders, hier gekomen, heeft van u iets kwaads geboodschapt
 22 of gesproken. Doch wij

wenschen van u te hooren, wat uw gevoelen is; want wat deze sekte aangaat, ons is bekend, dat zij overal
 23 wordt tegengesproken. En nadat zij hem een dag bepaald hadden, kwamen er velen tot hem in zijn verblijf, aan wie hij het koninkrijk Gods uitlegde en betuigde; en hij poogde hen te overtuigen ^b aangaande Jezus, zoowel uit de wet van Mozes als uit de profeten, van des morgens
 24 vroeg tot den avond toe. En sommigen werden overtuigd van hetgeen gezegd werd, maar sommigen ge-
 25 loofden niet. En onder elkander oneens zijnde, scheidden zij, nadat Paulus dit ééne woord gezegd had: Wel heeft de Heilige Geest gesproken door Jesaja, den profeet, tot onze vaders, zeggende: „Ga tot dit volk, en zeg: Met het gehoor zult gij hooren, en geenszins verstaan; en ziende zult gij zien, en geenszins bemerken. Want het hart dezes volks is vet geworden, en met de ooren hebben zij bezwaarlijk gehoord, en

^a) R. „Paulus.” — ^b) R. v. b. „van de dingen.”

<p>hunne oogen hebben zij toegedaan; opdat zij niet te eeniger tijd met de oogen zouden zien, en met de ooren hooren, en met het hart verstaan, en zich be- keeren, en Ik hen geneze.”^a</p> <p>28 Het zij u dan bekend, dat dit ^b heil Gods tot de vol- ken gezonden is; die zul- 29 len [het] ook hooren. [En toen hij dit gezegd had,</p>	<p>gingen de Joden weg, veel redetwist hebbende onder 30 elkander.] ^c En hij ^d bleef twee geheele jaren in zijne eigene gehuurde woning; en ontving allen, die tot 31 hem kwamen, predikende het koninkrijk Gods, en leerende aangaande den Heer Jezus Christus met alle vrijmoedigheid, onge- hinderd.</p>
---	---

DE BRIEF

AAN DE

R O M E I N E N .

<p>I. — Paulus, slaaf van Jezus Christus, geroepen apos- tel, afgezonderd tot het 2 evangelie van God, het- welk Hij te voren beloofd had door zijne profeten in</p>	<p>3 heilige schriften ^e, aan- gaande zijnen Zoon, die ge- worden is uit het zaad van David naar het vleesch, die 4 verklaard is als Gods Zoon in kracht, naar den Geest ^f</p>
--	--

^a) Jes. VI: 9, 10. — ^b) R. „het.” — ^c) Velen laten dit vers weg. —
^d) R. „Paulus.” — ^e) Niet „in *de* heilige schriften;” het is geheel in
het algemeen, daar de Apostel aan Christenen uit de heidenen schrijft. —
^f) Zie over het onderscheid tusschen Geest en geest de voorrede.

- der heiligheid, door de opstanding der dooden, Jezus
- 5 Christus, onzen Heer, door wien wij genade en het apostelschap ontvangen hebben, voor zijnen naam, tot gehoorzaamheid des geloofs onder al de volken,
- 6 onder welke ook gij zijt, geroepenen van Jezus Christus; — aan al de geliefden Gods, die te Rome zijn, geroepene heiligen: genade [zij] u en vrede van God, onzen Vader, en den Heer Jezus Christus!
- 8 Allereerst dank ik mijnen God door Jezus Christus voor u allen, dat uw geloof verkondigd wordt in
- 9 de geheele wereld. Want God is mijn getuige, wien ik dien in mijnen geest, in het evangelie zijns Zoons, hoe ik zonder ophouden
- 10 uwer gedenk, altijd in mijne gebeden biddende, of ik eindelijk eens, door den wil van God, het geluk mocht smaken, van tot u te
- 11 komen. Want ik ben verlangend u te zien, opdat ik u eenige geestelijke genadegave mededeele, om u
- 12 te versterken; dat is, om mede vertroost te worden onder u door het onderling geloof, zoo het uwe als het
- 13 mijne. Doch ik wil niet, dat u onbekend zij, broeders! dat ik dikwijls voorgenomen heb tot u te komen, (en tot nu toe verhinderd ben) opdat ik ook onder u eenige vrucht mocht hebben, evenals ook onder
- 14 de andere volken. Beiden Grieken en barbaren, beiden wijzen en onverstandigen, ben ik een schuldenaar. Zoo ben ik dan, wat mij betreft, bereidwillig om ook aan u, die te Rome zijt, het evangelie te verkondigen.
- 16 Want ik schaam mij des evangelies ^a niet; want het is Gods kracht tot behoudenis voor een iegelijk, die gelooft, eerst voor den Jood en [ook] voor den
- 17 Griek. Want gerechtigheid van God wordt daarin geopenbaard uit ^b geloof tot geloof, gelijk geschreven staat: „Maar de rechtvaardige zal uit ^b geloof leven.” ^c
- 18 Want toorn van God wordt geopenbaard van

^a) R. v. b. „van Christus.” — ^b) Of „op grond van.” — ^c) Hab. II: 4.

- den hemel over alle goddeloosheid en ongerechtigheid der menschen, die de waarheid bezitten in onge-
 19 rechtigheid; omdat hetgeen van God te kennen is onder hen openbaar is; want God heeft het hun ge-
 20 openbaard — want van de schepping der wereld af worden zijne onzienlijke dingen, beide zijne eeuwige kracht en goddelijkheid ^a, uit zijne werken gekend en doorzien — opdat zij
 21 zouden zijn. Omdat zij, God kennende, [Hem] als God niet hebben verheerlijkt of gedankt, maar zijn ijdel geworden in hunne overleggingen, en hun onverstandig hart is verduisterd geworden; zich uitge-
 22 vende voor wijzen, zijn zij
 23 dwaas geworden, en hebben de heerlijkheid des onverderfelijken Gods veranderd in de gelijkenis eens beelds van een verderfelijk mensch en van vogelen en van viervoetige en kruipende dieren. Daarom heeft
 24 God hen ook, in de begeerlijkheden hunner harten, overgegeven aan onreinheid, om hunne lichamen onder elkander te onteeren; die de waarheid Gods veranderd hebben in de leugen, en hetschepsel geëerd en gediend hebben boven den Schepper, die gezegend is tot in eeuwigheid!
 26 Amen. Daarom heeft God hen overgegeven aan ont-eerende lusten; want hunne vrouwen hebben het natuurlijk gebruik veranderd
 27 in een tegennatuurlijk; en desgelijks ook de mannen, het natuurlijk gebruik der vrouw nalatende, zijn in hunnen lust ontbrand tegen elkander, mannen met mannen schandelijkheid bedrijvende, en de [daarbij] behoorende vergelding hunner dwaling in zichzelf
 28 zelve ontvangende. En gelijk het hun niet goedacht, God in erkentenis te houden, zoo heeft God hen overgegeven aan een verkeerd zinnig, om te doen dingen, die niet betamen; vervuld van alle ongerechtigheid, ^b boosheid, gierigheid, slechtheid; vol nijd, moord, twist, list, kwaad-

^a) Er staat hier *Θεϊότης*, *goddelijkheid*, en niet, gelijk in Kol. II : 9, *Θεότης*, *godheid*. — ^b) R. v. b. „hoererij.”

30 aardigheid; oorblazers, kwaadsprekers, hatelijk voor God, smaders, hoogmoedigen, grootsprekers, uitvinders van booze dingen, den ouderen onge-
 31 hoorzaam, verstandeloozen, trouwelozen, zonder natuurlijke liefde, ^a on-
 32 barmhartigen, die, hoewel zij het rechtvaardig oordeel Gods kennen, dat zij, die zulke dingen doen, des doods waardig zijn, ze niet alleen doen, maar ook een welgevallen hebben aan hen, die [ze] doen.

II. — Daarom zijt gij niet te verontschuldigen, o mensch! wie gij zijt, die oordeelt; want waarin gij een ander oordeelt, veroordeelt gij uzelfen; want gij, die oordeelt, doet dezelfde dingen. En wij weten, dat het oordeel Gods naar waarheid is over hen,
 3 die zulke dingen doen. En denkt gij dit, o mensch! die hen oordeelt, welke zulke dingen doen, en hetzelfde doet, dat gij het oordeel Gods zult ontvlie-

4 den? Of veracht gij den rijkdom zijner goedertierenheid en verdraagzaamheid en lankmoedigheid, niet wetende, dat de goedertierenheid Gods u tot
 5 bekeering leidt? Doch naar uwe hardheid en uw onbekeerlijk hart hoopt gij voor uzelfen toorn op in den dag des toorns en der openbaring van het recht-
 6 vaardig oordeel Gods, die een iegelijk vergelden zal
 7 naar zijne werken: hun, die, met volharding in goede werken, heerlijkheid en eer en onverderfelijheid ^b zoeken — eeuwig
 8 leven; doch hun, die twistgierig en der waarheid ongehoorzaam, doch der ongerechtigheid gehoorzaam zijn — toorn en gramschap.^c
 9 Verdrukking en benauwdheid over elke ziel eens menschen, die het kwade werkt, eerst van den Jood, en [ook] van den Griek;
 10 maar heerlijkheid en eer en vrede voor een iegelijk, die het goede werkt, eerst voor den Jood, en [ook]

^a) R. v. b. „onverzoenlijken.” — ^b) Niet onsterfelijkheid; de opstanding of de verandering des lichaams is hetgeen gezocht wordt, en maakt daarom een deel uit van de christelijke waarheid. — ^c) R. „gramschap en toorn.”

- 11 voor den Griek; want er is geen aanneming des
 12 persoons bij God. Want zoo velen zonder wet gezondigd hebben, zullen ook zonder wet verloren gaan; en zoovelen onder de wet gezondigd hebben, zullen door de wet geoordeeld worden, (want niet de hoorders der wet [zijn] rechtvaardig voor God, maar de daders der wet zullen gerechtvaardigd worden; want wanneer de volken, die geen wet hebben, van nature de dingen der wet doen, zoo zijn dezen, die geen wet hebben, zichzelf een
 15 wet, als die toonen het werk der wet, geschreven in hunne harten, hun geweten medegetuigende, en hunne gedachten onder elkander beschuldigende,
 16 of ook ontschuldigende;) in den dag, wanneer God het verborgene der menschen zal oordeelen door Jezus Christus, naar mijn evangelie.
 17 Indien gij nu een Jood genoemd wordt, ^a en op de wet steunt, en in God
- 18 roemt, en [zijnen] wil kent, en hetgeen beter is weet te onderscheiden, omdat gij uit de wet onderwezen zijt,
 19 en gij u inbeeldt, een leidsman te zijn van blinden, een licht van hen, die in
 20 duisternis zijn, een tuchtmeester van onwijzen, een leermeester van onmondigen, hebbende de gedaante der kennis en der waarheid
 21 in de wet — gij dan, die een ander leert, leert gij uzelfen niet? die predikt, dat men niet stelen zal,
 22 steelt gij? die zegt, dat men geen overspel zal doen, doet gij overspel? die de afgoden verfoeit, pleegt gij
 23 tempelroof? die in de wet roemt, onteert gij God door de overtreding der wet?
 24 Want om uwentwil wordt de naam van God onder de volken gelasterd, gelijk
 25 geschreven staat. ^b Want besnijdenis is wel nuttig, zoo gij de wet doet, maar indien gij een overtreder der wet zijt, zoo is uwe besnijdenis voorhuis geworden. Indien dan de voorhuis de rechten der wet bewaart, zal niet zijne

^a) R. „Zie, gij wordt een Jood genoemd.” — ^b) Zie Ezech. XXXVI: 20, 22 en 23.

27 voorhuid voor besnijdenis
 worden gerekend, en zal
 de voorhuid van natuur, als
 zij de wet volbrengt, u niet
 oordeelen, die, met letter
 28 en besnijdenis, een over-
 treder der wet zijt? Want
 niet hij is een Jood, die het
 in 't openbaar is, en niet
 deze [is] de besnijdenis, die
 het in 't openbaar in het
 29 vleesch is; maar hij [is]
 een Jood, die het in 't ver-
 borgen is, en [dat is] be-
 snijdenis: [die] des harten,
 in den geest, niet in de let-
 ter; wiens lof niet [is] uit
 menschen, maar uit God.

III. — Wat [is] dan het voor-
 recht van den Jood? of wat
 [is] het nut der besnijde-
 2 nis? Veel, in allen deele;
 en wel vooreerst, dat hun
 de woorden Gods zijn toe-
 3 vertrouwd. Wat dan? In-
 dien sommigen ongeloo-
 vig zijn geweest, zal hun
 ongelooft Gods getrouw-
 heid te niet doen? Dat zij
 4 verre! Maar God zij waar-
 achtig, en ieder mensch
 leugenachtig, gelijk ge-
 schreven staat: „Opdat Gij
 gerechtvaardigd wordt in
 uwe woorden, en over-

5 wint, wanneer Gij ge-
 oordeeld wordt.”^a Indien
 nu onze ongerechtigheid
 Gods gerechtigheid beves-
 tigt, wat zullen wij zeg-
 gen? [Is] God onrechtvaar-
 dig, als Hij toorn over
 [ons] brengt? — Ik spreek
 6 naar den mensch. — Dat zij
 verre! Hoe zal God anders
 7 de wereld oordeelen? Want
 indien de waarheid Gods
 door mijne leugen over-
 vloediger is geworden tot
 zijne heerlijkheid, waarom
 word ik ook nog als zon-
 8 daar geoordeeld? en niet,
 gelijk wij gelasterd wor-
 den, en gelijk sommigen be-
 weren, dat wij zeggen: Laat
 ons het kwade doen, opdat
 het goede kome? — wier
 oordeel rechtvaardig is.

9 Wat dan? Zijn wij uitne-
 mender? Ganschelijk niet;
 want wij hebben te voren
 beschuldigd, zoowel Joden
 als Grieken, dat zij allen
 10 onder de zonde zijn. Gelijk
 geschreven staat: „Er is
 geen rechtvaardige, ook
 11 niet één; er is niemand,
 die verstandig is; er is nie-
 12 mand, die God zoekt. Allen
 zijn zij afgeweken, te za-

^a) Ps. LI: 6.

men zijn zij onnut geworden; er is niemand, die goed doet, er is niet tot
 13 één toe." ^a „Hunne keel [is] een geopend graf; met hunne tongen plegen zij bedrog;" ^b „slangenvenijn [is] onder hunne lippen;" ^c
 14 „hun mond is vol vervloeking en bitterheid;" ^d
 15 „hunne voeten [zijn] snel
 16 om bloed te vergieten; vernieling en ellende [is] in
 17 hunne wegen; en den weg des vredes hebben zij niet
 18 gekend;" ^e „er is geen vreeze Gods voor hunne
 19 oogen." ^f Wij weten nu, dat al wat de wet zegt, zij dat zegt tot hen, die onder de wet zijn, opdat alle mond gestopt worde, en de geheele wereld verdoemelijk zij voor God. Daarom zal uit ^g de werken der wet geen vleesch voor Hem gerechtvaardigd worden;
 20 want door [de] wet is de kennis der zonde.
 21 Maar nu is, zonder wet, de gerechtigheid van God geopenbaard geworden, hebbende getuigenis van
 22 de wet en de profeten, na-

melijk, de gerechtigheid van God, door het geloof in Jezus Christus, tot allen en over allen, die gelooven; want er is geen onderscheid; want allen hebben gezondigd, en derven de
 23 heerlijkheid Gods, en worden om niet gerechtvaardigd, door zijne genade, door de verlossing, die in
 24 Christus Jezus is, dien God heeft gesteld tot een genadetroon, door het geloof in zijn bloed, tot betooning zijner gerechtigheid wegens het voorbij laten gaan van de zonden, die te voren geschied zijn onder de verdraagzaamheid Gods; tot
 25 betooning zijner gerechtigheid in den tegenwoordigen tijd, opdat Hij rechtvaardig zij, en hem rechtvaardige, die uit het geloof in Jezus is.
 26 Waar [is] dan de roem? Hij is uitgesloten. Door welke wet? der werken? Neen, maar door de wet des geloofs. Want wij besluiten ^h, dat de mensch gerechtvaardigd wordt door geloof, zonder de werken

^a) Ps. XIV: 1—3. — ^b) Ps. V: 9. — ^c) Ps. CXL: 3. — ^d) Ps. X: 7. —
^e) Jes. LIX: 7, 8. — ^f) Ps. XXXVI: 1. — ^g) Of „op grond van.” —
^h) R. „Wij besluiten dan.”

29 der wet. Is [God] de God der
 Joden alleen? niet ook der
 volken? Ja, ook der vol-
 30 ken; naardien er een eenig
 God [is], die de besnijdenis
 rechtvaardigen zal uit^a ge-
 loof, en de voorhuid door
 31 het geloof. Doen wij dan
 de wet te niet door het ge-
 loof? Dat zij verre! maar
 wij bevestigen de wet.

IV. — Wat zullen wij dan zeg-
 gen, dat Abraham, onze
 vader^b, verkregen heeft
 2 naar het vleesch? Want
 indien Abraham uit^a wer-
 ken gerechtvaardigd is,
 zoo heeft hij roem, maar
 3 niet voor God. Want wat
 zegt de Schrift? „En Abra-
 ham geloofde God, en het
 werd hem tot gerechtig-
 4 heid gerekend.”^c Hem nu,
 die werkt, wordt het loon
 niet toegerekend naar ge-
 nade, maar naar schuld.
 5 Doch hem, die niet werkt,
 maar gelooft in Hem, die
 den goddelooze rechtvaar-
 digt, wordt zijn geloof ge-
 rekend tot gerechtigheid.
 6 Gelijk ook David de geluk-
 zaligheid uitspreekt van
 den mensch, wien God ge-

rechtigheid toerekent zon-
 7 der werken: „Welgelukza-
 lig zij, wier ongerechtig-
 heden^d vergeven, en wier
 8 zonden bedekt zijn! Wel-
 gelukzalig de man, wien
 [de] Heer de zonde^e niet
 toerekent!”^f

9 Deze gelukzaligheid nu,
 [betreft zij] de besnijdenis,
 of ook de voorhuid? Want
 wij zeggen, dat aan Abra-
 ham het geloof tot gerech-
 10 tigheid gerekend is. Hoe
 werd het [hem] dan toe-
 gerekend? toen hij in de
 besnijdenis was of in de
 voorhuid? Niet in de be-
 snijdenis, maar in de voor-
 11 huid. En hij ontving het
 teeken der besnijdenis [als]
 zegel der gerechtigheid des
 geloofs, hetwelk [hij had]
 in de voorhuid, opdat hij
 [de] vader zou zijn van
 allen, die, in de voorhuid
 zijnde, gelooven, opdat
 ook^g hun de gerechtigheid
 zou worden toegerekend;
 12 en [de] vader der besnijde-
 nis, niet alleen voor hen,
 die uit de besnijdenis zijn,
 maar ook voor hen, die
 wandelen in de voetstappen

^a) Of „op grond van.” — ^b) V. l. „voorvader.” — ^c) Gen. XV : 6. —

^d) Lett. „wetteloosheden.” — ^e) V. l. „wiens zonde de Heer.” —

^f) Ps. XXXII : 1, 2. — ^g) V. l. w. „ook.”

- van het geloof, dat onze vader Abraham, in de voorhuid zijnde, had.
- 13 Want niet door de wet [gewerd] aan Abraham of 19
aan zijn zaad de belofte, dat hij erfgenaam der 19
wereld zou zijn, maar door in het geloof, lette hij niet^e
de gerechtigheid des ge- op zijn eigen reeds ver-
14 loofs. Want indien zij, die storven lichaam, zijnde om-
uit de wet zijn, erfgenamen trent honderd jaar oud,
zijn, dan is het geloof ijdel noch op het verstorven zijn
15 gemaakt, en de belofte te van Sara's moederschoot;
niet gedaan. Want de wet 20
werkt toorn, maar^a waar en hij twijfelde niet aan
16 geen overtreding. Daarom de belofte Gods door onge-
[is het] uit geloof^b, opdat loof, maar werd gesterkt
het naar genade zij, ten in^f het geloof, gevende
17 einde de belofte vast zij 21
voor het gansche zaad, God de eer, en ten volle
niet alleen dat uit de wet verzekerd, dat hetgeen Hij
is, maar ook dat uit het beloofd heeft, Hij ook
geloof van Abraham is, 22
die een vader is van ons machtig is te doen. Daar-
18 allen, (gelijk geschreven om is het hem ook tot ge-
staat: „Ik heb u tot een 23
vader van vele volken ge- rechtigheid gerekend. Het
steld”).^c voor dien God, is echter niet alleen om
in wien hij geloofde, Die zijnentwil geschreven, dat
de dooden levend maakt, het hem toegerekend werd,
en roept de dingen, die 24
niet zijn, alsof zij waren, maar ook om onzentwil,
18 die tegen hoop met hoop 25
wien het zal toegerekend worden, [ons], die geloo-
ven in Hem, die Jezus,
onzen Heer, uit de doo-
den heeft opgewekt, welke
overgeleverd is om onze
zonden en opgewekt om
onze rechtvaardiging.
- V. — Wij dan, gerechtvaar-

^a) R. „want.” — ^b) Of „op grond van geloof.” — ^c) Gen. XVII: 5. —
^d) Gen. XV: 5. — ^e) V. l. w. „niet.” — ^f) Of „door.” De zin is:
Abraham had door het geloof kracht om niet te twijfelen.

digd zijnde uit ^a geloof, hebben vrede met ^b God door onzen Heer Jezus Christus, 2 door wien wij ook den toegang verkregen hebben, door het geloof, tot deze genade, waarin wij staan, en roemen in de hoop der heerlijkheid Gods.

3 En niet alleen [dit], maar wij roemen ook in de verdrukkingen, wetende, dat de verdrukking volharding

4 werkt, en de volharding bevinding ^c, en de bevin-

5 ding hoop; en de hoop beschaamt niet, omdat de liefde Gods in onze harten uitgestort is door den Heiligen Geest, die ons gege-

6 ven is. Want Christus, toen wij nog krachteloos waren, is ter rechter tijd voor god-

7 deloozen gestorven. Want nauwelijks zal iemand voor een rechtvaardige sterven; want voor den goede zal misschien iemand op zich

8 nemen te sterven. Maar God bevestigt zijne liefde jegens ons hierin, dat Christus voor ons gestor-

ven is, toen wij nog zon- 9 daars waren. Veelmeer dan, zijnde nu gerechtvaardigd door ^d zijn bloed, zullen wij door hem behouden worden van den toorn.

10 Want indien wij, vijanden zijnde, met God verzoend zijn geworden door den dood zijns Zoons, veelmeer zullen wij, verzoend zijnde, behouden worden door ^d zijn leven.

11 En niet alleen [dit], maar wij roemen ook in God door onzen Heer Jezus Christus, door wien wij nu de verzoening ontvangen hebben.

12 ^e Daarom, gelijk door éénen mensch de zonde in de wereld is gekomen, en door de zonde de dood, en aldus de dood tot alle menschen is doorgegaan, omdat allen gezondigd heb-

13 ben . . . ; (Want tot aan de wet was de zonde in de wereld, maar de zonde wordt niet toegerekend,

14 als er geen wet is; doch de dood heeft geheerscht van Adam tot Mozes, ook over

^a) Of „op grond van.” — ^b) Of „ten opzichte van.” — ^c) Of „beproofdheid.” — ^d) Lett. „in,” d. i. „in de kracht van.” — ^e) De brief verdeelt zich hier, wat de leer betreft, in twee deelen: tot vs. 11 is gehandeld over de „zonden;” van hier af is er spraak van de „zonde.”

- hen, die niet gezondigd hadden in de gelijkheid der overtreding van Adam, welke een voorbeeld is van hem, die komen zou.
- 15 Doch [is] niet, gelijk de misdaad, alzoo ook de genadegift? Want indien door de misdaad van éénen de velen gestorven zijn, veelmeer is de genade Gods en de gave in genade, die [daar is] door éénen mensch, Jezus Christus, overvloedig geweest
- 16 over de velen. En [is] niet gelijk door éénen, die gezondigd heeft, [alzoo ook] de gift? Want het oordeel [was] uit ééne [daad] tot verdoemenis, maar de genadegift [is] uit vele misdaden tot rechtvaardiging.
- 17 Want indien door de misdaad van éénen de dood heerscht heeft door dien éénen, veelmeer zullen zij, die den overloed der genade en der gave der gerechtigheid ontvangen, in het leven heerschen door den éénen, Jezus Christus.) — zoo dan, gelijk
- 18 door ééne misdaad [de gevolgen daarvan zich uit-
 strekken] tot alle menschen ter verdoemenis, zoo ook door ééne gerechtigheid [strekken de gevolgen daarvan zich uit] tot alle menschen ter rechtvaardiging des levens. Want gelijk door de ongehoorzaamheid van den éénen mensch de velen tot zondaars gesteld zijn, zoo zullen ook door de gehoorzaamheid van den éénen de velen tot rechtvaardigen
- 20 gesteld worden. Maar de wet is daarbij gekomen, opdat de misdaad te meerder zou worden; en waar de zonde te meerder werd, daar is de genade meer dan
- 21 overvloedig geworden; opdat, gelijk de zonde heerscht heeft door ^a den dood, zoo ook de genade zou heerschen door gerechtigheid tot het eeuwige leven, door Jezus Christus, onzen Heer.
- VI.** — Wat zullen wij dan zeggen? Zouden wij ^b in de zonde blijven, opdat de genade te meerder worde?
- 2 Dat zij verre! Wij, die der zonde gestorven zijn, hoe zullen wij nog daarin le-

^a) Of „in,” d. i. „in de kracht van.” — ^b) R. „Zullen wij.”

- 3 ven? Of weet gij niet, dat, zoovelen wij tot Christus Jezus gedoopt zijn, wij tot zijnen dood gedoopt zijn?
- 4 Wij zijn dan met hem begraven door den doop tot den dood, opdat, gelijk Christus uit de dooden opgewekt is door de heerlijkheid des Vaders, alzoo ook wij zouden wandelen in nieuwheid des levens.
- 5 Want indien wij met [hem] ééne plant geworden zijn in de gelijkheid zijns doods, zoo zullen wij het ook zijn [in de gelijkheid zijner]
- 6 opstanding; dit wetende, dat onze oude mensch met [hem] gekruisigd is, opdat het lichaam der zonde te niet gedaan zij, opdat wij niet meer de zonde dienen.
- 7 Want die gestorven is, is gerechtvaardigd van de
- 8 zonde. Indien wij nu met Christus gestorven zijn, zoo gelooven wij, dat wij ook met hem zullen leven,
- 9 wetende, dat Christus, uit de dooden opgewekt zijnde, niet meer sterft; de dood heerscht niet meer over
- 10 hem. Want dat hij gestorven is, is hij eens voor
- 11 altijd der zonde gestorven, en dat hij leeft, leeft hij Gode. Alzoo ook gij, houdt u voor de zonde dood, maar voor God levend in Christus Jezus. ^a
- 12 Dat dan de zonde niet heersche in uw sterfelijk lichaam, om zijne ^b begeerlijkheden te gehoorzamen!
- 13 En stelt uwe leden niet voor de zonde tot werktuigen der ongerechtigheid, maar stelt uzelfen voor God als uit de dooden levend geworden, en uwe leden voor God tot werktuigen der gerechtigheid.
- 14 Want de zonde zal over u niet heerschen; want gij zijt niet onder [de] wet, maar onder [de] genade.
- 15 Wat dan? Zouden ^c wij zondigen, omdat wij niet onder [de] wet, maar onder [de] genade zijn? Dat
- 16 zij verre! Weet gij niet, dat, wien gij u tot slaven stelt ter gehoorzaamheid, gij slaven zijt van hem, wien gij gehoorzaamt, of van de zonde tot den dood, of van de gehoorzaamheid tot gerechtigheid. Doch Gode zij dank, dat gij sla-

^a) R. v. b. „onzen Heer.” — ^b) R. „in zijne.” — ^c) R. „Zullen.”

ven der zonde waart, maar van harte gehoorzaam zijt geworden aan den inhoud der leer, waarin gij onder-
 18 wezen zijt. En van de zonde vrijgemaakt, zijt gij slaven der gerechtigheid
 19 geworden. Ik spreek menschelijkerwijze, om de zwakheid uws vleesches. Want gelijk gij uwe leden gesteld hebt in slavernij der onreinheid en der wet-
 20 teloosheid tot wetteloosheid, zoo stelt nu uwe leden in slavernij der gerechtig-
 heid tot heiligheid. Want toen gij slaven der zonde waart, waart gij vrij ten opzichte van de gerechtig-
 21 heid. Welke vrucht hadt gij dan toen van de dingen, waarover gij u nu schaamt? want het einde daarvan [is]
 22 de dood. Maar nu, van de zonde vrijgemaakt en slaven van God geworden, hebt gij uwe vrucht tot heiligheid, en het einde het
 23 eeuwige leven. Want de bezolding der zonde [is] de dood; maar de genadegift Gods [is] het eeuwige leven in Christus Jezus, onzen Heer.

VII. — Weet gij niet, broeders! (want ik spreek tot hen, die weten wat wet is) dat de wet heerscht over den mensch, zoolang hij
 2 leeft? Want de gehuwde vrouw is door de wet aan den levenden man verbonden; maar is de man gestorven, dan is zij van de wet des mans ontbon-
 3 den. Derhalve zal zij, bij het leven van den man, een overspeelster genoemd worden, als zij eens anderen mans wordt; maar indien de man gestorven is, is zij vrij van de wet, zoodat zij geen overspeelster is, als zij eens anderen
 4 mans wordt. Alzoo zijt ook gij, mijne broeders! der wet gedood door het lichaam van Christus, opdat gij eens anderen zoudt worden, van hem, die uit de dooden is opgewekt, opdat wij Gode
 5 vrucht dragen. Want toen wij in het vleesch waren, werkten de lusten der zonden, die door de wet zijn, in onze leden, om den dood
 6 vrucht te dragen. Maar nu zijn wij van de wet ontbonden, gestorven zijnde aan

^{a)} Exod. XX: 17.

- hetgeen, waarin wij vastgehouden werden, zoodat wij dienen in nieuweheid des geestes en niet in oudheid der letter.
- 7 Wat zullen wij dan zeggen? Is de wet zonde? Dat zij verre! Maar ik had de zonde niet gekend dan door de wet; want ook de begeerlijkheid had ik niet [als zonde] gekend, indien de wet niet gezegd had: „Gij zult niet begeeren.”^a
- 8 Maar de zonde, aanleiding genomen hebbende door het gebod, heeft in mij elke begeerlijkheid gewerkt; want zonder wet [was] de
- 9 zonde dood. Ik nu leefde eertijds zonder wet; maar toen het gebod kwam, leefde de zonde op, doch ik
- 10 stierf. En het gebod, dat ten leven was, datzelve is mij ten dood bevonden.
- 11 Want de zonde, aanleiding genomen hebbende door het gebod, heeft mij misleid, en door hetzelfde ge-
- 12 dood. Zoo [is] dan de wet heilig, en het gebod [is] heilig, en rechtvaardig, en
- 13 goed. Is dan het goede mij de dood geworden? Dat zij verre! maar de zonde, opdat zij als zonde openbaar
- zou worden, dewijl zij door het goede mij den dood werkte; opdat de zonde uitermate zondig zou worden door het gebod. Want wij weten, dat de wet geestelijk is; maar ik ben vleeschelijk, onder de zonde
- 14 verkocht. Want hetgeen ik doe, erken ik niet; want niet hetgeen ik wil, dat doe ik, maar hetgeen ik
- 15 haat, dat doe ik. Indien ik nu datgene doe, wat ik niet wil, zoo stem ik der wet
- 16 toe, dat zij goed is. Zoo ben ik het dan nu niet meer, die het doe, maar de zonde,
- 17 die in mij woont. Want ik weet, dat in mij, dat is in mijn vleesch, geen goed woont; want het willen is bij mij, maar het doen van het goede vind ik niet.
- 18 Want het goede, dat ik wil, doe ik niet; maar het kwade, dat ik niet wil, dat
- 19 doe ik. Indien ik nu datgene doe, wat ik niet wil, zoo doe ik het niet meer, maar de zonde, die in mij
- 20 woont. Zoo vind ik dan, als ik het goede wil doen, deze wet voor mij, dat het kwade bij mij voorhanden
- 21 is. Want ik heb een vermaak in de wet Gods naar

den inwendigen mensch;
 23 maar ik zie een andere wet
 in mijne leden, die strijd
 voert tegen de wet mijns
 gemoeds, en mij tot gevan-
 gene maakt van de wet der
 zonde, die in mijne leden
 24 is. Ik ellendig mensch, wie
 zal mij verlossen uit het
 25 lichaam dezès doods? Ik
 dank God door Jezus Chris-
 tus, onzen Heer! Zoo dan,
 ikzelf dien wel met het ge-
 moed de wet Gods, maar
 met het vleesch de wet der
 zonde.

VIII. — Zoo is er dan nu geen
 verdoemenis voor hen, die
 in Christus Jezus zijn;^a
 2 want de wet van den Geest^b
 des levens in Christus Je-
 zus heeft mij vrijgemaakt
 van de wet der zonde en des
 3 doods. Want hetgeen der
 wet onmogelijk was, dewijl
 zij door het vleesch krach-
 teloos was, [deed] God,
 daar Hij, zijnen eigenen
 Zoon in gelijkheid des zon-
 digen vleesch es en voor de
 zonde zendende, de zonde
 in het vleesch heeft veroor-
 4 deeld; opdat de rechtvaar-
 dige eisch der wet vervuld

zou worden in ons, die niet
 naar het vleesch wandelen,
 5 maar naar den Geest. Want
 die naar het vleesch zijn,
 bedenken wat des vlee-
 sches is; maar die naar den
 Geest zijn, wat des Geestes
 6 is. Want het bedenken des
 vleesch es is de dood; maar
 het bedenken des Geestes
 7 leven en vrede; omdat het
 bedenken des vleesch es
 vijandschap is tegen God;
 want het onderwerpt zich
 aan de wet Gods niet, want
 8 het kan ook niet. En die in
 het vleesch zijn, kunnen
 9 Gode niet behagen. Doch
 gij zijt niet in het vleesch,
 maar in den Geest, indien
 namelijk de Geest Gods in u
 woont. Maar indien iemand
 den Geest van Christus niet
 heeft, die behoort hem^c
 10 niet toe. Indien nu Chris-
 tus in u [is], zoo [is] wel het
 lichaam dood om der zonde
 wil, maar de Geest [is] le-
 ven om der gerechtigheid
 11 wil. En indien de Geest van
 Hem, die Jezus uit de doo-
 den opgewekt heeft, in u
 woont, zoo zal Hij, die
 Christus uit de dooden op-

^a) R. v. b. „die niet naar het vleesch wandelen, maar naar den Geest.” — ^b) Zie in vs. 1—12, voor het onderscheid tusschen Geest en geest de voorrede. — ^c) Namelijk: Christus.

- gewekt heeft, ook uwe sterfelijke lichamen levend maken uithoofde van ^a zijnen Geest, die in u woont.
- 12 Zoo dan, broeders! wij zijn schuldenaars, niet aan het vleesch, om naar het
- 13 vleesch te leven; want indien gij naar het vleesch leeft, zoo zult gij sterven; maar indien gij door den Geest de werkingen des lichaams doodt, zoo zult gij
- 14 leven. Want zooveel door den Geest Gods geleid worden, die zijn zonen Gods.
- 15 Want gij hebt niet ontvangen een geest van slavernij, wederom tot vreeze; maar gij hebt ontvangen een geest van zoonchap, door welken wij roepen: Abba,
- 16 Vader! De Geest zelf getuigt met onzen geest ^b, dat
- 17 wij kinderen Gods zijn. En indien kinderen, [dan] ook erfgenamen: erfgenamen van God en medeërfgenen van Christus, indien wij namelijk met [hem] lijdten, opdat wij ook met [hem] verheerlijkt worden.
- 18 Want ik acht, dat het lijdten dezes tijds niet te waardeeren is tegen de
- 19 heerlijkheid, die aan ons geopenbaard zal worden. Want de schepping verbeidt reikhalzend de openbaring van de zonen Gods.
- 20 Want de schepping is der ijdelheid onderworpen, (niet vrijwillig, maar om diens wil, die [haar] onderworpen heeft,) op hoop,
- 21 dat ook de schepping zelve zal vrijgemaakt worden van de slavernij der verderfelijkeheid tot de vrijheid der heerlijkheid der kinderen Gods. Want wij weten, dat de gansche schepping te zamen zucht, en te zamen in barensnood is tot
- 22 nu toe. En niet alleen [zij], maar ook wijzelve, die de eerstelingen des Geestes hebben, wij ook zelve zuchten in onszelve, verwachtende het zoonchap: de verlossing onzes
- 23 lichaams. Want wij zijn behouden geworden in hope. Een hoop nu, die men ziet, is geen hoop; want hetgeen iemand ziet, waarom zal
- 24 hij het ook hopen? Maar indien wij hopen hetgeen wij niet zien, zoo verwachten wij het met volharding.

^a) R. „door.” — ^b) Zie de voorrede.

- 26 En desgelijks komt ook de Geest onze zwakheid^a te hulp; want wij weten niet, wat wij bidden zullen, zooals het behoort, maar de Geest zelf bidt^b met onuitsprekelijke verzuchtingen.
- 27 En hij, die de harten doorzoekt, weet welke de meening des Geestes [is]; want hij bidt^b, in overeenstemming met God, voor de
- 28 heiligen. En wij weten, dat hun, die God liefhebben, alle dingen medewerken ten goede; hun, die naar [zijn] voornemen geroepen
- 29 zijn. Want die Hij te voren gekend heeft, [die] heeft Hij ook te voren verordend om aan het beeld van zijnen Zoon gelijkvormig [te zijn], opdat hij de eerstgeborene zij onder vele broederen.
- 30 En die Hij te voren verordend heeft, die heeft Hij ook geroepen; en die Hij geroepen heeft, die heeft Hij ook gerechtvaardigd; en die Hij gerechtvaardigd heeft, die heeft Hij ook verheerlijkt.
- 31 Wat zullen wij dan tot deze dingen zeggen? Indien God voor ons [is], wie
- 32 [zal] tegen ons [zijn]? Hij, die ook zijn eigen Zoon niet gespaard, maar hem voor ons allen overgegeven heeft, hoe zal Hij ons ook met hem niet alle dingen
- 33 schenken? Wie zal beschuldiging inbrengen tegen de uitverkorenen Gods? God [is het], die rechtvaardigt;
- 34 wie [is het], die verdoemt? Christus [is het], die gestorven is, ja nog meer, die ook opgewekt is, die ook aan Gods rechterhand is,
- 35 die ook voor ons bidt^b; wie zal ons scheiden van de liefde van Christus? Verdrukking, of benauwdheid, of vervolging, of honger, of naaktheid, of gevaar, of
- 36 zwaard? gelijk geschreven staat: „Om Uwentwil worden wij den ganschen dag gedood; wij zijn geacht als schapen ter slachting.”^c
- 37 Maar in dit alles zijn wij meer dan overwinnaars door hem, die ons heeft
- 38 liefgehad. Want ik ben verzekerd, dat noch dood, noch leven, noch engelen, noch overheden, noch tegenwoordige, noch toekomstige, noch mach-
- 39 mende dingen, noch mach-

^a) R. „zwakheden.” — ^b) Of „treedt tusschenbeide,” zie Hebr. VII: 25; R. v. b. „voor ons.” — ^c) Ps. XLIV: 22.

ten,^a noch hoogte, noch diepte, noch eenig ander schepsel ons zal kunnen scheiden van de liefde Gods, welke is in Christus Jezus, onzen Heer.

IX. — Ik zeg de waarheid in Christus, ik lieg niet, mijn geweten met mij getuigende in den Heiligen
 2 Geest, dat ik groote droefheid heb, en een onophoudelijke smart in mijn hart,
 3 (want ik zelf heb gewenscht [door] een banvloek van Christus [gescheiden] te zijn,) voor mijne broederen,^b mijne maagschap
 4 naar het vleesch; die Israëlieten zijn, van wie het zoonschap [is], en de heerlijkheid, en de verbonden, en de wetgeving, en de
 5 dienst, en de beloften; van wie de vaderen [zijn], en uit wie, wat het vleesch aangaat, de Christus [is], die God is over alles, ge-

zegend tot in eeuwigheid. Amen.

6 Doch niet alsof het woord Gods zijn doel gemist had,^c want niet allen [zijn] Israël, die uit Israël [zijn];
 7 noch omdat zij Abrahams zaad zijn, [zijn zij] allen kinderen; maar „in Izaäk zal u een zaad genoemd
 8 worden;”^d dat is, niet de kinderen des vleesch, die [zijn] kinderen Gods, maar de kinderen der belofte worden als zaad gerekend..
 9 Want dit woord is een belofte: „Omtrent dezen tijd zal ik komen, en Sara zal
 10 een zoon hebben.”^e En niet alleen [dit], maar ook Rebekka, toen zij bij éénen zwanger was, bij Izaäk,
 11 onzen vader, zelfs toen [de kinderen] nog niet geboren waren, en niets goeds of kwaads gedaan hadden, (opdat het voornemen Gods naar verkiezing blij-

^a) R. heeft „machten” na „overheden.” — ^b) De zin hangt af van de interpunctie; want men kan lezen: „een onophoudelijke smart in mijn hart voor mijne broederen,” of „door een banvloek van Christus gescheiden te zijn voor mijne broederen.” Misschien heeft „voor mijne broederen” betrekking op zijne smart, en tegelijkertijd op zijne in een tusschenzin uitgedrukte liefde voor Israël. Gelijk Mozes had hij zich in een plechtig oogenblik, als buiten zichzelf zijnde, voor Israël willen opofferen. (Exod. XXXII: 32.) — ^c) Lett. „gevallen ware.” — ^d) Gen. XXI: 12. — ^e) Gen. XVIII: 10.

- ven zou, niet uit ^a werken, maar uit den roepende,) 12 werd tot haar gezegd: „De meerdere zal den mindere 13 dienen;” ^b gelijk geschreven staat: „Jakob heb ik liefgehad, en Ezau heb ik gehaat.” ^c
- 14 Wat zullen wij dan zeggen? Is er onrechtvaardigheid bij God? Dat zij verre! 15 Want tot Mozes zegt Hij: „Ik zal mij ontfermen over wien Ik mij ontferm, en barmhartig zijn, jegens wien Ik barmhartig ben.” ^d
- 16 Zoo is het dan niet desgenen, die wil, noch desgenen, die loopt, maar des 17 ontfermenden Gods. Want de Schrift zegt tot Faraö: „Juist hiertoe heb Ik u verwekt, opdat Ik aan u 24 mijne macht betoone, en opdat mijn naam verkondigd worde op de gansche 18 aarde.” ^e Zoo dan, Hij ontfermt zich over wien Hij wil, en Hij verhardt wien Hij wil.
- 19 Gij zult dan tot mij zeggen: Waarom klaagt Hij [dan] nog? want wie heeft 20 zijnen wil wederstaan? Ja, o mensch! doch gij, wie zijt gij, die tegen God het woord opneemt? Zal het maaksel tot zijnen maker zeggen: 21 Waarom hebt gij mij zóó gemaakt? Of heeft de pottenbakker geen macht over het leem, om uit denzelfden klomp te maken het ééne vat tot eer, en het 22 andere tot oneer? En indien God, willende zijnen toorn betoonen en zijne macht bekend maken, met veel lankmoedigheid verdragen heeft de vaten des toorns, tot het verderf toe- 23 bereid; en opdat Hij zou bekend maken den rijkdom zijner heerlijkheid over de vaten der barmhartigheid, die Hij te voren tot heerlijkheid bereid heeft....? 24 ons, die Hij ook geroepen heeft, niet alleen uit de Joden, maar ook uit de 25 volken; gelijk Hij ook in Hoséa zegt: „Ik zal Nietmijn-volk mijn volk noemen, en de Niet-geliefde 26 [mijne] geliefde.” ^f „En het zal zijn ter plaatse, waar tot hen gezegd werd: „Gij [zijt] mijn volk niet, daar zullen zij zonen des levenden Gods genoemd wor-

^a) Of „op grond van.” — ^b) Gen. XXV: 23. — ^c) Mal. I: 2, 3. — ^d) Exod. XXXIII: 19. — ^e) Exod. IX: 16. — ^f) Hos. II: 23.

27 den." ^a En Jesaja roept aangaande Israël: „Al ware het getal der zonen Israëls als het zand der zee, het overblijfsel zal behouden worden. Want Hij voleindigt een zaak, en verhaast [haar] in gerechtigheid, want [de] Heer zal op de aarde een haastige zaak doen." ^b En gelijk Jesaja tevoren gezegd heeft: „Indien [de] Heer Zebaöth ^c ons geen zaad gelaten had, zoo waren wij als Sodom geworden, en Gomorra gelijk gemaakt." ^d

30 Wat zullen wij dan zeggen? Dat de volken, die niet naar gerechtigheid jaagden, gerechtigheid hebben verkregen, maar gerechtigheid, die uit ^e het geloof

31 is; maar dat Israël, naar een wet der gerechtigheid jagende, tot [deze] wet ^f

32 niet gekomen is. Waarom? Omdat [zij er naar jaagden] niet uit ^e geloof, maar als uit ^e werken. ^g Want zij hebben zich gestooten aan den steen des aanstoots,

33 gelijk geschreven staat: „Zie, Ik leg in Sion een steen des aanstoots en een rots der ergernis; en een iegelijk, die in hem gelooft, zal niet beschaamd worden." ^h

X. — Broeders! de wensch ⁱ mijns harten en mijn gebed voor hen ^j tot God is ter behoudenis. Want ik geef hun getuigenis, dat zij ijver voor God hebben, maar niet met verstand. Want daar zij de gerechtigheid Gods niet kennen, en hunne eigene gerechtigheid zoeken op te richten, hebben zij zich aan de gerechtigheid Gods niet onderworpen. Want Christus is het einde der wet tot gerechtigheid voor een iegelijk, die gelooft.

5 Want Mozes beschrijft de gerechtigheid, die uit de wet is: „De mensch, die deze dingen gedaan heeft, zal door dezelve leven." ^k

6 Maar de gerechtigheid, die uit geloof is, spreekt aldus: Zeg niet in uw hart: „Wie zal in den hemel opklim-

^a) Hos. I: 10. — ^b) Jes. X: 22, 23. — ^c) „Heer Zebaöth”, anders gezegd, „Jehovah der heirscharen.” — ^d) Jes. I: 9. — ^e) Of „op grond van.” — ^f) R. „de wet der gerechtigheid.” — ^g) R. v. b. „der wet.” — ^h) Jes. XXVIII: 16. — ⁱ) Of „het welbehagen.” — ^j) R. „voor Israël.” — ^k) Lev. XVIII: 5.

- men?"^a dit is Christus af-
 7 brengen; of: „Wie zal in
 den afgrond nederdalen?"^b
 dit is Christus uit de doo-
 8 den opbrengen. Maar wat
 zegt zij? „Het woord is
 nabij u, in uwen mond en
 in uw hart."^c Dit is het
 woord des geloofs, hetwelk
 9 wij prediken: dat, indien
 gij met uwen mond Jezus
 [als] Heer^d zult belijden,
 en met uw hart zult gelooven,
 dat God hem uit de
 dooden heeft opgewekt,
 gij zult behouden worden.
 10 Want met het hart gelooft
 men tot gerechtigheid en
 met den mond belijdt men
 11 tot behoudenis. Want de
 Schrift zegt: „Een iegelijk,
 die in hem gelooft, zal niet
 12 beschaamd worden."^e Want
 er is geen onderscheid tus-
 schen Jood en Griek; want
 dezelfde Heer van allen is
 rijk over allen, die hem
 13 aanroepen; „want een iege-
 lijk, die den naam [des]
 Heeren zal aanroepen, zal
 behouden worden."^f
 14 Hoe zullen zij nu hem
 aanroepen, in wien zij niet
 geloofd hebben? En hoe
 zullen zij gelooven in hem,
 van wien zij niet gehoord
 hebben? En hoe zullen zij
 15 hooren zonder iemand, die
 predikt? En hoe zullen zij
 prediken, zoo zij niet ge-
 zonden zijn? Gelijk ge-
 schreven staat: „Hoe liefe-
 lijk [zijn] de voeten van
 hen, die vrede verkondi-
 gen, van hen, die het goede
 16 verkondigen."^g Maar niet
 allen hebben het evangelie
 gehoorzaamd; want Jesaja
 zegt: „Heer! wie heeft ge-
 loofd, hetgeen hij van ons
 17 gehoord heeft?"^h Zoo [is]
 dan het geloof uit het ge-
 hoor, en het gehoor door
 18 het woord Gods. Maar ik
 zeg: Hebben zij niet ge-
 hoord? Ja, zeker. „Hun ge-
 luid is uitgegaan over de
 gansche aarde, en hunne
 woorden tot de einden des
 19 aardrijks."ⁱ Maar ik zeg:
 Heeft Israël het niet ver-
 staan? Ten eerste, Mozes
 zegt: „Ik zal u tot jaloersch-
 heid verwekken door [het-
 geen] geen volk [is]; door
 een onverstandig volk zal

^a) Deut. XXX: 12. — ^b) Deut. XXX: 13, 14. — ^c) Deut. XXX: 13, 14. — ^d) Of „[den] Heer Jezus.” — ^e) Jes. XXVIII: 16. — ^f) Joël II: 32. — ^g) Jes. LII: 7. — ^h) Jes. LIII: 1. — ⁱ) Ps. XIX: 5.

Ik u tot toorn verwekken." ^a
 20 En Jesaja verstout zich, en
 zegt: „Ik ben gevonden van
 hen, die mij niet zochten;
 Ik ben openbaar geworden
 aan hen, die naar mij niet
 21 vraagd." ^b Maar tot Isra-
 ël zegt Hij: „Den ge-
 heelen dag heb Ik mijne
 handen uitgestrekt tot een
 ongehoorzaam en tegen-
 sprekend volk." ^c

XI. — Ik zeg dan: Heeft God
 zijn volk verstooten? Dat
 zij verre! Want ook ik ben
 een Israëliet, uit het zaad
 van Abraham, van den stam
 2 van Benjamin. God heeft
 zijn volk niet verstooten,
 hetwelk Hij te voren ge-
 kend heeft. Of weet gij
 niet, wat de Schrift zegt in
 [de geschiedenis van] Elia?
 hoe hij bij God over Israël
 3 klaagt: ^d „Heer! zij hebben
 uwe profeten gedood, ^e uwe
 altaren omgeworpen, en ik
 ben alleen overgebleven,
 en zij zoeken mijn leven." ^f
 4 Maar wat zegt tot hem het
 goddelijk antwoord? „Ik
 heb mijzelf zeven dui-

zend mannen doen over-
 blijven, die de knie voor
 Baäl niet gebogen heb-
 5 ben." ^g Zoo is er dan ook in
 dezen tijd een overblijfsel,
 naar de verkiezing der ge-
 6 nade. Doch [is het] door ge-
 nade, zoo [is het] niet meer
 uit werken, anders is de
 genade geen genade meer. ^h
 7 Wat dan? Hetgeen Israël
 zoekt, dat heeft het niet
 verkregen; maar de uit-
 verkorenen hebben het
 verkregen, en de overigen
 zijn verhard geworden, ⁱ
 8 gelijk geschreven staat:
 „God heeft hungegeven een
 geest des diepen slaaps,
 oogen om niet te zien, en
 ooren om niet te hooren," ^j
 9 tot op den huidigen dag. En
 David zegt: „Hunne tafel
 worde hun tot een strik, en
 tot een val, en tot een aan-
 stoot, en tot een vergel-
 10 ding. Dat hunne oogen ver-
 duisterd worden, om niet
 te zien, en krom hunnen
 rug te allen tijd." ^k
 11 Ik zeg dan: Hebben zij
 gestruikeld, opdat zij val-

^a) Deut. XXXII: 21. — ^b) Jes. LXV: 1. — ^c) Jes. LXV: 2. —
^d) R. v. b. „zeggende.” — ^e) R. v. b. „en.” — ^f) 1 Kon. XIX: 10, 14. —
^g) 1 Kon. XIX: 18. — ^h) R. v. b. „en indien het [uit] werken [is], zoo
 is het geen genade meer, anders is het werk geen werk meer.” — ⁱ) Of
 „verblind geworden.” — ^j) Jes. XXIX: 10. — ^k) Ps. LXIX: 22, 23.

- len zouden? Dat zij verre!
 Maar door hunnen val [is] het heil tot de volken [gekomen], om hen tot jaloerschheid te verwekken.
- 12 En indien hun val de rijkdom [is] der wereld, en hunne vermindering de rijkdom der volken, hoeveel te meer hunne volheid?
- 13 Want tot u, volken! zeg ik: Voor zoo verre ik der volken apostel ben, verheerlijk ik mijne bediening, of ik op eenigerlei wijze mijn vleesch tot jaloerschheid verwekken, en eenigen uit hen behouden mocht.
- 14 Want indien hunne verwerping de verzoening [is] der wereld, wat [zal] de aanneeming [zijn], anders dan het leven uit de dooden?
- 15 Indien nu de eerstelingen heilig [zijn], dan ook het deeg; en indien de wortel heilig [is], dan ook de takken. En indien sommige der takken afgebroken zijn, en gij, die een wilde olijfboom waart, onder hen ingeënt zijt, en aan den wortel en de vettigheid van den olijfboom mede deel
- 16 verkregen hebt, zoo roem niet tegen de takken; en indien gij roemt, gij draagt den wortel niet, maar de wortel u. Gij zult dan zeggen: De takken zijn afgebroken, opdat ik zou worden ingeënt. [Het is] wel! zij zijn afgebroken door ongeloof, en gij staat door het geloof. Wees niet hoogmoedig, maar vrees; want heeft God de natuurlijke takken niet gespaard, Hij mocht ook u niet sparen!
- 17 Zie dan de goedertierenheid en de gestrengheid Gods: gestrengheid over hen, die gevallen zijn, maar goedertierenheid Gods ^a over u, indien gij in de goedertierenheid blijft; anders zult ook gij worden afgehouden; en ook zij, indien zij in het ongeloof niet blijven, zullen ingeënt worden; want God is machtig hen weder in te enten.
- 18 Want indien gij uit den olijfboom, die van natuur wild was, uitgehouwen, en tegen de natuur op den goeden olijfboom ingeënt zijt, hoeveel te meer zullen dezen, die naar de natuur zijn, op hunnen eigen

^a) R. l. w. „Gods.”

olijfboom ingeënt worden?
 25 Want ik wil niet, broeders!
 dat u deze verborgenheid
 onbekend zij, opdat gij niet
 wijs zijt bij uzelfen, dat er
 voor een deel over Israël
 verharding^a gekomen is,
 totdat de volheid der vol-
 26 ken zal ingegaan zijn; en
 alzo zal geheel Israël be-
 houden worden, gelijk ge-
 schreven staat: „Uit Sion
 zal de Verlosser komen;^b
 hij zal de goddeloosheden
 27 afwenden van Jakob. En dit
 is voor hen een verbond
 van mij, wanneer Ik hunne
 zonden zal wegnemen.”^c
 28 Wat het evangelie betreft,
 [zijn zij] wel vijanden om
 uwentwil; maar wat de
 verkiezing betreft, bemin-
 den om der vaderen wil;
 29 want de genadegiften en
 de roeping Gods [zijn] on-
 30 berouwelijk. Want gelijk
 ook gij eertijds niet in God
 geloofd hebt, maar nu
 barmhartigheid verkregen
 hebt door het ongeloof van
 31 dezen, zoo zijn ook dezen
 nu ongeloovig geweest aan
 uwe barmhartigheid, op-
 dat ook zij barmhartigheid
 32 zouden verkrijgen. Want

God heeft allen onder het
 ongeloof besloten, opdat
 Hij aan allen barmhartig-
 33 heid zou bewijzen. O diepte
 des rijkdoms, beide der
 wijsheid en der kennisse
 Gods! Hoe ondoorgronde-
 lijk zijn zijne oordeelen, en
 onnaspeurlijk zijne wegen!
 34 Want wie heeft den zin
 [des] Heeren gekend? Of
 wie is zijn raadsman ge-
 35 weest? Of wie heeft Hem
 eerst gegeven, en het zal
 hem vergolden worden?^d
 36 Want uit Hem, en door
 Hem, en tot Hem [zijn] alle
 dingen. Hem [zij] de heer-
 lijkheid tot in eeuwigheid!
 Amen.

XII. — Ik vermaan u dan,
 broeders! door de ontfer-
 mingen Gods, dat gij uwe
 lichamen stelt tot een le-
 vende offerande, heilig,
 Gode welbehagelijk, [wel-
 ke is] uwe redelijke dienst.
 2 En wordt dezer wereld niet
 gelijkvormig, maar wordt
 veranderd door de vernieu-
 wing uws gemoeds, op-
 dat gij beproeft, welke de
 goede en welbehagelijke
 en volmaakte wil van God
 3 zij. Want door de genade,

^a) Of „blindheid.” — ^b) R. v. b. „en.” — ^c) Jes. LIX: 20, 21. —
^d) Zie Jes. XL: 13, 14.

- die mij gegeven is, zeg ik aan een iegelijk, die onder u is, dat hij van zichzelf niet hooger moet denken dan het behoort, maar dat hij van zichzelf bescheiden moet denken, gelijk God aan een iegelijk de maat des geloofs heeft toe-
 4 bedeed. Want gelijk wij in één lichaam vele leden hebben, en al de leden niet dezelfde werking hebben, zoo zijn wij, de velen,
 5 één lichaam in Christus, en elk afzonderlijk elkanders leden. Daar wij nu verschillende gaven hebben naar de genade, die ons gegeven is, [zoo laat ons die gaven besteden],
 6 hetzij profetie, naar de mate des geloofs; hetzij bediening, in het bedienen; hetzij die leert, in het leeren;
 7 hetzij die vermaant, in het vermanen; die mededeelt, in eenvoudigheid; ^a die voorstander is, met ijver; die barmhartigheid doet, met blijmoedigheid.
 8 De liefde [zij] ongeveinsd. Hebt een afkeer van het booze; hangt het goede
 9 aan. Wat de broederliefde betreft, [weest] hartelijk jegens elkander; gaat elkander voor met betooning
 10 van eer. [Weest] niet traag in ijver; [weest] vurig van geest; dient den Heer. Verblijdt u in de hoop; [weest] geduldig in de verdrukking; volhardt in het gebed. Deelt mede voor de behoeften der heiligen; tracht naar gastvrijheid.
 11 Zegent die u vervolgen; zegent, en vloekt niet. Verblijdt u met de blijden, en weent met de weenenden.
 12 [Weest] eensgezind onder elkander; tracht niet naar hooge dingen, maar voegt u tot de nederigen.^b Weest niet wijs in uw eigen oogen.
 13 Vergeldt niemand kwaad met kwaad; bezorgt hetgeen eerlijk is voor alle menschen. Indien [het] mogelijk [is], zooveel van u afhangt, houdt vrede met alle menschen. Wreekt uzelf niet, geliefden! maar geeft den toorn plaats; want er staat geschreven: „Aan mij de wraak! Ik zal vergelden, zegt [de] Heer.”^c „Indien dan uwen vijand hongert, geef hem te eten; indien

^a) Of „mildheid.” — ^b) Personen of zaken. — ^c) Deut. XXXII: 35.

hem dorst, geef hem te
 drinken; want dit doende,
 zult gij kolen vuurs op zijn
 21 hoofd hoopen." ^a Word door
 het kwade niet overwon-
 nen, maar overwin het
 kwade door het goede.

XIII. — Alle ziel [zij] den
 machten, over [haar] ge-
 steld, onderdanig; want er
 is geen macht dan van God,
 en die ^b er zijn, zijn door
 2 God verordend. Derhalve,
 wie zich tegen de macht
 verzet, wederstaat de ver-
 ordening van God; en die
 [haar] wederstaan, zullen
 over zichzelf een oordeel
 3 brengen. Want de overhe-
 den zijn niet tot een vrees
 voor een goed, maar voor
 een kwaad werk. ^c Wilt gij
 nu de macht niet vreezen,
 doe het goede, en gij zult
 4 lof van haar hebben; want
 zij is Gods dienaress, u
 ten goede. Maar indien gij
 kwaad doet, zoo vrees!
 want zij draagt het zwaard
 niet tevergeefs; want zij is
 Gods dienaress, een wreek-

ster tot straf ^d voor hem,
 5 die kwaad doet. Daarom is
 het noodig onderdanig te
 zijn, niet alleen om der
 straf ^d, maar ook om des
 6 gewetens wil. Want daar-
 om betaalt gij ook schat-
 ting, want zij zijn dienaren
 Gods, juist daarin voort-
 7 durend werkzaam. Geeft ^e
 aan allen, wat hun toe-
 komt: schatting, wien
 schatting; tol, wien tol;
 vreeze, wien vreeze; eere,
 8 wien eere [toekomst]. Weest
 niemand iets schuldig dan
 elkander lief te hebben;
 want die den ander lief-
 heeft, heeft de wet ver-
 9 vuld. ^f Want dit: „Gij zult
 geen overspel doen, gij zult
 niet doden, gij zult niet
 stelen, ^g gij zult niet be-
 geeren”, en zoo er eenig
 ander gebod is, het wordt
 in dit woord samengevat:
 „Gij zult uwen naaste lief-
 10 hebben als uzelfven. ^h De
 liefde doet den naaste geen
 kwaad. Zoo is dan de liefde
 de vervulling der wet.

^a) Spr. XXV: 21, 22. — ^b) R. „de machten, die.” — ^c) R. „Voor goede werken, maar voor kwade werken.” — ^d) Lett. „toorn.” — ^e) R. v. b. „dan.” — ^f) Of „vervult de wet.” Door het gedrag, 't welk een uitvloeisel van de liefde is, is de wet reeds vervuld, eer zij hare eischen doet gelden. — ^g) R. v. b. „en gij zult niet valsch getuigen.” — ^h) Lev. XIX: 18.

11 En dit [te meer], dewijl
wij den tijd kennen, dat de
ure reeds daar is, dat wij
uit den slaap zouden opwak-
ken; want de behoudenis is
12 ons nu nader, dan toen wij
geloofd hebben. De nacht
is ver gevorderd, en de dag
is nabij. Laat ons dan afleg-
gen de werken der duister-
nis, en aandoen de wape-
13 nen des lichts. Laat ons, als
op den dag, welvoegelijk
wandelen, niet in brasse-
rijen en dronkenschappen,
niet in slaapkameren en
ontuchtigheden, niet in
14 twisten nijd; maar doet aan
den Heer Jezus Christus,
en verzorgt het vleesch
niet tot begerlijkheden.

XIV. — Die nu zwak is in het
geloof, neemt [hem] aan;
niet om twijfelachtige vra-
2 gen te beslissen. De een
gelooft alles te mogen eten,
maar die zwak is, eet moes-
3 kruiden. Die eet, minachte
hem niet, die niet eet; en
die niet eet, oordeele hem
niet, die eet; want God
heeft hem aangenomen.
4 Wie zijt gij, die eens
anderen huisknecht oor-

deelt? Hij staat of valt zijn
eigen heer. En hij zal staan-
de gehouden worden, want
de Heer ^a is machtig hem
5 staande te houden. De een
acht den eenen dag boven
den anderen dag, maar de
ander acht al de dagen
[gelijk]. Een iegelijk zij in
zijn eigen gemoed ten volle
6 verzekerd. Die den dag in
acht neemt, neemt [hem]
in acht om des Heeren wil;
[en die den dag niet in acht
neemt, neemt [hem] niet in
acht om des Heeren wil.] ^b
En ^c die eet, eet om des
Heeren wil, want hij dankt
God; en die niet eet, eet
niet om des Heeren wil, en
7 hij dankt God. Want nie-
mand onzer leeft zichzelf-
8 zelve; want hetzij wij le-
ven, wij leven den Heere;
hetzij wij sterven, wij ster-
ven den Heere. Hetzij wij
dan leven, hetzij wij ster-
ven, wij zijn des Heeren.
9 Want daartoe is Christus
gestorven en weder levend
geworden, ^d opdat hij zou
heerschen zoowel over doo-
10 den als levenden. Maar gij,

^a) R. „God.” — ^b) De woorden tusschen [ ] komen in vele hand-
schriften niet voor. — ^c) R. l. w. „En.” — ^d) R. „Want daartoe
is Christus beide gestorven en opgestaan en weder levend geworden.”

- waarom oordeelt gij uwen broeder? Of ook gij, waarom *minacht gij uwen broeder*? Want wij zullen allen voor den rechterstoel Gods^a
- 11 gesteld worden; want er staat geschreven: „Ik leef, zegt [de] Heer, voor mij zal alle knie zich buigen, en alletong zal God belijden.”^b
- 12 Zoo zal dan een iegelijk onzer voor zichzelf Gode
- 13 rekenschap geven. Laat ons dan niet meer elkander oordeelen; maar oordeelt
- 14 ergernis geeft. Ik weet, en ben overtuigd in den Heer Jezus, dat niets op zichzelf onrein is; alleen voor hem, die meent, dat iets onrein is, dien [is het] onrein.
- 15 Want^c indien uw broeder om der spijze wil bedroefd wordt, zoo wandelt gij niet meer naar liefde. Verderf door uwe spijze dien niet, voor wien Christus gestorven is. Dat dan hetgeen
- 16 voor u goed is niet gelasterd
- 17 worde! Want het koninkrijk Gods is niet spijs en drank, maar rechtvaardigheid en vrede en blijdschap
- in den Heiligen Geest.
- 18 Want wie Christus daarin dient, [is] Gode welbehagelijk, en bij de menschen beproefd [bevonden].
- 19 Zoo laat ons dan najagen hetgeen tot den vrede en hetgeen tot de stichting onder elkander [dient]. Brek om der spijze wil het werk van God niet af! Alle dingen [zijn] wel rein; maar [het is] kwaad voor den mensch, die met aanstoot
- 21 eet. [Het is] goed geen vleesch te eten, noch wijn te drinken, noch [iets] waaraan uw broeder zich stoot, of geërgerd wordt,
- 22 of zwak is. Hebt gij geloof? Heb [het] bij uzelfen voor God. Welgelukzalig hij, die zichzelf niet oordeelt in hetgeen hij voor goed
- 23 houdt. Maar die twijfelt, als hij eet, is veroordeeld, omdat [het] niet uit^d geloof [is]; en al wat niet uit^d geloof is, is zonde.
- XV.** — Maar wij, die sterk zijn, behooren de zwakheden der onsterken te dragen, en niet onszelfen te
- 2 behagen. Een iegelijk onzer^e behage den naaste ten

^a) R. „van Christus.” — ^b) Jes. XLV: 23. — ^c) R. „Maar.” — ^d) Of „Op grond van.” — ^e) R. v. b. „dan.”

- 3 goede, tot stichting. Want ook Christus heeft zichzelf niet behaagd, maar gelijk geschreven staat: „De smaadheden van die u smaden, zijn op mij gevallen.”^a Want al wat te voren geschreven is, is tot onze leering^b geschreven, opdat wij door de volharding en door^c de vertroosting der Schriften hoop zouden hebben. De God nu der volharding en der vertroosting geve u eensgezind te zijn onder elkander naar Christus Jezus; opdat gij eendrachtig, met éénen mond, den God en Vader van onzen Heer Jezus Christus verheerlijkt. Daarom, neemt elkander aan, gelijk ook Christus u aangenomen heeft ter heerlijkheid Gods.
- 8 Want^d ik zeg, dat Jezus^e Christus een dienstknecht der besnijdenis geworden is ter wille van de waarheid Gods, ten einde de beloften der vaderen te bevestigen, en dat de volken God zouden verheerlijken wegens de barmhartigheid, gelijk
- geschreven staat: „Daarom zal ik U belijden onder de volken, en uwen naam lofzingen.”^f En wederom zegt hij: „Weest vroolijk, gij volken met zijn volk!”^g En wederom: „Looft den Heer, al gij volken! en dat al de natiën Hem prijzen!”^h En wederom zegt Jesaja: „Er zal zijn de wortel van Isaï, en die opstaat om over de volken te heerschen; op hem zullen de volken hopen.”ⁱ De God nu der hoop vervulle u met alle blijdschap en vrede in het gelooven, opdat gij overvloedig moogt zijn in de hoop door de kracht des Heiligen Geestes.
- 14 Doch, mijne broeders! ook ikzelf ben van u overtuigd, dat gij ook zelven vol goedheid zijt, vervuld met alle kennis, machtig om ook elkander te vermanen. Maar ik heb u eensdeels wat stout geschreven, broeders! als u herinnerende, uithoofde van de genade, die mij door God gegeven is, dat ik een dienaar

^a) Ps. LXIX: 9. — ^b) R. v. b. „te voren.” — ^c) R. l. w. „door.” — ^d) R. „En.” — ^e) V. l. w. „Jezus.” — ^f) Ps. XVIII: 50. — ^g) Deut. XXXII: 43. — ^h) R. „en prijst Hem, al gij natiën!” Ps. CXVII: 1. — ⁱ) Jes. XI: 10.

van Christus Jezus ^a zou zijn voor de volken, om als priester te dienen in het evangelie van God, opdat het offer der volken aange-
 17 naam zij, geheiligd door den Heiligen Geest. Zoo heb ik dan roem in Christus Jezus in die dingen, welke
 18 God aangaan. Want ik zal mij niet verstouten iets te zeggen, wat Christus niet door mij gewrocht heeft tot gehoorzaamheid der vol-
 19 ken, door woord en werk, in de kracht van teekenen en wonderen, in de kracht van den Geest Gods ^b; zoodat ik, van Jeruzalem af en rondom, tot Illyrië toe, de verkondiging van het evangelie van Christus vol-
 20 bracht heb; en ik heb mij alzo bevlijtigd om het evangelie te verkondigen, niet waar Christus genoemd was, opdat ik niet op eens anders fundament
 21 zou bouwen; maar, gelijk geschreven staat: „Wien niet van hem was verkondigd, die zullen zien, en die niet gehoord hebben, die
 22 zullen verstaan.”^c Daarom

ben ik ook menigmaal verhinderd geweest om tot u
 23 te komen. Maar nu in deze gewesten geen plaats meer hebbende, en sedert vele jaren groot verlangen hebbende om tot u te komen,
 24 [zoo zal ik tot u komen,]^d wanneer ik naar Spanje reis. Want ik hoop op de doorreis u te zien, en door u derwaarts geleid te worden, als ik mij eerst aan u eenigermate verzadigd
 25 heb. Doch nu reis ik naar Jeruzalem, dienende de
 26 heiligen. Want Macedonië en Achaje hebben goedgevonden eenige handreiking te doen voor de armen onder de heiligen, die te Jeruzalem zijn; want zij hebben het goedgevonden, en zij zijn hunne schuldenaars; want indien de volken hunne geestelijke goederen zijn deelachtig geworden, zoo zijn zij ook schuldig hen met de stof-
 27 felijke te dienen. Nadat ik dan dit volbracht, en hun deze vrucht bezegeld zal hebben, zal ik door uwe
 28 [stad] naar Spanje gaan.

^a) R. „Jezus Christus.” — ^b) S. l. w. „Gods;” aud. l. „van den Heiligen Geest.” — ^c) Jes. LII: 15. — ^d) R. heeft deze woorden in den tekst.

- 29 En ik weet, dat, als ik tot u kom, ik met een vollen zegen van Christus ^a komen zal. Doch ik bid u, broeders! door onzen Heer Jezus Christus en door de liefde des Geestes, dat gij met mij strijdt in de gebeden tot God voor mij; opdat ik moge verlost worden van de ongehoorzamen in Judéa, en opdat mijne dienst, die [ik] aan Jeruzalem [doe], den heiligen aangenaam zij, opdat ik door den wil van God met blijdschap tot u kome, en mij met u verkwikke. De God nu des vredes [zij] met u allen! Amen.
- XVI.** — En ik beveel u Fébe aan, onze zuster, die een dienaress is van de gemeente, die in Kenchreën is, opdat gij haar ontvangt in den Heer, gelijk het den heiligen betaamt, en haar bijstaat, in welke zaak zij u mocht noodig hebben; want ook zij heeft bijstand verleend aan velen, ook aan mijzelfen. Groet Prisca ^b en Aquila, mijne medewerkers in Christus Jezus, (die voor mijn leven hunnen hals gewaagd hebben, die niet ik alleen dank, maar ook al de gemeenten der volken,) en de gemeente in hun huis. Groet Epénetus, mijnen geliefde, die de eersteling is van Azië ^c voor Christus. Groet Maria, die veel voor u ^d gearbeid heeft.
- 7 Groet Andrónicus en Junias, mijne nabestaanden en mijne medegevangenen, die vermaard zijn onder de apostelen, die ook vóór mij in Christus geweest zijn.
- 8 Groet Amplias, mijnen geliefde in [den] Heer. Groet Urbánus, onzen medewerker in Christus, en Stachys, mijnen geliefde. Groet Apélles, den beproefde in Christus. Groet die van het [huis] van Aristobólus.
- 11 Groet Heródion, mijnen nabestaande. Groet hen, die van het [huis] van Narcissus in [den] Heer zijn.
- 12 Groet Tryféna en Tryfósa, die in [den] Heer arbeiden. Groet Persis, de geliefde, die veel gearbeid heeft in [den] Heer. Groet Rufus, den uitverkorene in [den] Heer, en zijne moeder en de mijne. Groet

^a) R. „des evangelies van Christus.” — ^b) R. „Priscilla.” — ^c) R. „Achaje.” — ^d) R. „ons.”

- Asyncritus, Flégon, Her-
 mas, Pátrobas, Hermes en
 15 de broeders bij hen. Groet
 Filólogus en Julias, Ne-
 réus en zijne zuster, en
 Olympas, en al de heiligen
 16 bij hen. Groet elkander met
 een heiligen kus. Al^a de
 gemeenten van Christus
 groeten u.
- 17 En ik vermaan u, broe-
 ders! hebt acht op hen,
 die tweedracht en ergernis
 verwekken tegen de leer,
 die gij geleerd hebt, en
 18 onttrekt u aan hen. Want
 dezulken dienen niet onzen
 Heer ^b Christus, maar hun-
 nen eigenen buik, en door
 vleitaal en lofspraak ver-
 leiden zij de harten der ar-
 19 geloozen. Want uwe ge-
 hoorzaamheid is tot [ken-
 nis van] allen gekomen. Ik
 verblijd mij dan over u;
 doch ik wil, dat gij wijs
 zijt in het goede, maar on-
 20 noozel in het kwade. De
 God nu des vredes zal den
 satan weldra onder uwe
 voeten verpletteren. De ge-
 nade onzes Heeren Jezus
 Christus [zij] met u!^c
- 21 U groeten Timótheüs,
 mijn medearbeider, en Lu-
 cius en Jason en Socípa-
 ter, mijne nabestaanden.
- 22 Ik, Tertius, die den brief
 geschreven heb, groet u in
 23 [den] Heer. U groet Gajus,
 de gastheer van mij en
 van de geheele gemeente.
 U groet Erastus, de rent-
 meester der stad, en de
 24 broeder Quartus. De ge-
 nade onzes Heeren Jezus
 Christus [zij] met u allen.
 Amen.^d
- 25 Hem nu, die machtig is
 u te bevestigen, naar mijn
 evangelie en de prediking
 van Jezus Christus, vol-
 gens de openbaring van de
 verborgenheid, die in de
 tijden der eeuwen verzwe-
 26 gen is geweest, maar die
 nu is geopenbaard, en door
 profetische schriften, naar
 het bevel des eeuwigen
 Gods, tot gehoorzaamheid
 des geloofs, onder al de vol-
 ken bekend is gemaakt, —
 27 den alleen wijzen God door
 Jezus Christus, wien de
 heerlijkheid [zij] tot in eeu-
 wigheid! Amen.

^a) R. l. w. „Al.” — ^b) R. v. b. „Jezus.” — ^c) R. v. b. „Amen.” —
^d) V. l. vs. 24 weg.

DE EERSTE BRIEF

AAN DE

KORINTHIËRS.

1. — Paulus, geroepen apostel van Jezus Christus door den wil van God, en Sosthenes, de broeder, aan de gemeente Gods, die te Korinthe is, aan de geheiligden in Christus Jezus, geroepene heiligen, met allen, in elke plaats, die den naam aanroepen van onzen Heer Jezus Christus, zoowel hunnen als onzen
- 3 [Heer]: genade [zij] u en vrede van God, onzen Vader, en van den Heer Jezus Christus.
- 4 Ik dank mijnen God te allen tijd over u, wegens de genade Gods, die u gegeven is in Christus Jezus,
- 5 dat gij in alles rijk geworden zijt in hem, in alle woord [der leer] en alle
- 6 kennis, gelijk de getuigenis van Christus onder
- 7 u bevestigd is, zoodat het
- u aan geen genadegave ontbreekt, terwijl gij de openbaring onzes Heeren Jezus Christus verbeidt,
- 8 die u ook bevestigen zalten einde toe, [zoodat gij] onstraffelijk [zijt] in den dag van onzen Heer Jezus
- 9 Christus. God [is] getrouw, door wien gij geroepen zijt tot de gemeenschap van zijnen Zoon Jezus Christus, onzen Heer.
- 10 Doch ik vermaan u, broeders! door den naam van onzen Heer Jezus Christus, dat gij allen hetzelfde spreekt, en dat onder u geen scheuringen zijn; maar dat gij in denzelfden zin en in hetzelfde gevoelen samengevoegd zijt.
- 11 Want mij is aangaande u bekend gemaakt, mijne broeders! door die van Chloë, dat er twisten on-

- 12 der u zijn. Want hiervan spreek ik, dat een iegelijk uwer zegt: Ik ben van Paulus, en ik van Apollos, en ik van Kefas, en ik van Christus. Is Christus gedeeld? Is Paulus voor u gekruisigd? Of zijt gij tot den naam van Paulus gedoopt? Ik dank God, dat ik niemand uwer gedoopt heb, dan Crispus en Gajus; opdat niet iemand zegge, dat ik tot mijnen naam gedoopt heb. Doch ik heb ook het huisgezin van Stefanus gedoopt; voorts weet ik niet, dat ik iemand anders gedoopt heb. Want Christus heeft mij niet gezonden om te doopen, maar om het evangelie te verkondigen; niet met wijsheid van woorden, opdat het kruis van Christus niet verijdeld worde. Want het woord des kruises is hun, die verloren gaan, dwaasheid; maar ons, die behouden worden, is het de kracht Gods. Want er staat geschreven: „Ik zal de wijsheid der wijzen doen vergaan, en het verstand der verstandigen zal Ik te
- 20 niet doen.”^a Waar is de wijze? waar de schriftgeleerde? waar de redetwister dezer eeuw? Heeft God niet de wijsheid der^b wereld tot dwaasheid gemaakt? Want naardien, in de wijsheid Gods, de wereld door de wijsheid God niet heeft gekend, zoo heeft het Gode behaagd, door de dwaasheid der prediking te behouden hen, die gelooven. Naardien de Joden teekenen^c begeeren, en de Grieken wijsheid zoeken; doch wij prediken Christus, den gekruisigde, den Joden een ergernis en den volken^d een dwaasheid; maar den geroepenen zelve, zoowel Joden als Grieken, Christus, de kracht Gods en de wijsheid Gods. Want het dwaze Gods is wijzer dan de menschen; en het zwakke Gods is sterker dan de menschen. Want ziet uwe roeping, broeders! dat er niet vele wijzen zijn naar het vleesch, niet vele machtigen, niet vele edelen; maar het dwaze der wereld heeft God uitverkoren, op-

^a) Jes. XXIX: 14. — ^b) R. „dezer.” — ^c) R. „een teeken.” — ^d) R. „Grieken.”

dat Hij de wijzen bescha-
men zou; en het zwakke
der wereld heeft God uit-
verkoren, opdat Hij het
28 sterke beschamen zou; en
het onedele der wereld en
het verachte heeft God uit-
verkoren, en hetgeen niets
is, opdat Hij hetgeen iets
29 is te niet zou doen; opdat
geen vleesch zou roemen
30 voor God. ^a Maar uit Hem
zijt gij in Christus Jezus,
die ons geworden is wijs-
heid van God, en gerechtig-
heid, en heiligheid, en ver-
31 lossing; opdat, gelijk ge-
schreven staat: „Die roemt,
roeme in [den] Heer.” ^b

II. — En ik, broeders! toen
ik tot u kwam, kwam niet
met uitnemendheid van
woorden of wijsheid, u de
getuigenis van God ver-
2 kondigende. Want ik had
voorgenomen niets onder
u te weten dan Jezus Chris-
3 tus, en dien gekruisigd. En
ik was bij u in zwakheid,
en in vreeze, en in veel
4 beven; en mijn woord en
mijne prediking [was] niet
in overredende woorden
van ^c wijsheid, maar in be-

tooning van den Geest en
5 van kracht; opdat uw ge-
loof niet zou zijn in wijs-
heid van menschen, maar
in de kracht Gods.

6 Maar wij spreken wijs-
heid onder de volmaakten;
doch een wijsheid niet van
deze wereld ^d, noch van de
oversten dezer wereld ^d,
7 die te niet worden; maar
wij spreken Gods wijsheid
in verborgenheid, de be-
dekte [wijsheid], die God
vóór alle eeuwen verordend
heeft tot onze heerlijk-
8 heid, die geen van de over-
sten dezer wereld ^d gekend
heeft; (want hadden zij
haar gekend, zij zouden
den Heer der heerlijkheid
niet gekruisigd hebben;)
9 maar gelijk geschreven
staat: „Wat geen oog heeft
gezien, en geen oor heeft
gehoord, en in geen men-
schenhart is opgekomen,
hetgeen God bereid heeft
voor hen, die Hem lief-
10 hebben.” ^e Doch God heeft
het ons geopenbaard door
zijnen ^f Geest; want de
Geest onderzoekt alle din-
gen, ook de diepten Gods.

^a) R. „Hem.” — ^b) Jes. XLV: 25; Jer. IX: 24. — ^c) R. v. b. „menschelijke.” — ^d) Of „eeuw.” — ^e) Jes. LXIV: 4. — ^f) S. i. „den.”

11 Want wie van de menschen weet, hetgeen des menschen is, dan de geest des menschen, die in hem is? zoo weet ook niemand hetgeen Gods is, dan de Geest
 12 Gods. Want wij hebben niet ontvangen den geest der wereld, maar den Geest^a, die uit God is, opdat wij zouden weten de dingen, die ons door God geschon-
 13 ken zijn; die wij ook spreken, niet met woorden, die menschelijke wijsheid leert, maar met [woorden], die de^b Geest leert, geestelijke [dingen] door geestelijke [woorden] medede-
 14 lende. Maar de natuurlijke mensch neemt niet aan hetgeen van den Geest Gods [is], want het is hem dwaasheid, en hij kan het niet verstaan, omdat het geestelijk onderscheiden^c wordt;
 15 maar die geestelijk is, onderscheidt^c alle dingen; doch hijzelf wordt door niemand onderscheiden.^c
 16 Want „wie heeft den zin^d [des] Heeren gekend, die Hem zou onderrichten?“^e

Maar wij hebben den zin^d van Christus.

III. — En ik, broeders! kon tot u niet spreken als tot geestelijken, maar als tot vleeschelijken, als tot kleine kinderen in Christus. Want ik voedde u met melk,^f niet met vaste spijs; want gij vermocht nog niet, ja, gij vermoogt ook nu
 3 nog niet; want gij zijt nog vleeschelijk. Want daar er rijd en twist^g onder u is, zijt gij niet vleeschelijk, en wandelt gij niet naar den
 4 mensch? Want wanneer de een zegt: Ik ben van Paulus; en de ander: Ik van Apollos, zijt gij niet
 5 menschelijk? ^h Wie is dan Apollos, en wie is Paulus? ⁱ Dienstknechten, door wie gij geloofd hebt, en dat gelijk de Heer aan een
 6 iegelijk gegeven heeft. Ik heb geplant, Apollos heeft nat gemaakt, maar God heeft den wasdom gegeven.
 7 Zoo is dan noch hij, die plant, iets, noch hij, die nat maakt, maar God, die
 8 den wasdom geeft. En die

^a) Zie de voorrede. — ^b) R. v. b. „Heilige.“ — ^c) Of „beoordeeld.“ — ^d) d. i. de gedachte. — ^e) Jes. XL: 13, 14. — ^f) R. v. b. „en.“ — ^g) R. v. b. „en tweedracht.“ — ^h) R. „vleeschelijk.“ — ⁱ) R. „Wie is dan Paulus, en wie is Apollos?“

- plant, en die nat maakt zijn één; doch een iegelijk zal zijn eigen loon ontvangen naar zijn eigen arbeid.
- 9 Want wij zijn Gods medearbeiders; Gods akkerwerk, Gods gebouw zijt gij.
- 10 Naar de genade Gods, die mij gegeven is, heb ik als een wijs bouwmeester het fundament gelegd, en een ander bouwt er op. Doch een iegelijk zie toe, hoe
- 11 hij er op bouwt. Want niemand kan een ander fundament leggen, dan hetgeen gelegd is, hetwelk is Jezus
- 12 Christus. Indien nu iemand op dit fundament bouwt: goud, zilver, kostelijke stenen, hout, hooi, stop-
- 13 pelen, eens iegelijks werk zal openbaar worden; want de dag zal het verklaren, omdat hij ^a in vuur geopenbaard wordt; en hoedanig eens iegelijks werk is, zal
- 14 het vuur beproeven. Indien iemands werk, dat hij daarop gebouwd heeft, zal blijven ^b, hij zal loon ontvangen;
- 15 indien iemands werk zal verbranden, hij zal schade lijden, maar zelf zal hij behouden worden, doch zóó als door het vuur. ^c
- 16 Weet gij niet, dat gij Gods tempel zijt, en dat de Geest Gods in u woont?
- 17 Indien iemand den tempel Gods verderft, dien zal God verderven; want de tempel Gods is heilig, en zoodanigen ^d zijt gij.
- 18 Niemand bedriege zichzelf! Indien iemand onder u meent wijs te zijn in deze eeuw, hij worde dwaas, opdat hij wijs worde.
- 19 Want de wijsheid dezer wereld is dwaasheid bij God; want er staat geschreven: „Die de wijzen vangt in hunne arglistigheid”;^e en wederom: „[De] Heer kent de overleggingen der wijzen, dat zij ijdel zijn.”^f Zoo roeme dan niemand in menschen; want
- 20 alles is het uwe: hetzij Paulus, hetzij Apollos, hetzij Kefas, hetzij wereld, hetzij leven, hetzij dood, hetzij tegenwoordige, hetzij toekomstige dingen, het is
- 21 alles het uwe, en gij [zijt] van Christus, en Christus [is] van God.

^a) d. i. de dag. — ^b) R. „blijft.” — ^c) d. i. als een, die door het vuur gegaan is. — ^d) d. i. heiligen. — ^e) Job V: 13. — ^f) Ps. XCIV: 11.

IV. — Alzoo beschouwe men ons als dienaars van Christus en rentmeesters van de verborgenheden Gods.

2 Voorts wordt hier ^a in de rentmeesters vereischt, dat ieder trouw bevonden

3 worde. Doch het is voor mij het geringste, dat ik door u beoordeeld worde, of door een menschelijk oordeel ^b; ja, ik beoordeel ook

4 mijzelf niet. Want ik ben mijzelf van niets bewust, doch daardoor ben ik niet gerechtvaardigd; maar hij, die mij beoordeelt, is [de] Heer. Zoo oordeelt dan niets vóór den tijd, totdat de Heer komt, die ook hetgeen in de duisternis verborgen is aan het licht brengen, en de raadslagen der harten openbaren zal; en dan zal een iegelijk [zijnen] lof hebben van God.

6 Deze dingen nu, broeders! heb ik op mijzelf en Apollos toegepast om uwentwil, opdat gij aan ons zoudt leeren niet te denken boven hetgeen geschreven staat; opdat niemand zich opblaze voor

den een tegen den ander.

7 Want wie onderscheidt u? en wat hebt gij, dat gij niet ontvangen hebt? En zoo gij het ook ontvangen hebt, waarom roemt gij, **alsof** gij het niet ontvangen hadt?

8 Reeds zijt gij verzadigd, reeds zijt gij rijk geworden, zonder ons hebt gij geheerscht; en ik wilde wel, dat gij heerschtet, opdat ook wij met u heerschen mochten!

9 Want ik acht, dat God ons, de apostelen, als de laatsten heeft gesteld, als ter dood verwezenen; want wij zijn een schouwspel geworden voor de wereld, zoowel voor engelen als voor menschen.

10 Wij [zijn] dwazen om Christus wil, maar gij [zijt] wijs in Christus; wij zwak, maar gij sterk; gij heerlijk,

11 maar wij veracht. Tot op deze ure lijden wij zoowel honger als dorst, en zijn naakt, en worden met vuisten geslagen, en hebben geen vaste woonplaats,

12 en arbeiden, werkende met onze eigene handen. Wij worden gescholden, en wij zegenen; vervolgd, en wij

^a) R. l. w. „hier.” — ^b) Lett. „dag,” d. i. oordeelsdag.

13 verdragen; gelasterd, en
 wij bidden; wij zijn als het
 uitvaagsel der wereld ge-
 worden, aller afschrapsel
 14 tot nu toe. Ik schrijf deze
 dingen niet om u te be-
 schamen, maar ik vermaan
 [u] als mijne geliefde kin-
 15 deren. Want al hadt gij
 tienduizend leermeesters
 in Christus, zoo [hebt gij]
 toch niet vele vaders; want
 in Christus Jezus heb ik u
 door het evangelie ver-
 16 wekt. Ik vermaan u dan:
 weest mijne navolgers.
 17 Daarom heb ik u Timó-
 theüs gezonden, die mijn
 geliefd en getrouw kind in
 [den] Heer is, die u zal in-
 dachtig maken mijne we-
 gen, welke in Christus zijn,
 gelijk ik alom in elke ge-
 18 meente leer. Doch sommi-
 gen zijn opgeblazen, alsof
 ik niet tot u komen zou.
 19 Maar ik zal spoedig tot u
 komen, zoo de Heer wil,
 en ik zal verstaan, niet de
 woorden der opgeblazenen,
 20 maar de kracht; want het
 koninkrijk Gods [bestaat]
 niet in woorden, maar in
 21 kracht. Wat wilt gij? Zal ik
 met de roede tot u komen,

of in liefde en in den geest
 der zachtmoedigheid?

V. — Men hoort algemeen
 van hoererij onder u, en
 zulk een hoererij, die zelfs
 onder de volken niet is, ^a
 zoodat iemand zijns vaders
 2 vrouw heeft. En gij zijt op-
 geblazen, en hebt niet veel-
 eer leed gedragen, opdat
 hij, die deze daad begaan
 heeft, uit uw midden wierd
 3 weggedaan? Want ik, ^b
 naar het lichaam afwezig,
 maar naar den geest tegen-
 woordig, heb reeds, als
 ware ik tegenwoordig, ge-
 oordeeld, hem, die dit al-
 4 dus bedreven heeft, in den
 naam van onzen Heer Jezus
 Christus ^c, als gij en mijn
 geest vergaderd zijt met de
 kracht van onzen Heer Je-
 5 zus Christus ^c, denzulken
 aan den satan over te ge-
 ven, tot verderf des vlee-
 sches, opdat de geest be-
 houden worde in den dag
 6 des Heeren Jezus. Uw roe-
 men [is] niet goed. Weet gij
 niet, dat een weinig zuur-
 deeg het geheele deeg zuur
 7 maakt? Zuivert ^d het oude
 zuurdeeg uit, opdat gij een
 nieuw deeg moogt zijn,

^a) R. „genoemd wordt.” — ^b) R. v. b. „als.” — ^c) S. l. w. „Christus.” — ^d) R. v. b. „dan.”

gelijk gij ongezuurd zijt;
want ook ons pascha,

8 Christus, is ^a geslacht. Zoo
laat ons dan feestvieren,
niet met oud zuurdeeg,
noch met zuurdeeg van
slechtheid en boosheid,
maar met ongezuurd brood
van oprechtheid en waar-
heid.

9 Ik heb u in den brief
geschreven, dat gij geen
omgang zoudt hebben met
10 hoereerders; ^b niet in 't al-
gemeen met de hoereerders
dezer wereld, of de gierig-
aards en ^c roofgierigen, of
afgodendienaars; anders
toch zoudt gij de wereld
11 moeten uitgaan. Maar nu
heb ik u geschreven, dat,
wanneer iemand, een broe-
der genaamd zijnde, een
hoereerder is, of een gie-
rigaard, of een afgoden-
dienaar, of een lasteraar,
of een dronkaard, of een
roofgierige, gij met [hem]
geen omgang zult hebben;
dat gij met zoo iemand zelfs
12 niet zult eten. Want wat
heb ik ook ^d die buiten zijn
te oordeelen. Oordeelt gij
niet hen, die binnen zijn?
13 Maar die buiten zijn, oor-

deelt God. ^e Doet den booze
uit uw midden weg.

VI. — Durft iemand uwer, als
hij een zaak heeft tegen
een ander, te recht gaan
voor de onrechtvaardigen,
en niet voor de heiligen?
2 Weet gij niet, dat de
heiligen de wereld zullen
oordeelen? En indien door
u de wereld wordt geoor-
deeld, zijt gij de gering-
ste rechtzaken onwaardig?
3 Weet gij niet, dat wij en-
gelen zullen oordeelen? en
dan niet de dingen van dit
4 leven? Zoo gij dan recht-
zaken hebt over dingen
van dit leven, stelt die
daarover, die in de ge-
meente 't minst geacht zijn.
5 Ik zeg het u tot bescha-
ming. Zoo is er dan onder
u niet één wijze, ook niet
één, die uitspraak zal kun-
nen doen tusschen zijne
6 broeders? Maar een broe-
der gaat met een broeder
te recht, en dat voor onge-
7 loovigen? Reeds in 't al-
gemeen is het een gebrek
bij ^f u, dat gij rechtzaken
met elkander hebt. Waar-
om lijdt gij niet liever on-
recht? Waarom lijdt gij

^a) R. v. b. „voor ons.” — ^b) R. v. b. „maar.” — ^c) R. „of.” —

^d) V. l. w. „ook.” — ^e) R. v. b. „En.” — ^f) R. „onder.”

- 8 niet liever nadeel? Maar gijzelfen doet onrecht en doet nadeel, en dat^a aan 9 broeders. Weet gij niet, dat onrechtvaardigen Gods koninkrijk niet zullen beerven? Dwaalt niet! Noch hoereerders, noch afgodendienaars, noch overspelers, noch wellustelingen, noch die zich met 10 mannen afgeven, noch dieven, noch gierigaards, noch dronkaards, geen lasteraars, geen roofgierigen zullen Gods koninkrijk beerven. En dit waren sommigen uwer; maar gij zijt afgewasschen, maar gij zijt geheiligd, maar gij zijt gerechtvaardigd in den naam des Heeren Jezus, en door den Geest onzes Gods.
- 12 Alle dingen zijn mij geoorloofd, maar alle dingen zijn niet nuttig; alle dingen zijn mij geoorloofd, maar ik zal mij door geen ding 13 laten overheerschen. De spijzen [zijn] voor den buik, en de buik [is] voor de spijzen, maar God zal én deze én genen te niet doen. Doch het lichaam [is] niet voor de hoererijs, maar voor den 14 Heer, en de Heer voor het lichaam. God nu heeft den Heer opgewekt, en zal ons opwekken door zijne 15 kracht. Weet gij niet, dat uwe lichamen leden van Christus zijn? Zal ik dan de leden van Christus nemen, en [ze] tot leden eener hoer maken? Dat zij verre! 16 Weet gij niet, dat wie een hoer aanhangt, één lichaam [met haar] is? „Want die twee,” zegt Hij, „zullen tot één vleesch 17 zijn.”^b Maar die den Heer aanhangt, is één geest 18 [met hem]. Vliedt de hoererijs! Alle zonde, die een mensch doet, is buiten het lichaam, maar die hoerreert, zondigt tegen zijn 19 eigen lichaam. Weet gij niet, dat uw lichaam de tempel is van den Heiligen Geest, die in u is, dien gij van God hebt, en dat gij 20 niet uws zelfs zijt? Want gij zijt voor een prijs gekocht; verheerlijkt dan God in uw lichaam!^c
- VII. — Wat nu de dingen aangaat, waarover gij mij geschreven hebt: [Het is] een mensch goed geen

^a) R. „deze dingen.” — ^b) Gen. II: 24. — ^c) R. v. b. „en in uwten geest, welke Godes zijn.”

2 vrouw aan te raken. Doch om der hoererijen wil, hebbe een ieder zijne eigene vrouw, en iedere [vrouw] hebbe haren eigenen man.

3 De man voldoe wat verschuldigd ^a is aan de vrouw, en desgelijks ook de vrouw

4 aan den man. De vrouw heeft over haar eigen lichaam geen macht, maar de man; en desgelijks heeft ook de man over zijn eigen lichaam geen macht, maar

5 de vrouw. Onttrekt u aan elkander niet, tenzij dan met onderling goedvinden voor een tijd, opdat gij u tot ^b het gebed verledigt; en komt weder te zamen, opdat de satan u niet verzoeke, dewijl gij u niet onthouden kunt.

6 Doch dit zeg ik als toelating, niet als bevel; ik wenschte echter, dat alle menschen waren evenals ik; maar een iegelijk heeft zijne eigene gave van God, de een dus, de ander zoo.

8 Aan de ongetrouwen en de weduwen nu zeg ik: [Het is] hun goed, zoo zij blijven 9 evenals ik. Maar indien zij zich niet onthouden kun-

nen, dat zij trouwen; want het is beter te trouwen dan te branden. Maar aan de getrouwen beveel ik — niet ik, maar de Heer — dat de vrouw van den man

10 niet scheidt, (en indien zij ook gescheiden is, dat zij ongetrouwd blijve, of zich met den man verzoene,) en dat de man de vrouw niet

11 verstoote. Doch aan de overigen zeg ik, niet de Heer: Indien eenig broeder een ongeloofige vrouw heeft, en deze vindt goed om bij hem te wonen, dat

12 hij haar niet verstoote. En een vrouw, die een ongeloofigen man heeft, en hij vindt goed om bij haar te wonen, dat zij [haren] man ^c

13 niet verstoote. Want de ongeloofige man is geheiligd door ^d de vrouw, en de ongeloofige vrouw is geheiligd door ^d den broeder ^e; anders toch waren uwe kinderen onrein, maar nu

14 zijn zij heilig. Doch indien de ongeloofige scheidt, dat hij scheidt. De broeder of de zuster is in zulke [geval- len] niet gebonden; maar God heeft ons geroepen in

^a) R. „betale de schuldige goedwilligheid.” — ^b) R. v. b. „vasten en.” — ^c) R. „hem.” — ^d) Of „in.” — ^e) R. „man.”

- 16 vrede [te wandelen]. Want wat weet gij, vrouw! of gij den man niet behouden zult? of wat weet gij, man! of gij de vrouw niet be-
- 17 houden zult? Maar gelijk de Heer^a aan een iegelijk heeft toebedeeld, gelijk God^b een iegelijk geroepen heeft, alzoo wandele hij. En aldus verorden ik
- 18 in al de gemeenten. Is iemand als besnedene geroepen, die trekke geen voorhuid aan; is iemand in de voorhuid geroepen, die
- 19 late zich niet besnijden. De besnijdenis is niets, en de voorhuid is niets, maar de onderhouding van Gods ge-
- 20 boden. Een iegelijk blijve in de roeping, waarin hij
- 21 geroepen is. Zijt gij als slaaf geroepen, bekommer u daarover niet; maar wanneer gij ook kunt vrij worden, gebruik dat liever.
- 22 Want de slaaf, die in [den] Heer geroepen is, is een vrijgelatene [des] Heeren; desgelijks ook is de vrije, die geroepen is, een slaaf
- 23 van Christus. Gij zijt voor een prijs gekocht, wordt geen slaven van menschen.
- 24 Een iegelijk, waarin hij geroepen is, broeders! daarin blijve hij bij God.
- 25 Aangaande de maagden nu heb ik geen bevel [des] Heeren; maar ik geef mijn gevoelen, als die barmhartigheid van [den] Heer gekregen heb om getrouw te
- 26 zijn. Ik meen dan, dat dit goed is om den tegenwoordigen nood, dat het den mensch goed is alzoo te
- 27 zijn. Zijt gij aan een vrouw verbonden, zoek geen losmaking; zijt gij los van een vrouw, zoek geen vrouw.
- 28 Doch al trouwt gij ook, gij zondigt niet; en al trouwt een maagd, zij zondigt niet. Maar dezulken zullen verdrukking hebben in het
- 29 vleesch; en ik spaar u. Dit nu zeg ik, broeders!^c de tijd is kort. Voorts dat ook zij, die vrouwen hebben,
- 30 zijn als niet hebbende; en die weenen, als niet weenende; en die blijde zijn, als niet blijde zijnde; en die koopen, als niet bezit-
- 31 tende; en die de^d wereld gebruiken, als niet misbruikende; want de gedaante dezer wereld gaat

^a) R. „God.” — ^b) R. „de Heer.” — ^c) R. v. b. „dat.” — ^d) R. „deze.”

32 voorbij. En ik wil, dat gij zonder bezorgdheid zijt. De ongetrouwde is bezorgd over de dingen des Heeren, hoe hij den Heer zal behagen; maar de getrouwde is bezorgd over de dingen der wereld, hoe hij de vrouw zal behagen. Er is onderscheid tusschen een vrouw en een maagd. De ongetrouwde is bezorgd over de dingen des Heeren, opdat zij heilig zij, naar lichaam en geest beide; maar de getrouwde is bezorgd over de dingen der wereld, hoe zij den man zal behagen.

35 En dit zeg ik tot uw eigen nut; niet opdat ik een strik over u werpe, maar om der welvoegelijkheid wil, en om u te doen blijven bij den Heer, zonder afgetrokken te worden. Maar wanneer iemand meent, dat hij onwelvoegelijk handelt met zijnen maagdom, zoo die over den jeugdigen leeftijd gaat, en het zoo moet wesen, die doe wat hij wil, hij zondigt niet; dat zij trouwen. Maar die in zijn hart vaststaat, en niet genoodzaakt wordt, maar over

zijnen eigenen wil macht heeft, en dit in zijn hart besloten heeft, zijnen maagdom te bewaren, die doet wèl. Alzoo, die trouwt, doet wel; en ^a die niet trouwt, doet beter. Een vrouw is ^b verbonden, zoo langen tijd haar man leeft; maar indien de ^c man ontslapen is, is zij vrij om te trouwen met wien zij wil, alleenlijk in [den] Heer. Doch zij is gelukkiger, indien zij zóó blijft, naar mijn gevoelen; en ik meen ook den Geest Gods te hebben.

VIII. — Wat nu de afgodenoffers aangaat, wij weten — (want wij hebben allen kennis; de kennis blaast op, 2 maar de liefde sticht. ^d Indien iemand meent iets te weten, die heeft nog niets gekend, gelijk men be- 3 hoort te kennen; maar zoo iemand God liefheeft, die is door Hem gekend.) — 4 wat dan het eten van de afgodenoffers aangaat, wij weten, dat een afgod niets is in de wereld, en dat er geen ander ^e God is dan één. 5 Want indien er ook werkelijk zijn, die goden ge-

^a) R. „maar.” — ^b) R. v. b. „door de wet.” — ^c) R. „haar.” — ^d) R. v. b. „En.” — ^e) V. l. w. „ander.”

noemd worden, hetzij in den hemel, hetzij op^a aarde, (gelijk er vele goden 6 en vele heeren zijn,) zoo [is er] toch voor ons maar één God, de Vader, uit wien alle dingen zijn, en wij voor Hem; en één Heer, Jezus Christus, door wien alle dingen zijn, en wij 7 door hem. Maar de kennis [is] niet in allen; doch sommigen, met een geweten des afgods, eten tot nu toe als van afgodenoffer; en hun geweten, daar het zwak is, wordt bevekt. 8 Spijs nu maakt ons Gode niet aangenaam;^b indien wij niet eten, wij zijn er niet minder om; indien wij eten, wij zijn er niet beter om.^c 9 Maar ziet toe, dat dit uw recht niet misschien een aanstoot worde voor de 10 zwakken. Want zoo iemand u, die kennis hebt, in een afgodstempel ziet aanzitten, zal niet zijn geweten, daar hij zwak is, gestijfd^d worden om de afgodenoffers te eten? En de zwakke, de broeder,^e om wiens wil Christus gestorven is, gaat

door uwe kennis verloren. 12 Doch door aldus tegen de broeders te zondigen, en hun zwak geweten te kwetsen, zondigt gij tegen 13 Christus. Daarom, indien spijs mijnen broeder ergert, zoo zal ik in eeuwigheid geen vleesch eten, opdat ik mijnen broeder niet ergere.

IX. — Ben ik niet vrij? Ben ik niet een apostel?^f Heb ik niet Jezus,^g onzen Heer, gezien? Zijt gij niet mijn 2 werk in [den] Heer? Indien ik anderen geen apostel ben, zoo ben ik het toch u; want het zegel mijns apostelschaps zijt gij in [den] 3 Heer. Mijne verantwoording aan hen, die mij be- 4 oordeelen, is deze: Hebben wij niet het recht om te 5 eten en te drinken? Hebben wij niet het recht om een zuster als vrouw [met ons] om te voeren, evenals de andere apostelen en de broeders des Heeren en 6 Kefas. Of hebben alleen ik en Barnabas geen recht om 7 niet te werken? Wie doet ooit krijgsdienst op eigen bezolding? Wie plant een

^a) R. v. b. „de.” — ^b) R. v. b. „want.” — ^c) R. heeft den laatsten zin het eerst. — ^d) Lett. „gesticht.” — ^e) R. „de zwakke broeder.” — ^f) R. heeft de laatste vraag het eerst. — ^g) R. v. b. „Christus.”

- wijngaard, en eet niet van zijne vrucht? Of wie weidt een kudde, en eet niet van de melk der kudde. Spreek ik dit naar den mensch, of zegt ook de wet dit niet? Want in de wet van Mozes staat geschreven: „Gij zult een dorschenden os niet muilbanden.”^a Zorgt God voor de ossen? Of zegt Hij dit alleszins om onzentwil? Want om onzentwil is geschreven, dat de ploeger op hoop moet ploegen, en de dorschcher [moet dorschchen] op hoop van er in te deelen.^b Indien wij u het geestelijke gezaaid hebben, [is het iets] groots, indien wij het stoffelijke van u maaien? Indien anderen dit recht op u bezitten, wij niet nog meer? Doch wij hebben dit recht niet gebruikt, maar verdragen alles, opdat wij aan het evangelie van Christus niet eenige verhindering geven. Weet gij niet, dat zij, die het heilige bedienen, van den tempel^c eten? dat zij, die steeds bij het altaar zijn, met het altaar deelen? Zoo heeft ook de Heer verordend voor hen, die het evangelie verkondigen, dat zij van het evangelie leven. Maar ik heb geen van deze dingen gebruikt. Doch ik heb dit niet geschreven, opdat het aan mij aldus geschiede; want [het ware] mij beter te sterven, dan dat iemand mijnen roem zou verijdelen. Want zoo ik het evangelie verkondig, het is mij geen roem, want de nood is mij opgelegd; want^d wee mij, zoo ik het evangelie niet verkondig! Want indien ik het vrijwillig doe, zoo heb ik loon; maar indien onvrijwillig, mij is een rentmeesterschap toevertrouwd. Wat is dan mijn loon? Dat ik, het evangelie verkondigende, het evangelie^e kosteloos stel, zoodat ik van mijn recht in het evangelie geen gebruik maak. Want terwijl ik vrij ben van allen, heb ik mij allen tot slaaf gemaakt, opdat ik er zooveel mogelijk zou winnen. En ik ben den Joden geworden als

^a) Deut. XXV : 4. — ^b) R. „en de dorschcher op hoop moet in zijne hoop deelen.” — ^c) Of „het heiligdom.” — ^d) R. „maar.” — ^e) R. v. b. „van Christus.”

een Jood, opdat ik de Joden mocht winnen; hun, die onder de wet zijn, als onder de wet, (hoewel ikzelf niet onder de wet ben,) ^a opdat ik hen, die onder de wet

21 zijn, winnen mocht; hun, die zonder wet zijn, als zonder wet, (hoewel ik niet zonder wet voor God ben, maar aan Christus wettelijk onderworpen,) opdat ik hen, die zonder wet zijn,

22 winnen mocht. Ik ben den zwakken ^b een zwakke geworden, opdat ik de zwakken mocht winnen; allen ben ik alles geworden, opdat ik op alle manier eenigen mocht behouden. En

23 ik doe alle dingen ^c om des evangelies wil, opdat ik mededeelgenoot met hetzelfde zij.

24 Weet gij niet, dat die in de renbaan loopen, allen wel loopen, doch één den prijs ontvangt? Loopt alzoo, dat gij [dien] ver-

25 krijgt. En een iegelijk, die kampt, onthoudt zich in alles; deze dan, opdat zij een vergankelijke kroon ontvangen, maar wij een on-

26 vergankelijke. Ik loop der-

halve alzoo, niet als in het onzekere; ik kamp alzoo, niet als de lucht slaande; 27 maar ik bedwing ^d mijn lichaam, en breng het tot slavernij, opdat ik niet, nadat ik anderen gepredikt heb, zelf verwerpelijk worde.

X. — Want ^e ik wil niet, dat gij onkundig zijt, broeders! dat onze vaders allen onder de wolk waren, en allen door de zee doorgestaan

2 zijn, en allen tot Mozes gedoopt zijn in de wolk en

3 in de zee, en allen dezelfde

4 geestelijke spijs aten, en allen denzelfden geestelijken drank dronken. (Want zij dronken uit de geestelijke steenrots, die volgde; de steenrots nu was Christus.) Maar in de meesten

5 hunner had God geen welgevallen, want zij zijn in de woestijn terneergeveld.

6 En deze dingen geschieden ons tot voorbeelden, opdat wij geen lust zouden hebben in het kwade, evenals ook zij er lust in hadden.

7 Wordt ook geen afgodendienaars, zooals sommigen hunner, gelijk geschreven

^a) R. l. w. „hoewel ikzelf niet onder de wet ben.” — ^b) R. v. b. „als.” — ^c) R. „dit.” — ^d) Lett. „ik beuk.” — ^e) R. „En.”

- staat: „Het volk zette zich neder om te eten en te drinken, en zij stonden op om te spelen.”^a Laat ons ook niet hoereeren, zooals sommigen hunner hoereerden, en er vielen op één dag drie en twintig duizend. Laat ons ook Christus^b niet verzoeken, zooals ook sommigen hunner [hem] verzochten, en door de slangen omkwamen. Murmureert ook niet, zooals^c sommigen hunner murmureerden, en door den verderver omkwamen. Al deze dingen nu zijn hun overkomen tot voorbeelden, en zijn beschreven tot waarschuwing van ons, op wie de einden der eeuwen gekomen zijn.
- 12 Daarom, wie meent te staan, zie toe dat hij niet valle.
- 13 U heeft geen verzoeking bevangen dan menschelijke; maar God [is] getrouw, die niet zal toelaten, dat gij boven vermogen verzocht wordt; maar met de verzoeking zal Hij ook de uitkomst geven, zoodat gij [ze] kunt verdragen.
- 14 Daarom, mijne geliefden! vliedt de afgoden-
- 15 dienst. Ik spreek als tot verstandigen; beoordeelt gij hetgeen ik zeg. De drinkbeker der dankzegging, dien wij zegenen, is die niet de gemeenschap des bloeds van Christus? Het brood, dat wij breken, is dat niet de gemeenschap des lichaams van Christus?
- 17 Want wij, de velen, zijn één brood, één lichaam; want wij allen zijn ééns broods deelachtig. Ziet op Israël naar het vleesch! Hebben niet zij, die de offers eten, gemeenschap met het altaar? Wat zeg ik dan? dat een afgodenoffer iets is? of dat een afgod iets is?^d [Nee], maar dat hetgeen de volken offeren, zij aan de duivelen^e offeren, en niet aan God; en ik wil niet, dat gij met de duivelen^e gemeenschap hebt. Gij kunt den drinkbeker [des] Heeren niet drinken en den drinkbeker der duivelen^e; gij kunt niet deelhebben aan de tafel [des] Heeren en aan de tafel der duivelen.^e
- 22 Zullen wij den Heer tot jaloerschheid verwekken? Zijn wij sterker dan Hij?

^a) Exod. XXXII: 6. — ^b) V. l. „den Heer.” — ^c) R. v. b. „ook.” — ^d) R. heeft de laatste vraag het eerst. — ^e) Demonen.

- 23 Alles is ^a geoorloofd, maar niet alles is nuttig; alles is ^a geoorloofd, maar
 24 niet alles sticht. Niemand zoeke het zijne, maar ^b hetgeen des anderen is.
 25 Eet al wat in het vleeschhuis verkocht wordt, zonder te onderzoeken om des
 26 gewetens wil. Want „de aarde is des Heeren en
 27 hare volheid.” ^c Wanneer nu iemand van de onge-
 loovigen u uitnodigt, en gij er wilt heengaan, eet al wat u voorgezet wordt,
 zonder te onderzoeken om
 28 des gewetens wil. Maar indien iemand tot u zegt: Dit is godenoffer ^d, eet het niet
 om diens wil, die u dat te kennen geeft, en om des
 29 gewetens wil. ^e Doch ik zeg: om het geweten, niet van uzelfen, maar des anderen;
 want waarom wordt mijne vrijheid door een ander
 30 oordeeld? ^f Indien ik met dankzegging deel heb, waarom word ik gelasterd
 over hetgeen waarvoor ik
 31 dankzeg? Hetzij dan dat gij eet, hetzij dat gij drinkt, hetzij dat gij iets anders
 doet, doet het alles ter eere
 32 Gods. Geeft geen aanstoot noch aan Joden, noch aan Grieken, noch aan de gemeente Gods, evenals ook ik in alles allen behaag, niet zoekende mijn eigen voordeel, maar dat van velen, opdat zij behouden
XI. worden. Weest mijne navolgers, gelijk ook ik van Christus.
 2 En ik prijs u ^g, dat gij mijner in alles gedenkt, en de inzettingen behoudt, gelijk ik ze u overgeleverd
 3 heb. Doch ik wil, dat gij weet, dat Christus het hoofd is van iederen man, en de man het hoofd van de vrouw, en God het hoofd
 4 van Christus. Ieder man, die bidt of profeteert, hebbende [iets] op het hoofd,
 5 onteert zijn hoofd; en iedere vrouw, die bidt of profeteert met ongedekten hoofde, onteert haar hoofd; want het is een en hetzelfde, alsof zij geschoren
 6 ware. Want indien een vrouw niet gedekt is, zij late zich ook het haar afsnijden; maar indien het

^a) R. v. b. „mij.” — ^b) R. v. b. „een iegelijk.” — ^c) Ps. XXIV: 1. —
^d) R. „afgodenoffer.” — ^e) R. v. b. „want de aarde is des Heeren en hare volheid.” — ^f) R. v. b. „En.” — ^g) R. v. b. „broeders.”

- voor een vrouw schande is, zich het haar te laten afsnijden of zich te laten scheren, zoo dekke zij zich.
- 7 Want de man moet het hoofd niet dekken, daar hij het beeld en de heerlijkheid Gods is; maar de vrouw is de heerlijkheid des mans.
- 8 Want de man is niet uit de vrouw, maar de vrouw uit den man; want ook de man is niet geschapen om de vrouw, maar de vrouw om den man. Daarom moet de vrouw een macht op het hoofd hebben om der engelen wil. Evenwel is noch de vrouw zonder den man, noch de man zonder de vrouw ^a, in den Heer. Want gelijk de vrouw uit den man is, zoo is ook de man door de vrouw; maar alle dingen [zijn] uit God. Oordeelt bij uzelf: is het betamelijk, dat een vrouw ongedekt tot God bidt?
- 14 Leert ook de natuur zelve u niet, dat, zoo een man lang haar draagt, het hem een oneer is? Maar dat, zoo een vrouw lang haar draagt, het haar een eer is; omdat haar het lange haar tot een sluier gegeven is. Doch indien iemand lust heeft tot twisten, wij hebben zulk een gewoonte niet, noch de gemeenten Gods.
- 17 Dit ^b nu voorschrijvende, prijs ik [u] niet, ^c dat ^d gij niet tot beter, maar tot erger samenkomt. Want vooreerst, indien gij als gemeente ^e samenkomt, hoor ik, dat er scheuringen onder u zijn, en ten deele geloof ik het. Want er moeten ook sekten onder u zijn, opdat de beproefden onder u openbaar worden.
- 20 Wanneer gij nu aan een plaats samenkomt, zoo is dat niet des Heeren avondmaal eten. Want bij het eten neemt ieder vooruit zijn eigen avondmaal, en de een is hongerig, en de ander is dronken. Hebt gij dan geen huizen om te eten en te drinken? Of veracht gij de gemeente Gods, en beschaamt gij hen, die niets hebben? Wat zal ik u zeggen? Zal ik u prijzen? In dezen prijs ik [u] niet.
- 23 Want ik heb van den Heer ontvangen, hetgeen ik u

^a) R. heeft deze woorden in omgekeerde orde. — ^b) d. i. hetgeen volgt. — ^c) Zie vs. 2. — ^d) Of „omdat.” — ^e) R. „in de gemeente.”

ook overgegeven heb, dat de Heer Jezus in den nacht, waarin hij overgeleverd
 24 werd, het brood nam; en nadat hij gedankt had, brak hij het, en zeide: ^a Dit is mijn lichaam, dat voor u ^b is; doet dit tot mijne ge-
 25 dachtenis. Desgelijks [nam hij] ook den drinkbeker, na het avondmaal, en zeide: Deze drinkbeker is het nieuwe verbond in mijn bloed; doet dit, zoo dik-
 26 wijls gij [dien] drinkt, tot mijne gedachtenis. ^c Want zoo dikwijls gij dit brood eet, en den ^d drinkbeker drinkt, verkondigt gij den dood des Heeren, totdat
 27 hij komt. Derhalve wie op een onwaardige wijze het ^e brood eet of den drinkbeker des Heeren drinkt, die zal schuldig zijn aan het lichaam en het bloed des
 28 Heeren. Maar de mensch beproeve zichzelf, en ete alzoo van het brood, en drinke van den drinkbeker.
 29 Want die ^f eet en drinkt,

die eet en drinkt zichzelf een oordeel, als hij niet onderscheidt het lichaam
 30 [des Heeren]. ^g Daarom zijn onder u vele zwakken en zieken, en niet weinigen
 31 zijn ontslapen. Doch ^h indien wij onszelfen oordeelden ⁱ, zouden wij niet
 32 geoordeeld worden; maar als wij geoordeeld worden, zoo worden wij door den Heer getuchtigd, opdat wij niet met de wereld zouden
 33 veroordeeld worden. Derhalve, mijne broeders! als gij samenkomt om te eten,
 34 wacht op elkander. ^j Indien iemand honger heeft, die ete te huis, opdat gij niet tot een oordeel samenkomt. De overige dingen nu zal ik ordenen, als ik kom.

XII. — Aangaande de geestelijke [openbaringen] nu, broeders! wil ik niet, dat
 2 gij onwetend zijt. Gij weet, dat, toen gij [van de] volken waart, gij tot de stomme afgoden werdt heengetrokken, ^k gelijk gij geleid

^a) R. v. b. „Neemt, eet.” — ^b) R. v. b. „gebroken.” — ^c) Zie Matth. XXVI : 26; Mark. XIV : 22; Luk. XXII : 19. — ^d) R. „dezen.” — ^e) R. „dit.” — ^f) R. v. b. „op onwaardige wijze.” — ^g) R. „des Heeren.” — ^h) R. „Want.” — ⁱ) Of „beoordeelden”; in vs. 29 is ditzelfde woord door „onderscheiden” vertaald. — ^j) R. v. b. „Doch.” — ^k) R. „Gij weet, dat gij [van de] volken waart, tot . . .”

- 3 werdt. Daarom maak ik u bekend, dat niemand, die door den Geest van God spreekt, zegt: Vervloekt zij Jezus! en niemand kan zeggen: Heer Jezus! dan door den Heiligen Geest.
- 4 En er is verscheidenheid van genadegaven, maar het is dezelfde Geest; en er is verscheidenheid van bedieningen, en het is dezelfde Heer; en er is verscheidenheid van werkingen, en het is dezelfde God, die alles in allen werkt. Doch aan een iegelijk wordt de openbaring des Geestes gegeven tot hetgeen nuttig is.
- 8 Want aan den een wordt door den Geest gegeven het woord van wijsheid; en aan een ander het woord van kennis volgens denzelfden Geest; en aan een ander geloof, door denzelfden Geest; en aan een ander gaven van genezing, door denzelfden Geest; en aan een ander werkingen van krachten; en aan een ander profetie; en aan een ander onderscheiding van geesten; en aan een ander menigerlei talen; en aan een ander uitlegging van talen. Doch al deze dingen werkt één en dezelfde Geest, aan een iegelijk in het bijzonder toebedeelende, gelijk hij wil. Want gelijk het lichaam één is, en vele leden heeft, en al de leden des^a lichaams, hoewel vele, één lichaam zijn, zoo ook Christus. Want ook wij allen zijn door éénen Geest tot één lichaam gedoopt, hetzij Joden, hetzij Grieken, hetzij slaven, hetzij vrijen; en wij allen zijn tot éénen Geest gedrenkt. Want ook het lichaam is niet één lid, maar vele [leden]. Indien de voet zeide: Omdat ik geen hand ben, zoo ben ik niet van het lichaam, is hij daarom niet van het lichaam? En indien het oor zeide: Omdat ik geen oog ben, zoo ben ik niet van het lichaam, is het daarom niet van het lichaam? Ware geheel het lichaam oog, waar zou het gehoor zijn? Ware het geheel gehoor, waar zou de reuk zijn? Maar nu heeft God de leden gesteld, elk van dezelve

^a) R. v. b. „éenen.”

aan het lichaam, gelijk
 19 Hij gewild heeft. Waren zij
 allen één lid, waar zou het
 20 lichaam zijn? Doch nu zijn
 de leden velen, maar het
 21 lichaam is één. ^a Het oog
 kan niet zeggen tot de
 hand: Ik heb u niet noodig;
 of wederom het hoofd tot
 de voeten: Ik heb u niet
 22 noodig. Ja, veeleer zijn de
 leden des lichaams, die de
 zwakkere schijnen te zijn,
 23 noodzakelijk; en die ons
 de minder geëerde des
 lichaams toeschijnen, deze
 omgeven wij met overvloediger
 eer; en onze oneerbare
 [leden] hebben over-
 24 vloediger versiering; doch
 onze eerbare hebben die
 niet noodig. Maar God heeft
 het lichaam zóó samenge-
 steld, dat Hij aan het min-
 dere overvloediger eer ge-
 25 geven heeft, opdat er geen
 scheuring in het lichaam
 zij, maar de leden voor
 elkander gelijke zorg dra-
 26 gen. En indien één lid lijdt,
 al de leden lijden mede;
 indien één lid verheerlijkt
 wordt, al de leden verblij-
 27 den zich mede. En gij zijt
 het lichaam van Christus,

en leden in het bijzonder.
 28 En God heeft sommigen in
 de gemeente gesteld: voor-
 eerst apostelen, ten tweede
 profeten, ten derde leer-
 aars, vervolgens krachten,
 vervolgens gaven van ge-
 nezing, behulpzels, regee-
 ringen, menigerlei talen.
 29 Zijn allen apostelen? Zijn
 allen profeten? Zijn allen
 leeraars? Hebben allen
 30 krachten? Hebben allen
 gaven van genezing? Spre-
 ken allen in talen? Zijn al-
 31 len uitleggers? Doch ijvert
 naar de grootste ^b gaven;
 en ik wijs u een nog uit-
 nemender weg.

XIII. — Indien ik in de talen
 der menschen en der enge-
 len spreek, maar ik heb
 geen liefde, zoo ben ik een
 klinkend metaal of lui-
 2 dende schel geworden. En
 indien ik profetie heb, en
 ik weet al de verborgen-
 heden en al de kennis; en
 indien ik al het geloof heb,
 zoodat ik bergen verzet,
 maar ik heb geen liefde,
 3 zoo ben ik niets. En indien
 ik al mijne goederen zou
 uitdeelen ^c, en indien ik
 mijn lichaam overgaf, op-

^a) R. v. b. „En.” — ^b) R. „beste.” — ^c) R. „uitdeel.”

dat ik verbrand zou worden^a, maar ik heb geen liefde, zoo baat het mij
 4 niets. De liefde is lankmoedig, zij is goedertieren; de liefde is niet afgunstig; de liefde praalt niet, is niet
 5 opgeblazen, handelt niet onwelvegeelijk, zoekt het hare niet, wordt niet verbitterd, rekent het kwade
 6 niet toe, verblijdt zich niet over de ongerechtigheid, maar verblijdt zich met de
 7 waarheid; zij verdraagt^b alle dingen, gelooft alle dingen, hoopt alle dingen, 8 duldt alle dingen. De liefde vergaat nimmermeer; maar hetzij profetieën, zij zullen te niet gedaan worden; hetzij talen, zij zullen ophouden; hetzij kennis, zij zal te
 9 niet gedaan worden. Want wij kennen ten deele, en wij profeteeren ten deele;
 10 doch wanneer het volmaakte zal gekomen zijn, zal hetgeen ten deele is te
 11 niet gedaan worden. Toen ik een kind was, sprak ik als een kind, dacht ik als een kind, oordeelde ik als

een kind;^d toen ik een man geworden ben, heb ik te niet gedaan hetgeen des
 12 kinds was. Want wij zien nu door een donker glas^e nevelachtig, maar dan van aangezicht tot aangezicht; nu ken ik ten deele, maar dan zal ik kennen, gelijk
 13 ook ik gekend ben. En nu blijft geloof, hoop, liefde, deze drie; doch de meeste van deze is de liefde.

XIV. — Tracht naar de liefde, en ijvert om de geestelijke [gaven], maar vooral dat gij moogt profeteeren. Want die in een taal spreekt, spreekt niet voor menschen, maar voor God; want niemand verstaat het, maar in den geest spreekt
 3 hij verborgenheden. Maar die profeteert, spreekt voor menschen tot stichting en vermaning en vertroosting.
 4 Die in een taal spreekt, sticht zichzelf; maar die profeteert, sticht de gemeente. En ik wenschte [wel], dat gij allen in talen spraakt, maar nog meer, dat gij profeteeret.

^a) S. l. „opdat ik mij zou verheffen.” — ^b) And. „bedekt;” zie evenwel IX : 12. — ^c) R. v. b. „dan.” — ^d) R. v. b. „maar.” — ^e) Het gr. woord, dat ook een spiegel beteekent, wordt gebruikt voor een venster, hetwelk toen ter tijd van half doorschijnend glas voorzien was.

- En ^a die profeteert, is meer dan die in talen spreekt, tenzij dan, dat hij het uitlegge, opdat de gemeente 6 stichting ontvange. En nu, broeders! indien ik tot u kom, en in talen spreek, welk nut zal ik u doen, zoo ik niet tot u spreek of in openbaring, of in kennis, of in profetie, of in leer? 7 Zelfs de onbezielde dingen, die geluid geven, hetzij fluit, hetzij harp, zoo zij aan de tonen geen onderscheid geven, hoe zal men hetgeen op de fluit of op de harp gespeeld wordt, verstaan? 8 Want ook, indien de bazuin een onduidelijk geluid geeft, wie zal zich tot den krijg toerusten? 9 Alzoo ook gij, indien gij door de taal geen duidelijke rede geeft, hoe zal men weten, wat gesproken wordt? want gij zult in de lucht 10 spreken. Er zijn, wie weet, hoevele soorten van stemmen in de wereld, en geen 11 daarvan is zonder toon. Indien ik nu de kracht der stem niet ken, zoo zal ik voor hem, die spreekt, een barbaar zijn; en hij, die spreekt, zal voor mij een 12 barbaar zijn. Alzoo ook gij, dewijl gij ijveraars zijt naar geesten, ^b zoekt, dat gij moogt overvloedig zijn tot stichting der gemeente. 13 Daarom die in een taal spreekt, bidde, opdat hij 14 het uitlegge. Want indien ik in een taal bid, zoo bidt mijn geest, maar mijn verstand is zonder vrucht. 15 Wat is het dan? Ik zal met den geest bidden, maar ik zal ook met het verstand bidden; ik zal met den geest zingen, maar ik zal ook met het verstand zingen. 16 Anders, zoo gij dankt met den geest, hoe zal hij, die de plaats eens onwetenden inneemt, amen zegen op uwe dankzegging, daar hij niet weet, wat gij 17 zegt? Want gij dankzegt wel goed, maar de ander 18 wordt niet gesticht. Ik

^a) R. „Want.” — ^b) Als heidenen liepen de Korinthiërs gevaar om de werking der demonen met die des H. Geestes te verwarren. In plaats van de eenheid des H. Geestes te bewaren, trachtten zij naar de werking van een demon of geest om te schitteren. Vandaar dat de Apostel genoodzaakt was het onderscheid tusschen de demonen en den H. Geest te doen uitkomen. Zie hoofdst. XII: 3.

dank ^a God, dat ik meer dan gij allen, in een taal ^b 19 spreek; maar in de gemeente wil ik [liever] vijf woorden spreken met mijn verstand, opdat ik ook anderen onderwijze, dan tienduizend woorden in 20 een taal. Broeders! weest geen kinderen naar het verstand, maar weest kinderen in de boosheid, en wordt naar het verstand 21 volwassenen. In de wet staat geschreven: „Ik zal in andere talen en door andere lippen tot dit volk spreken, en ook alzoo zullen zij mij niet hooren, zegt 22 [de] Heer.” ^c Zoo zijn dan de talen tot een teeken, niet voor de geloovigen, maar voor de ongeloovigen; en de profetie niet voor de ongeloovigen, maar 23 voor de geloovigen. Indien dan de geheele gemeente aan een plaats samenkomt, en allen in talen spreken, en er komen onwetenden of ongeloovigen binnen, zullen zij niet zeggen, dat 24 gij raast? Maar indien allen profeteeren, en er komt een ongeloovige of een onwe-

tende binnen, hij wordt door allen overtuigd, door 25 allen beoordeeld; ^d het verborgene zijns harten wordt openbaar; en alzoo, vallende op [zijn] aangezicht, zal hij God aanbidden, en verkondigen, dat God waarlijk onder u is.

26 Wat is het dan, broeders? Wanneer gij samenkomt, een iegelijk van u heeft een psalm, heeft een leer, heeft een taal, heeft een openbaring, heeft een uitlegging; laat alle dingen geschieden tot stichting. En zoo iemand in een taal spreekt, [het geschiede] door twee of ten meeste drie, en bij beurte, en één 28 legge het uit. Doch indien er geen uitlegger is, dat hij zwijge in de gemeente, en dat hij tot zichzelf 29 spreke en tot God. En dat twee of drie profeten spreken, en dat de anderen 30 oordeelen. En indien aan een ander, die daar zit, iets geopenbaard wordt, dat de eerste zwijge. Want gij kunt allen, één voor één, profeteeren, opdat allen leeren, en allen getroost

^a) R. v. b. „mijnen.” — ^b) R. „talen.” — ^c) Jes. XXVIII: 11, 12. — ^d) R. v. b. „en alzoo.”

32 worden. En de geesten der profeten zijn den profeten
33 onderdanig. Want God is niet [een God] van verwar-
ring, maar van vrede, ge-
lijk in alle gemeenten der heiligen.

34 Dat uwe vrouwen zwij-
gen in de gemeenten; want
het is haar niet vergund te
spreken, maar onderwor-
pen te zijn, gelijk ook de
35 wet zegt. En indien zij iets
willen leeren, laat haar te
huis haren eigenen mannen
vragen; want het is schan-
delijk voor een vrouw^a te
spreken in de gemeente.
36 Is het woord Gods van u
uitgegaan? of is het tot u
37 alleen gekomen? Indien
iemand meent een profeet
te zijn of geestelijk, hij
erkenne, dat hetgeen ik u
schrijf, des Heeren gebod
38 is.^b Maar is iemand onwe-
39 tend, hij zij onwetend. Zoo
dan, broeders! ijvert om te
profeteeren, en verhindert
het spreken in talen niet.
40 Maar^c laat alle dingen
welvoegelijk en met orde
geschieden.

XV. — Voorts, broeders! ik
maak u bekend het evan-

gelie, dat ik u verkondigd
heb, hetwelk gij ook aan-
genomen hebt, waarin gij
2 ook staat, waardoor gij ook
behouden zijt, (indien gij
vasthoudt aan het woord,
dat ik u verkondigd heb)
tenzij dat gij tevergeefs
3 geloofd hebt. Want ik heb
u in de eerste plaats over-
gegeven, hetgeen ik ook
ontvangen heb, dat Chris-
tus voor onze zonden ges-
torven is, naar de Schrif-
4 ten; en dat hij is begraven,
en dat hij ten derden
dage is opgewekt, naar de
5 Schriften; en dat hij aan
Kefas is verschenen, daar-
6 na aan de twaalfen. Daarna
is hij verschenen aan meer
dan vijf honderd broederen
op eenmaal, van welke de
meesten tot nu toe overig,
maar sommigen ook ont-
7 slapen zijn. Daarna is hij
verschenen aan Jakobus,
daarna aan al de apostelen.
8 En het laatst van allen is
hij ook aan mij, als aan
een ontijdig geborene, ver-
9 schenen. Want ik ben de
minste der apostelen, die
niet waardig ben een apos-
tel genoemd te worden,

^a) R. „de vrouwen.” — ^b) R. „geboden zijn.” — ^c) R. l. w. „Maar.”

- omdat ik de gemeente Gods
 10 vervolgd heb. Doch door
 Gods genade ben ik, wat
 ik ben; en zijne genade je-
 gens mij is niet ijdel ge-
 weest, maar ik heb over-
 vloediger gearbeid dan zij
 allen; doch niet ik, maar
 de genade Gods, die met
 11 mij [was]. Hetzij dan ik,
 hetzij genen, alzoo predi-
 ken wij, en alzoo hebt gij
 12 geloofd. Indien nu Christus
 gepredikt wordt, dat hij uit
 de dooden is opgewekt,
 hoe zeggen sommigen on-
 der u, dat er geen opstan-
 13 ding der dooden is? En
 indien er geen opstanding
 der dooden is, zoo is ook
 14 Christus niet opgewekt; en
 indien Christus niet is op-
 gewekt, zoo is dan ook ^a
 onze prediking ijdel, en
 15 ijdel is ook uw geloof; en
 zoo worden wij ook valsche
 getuigen Gods bevonden;
 want wij hebben aangaan-
 de God betuigd, dat Hij
 Christus heeft opgewekt,
 dien Hij niet heeft opge-
 wekt, zoo namelijk de doo-
 den niet opgewekt worden.
 16 Want indien de dooden
 niet opgewekt worden, zoo
 is ook Christus niet opge-
 wekt. En indien Christus
 niet opgewekt is, zoo is
 uw geloof tevergeefs, zoo
 zijt gij nog in uwe zonden;
 18 zoo zijn dan ook verloren,
 die in Christus ontslapen
 19 zijn. Indien wij alleen in
 dit leven op Christus onze
 hoop stellen, zoo zijn wij
 de ellendigste van alle
 menschen.
 20 (Maar nu, Christus is
 opgewekt uit de dooden, ^b
 de eersteling van hen, die
 21 ontslapen zijn. Want naar-
 dien de dood door een
 mensch is, zoo is ook de
 opstanding der dooden door
 22 een mensch. Want gelijk in
 Adam allen sterven, zoo
 zullen ook in Christus allen
 levend gemaakt worden.
 23 Maar een iegelijk in zijne
 eigene orde: de eersteling
 Christus, daarna die van
 Christus zijn, bij zijne
 24 komst. Daarna is het einde,
 wanneer hij het koninkrijk
 aan God den Vader ^c over-
 geeft, wanneer hij zal te
 niet gedaan hebben alle
 heerschappij en alle macht
 25 en kracht. Want hij moet
 heerschen, totdat hij al de

^a) R. l. w. „ook.” — ^b) R. v. b. „en is geworden.” — ^c) Lett.
 „den God en Vader.”

- vijanden onder zijne voeten
 26 gelegd heeft. De laatste
 vijand, die te niet gedaan
 27 wordt, is de dood. „Want
 hij heeft alle dingen zij-
 nen voeten onderworpen.”^a
 Wanneer hij nu zegt, dat
 alle dingen onderworpen
 zijn, zoo is het duidelijk,
 dat Hij uitgezonderd wordt,
 die hem alle dingen onder-
 28 worpen heeft. Doch wan-
 neer hem alle dingen on-
 derworpen zijn, dan zal ook
 de Zoon zelf onderworpen
 worden aan dien, die hem
 alle dingen onderworpen
 heeft, opdat God zij alles
 in allen.)
 29 Anders, wat zullen zij
 doen, die voor^b de dooden
 gedoopt worden, indien de
 dooden in het geheel niet
 opgewekt worden? waarom
 worden zij ook voor^b hen^c
 30 gedoopt? Waarom zijn wij
 31 ook alle uur in gevaar? Ik
 sterf dagelijks, bij uwen
 roem, dien ik heb in Chris-
 32 tus Jezus, onzen Heer! In-
 dien ik, naar den mensch
- [gesproken], tegen de wilde
 dieren gevochten heb te
 Efeze, wat baat het mij, zoo
 de dooden niet opgewekt
 worden? „Laat ons eten en
 drinken,”^d want morgen
 33 sterven wij.”^e Laat u niet
 misleiden. Verkeerde om-
 gang bederft goede zeden.
 34 Waakt op rechtvaardig-
 lijk^f, en zondigt niet. Want
 sommigen hebben geen
 kennisse Gods; ^g ik zeg het
 u tot beschaming.
 35 Maar iemand zal zeggen:
 Hoe worden de dooden op-
 gewekt, en met hoedanig
 een lichaam komen zij?
 36 Gij dwaas! wat gij zaait,
 wordt niet levend, zoo het
 37 niet sterft; en wat gij zaait,
 gij zaait niet het lichaam,
 dat worden zal, maar een
 blooten korrel, hetzij van
 tarwe, of van eenig der
 38 andere [granen]. Maar God
 geeft er een lichaam aan,
 gelijk Hij gewild heeft, en
 aan elk zaad zijn eigen
 39 lichaam. Alle vleesch is
 niet hetzelfde vleesch,

^a) Ps. VIII: 6. — ^b) *ὑπέρ* beteekent ook „in plaats van,” zoo-
 dat men ook vertalen kan: „in plaats van de dooden.” — ^c) R.
 „voor de dooden.” — ^d) Of „Wat baat het mij? Zoo de dooden niet
 opgewekt worden, laat ons eten en drinken . . .” — ^e) Jes. XXII: 13. —
^f) Of „wordt nuchter, gelijk het behoort.” — ^g) d. i. zij kennen het
 ware karakter van God niet.

- maar anders is [dat] ^a van
 menschen, anders het
 vleesch ^b van beesten, an-
 ders [dat] van vogelen, an-
 ders [dat] van visschen. ^c
- 40 En er zijn hemelsche licha-
 men, en er zijn aardsche
 lichamen; maar een andere
 is de heerlijkheid der he-
 melsche, een andere die
 41 der aardsche. Anders is de
 heerlijkheid der zon, en
 anders de heerlijkheid der
 maan, en anders de heer-
 lijkheid der sterren; want
 de eene ster verschilt van
 de andere in heerlijkheid.
- 42 Aldus is ook de opstanding
 der dooden. Er wordt ge-
 zaaid in verderfelijkheid,
 er wordt opgewekt in on-
 43 verderfelijkheid; er wordt
 gezaaid in oneer, er wordt
 opgewekt in heerlijkheid;
 er wordt gezaaid in zwak-
 heid, er wordt opgewekt
 44 in kracht; er wordt gezaaid
 een natuurlijk ^d lichaam,
 er wordt opgewekt een
 geestelijk lichaam. Indien
 er een natuurlijk ^d lichaam
 is, zoo is er ^e ook een gees-
 45 telijk lichaam. Zoo staat
- ook geschreven: „De eerste
 mensch Adam werd een le-
 vende ziel;” ^f de laatste
 Adam een levendmakende
 46 geest. Doch niet het geeste-
 lijke is eerst, maar het na-
 tuurlijke ^d; daarna het gees-
 47 telijke. De eerste mensch
 is uit de aarde, stoffelijk;
 de tweede mensch is ^g uit
 48 den hemel. Zooals de stof-
 felijke is, zoo zijn ook de
 stoffelijken; en zooals de
 hemelsche is, zoo zijn ook
 49 de hemelschen. En gelijk
 wij het beeld des stoffelij-
 ken gedragen hebben, zoo
 zullen wij ook het beeld des
 50 hemelschen dragen. Doch
 dit zeg ik, broeders! dat
 vleesch en bloed het ko-
 ninkrijk Gods niet beërven
 kunnen, en de verderfe-
 lijkheid beërft de onver-
 derfelijkheid niet.
- 51 Ziet, ik zeg u een verbor-
 genheid: wij zullen niet
 allen ontslapen, maar wij
 zullen allen veranderd wor-
 52 den, in een punt des tijds,
 in een oogenblik, bij de
 laatste bazuin; want de ba-
 zuin zal klinken, en de

^a) R. „het vleesch.” — ^b) V. l. w. „het vleesch.” — ^c) R. „visschen”
 vóór „vogelen.” — ^d) Iett. „zielig,” een lichaam, dat door de ziel
 een dierlijk leven heeft. — ^e) R. „er is . . . .” — ^f) Gen. II: 7. —
^g) R. v. b. „de Heer.”

dooden zullen onverderfel-
 53 jk worden opgewekt, en
 wij zullen veranderd wor-
 den. Want dit verderfel-
 54 jke moet onverderfeljk-
 heid aandoen, en dit sterfe-
 lijke onsterfeljkheid aan-
 54 doen. En wanneer dit ver-
 derfeljke onverderfeljk-
 heid zal aangedaan hebben,
 en dit sterfeljke onsterfe-
 lijkheden zal aangedaan heb-
 55 ben, dan zal het woord ge-
 schieden, dat geschreven
 staat: „De dood is verslon-
 den tot overwinning.”^a
 55 „Waar is, o dood! uw prik-
 56 kel? waar, o hades^b! uwe
 overwinning?”^c De prik-
 56 kel nu des doods is de
 zonde, en de kracht der
 57 zonde is de wet. Maar Gode
 zij dank, die ons de over-
 winning geeft door onzen
 58 Heer Jezus Christus. Zoo
 dan, mijne geliefde broe-
 ders! weest standvastig,
 onbewegelijk, altijd over-
 vloedig in het werk des
 Heeren, daar gij weet, dat
 uw arbeid niet ijdel is in
 den Heer.

XVI. — Wat nu de inzame-
 ling voor de heiligen aan-
 gaat, gelijk ik verordend

heb aan de gemeenten van
 Galatië, doet ook gij alzoo.
 2 Op elken eersten [dag] der
 week legge een iegelijk
 uwer [iets] bij zichzelf
 weg, verzamelende naar-
 dat hij welvaart heeft; op-
 dat de inzamelingen niet
 dan geschieden, wanneer
 3 ik gekomen zal zijn. En
 wanneer ik gekomen zal
 zijn, zal ik hen, die gij be-
 proefd acht, met brieven
 zenden, om uwe gave naar
 Jeruzalem over te brengen;
 4 en indien het voegzaam is,
 dat ik ook reis, zoo zullen
 5 zij met mij reizen. En ik
 zal tot u komen, wanneer
 ik Macedonië ben doorge-
 gaan, want Macedonië ga
 6 ik door, maar wellicht zal
 ik bij u vertoeven, of zelfs
 overwinteren, opdat gij mij
 geleidt, waar ik ook heen-
 7 reize; want ik wil u nu niet
 zien in het voorbijgaan,
 want^d ik hoop eenigen tijd
 bij u te blijven, zoo de Heer
 8 het vergunt. Maar ik zal te
 Efeze blijven tot Pinkste-
 9 ren; want een groote en
 krachtige deur is mij ge-
 opend, en er zijn vele
 tegenstanders.

^a) Jes. XXV: 8. — ^b) Plaats, waar de zielen der menschen na den dood heengaan. — ^c) Hos. XIII: 14. — ^d) R. „maar.”

- 10 Zoo nu Timótheüs komt, ziet, dat hij buiten vreeze bij u zij, want hij werkt het werk des Heeren, evenals
- 11 ik. Dat dan niemand hem verachte; maar geleidt hem in vrede, opdat hij tot mij kome, want ik verwacht
- 12 hem met de broeders. En wat den broeder Apollos aangaat, ik heb hem zeer gebeden, dat hij met de broeders tot u mocht gaan; doch het was volstrekt [zijn] wil niet nu te gaan, maar hij zal komen, wanneer hij gelegenheid zal
- 13 hebben. Waakt, staat vast in het geloof, houdt u man-
- 14 nelijk, weest sterk! Dat alle dingen bij u in liefde geschieden!
- 15 En ik bid u, broeders! (gij kent het huis van Stéfanus, dat het is de eersteling van Achaje, en dat zij zich den heiligen ten dienste hebben gesteld,)
- 16 weest ook gij aan dezulken onderdanig, en aan een ieder, die medewerkt en
- 17 arbeidt. En ik verblijd mij over de komst van Stéfanus en Fortunátus en Acháicus, want dezen hebben vervuld, wat van uwen kant
- 18 ontbrak. Want zij hebben mijnen geest verkwikt en den uwen. Erkent dan dezulken!
- 19 U groeten de gemeenten van Azië. U groeten zeer in den Heer Aquila en Priscilla ^a, met de gemeente te
- 20 hunnen huize. U groeten al de broeders. Groet elkan-
- 21 der met een heiligen kus. De groete van [mij] Paulus, met mijne eigene hand.
- 22 Indien iemand den Heer Jezus Christus niet liefheeft, die zij vervloekt,
- 23 Maran-atha! ^b De genade des Heeren Jezus Christus
- 24 zij met u! Mijne liefde is met u allen in Christus Jezus. Amen.

^a) V. l. „Prisca.” — ^b) „Maran-atha” wil zeggen: de Heer komt! en gelijk uit het verband blijkt, de Heer komt ten gericht, om dan het „anathema,” het „vervloekt,” uit te spreken over allen, die hem niet liefgehad hebben.

DE TWEEDE BRIEF

AAN DE

KORINTHIËRS.

I. — Paulus, apostel van Jezus Christus, door den wil van God, en Timótheüs, de broeder, aan de gemeente Gods, die te Korinthe is, met al de heiligen, die in geheel Achaje
2 zijn: Genade zij u en vrede van God, onzen Vader, en den Heer Jezus Christus!
3 Gezegend zij de God en Vader van onzen Heer Jezus Christus, de Vader der barmhartigheden en de
4 God aller vertroosting; die ons vertroost in al onze verdrukking, opdat wij vertroosten kunnen hen, die in allerlei verdrukking zijn, door de vertroosting, waarmee wijzelven door God
5 vertroost worden. Want gelijk het lijden van Christus aan ons overvloedig is,

zoo is ook door Christus onze vertroosting overvloedig. Doch hetzij wij verdrukt worden, [het is] tot uwe vertroosting en heil, gewerkt in het volharden onder hetzelfde lijden, dat ook wij lijden; (en onze hoop aangaande u is vast) ^a hetzij wij vertroost worden, [het is] tot uwe
7 vertroosting en heil; daar wij weten, dat, gelijk gij deelgenooten zijt van het lijden, zoo ook van de vertroosting.

8 Want wij willen niet, broeders! dat gij onkundig zijt, wat onze verdrukking aangaat, die ons in Azië overkomen is, dat wij uitermate bezwaard zijn geworden boven machte, zoodat wij zelfs aan het leven wan-

^a) R. heeft de woorden in parentheses achter „heil” aan het eind van dit vers.

- 9 hoopten. Maar wijzelven hadden in onszelven het vonnis des doods, opdat wij geen vertrouwen zouden hebben op onszelven, maar op God, die de dooden opwekt; die ons uit zoo grooten dood verlost heeft en verlost; op wien wij hopen, dat Hij [ons] ook verder verlossen zal; daar ook gij voor ons medearbeidt door het gebed, opdat voor de gave, die ons door vele personen [geschonken] is, door velen dankzegging voor ons gedaan worde.
- 12 Want dit is onze roem: de getuigenis van ons geweten, dat wij in eenvoudigheid ^a en oprechtheid Gods ^b, niet in vleeschelijke wijsheid, maar in de genade Gods, verkeerd hebben in de wereld, en vooral bij u. Want wij schrijven u geen andere dingen, dan die gij kent ^c of ook erkent; en ik hoop, dat gij ze ^d ten einde toe erkennen zult, gelijk gij ook ten deele ons erkend hebt, dat wij uw roem zijn, evenals gij ook de onze zijt in den dag des Heeren Jezus. En in dit
- 16 vertrouwen wilde ik eerst tot u komen, opdat gij een tweede genade zoudt hebben, en door uwe [stad] naar Macedonië reizen, en wederom van Macedonië tot u komen, en door u geleid worden naar Judéa.
- 17 Heb ik dan door dit voor te nemen lichtvaardigheid gebruikt? Of wat ik voorneem, neem ik dat naar het vleesch voor, opdat bij mij zou zijn: ja, ja, en neen, neen? Doch God is getrouw, dat ons woord tot u niet is ^e ja en neen. Want de Zoon van God, Jezus Christus, die onder u door ons is gepredikt, door mij en Silvánus en Timótheüs, was niet ja en neen, maar is ja in hem. Want zoo vele beloften Gods er zijn, in hem is het ja, en in hem het amen, Gode tot heerlijkheid door ons. Maar die ons met u bevestigt in Christus, en die ons gezalfd heeft, is God, die ons ook verzegeld, en het onderpand des Geestes in onze harten gegeven heeft.
- 23 Doch ik roep God aan tot getuige over mijne ziel,

^a) V. l. „heiligheid.” — ^b) d. i. voor God. — ^c) Of „leest.” — ^d) R. v. b. „ook.” — ^e) R. „is geweest.”

dat ik, om u te sparen, nog niet te Korinthe ben gekomen! Niet dat wij heerschen over uw geloof, maar wij zijn medewerkers uwer blijdschap; want gij staat door het geloof.

II. — Maar ik heb dit bij mijzelfen voorgenomen, niet weder met droefheid tot u te komen. Want indien ik u bedroef, wie is het dan, die mij vroolijk maakt, dan hij, die door mij bedroefd werd? En juist dit heb ik u geschreven, opdat ik niet, als ik kom, droefheid zou hebben van hen, over wie ik mij moest verblijden; vertroouwende van u allen, dat mijne blijdschap die van u allen is. Want uit vele verdrukking en benauwdheid des harten heb ik u geschreven met vele tranen, niet opdat gij bedroefd zoudt worden, maar opdat gij de liefde zoudt kennen, die ik overvloedig tot u heb.

5 Doch indien iemand reden tot droefheid gegeven heeft, die heeft niet mij bedroefd, maar ten deele (opdat ik [u] niet bezware) u allen. Voor den zoodanige

is deze straf genoeg, die door de velen [geschied is],

7 zoodat gij integendeel veel-
eer vergeven en vertroosten moet, opdat de zoodanige door al te overvloedige droefheid niet verslonden worde. Daarom bid ik u, dat gij hem van [uwe] liefde verzekert. Want daartoe heb ik ook geschreven, opdat ik uwe beproefdheid mocht weten, of gij in alles gehoorzaam zijt. Wien gij nu iets vergeeft, ik ook; want ook ik, wat ik vergeven heb, indien ik iets vergeven heb,^a het is om uwentwil in den persoon van Christus, opdat de satan op ons geen voordeel behale; want zijne gedachten zijn ons niet onbekend.

12 Toen ik nu te Troas kwam voor het evangelie van Christus, en mij een deur geopend was in [den] Heer, had ik geen rust in mijnen geest, daar ik Titus, mijnen broeder, niet vond; maar ik nam afscheid van hen, en vertrok naar Macedonië. En Gode [zij] dank, die ons altijd in triomf omvoert in Christus, en den

^a) R. „Want indien ik iets vergeven heb, aan wien ik het vergeven heb.”

reuk zijner kennis door ons openbaar maakt aan alle
 15 plaatsen. Want wij zijn Gode een goede reuk van Christus in hen, die behouden worden, en in hen, die
 16 verloren gaan; voor dezen een reuk uit den dood ^a ten doode; maar voor genen een reuk uit het leven ^b ten leven. En wie [is] tot deze
 17 dingen bekwaam? Want wij vervalschen het woord Gods niet, gelijk velen; maar als uit oprechtheid, maar als uit God, spreken wij in de tegenwoordigheid Gods, in Christus.

III. — Beginnen wij wederom onszelfen aan te bevelen? Of hebben wij, gelijk sommigen, aanbevelingsbrieven aan u of aanbevelings-
 2 brieven van u noodig? Gij zijt onze brief, geschreven in onze harten, gekend en gelezen door alle men-
 3 schen; als die openbaar zijt, dat gij een brief van Christus zijt, door onze dienst bereid, geschreven niet met inkt, maar met den Geest des levenden Gods, niet op steenen tafelen, maar op vleeschen tafelen des har-

4 ten. Zulk een vertrouwen nu hebben wij door Christus tot God. Niet dat wij van onszelfen bekwaam zijn iets te denken als uit onszelfen; maar onze be-
 5 kwaamheid [is] uit God, die ons ook bekwaam gemaakt heeft als dienstknechten des nieuwen verbonds, niet der letter, maar des geestes; want de letter doodt, maar de Geest maakt le-
 7 vend. (Indien nu de bediening des doods, in letters, op steenen gegraveerd, met heerlijkheid begon, zoodat de zonen Israëls hunne oogen niet vestigen konden op het aangezicht van Mozes, ^b wegens de heerlijkheid van zijn aangezicht, die te niet gedaan
 8 werd; hoe zal niet veelmeer de bediening des Geestes in heerlijkheid bestaan?
 9 Want indien de bediening der verdoemenis heerlijkheid was, veelmeer is de bediening der gerechtigheid overvloedig in heerlijkheid. Want ook het verheerlijkte is ^c wegens de overtreffende heerlijkheid in dit opzicht niet verheer-

^a) R. „des doods.” — ^b) R. „des levens.” — ^c) Zie Exod. XXXIV: 29—35. — ^d) R. v. b. „zelfs.”

11 lijkt. Want indien hetgeen te niet gedaan wordt, met heerlijkheid [begon], hoe veelmeer [zal] hetgeen blijft, in heerlijkheid [bestaan]. Daar wij nu zoodanige hoop hebben, zoo gebruiken wij groote vrijmoedigheid; en [doen] niet gelijk Mozes, die een deksel op zijn aangezicht legde, opdat de zonen Israëls hunne oogen niet zouden vestigen op het einde van hetgeen te

14 niet gedaan wordt. Maar hunne zinnen zijn verhard geworden; want tot den huidigen dag blijft hetzelfde deksel bij het lezen des ouden verbonds, zonder ontdekt te worden, hetwelk in Christus te niet

15 gedaan wordt. Maar tot den huidigen dag, wanneer Mozes gelezen wordt, ligt er een deksel op hun

16 hart; doch wanneer het tot [den] Heer zal terugkeeren, wordt het deksel weggenomen.) De Heer nu is de Geest; en waar de Geest [des] Heeren [is, daar is]

18 vrijheid. En wij allen, met ongedekten aangezichte de heerlijkheid [des] Heeren

aanschouwende, worden naar hetzelfde beeld veranderd, van heerlijkheid tot heerlijkheid, als door [den] Heer, den Geest. ^a

IV.—Daarom, dewijl wij deze bediening hebben, naar de barmhartigheid aan ons bewezen, zoo vertragen

2 wij niet; maar wij hebben de verborgene dingen der schande verworpen, niet wandelende in arglistigheid, noch het woord Gods vervalschende; maar door openbaring der waarheid onszelven aanbevelende aan alle gewetens der menschen in de tegen-

3 woordigheid Gods. Indien dan ook ons evangelie bedekt is, zoo is het bedekt in hen, die verloren gaan;

4 in wie de god dezer eeuw de zinnen der ongeloovigen verblind heeft, opdat de lichtglans van het evangelie der heerlijkheid van Christus, die het beeld Gods is, [hen] niet bestrale.

5 Want wij prediken niet onszelven, maar Christus Jezus, als Heer, en onszelven als uwe slaven om

6 Jezus' wil. Want God, die

^a) Of „door [den] Heer, die de Geest is;” of „door [den] Heer in den Geest.”

gezegd heeft, dat het licht uit de duisternis zou schijnen, [Hij is het], die geschene heeft in onze harten tot den lichtglans van de kennis der heerlijkheid Gods in het aangezicht van 7 Jezus Christus. Doch wij hebben dezen schat in aarden vaten, opdat de uitnemendheid der kracht zij van God, en niet uit ons, 8 zijnde in alles verdrukt, maar niet benauwd; geen uitweg ziende, maar toch 9 niet zonder uitweg; vervolgd, maar niet verlaten; ter nedergeworpen, maar 10 niet omkomende; altijd de dooding van ^a Jezus in het lichaam omdragende, opdat ook het leven van Jezus in ons lichaam openbaar 11 worde. Want wij, die leven, worden altijd ten doode overgegeven om Jezus' wil, opdat ook het leven van Jezus openbaar worde in 12 ons sterfelijk vleesch. Zoo werkt dan de dood ^b in ons, 13 maar het leven in u. Daar wij nu denzelfden geest des geloofs hebben, naar hetgeen geschreven staat: „Ik heb geloofd, daarom heb

ik gesproken,”^c zoo gelooven ook wij, daarom ook 14 spreken wij; wetende, dat Hij, die den Heer Jezus heeft opgewekt, ook ons door Jezus opwekken en met u vóór zich stellen 15 zal. Want alle dingen [zijn] om uwentwil, opdat de genade, overvloedig geworden door velen, de dankzegging overvloedig doe zijn ter heerlijkheid Gods. 16 Daarom vertragen wij niet; maar al wordt ook onze uitwendige mensch verdorven, nochtans wordt de inwendige van dag tot 17 dag vernieuwd. Want onze kortstondige, lichte verdrukking werkt ons een alles overtreffend, eeuwig gewicht van heerlijkheid; 18 dewijl wij niet aanmerken de dingen, die men ziet, maar de dingen, die men niet ziet; want de dingen, die men ziet, [zijn] tijdelijk, maar de dingen, die men niet ziet, [zijn] eeuwig.

V. — Want wij weten, dat, zoo ons aardsche huis dezes tabernakels afgebroken wordt, wij een gebouw van God hebben, een huis

^a) R. v. b. „den Heer.” — ^b) R. v. b. „wel.” — ^c) Ps. CXVI: 10.

- niet met handen gemaakt, een eeuwig, in de hemelen.
- 2 Want ook in dezen zuchten wij, vurig verlangende met onze woonstede, die uit den hemel is, overkleed te worden; zoo wij
- 3 namelijk, bekleed zijnde, niet naakt gevonden worden. Want ook wij, die
- 4 in dezen tabernakel zijn, zuchten, bezwaard zijnde; naardien wij niet willen ontkleed, maar overkleed worden, opdat het sterfelijke door het leven verslonden worde. Die ons nu
- 5 hiertoe bereid heeft, is God, die ons ook het onderpand des Geestes gegeven heeft. Daarom hebben wij altijd goeden moed, en weten, dat wij, inwonende in het lichaam, uitwonen van den Heer; (want wij wandelen door geloof, niet door aanschouwen)
- 6 maar wij hebben goeden moed, en willen liever uit het lichaam uitwonen, en bij den Heer inwonen.
- 7 Daarom bejiveren wij ons ook om, hetzij inwonende, hetzij uitwonende, hem
- 8 welbehagelijk te zijn. Want wij allen moeten geopenbaard worden voor den rechterstoel van Christus, opdat een iegelijk ontvange wat in het lichaam [geschied is], naar hetgeen hij gedaan heeft, hetzij goed,
- 9 hetzij kwaad. Wij dan, wetende den schrik des Heeren, overreden de menschen; maar wij zijn Gode openbaar geworden; en ik hoop, dat wij ook in uwe gewetens openbaar zijn geworden.
- 10 Wij bevelen u onszelven niet wederom aan, maar wij geven u aanleiding tot roem over ons, opdat gij [dien] hebt tegenover hen, die naar het aanzien roemen, en niet naar het hart. Want hetzij wij uitzinnig zijn, [wij zijn] het Gode; hetzij wij gematigd van zinnen zijn, [wij zijn] het u. Want de liefde van Christus dringt ons; daar wij aldus oordeelen, dat, indien één voor allen gestorven is, allen dan gestorven zijn. En hij is voor allen gestorven, opdat zij, die leven, niet meer zichzelf leven, maar dien, die voor hen gestorven en

a) R. v. b. „Want.”

16 opgewekt is. Zoo dan, wij
kennen van nu aan nie-
mand naar het vleesch; en
indien wij ook Christus
naar het vleesch gekend
hebben, zoo kennen wij
[hem] toch nu niet meer
17 [alzo]. Derhalve, indien
iemand in Christus is —
een nieuwe schepping; het
oude is voorbijgegaan, zie,
het is alles nieuw gewor-
18 den. En alle dingen [zijn]
uit God, die ons met zich-
zelve verzoend heeft door
Christus, en ons de bedie-
ning der verzoening ge-
19 geven heeft; namelijk, dat
God in Christus was, de
wereld met zichzelf ver-
zoenende, hunne zonden
hun niet toerekenende, en
in ons het woord der ver-
zoening leggende. Zoo zijn
20 wij dan gezanten voor
Christus, alsof God door
ons bade: Wij bidden voor
Christus: Laat u met God
21 verzoenen.^b Die geen zonde
gekend heeft, dien heeft Hij
zonde voor ons gemaakt,
opdat wij zouden worden
gerechtigheid Gods in hem.

VI. — Doch wij, [als] mede-
arbeitende ^c, vermanen [u]

ook, dat gij de genade Gods
niet tevergeefs ontvangen
2 hebt; (want Hij zegt: „In
den aangenamen tijd heb
Ik u verhoord, en ten dage
des heils heb Ik u gehol-
pen.”^d Zie, nu [is het] de
welaangename tijd, zie, nu
[is het] de dag des heils!)
3 daar wij in geen ding
aanstoot geven, opdat de
bediening niet gelasterd
4 worde, maar in alles ons
aanbevelen als dienst-
knechten van God, in veel
volharding, in verdruk-
kingen, in nooden, in be-
5 nauwdheden, in slagen, in
gevangnissen, in beroe-
ringen, in arbeid, in wa-
6 ken, in vasten; in reinheid,
in kennis, in lankmoedig-
heid, in goedertierenheid,
in den Heiligen Geest, in
7 ongeveinsde liefde, in het
woord der waarheid, in de
kracht van God, door de
wapenen der gerechtigheid
ter rechter- en linkerzijde;
8 door eer en oneer, door
kwaad gerucht en goed ge-
rucht; als verleiders en
9 waarachtigen; als onbe-
kenden en bekenden; als
stervende, en ziet! wij le-

^a) R. v. b. „Jezus.” — ^b) R. v. b. „Want.” — ^c) Zie 1 Kor. III: 9. —
^d) Jes. XLIX: 8.

- ven; als getuchtigd en niet
 10 gedood; als bedroefd, maar
 altijd blijde; als arm, maar
 velen rijk makende; als
 niets hebbende, en alles
 bezittende.
- 11 Onze mond is openge-
 daan voor u, o Korinthiërs!
 ons hart is uitgebreid.^a —
- 12 Gij zijt niet nauw in ons,
 maar gij zijt nauw in uwe
 13 ingewanden. Om nu gelijke
 vergelding [te doen], (ik
 spreek als tot [mijne] kin-
 deren) zoo wordt gij ook
 14 uitgebreid. Trekt niet een
 ongelijk juk aan met de
 ongeloovigen! Want welk
 deelgenootschap [heeft] de
 gerechtigheid met de on-
 gerechtigheid?^b Of^c wel-
 ke gemeenschap [heeft] het
 licht met de duisternis?
- 15 En welke overeenstem-
 ming [heeft] Christus met
 Belial? Of welk deel een
 geloovige met een onge-
 16 loovige? En welke overeen-
 komst [heeft] Gods tempel
 met de afgoden? Want gij
 zijt de tempel des levenden
 Gods? gelijk God gezegd
 heeft: „Ik zal onder hen
 wonen en wandelen, en Ik
 zal hun God zijn, en zij
 zullen mijn volk zijn.”^d
- 17 „Daarom gaat uit het mid-
 den van hen, en scheidt u
 af, zegt [de] Heer; en raakt
 niet aan hetgeen onrein is,
 en Ik zal u aannemen;”^e
- 18 en Ik zal u tot Vader zijn,
 en gij zult mij tot zonen en
 dochteren zijn, zegt [de]
 Heer,^f de Almachtige.
- VII.** Daar wij dan deze belof-
 ten hebben, geliefden! laat
 ons onszelven reinigen van
 alle bevlekking des vlee-
 sches en des geestes, en
 de heiligheid voleindigen
 in de vreeze Gods.
2. Neemt ons aan! Wij
 hebben niemand onrecht
 aangedaan; wij hebben
 niemand verdorven; wij
 hebben van niemand ons
 3 voordeel gezocht. Ik zeg
 [dit] niet tot veroordeeling;
 want ik heb te voren ge-

^a) Niet alsof het hart des Apostels nauw geweest was, maar het gedrag der Korinthiërs had hem genoodzaakt zich in te houden; doch uu kon hij zijn hart weer voor hen openzetten. — ^b) Lett. „wetteloosheid.” — ^c) R. „En.” — ^d) Lev. XXVI: 11, 12. — ^e) Zie Jes. LII: 11. — ^f) „Heer,” zonder artikel, is hier, gelijk elders, Jehovah. — Elohim (God), die zich bij het israëlietische volk „Jehovah” (Heer) en bij Abraham, Izaak en Jakob „Shaddai” (de Almachtige) noemt, is onze „Vader.”

zegd, dat gij in onze harten
 zijt, om te zamen te ster-
 4 ven en te zamen te leven. Ik
 [heb] veel vrijmoedigheid
 jegens u; ik [heb] veel roem
 over u; ik ben vervuld met
 vertroosting; ik ben zeer
 overvloeïende van blijd-
 schap in al onze verdruk-
 5 king. Want ook, toen wij in
 Macedonië kwamen, had
 ons vleesch geen rust, maar
 wij waren in alles verdrukt:
 van buiten strijd, van bin-
 6 nen vrees. Maar God, die de
 nederigen vertroost, heeft
 ons vertroost door de komst
 7 van Titus. En niet alleen
 door zijne komst, maar
 ook door de vertroosting,
 waarmede hij over u ver-
 troost is geweest, toen hij
 ons verhaalde uw verlan-
 gen, uw jammeren, uwen
 ijver voor mij, zoodat ik mij
 8 te meer verblijdde. Want al
 heb ik u ook door den brief
 bedroefd, het berouwt mij
 niet, al heeft het mij be-
 rouwd; want ik zie, dat
 deze brief, al [is het] slechts
 voor een kleinen tijd, u
 9 bedroefd heeft. Nu verblijd
 ik mij, niet dat gij bedroefd
 zijt geworden, maar dat gij

bedroefd zijt geworden tot
 bekeering; want gij zijt be-
 droefd geworden naar God,
 opdat gij in niets schade
 10 van ons zoudt lijden. Want
 de droefheid naar God
 werkt een onberouwelijke
 bekeering tot behoudenis;
 maar de droefheid der we-
 11 reld werkt den dood. Want
 ziet, juist dit, dat gij be-
 droefd zijt geworden naar
 God, hoe groote naarstig-
 heid heeft het bij u ge-
 werkt! ja verantwoording,
 ja verontwaardiging, ja
 vrees, ja verlangen, ja
 ijver, ja wraak! In alles
 hebt gij uzelf bewezen
 rein te zijn in deze zaak.
 12 Zoo dan, al heb ik u ge-
 schreven, het was niet om
 den wille van hem, die
 onrecht gedaan had, noch
 om den wille van hem, dien
 onrecht gedaan was; maar
 opdat onze ijver voor u
 openbaar zou worden bij u
 in de tegenwoordigheid
 13 Gods. Daarom zijn wij ver-
 troost geworden; en bij
 onze vertroosting hebben
 wij ons nog veelmeer ver-
 blijd^a over de blijdschap
 van Titus, omdat zijn geest

^a) R. „Vertroost geworden over uwe vertroosting, en hebben wij ons nog veelmeer verblijd.”

door u allen verkwikt is
 14 geworden. Want indien ik
 iets bij hem over u geroemd
 heb, ik ben niet beschaamd
 geworden; maar gelijk wij
 alles met waarheid tot u
 gesproken hebben, zoo is
 ook onze roem bij Titus
 15 waarheid geworden; en
 zijne genegenheid^a is te
 overvloediger voor u, daar
 hij u aller gehoorzaam-
 heid gedachtig is, hoe gij
 hem met vreeze en beven
 16 hebt ontvangen. Ik verblijd
 mij^b, dat ik in alles ver-
 trouwen tot u heb.

VIII. — Maar wij maken u
 bekend, broeders! de ge-
 nade van God, die in de
 gemeenten van Macedonië
 2 gegeven is, dat, onder veel
 beproeving der verdruk-
 king, de overvloed hunner
 blijdschap en hunne diepe
 armoede overvloedig is ge-
 weest in den rijkdom hun-
 3 ner liefdadigheid. Want
 naar vermogen, ik betuig
 het, en boven vermogen
 [waren zij] uit eigen be-
 4 weging bereidvaardig, met
 veel aandrang ons bidden-
 de^c, aan de genade en de

gemeenschap van de dienst
 jegens de heiligen [uitvoe-
 5 ring te geven].^d En niet,
 gelijk wij hoopten, maar
 zij gaven zichzelf eerst
 aan den Heer en [daarna]
 aan ons door den wil van
 6 God; zoodat wij Titus ba-
 den, dat, gelijk hij te voren
 begonnen had, hij ook al-
 zoo deze genade ook bij u
 7 voleindigen mocht. Doch
 gelijk gij in alles overvloed-
 dig zijt: in geloof, en woord,
 en kennis, en alle naarstig-
 heid, en in uwe liefde tot
 ons, dat gij ook in deze
 genade overvloedig moogt
 8 zijn. Ik zeg dit niet bij wijze
 van bevel, maar vanwege
 de naarstigheid van ande-
 ren, en opdat ik de echt-
 heid uwer liefde beproeve.
 9 Want gij kent de genade
 onzes Heeren Jezus Chris-
 tus, dat hij, rijk zijnde, om
 uwentwil arm is geworden,
 opdat gij door zijne armoe-
 10 de rijk zoudt worden. En
 ik zeg u in dezen [mijn]
 gevoelen; want dit is u
 nut, als die niet alleen het
 doen, maar ook het willen
 sedert een jaar te voren be-

^a) Lett. „ingewauden.” — ^b) R. v. b. „dan.” — ^c) R. v. b. „te
 ontvangen.” — ^d) d. i.: zij baden den Apostel, dat hij hunne gaven
 mocht overbrengen.

11 gonnen hebt. Maar voleindigt nu ook het doen, opdat, gelijk de bereidvaardigheid tot het willen [er was], zoo ook het voleindigen zij naar hetgeen gij hebt. Want indien de bereidvaardigheid er is, zoo is [iemand] aangenaam naar hetgeen hij ^a heeft, niet naar hetgeen hij niet heeft. Want niet, opdat anderen verlichting zouden hebben en gij verdrukking; 14 maar naar gelijkheid diene ^b in den tegenwoordigen tijd uw overvloed voor hun gebrek, opdat ook hun overvloed [diene] voor uw gebrek, ten einde er gelijkheid zij, zooals geschreven staat: „Die veel [verzameld had], had niet te veel; en die weinig [verzameld had], had niet te weinig ^c. 16 Doch Gode [zij] dank, die denzelfden ijver voor u in het hart van Titus gegeven heeft; want hij heeft de vermaning aangenomen, maar zeer ijverig zijnde, is hij uit eigen beweging tot u gereisd. En wij hebben ook met hem gezonden den broeder, die lof [heeft]

in het evangelie in al de 19 gemeenten; en [dit] niet alleen, maar hij is ook door de gemeenten verkoren tot onzen reisgenoot met deze genade, die door ons bediend wordt tot de heerlijkheid des Heeren zelve, en [als bewijs] van onze ^d bereidvaardigheid, dit verhoedende, dat niemand ons lastere in dezen overvloed, die door ons bediend wordt; 21 want wij bezorgen hetgeen eerlijk is, niet alleen voor [den] Heer, maar ook voor 22 de menschen. En wij hebben met hen gezonden onzen broeder, dien wij in vele dingen menigmaal beproefd hebben, dat hij ijverig is, en die nu veel ijveriger is door het groote vertrouwen, dat hij tot u 23 [heeft]. Wat Titus betreft, [hij is] mijn metgezel en medearbeider bij u; wat onze broeders betreft, [zij zijn] gezanten der gemeenten, een eer van Christus. 24 Toont hun dan ^e, voor het aangezicht der gemeenten, het bewijs uwer liefde en van onzen roem over u.

IX.—Want wat de dienst voor

^a) R. „iemand.“ — ^b) Lett. „worde.“ — ^c) Exod. XVI: 18. — ^d) R. „uwe.“ — ^e) R. v. b. „ook.“

- de heiligen betreft, is het overbodig, dat ik u schrijve.
- 2 Want ik weet uwe bereidvaardigheid, van welke ik roem over u bij de Macedoniërs, dat Achaje sinds verleden jaar bereid is; en de ijver, die van u [uitgegaan is], heeft de meesten
- 3 opgewekt. Maar ik heb de broeders gezonden, opdat onze roem over u in dit opzicht niet verijdeld worde; opdat, gelijk ik gezegd
- 4 heb, gij bereid zijt; ten einde niet misschien, als er Macedoniërs met mij komen, en u niet bereid vinden, wij — opdat wij niet zeggen gij — beschaamd worden in dit vertrouwen.^a
- 5 Ik achtte het dan noodig, de broeders te bidden, dat zij vooraf tot u mochten gaan, en uwen te voren aangekondigden zegen voorbereiden, opdat die bereid zij als zegen en niet
- 6 als karigheid. En dit [zeg ik]: Die spaarzaam zaait, zal ook spaarzaam maaien; en die in zegen zaait, zal
- 7 ook in zegen maaien. Een iegelijk [geve], gelijk hij in zijn hart heeft voorgeno-
- men; niet met droefheid of uit dwang; want God heeft een blijmoedigen gever lief.
- 8 En God is machtig om alle genade jegens u overvloedig te doen zijn, opdat gij in alles te allen tijd genoeg hebbende, overvloedig zijt
- 9 tot alle goed werk; gelijk geschreven staat: „Hij heeft uitgestrooid; hij heeft den armen gegeven; zijne gerechtigheid blijft tot in
- 10 eeuwigheid.^b Doch die den zaaier zaad verleent, en brood tot spijze, zal u het zaad verleenen en vermenigvuldigen, en de vruchten uwer gerechtigheid
- 11 doen wassen^c; zoodat gij in alles rijk wordt tot alle liefdadigheid, die door ons dankzegging werkt aan
- 12 God. Want de bediening van deze dienst vervult niet alleen het gebrek der heiligen, maar is ook overvloedig door vele dank-
- 13 zeggingen aan God; daar zij door de beproefdheid van deze bediening God verheerlijken over de onderwerping uwer belijdenis aan het evangelie van Christus, en over de mild-

^a) R. v. b. „des roems.” — ^b) Ps. CXII: 6. — ^c) R. „verleent,” „vermenigvuldigt” en „doet wassen.”

heid der mededeeling aan
 14 hen en aan allen, en door
 hun gebed voor u, die naar
 u verlangen, om de uitne-
 mende genade Gods over u.^a
 15 Gode [zij] dank voor zijne
 onuitsprekelijke gave!

X. — Ik nu, Paulus zelf, bid
 u door de zachtmoedigheid
 en goedertierenheid van
 Christus, die, tegenwoor-
 dig zijnde, wel gering [ben]
 onder u, maar afwezend
 2 stout ben tegen u; ik bid u
 dan, dat ik, tegenwoordig
 zijnde, niet stout behoeve
 te zijn met dat vertrouwen,
 waarmede ik stout denk te
 zijn tegen sommigen, die
 het daarvoor houden, dat
 wij naar het vleesch wande-
 3 len. Want hoewel wij in het
 vleesch wandelen, voeren
 wij den krijg niet naar het
 4 vleesch; want de wapenen
 van onzen krijg [zijn] niet
 vleeschelijk, maar krachtig
 voor God, tot nederwer-
 5 ping van sterkten; daar
 wij de overleggingen neder-
 werpen en alle hoogte,
 die zich verheft tegen de
 kennis van God, en alle
 gedachte gevangen nemen
 tot de gehoorzaamheid van

6 Christus, en geroed staan
 alle ongehoorzaamheid te
 wreken, wanneer uwe ge-
 hoorzaamheid zal vervuld
 7 zijn. Ziet gij aan wat voor
 oogen is? Indien iemand
 het vertrouwen heeft in
 zichzelf, dat hij van
 Christus is, die denke dit
 wederom bij zichzelf,
 dat, gelijk hij van Christus
 8 [is], zoo ook wij.^b Want in-
 dien ik ook iets overvloe-
 diger roemde over ons
 gezag, dat de Heer ons
 gegeven heeft tot opbou-
 wing, en niet tot uwe
 nederwerping, zoo zal ik
 niet beschaamd worden;
 9 opdat ik niet zou schijnen,
 als wilde ik u door brie-
 10 ven verschrikken. Want
 de brieven, zegt men, [zijn]
 wel gewichtig en krachtig,
 maar de tegenwoordigheid
 des lichaams [is] zwak, en
 11 de rede verachtelijk. Zoo
 iemand bedenke dit, dat,
 zooals wij afwezig in woor-
 den door brieven zijn, wij
 zóó ook, tegenwoordig
 zijnde, metterdaad [zullen
 12 zijn]. Want wij durven ons
 niet rekenen of vergelijken
 met sommigen, die zich-

^a) R. v. b. „Doch.” — ^b) R. v. b. „van Christus zijn.”

- zelve aanprijzen; maar dezen, terwijl zij zich met zichzelf meten, en zich met zichzelf vergelijken, 13 zijn onverstandig. Doch wij zullen niet roemen buiten de maat; maar naar de maat van den werkring, dien God ons als maat toebedeeld heeft, om ook u te 14 bereiken. Want wij strekken onszelve niet te wijd uit, als hadden wij u niet bereikt; (want wij zijn ook tot u gekomen in het evangelie van Christus;) niet roemende buiten de maat in eens anders arbeid, maar hoop hebbende, dat, als uw geloof wast, wij onder u uitermate vergroot zullen worden naar onzen werkring, om nog verder dan 16 bij u het evangelie te verkondigen; niet om te roemen over hetgeen in eens anders werkring bereid 17 is. „Doch die roemt, roeme 18 in [den] Heer.”^a Want niet die zichzelf prijst, maar dien de Heer prijst, die is beproefd.
- XI.** — Och, of gij een weinig onwijsheid van mij verdroegt! Ja, ook verdraagt 2 mij! Want ik ben najverig op u met een najver Gods; want ik heb u aan éenen man verloofd, om [u als] een reine maagd aan Christus voor te stellen. Doch ik vrees, dat, gelijk de slang Eva verleidde door hare arglistigheid, zoo ook uwe zinnen bedorven [en afgeweken] zijn van de eenvoudigheid jegens Christus. 4 Want indien hij, die komt, een anderen Jezus predikt, dien wij niet gepredikt hebben, of indien gij een anderen geest ontvangt, dien gij niet ontvangen hebt, of een ander evangelie, dat gij niet hebt aangenomen, zoo zoudt gij 5 het wel verdragen. Want ik acht, dat ik in niets heb ten achter gestaan bij de uitnemendste apostelen. 6 Maar al [ben ik] ook ongeoeffend in woorden, nochtans [ben ik het] niet in kennis; maar alleszins zijn wij in alle dingen onder u 7 openbaar geworden. Heb ik zonde gedaan, door mijzelf te vernederen, opdat gij zoudt verhoogd worden, omdat ik u het

^a) Jer. IX: 23.

- 8 evangelie Gods om niet verkondigd heb? Andere gemeenten heb ik beroofd, bezolding ontvangende, om u te dienen. En toen ik bij u tegenwoordig was en gebrek had, ben ik niemand tot last geweest;
- 9 (want mijn gebrek vervulden de broeders, die van Macedonië kwamen;) en ik heb mijzelf in alles gehouden zonder u te bezwaren, en zal mij zoo houden.
- 10 De waarheid van Christus is in mij, dat mij deze roem in de gewesten van Achaje niet zal ontnomen worden.
- 11 Waarom? Omdat ik u niet liefheb? God weet het!
- 12 Maar wat ik doe, zal ik nog doen, opdat ik hun, die aanleiding zoeken, de aanleiding afsnijde; opdat zij in hetgeen, waarin zij roemen, bevonden worden
- 13 evenals wij. Want dezulken [zijn] valsche apostelen, bedriegelijke arbeiders, die de gedaante aannemen van
- 14 apostelen van Christus. En geen wonder; want de satan zelf verandert zich in
- 15 een engel des lichts. Het is dus niets groots, indien ook zijne dienstknechten zich veranderen in dienst-
- knechten der gerechtigheid; wier einde zal zijn naar hunne werken.
- 16 Wederom zeg ik: niemand meene, dat ik onwijs ben; of anders, neemt mij aan als een onwijze, opdat ook ik een weinig roemen
- 17 moge. Wat ik zeg, zeg ik niet naar [den] Heer, maar als in onwijsheid, in dit vast vertrouwen des roe-
- 18 mens. Dewijl velen naar het vleesch roemen, zal
- 19 ook ik roemen. Want gij verdraagt gaarne de onwijzen, daar gij wijs zijt.
- 20 Want gij verdraagt het, zoo iemand u onder het juk brengt, zoo iemand u opeet, zoo iemand [van u] neemt, zoo zich iemand verheft, zoo iemand u in
- 21 het aangezicht slaat. Ik spreek als naar oneer, alsof wij zwak waren geweest. Maar waarin iemand stout
- 22 is, (ik spreek in onwijsheid) ben ik ook stout. Zijn zij Hebreënen? ik ook. Zijn zij Israëlieten? ik ook. Zijn zij Abrahams zaad? ik ook.
- 23 Zijn zij dienstknechten van Christus? — (ik spreek als een onzinnige) ik bovenmate. In arbeid overvloediger, in slagen uitne-

mender, in gevangenissen
 overvloediger, in doods-
 24 [gevaren] menigmaal. Van
 de Joden heb ik vijfmaal
 veertig [slagen] min één
 25 ontvangen. Driemaal ben
 ik met roeden geslagen;
 eenmaal ben ik gesteenigd;
 driemaal heb ik schipbreuk
 geleden; een nacht en dag
 heb ik in de diepte door-
 26 gebracht. In het reizen
 menigmaal in gevaren van
 rivieren, in gevaren van
 roovers, in gevaren van
 [mijn] geslacht, in geva-
 ren van de volken, in ge-
 varen in de stad, in geva-
 ren in de woestijn, in ge-
 varen op zee, in gevaren
 27 onder valsche broeders; in
 arbeid en moeite, in waken
 menigmaal, in honger en
 dorst, in vasten menigmaal,
 28 in koude en naaktheid; be-
 halve de dingen, die van
 buiten zijn, overvalt mij
 dagelijks de bezorgdheid
 29 over al de gemeenten. Wie
 is zwak, dat ik niet zwak
 ben? Wie wordt geërgerd,
 30 dat ik niet brande? Indien
 men moet roemen, zoo zal
 ik roemen in mijne zwak-
 31 heid. De God en Vader des

Heeren Jezus ^a, Hij, die
 geprezen is tot in eeuwig-
 heid, weet, dat ik niet lieg!
 32 Te Damaskus bewaakte de
 stadhouder van den koning
 Arétas de stad der Damas-
 keners, willende mij van-
 33 gen; en ik werd door een
 venster aan den muur in
 een mand nedergelaten, en
 ontvlood zijnen handen.

XII. — Te roemen is mij
 waarlijk niet nuttig; want
 ik zal komen tot gezich-
 ten en openbaringen [des]
 2 Heeren. Ik ken een mensch
 in Christus, vóór veertien
 jaren, (of [het was] in het
 lichaam, weet ik niet, of
 buiten het lichaam, weet
 ik niet, God weet het,) de
 zoodanige werd opgevoerd
 tot in den derden hemel.
 3 En ik ken zoodanig een
 mensch, (of [het was] in
 het lichaam, of buiten het
 lichaam, weet ik niet, God
 4 weet het,) dat hij opge-
 voerd werd in het paradijs,
 en onuitsprekelijke woor-
 den hoorde, die het een
 mensch niet geoorloofd is
 5 te spreken. Van den zood-
 anige zal ik roemen; doch
 van mijzelfen zal ik niet

^a) R. „van onzen Heer Jezus Christus.”

roemen dan in mijne zwak-
 6 heden. Want indien ik
 wilde roemen, ik zou niet
 onwijs zijn, want ik zou de
 waarheid zeggen; maar ik
 onthoud er mij van, opdat
 niemand van mij denke bo-
 ven hetgeen hij van mij
 ziet, of hetgeen hij van
 7 mij hoort. En opdat ik
 mij door de uitnemendheid
 der openbaringen niet ver-
 heffe, is mij een doorn voor
 het vleesch gegeven, een
 engel des satans, om mij
 met vuisten te slaan, opdat
 8 ik mij niet verheffe. Hier-
 over heb ik den Heer drie-
 maal gebeden, opdat hij
 9 van mij zou wijken; en hij
 zeide tot mij: Mijne genade
 is u genoeg; want [mijne]^a
 kracht wordt in zwakheid
 volbracht. Het liefst zal
 ik dus veeleer roemen in
 mijne zwakheden, opdat de
 10 kracht van Christus in mij
 wone. Daarom heb ik een
 welgevallen in zwakheden,
 in smaadheden, in noo-
 den, in vervolgingen, in
 benauwdheden voor Chris-
 tus; want wanneer ik zwak
 ben, dan ben ik sterk.
 11 Ik ben^b onwijs gewor-

den; gij hebt mij genood-
 zaakt; want ik behoorde
 door u geprezen te worden;
 want ik heb in geen ding
 bij de uitnemendste apos-
 telen achter gestaan, hoe-
 12 wel ik niets ben. De ken-
 teekenen eens apostels zijn
 onder u in alle volharding
 gewerkt, door teekenen
 en wonderen en krachten.
 13 Want wat is er, waarin gij
 minder zijt geweest dan
 de andere gemeenten, be-
 halve dat ikzelf u niet ben
 lastig gevallen? Vergeeft
 14 mij dit onrecht! Ziet, ik
 sta gereed deze^c derde
 maal tot u te komen, en zal
 [u]^d niet lastig vallen;
 want ik zoek niet het uwe,
 maar u. Want de kinderen
 moeten geen schatten ver-
 gaderen voor de ouders,
 maar de ouders voor de
 15 kinderen. En ik zal zeer
 gaarne [alles] ten koste
 leggen, en voor uwe ziele-
 nen ten koste gelegd wor-
 den, al werd ik ook te
 minder bemind, hoemeer
 ik u bemin.
 16 Doch het zij zoo, ik heb
 u niet bezwaard; maar be-
 hendig zijnde, heb ik u

^a) R. „mijne.” — ^b) R. v. b. „roemende.” — ^c) R. „de.” —
^d) R. „u.”

- 17 door list gevangen. Heb ik mijn voordeel van u gezocht door iemand van hen, die ik tot u gezonden heb?
- 18 Ik heb Titus gebeden, en den broeder met [hem] gezonden; heeft ook Titus zijn voordeel van u gezocht? Hebben wij niet in denzelfden geest gewandeld? niet in dezelfde voetstappen?
- 19 Lang hebt gij gemeend ^a, dat wij ons bij u verdedigen. Wij spreken in de tegenwoordigheid Gods in Christus, en dit alles, geliefden! tot uwe opbouw.
- 20 Want ik vrees, dat, als ik kom, ik u niet zoodanig vind, als ik wensch, en ik van u gevonden worde, zoodanig als gij niet wenscht; dat er misschien twisten, nijd, gramschap, tweedracht, kwaadsprekendheid, oorblazerij, opgeblazenheid, verwarring
- 21 zij; dat, als ik wederkom, mijn God mij uwenhalve vernedere, en ik treuren moet over velen, die te voren gezondigd, en geen berouw gehad hebben over de onreinheid en hoererij

en ontuchtigheid, die zij bedreven hebben.

- XIII.** — Dit [is] de derde maal, dat ik tot u kom; in den mond van twee of drie getuigen zal elke zaak be-
- 2 staan. Ik heb te voren gezegd, en zeg het te voren, als de tweede maal tegenwoordig, en ^b nu afwezig, tot hen, die te voren gezondigd hebben, en tot al de anderen, dat, als ik wederkom, ik [hen] niet zal
- 3 sparen. Daar gij een bewijs zoekt, dat Christus in mij spreekt, (die jegens u niet zwak is, maar sterk is on-
- 4 der u; want al is hij ook in zwakheid gekruisigd, zoo leeft hij nochtans door Gods kracht; want ook wij zijn zwak in hem, maar zullen met hem leven door Gods
- 5 kracht jegens u.) zoo onderzoekt uzelfen, of gij in het geloof zijt, beproeft uzelfen. Of kent gij uzelfen niet, dat Jezus Christus in u is? tenzij gij misschien
- 6 verwerpelijk zijt. Doch ik hoop, dat gij erkennen zult, dat wij niet verwerpelijk
- 7 zijn. Wij bidden ^c echter van God, dat gij niets

^a) R. „Meent gij wederom.”
^c) R. „Ik bid.”

— ^b) R. v. b. „ik schrijf.” —

- kwaads doet, niet opdat het van ons blijke, dat wij beproefd zijn, maar opdat gij het goede doet, en wij als verwerpelijk zijn. Want wij vermogen niets tegen de waarheid, maar voor de waarheid. Want wij verblijden ons, wanneer wij zwak zijn, en gij sterk zijt. En wij wenschen ook dit: uwe volmaking. Daarom schrijf ik u deze dingen afwezend, opdat ik, tegenwoordig zijnde, geen strengheid behoefte gebruiken, volgens het gezag, dat de Heer mij gegeven heeft tot opbouwning, en niet tot nederwerping.
- 11 Voorts, broeders! verblijdt u, zijt volmaakt, weest getroost, weest eensgezind, houdt vrede; en de God der liefde en des vredes zal met u zijn. Groet elkan-
- 12 der met een heiligen kus. U groeten al de heiligen.
- 13 De genade des Heeren Jezus Christus, en de liefde Gods, en de gemeenschap des Heiligen Geestes [zij] met u allen!^a

DE BRIEF

AAN DE

GALATIËRS.

- I. — Paulus, apostel, niet van menschen noch door een mensch, maar door Jezus Christus en God, den Vader, die hem uit de dooden heeft opgewekt, en al de broeders, die met mij zijn, aan de gemeenten van Galatië: Genade [zij] u en vrede van God, den Vader, en onzen Heer Jezus Christus, die zichzelf gegeven heeft voor onze zonden, opdat hij ons trekken

^a) R. v. b. „Amen.”

- zou uit de tegenwoordige booze wereld ^a, naar den wil van onzen God en Va-
- 5 der, wien de heerlijkheid [zij] tot in alle eeuwigheid! Amen.
- 6 Ik verwonder mij, dat gij zoo spoedig van hem, die u door de genade van Christus geroepen heeft, over-
- 7 gaat tot een ander evange-
 8 lie, hetwelk geen ander is; maar er zijn eenigen, die u beroeren, en het evange-
 9 lie van Christus willen om-
 10 keeren. Maar al ware het ook, dat wij, of een engel uit den hemel u een evan-
 11 gelie verkondigde, behalve hetgeen wij u verkondigd hebben, die zij vervloekt!
- 12 Gelijk wij te voren gezegd hebben, zoo zeg ik ook nu wederom: indien iemand u een evangelie verkondigt, behalve hetgeen gij ont-
- 13 vangen hebt, die zij ver-
 14 vloekt! Want tracht ik nu menschen tevreden te stel-
 15 len of God? Of zoek ik menschen te behagen? ^b In-
 16 dien ik nog menschen be-
 17 haagde, zoo ware ik geen slaaf van Christus.
- 18 Maar ik maak u bekend, broeders! dat het evange-
 19 lie, hetwelk door mij ver-
 20 kondigd is, niet is naar den
 21 mensch. Want ik heb het
 22 ook niet van een mensch
 23 ontvangen, noch geleerd,
 24 maar door openbaring van
 25 Jezus Christus. Want gij
 26 hebt van mijnen voormali-
 27 gen wandel in het Joden-
 28 dom gehoord, dat ik de
 29 gemeente Gods uitermate
 30 vervolgde en haar ver-
 31 woestte, en dat ik in het
 32 Jodendom toenam boven
 33 velen van mijnen leeftijd in
 34 mijn volk, zijnde een nog
 35 grooter ijveraar voor de
 36 overleveringen mijner va-
 37 deren. Maar toen het God,
 38 die mij van mijn moeders
 39 schoot aan afgezonderd, en
 40 door zijne genade geroe-
 41 pen heeft, behaagde, zij-
 42 nen Zoon in mij te openba-
 43 ren, opdat ik hem onder de
 44 volken zou verkondigen,
 45 ging ik terstond niet te
 46 rade met vleesch en bloed,
 47 en ging ook niet op naar
 48 Jeruzalem tot hen, [die]
 49 vóór mij apostelen [waren];
 50 maar ik ging naar Ara-
 51 bië, en keerde weder terug
 52 naar Damaskus. Daarna

^a) Of „eeuw.” — ^b) R. v. b. „Want.”

ging ik na drie jaar op
naar Jeruzalem, om met
Kefas ^a kennis te maken,
en ik bleef vijftien dagen
19 bij hem; en ik zag niemand
anders van de apostelen
dan Jakobus, den broeder
20 des Heeren. Hetgeen ik u
nu schrijf, ziet, voor God!
21 ik lieg niet. Daarna kwam
ik in de gewesten van Sy-
22 rië en Cilicië. En ik was
van aangezicht onbekend
aan de gemeenten in Ju-
dëa, die in Christus zijn;
23 en zij hadden alleen ge-
hoord: Hij, die eertijds ons
vervolgde, verkondigt nu
het geloof, dat hij eertijds
24 verwoestte. En zij verheer-
lijkten God in mij.

II. — Daarna ging ik, na veer-
tien jaar, wederom op naar
Jeruzalem met Barnabas,
en nam ook Titus mede.
2 En ik ging op volgens een
openbaring, en stelde hun
het evangelie voor, dat ik
onder de volken predik, en
in het bijzonder hun, die
in aanzien waren, opdat ik
niet misschien tevergeefs
mocht loopen of geloopen
3 hebben; (maar ook Titus,
die met mij was, werd,

hoewel een Griek, niet
genoodzaakt zich te laten
4 besnijden;) en dat om den
wil der ingeslopen valsche
broeders, die zich inge-
drongen hadden om onze
vrijheid te bespieden, die
wij in Christus Jezus heb-
ben, opdat zij ons onder
het juk mochten brengen;
5 voor wie wij ook geen
uur geweken hebben door
onderwerping, opdat de
waarheid des evangelies
6 bij u blijven zou. Maar van
hen, die in aanzien wa-
ren — wie of wat zij wa-
ren, verscheelt mij niets,
God neemt den persoon des
mensen niet aan — want
die in aanzien waren, heb-
ben mij niets medegedeeld;
7 maar integendeel, toen zij
zagen, dat aan mij het
evangelie der voorhuid toe-
vertrouwd was, gelijk aan
Petrus dat der besnijdenis,
8 (want die in Petrus werkte
tot het apostelschap der
besnijdenis, die werkte ook
in mij onder de volken;)
9 en toen zij de genade, die
mij gegeven is, erkenden,
gaven Jakobus en Kefas
en Johannes, die geacht

^a) R. „Petrus.”

- 10 werden zuilen te zijn, mij en Barnabas de rechterhand der gemeenschap, opdat wij tot de volken, en zij tot de besnijdenis [zouden gaan]; alleen dat wij aan de armen zouden gedenken, wat ik mij ook beijverd heb te doen.
- 11 Doch toen Kefas ^a te Antiochië kwam, wederstond ik hem in het aangezicht, omdat hij te veroordeelen
- 12 was. Want voordat er eenigen van Jakobus kwamen, at hij met [die uit] de volken; maar toen zij gekomen waren, onttrok hij zich, en scheidde zich af, vreezende voor die uit de
- 13 besnijdenis; en met hem huichelden ook de andere Joden, zoodat zelfs Barnabas door hunne huichelarij
- 14 werd meegevoerd. Maar toen ik zag, dat zij niet recht wandelden naar de waarheid des evangelies, zeide ik tot Kefas ^a in aller tegenwoordigheid: Indien gij, die een Jood zijt, leeft naar de wijze der volken, en niet naar die der Joden, hoe ^b noodzaakt gij de volken naar joodsche wijze te
- 15 leven? Wij, van natuur Joden, en geen zondaars uit
- 16 de volken, nochtans ^c wetende, dat de mensch niet gerechtvaardigd wordt uit de werken der wet, maar alleen door het geloof in Jezus Christus, ook wij hebben in Christus Jezus geloofd, opdat wij gerechtvaardigd zouden worden uit ^d het geloof in Christus, en niet uit ^d de werken der wet, omdat uit ^d de werken der wet geen vleesch zal gerechtvaardigd worden.
- 17 Maar indien wij, zoekende gerechtvaardigd te worden in Christus, ook zelf zondaars bevonden worden, [is] dan Christus een dienstknecht der zonde?
- 18 Dat zij verre! Want indien ik, hetgeen ik afgebroken heb, weder opbouw, zoo stel ik mijzelf als een overtreder. Want ik ben door [de] wet aan [de] wet gestorven, opdat ik Gode leve.
- 20 Ik ben met Christus gekruisigd, en ik leef; niet meer ik, maar Christus leeft in mij; en hetgeen ik nu leef in het vleesch, dat leef ik door het geloof in

^a) R. „Petrus.” — ^b) R. „waarom.” — ^c) R. l. w. „nochtans.” — ^d) Of „op grond van.”

den Zoon Gods, die mij heeft liefgehad, en zichzelf voor mij heeft over-
 21 gegeven. Ik doe de genade Gods niet te niet; want indien de gerechtigheid door [de] wet [is], dan is Christus tevergeefs gestorven.

III. — O onverstandige Galatiërs! wie heeft u betooverd? ^a u, wien Jezus Christus, als onder u ^b gekruisigd, voor oogen geschilderd werd? Dit alleen wil ik van u leeren: hebt gij den Geest ontvangen uit ^c de werken der wet, of uit ^c de prediking des geloofs?
 3 Zijt gij zoo onverstandig? Gij zijt met den Geest begonnen, wilt gij nu met
 4 het vleesch eindigen? Hebt gij zooveel tevergeefs geleden? Indien ook maar
 5 tevergeefs? Hij dan, die u den Geest verleent, en krachten onder u werkt, [doet Hij dat] uit ^c de werken der wet, of uit ^c de prediking des geloofs? Gelijk
 6 Abraham God geloofde, en het werd hem tot gerech-

7 tigheid gerekend. ^d Erkent dan, dat zij, die uit ^c het geloof zijn, Abrahams zonen
 8 zijn. De Schrift nu, voorziende, dat God de volken uit ^c het geloof zou rechtvaardigen, verkondigde te voren aan Abraham de blijde boodschap: „In u zullen al de volken geze-
 9 gend worden.” ^e Zoo worden dan zij, die uit ^c het geloof zijn, met den geloovigen
 10 Abraham gezegend. Want zoovelen uit ^c de werken der wet zijn, zijn onder den vloek; want er staat geschreven: „Vervloekt is ieder, die niet blijft in alles, wat geschreven staat in het boek der wet om dat
 11 te doen.” ^f En dat niemand door ^g [de] wet gerechtvaardigd wordt voor God, [is] openbaar; want „de rechtvaardige zal uit ^c ge-
 12 loof leven.” ^h Doch de wet is niet uit ^c het geloof, maar „hij ⁱ, die deze dingen zal gedaan hebben, zal door ^g
 13 dezelve leven.” ^j Christus heeft ons vrijgekocht van den vloek der wet, een

^a) R. v. b. „dat gij der waarheid niet zoudt gehoorzaam zijn.” —

^b) V. l. w. „onder u.” — ^c) Of „op grond van.” — ^d) Zie Gen. XV: 6. —

^e) Gen. XII: 3. — ^f) Deut. XXVII: 26. — ^g) Of „uit kracht van.” —

^h) Hab. II: 4. — ⁱ) R. „de mensch.” — ^j) Lev. XVIII: 5.

- vloek voor ons geworden zijnde; (want er staat geschreven: „Vervloekt [is] een ieder, die aan het hout
- 14 hangt!“^{a)} opdat de zegen van Abraham in Christus Jezus tot de volken zou komen, opdat wij de belofte des Geestes ontvangen zouden door het geloof.
- 15 Broeders! ik spreek naar den mensch. Zelfs eens menschen verbond, dat bevestigd is, doet niemand te niet, noch voegt er iets
- 16 aan toe. Aan Abraham nu werden de beloften gedaan en aan zijn zaad. Hij zegt niet: „En aan de zaden,“ als van velen, maar als van éénen: „En aan uw zaad,“^{b)}
- 17 hetwelk is Christus. En dit zeg ik: Een verbond, te voren door God^{c)} bekrachtigd, maakt de wet, die vier honderd en dertig jaar daarna gekomen is, niet krachteloos, om de belofte
- 18 te niet te doen. Want indien de erfenis uit^{d)} [de] wet is, zoo is zij niet meer uit^{d)} de belofte; maar God heeft [haar] aan Abraham door
- 19 belofte geschonken. Waartoe dan de wet? Om der overtredingen wil werd zij er bijgevoegd^{e)}, totdat het zaad zou komen, waaraan de belofte gedaan was; en zij werd verordend door engelen in de hand eens
- 20 middelaars. Een middelaar nu is niet van éénen, maar God is één.
- 21 Is dan de wet tegen de beloften Gods? Dat zij verre! Want indien er een wet gegeven ware, die levend kon maken, zoo zou de gerechtigheid waarlijk
- 22 uit^{d)} [de] wet zijn. Maar de Schrift heeft alles onder de zonde besloten, opdat de belofte uit^{d)} het geloof in Jezus Christus zou gegeven worden aan hen, die
- 23 gelooven. Doch eer het geloof kwam, waren wij onder [de] wet in bewaring, besloten tot op het geloof, dat geopenbaard zou worden. Zoo is dan de wet onze
- 24 voorgd^{f)} geweest tot op Christus, opdat wij uit^{d)} het geloof zouden gerechtvaardigd worden. Maar het ge-
- 25

^{a)} Deut. XXI: 23. — ^{b)} Gen. XXII: 18. — ^{c)} R. v. b. „in Christus.“ — ^{d)} Of „op grond van.“ — ^{e)} d. i. met het doel om de zonde door de overtredingen der wet te doen uitkomen. — ^{f)} Gr. pédagoog: iemand, aan wien men een kind toevertrouwt.

loof gekomen zijnde, zijn wij niet meer onder een
 26 voogd; want gij allen zijt zonen Gods door het geloof
 27 in Christus Jezus; want zoovelen gij tot Christus
 28 gedoopt zijt, hebt gij Christus aangedaan. Daar is
 Jood noch Griek; daar is slaaf noch vrije; daar is
 man noch vrouw; want gij allen zijt één in Christus
 29 Jezus. En indien gij van Christus zijt, dan zijt gij
 Abraham's zaad, ^a volgens belofte erfgenamen.

IV. — Doch ik zeg: zoolang de erfgenaam een onmondige is, verschilt hij niets van een slaaf, hoewel hij
 2 heer is van alles; maar hij is onder bewaarders en verzorgers tot op den tijd, door den vader te voren
 3 bepaald. Zoo ook wij, toen wij onmondigen waren, waren wij in slavernij onder de eerste beginselen
 4 der wereld; maar toen de volheid des tijds gekomen was, zond God zijnen Zoon, geworden uit een vrouw,
 geworden onder [de] wet,
 5 opdat hij hen, die onder [de] wet waren, zou vrij-

koopen, opdat wij het zoon-
 schap ontvangen zouden.
 6 En omdat gij zonen zijt, heeft God den Geest zijns Zoons in onze ^b harten uitgezonden, die roept: Abba,
 7 Vader! Zoo zijt gij dan niet meer slaaf, maar zoon; en indien zoon, dan ook erfgenaam door God. ^c Maar destijds, toen gij God niet kendet, diendet gij hen, die van natuur geen goden
 9 zijn; en thans, nu gij God kent, ja nog meer, nu gij door God gekend zijt, hoe wendt gij u weder tot de zwakke en arme eerste beginselen, die gij weder van voren af wilt dienen?
 10 Gij onderhoudt dagen, en maanden, en tijden, en jaren. Ik vrees voor u, dat ik misschien tevergeefs aan u gearbeid heb.
 12 Weest als ik, want ook ik [ben] als gij, broeders, ik bid u! Gij hebt mij geen
 13 onrecht aangedaan; en gij weet, dat ik u de eerste maal in zwakheid des vleesches het evangelie verkondigd heb; en mijne
 14 verzoeking, die in mijn vleesch was, hebt gij niet

^a) R. v. b. „en.” — ^b) R. „uwe.” — ^c) R. „erfgenaam van God door Christus.”

- veracht noch verfoeid ^a; maar gij naamt mij aan als een engel Gods, als Christus Jezus. Waarin achtet gij u dan gelukkig? Want ik geef u getuigenis, dat gij, zoo mogelijk, uwe oogen uitgegraven en mij zoudt gegeven hebben. Ben ik dan uw vijand geworden, door u de waarheid te zeggen? Zij ijveren niet recht over u, maar willen u ^b uitsluiten ^c, opdat gij over hen zoudt ijveren.
- 18 Doch [het is] goed, dat men in het goede te allen tijde ijvert, en niet alleen, als ik bij u tegenwoordig ben.
- 19 Mijne kinderen! van wie ik wederom in barensnood ben, totdat Christus in u een gestalte krijgje; en ik wenschte, dat ik nu bij u tegenwoordig ware, en mijne stem mocht veranderen, want ik ben in verlegenheid over u.
- 21 Zegt mij, gij die onder wet wilt zijn, hoort gij de wet niet? Want er staat geschreven, dat Abraham twee zonen had, één van de dienstmaagd, en één
- 23 van de vrije. Maar die van de dienstmaagd was naar het vleesch geboren, en die van de vrije door de belofte.
- 24 Deze dingen hebben een zinnebeeldige beteekenis. Want deze zijn ^d twee verbonden: het ééne van den berg Sinaï, tot slavernij barende, hetwelk is Hagar.
- 25 Want Hagar is de berg Sinaï in Arabië, en komt overeen met het tegenwoordige Jeruzalem, want ^e dit is in slavernij met hare kinderen; maar het Jeruzalem, dat boven is, is vrij, hetwelk is onze ^f moeder.
- 27 Want er staat geschreven: „Wees vroolijk, gij onvruchtbare, die niet baart! breek uit, en roep, gij die geen barensnood hebt! want de kinderen der eenzame [zijn] talrijker dan van haar, die den man heeft.” ^g Maar wij, broeders! zijn kinderen der belofte, zooals Izaäk. Doch gelijk toen die naar het vleesch geboren was, hem vervolgde, die naar den geest [geboren was], zoo ook nu. Maar wat zegt de

^a) Lett. uitgespuwd. — ^b) R. „ons.” — ^c) d. i. uitsluiten van elke gemeenschap met mij. — ^d) R. v. b. „de.” — ^e) R. „en.” — ^f) R. „ons aller.” — ^g) Jes. IIV: 1.

Schrift? „Drijf de dienstmaagd en haren zoon uit; want de zoon der dienstmaagd zal niet erven met den zoon der vrije.”^a Zoo dan, broeders! wij zijn niet kinderen eener dienstmaagd, maar der vrije.

V. — Staat dan vast in de vrijheid, waarmede Christus ons vrijgemaakt heeft, en laat u niet weder onder een juk der slavernij brengen. Ziet, ik Paulus zeg u, dat, zoo gij u laat besnijden, Christus u niets baten zal. En wederom betuig ik aan ieder mensch, die zich laat besnijden, dat hij schuldig is de geheele wet te doen. Gij zijt van elken zegen, die in Christus is, beroofd, gij, die door [de] wet gerechtvaardigd [wilt] worden; gij zijt van de genade vervallen; want wij verwachten door den Geest uit ^b geloof de hoop der gerechtigheid. Want in Christus Jezus heeft noch besnijdenis eenige kracht, noch voorhuid, maar geloof, door liefde werkende. Gij liept wél; wie heeft u tegengehouden, om de

waarheid niet te gehoorzamen? Die overreding^c is niet uit Hem, die u roept. Een weinig zuurdeeg doozuurt het geheele deeg. Ik vertrouw van u in [den] Heer, dat gij niet anders zult denken; maar die u in beroering brengt, zal het oordeel dragen, wie hij ook zij.

11 Doch ik, broeders! indien ik nog besnijdenis predik, waarom word ik nog vervolgd? Dan ware de ergernis des kruises te niet gedaan! Och, of zij zich ook versneden^d, zij die u in opstand brengen! 12 Want gij, broeders! zijt tot vrijheid geroepen, alleen [gebruikt] de vrijheid niet tot een aanleiding voor het vleesch, maar dient elkander door de liefde. Want de geheele wet wordt in één woord vervuld, in dit: „Gij zult uwen naaste liefhebben gelijk uzelfven.”^e 13 Maar indien gij elkander bijt en opeet, ziet toe, dat gij niet door elkander verteerd wordt. 14 En ik zeg: wandelt door den Geest, en gij zult de be-

^a) Gen. XXI: 10. — ^b) Of „op grond van.” — ^c) d. i. de overreding der valsche leeraars. — ^d) Of „zich verminkten.” — ^e) Num. XIX: 18.

geerte des vleeschcs geens-
 17 zins volbrengen. Want het
 vleesch begeert tegen den
 Geest, en de Geest tegen
 het vleesch; en deze staan
 tegen elkander over, opdat
 gij niet doet, hetgeen gij
 18 wilt. Maar indien gij door
 den Geest geleid wordt, zoo
 zijt gij niet onder [de] wet.
 19 De werken nudes vleeschcs
 zijn openbaar, welke zijn:
 "hoererij, onreinheid, on-
 20 tuchtigheid, afgodendienst,
 tooverij, vijandschap, twist,
 jaloerschheid, gramschap,
 gekijf, tweedracht, sekten,
 21 nijd, moord, dronkenschap,
 brasserij, en dergelijke;
 waarvan ik u te voren zeg,
 gelijk ik ook te voren ge-
 zegd heb, dat, die zulke
 dingen doen, het konink-
 rijk Gods niet zullen beër-
 22 ven. Maar de vrucht des
 Geestes is: liefde, blijd-
 schap, vrede, lankmoe-
 digheid, goedertierenheid,
 23 goedheid, trouw, zachtmoe-
 digheid, matigheid. Tegen
 zulke dingen is geen wet.
 24 Maar die van Christus zijn,
 hebben het vleesch gekruis-
 sigd met de hartstochten
 25 en begeerten. Indien wij

door den Geest leven, laat
 ons ook door den Geest
 26 wandelen. Laat ons niet
 trachten naar ijdele eer,
 elkander tergende, elkan-
 der benijdende.

VI. — Broeders! indien ook
 een mensch door eenige
 misdaad overvallen wordt,
 gij, die geestelijk zijt,
 brengt den zoodanige te-
 recht in den geest der
 zachtmoedigheid, ziende
 op uzelf, opdat ook gij
 2 niet verzocht wordt. Draagt
 elkanders lasten, en vervult
 alzoo de wet van Christus.
 3 Want zoo iemand meent
 iets te zijn, terwijl hij niets
 is, die misleidt zichzelf.
 4 Maar een iegelijk beproeve
 zijn eigen werk; en dan zal
 hij alleen aan zichzelf
 roem hebben, en niet aan
 5 een ander; want een iege-
 lijk zal zijn eigen pak
 dragen.
 6 Die in het woord onder-
 wezen wordt, deele hem,
 die onderwijst, van alle
 goederen mede.
 7 Dwaalt niet, God laat
 zich niet bespotten! Want
 al wat een mensch zaait,
 dat zal hij ook maaien.

*) R. v. b. „overspel.”

- 8 Want die voor zijn eigen vleesch zaait, zal uit het vleesch verderf maaien; maar die voor den Geest zaait, zal uit den Geest het eeuwige leven maaien.
- 9 Doch laat ons niet moede worden in goeddoen; want te zijner tijd zullen wij maaien, als wij niet ver-
- 10 slappen. Zoo dan, dewijl wij gelegenheid hebben, laat ons goeddoen aan allen, maar meest aan de huisgenooten des geloofs.
- 11 Ziet, welk een langen brief^a ik u geschreven heb met mijne eigene hand!
- 12 Zoovelen een schoon ge-
13 laat willen toonen naar het vleesch, die noodzaken u besnedente worden, alleen opdat zij om het kruis van Christus niet vervolgd worden. Want ook zij, die besneden worden, houden
- de wet niet; maar zij willen, dat gij besneden wordt, opdat zij in uw vleesch roemen. Doch van mij zij het verre te roemen, anders dan in het kruis van onzen Heer Jezus Christus, door wien^b de wereld mij gekruisigd is, en ik der wereld. Want in Christus Jezus is^c noch besnijdenis iets, noch voorhuid, maar
- 16 een nieuwschepsel. En zoovelen naar dezen regel zullen wandelen, vrede [zij] over hen en barmhartigheid, en over het Israël Gods!
- 17 Voortaan doe niemand mij moeite aan; want ik draag de littekenen van den Heer Jezus in mijn
- 18 lichaam. De genade van onzen Heer Jezus Christus [zij] met uwen geest, broeders! Amen.

^a) Men kan ook vertalen: „met welke groote letters;” doch wij verkiezen boveestaande vertaling. Daar de Apostel zijne brieven gewoonlijk dicteerde, was het hier een lange brief, dien hij met eigene hand aan hen schreef. — ^b) Of „door hetwelk.” — ^c) R. „heeft kracht.”

DE BRIEF

AAN DE

EFEZIËRS.

- I. — Paulus, apostel van Jezus Christus, door den wil van God, aan de heiligen en getrouwen in Christus Jezus, die te Efeze zijn:
- 2 genade [zij] u en vrede van God, onzen Vader, en den Heer Jezus Christus!
- 3 Gezegend [zij] de God en Vader van onzen Heer Jezus Christus, die ons gezegend heeft met alle geestelijke zegening in de hemelsche gewesten in
- 4 Christus, gelijk Hij ons uitverkoren heeft in hem vóór de grondlegging der wereld, opdat wij heilig en onberispelijk zouden zijn
- 5 voor Hem in de liefde; die ons te voren verordineerd heeft tot het zoonschap door Jezus Christus voor
- 6 behagen van zijnen wil, tot
- 7 in den Geliefde, in wien wij de verlossing hebben door zijn bloed, de vergeving der misdaden, naar den rijkdom zijner genade,
- 8 waarmede Hij overvloedig is geweest jegens ons in
- 9 alle wijsheid en inzicht; ons bekend gemaakt hebbende de verborgenheid van zijnen wil, naar zijn welbehagen, hetwelk Hij bij zichzelf had voorgenomen,
- 10 aangaande de bedeeing van de volheid der tijden, om [namelijk] alles onder één hoofd te zamen te brengen in Christus, wat in den hemel en wat op de
- 11 aarde is, in hem, in wien wij ook erfgenamen geworden zijn, wij, die te

voren verordineerd waren naar het voornemen desgenen, die alles werkt naar den raad van zijnen wil; 12 opdat wij zouden zijn tot lof zijner heerlijkheid, wij, 13 hoopt hebben, in wien ook gij [erfgenamen geworden zijt], nadat gij het woord der waarheid, het evangelie uwer behoudenis, gehoord hebt, in wien gij ook, nadat gij geloofd hebt, zijt verzegeld geworden met den Heiligen Geest der 14 belofte, die het onderpand is onzer erfenis, tot de verlossing der verkregen bezitting, tot lof zijner heerlijkheid.

15 Daarom ook ik, gehoord hebbende van het geloof in den Heer Jezus, dat onder u is, en van de liefde, die gij hebt tot alle heiligen, 16 houd niet op voor u te danken, uwer gedenkende in 17 mijne gebeden, opdat de God van onzen Heer Jezus Christus, de Vader der heerlijkheid, u geve den geest der wijsheid en der openbaring in zijne kennis, verlichte oogen uws

harten ^a, opdat gij weet, welke zij de hoop zijner roeping, en welke [zij] de rijkdom van de heerlijkheid zijner erfenis in de 19 heiligen, en welke [zij] de uitnemende grootheid zijner kracht aan ons die gelooven, naar de werking van de kracht zijner sterkte, die Hij gewrocht heeft 20 in Christus, door hem uit de dooden op te wekken; — en Hij zette hem aan zijne rechterhand in de hemelsche gewesten, boven alle 21 overheid, en gezag, en macht, en heerschappij, en allen naam, die genoemd wordt, niet alleen in deze eeuw, maar ook in 22 de toekomstende, en heeft alle dingen zijnen voeten onderworpen, en heeft hem als hoofd boven alle 23 dingen gegeven aan de gemeente, die zijn lichaam is, de volheid desgenen, die alles in allen vervult; —

II. en u, toen gij dood waart in uwe ^b misdaden en zonden, (waarin gij eens wandeldet naar de eeuw dezer wereld, naar den overste van de macht der lucht,

^a) R. „uws verstands.” — ^b) R. 1. w. „uwe.”

- van den geest, die nu werkt in de zonen der ongehoorzaamheid, onder welke ook wij allen eertijds wandelden in de begeerlijkheden onzes vleesches, doende den wil des vleesches en der gedachten; en wij waren van nature kinderen des toorns, evenals de anderen. Maar God, die rijk is in barmhartigheid, naar zijne groote liefde, waarmede Hij ons heeft liefgehad,) toen ook wij dood waren in de misdaden, heeft ons levend gemaakt met Christus, (uit genade zijt gij behouden,) en heeft ons mede opgewekt en mede gezet in de hemelsche gewesten in Christus Jezus, 7 opdat Hij zou betoonen in de toekomstende eeuwen den uitnemenden rijkdom zijner genade in goedertierenheid over ons in 8 Christus Jezus. Want uit genade zijt gij behouden door het geloof, en dat niet uit u, [het is] Gods gave; 9 niet uit werken, opdat niet 10 mand roeme. Want wij zijn zijn maaksel, geschapen in Christus Jezus tot goede werken, die God te voren bereid heeft, opdat wij daarin zouden wandelen.
- 11 Daarom bedenkt, dat gij, die eertijds [uit] de volken in het vleesch waart, en die voorhuid genoemd werdt door de dusgenaamde besnijdenis in het vleesch, die met handen geschiedt, 12 dat gij in dien tijd zonder Christus waart, vervreemd van het burgerschap Israels, en vreemdelingen van de verbonden der belofte, geen hoop hebbende, en zonder God in de wereld.
- 13 Maar nu, in Christus Jezus, zijt gij, die eertijds verre waart, nabij geworden door het bloed van Christus.
- 14 Want hij is onze vrede, die beiden één gemaakt en den middelmuur der omtuining 15 verbroken heeft, toen hij in zijn vleesch de vijandschap, de wet der geboden, [bestaande] in inzettingen, te niet gedaan had, opdat hij die twee in zichzelf tot éénen nieuwen mensch zou scheppen, vrede makende, en beiden in één 16 lichaam met God verzoenen zou door het kruis, de vijandschap door hetzelfde 17 gedood hebbende. En hij is gekomen, en heeft vrede verkondigd aan u, die verre

waart, en vrede ^a aan hen ;
 18 die nabij waren. Want door
 hem hebben wij beiden den
 toegang door éénen Geest
 19 tot den Vader. Derhalve
 zijt gij niet meer vreemde-
 lingen en bijwoners, maar
 gij zijt ^b medeburgers der
 heiligen en huisgenooten
 20 Gods, gebouwd op het
 fundament der apostelen
 en profeten, terwijl Jezus
 Christus zelf hoeksteen is,
 21 in wien het gansche ge-
 bouw, wel te zamen ge-
 voegd, opwast tot een heil-
 22 22 in wien ook gij mede opge-
 bouwd wordt tot een woon-
 stede Gods in den Geest.

III. — Daarom ik, Paulus,
 de gevangene van Chris-
 tus Jezus voor u, vol-
 2 ken — (indien gij althans
 gehoord hebt van het rent-
 meesterschap der genade
 Gods, hetwelk mij gegeven
 3 is voor u, dat mij door
 openbaring de verborgen-
 heid is bekend gemaakt ^c,
 (gelijk ik te voren kortelijk
 4 geschreven heb, waaraan
 gij, [zulks] lezende, mijn

inzicht kunt erkennen in de
 verborgenheid van Chris-
 5 tus,) die in andere geslachten
 den zonen der men-
 schen niet bekend gemaakt
 is, gelijk zij nu is geopen-
 baard aan zijne heilige
 apostelen en profeten in ^d
 6 den Geest: dat [die uit]
 de volken medeërfgena-
 men zijn en medeingelijf-
 den en mededeelgenooten
 zijner belofte in Christus
 Jezus ^e door het evangelie,
 7 welks dienstknecht ik ge-
 worden ben naar de gave
 der genade Gods, die mij
 gegeven is naar de wer-
 8 king zijner kracht. Mij,
 den geringsten van alle ^f
 heiligen, is deze genade
 gegeven, den onnaspeur-
 lijken rijkdom van Christus
 onder de volken te verkon-
 9 digen, en voor allen in
 het licht te stellen, welke
 de bedeeeling ^g is der ver-
 borgenheid, die van alle
 eeuwen ^h verborgen was in
 God, die alle dingen ge-
 10 schapen heeft ⁱ; opdat nu
 aan de overheden en de
 machten in de hemelsche

^a) R. l. w. „vrede.” — ^b) R. l. w. „gij zijt.” — ^c) R. „dat Hij
 mij . . . heeft bekend gemaakt.” — ^d) d. i. in de kracht van. —
^e) R. l. w. „Jezus.” — ^f) R. „al de.” — ^g) R. „gemeenschap.” —
^h) Of „van eeuwigheid af.” — ⁱ) R. v. b. „door Jezus Christus.”

gewesten door de gemeen-
te bekend gemaakt worde
de veelvoudige wijsheid
11 Gods, naar het eeuwig
voornemen, dat Hij opge-
vat heeft in Christus Jezus,
12 onzen Heer, in wien wij
de vrijmoedigheid hebben,
en den toegang met ver-
trouwen door het geloof in
13 hem. Daarom bid ik [u],
niet kleinmoedig te wor-
den door mijne verdruk-
kingen voor u, die uwe eer
14 zijn. Om deze oorzaak buig
ik mijne knieën voor den
Vader van onzen Heer Je-
15 zus Christus ^a, uit wien elke
familie in de hemelen en op
de aarde genoemd wordt,
16 opdat Hij u geve naar
den rijkdom zijner heer-
lijkheid door zijnen Geest
met kracht gesterkt te
worden naar den inwendi-
17 gen mensch; zoodat Chris-
tus door het geloof in uwe
harten woont, en gij in de
liefde geworteld en ge-
18 grond zijt; opdat gij ten
volle zoudt kunnen begri-
pen met al de heiligen,
welke de breedte en lengte
19 en diepte en hoogte [zij], en
zoudt kennen de liefde van

Christus, die de kennis te
boven gaat, opdat gij ver-
vuld wordt tot de gansche
20 volheid Gods. Hem nu, die
mchtig is boven alles te
doen, zeer overvloedig bo-
ven hetgeen wij bidden of
denken, naar de kracht,
21 die in ons werkt, Hem [zij]
de heerlijkheid in de ge-
meente, in Christus Jezus,
tot in alle geslachten, van
alle eeuwigheid! Amen.)

IV. — Ik vermaan u dan, ik,
de gevangene in [den] Heer,
dat gij wandelt waardig der
roeping, waarmede gij ge-
2 roepen zijt, met alle oot-
moedigheid en zachtmoed-
igheid, met lankmoedig-
heid, elkander in liefde
3 verdragende, u beijverende
de eenheid des Geestes te
bewaren in den band des
4 vredes. Één lichaam en één
Geest, gelijk gij ook ge-
roepen zijt in ééne hoop
5 uwer roeping; één Heer,
6 één geloof, één doop; één
God en Vader van allen,
die [daar is] boven allen, en
door allen, en in ons ^b allen.
7 Doch aan een iegelijk on-
zer is de genade gegeven
naar de maat der gave van

^a) V. l. w. „van onzen Heer Jezus Christus.” — ^b) R. „u.”

- 8 Christus. Daarom zegt hij: „Opgevaren in den hooge, heeft hij de gevangenis gevangen genomen, en heeft den menschen gaven gegeven.”^a Dit nu: Hij is opgevaren, wat is het, dan dat hij ook^b nedergedaald is in de benedenste deelen der aarde? Die nedergedaald is, is dezelfde, die ook opgevaren is boven al de hemelen, opdat hij alle dingen vervullen zou. En hij heeft sommigen gegeven tot apostelen, en sommigen tot profeten, en sommigen tot evangelisten, en sommigen tot herders en leeraars, tot de volmaking der heiligen: voor het werk der bediening, voor de opbouwning van het lichaam van Christus; totdat wij allen zullen gekomen zijn tot de eenheid des geloofs en der kennis van den Zoon Gods, tot een volwassen man, tot de maat van den vollen wasdom der volheid van Christus; opdat wij niet meer onmondigen zouden zijn, heen en weer bewegen en rondgevoerd door allen wind der leer, door de bedriegerij der menschen, door arglistigheid in kunstgrepen der verleiding; maar de waarheid betrachtende in liefde, in alles zouden opwassen tot hem, die het hoofd is, Christus, uit wien het gansche lichaam, te zamen gevoegd en verbonden door alle ondersteunende geleidingen, naar de werking van elk deel in [zijne] maat, den wasdom des lichaams bewerkt tot zijns zelfs opbouwning in de liefde.
- 17 Ik zeg dan dit, en betuig het in [den] Heer, dat gij niet meer wandelt evenals de andere volken wandelen in de ijdelheid huns gemoeds, verduisterd in het verstand vervreemd van het leven Gods, wegens de onwetendheid, die in hen is, wegens de verharding^c huns harten, die, ongevoelig geworden, zichzelf hebben overgegeven aan de ontuchtigheid, om alle onreinheid gretig te bedrijven.
- 20 Maar gij hebt Christus
21 alzoo niet geleerd, indien gij hem althans gehoord

^a) Ps. LXVIII: 19. — ^b) R. v. b. „eerst.” — ^c) Of „blindheid.”

- hebt en in hem onderwe-
 zen zijt, gelijk de waarheid
 22 in Jezus is: dat gij, wat
 den vorigen wandel be-
 treft, hebt afgelegd den
 ouden mensch, die ver-
 dorven wordt naar de be-
 geerlijkheden der verlei-
 23 ding, en vernieuwd zijt in
 24 den geest uws gemoeds, en
 den nieuwen mensch hebt
 aangedaan, die naar God
 geschapen is in ware ge-
 rechtigheid en heiligheid.^a
 25 Daarom legt af de leu-
 gen, en spreekt de waar-
 heid, een iegelijk met zij-
 nen naaste; want wij zijn
 26 elkanders leden. Wordt
 toornig, en zondigt niet;
 de zon ga over uwe toor-
 27 nigheid niet onder; en geef
 28 den duivel geen plaats. Die
 gestolen heeft, stele niet
 meer, maar arbeide veel-
 eer, en werke met zijne
 eigene^b handen het goede,
 opdat hij hebbe mede te
 deelen aan hem, die gebrek
 29 heeft. Geen vuil woord ga
 uit uwen mond, maar veel-
 eer een dat goed is^c tot
 noodige stichting, opdat
 het genade geve aan hen,
 30 die hooren. En bedroeft
 den Heiligen Geest Gods
 niet, door welken gij ver-
 zegeld zijt tot den dag der
 31 verlossing. Alle bitterheid
 en gramschap en toorn en
 geschreeuw en lastering
 worde van u weggedaan
 32 met alle kwaadheid. Maar
 weest jegens elkander goe-
 dertieren, meedoogend,
 vergevende elkander, ge-
 gelijk ook God in Christus u
 vergeven heeft.
- V.** — Weest dan navolgers
 van God als geliefde kin-
 2 deren; en wandelt in liefde,
 gelijk ook Christus ons
 liefgehad heeft, en zich-
 zelve voor ons overgege-
 ven heeft als een offerande
 en een slachtoffer, Gode
 tot een welriekenden reuk.
 3 Maar hoererij en alle
 onreinheid of gierigheid
 worde onder u zelfs niet
 genoemd, gelijk het heili-
 4 gen betaamt, noch oneer-
 baarheid, noch zotteklap
 of gekkernij, die niet be-
 tamen, maar veeleer dank-
 5 zeggung. Want dit hebt gij
 geleerd en weet gij,^d dat
 geen hoereerder, of onrei-

^a) Lett. „in de gerechtigheid en heiligheid der waarheid.” —

^b) R. l. w. „eigene.” — ^c) Lett. „maar zoo er een goed is.” —

^d) R. „Want dit weet gij.”

- ne, of hebzuchtige, die een afgodendienaar is, erfdeel heeft in het koninkrijk van Christus en van God. Niemand misleide u met ijdele woorden; want om deze dingen komt de toorn Gods over de zonen der ongehoorzaamheid. Weest dan hunne medegenooten niet; want eertijds waart gij duisternis, maar nu [zijt gij] licht in [den] Heer; wandelt als kinderen des lichts, (want de vrucht des lichts ^a [is] in alle goedheid, en gerechtigheid en waarheid,) beproevende wat den Heere welbehagelijk is. En hebt geen gemeenschap met de onvruchtbare werken der duisternis, maar bestraft ze ook veel eer. Want wat in 't verborgen door hen gedaan wordt, is schandelijk zelfs om te zeggen. Maar alle dingen ^b, door het licht bestraft ^c zijnde, worden openbaar; want hetgeen alles openbaar maakt, is het licht. Daarom zegt hij: „Ontwaak, gij die slaapt, en sta op uit de dooden, en Christus zal over u lich-
- 15 ten.” ^d Ziet dan toe, hoe gij voorzichtig wandelt, niet als onwijken, maar als wijzen, den gelegenen tijd uitkoopende, omdat de dagen boos zijn. Daarom weest niet onverstandig, maar verstaat, welke de wil des Heeren is. En wordt niet dronken van wijn, waarin losbandigheid is, maar weest vervuld met den Geest, sprekende tot elkander in psalmen en lofzangen en geestelijke liederen, zingende en psalmende den Heer in uw hart, dankende ten allen tijde voor alle dingen den God en Vader in den naam van onzen Heer Jezus Christus, elkander onderdanig zijnde in de vreeze van Christus. ^e
- 22 Gij, vrouwen! weest aan uwe eigene mannen onderdanig als aan den Heer; want de man is het hoofd der vrouw, gelijk ook Christus het hoofd der gemeente is: ^f hij is de behouder des lichaams. Maar gelijk de gemeente aan Christus onderdanig is, zoo ook de vrouwen aan

^a) R. „des Geestes.” — ^b) Zie vs. 12. — ^c) Of „tentoongesteld.” — ^d) Zie Jes. LX: 1. — ^e) R. „Gods.” — ^f) R. v. b. „eu.”

- hare eigene^a mannen in
 25 alles. Gij mannen! hebt
 uwe eigene^a vrouwen lief,
 gelijk ook Christus de ge-
 meente heeft liefgehad, en
 zichzelf voor haar heeft
 26 overgegeven, opdat hij
 haar heiligde, haar reini-
 gende door de wassing
 des waters door het woord;
 27 opdat hij de gemeente voor
 zich zou stellen, verheer-
 lijkt, geen vlek^b of rimpel
 of iets dergelijks hebben-
 de, maar dat zij heilig en
 28 onberispelijk zou zijn. Al-
 zoo zijn de mannen schul-
 dig hunne eigene vrouwen
 liefde hebben, gelijk hunne
 eigene lichamen. Wie zijne
 eigene vrouw liefheeft,
 29 heeft zichzelf lief. Want
 niemand heeft ooit zijn
 eigen vleesch gehaat, maar
 hij voedt en koestert het,
 evenals ook Christus^c de
 30 gemeente. Want wij zijn
 leden zijns lichaams, van
 zijn vleesch en van zijne
 31 beenen. Daarom zal een
 mensch zijn^d vader en
 moeder verlaten, en zijne
 vrouw aanhangen, en die
 twee zullen tot één vleesch
 32 zijn.”^e Deze verborgenheid
 is groot, maar ik zeg [dit]
 op Christus en op de ge-
 33 meente. Zoo dan ook gij,
 een iegelijk uwer hebbe
 zijne eigene vrouw zoo lief
 als zichzelf; en [wat] de
 vrouw [aangaat], dat zij
 den man vreeze.
- VI.** — Gij kinderen! weest
 uwen ouderen gehoorzaam
 in [den] Heer; want dit is
 2 recht. Eer uwen vader en
 uwe moeder, (hetwelk het
 eerste gebod is met een
 3 belofte: „opdat het u wel
 ga, en gij lang leeft op de
 4 aarde.”^f) En gij vaders!
 verwekt uwe kinderen niet
 tot toorn, maar voedt hen
 op in de tucht en verma-
 ning [des] Heeren.
- 5 Gij slaven! weest [uwen]
 heeren naar het vleesch ge-
 hoorzaam met vreeze en be-
 ven, in eenvoudigheid uws
 harten, als aan Christus;
 6 niet met oogendienst, als
 menschenbehagers, maar
 als slaven van Christus,
 den wil Gods van harte
 7 doende, met goedwilligheid
 dienende als^g den Heer en
 8 niet den menschen, weten-

^a) V. l. w. „eigene.” — ^b) R. „opdat hij haar verheerlijkt voor zich zou stellen, de gemeente, die geen vlek.” — ^c) R. „de Heer.” — ^d) V. l. w. „zijn.” — ^e) Gen. II: 24. — ^f) Exod. XX: 12. — ^g) R. l. w. „als.”

- de, dat wat een iegelijk goeds doet, hij dat van [den] Heer zal ontvangen, hetzij 9 slaaf, hetzij vrije. En gij heeren! doet jegens hen hetzelfde, en laat de dreiging na, wetende dat zoolwel hun als uw Heer^a in de hemelen is, en er bij Hem geen aanneming des persoons is.
- 10 Voorts, mijne broeders! sterkt u in [den] Heer en in de kracht zijner sterkte.
- 11 Doet aan de wapenrusting Gods, opdat gij kunt staande blijven tegen de listen 12 des duivels. Want wij hebben den strijd niet tegen vleesch en bloed, maar tegen de overheden, tegen de machten, tegen de wereldbeheerschers dezer duisternis, ^b tegen de geestelijke [machten] der boosheid in de hemelsche 13 westen. Daarom neemt de wapenrusting Gods op, opdat gij kunt wederstaan in den boozen dag, en, alles volbracht hebbende, 14 staande blijven. Staat dan vast, uwe lende omgord hebbende met de waarheid, en aangedaan hebbende het borstwapen der 15 gerechtigheid, en de voeten geschoeid hebbende met de toebereiding van het evangelie des vredes; 16 boven dit alles ^c aangenomen hebbende het schild des geloofs, waarmede gij al de vurige pijlen^d des boozen zult kunnen uitblusschen. En neemt den helm des heils en het zwaard des Geestes, hetwelk is Gods woord; 17 bidende te allen tijde met alle gebed en smeeking in den Geest, en daartoe wakende met alle volharding en smeeking voor al de 18 heiligen, en voor mij, opdat mij het woord gegeven worde bij het openen van mijnen mond, om met vrijmoedigheid de verborgenheid van het evangelie bekend te maken, waarvoor 19 ik een gezant ben in een keten, opdat ik daarin vrijmoedig spreke, gelijk ik moet spreken.
- 20 Opdat gij nu ook aangaande mij moogt weten, hoe het mij gaat, zal Ty-

^a) R. „wetende dat ook uw eigen Heer.” — ^b) R. „der duisternis dezer eeuw.” — ^c) S. l. „in alle dingen.” — ^d) Men gebruikte te dier tijd soms pijlen met braudende punten.

- chicus, de geliefde broeder en getrouwe dienstknecht in [den] Heer, u alles bekend maken, dien ik juist daartoe tot u gezonden heb, opdat gij onze omstandigheden zoudt weten, en hij uwe harten zou vertroosten.
- 23 Vrede [zij] den broederen, en liefde met geloof van God, den Vader, en den
- 22 24 Heer Jezus Christus! De genade [zij] met allen, die onzen Heer Jezus Christus in onverderfelijke liefhebben!^a

---

DE BRIEF

AAN DE

FILIPPIËRS.

- I.** — Paulus en Timótheüs, slaven van Jezus Christus, aan al de heiligen in Christus Jezus, die te Filippi zijn, met de opzieners en
- 2 diakenen: genade [zij] u en vrede van God, onzen Vader, en den Heer Jezus Christus!
- 3 Ik dank mijnen God, telkens als ik mij uwer her-
- 4 inner, altijd in elk mijner gebeden voor u allen met
- 5 blijdschap het gebed doende, over uwe gemeenschap aan het evangelie van den
- 6 eersten dag af tot nu toe; dit vertrouwende, dat Hij, die een goed werk in u begonnen heeft, het vol-
- 7 eindigen zal tot op den dag van Jezus Christus; gelijk het recht is voor mij, dat ik dit van u allen denk, omdat gij mij in uw hart hebt, en dat gij allen, zoo-

^a) R. v. b. „Amen.”

wel in mijne banden als in de verdediging en bevestiging van het evangelie, mijne genade mede deelachtig zijt. Want God is mijn getuige, hoezeer ik naar u allen verlang met het hart^a van Christus Jezus.^b En dit bid ik, dat uwe liefde nog meer en meer overvloedig worde in kennis en alle inzicht, opdat gij beproeft, wat het beste is, zoodat gij zuiver en zonder aanstoot zijt tegen den dag van Christus, vervuld met de vrucht^c der gerechtigheid, die door Jezus Christus is tot heerlijkheid en lof van God.

12 En ik wil, dat gij weet, broeders! dat mijne omstandigheden meer tot bevordering van het evangelie gediend hebben; zoodat mijne banden in Christus openbaar geworden zijn in het geheele pretorium en aan al de anderen^d; en dat het meerendeel der broederen, door mijne banden vertrouwen gekregen hebbende in [den] Heer,^e des

te meer het woord^f onbevreesd durven verkondigen. Wel prediken ook sommigen Christus door nijd en twist, maar sommigen ook door goedwilligheid. Dezen wel uit liefde, wetende, dat ik tot verdediging des evangelies gesteld ben; maar genen verkondigen Christus uit najver, niet zuiver, meenende aan mijne banden verdrukking toe te voegen.^g Wat dan? Nochtans wordt Christus op allerlei wijze, hetzij onder een voorwendsel, hetzij in waarheid, verkondigd; en hierin verblijd ik mij, ja, zal ik mij ook verblijden.

19 Want ik weet, dat dit mij tot heil zal gedijen door uw gebed en de hulp des Geestes van Jezus Christus; volgens mijne ernstige verwachting en hoop, dat ik in geen ding zal beschaamd worden, maar dat in alle vrijmoedigheid, gelijk te allen tijde zoo ook nu, Christus in mijn lichaam zal worden groot gemaakt,

^a) Lett. „de ingewanden.” — ^b) R. „Jezus Christus.” — ^c) R. „vruchten.” — ^d) Of „in alle andere [plaatsen].” — ^e) Of „vertrouwen gekregen hebbende door den Heer in mijne banden.” — ^f) S. v. b. „Gods.” — ^g) R. heeft vs. 17 vóór vs. 16.

hetzij door het leven, hetzij
 21 door den dood. Want te
 leven is voor mij Christus,
 22 en te sterven gewin; maar
 indien ik [moet] leven in
 het vleesch, dat is mij der
 moeite waard^a, en wat ik
 kiezen zal, weet ik niet;
 23 maar^b ik word van deze
 twee gedrongen, hebbende
 begeerte om ontbonden te
 worden en met Christus te
 zijn; want dit is zeer verre
 24 het beste; maar in het
 vleesch te blijven is noo-
 25 diger om uwentwil. En
 dit vertrouwen hebbende,
 weet ik, dat ik blijven zal,
 en met u allen zal blijven
 tot uwe bevordering en
 26 blijdschap des geloofs; op-
 dat door mij uw roem in
 Christus Jezus overvloedig
 zij door mijne wederkomst
 27 tot u. Alleen wandelt waar-
 dig des evangelies van
 Christus, opdat, hetzij ik
 kom en u zie, hetzij ik af-
 wezig ben, ik van u moge
 hooren, dat gij vast staat
 in éenen geest, met één ge-
 moed medestrijdende met
 het geloof des evangelies;
 28 en dat gij u in niets laat

verschrikken door de te-
 genstanders, hetwelk hun
 een bewijs van verderf is,
 maar van uw heil^c, en dat
 29 van God; omdat het u uit
 genade gegeven is, ten
 aanzien van Christus, niet
 alleen in hem te gelooven,
 maar ook voor hem te lij-
 30 den, daar gij denzelfden
 strijd hebt, dien gij in mij
 hebt gezien, en nu van mij
 hoort.

II. — Indien er dan eenige
 vertroosting in Christus,
 indien er eenige troost der
 liefde, indien er eenige
 gemeenschap des Geestes,
 indien er eenige toegene-
 genheid^d en ontferming
 2 is, zoo vervult mijne blijd-
 schap, dat gij moogt eens-
 gezind zijn, dezelfde liefde
 hebbende, één van ziel
 [en] één van zin [zijnde].
 3 [Doet] niets uit partijzucht
 of ijdelen roem, maar door
 ootmoedigheid achte de
 een den ander uitnemen-
 4 der dan zichzelf; een
 iegelijk niet op het zijne
 ziende, maar een iegelijk
 ook op hetgeen der ande-
 5 ren is. Want die gezind-

^a) Of „het zal voor mij een werk zijn, dat zijn vrucht zal dra-
 gen.” — ^b) R. „want.” — ^c) R. „maar u van heil.” — ^d) Lett.
 „ingewanden.”

- heid zij in u,^a welke ook in Christus Jezus was, 6 die, in de gestaltenis Gods zijnde, het geen roof geacht heeft Gode gelijk te zijn, maar heeft zichzelf vernietigd^b, de gestaltenis eens slaafs aannemende, den menschen gelijk geworden zijnde; en in gedaante gevonden als een mensch, heeft hij zichzelf vernederd, gehoorzaam geworden zijnde tot den dood, ja, tot den dood des kruises. Daarom heeft God hem ook uitermate verhoogd, en hem een naam^c gegeven, die boven allen naam is, opdat in den naam van Jezus zich zou buigen alle knie van die in den hemel en die op de aarde en die onder de aarde zijn, en alle tong zou belijden, dat Jezus Christus Heer is, tot heerlijkheid Gods des Vaders.
- 12 Zoo dan, mijne geliefden! gelijk gij te allen tijde gehoorzaam geweest zijt, niet als in mijne tegenwoordigheid alleen, maar veelmeer nu in mijne afwezigheid, werkt uwe eigene behoudenis uit met vreezen en beven; want het is God, die in u werkt, zoowel het willen als het volbrengen, naar [zijn] welbehagen.
- 14 Doet alle dingen zonder morren en tegenspreken, 15 opdat gij moogt onberispelijk en rein zijn, onstraffelijke kinderen Gods in het midden van een verdraaid en verdorven geslacht, onder welchen gij schijnt als 16 lichten in de wereld, vertoonende het woord des levens, mij tot roem tegen den dag van Christus, dat ik niet tevergeefs geloopen, noch tevergeefs gearbeid heb. Maar al werd ik ook geplengd over het offer en de bediening uws geloofs, zoo verblijd ik mij, en verblijd mij met u allen. En desgelijks ook gij, verblijdt u, en verblijdt u met mij!
- 19 En ik hoop in den Heer Jezus Timótheüs spoedig tot u te zenden, opdat ook ik welgemoed zij, als ik uwe omstandigheden zal weten. Want ik heb niemand, zoo gelijkgezind [met mij], die voor het uwe

^a) Of „onder u.” — ^b) Of „outledigd.” — ^c) Of „den naam.”

- 21 zoo trouw zal zorgen; want allen zoeken het hunne, niet hetgeen van Jezus
- 22 Christus ^a is. En gij weet zijne beproefdheid, dat hij, gelijk een kind [zijnen] vader, met mij in het evangelie gediend heeft. Dezen dan hoop ik terstond te zenden, zoodra ik gezien heb, hoe het met mij gaat.
- 24 Doch ik vertrouw in [den] Heer, dat ik ook zelf
- 25 spoedig komen zal. Maar ik heb het noodig geacht Epafrodítus, mijnen broeder en medearbeider en medestrijder, en uwen afgezondene en bedienaar mijner nooddruft, tot u te zenden; daar hij zeer verlangende was naar u allen, en beangst, omdat gij gehoord hadt, dat hij krank
- 27 was; en hij is ook krank geweest tot nabij den dood, maar God heeft zich zijner ontfermd, en niet alleen zijner, maar ook mijner, opdat ik niet droefheid op
- 28 droefheid zou hebben. Zoo heb ik hem dan des te spoediger gezonden, opdat gij, hem ziende, u weder zoudt verblijden, en ik te
- minder bedroefd zou zijn.
- 29 Ontvangt hem dan in [den] Heer met alle blijdschap, en houdt dezulken in eere;
- 30 want om het werk ^b is hij den dood nabij gekomen, zijn leven wagende ^c, opdat hij zou aanvullen hetgeen aan uwe dienst jegens mij ontbrak.
- III.** — Voorts, mijne broeders! verblijdt u in [den] Heer. Dezelfde dingen u te schrijven, [is] mij niet verdrietig, en [het is] u 2 ker. Ziet op de honden, ziet op de kwade arbeiders, ziet op de versnijding. Want wij zijn de besnijding, wij die door den Geest van God ^d eeredienst plegen, en in Christus Jezus roemen, en niet in het 4 vleesch betrouwen; hoewel ik ook heb [om] te betrouwen in het vleesch. Indien iemand anders meent te [kunnen] betrouwen in het 5 vleesch, ik nog meer: besneden ten achtsten dage, uit het geslacht van Israël, van den stam van Benjamin, een Hebreër uit Hebreërs, wat de wet betreft 6 een farizeër; wat den ijver

^a) R. „Christus Jezus.” — ^b) R. v. b. „van Christus.” — ^c) R. „niet achtende.” — ^d) R. „God in den Geest.”

- betreft, een vervolger der gemeente; wat betreft de gerechtigheid, die in de wet is, zijnde onberispelijk. Maar hetgeen mij gewin was, dat heb ik om Christus wil schade geacht.
- 8 Ja gewisselijk, ik acht ook alle dingen schade te zijn om de uitnemendheid der kennis van Christus Jezus, mijnen Heer, om wiens wil ik de schade van alle dingen geleden heb, en acht die drek te zijn, opdat ik Christus winne, en in hem bevonden worde, niet hebbende mijne gerechtigheid, die uit de wet is, maar die door het geloof in Christus is, de gerechtigheid, die uit God is, door het geloof, opdat ik hem kenne en de kracht zijner opstanding en de gemeenschap zijns lijdens, zijnen dood gelijkvormig worden de, of ik opeenigerlei wijze moge komen tot de opstanding uit de dooden.^a
- 12 Niet dat ik reeds [den prijs] gekregen heb, of reeds volmaakt ben; maar ik jaag er naar, of ik [dien]
- ook grijpen mocht, aangezien ik door Christus Jezus^b
- 13 ook gegrepen ben. Broeders! ik acht van mijzelfven niet, dat ik [dien] gegrepen heb; maar één ding [doe ik]: vergetende hetgeen achter is, en mij uitstreckende naar hetgeen vóór is, jaag ik, het wit [aanschouwende], naar den prijs der hemelsche^c roeping Gods in Christus Jezus. Zoovelen dan als [wij] volmaakt [zijn], laat ons aldus gezind zijn; en indien gij anders gezind zijt, ook dat zal God u openbaren.
- 16 Doch waartoe wij gekomen zijn, laat ons daarnaar wandelen.^d
- 17 Weest gezamenlijk mijne navolgers, broeders! en ziet op hen, die aldus wandelen, gelijk gij ons tot voorbeeld hebt. Want velen, van wie ik u dikwijls zeide, en nu ook weenende zeg, wandelen als vijanden van het kruis van Christus, wier einde het verderf, wier God de buik, en [wier] eer in hunne schande is, die aardsche dingen be-

^a) R. „der dooden.” — ^b) V. l. w. „Jezus.” — ^c) Lett. „van boven.” — ^d) R. „laat ons naar denzelfden regel wandelen, en dezelfde gezindheid hebben.”

20 denken. Want onze wandel^a is in de hemelen, waaruit wij ook als Heiland den Heer Jezus Christus ver-
 21 wachten, die het lichaam onzer vernedering veranderen zal tot gelijkvormigheid aan het lichaam zijner heerlijkheid, naar de werking der macht, die hij heeft om alle dingen aan zichzelf te onderwerpen.

IV. — Zoo dan, mijne geliefde en zeer gewenschte broeders, mijne blijdschap en kroon! staat aldus vast
 2 in [den] Heer, geliefden! Ik vermaan Euodía, en ik vermaan Syntyché om eensgezind te zijn in [den] Heer.
 3 Ja ^b, ik bid ook u, trouwe metgezel! wees haar ^c behulpzaam, die met mij gestreden hebben in het evangelie, ook met Clemens en mijne overige medearbeiders, wier namen in het boek des levens zijn.
 4 Verblijdt u in [den] Heer te allen tijde! wederom zeg
 5 ik: verblijdt u! Uwe bescheidenheid zij allen menschen bekend. De Heer is
 6 nabij. Weest in geen ding bezorgd, maar laat uwe

begeerten in alles, door gebed en smeeking, met dankzegging, bekend worden bij God; en de vrede Gods, die alle verstand te boven gaat, zal uwe harten en uwe zinnen bewaren in Christus Jezus.

8 Voorts, broeders! al wat waarachtig, al wat eerbaar, al wat rechtvaardig, al wat rein, al wat liefelijk is, al wat wél luidt, zoo er eenige deugd, en zoo er eenige lof
 9 is, bedenkt dat! Hetgeen gij ook geleerd, en ontvangen, en gehoord, en in mij gezien hebt, doet dat; en de God des vredes zal met u zijn.

10 En ik heb mij grootelijks verblijd in [den] Heer, dat gij eindelijk weer opgewekt zijt om aan mij te gedenken, ofschoon gij wel aan [mij] gedacht hebt, maar gij hadt de gelegenheid niet. Niet dat ik dit zeg wegens gebrek; want ik heb geleerd vergenoegd te zijn in hetgeen ik ben.
 12 Ik weet vernederd te worden, ik weet ook overvloed te hebben; alleszins en in alles ben ik onderwezen,

^a) And. „ous burgerschap.” — ^b) R. „En.” — ^c) d. i. Euodía en Syntyché; of men kan vertalen in een algemeen zinn: „deze [vrouwen].”

- zoowel verzadigd te zijn als honger te lijden, zoowel overvloed te hebben
- 13 als gebrek te lijden. Ik vermag alle dingen door hem ^a, die mij kracht geeft.
- 14 Nochtans hebt gij wél gedaan, dat gij aan mijne verdrukking deelgenomen
- 15 hebt. En ook gij, Filippiërs! weet, dat in het begin des evangelies, toen ik van Macedonië vertrokken was, geen gemeente mij [iets] medegedeeld heeft tot rekening van uitgaaf en ontvangst, dan gij alleen; want ook te Thessalonika hebt gij mij een- en andermaal tot mijne nood-
- 17 druft gezonden. Niet dat ik de gave zoek, maar ik zoek de vrucht, die overvloedig is tot uwe rekening. Doch ik heb alles, en
- ik heb overvloed; ik ben vervuld, daar ik van Epafróditus ontvangen heb, hetgeen van u [gezonden was], een welriekenden reuk, een aangename offerande, Gode welbehagelijk. Doch mijn God zal al uwe nooddruft vervullen naar zijnen rijkdom in heerlijkheid in Christus
- 20 Jezus. Onzen God en Vader nu [zij] de heerlijkheid tot in alle eeuwigheid! Amen.
- 21 Groet alle heiligen in Christus Jezus. U groeten de broeders, die met mij
- 22 zijn. Al de heiligen groeten u, en vooral die van het huis des keizers zijn.
- 23 De genade des ^bHeeren Jezus Christus [zij] met uwen geest! ^cAmen.

^a) R. „Christus.” — ^b) R. „van onzen.” — ^c) R. „met u allen.”

DE BRIEF

AAN DE

K O L O S S E R S.

I. — Paulus, apostel van Christus Jezus ^a, door den wil van God, en Timóthoüs, de broeder, aan de heilige en getrouwe broeders in Christus, die te Kolosse zijn: genade [zij] u en vrede van God, onzen Vader, en den Heer Jezus Christus. ^b

3 Wij danken den God en ^c Vader van onzen Heer Jezus Christus, altijd voor u
4 biddende ^d, daar wij gehoord hebben van uw geloof in Christus Jezus, en van de liefde, die gij hebt jegens al de heiligen ^e,
5 wegens de hoop, die u in de hemelen is weggelegd, van welke gij te voren ge-

hoord hebt door het woord der waarheid des evangelies, dat tot u gekomen is, gelijk ook in de geheele wereld, en het draagt vrucht en wast ^f, evenals ook onder u, van den dag af dat gij [het] gehoord en de genade Gods in waarheid erkend hebt; gelijk gij ^g [het] geleerd hebt van Epafras, onzen geliefden mededienstknecht ^h, die een getrouw dienstknecht van Christus is voor u, die ons ook uwe liefde in den Geest bekend gemaakt heeft.

9 Daarom houden ook wij, van den dag af, dat wij er van ⁱ gehoord hebben, niet op voor u te bidden en te

^a) R. „Jezus Christus.” — ^b) „en den Heer Jezus Christus” komt in vele handschriften niet voor. — ^c) S. l. w. „en;” in dat geval moet men lezen: „God, den Vader.” — ^d) Of „wij danken altijd, biddende voor u.” — ^e) R. „en van [uwe] liefde jegens.” — ^f) R. l. w. „en wast.” — ^g) R. v. b. „ook.” — ^h) Lett. „medeslaaf.” — ⁱ) Nam. van uw geloof en liefde, zie vs. 4.

- begeeren, dat gij moogt vervuld worden met de kennis van zijnen wil, in alle wijsheid en geestelijk
- 10 verstand, om te wandelen ^a den Heere waardig tot alle welbehagen, in alle goed werk vrucht dragende, en opwassende door ^b de kennis van God, met alle
- 11 kracht bekrachtigd, naar de sterkte zijner heerlijkheid, tot alle volharding en lankmoedigheid, met
- 12 blijdschap, dankende den Vader, die ons bekwaam ^c gemaakt heeft om deel te hebben aan de erfenis der
- 13 heiligen in het licht; die ons verlost heeft uit de macht der duisternis, en overgezet in het koninkrijk van den Zoon zijner liefde,
- 14 in wien wij de verlossing hebben ^d, de vergeving der zonden; die het beeld is des onzienlijken Gods, de
- 15 eerstgeborene der gansche schepping; want door ^e hem zijn alle dingen geschapen, die in de hemelen en die op de aarde zijn, die zien-
- 16 lijk en die onzienlijk zijn, hetzij tronen, hetzij heerschappijen, hetzij overheden, hetzij machten: alle dingen zijn door ^f hem en
- 17 tot hem geschapen; en hij is vóór alle dingen, en alle dingen bestaan te zamen
- 18 door hem; en hij is het hoofd des lichaams, der gemeente, hij die het begin is, de eerstgeborene uit de dooden, opdat hij in alle dingen de eerste
- 19 plaats zou innemen; want het was het welbehagen der gansche Volheid in hem
- 20 te wonen, en door ^f hem alle dingen tot zichzelf ^g te verzoenen, vrede gemaakt hebbende door het bloed zijns kruises, door ^f hem, hetzij de dingen, die op de aarde, hetzij de dingen, die in de hemelen
- 21 zijn. En u, die eertijds vervreemd waart, en vijanden in gezindheid door de booze werken, heeft
- 22 hij echter nu verzoend, in het lichaam zijns vleesches door den dood, om u hei-

^a) R. „opdat gij moogt wandelen.” — ^b) R. „in.” — ^c) Of „waardig.” — ^d) R. v. b. „door zijn bloed.” — ^e) εἶν, in de kracht zijns persoon. Hij was degeue, door wiens inwendige kracht de schepping outstoud. Zij bestaat als *zijne* schepping. — ^f) d. i. door middel van. — ^g) „zich-zelve,” d. i. de volheid, de volheid der Godheid. Zie hoofdst. II: 9.

lig en onberispelijk en onstraffelijk voor zich te stellen; indien gij althans blijft in het geloof, gegrond en vast, en u niet laat afwenden van de hoop des evangelies, dat gij gehoord hebt, hetwelk gepredikt is in de gansche schepping, die onder den hemel is, waarvan ik, Paulus, een dienstknecht geworden ben.

24 Thans ^a verblijd ik mij in het ^b lijden voor u, en vul in mijn vleesch aan, wat nog ontbreekt aan de verdrukkingen van Christus, voor zijn lichaam, dat is de
25 gemeente, welker dienstknecht ik geworden ben naar het rentmeesterschap van God, dat mij gegeven is voor u, om het woord
26 Gods te voleinden ^c: de verborgenheid, die van eeuwen en geslachten herverborgen is geweest, maar nu geopenbaard is aan
27 zijne heiligen, aan wie God heeft willen bekend maken, welke de rijkdom zij van de heerlijkheid

dezer verborgenheid onder de volken, welke is Christus in u, de hoop der heerlijkheid; dien wij verkondigen, ieder mensch vermanende en ieder mensch leerende in alle wijsheid, opdat wij ieder mensch volmaakt stellen in Christus ^d; waartoe ik ook arbeid, strijdende naar zijne werking, die in mij werkt met kracht.

II. — Want ik wil, dat gij weet, hoe groot een strijd ik heb voor u en die te Laodicéa, en zoovelen mijn aangezicht in het vleesch
2 niet gezien hebben; opdat hunne harten vertroost mogen worden, samengevoegd in liefde, en tot allen rijkdom van de volle verzekerdheid des verstands, tot kennis van de
3 borgenheid Gods ^e, in wien al de schatten der wijsheid en der kennis verborgen
4 zijn. Dit nu zeg ik, opdat niemand u met schoonklinkende woorden misleide.
5 Want al ben ik ook met het vleesch afwezig, nochtans

^a) Hij was vroeger dienstknecht geworden, zie vs. 23; thans was hij in de gevangenis, doch verblijdde zich in het lijden. — ^b) R. „mijn.” — ^c) d. i. volledig te maken. — ^d) R. v. b. „Jezus.” — ^e) R. v. b. „en des Vaders, en van Christus.”

- ben ik in den geest bij u, mij verblijdende, en ziende uwe orde en de vastheid van uw geloof in Christus.
- 6 Gelijk gij dan Christus Jezus, den Heer, ontvangen hebt, wandelt in hem, 7 geworteld en opgebouwd in hem, en bevestigd in het geloof, gelijk u geleerd is, overvloedig daarin zijnde met dankzegging.
- 8 Ziet toe, dat niemand u tot zijnen buit make door de filosofie en ijdele verleiding naar de overlevering der menschen, naar de eerste beginselen der wereld, en niet naar Christus.
- 9 Want in hem woont de gansche volheid der Godheid ^a lichamenlijk; en gij 10 zijt in hem voleind, die het hoofd is van alle overheid 11 en gezag, in wien gij ook besneden zijt met een besnijdenis, niet met handen verricht, in de uittrekking van het lichaam des vleesches ^b, door de besnijdenis 12 van Christus; zijnde met hem begraven in den doop, in welken ^c gij ook medegewekt zijt door het ge- 13 loof in de werking Gods, die hem uit de dooden heeft opgewekt. En u, toen gij dood waart in de misdaden en in de voorhuid uws vleesches, heeft Hij mede levendgemaakt met hem, alle misdaden ons ^d verge- 14 ven hebbende; uitgewischt hebbende het handschrift, dat tegen ons [getuigde] in inzettingen, hetwelk tegen ons was, en heeft het uit het midden weggenomen, door het aan het kruis te 15 nagelen. De overheden en de gezaghebbers ontbloom hebbende, heeft Hij hen in het openbaar ten toon gesteld, en door hetzelfde over hen getriomfeerd.
- 16 Dat dan niemand u oordeele in spijs of in drank, of in het stuk van feest of nieuwe maan of sabbatten, 17 welke een schaduw zijn van de toekomstige dingen, maar het lichaam [is] 18 van Christus. Dat niemand u van den prijs beroove, zijnen eigen wil doende in nederigheid en vereering der engelen, indringende in hetgeen hij niet gezien

^a) Hier Θεότης, Godheid in den absoluten zin, en niet slechts goddelijk karakter, zooals Θεότης; zie Rom. I: 20. — ^b) R. „lichaam der zonde des vleesches.” — ^c) Of „in wien.” — ^d) R. „u.”

- heeft, tevergeefs opgeblazen door het verstand zijns
 19 vleesches, en niet vasthoudende aan het hoofd, uit wien het gansche lichaam, door de geledingen en verbindingen ondersteund en samengevoegd, opwast met den wasdom Gods.
- 20 Indien gij ^a met Christus de eerste beginselen der wereld zijt afgestorven, waarom onderwerpt gij u, alsof gij in de wereld leeft
- 21 det, aan inzettingen: raak niet, en smaak niet, en roer niet aan, (dingen, die allen door het gebruik tot verderf overgaan) naar de geboden en leeringen der
- 23 menschen, (die wel een schijn van wijsheid hebben in eigenwillige eeredienst en nederigheid en gestrengheid tegen het lichaam, [daaraan] geenerlei eer [bewijzende]) tot verzadiging des vleesches?
- III.** — Indien gij dan met Christus opgewekt zijt, zoo zoekt de dingen, die boven zijn, waar Christus is, zittende aan de rechterhand
- 2 Gods, bedenkt de dingen, die boven zijn, niet die op
- 3 de aarde zijn; want gij zijt gestorven, en uw leven is met Christus verborgen
- 4 in God. Wanneer Christus zal geopenbaard zijn, [die] uw ^b leven [is], dan zult ook gij met hem geopenbaard worden in heerlijkheid.
- 5 Doodt dan uwe leden, die op de aarde zijn: hoerrij, onreinheid, wellust, kwade begeerlijkheid, en de gierigheid, die afgoden-
- 6 dienst is, om welke dingen de toorn Gods komt over de zonen der ongehoorzaam-
- 7 heid, onder wie ^c ook gij eertijds wandeldet, toen gij
- 8 daarin leefdet. Maar nu, legt ook gij dit alles af: toorn, gramschap, kwaadheid, lastering, vuile taal
- 9 uit uwen mond. Liegt niet tegen elkander, daar gij den ouden mensch met zijne
- 10 werken hebt uitgedaan, en den nieuwen hebt aangedaan, die vernieuwd wordt tot kennis, naar het beeld desgenen, die hem geschapen heeft, waarin niet is
- 11 Griek en Jood, besnijdenis en voorhuid, barbaar, Scyth, slaaf, vrije, maar Christus is alles en in allen.

^a) R. v. b. „dan.” — ^b) R. „ons.” — ^c) Of „in welke dingen.”

- 12 Doet dan aan als uitverkorenen Gods, heiligen en beminden, innige^a ontferming, goedertierenheid, nederigheid, zachtmoedigheid, lankmoedigheid; elkander verdragende, en elkander vergevende, zoo de een tegen den ander een klacht heeft; gelijk ook Christus u vergeven heeft,
- 13 14 zoo ook gij! En boven dit alles de liefde, die de band der volmaaktheid is. En de vrede van Christus^b, tot welken gij ook geroepen zijt in één lichaam, heersche in uwe harten; en weest dankbaar.
- 15 16 Het woord van Christus wone rijkelijk in u, in alle wijsheid elkander leerende en vermanende met psalmen, ^c lofzangen, ^c geestelijke liederen; in genade^d Gode zingende in uwe harten. ^e En al wat gij doet in woord of in werk, [doet] het alles in den naam des Heeren Jezus, God^f, den Vader, dankende door hem.
- 17 18 Gij vrouwen! weest uwen^g mannen onderdanig, gelijk het betaamt in [den] Heer. Gij mannen! hebt uwe vrouwen lief, en weest niet bitter tegen haar. Gij kinderen! weest uwen ouderen in alles gehoorzaam, want dit is welbehagelijk in [den] Heer. ^h Gij vaders! tergt uwe kinderen niet, opdat zij niet moedeloos worden. Gij slaven! weest uwen heeren naar het vleesch in alles gehoorzaam, niet met oogendiensten als menschenbehagers, maar in eenvoudigheid des harten, den Heerⁱ vreezende. Al^j wat gij doet, doet het van harte, als voor den Heer en niet voor de menschen, wetende, dat gij van [den] Heer de vergelding der erfenis ontvangen zult; ^k gij dient den Heere Christus.^l
- 19 20 21 22 23 24 25 Want^m die onrecht doet, zal het onrecht, dat hij gedaan heeft, dragen; en er is geen aanneming des per-
IV. soons. Gij heeren! geeft aan uwe slaven, wat recht en billijk is, wetende dat

^a) Lett. „ingewanden der.” — ^b) R. „Gods.” — ^c) R. v. b. „en.” — ^d) d. i. in het gevoel der genade. — ^e) R. „den Heer zingende in uw hart.” — ^f) R. v. b. „en.” — ^g) R. v. b. „eigenen.” — ^h) R. „den Heer welbehagelijk.” — ⁱ) R. „God.” — ^j) R. „En al.” — ^k) R. v. b. „want.” — ^l) Of „dient den Heer Christus.” — ^m) R. „Maar.”

ook gij een Heer in de hemelen hebt.

2 Volhardt in het gebed,

en waakt daarin met dank-

3 zegging, biddende tevens

ook voor ons, dat God ons

een deur des woords opene,

om de verborgenheid van

Christus te spreken, om

welke ik ook gebonden ben;

4 opdat ik haar openbare,

gelijk ik moet spreken.

5 Wandelt in wijsheid tegen-

over hen, die buiten zijn,

den [gelegenen] tijd uit-

6 koopende. Uw woord zij

altijd in genade ^a, met

zout besprengd, opdat gij

moogt weten, hoe gij een

iegeelijk moet antwoorden.

7 Al wat mij aangaat zal

Tychicus, de geliefde broe-

der en getrouwe dienst-

knecht en medeslaaf in

[den] Heer, u bekend ma-

8 ken; dien ik juist daartoe

tot u gezonden heb, op-

dat hij uwe omstandighe-

den kenne, en uwe harten

9 vertrooste; met Onésimus,

den getrouwen en geliefden

broeder, die van de uwen

is. Zij zullen u met alles

van hier bekend maken.

10 U groet Aristarchus,

mijn medegevangene, en

Markus, de neef van Bar-

nabas, aangaande wien gij

bevelen ontvangen hebt,

(als hij tot u komt, ont-

11 vangt hem,) en Jezus, ge-

naamd Justus, welke uit

de besnijdenis zijn. Dezen

alleen [zijn] medearbeiders

voor het koninkrijk Gods,

die mij tot vertroosting ge-

12 weest zijn. U groet Epa-

fras, die van de uwen is,

een slaaf van Christus Je-

zus ^b, die altijd strijdt voor

u in de gebeden, dat gij

moogt vaststaan, volmaakt

en voleind ^c in al den wil

13 van God. Want ik geef hem

getuigenis, dat hij veel ar-

beid ^d [der ziel] voor u

heeft, en voor hen, die in

Laodicéa, en voor hen, die

14 in Hiérápolis zijn. U groet

Lukas, de geliefde genees-

15 heer, en Demas. Groet de

broeders, die in Laodicéa

zijn, en Nymfas, en de ge-

meente, die in zijn huis is.

16 En wanneer de brief bij u

gelezen is, maakt, dat hij

ook gelezen worde in de

gemeente der Laodiceërs,

en dat ook gij dien uit Lao-

17 dicéa leest. En zegt aan

^a) d. i. in het gevoel der genade. — ^b) R. l. w. „Jezus.” —

^c) Zie de noot op hoofdst. I: 25. — ^d) R. „grooten ijver.”

Archippus: Zie op de be-
diening, die gij in [den]
Heer ontvangen hebt, dat
18 gij haar vervult. De groe-

tenis met de hand van mij,
Paulus. Gedenkt mijner
banden! De genade [zij]
met u!^a

DE EERSTE BRIEF

AAN DE

THESSALONIKERS.

- I.** — Paulus en Silvanus en Timótheüs aan de gemeente der Thessalonikers in God, den Vader, en den Heer Jezus Christus: genade [zij] u en vrede!⁶
- 2** Wij danken God te allen tijde voor u allen, uwer gedachtig in onze gebeden,
3 zonder ophouden gedenkende uw werk des geloofs en den arbeid der liefde en de volharding der hoop op onzen Heer Jezus Christus, voor onzen God en Vader,
4 wetende, door God beminde broeders! uwe ver-
5 kiezing. Want ons evangelie was bij u niet in woorden alleen, maar ook in kracht, en in den Heiligen Geest, en in vele verzekerdheid; gelijk gij weet, hoe wij onder u geweest
6 zijn om uwentwil. En gij zijt navolgers geworden van ons en van den Heer, het woord aangenomen hebbende in vele verdrukking met blijdschap des
7 Heiligen Geestes, zoodat gij voorbeelden zijt geworden voor al de geloovigen in Macedonië en in

^a) R. v. b. „Amen.” — ^b) R. v. b. „van God, onzen Vader, en den Heer Jezus Christus.”

- 8 Achaje. Want van u uit is het woord des Heeren ruchtbaar geworden, niet alleen in Macedonië en in Achaje, maar ^a in elke plaats is uw geloof in God verbreid, zoodat wij niet noodig hebben er iets van
- 9 te zeggen; want zijzelven verkondigen van ons, welken ingang wij bij u hadden ^b, en hoe gij u van de afgoden tot God bekeerd hebt, om den levenden en waarachtigen God te dienen, en zijnen Zoon uit de hemelen te verwachten, dien Hij uit de dooden heeft opgewekt, Jezus, die ons redt van den toekomstenden toorn.
- 10
- II. — Want gij weet zelve, broeders! onzen ingang bij u, dat die niet ijdel is geweest; maar ^a hoewel wij te voren geleden hadden en ons smaadheid aangedaan was te Filippi, gelijk gij weet, zoo hebben wij vrijmoedigheid gehad in onzen God, om u onder veel strijd het evangelie Gods te verkondigen. Want onze vermaning [was] niet uit bedrog, noch uit onreinheid,
- 4 noch met list; maar gelijk wij door God beproefd zijn bevonden, dat het evangelie ons zou worden toevertrouwd, alzoo spreken wij, niet als menschen behagende, maar Gode, die
- 5 onze harten beproeft. Want wij gingen nooit om met woorden van vleierij, gelijk gij weet, noch met een voorwendsel van gierigheid; God [is] getuige! En wij zochten geen eer van menschen, noch van u, noch van anderen, hoewel wij [u] tot last konden zijn als apostelen van Christus;
- 6
- 7 maar wij waren vriendelijk in uw midden. Gelijk een voedster hare eigene kinderen koestert, zoo wilden wij, u zeer genegen zijnde, u niet alleen gaarne het evangelie Gods mededeelen, maar ook ons eigen leven, omdat gij ons lief geworden waart. Want, broeders! gij herinnert u onzen arbeid en onze moeite.
- 8
- 9 ^cNacht en dag werkende, ten einde niemand uwer tot last te zijn, hebben wij u het evangelie Gods gepredikt. Gij zijt getuigen
- 10

^a) R. v. b. „ook.” — ^b) R. „hebben.” — ^c) R. v. b. „Want.”

en God, hoe heilig en rechtvaardig en onberispelijk wij ons jegens u, die gelooft, hebben gedragen; 11 gelijk gij weet, hoe wij een iegelijk uwer, zooals een vader zijne eigene kinderen, vermaanden en ver- 12 troostten, en betuigden, dat gij zoudt wandelen Gode waardig, die u roept tot zijn koninkrijk en zijne 13 heerlijkheid. En ^a daarom danken wij ook God zonder ophouden, dat, toen gij het woord der prediking van God van ons ontvangen hebt, gij het hebt aangenomen, niet als een woord van menschen, maar, gelijk het waarlijk is, als Gods woord, dat ook werkt 14 in u, die gelooft. Want gij, broeders! zijt navolgers geworden van de gemeenten Gods, die in Judéa zijn, in Christus Jezus, daar ook gij van uwe eigene medeburgers hetzelfde geleden hebt, evenals ook zij van de 15 Joden, die zoowel den Heer Jezus als de ^b profeten gedood, en ons door vervolging verdreven hebben, en

Gode niet behagen, en tegen alle menschen zijn, 16 ons verhinderende tot de volken te spreken, opdat zij mochten behouden worden, om hunne zonden te allen tijde vol te maken; doch de toorn is over hen gekomen ten einde toe. ^c

17 Maar wij, broeders! voor een korten tijd van u beroofd naar het aangezicht, niet naar het hart, hebben ons te meer beijverd, om uw aangezicht te zien met 18 groot verlangen. Daarom hebben wij — ik Paulus — een- en andermaal tot u willen komen, en de satan 19 heeft ons verhinderd. Want welke [is] onze hoop, of blijdschap, of kroon des roems? [Zijt] gij het ook niet voor onzen Heer Jezus ^d bij zijne komst? Want gij zijt onze heerlijkheid en blijdschap.

III. — Daarom het niet langer kunnende uithouden, wilden wij gaarne te Athene 2 alleen gelaten worden, en zonden wij Timótheüs, onzen broeder en Gods medearbeider ^e in het evangelie

^a) R. l. w. „En.” — ^b) R. „hunne eigene.” — ^c) d. i. ten volle. — ^d) R. v. b. „Christus.” — ^e) R. „onzen broeder en Gods dienaar en onzen medearbeider.” De tekst is hier zeer twijfelachtig.

van Christus, om u te versterken en ^a te vermanen
 3 aangaande uw geloof; opdat niemand wankele in deze verdrukkingen. (Want gij weet zelve, dat wij {daar-
 4 toe gesteld zijn; want ook toen wij bij u waren, zeiden wij u vooruit, dat wij zouden verdrukt worden, gelijk ook geschied is en
 5 gij weet.) Daarom ook ik, het niet langer kunnende uithouden, zond [hem], om uw geloof te kennen, of niet misschien de verzoeker u verzocht had, en onze arbeid ijdel ware geworden.
 6 Maar nu Timótheüs van u tot ons gekomen is, en ons de blijde boodschap gebracht heeft van uw geloof en uwe liefde, en dat gij ons altijd in goede gedachtenis houdt, verlangende ons te zien, gelijk
 7 ook wij u, zoo zijn wij daarom over u vertroost geworden, broeders! in al onze nood en onze verdrukking ^b, door uw geloof;
 8 want nu leven wij, zoo gij

vaststaat in [den] Heer.
 9 Want welke dankzegging kunnen wij Gode voor u vergelden wegens al de blijdschap, waarmede wij ons om uwentwil verblijden
 10 voor onzen God, nacht en dag zeer overvloedig biddende, om uw aangezicht te mogen zien en te volmaken, wat aan uw geloof
 11 ontbreekt? Doch onze God en Vader zelf, en onze Heer Jezus ^c richte ^d onzen weg
 12 tot u! En de Heer doe u toenemen en overvloedig zijn in liefde jegens elkander en jegens allen, gelijk
 13 ook wij jegens u; opdat hij uwe harten versterke om onberispelijk te zijn in heiligheid voor onzen God en Vader bij de komst van onzen Heer Jezus ^c met al zijne heiligen.

IV. — Voorts dan, broeders! wij bidden en vermanen u in den Heer Jezus, dat, gelijk gij van ons ontvangen hebt, hoe gij moet wandelen en Gode behagen, zooals gij ook wan-

^a) R. v. b. „u.” — ^b) R. „in al onze verdrukking en nood.” —
^c) R. v. b. „Christus.” — ^d) De lezer merke op, dat „richte” in het enkelvoud staat. God, de Vader, en Christus, de Heer, vormen, om zoo te zeggen, één geheel in de gedachte van den Apostel, hoewel zij als personen duidelijk onderscheiden zijn.

- delt ^a, gij [daarin] nog meer overvloedig wordt.
- 2 Want gij weet, welke bevelen wij u gegeven hebben
- 3 door den Heer Jezus. Want dit is de wil van God, uwe heiliging: dat gij u ont-
- 4 houdt van de hoererij; dat een iegelijk uwer zijn eigen vat wete te bezitten in heil-
- 5 liging en eer, (niet in lusten ^b der begeerlijkheid, gelijk ook de volken, die
- 6 God niet kennen,) en zijns broeders rechten niet vertrede, noch [hem] bedriege in die ^c zaak; want de Heer [is] een wreker over dit alles, gelijk wij u ook te voren gezegd en betuigd hebben.
- 7 Want God heeft ons niet geroepen tot onreinheid,
- 8 maar tot heiliging. Zoo dan wie [hierin zijnen broeder] veracht, veracht niet een mensch, maar God, die u ^d ook zijnen Heiligen Geest gegeven heeft.
- 9 Wat nu de broederlijke liefde betreft, hebt gij niet noodig, dat ik u schrijve; want gijzelven zijt van God
- 10 geleerd om elkander lief te hebben. Want dit doet gij ook aan al de broeders, die in geheel Macedonië zijn; maar wij vermanen u, broeders! [daarin] meer
- 11 overvloedig te worden, en u te beijveren, om stil te zijn, en uwe eigene dingen te doen, en met uwe eigene handen te werken, gelijk
- 12 wij u bevolen hebben; opdat gij welvoegelijk wandelt tegenover hen, die buiten zijn, en van niemand [iets] noodig hebt.
- 13 Doch wij willen u niet onkundig laten, broeders! aangaande hen, die ontslapen zijn, opdat gij niet bedroefd zijt, evenals de anderen, die geen hoop
- 14 hebben. Want indien wij gelooven, dat Jezus gestorven en opgestaan is, zoo zal ook God hen, die door ^e Jezus ontslapen zijn,
- 15 met hem brengen. Want dit zeggen wij u door het woord [des] Heeren, dat wij, de levenden, die overblijven tot de komst des

^a) R. l. w. „zooals gij ook wandelt.” — ^b) Lett. „lust.” — ^c) Lett. „de.” De zin is, dat men de rechten zijns broeders niet vertrede, noch hem bedriege, door met zijne vrouw overspel te bedrijven. — ^d) R. „ons.” — ^e) Door Jezus is het sterven voor hen, die gelooven, een ontslapen geworden, waaruit zij weder opgewekt zullen worden.

Heeren, niet zullen voorkomen hen, die ontslapen zijn;
 16 want de Heer zelf zal met een geroep ^a, met de stem eens aartsengels, en met de bazuin Gods nederdalen van den hemel; en de dooden in Christus zullen eerst
 17 opstaan, daarna zullen wij, de levenden, die overblijven, te zamen met hen in wolken opgenomen worden den Heer te gemoet in de lucht; en aldus zullen wij altijd met [den] Heer
 18 zijn. Zoo vertroost dan elkander met deze woorden.

V. — Maar wat de tijden en de gelegenheden betreft, broeders! zoo hebt gij niet noodig, dat u geschreven
 2 worde. Want gij weet zelve zeer wel, dat de dag [des] Heeren komt als een
 3 dief in den nacht. ^b Wanneer zij zullen zeggen: Vrede en zekerheid, dan zal een plotseling verderf over hen komen, gelijk de barensood over een zwangere, en zij zullen geens-
 4 zins ontvlieden. Maar gij, broeders! zijt niet in de duisternis, zoodat u die

dag als een dief overvallen
 5 zou; want ^c gij zijt allen zonen des lichts en zonen des daags; wij zijn niet van den nacht of van de duisternis. Derhalve laat ons niet slapen, gelijk ook de anderen, maar laat ons waken
 6 en nuchter zijn. Want die slapen, slapen des nachts; en die dronken zijn, zijn
 7 des nachts dronken. Maar wij, die des daags zijn, laat ons nuchter zijn, aangedaan hebbende het borstwapen des geloofs en der liefde, en [als] helm de
 8 hoop des heils; want God heeft ons niet gesteld tot toorn, maar tot verkrijging der behoudenis door
 9 onzen Heer Jezus Christus, die voor ons gestorven is,
 10 opdat, hetzij wij waken, hetzij wij slapen, wij gezamenlijk met hem mogen
 11 leven. Daarom vermaant elkander, en sticht de een den ander, gelijk gij ook doet.
 12 En wij bidden u, broeders! erkent hen, die onder u arbeiden, en uwe voorstanders zijn in [den]

^a) Eig. een geroep, dat met een bevel gepaard gaat, als men, b. v., tot den krijg wordt opgeroepen. — ^b) R. v. b. „Want.” — ^c) R. l. w. „want.”

- 13 Heer, en u vermanen; en acht hen zeer hoog in liefde, om huns werks wil. Hebt vrede onder elkan-
- 14 der. En wij bidden u, broeders! vermaant de ongeregelden, vertroost de kleimoedigen, ondersteunt de zwakken, weest lankmoedig jegens allen. Ziet toe, dat niemand kwaad met kwaad iemand vergelde, maar jaagt te allen tijde het goede na, zoo jegens elk-
- 16 ander als jegens allen. Ver-
17 blijdt u te allen tijde. Bidt
18 zonder ophouden. Dankt in alles, want dit [is] de wil van God in Christus
- 19 Jezus over u. Bluscht den
20 Geest niet uit. Veracht de
- 21 profetieën niet; maar ^a beproeft alle dingen, be-
22 houdt het goede. Onthoudt u van alle soort van kwaad.
- 23 De God nu des vredes zelf heilige u gansch en al; en geheel uw geest, en ziel, en lichaam worde onberispelijk bewaard bij de komst onzes Heeren Jezus Christus! Hij, die u roept, [is] ge-
24 trouw, die het ook doen zal.
- 25 Broeders! bidt voor ons.
- 26 Groet al de broeders met
27 een heiligen kus. Ik bezweer u bij den Heer, dat de brief aan al de heilige broeders worde voorgele-
- 28 zen. De genade onzes Heeren Jezus Christus [zij] met u! ^b

^a) R. l. w. „maar.” — ^b) R. v. b. „Amen.”

DE TWEEDE BRIEF

AAN DE

THESSALONIKERS.

- I. — Paulus en Silvanus en Timótheüs aan de gemeente der Thessalónikers in God, onzen Vader, en den Heer Jezus Christus: genade [zij] u en vrede van God, onzen Vader, en den Heer Jezus Christus!
- 3 Wij moeten God te allen tijde danken over u, broeders! gelijk billijk is, omdat uw geloof zeer wast, en de liefde van een iegelijk van u allen jegens elkan-
- 4 der meerder wordt; zoodat wijzelfen in de gemeenten Gods in u roemen wegens uwe volharding en uw geloof in al uwe vervolgingen en verdrukkingen, die
- 5 gij verdraagt: een bewijs van het rechtvaardig oordeel Gods, opdat gij waardig geacht wordt het koninkrijk Gods, waarvoor
- 6 gij ook lijdt; indien het, namelijk, recht is bij God hun, die u verdrukken, verdrukking te vergelden,
- 7 en u, die verdrukt wordt, rust met ons, bij de openbaring des Heeren Jezus van den hemel met de
- 8 engelen zijner kracht in vlammend vuur, wraak nemende over hen, die God niet kennen, en over hen, die het evangelie onzes Heeren Jezus Christus niet
- 9 gehoorzamen; die [tot] straf zullen lijden het eeuwig verderf van het aangezicht des Heeren en van de heerlijkheid zijner
- 10 sterkte; wanneer hij komen zal om verheerlijkt te worden in zijne heiligen en bewonderd te worden in allen, die geloofd hebben^a (want onze getuigenis aan

^a) R. „die gelooven.”

u is geloofd geworden) in
 11 dien dag. Waarom wij ook
 altijd voor u bidden, dat
 onze God u waardig achte
 der roeping, en vervulle
 al het welbehagen [zijner]
 goedheid en het werk des
 12 geloofs met kracht; opdat
 de naam onzes Heeren Je-
 zus Christus ^a verheerlijkt
 worde in u, en gij in hem,
 naar de genade van onzen
 God en den Heer Jezus
 Christus.

II. — En wij bidden u, broe-
 ders! door de komst onzes
 Heeren Jezus Christus en
 onze vergadering tot hem,
 2 dat gij niet haastelijk ge-
 schokt wordt in uw ge-
 moed, of verschrikt, noch
 door geest, noch door
 woord, noch door brief,
 als van ons, alsof de dag
 des Heeren ^b tegenwoordig
 3 ware. Dat niemand u op
 eenigerlei wijze misleide!
 want [die dag komt niet,]
 tenzij eerst de afval geko-
 men zij, en geopenbaard
 zij de mensch der zonde,
 4 de zoon des verderfs, die
 zich verzet en verheft te-
 gen al wat God genoemd

wordt, of een voorwerp van
 vereering is, zoodat hij
 zich in den tempel Gods
 nederzet, ^c zichzelve ver-
 toonende, dat hij God is.
 5 Herinnert gij u niet, dat
 ik u dit zeide, toen ik nog
 6 bij u was? En nu, gij weet
 wat [hem] tegenhoudt, op-
 dat hij geopenbaard worde
 7 te zijner tijd. Want de ver-
 borgenheid der wetteloos-
 heid werkt reeds; alleen
 die [hem] nu tegenhoudt,
 [zal dit doen], totdat hij
 uit het midden zal weg-
 8 genomen zijn. En dan zal
 de wetteloze geopenbaard
 worden, dien de Heer Je-
 zus ^d zal verteren met den
 adem zijns monds, en te-
 nietdoen door de verschij-
 9 ning zijner komst; [hem]
 wiens komst is naar de
 werking des satans in alle
 kracht en teekenen en won-
 10 deren der leugen, en in
 allerlei verleiding der on-
 gerechtigheid voor ^e hen,
 die verloren gaan; daarom
 dat zij de liefde tot de
 waarheid nie aangenomen
 hebben om behouden te
 11 worden. En daarom zendt ^f

^a) V. l. w. „Christus.” — ^b) R. „van Christus.” — ^c) R. v. b. „als God.” — ^d) R. l. w. „Jezus.” — ^e) R. „in.” — ^f) Lett. „der.” — ^g) R. „zal zenden.”

God hun een werking der dwaling, ten einde zij de
 12 leugen gelooven; opdat allen geoordeeld worden, die de waarheid niet hebben geloofd, maar een welbehagen hebben gehad in de ongerechtigheid.

13 Maar wij moeten God te allen tijde danken voor u, door [den] Heer beminde broeders! dat God u van den beginne verkoren heeft tot behoudenis, in heiliging des Geestes en geloof
 14 der waarheid, waartoe Hij u door ons evangelie geroepen heeft, ter verkrijging der heerlijkheid onzes
 15 Heeren Jezus Christus. Zoo dan, broeders! staat vast, en houdt de inzettingen, die u geleerd zijn, hetzij door woord, hetzij door
 16 onzen brief. En onze Heer Jezus Christus zelf, en onze God en Vader, die ons liefgehad, en eeuwige vertroosting en goede hoop door genade gegeven
 17 heeft, vertrooste uwe harten, en versterke [u] in alle goed werk en woord.^a

III. — Voorts, broeders! bidt voor ons, dat het woord des

Heeren zijnen loop hebben verheerlijkt worde,
 2 evenals ook bij u, en dat wij mogen bevrijd worden van de ongeschikte en booze menschen; want het geloof
 3 [is] niet aller. Maar de Heer is getrouw, die u zal versterken en bewaren van den
 4 booze. En wij vertrouwen van u in [den] Heer, dat gij ook doet en zult doen wat
 5 wij ^bbevelen. En de Heer richte uwe harten tot de liefde van God, en tot de volharding van Christus.

6 En wij bevelen u, broeders! in den naam onzes ^cHeeren Jezus Christus, dat gij u onttrekt aan iederen broeder, die ongeregeld wandelt, en niet naar de inzetting, die hij van ons
 7 ontvangen heeft. Want gij zelve weet, hoe gij ons behoort na te volgen, daar wij ons onder u niet ongeregeld gedragen hebben;
 8 en wij hebben bij niemand brood om niet gegeten, maar in arbeid en moeite, nacht en dag werkende, opdat wij niemand uwer tot
 9 last zouden zijn niet dat wij er geen recht toe had-

^a) R. „woord en werk.” — ^b) R. v. b. „u.” — ^c) S. l. „des.”

- den, maar om u onszelven ten voorbeeld te stellen, opdat gij ons zoudt navolgen. Want ook, toen wij bij u waren, bevalen wij u dit, dat, indien iemand niet wil werken, hij ook niet etc.
- 11 Want wij hooren, dat sommigen onder u ongeregeld wandelen, niet werkende, maar zich met allerlei [dingen] bemoeiende. Denzullen nu bevelen en vermanen wij in den ^a Heer Jezus Christus, dat zij, stil werkende, hun eigen brood
- 13 eten. Maar gij, broeders! vertraagt niet in goeddoen.
- 14 En indien iemand ons woord door dezen brief niet gehoorzaamt, teekent dien, en hebt geen omgang met hem, opdat hij beschaamd worde; en houdt hem niet als een vijand, maar vermaant [hem] als een broeder. De Heer nu des vredes zelf geve u vrede te allen tijde, op allerlei wijze! De Heer [zij] met u allen!
- 17 De groetenis met de hand van mij, Paulus, hetwelk een teeken is in elken brief, alzoo schrijf ik. De genade onzes Heeren Jezus Christus [zij] met u allen! ^b

DE EERSTE BRIEF

AAN

TIMOTHEÛS.

- I. — Paulus, apostel van Jezus Christus, naar het bevel van God, onzen Heiland, en van ^c Christus Jezus, 2 onze hoop, aan Timótheüs, [mijn] echt kind in het geloof: genade, barmhartigheid, vrede van God,

^a) R. „door onzen.” — ^b) R. v. b. „Amen.” — ^c) R. v. b. „den Heer.”

- onzen^a Vader, en Christus Jezus, onzen Heer.
- 3 Gelijk ik u verzocht te Efeze te blijven, toen ik naar Macedonië reisde, opdat gij sommigen zoudt bevelen geen andere leer
- 4 te leeren, en zich niet af te geven met fabelen en eindelooze geslachtrekeningen, die veeleer twistvragen voortbrengen, dan Gods bedeeling, die in het geloof is, [bevorderen]^b...
- 5 Het einde nu des gebods is liefde uit een rein hart en uit een goed geweten en uit een ongeveinsd geloof,
- 6 waarvan sommigen zijn afgeweken, en zich gewend hebben tot ijdel geklap,
- 7 willende leeraars der wet zijn, niet verstaande, noch wat zij zeggen, noch wat
- 8 zij bevestigen. Doch wij weten, dat de wet goed [is], zoo iemand haar wettig
- 9 gebruikt, en hij dit weet, dat [de] wet niet bestemd is voor een rechtvaardige, maar voor wetteloozen en halsstarigen, voor goddeloozen en zondaars, voor onheiligen en ongoddelijken, voor vadermoorders
- en moedermoorders, voor
- 10 doodslagers, voor hoereerders, voor hen, die bij mannen liggen, voor menschendieners, leugenaars, meenedigen, en zoo er iets anders tegen de ge-
- 11 zonde leer is, naar het evangelie van de heerlijkheid des zaligen Gods, hetwelk mij is toevertrouwd.
- 12 En ik dank Christus Jezus, onzen Heer, die mij bekrachtigd heeft, dat hij mij getrouw geacht en in de bediening gesteld heeft,
- 13 mij, die te voren een lasteraar en vervolger en verdrukker was; doch mij is barmhartigheid geschied, omdat ik het onwetende heb gedaan in ongeloof;
- 14 en de genade onzes Heeren is meer dan overvloedig geweest met geloof en liefde, die in Christus Jezus is.
- 15 Het woord [is] getrouw en alle aanneming waardig, dat Christus Jezus in de wereld gekomen is om zondaren te behouden, van wie ik de voornaamste ben.
- 16 Maar mij is daarom barmhartigheid geschied, opdat Jezus Christus aan mij, die

^a) S. l., „den.” — ^b) R. „dan stichting Gods, die in het geloof is.”

- de voornaamste ben, al [zijne] lankmoedigheid zou betoonen, tot een voorbeeld voor hen, die in hem gelooven zullen ten eeuwen leven. Den Koning nu der eeuwen, den onverderfelijken, onzienlijken, eenigen ^a God [zij] eer en heerlijkheid tot in alle eeuwigheid! Amen.
- 18 Dit gebod draag ik u op, [mijn] kind Timótheüs! naar de voorafgegane profetieën over u, opdat gij door dezelve den goeden
- 19 strijd strijdt, behoudende het geloof en een goed geweten, door hetwelk van zich te stooten, sommigen aangaande het geloof schipbreuk hebben geleden, onder welke is Hymeneüs en Alexander, die ik aan den satan heb overgegeven, opdat zij leeren niet te lasteren.
- II.** — Ik vermaan dan vóór alle dingen, dat gedaan worden smeekingen, gebeden, voorbiddingen, dankzeggingen voor alle menschen, voor koningen en allen, die in hoogheid zijn, opdat wij een rustig en stil
- leven leiden mogen in alle godzaligheid en eerbaarheid. Want dit [is] goed en aangenaam voor God, onzen Heiland, die wil, dat alle menschen behouden worden en tot kennis der waarheid komen. Want [er is] één God en één Middelaar tusschen God en menschen: de mensch Christus
- 6 Jezus, die zichzelf gegeven heeft tot een losprijs voor allen, de getuigenis
- 7 te zijner tijd; waartoe ik gesteld ben als prediker en apostel — ik zeg de waarheid ^b, ik lieg niet — als leeraar der volken in geloof en waarheid.
- 8 Ik wil dan, dat de mannen te aller plaatse bidden, opheffende heilige handen, zonder toorn en twist. Desgelijks ook, dat de vrouwen in een stemmig gewaad zichzelf versieren met schaamte en ingetogenheid, niet met haarvlechten en ^c goud, of paarden, of kostbare kleeding;
- 10 maar, hetgeen aan vrouwen betaamt, die de godsvrucht belijden, door goede werken. De vrouw late zich

^a) R. „alleen wijzen.” — ^b) R. v. b. „in Christus.” — ^c) R. „of.”

leeren in stilheid, in alle
 12 onderdanigheid; doch ik
 laat aan een vrouw niet toe,
 dat zij leere, noch over den
 man heersche, maar [wil]
 13 dat zij in stilheid zij. Want
 Adam is eerst gemaakt,
 14 daarna Eva; en Adam is niet
 verleid, maar de vrouw,
 verleid zijnde, is in over-
 15 treding geweest. Doch zij
 zal gered worden in ba-
 rensnood, indien zij blijven
 in geloof en liefde en heil-
 igheid met ingetogenheid.

III.— Het woord [is] getrouw:
 Indien iemand tot een op-
 zienersambt lust heeft, hij
 begeert een voortreffelijk
 2 werk. De opziener dan moet
 onberispelijk zijn, ééner
 vrouwe man, wakker, in-
 getogen, deffig, gastvrij,
 bekwaam om te leeren,
 3 geen drinker, geen vech-
 ter, ^a maar bescheiden, niet
 twistziek, niet geldgierig,
 4 zijn eigen huis goed bestu-
 rende, zijne kinderen in
 onderdanigheid houdende
 5 met alle eerbaarheid, (want
 indien iemand zijn eigen
 huis niet weet te besturen,

hoe zal hij zorg dragen
 voor de gemeente Gods?)
 6 geen nieuweling, opdat hij
 niet, opgeblazen wordende,
 in dezelfde misdaad als de
 7 duivel vervalle. ^b En hij
 moet ook een goede getui-
 genis hebben van hen, die
 buiten zijn, opdat hij niet
 in smaadheid valle en in
 den strik des duivels.

8 De diakenen desgelijks
 [moeten] eerbaar [zijn],
 niet tweetongig, niet over-
 gegeven aan veel wijns,
 9 geen vuilgewinzoekers, be-
 warende de verborgenheid
 des geloofs in een rein
 10 geweten. En dat dezen
 ook eerst beproefd worden,
 daarna dienen, als zij on-
 11 berispelijk zijn. De vrou-
 wen desgelijks [moeten]
 eerbaar [zijn], niet kwaad-
 sprekend, nuchter, in alles
 12 getrouw. Dat de diakenen
 ééner vrouwe mannen zijn,
 hunne kinderen en hunne
 eigene huizen goed bestu-
 13 rende; want die goed ge-
 diend hebben, verwerven
 zich een goeden opgang
 en veel vrijmoedigheid in

^a) R. v. b. „geen vuilgewinzoeker.” — ^b) Het gricksche woord beduidt de zaak, waarvan men beschuldigd en waarvoor men gestraft wordt. De duivel heeft zich verheven op zijne eigene voortreffelijkheid, en is in de waarheid niet staande gebleven.

het geloof, dat in Christus Jezus is.

14 Deze dingen schrijf ik u, hopen-
15 de spoedig tot u te komen; maar zoo ik ver-
toef, opdat gij weet, hoe men in Gods huis verkeer-
ren moet, 'twelk de gemeente des levenden Gods is, [de] pilaar en grondslag
16 der waarheid. En ongetwijfeld de verborgenheid der godzaligheid is groot: God is geopenbaard in het vleesch, gerechtvaardigd in den Geest, gezien door de engelen, gepredikt onder de volken, geloofd in de wereld, opgenomen in heerlijkheid.

IV. — De Geest nu zegt uitdrukkelijk, dat in de laatste tijden sommigen van het geloof zullen afvallen, zich overgeevende aan verleidende geesten en leerin-
2 gen der duivelen ^a, die in huichelarij leugen spreken, hun eigen geweten als met een brandijzer toe-
3 geschroeid hebbende; die verbieden te trouwen, en [gebieden] zich van spijzen te onthouden, welke God tot nuttiging met dankzeg-

ging geschapen heeft voor de geloovigen, en voor hen, die de waarheid kennen.

4 Want alle schepsel Gods [is] goed, en niets [is] verwerpelijk, als het met dankzegging genomen wordt; 5 want het wordt geheiligd door het woord Gods en het 6 gebed. Als gij deze dingen den broederen voorstelt, zoo zult gij een goed dienst- knecht van Christus Jezus ^b zijn, opgevoed in de woorden des geloofs en der goede leer, die gij nage- 7 volgd hebt. Doch verwerp de ongoddelijke en oud- wijsche fabelen, en oefen uzelfen tot godzaligheid. 8 Want de lichamelijke oefening is tot weinig nut; maar de godzaligheid is tot alle dingen nut, hebbende de belofte des tegenwoordigen en des toekomstigen 9 levens. Het woord [is] ge- trouw en alle aanneming 10 waardig; want hiertoe arbeiden wij ^c, en worden gesmaad ^d, omdat wij op den levenden God hopen, die een onderhouder is van alle menschen, voorname- 11 lijk van de geloovigen. Be-

^a) Demonen. — ^b) R. „Jezus Christus.” — ^c) R. v. b. „ook.” — ^d) S. l. „en strijden wij.”

veel deze dingen, en leer
 12 ze. Niemand verachte uwe
 jonkheid; maar wees een
 voorbeeld der geloovigen
 in woord, in wandel, in
 liefde, ^a in geloof, in rein-
 13 heid. Houd aan met voor-
 lezen, vermanen, leeren,
 14 totdat ik kom. Verwaar-
 loos de genadegave niet,
 die in u is, die u gege-
 ven is door profetie met
 oplegging der handen der
 15 ouderlingschap. Behartig
 deze dingen; leef daarin,
 opdat uw toenemen onder
 16 allen openbaar zij. Heb
 acht op uzelf en op de
 leer; volhard daarin; want
 dit doende, zult gij én uzelf
 behouden én die u
 hooren.

V. — Bestraf een ouden [man]
 niet hard, maar vermaan
 [hem] als een vader; de
 2 jongeren als broeders; de
 oude [vrouwen] als moe-
 ders; de jongere als zus-
 3 ters, in alle reinheid. Eer
 de weduwen, die waarlijk
 4 weduwen zijn; maar indien
 eenige weduwe kinderen of
 kindskinderen heeft, dat
 deze leeren eerst jegens
 hun eigen huis godzalig-

heid te beoefenen, en [hun-
 nen] voorouders vergel-
 ding te doen, want dit is ^b
 5 aangenaam voor God. Die
 nu waarlijk weduwe en al-
 leen gelaten is, hoopt op
 God, en volhardt in de
 smeekingen en de gebeden
 6 nacht en dag; maar die
 in wellust leeft, is levend
 7 dood. En beveel dit, opdat
 8 zij onberispelijk zijn. Doch
 indien iemand de zijnen en
 vooral zijne huisgenooten
 niet verzorgt, die heeft het
 geloof verloochend, en is
 erger dan een ongeloovige.
 9 Een weduwe worde inge-
 schreven, ^c niet minder dan
 zestig jaren oud, die ééns
 mans vrouw geweest is,
 10 getuigenis hebbende van
 goede werken: zoo zij kin-
 deren opgevoed, zoo zij
 vreemdelingen gehuisvest,
 zoo zij der heiligen voeten
 gewasschen, zoo zij aan
 verdrukten hulp verleend,
 zoo zij naar alle goed werk
 11 getracht heeft. Maar wijs
 jonge weduwen af; want
 wanneer zij weelderig ge-
 worden zijn tegen Christus,
 12 willen zij trouwen, schul-
 dig zijnde, omdat zij het

^a) R. v. b. „in den Geest.” — ^b) R. v. b. „goed en.” — ^c) d. i. inge-
 schreven op de lijst van haar, die onderhouden worden.

- eerste geloof verworpen
 13 hebben. En tevens leeren zij ook ledig zijn, omgaande bij de huizen, en niet alleen ledig, maar ook snapachtig en zich in alles mengende, sprekende wat niet behoort. Ik wil dan, dat
 14 jonge [weduwen] trouwen, kinderen baren, het huis beheeren, den tegenstander geen aanleiding tot
 15 lasteren geven; want reeds hebben sommigen zich afgewend, den satan achterna. Indien eenig geloovige
 16 [man] of geloovige [vrouw] weduwen heeft, die verleene haar hulp; en de gemeente worde niet bezwaard, opdat zij hulp moge verleenen aan haar, die waarlijk weduwen zijn.
 17 Dat de ouderlingen, die goed besturen, dubbele eer worden waardig geacht, vooral die arbeiden in
 18 woord en leer; want de Schrift zegt: „Een dorschenden os zult gij niet muilbanden”,^a en: „De arbeider [is] zijn loon waardig.”^b Neem tegen een
 19 ouderling geen beschuldiging aan, anders dan onder twee of drie getuigen.
 20 Bestraf hen, die zondigen, in aller tegenwoordigheid, opdat ook de overigen
 21 vreeze hebben. Ik betuig voor God en Christus Jezus^c en de uitverkorene engelen, dat gij dezendingen onderhoudt zonder vooroordeel, niets doende naar gunst.
 22 Leg niemand haastig de handen op, en heb geen gemeenschap met eens anders zonden. Bewaar uzelf
 23 rein. Drink niet langer alleen water, maar gebruik een weinig wijn, om uwe maag en uwe gedurige
 24 krankheden. Van sommige menschen zijn de zonden te voren openbaar, en gaan [hen] voor ten oordeel; maar bij sommigen volgen
 25 zij ook na. Desgelijks zijn ook de goede werken te voren openbaar, en die, waarmede het anders is, kunnen niet verborgen blijven.
- VI.** — Zoovelen als er slaven onder het juk zijn, dat zij hunne eigene meesters alle eer waardig achten, opdat de naam van God en de leer
 2 niet gelasterd worden. En

^a) Deut. XXV: 4. — ^b) Luk. X: 7. — ^c) R. „Jezus Christus.”

die geloovigemeesters hebben, dat zij [hen] niet verachten, omdat zij broeders zijn, maar dat zij te meer [hen] dienen, omdat zij, die deze trouwe dienst ^a ontvangen, geloovigen en geliefden zijn. Leer en ver-
 3 maan deze dingen. Indien iemand anders leert, en zich niet begeeft tot de gezonde woorden onzes Heeren Jezus Christus, en de leer, die naar de godzalig-
 4 heid is, die is opgeblazen en weet niets, maar lijdt aan twistziekte en woordenstrijd, waaruit ontstaat: nijd, twist, lasteringen,
 5 kwade vermoedens, voortdurende ^b krakeelen van menschen, die een bedorven gemoed hebben en van de waarheid beroofd zijn, die meenen, dat de godzaligheid een gewin
 6 is. ^c Doch de godzaligheid met vergenoegdheid is een
 7 groot gewin; want wij hebben niets in de wereld ingebracht, [het is] duidelijk ^d, dat wij ook niets daaruit kunnen wegdra-
 8 gen. Als wij nu voedsel en

deksel hebben, wij zullen ons daarmede vergenoegen.
 9 Maar die rijk willen worden, vallen in verzoeking en in een strik en in vele onverstandige en schadelijke begeerlijkheden, die de menschen doen verzinken in verderf en onder-
 10 gang. Want de geldgierigheid is een wortel van alle kwaad, door welke na te jagen sommigen van het geloof zijn afgedwaald, en zichzelf met vele smarten doorstoken hebben.
 11 Maar gij, o mensch Gods! vlied deze dingen, en tracht naar gerechtigheid, godzaligheid, geloof, liefde, volharding, zachtmoedigheid
 12 van geest! ^e Strijd den goeden strijd des geloofs, grijp het eeuwige leven, tot hetwelk gij ^f geroepen zijt, en de goede belijdenis beleden hebt voor vele getui-
 13 gen. Ik beveel u voor God, die alle dingen in het leven houdt ^g, en voor Christus Jezus, die voor Pontius Pilatus de goede belijdenis
 14 betuigd heeft, dat gij dit gebod houdt onbevlekt, on-

^a) d. i. hunne dienstbetooning. — ^b) R. „verkeerde.” — ^c) R. v. b. „Wijk af van dezulken.” — ^d) V. l. w. „duidelijk.” — ^e) R. „zachtmoedigheid.” — ^f) R. v. b. „ook.” — ^g) R. „levend maakt.”

berispelijk, tot op de ver-
 schijning onzes Heeren Je-
 15 zus Christus, welke de za-
 lige en eenige Heerscher,
 de Koning der koningen
 en Heer der heeren te zij-
 16 ner tijd vertoonen zal, Hij,
 die alleen onsterfelijkheid
 heeft, die een ontoeganke-
 lijk licht bewoont, dien
 geen mensch gezien heeft
 of zien kan, wien eere [zij]
 en eeuwige kracht! Amen.
 17 Beveel den rijken in de
 tegenwoordige eeuw, niet
 hoogmoedig te zijn, en
 [hunne] hoop niet te stel-
 len op de onzekerheid des
 rijkdoms, maar op God ^a,

die ons alles rijkelijk geeft
 18 om te genieten; wèl te
 doen, rijk te zijn in goede
 werken, mild te zijn [en]
 19 mededeelzaam, zichzelven
 een goed fundament weg-
 leggende voor de toekomst,
 opdat zij het ware ^b leven
 verwerven.
 20 O, Timótheüs! bewaar
 het toebetrouwde pand, en
 wend u af van het ongod-
 delijk geklap, en de tegen-
 stellingen der valschelijk
 dusgenaamde wetenschap,
 21 door welke te belijden som-
 migen van het geloof zijn
 afgeweken. De genade [zij]
 met u! ^c

DE TWEEDE BRIEF

AAN

TIMOTHEÛS.

I. — Paulus, apostel van Je-
 zus Christus door den wil
 van God, naar de belofte
 des levens, hetwelk in

2 Christus Jezus is, aan Ti-
 mótheüs, [mijn] geliefd
 kind: genade, barmhartig-
 heid, vrede van God, den

^a) R. „op den levenden God.” — ^b) R. „eeuwige.” — ^c) R. v. b.
 „Amen.”

Vader, en Christus Jezus, onzen Heer!

- 3 Ik dank God, wien ik van mijne voorouders af met een rein geweten dien, dat ik zonder ophouden uwer gedenk in mijne gebeden
- 4 nacht en dag, zeer verlangende om u te zien, daar ik uwe tranen gedenk, opdat ik met blijdschap moge
- 5 vervuld worden, als ik mij in gedachtenis breng het ongeveinsd geloof, dat in u is, hetwelk eerst woonde in uwe grootmoeder Loïs
- 6 en in uwe moeder Euníce, en ik ben overtuigd, dat het ook in u [woont]. Om welke oorzaak ik u indachtig maak, de gave Gods weder op te wekken, die in u is door de oplegging
- 7 mijner handen. Want God heeft ons niet gegeven een geest van vreesachtigheid, maar van kracht, en van liefde en van bezadigdheid. Schaam u dan niet der getuigenis onzes Heeren, noch mijner, die zijn gevangene ben; maar lijd verdrukking met het evangelie, naar de kracht
- 8 Gods, die ons behouden heeft en geroepen met een heilige roeping, niet naar onze werken, maar naar zijn eigen voornemen en genade, die ons gegeven is in Christus Jezus vóór de tijden der eeuwen, doch nu geopenbaard is door de verschijning van onzen Heiland Jezus Christus, die den dood te niet gedaan, en leven en onverderfelikheden aan het licht gebracht heeft door het evangelie,
- 10 voor hetwelk ik gesteld ben als prediker en apostel en leeraar der volken;
- 11 om welke oorzaak ik ook deze dingen lijd, maar ik schaam mij niet; want ik weet, wien ik geloofd heb, en ben overtuigd, dat Hij machtig is mijn pand te bewaren tot dien dag. Houd het voorbeeld der gezonde woorden, die gij van mij
- 12 gehoord hebt, in geloof en liefde, die in Christus Jezus is. Bewaar het goede pand door den Heiligen Geest, die in ons woont.
- 13 Gij weet dit, dat allen, die in Azië zijn, zich van mij afgewend hebben, onder welke Fygellus is en Her-
- 14 mógenes. De Heer geve den huize van Onesíforus barmhartigheid; want hij heeft mij dikwijls verkwikt
- 15
- 16

en zich mijner keten niet
 17 geschaamd; maar toen hij
 in Rome was, heeft hij mij
 zeer ijverig gezocht en ge-
 18 vonden. De Heer geve hem
 barmhartigheid te vinden
 van [den] Heer in dien dag;
 en hoeveel hij [mij] te Efeze
 gediend heeft, weet gij zeer
 goed.

II. — Gij dan, mijn kind!
 sterk u in de genade, die
 2 in Christus Jezus is; en
 hetgeen gij van mij ge-
 hoord hebt onder vele ge-
 tuigen, betrouw dat aan
 getrouwe menschen, die
 bekwaam zullen zijn om
 3 ook anderen te leeren. Lijd
 mede verdrukking^a als een
 goed krijgsknecht van Je-
 4 zus Christus. Niemand, die
 krijgsveld verricht, wik-
 kelt zich in de zorgvul-
 digheden des levens, op-
 dat hij dien moge beha-
 gen, die hem tot de krijgs-
 dienst heeft aangenomen.
 5 En indien ook iemand
 kampt, die wordt niet ge-
 kroond, zoo hij niet wettig
 6 heeft gekampt. De landman
 moet arbeiden, alvorens de
 vruchten te genieten.

7 Bedenk hetgeen ik zeg;

want de Heer zal u ver-
 stand geven^b in alle din-
 8 gen. Houd Jezus Christus
 in gedachtenis, als uit de
 dooden opgewekt, uit het
 zaad Davids, naar mijn
 9 evangelie, waarin ik ver-
 drukking lijd tot de ban-
 den toe, als een boosdoe-
 ner; maar het woord Gods
 10 is niet gebonden. Daarom
 verdraag ik alles, om der
 uitverkorenen wil, opdat
 ook zij het heil verkrijgen,
 dat in Christus Jezus is,
 met eeuwige heerlijkheid.

11 Het woord [is] getrouw;
 want indien wij met [hem]
 gestorven zijn, zoo zullen
 wij ook met [hem] leven;
 12 indien wij verdragen, wij
 zullen ook met [hem] heer-
 schen; indien wij [hem]
 verloochenen, hij zal ons
 13 ook verloochenen; indien
 wij ontrouw zijn, hij blijft
 getrouw, want^c hij kan
 zichzelf niet verlooch-
 enen.

14 Breng dit in gedachte-
 nis, betuigende voor den
 Heer, dat zij geen woer-
 denstrijd voeren, wat tot
 niets dient dan tot verderf
 15 der hoorders. Beijver u om

^a) R. „Gij dan, lijd verdrukking.” — ^b) R. „de Heer geve u.” —
^c) R. l. w. „want.”

- u Gode beproefd voor te stellen, als een arbeider, die zich niet behoeft te schamen, die het woord der
- 16 waarheid recht snijdt. Maar onttrek u aan het ongoddelijk geklap; want zij zullen in meerdere goddeloos-
- 17 heid toenemen; en hun woord zal als een kanker voorteten, onder welke is
- 18 Hymeneüs en Filétus, die van de waarheid zijn afgedwaald, zeggende dat de opstanding reeds geschied is, en sommiger ge-
- 19 loof omverwerpen. Evenwel het vaste fundament Gods staat, hebbende dit zegel: [De] Heer kent die de zijnen zijn; en: Ieder, die den naam [des] Heeren^a noemt, sta af van on-
- 20 gerechtigheid. In een groot huis nu zijn niet alleen gouden en zilveren vaten, maar ook houten en aarden; en sommige tot eer, maar sommige tot oneer.
- 21 Indien dan iemand zichzelf van dezen reinigt, die zal een vat zijn tot eer, geheiligd,^b bekwaam tot ge-
- bruik des Meesters^c, tot alle goed werk toebereid.
- 22 Maar vlied de begeerlijkheden der jonkheid; en jaag naar rechtvaardigheid, geloof, liefde, vrede met hen, die den Heer aan-
- 23 roepen uit een rein hart. En verwerp de dwaze en onzinnige strijdvrage, wetende dat zij twist verwe-
- 24 ken; en een slaaf [des] Heeren moet niet twisten, maar vriendelijk zijn jegens allen, geschikt om te
- 25 leeren, verdraagzaam, de tegenstanders met zachtmoedigheid terecht wijzende, of God hun mischien bekeering geve tot erkentenis der waarheid,
- 26 en zij weder ontwaken mogen uit den strik des duivels, door wien zij gevangen waren, tot zijnen wil.^d
- III.** — En weet dit, dat er in de laatste dagen zware tij-
- 2 den zullen wezen; want de menschen zullen zijn liefhebbers van zichzelf, geldgierig, grootsprekers, hoogmoedig, lasteraars, den ouderen ongehoor-

^a) R. „van Christus.” — ^b) R. v. b. „en.” — ^c) Zie de noot op Luk. II: 29. — ^d) De zin is, dat zij uit den strik des duivels, door wien zij gevangen waren, weder ontwaken mogen tot zijnen (Gods) wil, d. i. om den wil Gods te doen.

zaam, ondankbaar, onheilig, zonder natuurlijke liefde, onverzoenlijk, kwaadsprekend, losbandig, wreed, zonder liefde tot het goede, verraders, roekeloos, opgeblazen, meer liefhebbers van genot dan liefhebbers Gods, hebbende een gedaante van godzaligheid, maar de kracht daarvan verloochenende; en wend u van dezen af. Want onder dezen zijn zij, die in de huizen binnensluipen, en *vrouwkens* gevangen nemen, welke met zonden beladen zijn en door menigerlei begeerlijkheden gedreven, altijd leeren en nimmer tot kennis der waarheid kunnen komen. Gelijkewijs nu Jannes en Jambres Mozes wederstonden, zoo wederstaan ook dezen de waarheid, menschen, bedorven van verstand, verwerpelijk aan gaande het geloof. Maar zij zullen niet meerder toenemen; want hunne onzinnigheid zal allen openbaar worden, evenals ook die van genen geworden is. Maar gij hebt nagevolgd

mijne leer, wijze van doen, voornemen, geloof, lankmoedigheid, liefde, volharding, vervolgingen, lijden, zooals mij is overkomen te Antiochië, te Iconië, te Lystre, welke vervolgingen ik verdragen heb; en uit alle heeft de Heer mij gered. En ook allen, die godzalig willen leven in Christus Jezus, zullen vervolgd worden. Maar booze menschen en bedriegers *b* zullen tot erger voortgaan, misleidende en wordende misleid. Doch gij, blijf in hetgeen gij geleerd hebt, en waarvan gij overtuigd zijt, wetende van wien gij het hebt geleerd, en dat gij van kindsbeen af de heilige Schriften kent, die u wijs kunnen maken tot behoudenis, door het geloof, dat in Christus Jezus is. Alle Schrift is van God ingegeven, en nuttig tot leering, tot wederlegging, tot verbetering, tot onderwijzing in de gerechtigheid; opdat de mensch Gods volmaakt zij, tot alle goed werk ten volle toegerust. **IV.** — Ik betuig *c* voor God en

a) R. v. b. „de.” — *b*) Lett. „toovenaars.” — *c*) R. v. b. „dan.”

voor ^a Christus Jezus, die levenden en dooden zal oordeelen, en ^b bij zijne verschijning en zijn koninkrijk: predik het woord, houd aan tijdig, ontijdig; wederleg, bestraf, vermaan in alle lankmoedigheid en leering. Want er zal een tijd zijn, dat zij de gezonde leer niet zullen verdragen, maar, dewijl zij kittelloorig zijn, naar hunne eigene begerlijkheden zichzelve leeraars zullen verzamelen; en zij zullen het oor van de waarheid afwenden, en zich keeren tot fabelen. Maar gij, wees wakker in alles, lijd verdrukking, doe het werk van een evangelist, vervul uwe bediening ten volle. Want ik word reeds tot een offer geplengd, en de tijd van mijn verscheiden is genaderd. Ik heb den goeden strijd gestreden, ik heb den loop geëindigd, ik heb het geloof behouden. Voorts is mij weggelegd de kroon der gerechtigheid, welke mij de Heer, de rechtvaardige Rechter, in dien dag

geven zal; en niet alleen aan mij, maar ook aan allen, die zijne verschijning liefhebben.

9 Beijver u om spoedig tot mij te komen; want Demas heeft mij verlaten, daar hij de tegenwoordige eeuw heeft liefgekregen, en is naar Thessalonika gereisd; Crescens naar Galatië, Titus naar Dalmatië. Lukas is alleen met mij. Neem Markus mede, en breng [hem] met u, want hij is mij nuttig tot de bediening. Maar Tychicus heb ik naar Efeze gezonden. Breng, als gij komt, den mantel mede, dien ik te Troas bij Carpus gelaten heb, en de boeken, vooral de perkamenten. Alexander, de koper-smid, heeft mij veel kwaads berokkend; de Heer vergelde hem naar zijne werken! ^c Wacht ook gij u voor hem, want hij heeft onze woorden zeer tegenstaan. Bij mijne eerste verantwoording is niemand bij mij geweest, maar allen hebben mij verlaten; het worde hun niet toege-

^a) R. v. b. „den Heer.” — ^b) R. l. w. „en”; de zin is nu: ik betuig voor God, ... en ik betuig bij zijne verschijning. — ^c) S. l. „de Heer zal hem vergelden . . . . .”

- 17 rekend! Maar de Heer heeft mij bijgestaan, en mij bekrachtigd, opdat de prediking door mij ten volle vervuld wierde, en al de volken [haar] hooren zouden; en ik ben uit den leeuwen-
- 18 muil verlost. ^a De Heer zal mij verlossen van alle booswerk, en bewaren tot zijn hemelsch koninkrijk, wien de heerlijkheid [zij] tot in alle eeuwigheid. Amen.
- 19 Groet Prisca en Aquila en het huis van Onesiforus.
- 20 Erastus is te Korinthe gebleven, en Trófimus heb ik te Miléte krank achtergelaten. Beijver u om vóór den winter te komen. U groet Eúbulus en Pudens en Linus en Claudia en al
- 22 de broeders. De Heer Jezus Christus [zij] met uwen geest! De genade [zij] met ulieden! ^b

DE BRIEF

AAN

TITUS.

- I. — Paulus, slaaf van God en apostel van Jezus Christus, naar het geloof der uitverkorenen Gods en de kennis der waarheid, die
- 2 naar de godzaligheid is, in de hoop des eeuwigen levens, hetwelk God, die niet liegen kan, beloofd heeft vóór de tijden der eeu-
- 3 wen — en te zijner tijd heeft
- Hij zijn woord geopenbaard door de prediking, die mij is toebetrouwd naar het bevel van God, onzen Ver-
- 4 lossers, — aan Titus, mijn echt kind naar het gemeenschappelijk geloof: genade ^c en vrede van God, den Vader, en Christus Jezus ^d, onzen Verlosser.
- 5 Ik heb u daarom op Creta

^a) R. v. b. „En.” — ^b) R. v. b. „Amen.” — ^c) R. v. b. „en barmhartigheid.” — ^d) R. „en den Heer Jezus Christus.”

gelaten, opdat gij het ontbrekende zoudt in orde brengen, en in elke stad ouderlingen aanstellen, gelijk ik u bevolen heb: indien iemand onberispelijk is, ééner vrouwe man, geloovige kinderen hebbende, die niet van losbandigheid te beschuldigen of halsstarrig zijn. Want de opziener moet onberispelijk zijn, als een rentmeester Gods, niet eigenzinnig, niet oplopend, geen drinker, geen vechter, geen vuilgewinzoeker; maar gastvrij, die het goede liefheeft, ingetogen, rechtvaardig, heilig, matig, die vasthoudt aan het getrouwe woord naar de leer, opdat hij in staat zij, zoowel om met de gezonde leer te vermanen, als om de tegen sprekers te wederleggen. Want er zijn vele en halsstarrige klappers en bedriegers, vooral die uit de besnijdenis, wien men den mond moet stoppen, die geheele huizen omkeeren, door te leeren, wat niet behoort, om vuil gewins wil. Een uit hen, hun eigen profeet, heeft gezegd: De Cretensers zijn altijd leuge-

naars, kwade beesten, luie buiken. Dit getuigenis is waar. Om deze reden bestraf hen gestreng, opdat zij gezond zijn in het geloof, en zich niet houden aan joodsche fabelen en geboden van menschen, die zich van de waarheid afwenden. Alle dingen [zijn] rein den reinen, maar den besmetten en ongeloofigen [is] niets rein, maar zoowel hun verstand als hun geloof is besmet. Zij belijden God te kennen, maar zij verloochenen [Hem] met de werken, daar zij verfoeilijk en ongehoorzaam zijn en tot alle goed werk ongeschikt.

II. — Doch gij, spreek hetgeen met de gezonde leer overeenkomt: dat de oude mannen nuchter moeten zijn, eerbaar, ingetogen, gezond in het geloof, in de liefde, in de volharding; de oude vrouwen desgelijks in haar gedrag gelijk het heiligen betaamt, niet kwaadsprekend, niet aan den wijn verslaafd, leeraren van het goede, opdat zij de jonge [vrouwen] inscherpen, hare mannen lief te hebben, hare kinderen lief

5 te hebben, ingetogen te zijn, kuisch, huishoudelijk, ^a goed, haren eigenen mannen onderdanig, opdat het woord Gods niet gelasterd worde. Vermaan de jonge [mannen] desgelijks
 7 ingetogen te zijn, en betoon u in alles een voorbeeld van goede werken: in de leer onvervalschtheid, 8 waardigheid ^b, een gezond, onverwerpelijk woord, opdat de tegenstander beschaamd worde, daar hij niets kwaads van ons ^c te
 9 zeggen heeft. [Vermaan] de slaven, aan hunne eigene meesters onderdanig te zijn, in alles welbehagelijk te zijn, niet tegensprekende, niet ontvreemdende, 10 maar alle goede trouw bewijzende, opdat zij de leer van God, onzen Verlosser, 11 in alles versieren. Want de genade Gods, die voor alle menschen heil aanbrengt, 12 is verschenen, en onderwijst ons, dat wij, de goddeloosheid en de wereldsche begeerlijkheden verzakende, ingetogen en rechtvaardig en godzalig leven zouden in deze tegen-

13 woordige eeuw, verwach-
 tende de gelukzalige hoop en verschijning der heerlijkheid van onzen grooten God en Verlosser Jezus
 14 Christus, die zichzelve voor ons gegeven heeft, opdat hij ons van alle ongerechtigheid ^d verlossen zou, en zichzelve een eigen volk zou reinigen, ijverig
 15 in goede werken. Spreek dit, en vermaan en bestraf met alle gezag! Niemand verachte u!

III. — Maak hen indachtig, aan overheden en machten onderdanig te zijn, gehoorzaam, tot alle goed werk
 2 bereid te zijn, niemand te lasteren, niet twistziek te zijn, [maar] bescheiden, alle zachtmoedigheid bewijzende jegens alle menschen. Want ook wij waren eertijds onverstandig, ongehoorzaam, dwalende, aan menigerlei begeerlijkheden en wellusten verslaafd, in boosheid en nijd levende, hatelijk, elkan-
 4 der hatende. Doch toen de goedertierenheid en menschenliefde van God, onzen Verlosser, verschenen is,

^a) R. „het huis te bewaren.” — ^b) R. v. b. „oprechtheid.” — ^c) R. „u.” — ^d) Lett. „wettekootheid.”

- 5 heeft Hij ons behouden, niet uit werken der gerechtigheid, die wij hadden gedaan, maar naar zijne barmhartigheid, door het bad der wedergeboorte en vernieuwing des Heiligen Geestes, dien Hij rijkelijk over ons heeft uitgestort door Jezus Christus, onzen Verlosser; opdat wij, door zijne genade gerechtvaardigd, erfgenamen zouden worden naar de hoop des eeuwigen levens.
- 8 Het woord [is] getrouw, en ik wil, dat gij op deze dingen aandringt, opdat zij, die God gelooven, zorg dragen om goede werken voor te staan; deze dingen [zijn] goed en nuttig voor de menschen. Maar onttrek u aan dwaze strijdvragen en geslachtekeningen en twisten en geschillen over de wet; want zij zijn onnut en ijdel. Verwerp een sektarisch mensch na de eerste en tweede vermaning, daar gij weet, dat de zoodanige verkeerd is en zondigt, zijnde bij zichzelve veroordeeld.
- 12 Wanneer ik Artemas tot u zend, of Tychicus, zoo beijver u tot mij te komen te Nicópolis; want aldaar heb ik besloten te overwinteren. Geleid Zenas, den wetgeleerde, en Apollos zorgvuldig, opdat hun niets ontbreke. En dat ook de onzen leeren goede werken voor te staan voor de noodige behoeften, opdat zij niet onvruchtbaar zijn.
- 15 U groeten allen, die met mij zijn. Groet hen, die ons liefhebben in het geloof. De genade [zij] met u allen!^a

^a) R. v. b. „Amen.”

DE BRIEF

AAN

FILÉMON.

- 1 Paulus, een gevangene van Christus Jezus, en Timótheüs, de broeder, aan Filémon, den geliefde en
2 onzen medearbeider, en aan Appia, de zuster ^a, en aan Archippus, onzen medestrijder, en aan de gemeente, die in uw huis is:
3 genade [zij] u en vrede van God, onzen Vader, en den Heer Jezus Christus!
4 Ik dank mijnen God, altijd uwer gedachtig zijnde
5 in mijne gebeden, daar ik hoor van uwe liefde en uw geloof, die gij hebt tot den Heer Jezus en jegens al de
6 heiligen, opdat de gemeenschap uws geloofs krachtig worde in de erkenning van al het goede, dat in ons ^b is voor Christus Jezus.
7 Want wij hebben groote vreugde ^c en vertroosting over uwe liefde, omdat de harten ^d der heiligen door u, broeder! verkwikt zijn geworden.
8 Daarom, hoewel ik veel vrijmoedigheid heb in Christus, om u te bevelen
9 hetgeen betamelijk is, zoo bid ik liever om der liefde wil, daar ik zulk een ben, namelijk Paulus, een oud man, en nu ook een gevangene van Jezus Christus.
10 Ik bid u voor mijn kind, dat ik in de ^e banden verwekt heb, Onésimus, die eertijds u onnut was, maar thans u en mij zeer nuttig is, dien ik u teruggezonden
12 heb — voor hem ^f, dat is mijn hart ^d, dien ik bij mij

^a) R. „geliefde.” — ^b) R. „u.” — ^c) R. „dankbaarheid.” — ^d) Lett. „mijne ingewanden.” — ^e) R. „mijne.” — ^f) R. „dien ik teruggezonden heb; doch gij neem hem, dat is mijn hart, aan.”

had willen houden, opdat hij mij voor u^a zou dienen in de banden des evangelies; doch zonder uw goedvinden heb ik niets willen doen, opdat uwe goedheid niet zij als uit dwang, maar uit vrijwilligheid. Want wellicht is hij daarom voor een kleinen tijd [van u] gescheiden geweest, opdat gij hem voor eeuwig zoudt bezitten, niet langer als een slaaf, maar als meer dan een slaaf, als een geliefden broeder, vooral voor mij, en hoeveel te meer dan voor u, zoowel in het vleesch als in [den] Heer. Indien gij mij dan voor een deelgenoot houdt, neem hem aan als mij. En indien hij u eenig onrecht aangedaan heeft, of [u] iets schuldig is, reken mij dat toe. Ik,

Paulus, heb het geschreven met mijne eigene hand, ik zal het betalen, opdat ik u niet zegge, dat gij mij ook bovendien uzelf schuldig zijt. Ja, broeder! moge ik genot van u hebben in [den] Heer, verkwik mijn hart^b in Christus.^c Ik heb u geschreven, vertrouwende op uwe gehoorzaamheid; en ik weet, dat gij doen zult ook boven hetgeen ik zeg. En bereid mij ook tegelijk huisvesting; want ik hoop, dat ik door uwe gebeden u zal geschonken worden. U groot Epafra, mijn medegevangene in Christus Jezus, Markus, Aristarchus, Demas, Lukas, mijne medewerkers. De genade onzes Heeren Jezus Christus [zij] met uwen geest.^d

^a) d. i. in plaats van u. — ^b) Lett. „mijne ingewanden.” — ^c) R. „in den Heer.” — ^d) R. v. b. „Amen.”

DE BRIEF

AAN DE

H E B R E Ë R S.

- I. — God, voortijds vele malen en op velerlei wijze tot de vaderen gesproken hebbende in de profeten, heeft aan het einde dezer dagen ^a tot ons gesproken in [den] ^b 4
2 Zoon, dien Hij gesteld heeft tot erfgenaam van alles, door wien Hij ook de werel- 5
3 den ^c gemaakt heeft, die, als zijnde het afschijnsel zijner heerlijkheid en het afdruksel zijner zelfstandigheid, en alle dingen dragende door het woord zijner kracht, nadat hij door zichzelf reiniging van de zonden teweegge- 6
bracht heeft, zich gezet heeft aan de rechterhand der Majesteit in den hooge, 7
4 zooveel meerder geworden dan de engelen, als hij uitnemender naam geërfd 5
5 heeft dan zij. Want tot wien van de engelen heeft Hij ooit gezegd: „Gij zijt mijn Zoon, Ik heb u heden verwekt?“ ^d en wederom: „Ik zal hem tot Vader zijn, en hij zal Mij tot Zoon zijn?“ ^e 6
6 en wederom, als Hij den eerstgeborene inbrengt in de wereld, zegt Hij: „En dat alle engelen Gods hem 7
7 aanbidden.“ ^f En van de

^a) R. „in deze laatste dagen.“ — ^b) Dat er in het Grieksch geen artikel voor Zoon staat, is van groot gewicht, hoewel het in het Hollandsch niet is weer te geven. God sprak in *de* profeten, hen gebruikende als zijn mond; doch Hij sprak niet in *den* Zoon, maar „in Zoon,“ bijna gelijkstaande met „als Zoon.“ God-zelf spreekt, niet door middel van een ander, zooals bij de profeten, maar Hij-zelf, als goddelijk persoon, en die persoon is de Zoon. — ^c) Het heelaal. — ^d) Ps. II: 7. — ^e) 2 Sam. VII: 14. — ^f) Ps. XCVII: 7.

engelen zegt Hij wel: „Die zijne engelen maakt geesten, en zijne dienaars een vlam des vuurs;”^a maar van den Zoon: „Uw troon, o God! [is] tot in alle eeuwigheid, en ^b de scepter uws koninkrijks [is] een scepter der rechtmatigheid. Gij hebt gerechtigheid liefgehad en ongerechtigheid ^c gehaat; daarom heeft u, o God! uw God gezalfd met olie der vreugde boven uwe medegenooten.”^d En: „Gij, Heer! hebt in den beginne de aarde gegrondvest, en de hemelen zijn werken uwer handen. Zij zullen vergaan, maar Gij blijft; en zij zullen allen als een kleed verouden, en als een mantel zult Gij ze samenrollen, en zij zullen veranderd worden, maar Gij zijt dezelfde ^e, en uwe jaren zullen niet ophouden.”^f En tot wien van de engelen heeft Hij ooit gezegd: „Zit aan mijne rechterhand, totdat Ik uwe vijanden stel tot een voetbank uwer voeten?”^g Zijn zij niet allen dienende

geesten, die ter dienst worden uitgezonden om den wille van hen, die het heil zullen beërven?

II. — Daarom moeten wij te meer ons houden aan hetgeen wij gehoord hebben, opdat wij niet misschien 2 afwijken. Want indien het woord, door engelen gesproken, vast geweest is, en alle overtreding en ongehoorzaamheid rechtvaardige vergelding ontvangen heeft, hoe zullen wij ontvlieden, indien wij zoo groot een heil veronachtzamen? hetwelk, begonnen zijnde verkondigd te worden door den Heer, aan ons is bevestigd geworden door hen, die het 4 gehoord hebben, God bovendien medegetuigende, zoowel door teekenen als wonderen en menigerlei krachten en uitdeelingen des Heiligen Geestes naar zijnen wil.

5 Want niet aan engelen heeft Hij onderworpen het toekomstige aardrijk, 6 waarover wij spreken; maar iemand heeft ergens be-

^a) Ps. CIV : 4. — ^b) R. l. w. „en.” — ^c) Lett. „wetteloosheid.” — ^d) Ps. XLV : 7, 8. — ^e) De bestaande, die niet verandert; elk „schepsel” is veranderlijk. — ^f) Ps. CII : 26—28. — ^g) Ps. CX : 1.

- tuigd, zeggende: „Wat is de mensch, dat Gij zijner gedenkt? of des menschen zoon, dat Gij hem bezoekt?
- 7 Gij hebt hem een weinig minder gemaakt dan de engelen, met heerlijkheid en eer hebt Gij hem gekroond, en hem gesteld over de werken uwer handen; ^a alle dingen hebt Gij onder zijne voeten onderworpen.” ^b Want door hem alle dingen te onderwerpen, heeft Hij niets overgelaten, dat hem niet onderworpen zou zijn. Doch nu zien wij nog niet alle dingen aan hem onderworpen; maar wij zien Jezus, die een weinig minder dan de engelen geworden was, vanwege het lijden des doods, met heerlijkheid en eer gekroond, opdat hij door de genade Gods voor alles den dood smaken zou.
- 10 Want het betaamde Hem, om wien alle dingen zijn, en door wien alle dingen zijn, dat Hij, vele zonen tot heerlijkheid leidende, den oversten Leidsman hunner behoudenis door lijden zou
- 11 volmaken. Want én hij, die heiligt, én zij, die geheiligd worden, [zijn] allen uit één; om welke oorzaak hij zich niet schaamt hen broeders te noemen, zeggende: „Ik zal uwen naam mijnen broederen verkondigen, in het midden der gemeente zal ik U lofzingen.” ^c En wederom: „Ik zal mijn betrouwen op Hem stellen.” ^d En wederom: „Zie, ik en de kinderen, die God mij
- 14 gegeven heeft.” ^e Dewijl dan de kinderen bloed en vleesch ^f deelachtig zijn, zoo heeft ook hij desgelijks deel daaraan genomen, opdat hij door den dood te niet zou doen hem, die de macht des doods had, dat
- 15 is den duivel, en allen verlossen zou, die door vreeze des doods, hun geheele leven door, aan de slavernij onderworpen waren.
- 16 Want waarlijk, niet engelen neemt hij aan, maar hij neemt het zaad Abrahams
- 17 aan. Daarom moest hij in alles den broederen gelijk worden, opdat hij een barmhartig en getrouw

^a) S. I. w. „en hem . . . . . handen.” — ^b) Ps. VIII: 5—7. —

^c) Ps. XXII: 23. — ^d) Ps. XVI: 1. — ^e) Jes. VIII: 18. —

^f) R. „vleesch en bloed.”

hoogepriester zou zijn in de dingen, die God betreffen, om voor de zonden des volks het verzoeningswerk te volbrengen; want in hetgeen hijzelf, verzocht zijnde, geleden heeft, kan hij hen, die verzocht worden, te hulp komen.

III. — Daarom, heilige broeders! deelgenooten der hemelsche roeping, beschouwt den Apostel en Hoogepriester onzer belijdenis, ^a Jezus, die getrouw is dengenen, die hem heeft aangesteld, evenals Mozes was in geheel zijn huis. Want deze is meer heerlijkheid waardig geacht dan Mozes, voor zoover hij, die het huis gebouwd heeft, meer eer heeft dan het huis. Want elk huis wordt door iemand gebouwd, maar die alles gebouwd heeft, is God. En Mozes [was] wel getrouw in geheel zijn huis als dienaar, tot getuigenis der dingen, die zouden gesproken worden; maar Christus, als Zoon, over zijn huis, wiens huis wij zijn, indien wij ten minste de vrijmoe-

digheid en den roem der hoop ten einde toe onwrikbaar vasthouden.

7 Daarom, gelijk de Heilige Geest zegt: „Heden, indien gij zijne stem hoort, 8 verhardt uwe harten niet, gelijk bij de verbittering ten dage der verzoeking 9 in de woestijn, waar uwe vaders [Mij] verzochten, [Mij] beproevende, en zij zagen mijne werken veertig jaren lang. Daarom was 10 Ik vertoornd over dit geslacht, en zeide: Altijd dwalen zij met het hart, en zij hebben mijne wegen 11 niet gekend. Zoo zwoer Ik in mijnen toorn: Indien zij in mijne rust zullen ingaan!” ^b

12 Ziet toe, broeders! dat niet misschien in iemand uwer een boos, ongeloovig hart zij, om af te vallen van den levenden God; 13 maar vermaant elkander elken dag, zoolang het heden genoemd wordt, opdat niemand onder u verhardt worde door de verleiding der zonde. Want wij 14 zijn medegenooten ^c van Christus geworden, indien

^a) R. v. b. „Christus.” — ^b) Ps. XCV: 7—11. — ^c) Zie hoofdst. I: 9.

wij ten minste het begin
des vertrouwens ten einde
toe onwrikbaar vasthou-
15 den, daar er gezegd wordt:
„Heden, indien gij zijne
stem hoort, verhardt uwe
harten niet, gelijk bij de
16 verbittering.”^a (Want wie
[zijn het], die, nadat zij ge-
hoord hadden, [Hem] ver-
bitterden? ^b Maar [waren
het] niet allen, die door
Mozes uit Egypte waren
17 uitgegaan? En over wie is
Hij vertoornd geweest veer-
tig jaren? [Was het] niet
over hen, die gezondigd
hadden, wier lichamen vie-
18 len in de woestijn? En aan
wie zwoer Hij, dat zij in
zijne rust niet zouden ing-
gaan, dan aan hen, die on-
gehoorzaam geweest wa-
19 ren? En wij zien, dat zij
niet konden ingaan we-
IV. gens ongelooft.) Laat ons
dan vreezen, daar een be-
lofte van in zijne rust in te
gaan is achtergelaten, dat
niet misschien iemand van
u schijne achter te blij-
2 ven. Want ook ons is een
blijde boodschap verkond-
digd, evenals ook hun; maar

het woord der prediking
deed hun geen nut, omdat
het in hen, die hoorden,
niet met het geloof gepaard
3 ging. Want wij, die geloofd
hebben, gaan in de rust,
gelijk Hij gezegd heeft:
„Zoo zwoer Ik in mijnen
toorn: Indien zij in mijne
rust zullen ingaan!”^c hoe-
wel [zijne] werken van de
grondlegging der wereld af
4 volbracht waren. Want Hij
heeft ergens van den zeven-
den dag aldus gesproken:
„En God rustte op den ze-
venden dag van al zijne wer-
5 ken.”^d En in deze [plaats]
wederom: „Indien zij in
mijne rust zullen ingaan!”^e
6 Dewijl er dan overblijft, dat
sommigen haar ingaan, en
zij, aan wie eerst de blijde
boodschap verkondigd was,
niet ingegaan zijn wegens
7 ongehoorzaamheid, zoo be-
paalt Hij wederom een ze-
keren dag, zeggende in
David: „Heden,” zoo lan-
gen tijd daarna, gelijk te
voren ^e gezegd is: „Heden,
indien gij zijne stem hoort,
verhardt uwe harten niet.”^a
8 Want indien Jozua hen in

^a) Ps. XCV : 7. — ^b) R. „Want sommigen, nadat . . . . verbit-
terden Hem.” — ^c) Ps. XCV : 11. — ^d) Gen. II : 2. — ^e) R. l. w.
„te voren.”

- de rust gebracht had, zoo zou Hij daarna niet van een anderen dag gesproken hebben. Zoo blijft er dan een sabbatsrust over voor het volk van God.
- 10 Want die in zijne rust is ingegaan, heeft ook zelf van zijne werken gerust, gelijk God van de
- 11 zijne. Laat ons dan ons bejiveren, om in die rust in te gaan, opdat niemand valle volgens hetzelfde voorbeeld der onge-
- 12 hoorzaamheid. Want het woord Gods [is] levend en krachtig, en scherper dan eenigtweesnijdend zwaard, en doordringende tot de verdeeling der ziel en des geestes, zoowel der gewrichten als des mergs, en een oordeelaar van de gedachten en overleggingen des harten. En geen
- 13 schepsel is voor Hem onzichtbaar, maar alle dingen zijn naakt en geopend voor de oogen van Hem, met wien wij te doen hebben.
- 14 Dewijl wij dan een grooten Hoogepriester hebben, die de hemelen is doorgegaan, Jezus, den Zoon van God, zoo laat ons de belijdenis vasthouden.
- 15 Want wij hebben niet een Hoogepriester, die geen medelijden kan hebben met onze zwakheden, maar een, die in alle dingen verzocht is gelijk wij, uitgenomen
- 16 de zonde. Laat ons dan met vrijmoedigheid toegaan tot den troon der genade, opdat wij barmhartigheid mogen verkrijgen en genade vinden tot tijdige hulp.
- V.** — Want ieder hoogepriester, uit menschen genomen, wordt voor menschen aangesteld in de dingen, die God betreffen, opdat hij offere zoowel gaven als slachtofferen voor de zonden, die toegevend kan zijn jegens de onwetenden en dwalenden, daar hij ook zelf met zwakheid omvangen is; en wegens deze [zwakheid] moet hij, gelijk voor het volk, zoo ook voor zichzelf offeren voor de zonden. En niemand neemt voor zichzelf die eer, maar als door God geroepen, evenals ook Aäron.
- 5 Zoo ook heeft Christus niet zichzelf verheerlijkt om hoogepriester te worden, maar die tot hem gesproken heeft: „Gij zijt mijn Zoon, Ik heb u heden ver-

6 wekt." ^a Gelijk Hij ook op
 een andere plaats zegt: „Gij
 [zijt] priester tot in eeuwig-
 heid, naar de ordening van
 7 Melchizédek." ^b Die in de
 dagen zijns vleesch, én
 gebeden én smeeking
 aan Dengene, die hem uit
 den dood kon verlossen,
 met sterk geroep en tranen
 geofferd hebbende, en ver-
 hoord zijnde om zijne gods-
 vrucht, hoewel hij Zoon
 was, gehoorzaamheid heeft
 geleerd uit hetgeen hij ge-
 9 leden heeft; en, volmaakt
 geworden, is hij allen, die
 hem gehoorzamen, een oor-
 zaak van eeuwig heil ge-
 10 worden, door God toege-
 sproken als hoogepriester
 naar de ordening van Mel-
 11 chizédek. Aangaande wien
 wij vele dingen te zeggen
 hebben, en moeielijk om te
 verklaren, daar gij traag
 om te hooren geworden
 12 zijt. Want terwijl gij leer-
 aars behoortet te zijn van-
 wege den tijd, hebt gij
 weder noodig, dat men u
 leere, welke de eerste be-
 ginselen der woorden Gods
 zijn; en gij zijt geworden
 als die melk noodig heb-

ben en niet vaste spijsze.
 13 Want ieder, die melk ge-
 bruikt, [is] onervaren in het
 woord der gerechtigheid,
 14 want hij is onmondig; maar
 de vaste spijs is voor vol-
 wassenen, die door de ge-
 woonte hunne zinnen ge-
 oefend hebben tot onder-
 scheiding beide des goeds
 en des kwaads.

VI. — Daarom, het woord
 van het begin van Chris-
 tus ^c daarlatende, laat ons
 tot den vollen wasdom
 voortvaren, niet wederom
 leggende een fundament
 van bekeering van doode
 werken en van geloof in
 2 God, van de leer der was-
 schingen, en van opleg-
 ging der handen, en van
 opstanding der dooden en
 3 van eeuwig oordeel; en dit
 zullen wij doen, indien God
 4 het toelaat. Want [het is]
 onmogelijk hen, die een-
 maal verlicht zijn geweest,
 en de hemelsche gave ge-
 smaakt hebben, en deelge-
 nooten des Heiligen Gees-
 tes geworden zijn, en ge-
 smaakt hebben het goede
 woord Gods en de krachten
 6 der toekomstende eeuw, en

^a) Ps. II: 7. — ^b) Ps. CX: 4. — ^c) d. i. de eerste beginselen
 der leer van Christus.

- afgefallen zijn, [die] wederom te vernieuwen tot bekeering, daar zij voor zich den Zoon Gods kruisigen en te schande maken. Want een grond, die den dikwijls daarop komenden regen indrinkt, en nuttig kruid voortbrengt voor hen, om wier wil hij ook bebouwd wordt, ontvangt zegen van God; maar die doornen en distelen voortbrengt, is verwerpelijk en de vervloeking nabij, welks einde is tot verbranding. Doch, geliefden! wij zijn aangaande u van betere en met de behoudenis verbondene dingen overtuigd, hoewel wij ook aldus spreken. Want God [is] niet onrechtvaardig, om uw werk te vergeten, en de liefde ^a, die gij bewezen hebt voor zijnen naam, daar gij de heiligen gediend hebt en [nog] dient.
- 11 Maar wij begeeren, dat een iegelijk uwer denzelfden ijver betoone tot de volle verzekerdheid der hoop ten einde toe; opdat gij niet traag wordt, maar navolgers van hen, die door geloof en lankmoedigheid de beloften beërven.
- 13 Want toen God aan Abraham de belofte deed, daar Hij bij geen meerdere kon zweren, zwoer Hij bij zichzelf, zeggende: „Voorwaar, zegenende zal Ik u zegenen, en vermenigvuldigende zal Ik u vermenigvuldigen;” ^b en alzo lankmoedigheid gebruikende, verkreeg hij de belofte. Want de menschen zweren wel bij een meerdere, en de eed is hun een einde van alle tegenspraak, tot bevestiging. Waarin God, willende den erfgenamen der belofte overvloediger bewijzen de onveranderlijkheid van zijnen raad, met een eed tusschenbeide is gekomen, opdat wij door twee onveranderlijke dingen, in welke het onmogelijk is, dat God liegen zou, een sterke vertroosting zouden hebben, wij die de toevlucht genomen hebben om de voorgestelde hoop aan te grijpen, welke wij hebben als een anker der ziel, zeker en vast, en ingaande tot

^a) R. „den arbeid der liefde.” — ^b) Gen. XXII : 17.

binnen het voorhangsel,
 20 waar als voorlooper voor ons ingegaan is Jezus, naar de ordening van Melchizédek Hoogepriester geworden tot in eeuwigheid.

VII. — Want deze Melchizédek, koning van Salem, priester des allerhoogsten Gods, die Abraham te gemoet ging, toen hij van het slaan der koningen terugkeerde, en die hem zende, wien ook Abraham een tiende toedeelde van alles, vooreerst, overgezet zijnde: koning der gerechtigheid, en daarna ook: koning van Salem, dat is
 3 koning des vredes, zonder vader, zonder moeder, zonder geslachtrekening, noch begin van dagen, noch einde van leven hebbende, maar den Zoon van God gelijk geworden, blijft priester
 4 ter voor altijd. Ziet nu, hoe groot deze [was], aan wien zelfs Abraham, de aartsvader, een tiende gaf van
 5 den buit! En zij, die uit de zonen van Levi de priesterlijke bediening ontvangen, hebben wel bevel om naar de wet tienden te nemen van het volk, dat is, van hunne broeders,

hoewel zij uit de lende van Abraham voortgeko-
 6 men zijn; maar hij, die geen geslachtrekening van hen heeft, heeft tienden genomen van Abraham, en hem, die de beloften had,
 7 heeft hij gezegend. Buiten alle tegenspraak nu wordt het mindere gezegend door
 8 het meerdere. En hier ontvangen wel tienden menschen die sterven; maar dáár een, van wien getuigd
 9 wordt, dat hij leeft. En, om zoo te spreken, ook Levi, die tienden ontvangt, heeft door Abraham tienden ge-
 10 geven; want hij was nog in de lende des vaders, toen Melchizédek hem te gemoet ging.

11 Indien dan nu de volmaaktheid door het levietische priesterschap ware — want het volk heeft de wet ontvangen in verbinding met hetzelfde — wat [was het] nog noodig, dat een ander priester opstond naar de ordening van Melchizédek, en die niet genoemd werd naar de ordening van Aäron? Want als
 12 het priesterschap veranderd wordt, geschiedt er ook noodzakelijk verande-

- 13 ring der wet. Want hij, van wien deze dingen gezegd zijn, behoort tot een anderen stam, van welken niemand zich tot het altaar
- 14 begeven heeft; want [het is] openbaar, dat onze Heer uit Juda gesproken is, aangaande welken stam Mozes niets van priesters ^a gesproken heeft. En [dit] is nog veelmeer openbaar, indien er naar de gelijkheid van Melchizédek een
- 15 ander priester opstaat, die het niet geworden is naar de wet eens vleeschelijken gebods, maar naar de kracht eens onvergankelijken levens; want [van hem] wordt getuigd: „Gij zijt priester tot in eeuwigheid, naar de ordening van Melchizédek.” ^b
- 16 18 Want er is een afschaffing van het voorgaande gebod, om deszelfs zwakheid
- 17 19 en nutteloosheid, (want de wet heeft niets volmaakt,) en een invoering van een betere hoop, door welke wij tot God naderen.
- 20 21 En voor zoover het niet zonder eedzwering [was], (want zij zijn wel zonder
- 22 eedzwering priesters geworden, maar hij met eedzwering door dien, die aangaande hem zeide: „[De] Heer heeft gezworen, en het zal hem niet berouwen: Gij zijt priester tot in eeuwigheid, naar de ordening van Melchizédek.” ^c) in zóóver is Jezus borg geworden
- 23 24 van een beter verbond. En zij zijn vele priesters geworden, omdat zij door den dood verhinderd werden te blijven; maar hij, omdat hij blijft tot in eeuwigheid, heeft een onveranderlijk
- 25 26 priesterschap, waarom hij ook volkomen behouden kan degenen, die door hem tot God naderen, dewijl hij altijd leeft om voor hen tusschenbeide te treden. ^d
- 27 28 Want zoodanig een Hoogepriester betaamde ons, heilig, onschuldig, onbesmet, gescheiden van de zondaars, en hooger dan de hemelen geworden; die niet dagelijks noodig heeft, gelijk de hoogepriesters, eerst voor zijne eigene zonden slachtoffers op te offeren, daarna voor die des volks; want dit deed hij eens voor

^a) R. „een priesterschap.” — ^b) Ps. CX: 4. — ^c) V. l. w. „naar de ordening van Melchizédek.” — ^d) Zie Rom. VIII: 27.

altijd, door zichzelf en op
28 te offeren. Want de wet
stelt tot hoogepriesters
mensen, die zwakheid
hebben; maar het woord
der eedzwering, die ná de
wet is, [stelt] den Zoon,
die tot in eeuwigheid vol-
maakt is.

VIII. — De hoofdsom nu der
dingen, waarover wij spre-
ken, [is dat] wij zoodanig
een Hoogepriester hebben,
die zich gezet heeft aan de
rechterhand van den troon
der Majesteit in de heme-
2 len, een bedienaar des heil-
ligdoms en des waren ta-
bernakels, welken de Heer
heeft opgericht, ^a niet een
mensch.

3 Want ieder hoogepries-
ter wordt aangesteld om
zoowel gaven als slachtof-
fers op te offeren; waarom
het noodig was, dat ook
deze iets had, dat hij of-
4 feren kon. Indien hij dan
op aarde ware, zoo zou hij
zelfs geen priester zijn,
daar er zijn, die naar de wet
5 de gaven offeren; die het
voorbeeld en de schaduw
der hemelsche dingen dien-
nen, gelijk Mozes een god-

delijke aanwijzing ontving,
toen hij den tabernakel
zou vervaardigen; want:
„Zie,” zegt Hij, „dat gij al-
les maakt naar de afbeel-
ding, die u op den berg ge-
6 toond is.”^b Maar nu heeft
hij een uitnemender bedie-
ning verkregen, voor zoo-
ver hij ook middelaar is van
een beter verbond, dat op
betere beloften gegrond-
7 vest is. Want indien dat
eerste onberispelijk ge-
weest ware, er zou voor een
tweede geen plaats gezocht
8 zijn. Want, berispende,
zegt Hij tot hen: „Zie, de
dagen komen, zegt [de]
Heer, en Ik zal voor het
huis Israëls en voor het
huis van Juda een nieuw
9 verbond oprichten, niet
naar het verbond, dat Ik
met hunne vaders maakte,
ten dage dat Ik hen bij
de hand nam, om hen uit
Egypteland te leiden; want
zij bleven niet in mijn ver-
bond, en Ik achtte niet op
10 hen, zegt [de] Heer. Want
dit is het verbond, dat Ik
na die dagen met het huis
Israëls maken zal, zegt [de]
Heer: Ik zal mijne wetten

^a) R. v. b. „en.” — ^b) Exod. XXV: 40.

in hun verstand geven, en in hunne harten zal Ik die schrijven; en Ik zal hun tot God, en zij zullen Mij
 11 tot een volk zijn. En zij zullen niet leeren een iegelijk zijnen medeburger^a en een iegelijk zijnen broeder, zeggende: Ken den Heer; want zij zullen Mij allen kennen, van den kleine^b tot den
 12 groote onder hen. Want Ik zal hunne ongerechtigheden genadig zijn, en hunne zonden en hunne wetteloosheden^c zal Ik geenszins
 13 meer gedenken.”^d Door te zeggen: „een nieuw,” heeft Hij het eerste oud gemaakt. Wat nu oud is en verouderd, is der verdwijning nabij.

IX. — Zoo had dan ook het eerste [verbond]^e inzettingen der dienst en het wereldlijk heiligdom. Want een tabernakel was toebe-
 2 reid, de eerste, waarin was de lichter en de tafel en de toonbrooden, welke genoemd wordt het heilige.
 3 Maar achter het tweede voorhangsel was een taber-

nakel, genaamd het heilige
 4 der heiligen, hebbende een gouden reukvat, en de ark des verbonds, rondom met goud overdekt, waarin een gouden kruik was, die het manna bevatte, en de staf van Aäron, die gebloeid had, en de tafelen des ver-
 5 bonds, en boven haar de cherubijnen der heerlijkheid, die het verzoendeksel overschaduwden, over welke dingen wij nu niet van stuk tot stuk zullen spreken.

6 Deze dingen nu aldus toebereid zijnde, gaan wel de priesters te allen tijde in den eersten tabernakel om de dienst te volbren-
 7 gen, maar in den tweeden, eenmaal des jaars, alleen de hoogepriester, niet zonder bloed, dat hij offert voor zichzelf en voor des
 8 volks afdwalingen; ^f[waarmede] de Heilige Geest dit aanduidt, dat de weg tot het heiligdom nog niet geopenbaard is, zoolang de eerstetabernakel nog stand
 9 houdt; die een gelijkenis is voor den tegenwoordigen

^a) R. „naaste.” — ^b) R. v. b. „onder hen.” — ^c) S. l. w. „en hunne wetteloosheden.” — ^d) Jer. XXXI: 31—34. — ^e) R. „de eerste tabernakel.” — ^f) d. i. zonden door onwetendheid.

- tijd ^a, waarin zoowel gaven als slachtofferen geofferd worden, welke hem, die de dienst pleegt, naar het geweten niet kunnen volmaken, [bestaande] alleen in spijzen en dranken en verschillende wasschingen: ^b inzettingen des vleesches, tot op den tijd der herstelling opgelegd. Maar Christus, gekomen als Hoogepriester der toekomstige goederen, is door den meerderen en volmaakteren tabernakel, niet met handen gemaakt, dat is niet van deze schepping, noch door het bloed van bokken en kalveren, maar door zijn eigen bloed eens voor altijd ingegaan in het heiligdom, een eeuwige verlossing verworven hebbende.
- 13 Want indien het bloed van bokken en stieren ^c en de asch eener jonge koe, gesprengd op de onreinen, heiligt tot de reinheid des
- 14 vleesches, hoeveel te meer zal het bloed van Christus, die door den eeuwigen Geest zichzelf onberispelijk Gode heeft opgeofferd, uw geweten reinigen van doode werken, om den levenden God te dienen!
- 15 En daarom is hij middelaars eens nieuwen verbonds, opdat, nu de dood heeft plaats gevonden tot verlossing van de overtredingen onder het eerste verbond, de geroepenen de belofte der eeuwige erfenis ontvangen zouden. (Want waar een testament ^d [is], daar is het noodig, dat de dood des testamentmaker tusschen-
- 17 komt; want een testament [is] van kracht, als men gestorven is, dewijl het nimmer kracht heeft, zoolang de testamentmaker leeft.)
- 18 Waarom ook het eerste [verbond] niet zonder bloed
- 19 is ingewijd. Want toen door Mozes, naar de wet, elk

^a) „De tegenwoordige tijd” staat hier tegenover den „tijd der herstelling” in vs. 10. — ^b) R. v. b. „en.” — ^c) R. „stieren en bokken.” — ^d) Het woord vertaald door „verbond” en door „testament” is hetzelfde; het beduidt een beschikking; want „verbond” ten opzichte van God is een beschikking, die Hij gemaakt heeft, op grond waarvan de mensch in zekere betrekking tot God zal zijn. Vers 16 en 17 vormen een tusschenzin, waarin, in het voorbijgaan, van een geheel ander soort van beschikking, door menschen gemaakt, gesproken wordt.

gebod tot het gansche volk gesproken was, nam hij het bloed der kalveren en bokken, met water en purperen wol en hysop, en besprengde zoowel het boek zelf als het gansche volk, 20 zeggende : „Dit [is] het bloed des verbonds, dat God 21 u geboden heeft.”^a En desgelijks besprengde hij ook den tabernakel en al de vaten der dienst met het 22 bloed; en met bloed worden bijna alle dingen gereinigd naar de wet, en zonder bloedstorting is geen vergeving.

23 Het was dan noodig, dat de zinnebeelden van de dingen, die in de hemelen zijn, hierdoor gereinigd werden, maar de hemelsche dingen zelve door betere slachtoffers dan deze. Want Christus is niet ingegaan in het met handen gemaakte heiligdom, een tegenbeeld van het ware, maar in den hemel zelve, om nu te verschijnen voor het aangezicht van God voor ons, 25 noch ook, opdat hij zichzelf dikmaals zou offeren, gelijk de hooge-

priester alle jaar ingaat in het heiligdom met vreemd 26 bloed; anders had hij van de grondlegging der wereld af dikmaals moeten lijden. Maar nu is hij eenmaal in de voleinding der eeuwen geopenbaard, om de zonde te niet te doen door de offerande van zichzelf. En gelijk het den 27 menschen gezet is, eenmaal te sterven en daarna 28 het oordeel, zoo zal ook ^b Christus, eenmaal geofferd om veler zonden te dragen, ten tweeden male zonder zonde verschijnen aan hen, die hem verwachten tot behoudenis.

X. — Want de wet, hebbende een schaduw der toekomende goederen, niet het beeld zelf der zaken, kan met dezelfde slachtoffers, die zij voortdurend elk jaar offeren, hen, die toegegaan, nimmermeer vol- 2 maken. Zouden zij anders niet ^c opgehouden hebben geofferd te worden, omdat zij, die de dienst plegen, eenmaal gereinigd, geen geweten van zonden meer zouden gehad hebben?

^a) Exod. XXIV: 8. — ^b) R. l. w. „ook.” — ^c) R. l. w. „niet;” zoodat het dan geen vraag is.

- 3 Maar in deze [is] jaarlijks een gedachtenis van zonden. Want [het is] onmogelijk, dat het bloed van stieren en bokken zonden wegneme. Daarom, komende in de wereld, zegt hij: „Slachtoffer en offerande hebt Gij niet gewild, maar Gij hebt mij een 6 lichaam toebereid; brandoffers en zondoffers hebben 7 U niet behaagd. Toen zeide ik: Zie, ik kom, (in de rol des boeks is van mij geschreven,) om uwen wil te 8 doen, o God!”^a Terwijl hij te voren zegt: „Slachtoffers en offeranden en brandoffers en zondoffers hebt Gij niet gewild, noch hebben U behaagd, (die naar de wet geofferd worden,) zeide 9 hij daarna: Zie, ik kom, om uwen wil te doen.”^b Hij neemt het eerste weg om 10 het tweede te stellen. Door welchen wil wij geheiligd zijn, door middel van de offerande des lichaams van Jezus Christus, eens voor 11 altijd [geschied]. En ieder priester staat wel dagelijks dienende, en dezelfde slachtoffers dikmaals offerende, die nimmermeer zonden kunnen wegnemen; 12 maar deze, één slachtoffer voor de zonden geofferd hebbende, heeft zich voor altijd gezet aan de rechterhand Gods; voorts wachtende, „totdat zijne vijanden gesteld worden tot een voetbank zijner voeten.”^c 14 Want door ééne offerande heeft hij voor altijd volmaakt degenen, die geheiligd worden. En de Heilige Geest getuigt het ons ook; 16 want na^d gezegd te hebben: „Dit [is] het verbond, dat Ik met hen maken zal na die dagen, zegt [de] Heer: Mijne wetten in hunne harten gevende, zal Ik ze ook schrijven in hunne verstanden, en hunne zonden en hunne wetteloosheden zal Ik geenszins meer gedenken.”^e Waar nu vergeving daarvan [is], daar [is] geen offerande meer voor de zonde. 19 Dewijl wij dan, broeders! vrijmoedigheid hebben om in te gaan in het heiligdom door het bloed van Jezus, 20 den nieuwen en levenden weg, dien hij ons heeft in-

^a) Ps. XL: 7—9. — ^b) R. v. b. „o God!” — ^c) Ps. CX: 1. — ^d) R. v. b. „te voren.” — ^e) Jer. XXXI: 33, 34.

- gewijd door het voorhangsel heen, dat is zijn vleesch; 28 verslinden. Iemand, die de wet van Mozes verworpen heeft, sterft zonder barmhartigheid op [het woord van] twee of drie getuigen; 29 hoeveel te zwaarder straf, meent gij, zal hij waardig geacht worden, die den Zoon van God vertreden, en het bloed des verbonds, waardoor hij geheiligd was, onrein ^a geacht, en den Geest der genade 30 gesmaad heeft? Want wij kennen Hem, die gezegd heeft: „Aan Mij de wraak! Ik zal vergelden, spreekt [de] Heer;” en wederom: „[De] Heer zal zijn volk 31 oordeelen.” ^b Vreeselijk [is het], te vallen in de handen des levenden Gods!
- 32 Doch gedenkt der vorige dagen, waarin gij, nadat gij verlicht geworden waart, veel strijd des lijdens verdragen hebt, daar gij deels door smaad en verdrukkingen een schouwspel werdt, deels met hen, die aldus behandeld werden, gemeenschap hadt. Want gij hadt 34 ook medelijden met de gevangenen ^c, en den roof uwer goederen naamt gij
- 21 en [dewijl wij hebben] een grooten priester over het 22 huis Gods, zoo laat ons toegaan met een waarachtig hart, in volle verzekerdheid des geloofs, de harten besprengd [en alzo gereinigd] van het kwaad geweten, en het lichaam gewaschen met rein water. Laat 23 ons de belijdenis der hoop onwankelbaar vasthouden; (want die het beloofd heeft, 24 is getrouw;) en laat ons op elkander acht geven tot opscherping van liefde en 25 goede werken; en laat ons onze onderlinge bijeenkomst niet nalaten, gelijk sommigen de gewoonte [hebben], maar [elkander] vermanen, en dat zooveel te meer, als gij ziet, dat de dag nadert.
- 26 Want als wij willens zondigen, nadat wij de kennis der waarheid ontvangen hebben, zoo blijft er geen slachtoffer voor de zonden 27 meer over, maar een vreeselijke verwachting des oordeels en hitte des vuurs, dat de tegenstanders zal

^a) Of „gewoon, ongewijd.” — ^b) Deut. XXXII: 35, 36. — ^c) R. „mijne banden.”

met blijdschap aan, wetende, dat gij voor ^a uzelf een beter en blijvend
 35 goed hebt. ^b Werpt dan uwe vrijmoedigheid niet weg, die een groote belooning
 36 heeft; want gij hebt volharding noodig, opdat gij, den wil Gods gedaan hebbende, de belofte moogt
 37 wegdragen. Want nog een zeer weinig tijds, en hij die komt, zal komen en
 38 niet vertoeven. „Maar de rechtvaardige zal uit het geloof leven; en zoo iemand zich onttrekt, mijne ziel heeft in hem geen beha-
 39 gen.” ^c Doch wij zijn niet van hen, die zich onttrekken ten verderve, maar van hen, die gelooven tot behouding der ziel.

XI. — Het geloof nu is de zekerheid van de dingen, die men hoopt, de overtuiging van de dingen, die
 2 men niet ziet. Want door hetzelfde hebben de ouden
 3 getuigenis bekomen. Door het geloof verstaan wij, dat de werelden ^d door het woord Gods zijn toebereid, zoodat hetgeen ^e men niet geworden is uit het-

4 geen zichtbaar is. Door het geloof offerde Abel Gode een beter slachtoffer dan Kaïn, door hetwelk hij getuigenis bekomen heeft, dat hij rechtvaardig was, daar God over zijne gaven getuigenis gaf; en door hetzelfde spreekt hij nog, nadat hij
 5 gestorven is. Door het geloof werd Henoeh weggenomen, opdat hij den dood niet zien zou; en hij werd niet gevonden, omdat God hem had weggenomen; want vóór [zijne] wegneming heeft hij de getuigenis gehad, dat hij Gode
 6 behaagde. Maar zonder geloof is het onmogelijk [Gode] te behagen; want die tot God nadert, moet gelooven, dat Hij is, en dat Hij een belooner is van
 7 hen, die Hem zoeken. Door het geloof heeft Noach, een goddelijke aanwijzing ontvangende hebbende aangaande de dingen, die nog niet gezien werden, bevreesd geworden, de ark toebereid tot behoudenis van zijn huis; waardoor hij de wereld veroordeelde, en een erfgenaam werd van

^a) R. „in.” — ^b) R. v. b. „in de hemelen.” — ^c) Hab. II : 3, 4. —
^d) Het heelal. — ^e) R. „de dingen.”

- de gerechtigheid, die naar
 8 het geloof is. Door het geloof gehoorzaamde Abraham, geroepen zijnde om uit te gaan naar de plaats, die hij ten erfdeel zou ontvangen; en hij is uitgegaan, niet wetende, waar
 9 hij komen zou. Door het geloof vertoefde hij als vreemdeling in het land der belofte als in een vreemd [land], en woonde in tenten met Izaäk en Jakob, de medeërfgenenamē derzelfde
 10 belofte; want hij verwachtte de stad, die fundamenten heeft, welker kunstenaar en bouwmeester God is.
 11 Door het geloof ontving ook Sara zelve kracht om den grond te leggen voor een geslacht, en dat boven den gezetten leeftijd ^a; dewijl zij Hem getrouw achtte, die het beloofd had.
 12 Daarom zijn er ook van éénen, en dat van een verstorvene, in menigte geboren, gelijk de sterren des hemels, en gelijk het zand aan den oever der zee, dat ontelbaar is.
 13 Deze allen zijn in het geloof ^b gestorven, en hebben de beloften niet verkregen, maar zagen ze van verre, ^c en omhelsden ze, en beleden, dat zij vreemdelingen en bijwoners op
 14 de aarde ^d waren. Want die zulke dingen zeggen, toonen duidelijk, dat zij een
 15 vaderland zoeken. En hadden zij gedacht aan dat, waarvan zij uitgegaan waren, zij zouden tijd gehad hebben om terug te keeren;
 16 maar nu zijn zij begeerig naar een beter, dat is naar een hemelsch; daarom schaamt zich God hunner niet, om hun God genoemd te worden; want Hij heeft hun een stad bereid.
 17 Door het geloof heeft Abraham, toen hij verzocht werd, Izaäk geofferd, en hij, die de beloften aangenomen had, offerde zijnen eeniggeborene, aangaande wien gezegd was:
 18 „In Izaäk zal u het zaad genoemd worden,” ^e overleggende, dat God machtig was, [hem] zelfs uit de dooden op te wekken, waaruit hij hem ook bij gelijke

^a) R. v. b. „heeft zij gebaard.” — ^b) Of „naar het geloof,” d. i. hebbende alleen de belofte en niet de vervulling. — ^c) R. v. b. „en geloofden.” — ^d) Of „in het land.” — ^e) Gen. XXI: 12.

- nis wederontvangen heeft.
- 20 Door het geloof zegende Izaäk Jakob en Ezau aangaande toekomstige dingen.
- 21 Door het geloof zegende Jakob, stervende, een iegelijk der zonen van Jozef, en hij aanbad, [leunende] op het opperste van zijnen staf.
- 22 Door het geloof vermeldde Jozef, stervende, den uittocht der zonen Israëls, en gaf bevel aangaande zijn gebeente.
- 23 Door het geloof werd Mozes, toen hij geboren was, drie maanden lang door zijne ouders verborgen, omdat zij zagen, dat het kindeken schoon was; en zij vreesden het gebod des konings niet.
- 24 Door het geloof weigerde Mozes, toen hij groot geworden was, een zoon van Faraö's dochter genoemd te worden, verkiezende liever met het volk van God kwalijk behandeld te worden, dan voor een tijd de genieting der zonde te hebben; achtende de versmaadheid van Christus grooteren rijkdom dan de schatten van Egypte, want hij zag op de
- 27 belooning. Door het geloof verliet hij Egypte, niet vreezende de gramschap des konings; want hij hield zich staande, als ziende den Onzienlijke.
- 28 Door het geloof heeft hij het pascha gevierd en de besprenging des bloeds, opdat de verdere der eerstgeborenen hen niet zou aanraken.
- 29 Door het geloof gingen zij de Roode zee door als door het droge; hetwelk de Egyptenaars [ook] beproefden en verdronken.
- 30 Door het geloof vielen de muren van Jericho, nadat deze zeven dagen lang waren omgetrokken.
- 31 Door het geloof kwam Rachab, de hoer, niet om met de ongeloovigen, daar zij de verspieders met vrede opgenomen had.
- 32 En wat zal ik nog meer zeggen? Want de tijd zou mij ontbreken, als ik wilde verhalen van Gideon, en Barak, en Simson, en Jeftha, en David, en Samuël, en de profeten, die door het geloof koninkrijken ten onder brachten, gerechtigheid oefenden, belof-

*) R. „in.”

ten verkregen, der leeuwen
 34 muil toestopten, de kracht
 des vuurs uitbluschten, de
 scherpte des zwaards ont-
 vloten, uit zwakheid krach-
 ten verkregen, in den oor-
 log sterk werden, heirle-
 gers der vreemden op de
 35 vlucht dreven. Vrouwen
 kregen hare dooden uit de
 opstanding weder; en an-
 deren werden gefolterd,
 de verlossing niet aanne-
 mende, opdat zij een be-
 tere opstanding verkrijgen
 36 mochten; en anderen wer-
 den door bespottung en
 geeseling beproefd, ja ook
 door banden en gevange-
 37 nis. Zij werden gesteenigd,
 in stukken gezaagd, ver-
 zocht, met het zwaard ter
 dood gebracht; zij liepen
 rond in schaapsvellen, in
 geitenvellen, gebrek lij-
 dende, verdrukt, kwalijk
 38 behandeld, (welker de we-
 reld niet waardig was) om-
 dolende in woestijnen en
 bergen en spelonken en
 39 holen der aarde. En deze
 allen, getuigenis bekomen
 hebbende door het geloof,
 hebben de belofte niet ver-
 40 kregen, daar God voor ons

iets beters had voorzien,
 opdat zij zonder ons niet
 zouden volmaakt worden.

XII. — Daarom dan ook, de-
 wijl wij zoo groot een wolk
 van getuigen rondom ons
 hebben, laat ons allen last
 en de zonde, die ons licht
 omstrikt, afleggen, en met
 volharding loopenden wed-
 loop, die voor ons ligt,
 2 ziende^a op den Oversten
 Leidsman en Voleinder des
 geloofs, Jezus, die om de
 vreugde, welke voor hem
 lag, het kruis heeft verdra-
 gen, de schande verach-
 tend, en gezeten is aan de
 rechterhand van den troon
 3 Gods. Want aanschouwt
 hem, die zulk een tegen-
 spraak van de zondaars
 tegen zich heeft verdra-
 gen, opdat gij niet moede
 wordt en in uwe zielen
 bezwijkt.
 4 Gij hebt nog niet ten
 bloede toe tegengestaan,
 strijdende tegen de zonde,
 5 en gij hebt de vermaning
 vergeten, die tot u als tot
 zonen spreekt: „Mijn zoon!
 acht de kastijding [des]
 Heeren niet gering, en
 bezwijk niet, als gij door

^a) Het grieksche woord beteekent: van alle andere dingen af te zien, en het oog nitsluitend op één voorwerp gericht te houden.

- 6 Hem bestraft wordt; want dien [de] Heer liefheeft, kastijdt Hij, en Hij geeselt iederen zoon, dien Hij aanneemt.^a Gij ondergaat [het lijden] als kastijding^b; God handelt jegens u als jegens zonen; want wat zoon is er, dien de vader niet kastijdt? Maar indien gij zonder kastijding zijt, die het deel van allen is geworden, dan zijt gij bastaarden en niet zonen. Bovendien wij hadden de vaders onzes vleeschel wel tot kastijders, en wij ontzagen [hen]; zullen wij niet veelmeer aan den Vader der geesten onderworpen zijn en leven?
- 10 Zij toch kastijdden [ons] voor weinige dagen, naar hun goeddunken; maar Hij tot [ons] nut, opdat wij zijner heiligheid zouden deelachtig worden. En alle kastijding schijnt voor het tegenwoordige geen [zaak] van vreugde, maar van droefheid te zijn; doch daarna geeft zij aan hen, die door haar geoefend zijn, een vreedzame vrucht der gerechtigheid.
- 12 Daarom richt weder op de slappe handen en de matte knieën,^c en maakt rechte paden voor uwe voeten,^d opdat het kreupele niet ontwricht, maar veel-
14 eer genezen worde. Jaagden vrede na met allen en de heiligheid, zonder welke niemand den Heer zien zal,
15 toeziende dat niet iemand de genade Gods derve; dat niet eenige wortel van bitterheid, opwaarts spruitende, beroering make, en velen daardoor veront-
16 reinigd worden; dat niet iemand een hoereerder zij, of een ongoddelijke, gelijk Ezau, die voor ééne spijs zijn eerstgeboorterecht verkocht; want gij weet, dat hij ook daarna, den zegen willende beerven, verworpen werd, (want hij vond geen plaats voor berouw,) hoewel hij dien^e met tranen zocht.
- 18 Want gij zijt niet gekomen tot den tastbaren berg en het brandende vuur,^f en donkerheid en duisternis en onweder, en tot bazuineklank, en tot de stem

^a) Spr. III : 11, 12. — ^b) d. i. niet als toorn. R. „Indien gij de kastijding ondergaat.” — ^c) Zie Jes. XXXV : 3. — ^d) Zie Spr. IV : 26. — ^e) d. i. den zegen. — ^f) Of „en die van vuur brandde.”

- der woorden, waarvan die ze hoorden, baden, dat het woord niet meer tot hen zou gericht worden; (want zij konden niet verdragen hetgeen geboden werd: „Ook als een dier den berg aanraakt, zal het gestee-
- 20 nigd worden;” ^a en, zóó vreeselijk was het gezicht, dat Mozes zeide: „Ik ben geheel bevreesd en be-
- 22 vende;”) maar gij zijt gekomen tot den berg Sion; en tot de stad des levenden Gods, het hemelsche Jeruzalem; en tot de duizenden
- 23 der engelen, de algemeene vergadering; en tot de gemeente der eerstgeborenen, die in de hemelen staan opgeschreven; en tot God, den rechter van allen; en tot de geesten der volmaakte rechtvaardigen;
- 24 en tot Jezus, den Middelaar eens nieuwen verbonds; en tot het bloed der besprenging, dat beter ^b spreekt
- 25 dan Abel. Ziet toe, dat gij dien, die spreekt, niet afwijst; want indien zij niet ontvloden zijn, die hem afwezen, welke op aarde goddelijke aanwijzingen gaf, hoeveel minder wij, als wij ons afwenden van hem, die van de hemelen [spreekt]!
- 26 Wiens stem toenmaals de aarde bewoog; maar nu heeft Hij beloofd, zeggende: „Nog eenmaal zal Ik doen beven ^c niet alleen de aarde, maar ook den
- 27 hemel.” ^d Endit: „Nog eenmaal,” duidt aan de verandering der bewegelijke dingen, als die gemaakt zijn, opdat blijven zouden de dingen, die niet bewegelijk zijn. Daarom, dewijl wij een onbewegelijk koninkrijk ontvangen, laat ons de genade vasthouden ^e, door welke wij God welbehagelijk dienen met eerbied en godsvrucht.
- 29 Want ook onze God [is] een verterend vuur. ^f
- XIII.** — De broederliefde
- 2 blijve. Vergeet de gastvrijheid niet; want door haar hebben sommigen, zonder het te weten, engelen ge-
- 3 huisvest. Gedenkt der gevangenen, als waart gij medegevangenen; dergenen, die kwalijk behan-

^a) R. v. b. „of met een pijl doorschoten.” Exod. XIX: 13. —

^b) R. „betere dingen.” — ^c) R. „doe Ik beven.” — ^d) Hagg. II: 7. —

^e) Of „laat ons dankbaar zijn.” — ^f) Zie Deut. IV: 24; IX: 3.

- deld worden, als zijnde ook
 4 zelve in een lichaam. Het
 huwelijk [zij] alleszins in
 eere, en het bed onbesmet;
 maar ^a hoereerders en over-
 spelers zal God oordeelen.
 5 Uw wandel zij zonder geld-
 gierigheid, en vergenoegt
 u met het tegenwoordige;
 want Hij heeft gezegd: „Ik
 zal u niet begeven en u
 6 niet verlaten;” ^b zoodat wij
 vrijmoedig durven zeggen:
 „[De] Heer [is] mij een hel-
 per, en ik zal niet vree-
 zen; wat zou een mensch
 mij doen?” ^c
 7 Gedenkt uwer voorgan-
 gers, die u het woord Gods
 gesproken hebben, en volgt
 hun geloof na, beschou-
 wende de uitkomst van hun-
 8 nen wandel. Jezus Chris-
 tus [is] gisteren en heden
 dezelfde, en tot in eeuwig-
 9 heid. Laat u niet vervoe-
 ren ^d door verscheidene en
 vreemde leeringen; want
 [het is] goed, dat het hart
 gesterkt worde door ge-
 nade, niet door spijzen,
 waarvan zij geen nut had-
 den, die daarin wandelden.
 10 Wij hebben een altaar,
 waarvan geen recht heb-
 11 ben te eten, die den taber-
 nakel dienen; want van de
 dieren, welker bloed voor
 de zonde door den hooge-
 priester in het heiligdom
 gedragen wordt, van deze
 worden de lichamen buiten
 de legerplaats verbrand.
 12 Daarom heeft ook Jezus,
 opdat hij door zijn eigen
 bloed het volk zou heili-
 gen, buiten de poort gele-
 13 den. Laat ons derhalve tot
 hem uitgaan buiten de le-
 gerplaats, zijnen smaad
 14 dragende; want wij hebben
 hier geen blijvende stad,
 maar wij zoeken de toeko-
 15 mende. Laat ons dan door
 hem Gode te allen tijde op-
 offeren een offerande des
 lofs, dat is de vrucht der
 lippen, die zijnen naam be-
 16 lijden. En vergeet de wel-
 dadigheid en mededeel-
 zaamheid niet, want aan
 zulke offeranden heeft God
 17 een welbehagen. Weest
 uwen voorgangeren ge-
 hoorzaam, en weest [hun]
 onderdanig; want zij wa-
 ken over uwe zielen, als
 die rekenschap zullen ge-
 ven, opdat zij dit doen mo-
 gen met vreugde en niet al

^a) S. I. „want.” — ^b) Joz. I: 5. — ^c) Ps. CXVIII: 6. — ^d) R. „Laat u niet omvoeren.”

- zuchtende; want dit [zou] u niet nuttig [zijn].
- 18 Bidt voor ons; want wij gelooven, dat wij een goed geweten hebben, daar wij in alles recht willen wandelen. En te meer bid ik [u] dit te doen, opdat ik u te spoediger worde wedergegeven.
- 19 delen. En te meer bid ik [u] dit te doen, opdat ik u te spoediger worde wedergegeven.
- 20 De God nu des vredes, die onzen Heer Jezus, den grooten Herder der schapen, door het bloed des eeuwigen verbonds, uit de
- 21 dooden wederbracht, volmake u in alle goed werk tot het doen van zijnen wil,
- werkende in u wat voor Hem welbehagelijk is door Jezus Christus, wien de heerlijkheid [zij] tot in alle eeuwigheid! Amen.
- 22 Doch ik bid u, broeders! verdraagt het woord der vermaning; want ik heb u slechts kortelijk geschreven. Weet, dat onze "broeder Timótheüs losgelaten is, met wien, zoo hij spoedig komt, ik u zien zal.
- 23 ven. Weet, dat onze "broeder Timótheüs losgelaten is, met wien, zoo hij spoedig komt, ik u zien zal.
- 24 Groet al uwe voorgangers en al de heiligen. U groeten die van Italië. De genade [zij] met u allen! Amen.
- 25 ten die van Italië. De genade [zij] met u allen! Amen.

DE BRIEF

VAN

JAKOBUS.

- I. -- Jakobus, een slaaf van God en den Heer Jezus Christus, aan de twaalf stammen, die in de verstrooiing zijn, groetenis!
- 2 Acht het voor louter vreugde, mijne broeders! wanneer gij in velerlei verzoekingen valt; wetende dat de beproeving uws ge-
- 3 zoekingen valt; wetende dat de beproeving uws ge-

") R. „de."

- loofs volharding werkt.
- 4 Maar de volharding hebbe een volmaakt werk, opdat gij volmaakt en volkomen zijt, aan niets gebrek
- 5 hebbende. En indien aan iemand uwer wijsheid ontbreekt, hij begeere [haar] van God, die aan allen mildelijk geeft en niet verwijt, en zij zal hem gegeven
- 6 worden. Doch hij begeere [haar] in geloof, niet twijfelende. Want die twijfelt, is aan een baar der zee gelijk, welke door den wind bewogen en op en neer
- 7 geworpen wordt; want die mensch meene niet, dat hij iets ontvangen zal van den
- 8 Heer: [hij is] een dubbelhartig man, ongestadig in al zijne wegen.
- 9 Maar de nederige broeder roeme in zijne heerlijkheid, en de rijke in zijne vernedering, omdat hij als een bloem van het gras zal
- 10 voorbijgaan. Want de zon is opgegaan met de hitte, en heeft het gras doen verdorren, en zijne bloem is afgevallen, en de schoonheid zijns aanschijs is vergaan; zoo zal ook de
- 11
- 12 rijke in zijne wegen verwelken. Welgelukzalig de man, die verzoeking verdraagt! want beproefd bevonden, zal hij de kroon des levens ontvangen, welke Hij ^a beloofd heeft aan hen, die Hem liefhebben.
- 13 Niemand zegge, als hij verzocht wordt: Ik word door God verzocht. Want God kan niet verzocht worden door het kwade, en Hij-zelf verzoekt niemand.
- 14 Maar een iegelijk wordt verzocht, als hij door zijne eigene begeerlijkheid afgetrokken en verlokt wordt.
- 15 Daarna, als de begeerlijkheid ontvangen heeft, baart zij zonde; en de zonde, vol-eindigd zijnde, baart den dood.
- 16 Dwaalt niet, mijne geliefde broeders! Alle goede gave en alle volmaakte gift daalt van boven neder, van den Vader der lichten, bij wien geen verandering is of schaduw van omkeering.
- 17
- 18 Naar zijnen eigenen wil heeft Hij ons gebaard door het woord der waarheid, opdat wij als eerstelingen zijner schepselen zouden zijn.

^a) R. „de Heer.”

19 Zoo dan, mijne geliefde
broeders! ieder mensch zij
rasch om te hooren, traag
om te spreken, traag tot
20 toorn. Want de toorn eens
mans volbrengt Gods ge-
21 rechtigheid niet. Daarom,
afleggende alle onreinheid
en overvloed van boosheid,
ontvangt met zachtmoedig-
heid het ingeplante woord,
dat uwe zielen behouden
22 kan. En zijt daders des
woords, en niet alleen hoor-
ders, uzelfen misleidende.
23 Want zoo iemand een hoor-
der des woords is, en niet
een dader, die is gelijk aan
een man, die zijn aangebo-
ren gelaat beschouwt in
24 een spiegel; want hij heeft
zichzelfen beschouwd, en
is weggegaan, en heeft
terstond vergeten, hoe hij
25 was. Maar wie inziet in
de volmaakte wet, die
der vrijheid, en daarbij
blijft, deze, geen vergetelijk
hoorder zijnde, maar een
dader des werks, zal welge-
lukzalig zijn in zijn doen.
26 Indien iemand ^a meent
godsdienstig te zijn, en
zijne tong niet in toom
houdt, maar zijn hart mis-

leidt, diens godsdienst is
27 ijdel. De reine en onbe-
smette godsdienst voor God
en den Vader is deze: wee-
zen en weduwen te bezoeken
in hunne verdrukking;
zichzelfen onbevlekt te be-
waren van de wereld.

II. — Mijne broeders, hebt
het geloof van onzen Heer
Jezus Christus, [den Heer]
der heerlijkheid, niet met
aanneming des persoons.
2 Want zoo er in uwe syna-
goge een man binnenkomt
met een gouden ring, in
een sierlijk kleet, en er
komt ook een arme binnen
3 in een schamel kleet, en
gij ziet op hem, die het
sierlijke kleet draagt, en
zegt ^b: Zit gij hier op een
goede plaats! en gij zegt
tot den arme: Sta gij daar,
of zit hier onder mijne
4 voetbank! hebt gij dan niet
onder uzelfen onderscheid
gemaakt, en zijt rechters
geworden met booze over-
5 leggingen? Hoort, mijne
geliefde broeders! heeft
God niet de armen naar
de ^c wereld uitverkoren,
om rijk te zijn in het geloof
en erfgenamen van het ko-

^a) R. v. b. „onder u.” — ^b) R. v. b. „tot hem.” — ^c) R. „deze.”

- ninkrijk, dat Hij beloofd heeft aan hen, die Hem
- 6 liefhebben? Maar gij hebt den arme oneer aangedaan. Onderdrukken u niet de rijken, en trekken zij u niet voor de rechtbanken?
- 7 Lasteren zij niet den uitnemenden naam, die over
- 8 u aangeroepen is? Indien gij dan de koninklijke wet volbrengt, naar de Schrift:
- „Gij zult uwen naaste liefhebben als uzelfven,”^a zoo
- 9 doet gij wél; maar indien gij den persoon aanneemt, zoo doet gij zonde, en wordt door de wet overtuigd als
- 10 overtreders. Want wie de geheele wet zal houden, en in één zal struikelen, is schuldig geworden aan
- 11 allen. Want die gezegd heeft: „Gij zult geen overspel doen,” die heeft ook gezegd: „Gij zult niet dooden.” Indien gij nu geen overspel doet^b, maar doodt^c, zoo zijt gij een overtreders der wet geworden. Spreekt alzoo, en doet
- 12 alzoo, als die door de wet der vrijheid zult geoordeeld worden. Want het
- 13 oordeel zal zonder barmhartigheid zijn over hem, die geen barmhartigheid gedaan heeft.^d De barmhartigheid roemt tegen het oordeel.
- 14 Wat baat het, mijne broeders! zoo iemand zegt, dat hij geloof heeft, en hij heeft geen werken? kan het geloof hem behouden? Als nu een broeder of zuster naakt is, en gebrek heeft aan dagelijksch
- 15 voedsel, en iemand van u zegt tot hen: Gaat heen in vrede, warmt u en verzadigt u; en gij geeft hun de nooddrift des lichaams
- 16 niet, wat baat het? Zoo is ook het geloof, als het geen werken heeft, dood
- 17 bij zichzelf. Maar zal iemand zeggen: Gij hebt geloof, en ik heb werken. Toon mij uw geloof zonder
- 18 de ^e werken, en ik zal u uit mijne werken mijn geloof toonen. Gij gelooft, dat er één God is; gij doet wél. Ook de duivelen^f geloo-
- 19 ven, en zij sidderen. Doch wilt gij weten, o ijdel mensch! dat het geloof zonder de werken dood is?
- 20
- 21 Abraham, onze vader, is

^a) Lev. XIX: 18. — ^b) R. „zult doen.” — ^c) R. „zult dooden.” — ^d) R. v. b. „En.” — ^e) R. „uit uwe.” — ^f) Demouen.

hij niet uit werken gerecht-
 vaardigd, toen hij Izaäk,
 22 zijnen zoon, op het altaar
 geofferd had? Gij ziet, dat
 het geloof medewerkte met
 zijne werken, en dat het
 geloof uit de werken vol-
 23 maakt werd. En de Schrift
 werd vervuld, die zegt: „En
 Abraham geloofde God, en
 het werd hem tot gerecht-
 tigheid gerekend,”^a en hij
 werd een vriend van God
 24 genoemd. Gij ziet, ^b dat
 een mensch uit werken ge-
 rechtvaardigd wordt, en
 25 niet uit geloof alleen. En
 desgelijks ook Rachab, de
 hoer, is zij niet uit werken
 gerechtvaardigd, toen zij
 de boden opgenomen en
 door een anderen weg uit-
 26 gelaten had? Want gelijk
 het lichaam zonder geest
 dood is, zoo is ook het
 geloof zonder de werken
 dood.

III. — Zijt niet vele leer-
 meesters, mijne broeders!
 wetende dat wij te zwaar-
 der oordeel ontvangen zul-
 2 len. Want wij struikelen
 allen menigmaal. Indien
 iemand in woorden niet
 struikelt, die is een vol-

maakt man, bekwaam om
 ook het geheele lichaam in
 3 toom te houden. Ziet, wij
 doen den paarden toomen
 in de monden, opdat zij ons
 gehoorzamen, en wij wend-
 den hun geheele lichaam
 4 om. Ziet, ook de schein-
 pen, die zoo groot zijn, en
 door hevige winden gedre-
 ven, zij worden door een
 zeer klein roer omgewend,
 waarheen ook de begeerte
 5 des stuurmans wil. Zoo is
 ook de tong een klein lid,
 en roemt in groote dingen.
 Ziet, een klein vuur, welk
 een groot bosch steekt het
 6 aan! Ook de tong is een
 vuur, de wereld van on-
 gerechtigheid. Onder onze
 leden is de tong gesteld,
 die het geheele lichaam
 bevlekt, en den loop der
 natuur in vlam zet, en in
 vlam gezet wordt door de
 7 hel. Want alle natuur, zoo-
 wel van wilde dieren als
 van vogelen, zoowel van
 kruipende- als van zeedie-
 ren, wordt getemd en is
 getemd door de mensche-
 8 lijke natuur; maar de tong
 kan geen mensch temmen;
 [zij] is een ongestadig ^d

^a) Gen. XV: 6. — ^b) R. „Ziet gij dan.” — ^c) R. „Alzoo is de
 tong.” — ^d) R. „onbedwingbaar.”

- kwaad, vol doodelijk ve-
 9 nijn. Met haar zegenen wij
 den Heer en Vader ^a, en
 met haar vervloeken wij de
 menschen, die naar Gods
 gelijkenis gemaakt zijn.
 10 Uit denzelfden mond komt
 zegen en vloek. Dit moest
 niet zoo zijn, mijne broe-
 11 ders! Welt ook de fontein
 uit dezelfde ader het zoet
 12 en het bitter op? Kan een
 vijgeboom oljven voort-
 brengen, mijne broeders!
 of een wijnstok vijgen? Zoo
 kan zout water geen zoet
 voortbrengen. ^b
 13 Wie [is] wijs en verstan-
 dig onder u? Hij toone zijne
 werken uit een goeden
 wandel, in zachtmoedig-
 14 heid der wijsheid. Maar in-
 dien gij bitteren nijd en
 twistgierigheid in uw hart
 hebt, zoo roemt en liegt
 niet tegen de waarheid.
 15 Dat is niet de wijsheid, die
 van boven komt, maar een
 aardsche, zinnelijke, dui-
 16 velsche. Want waar nijd
 en twistgierigheid is, daar
 is verwarring en allerlei
 17 kwaad. Maar de wijsheid,

die van boven is, is voor-
 eerst rein, daarna vreed-
 zaam, bescheiden, gezeg-
 gelijk, vol barmhartigheid
 en goede vruchten, onpar-
 18 tijdig, ^c ongeveinsd. Maar
 de vrucht der gerechtigheid
 wordt in vrede gezaaid voor
 hen, die vrede maken.

IV. — Vanwaar oorlogen, en
 vanwaar ^d vechterijen on-
 der u? [Is het] niet hier-
 van — van uwe wellustig-
 heden, die in uwe leden
 2 strijd voeren? Gij begeert,
 en hebt niet; gij moordt
 en benijdt, en kunt niet
 verkrijgen; gij vecht en
 oorloogt; ^e gij hebt niet,
 3 omdat gij niet bidt. Gij
 bidt, en ontvangt niet, om-
 dat gij kwalijk bidt, ten
 einde het in uwe wellus-
 tigheden door te brengen.
 4 ^f Overspelsters! weet gij
 niet, dat de vriendschap
 der wereld vijandschap is
 tegen God? Wie dan een
 vriend der wereld wil zijn,
 die wordt een vijand van
 5 God gesteld. Of meent gij,
 dat de Schrift tevergeefs
 spreekt? De Geest, die in

^a) Of „den Heer en den Vader.” R. „God en Vader.” — ^b) R. „Zoo kan een fontein geen zout en zoet water voortbrengen.” — ^c) R. v. b. „en.” — ^d) R. l. w. „vanwaar.” — ^e) R. v. b. „maar.” — ^f) R. v. b. „Overspelers en.”

ons woont, begeert hij met
 6 benijding? Doch hij geeft
 grootere genade. Daarom
 zegt hij: „God wederstaat
 de hoogmoedigen, maar
 den nederigen geeft Hij ge-
 7 nade.”^a Onderwerpt u dan
 Gode; wederstaat den dui-
 vel, en hij zal van u vlie-
 8 den. Nadert tot God, en
 Hij zal tot u naderen. Rei-
 nigt de handen, zondaars!
 en zuivert de harten, dub-
 9 belhartigen! Jammert en
 treurt en weent; uw lachen
 worde veranderd in treu-
 ren, en uwe blijdschap in
 10 verslagenheid. Vernedert
 u voor [den] Heer, en Hij
 zal u verhoogen.

11 Spreekt geen kwaad van
 elkander, broeders! Die
 van een broeder kwaad
 spreekt, of^b zijnen broeder
 oordeelt, spreekt kwaad
 van de wet, en oordeelt de
 wet. Maar indien gij de wet
 oordeelt, zoo zijt gij geen
 dader der wet, maar een
 12 rechter. Eén is de Wetge-
 ver en Rechter^c, hij die be-
 houden en verderven kan.
 Doch^d wie zijt gij, die den
 naaste^e oordeelt?

13 Welaan nu, gij, die zegt:

Heden of morgen zullen wij
 naar die en die stad gaan,
 en wij zullen daar één jaar
 doorbrengeu, en handel
 14 drijven en winst doen; gij,
 die niet weet, wat er mor-
 gen [wezen zal]! (Want wat
 [is] uw leven? Het is maar
 een damp, die weinig tijds
 gezien wordt, en daarna
 15 verdwijnt.) In plaats van te
 zeggen: Indien de Heer wil
 en wij leven, zullen wij dit
 16 of dat doen. Maar nu roemt
 gij in uwen hoogmoed; al
 dergelijke roem is boos.
 17 Wie dan weet goed te doen,
 en het niet doet, dien is
 het zonde.

V. — Welaan nu, gij rijken!
 weent en huilt over de el-
 lenden, die over u komen.
 2 Uw rijkdom is verrot, en
 uwe kleederen zijn door de
 3 mot verteerd. Uw goud en
 zilver is verroest, en hun
 roest zal tot een getuigenis
 tegen u zijn, en zal uw
 vleesch als een vuur verte-
 ren; gij hebt schatten ver-
 gaderd in de laatste dagen.
 4 Ziet, het loon der arbei-
 ders, die uwe velden ge-
 oogst hebben, dat door u
 verkort is, roept; en het

^a) Spr. III : 34. — ^b) R. „en.” — ^c) R. l. w. „en Rechter.” —
^d) R. l. w. „Doch.” — ^e) R. „elkander.”

- geschrei der maaiers is gekomen tot de ooren van
 5 [den] Heer Zebaoth. ^a Gij hebt weelderig geleefd op aarde en wellusten gevolgd; gij hebt uwe harten gevoed [als] op een dag
 6 der slachting. Gij hebt veroordeeld, gij hebt gedood den rechtvaardige; hij wederstaat u niet.
- 7 Weest dan geduldig, broeders! tot op de komst des Heeren. Ziet, de landman wacht op de kostelijke vrucht des lands, en heeft er geduld mede, totdat zij den vroegen en spaden re-
 8 gen ontvange. Weest ook gij geduldig, versterkt uwe harten, want de komst des
 9 Heeren is nabij. Zucht niet tegen elkander, broeders! opdat gij niet geoordeeld wordt; ziet, de Rechter
 10 staat voor de deur. Mijne broeders! neemt tot een voorbeeld des lijdens en des gedulds de profeten, die in den naam [des] Heeren
 11 gesproken hebben. Ziet, wij prijzen hen gelukzalig, die volharden. Gij hebt van de volharding van Job gehoord, en hebt het einde
 [des] Heeren gezien, dat de Heer vol van medegevoel en barmhartig is.
- 12 Doch vóór alle dingen, mijne broeders! zweert niet, noch bij den hemel, noch bij de aarde, noch eenigen anderen eed; maar uw ja zij ja, en uw neen neen, opdat gij niet onder het oordeel valt.
- 13 Lijdt iemand onder u? Hij bidde. Is iemand goedsmoeds? Hij psalmzinge.
- 14 Is iemand krank onder u? Hij roepe de oudsten der gemeente tot zich, en dat zij over hem bidden, hem zalvende met olie in den
 15 naam des Heeren; en het gebed des geloofs zal den zieke behouden, en de Heer zal hem oprichten, en als hij zonden gedaan heeft, het zal hem vergeven worden. Belijdt dan ^b elkander de misdaden ^c, en bidt voor elkander, opdat gij gezond wordt. Het krachtig gebed eens rechtvaardigen vermag veel. Elia was een mensch van gelijke bewegingen als wij, en hij bad een gebed, dat het niet mocht regenen; en het re-

^a) De Heer Zebaoth is: Jehovah der heirscharen; zie Ps. XXIV: 10; Jes. I: 21, enz. — ^b) R. l. w. „dan.” — ^c) V. l. „zonden.”

<p>gende niet op aarde in drie 18 jaar en zes maanden. En hij bad wederom, en de hemel gaf regen, en de aarde bracht hare vrucht voort.</p> <p>19 Mijne ^a broeders! zoo iemand onder u van de waarheid is afgedwaald, en</p>	<p>20 iemand brengt hem terug, die wete, dat, wie een zondaar van de dwaling zijns wegs terugbrengt, een ziel van den dood redden, en een menigte van zonden bedekken zal.</p>
---	--

DE EERSTE BRIEF

VAN

P E T R U S.

<p>I. — Petrus, apostel van Jezus Christus, aan de vreemdelingen der verstrooiing in Pontus, Galatië, Kapadocië, Azië en Bithynië, uitverkorenen naar de voorkennis van God, den Vader, door heiliging des Geestes, tot gehoorzaamheid en besprenging des bloeds van Jezus Christus: ^b genade en vrede worde u vermenigvuldigd!</p>	<p>3 Gezegend [zij] de God en Vader van onzen Heer Jezus Christus, die naar zijne groote barmhartigheid ons heeft wedergeboren tot een levende hoop door de opstanding van Jezus Christus uit de dooden, tot een onverderfelijke en onbevleete en onverwelkelijke erfenis, in de hemelen be- 5 waard voor u, die in de kracht Gods door het ge-</p>
--	---

^a) R. l. w. „Mijne.” — ^b) „Van Jezus Christus” heeft zoowel betrekking op „gehoorzaamheid” als op „besprenging des bloeds.”

- loof bewaard wordt tot de behoudenis, die bereid is om in den laatsten tijd geopenbaard te worden, 12
- 6 waarin gij u verheugt, nu een weinig tijds, zoo het noodig is, bedroefd zijnde door menigerlei verzoeken, opdat de beproeving uws geloofs, die veel kostelijker is dan van het goud, dat vergaat en door vuur beproefd wordt, bevonden worde tot lof en heerlijkheid en eer^a in de openbaring van Jezus 8
- 8 Christus, dien gij, hoewel gij hem niet gezien hebt, liefhebt; in wien gij, hoewel hem thans niet ziende, maar geloovende, u verheugt met een onuitsprekelijke en verheerlijkte 9
- 9 vreugde, wegdragende het einde uws geloofs, de behoudenis der zielen, aangaande welke behoudenis onderzocht en nagevorscht hebben de profeten, die van de genade, u bereid, ge- 11
- 11 profeteerd hebben, navorschende welken of hoedanigen tijd de Geest van Christus, die in hen was, aanduidde, toen hij te voren getuigde van het lijden, dat op Christus [komen zou], en van de heerlijkheid daarna; wien geopenbaard werd, dat zij niet voor zichzelf, maar voor u^b de dingen bedienden, die u nu aangekondigd zijn door hen, die u het evangelie verkondigd hebben door den Heiligen Geest, die van den hemel gezonden is; dingen, waarin de engelen begeerig zijn in te zien.
- 13 Daarom omgordt de ledenen uws verstands, weest nuchter, en hoopt volkomen op de genade, die u gebracht wordt bij de openbaring van Jezus Christus.
- 14 Als kinderen der gehoorzaamheid weest niet gelijkvormig aan de begeerlijkheden van vroeger, gedurende uwe onwetendheid; 15
- 15 maar gelijk Hij, die u roepen heeft, heilig is, zoo weest ook gij heilig in al 16
- 16 [uwen] wandel; want er staat geschreven: „Weest heilig, want Ik ben heilig.”^c En indien gij als Vader aanroept Hem, die zonder aanneming des per-

^a) R. „eer en heerlijkheid.” — ^b) R. „ons.” — ^c) Lev. XIX: 2.

- soons oordeelt naar eens iegelijks werk, zoo wandelt in vreeze den tijd
- 18 uwer bijwoning, wetende, dat gij van uwen ijdelens, door de vaderen overgeleverden wandel niet verlost zijt door vergankelijke dingen, zilver of goud,
- 19 maar door het kostbare bloed van Christus, als van een onberispelijk en onbevlekt lam, die wel vóór de grondlegging der wereld voorgekend, maar in het laatste der tijden geopenbaard is om den wille van u, die door hem geloofd in God, welke hem opgewekt heeft uit de dooden, en hem heerlijkheid gegeven heeft, opdat uw geloof en hoop op God zijn zou.^a
- 22 Hebbende uwe zielen gereinigd door de gehoorzaamheid aan de waarheid^b, tot ongeveinsde broederlijke liefde, zoo hebt elkander vurig lief uit een rein hart,
- 23 gij, die wedergeboren zijt, niet uit vergankelijk, maar uit onvergankelijk zaad, door het levend en^c blij-
- 24 vend woord van God; want „alle vleesch is als gras, en al zijne heerlijkheid^d als een bloem van het gras. Het gras is verdord en zijne bloem is afgevallen; maar het woord [des] Heeren blijft tot in eeuwigheid.”^e Dit nu is het woord, dat u verkondigd is.
- II.** — Legt dan af alle kwaadheid, en alle bedrog en huichelarij en nijd, en alle kwaadsprekendheid; en als pasgeboren kinderzens, zijt zeer begeerig naar de onvervalschte, redelijke melk, opdat gij door haar opwast tot behoudenis^f, indien gij namelijk gesmaakt hebt, dat de Heer goedertieren is. Tot wien komende, als tot een levenden steen, door menschen wel verworpen, maar bij God uitverkoren
- 5 [en] dierbaar, zoo wordt ook gijzelve, als levende steenen, opgebouwd [tot] een geestelijk huis, een heilig priesterdom, om geestelijke offeranden op te offeren, die Gode aangenaam zijn door Jezus Christus.

^a) Of „zoodat uw geloof en hoop op God is.” — ^b) R. v. b. „door den Geest.” — ^c) R. v. b. „eeuwig.” — ^d) R. „alle heerlijkheid des menschen.” — ^e) Exod. XL: 6—8. — ^f) R. l. w. „tot behoudenis.”

6 Want ^a er is in de Schrift vervat: „Zie, ik leg in Sion een hoeksteen, uitverkoren, dierbaar; en die in hem gelooft, zal niet beschaamd worden.” ^b Voor u dan, die gelooft, [is] de kostbaarheid; maar den ongehoorzamen ^c [wordt gezegd]: „de steen, dien de bouwlieden verworpen hebben, deze is tot een hoofd des hoeks geworden,” ^d en „een steen des aanstoots en een rots der ergernis,” ^e die zich, daar zij niet gehoorzaam zijn, aan het woord stooten, waartoe zij ook gezet zijn. Maar gij [zijt] een uitverkoren geslacht, een koninklijk priesterschap, een heilig volk, een volk des eigendoms, opdat gij de deugden verkondigt van hem, die u uit de duisternis heeft geroepen tot zijn wonderbaar licht; gij, die eertijds „geen volk” ^f waart, maar nu Gods volk zijt, die „geen barmhartigheid ontvangen hadt,” ^f maar nu barmhartigheid verkregen hebt.

11 Geliefden! ik vermaan u als bijwoners en vreemde-

lingen, dat gij u onthoudt van de vleeschelijke begeerlijkheden, die strijd voeren tegen de ziel; en houdt uwen wandel eerlijk onder de volken, opdat, in hetgeen zij kwaad van u spreken als van kwaaddoeners, zij uit de goede werken, die zij aanschouwen, God verheerlijken ten dage der bezoeking.

13 Weest dan alle mensche-lijke instelling onderdanig om des Heeren wil; hetzij den koning, als den opperste; hetzij den stadhouders, als door hem gezonden tot straf der kwaaddoeners, maar tot lof van hen, die goeddoen. Want alzo is het de wil van God, dat gij door goeddoen de onwetendheid der dwaze menschen den mond stopt; als vrijen en niet de vrijheid hebbende tot een dekmantel der boosheid, maar als slaven van God. Eert allen; hebt de broederschap lief; vreest God, eert den koning.

18 Gij huisknechten! weest den meesters in alle vreeze onderdanig, niet alleen den

^a) R. „Daarom.” — ^b) Jes. XXVIII: 16. — ^c) Of „ongeloovigen.” — ^d) Ps. CXVIII: 22. — ^e) Jes. VIII: 14. — ^f) Hoz. I: 10; II: 23.

- goeden en bescheidenen, maar ook den verkeerden.
- 19 Want dat is genade, zoo iemand, om des gewetens wil voor God, leed verdraagt, onrechtvaardig lijdende.
- 20 Want wat roem [is het], zoo gij verdraagt, als gij zondigt, en geslagen wordt? Maar zoo gij verdraagt, als gij goed doet en lijdt, dat is genade bij
- 21 God. Want daartoe zijt gij geroepen; want ook Christus heeft voor u ^a geleden, u een voorbeeld nalatende, opdat gij zijne voetstappen
- 22 zoudt navolgen; hij, „die geen zonde gedaan heeft, en geen bedrog is in zijnen
- 23 mond gevonden,“ ^b die, als hij gescholden werd, niet wedschold; als hij leed, niet dreigde, maar [zich] overgaf aan Hem, die recht-
- 24 vaardig oordeelt; die zelf onze zonden in zijn lichaam gedragen heeft op het hout; opdat wij, der zonden afgestorven, der gerechtigheid leven zouden; door wiens striemen gij genezen
- 25 zijt. Want gij waart als dwalende schapen, maar gij zijt nu teruggekeerd tot
- den herder en opziener uwer zielen.
- III.** — Desgelijks, gij vrouwen! weest uwen eigenen mannen onderdanig; opdat, ook indien sommigen den woorde ongehoorzaam zijn, zij zonder woord door den wandel der vrouwen mogen gewonnen worden,
- 2 als zij aanschouwd hebben uwen kuischen wandel in
- 3 vreeze; wier versiersel zij niet het uitwendige, het vlechten van het haar en het omhangen van goud, of het aantrekken van klee-
- 4 deren, maar de verborgen mensch des harten in het onverderfelijke van den zachtmoedigen en stillen geest, die kostelijk is voor
- 5 God. Want alzoo versierden zichzelve eertijds ook de heilige vrouwen, die op God hoopten, en waren aan hare eigene mannen onder-
- 6 danig; gelijk Sara Abraham gehoorzaamde, hem noemende heer, wier kinderen gij geworden zijt, als gij goed doet, en geenerlei verschrikking vreest.
- 7 Gij mannen! desgelijks, woont bij [haar] met ver-

^a) R. „ons.“ — ^b) Jes. LIII : 9.

stand, aan het vrouwelijke vat, als het zwakere, eere gevende, daar zij ook medeërfgnamen der genade des levens zijn, opdat uwe gebeden niet verhinderd worden.

- 8 Eindelijk, [weest] allen eensgezind, medelijdend, vol broederlijke liefde, barmhartig, ootmoedig; ^a
 9 en vergeldt niet kwaad met kwaad, ofschelden met schelden; maar zegent integendeel, omdat ^b gij er toe geroepen zijt, om zegen
 10 te beërven. „Want wie het leven liefhebben en goede dagen zien wil, die weerhoude zijne tong van het kwaad, en zijne lippen, dat zij geen bedrog spreken;
 11 die wijke af van het kwade, en doe het goede; die zoeken vrede, en jage dien na;
 12 want de oogen [des] Heeren zijn op de rechtvaardigen, en zijne ooren tot hun gebed; maar het aangezicht [des] Heeren is tegen hen,
 13 die kwaad doen.” ^c En wie is het, die u kwaad zal
 14 zijt van het goede? ^d Maar

- indien gij ook lijdt om der gerechtigheid wil, welgelukzalig [zijt gij]. En vreest niet met hunne vrees, en wordt niet ontroerd; maar heiligt Christus ^e, den Heer, in uwe harten. ^f En weest altijd bereid tot verantwoording aan een iegelijk, die rekenschap van u vordert aangaande de hoop, die in u is, maar ^g met zachtmoedigheid en vreeze; en hebt een goed geweten, opdat in hetgeen zij kwaad van u spreken als van kwaaddoeners, zij beschaamd worden, die uwen goeden wandel in Christus lasteren.
 17 Want [het is] beter, indien het de wil van God eischt, goeddoende te lijden dan
 18 kwaaddoende. Want ook Christus heeft eenmaal voor de zonden geleden, de rechtvaardige voor de onrechtvaardigen, opdat hij ons tot God zou brengen, die wel is gedood in het vleesch, maar levend
 19 gemaakt in ^h den Geest, in welchen hij ook heengegaan is, en gepredikt heeft den

^a) R. „vriendelijk.” — ^b) R. „wetende dat.” — ^c) Ps. XXXIV : 12—16. — ^d) Of „van hem, die goed is.” — ^e) R. „God.” — ^f) Zie Jes. VIII : 12, 13. — ^g) R. l. w. „maar.” — ^h) d. i. in de kracht van.

geesten, die in de gevan-
 20 genis zijn, die eertijds on-
 gehoorzaam waren ^a, toen ^b
 de lankmoedigheid Gods
 wachtende was in de da-
 gen van Noach, terwijl de
 ark toebereid werd, waar-
 in weinige, dat is acht zie-
 len, behouden werden door
 21 het water, welks tegen-
 beeld, de doop, nu ook u ^c
 behoudt — die niet is een
 aflegging van de onrein-
 heid des vleesches, maar
 de vraag voor God van
 een goed geweten — door
 de opstanding van Jezus
 22 Christus, die is aan de
 rechterhand Gods, opge-
 varen ten hemel, engelen
 en machten en krachten
 hem onderworpen zijnde.

IV.— Dewijl nu Christus voor
 ons ^d in het vleesch gele-
 den heeft, zoo wapent gij u
 ook met dezelfde gedachte,
 dat ^e wie in het vleesch
 geleden heeft, afgedaan
 2 heeft met de zonde, om het
 overige van [zijn]en] tijd in
 het vleesch niet meer te
 leven naar de begeerlijk-
 heden der menschen, maar
 3 naar den wil van God. Want

het is ons genoeg, dat wij
 in den verlopenen tijd ^f den
 wil der volken volbracht
 hebben, wandelende in
 ontuchtigheden, begeer-
 lijkheden, wijnzuiperijen,
 brasserijen, zwelgerijen en
 schandelijke afgoderijen,
 4 waarin zij het vreemd vin-
 den, dat gij niet medeloopt
 tot dezelfde uitgieting der
 losbandigheid, en [u] las-
 5 teren; die rekenschap zul-
 len geven aan hem, die
 bereid staat levenden en
 6 dooden te oordeelen. Want
 daartoe is ook aan de doo-
 den een blijde boodschap
 verkondigd, opdat zij wel
 zouden geoordeeld worden
 naar den mensch in het
 vleesch, maar leven zouden
 naar God in den Geest.

7 En het einde aller din-
 gen is nabij; weest dan
 nuchter, en waakt in de ge-
 8 beden; maar vóór alle din-
 gen hebt vurige liefde tot
 elkander; want de liefde
 bedekt ^g een menigte van
 9 zonden. ^h Weest gastvrij
 jegens elkander, zonder
 10 murmureeren. Een iege-
 lijk, naarmate hij een ge-

^a) Of „ongeloovig waren.” — ^b) R. v. b. „eenmaal.” — ^c) R. „ons.” —
^d) S. l. w. „voor ons.” — ^e) Of „want.” — ^f) R. v. b. „des levens.” —
^g) R. „zal bedekken.” — ^h) Zie Spr. X: 12.

- nadegave ontvangen heeft, diene daarmede den ander, als goede rentmeesters der menigerlei genade Gods.
- 11 Zoo iemand spreekt, [hij spreke] als woorden Gods; zoo iemand dient, [hij diene] als uit kracht, die God verleent; opdat God in alles verheerlijkt worde door Jezus Christus, wien de heerlijkheid en de macht is tot in alle eeuwigheid! Amen.
- 12 Geliefden! laat u het vuur [der vervolging] onder u, die u tot verzoeking geschiedt, niet bevreemden, alsof u iets buitengewoons overkwam; maar gelijk gij
- 13 gemeenschap hebt aan het lijden van Christus, verblijdt u, opdat gij ook bij de openbaring zijner heerlijkheid u juichende moogt
- 14 verheugen. Indien gij gesmaad wordt om den naam van Christus, zoo [zijt gij] welgelukzalig; want de Geest der heerlijkheid ^a en van God rust op u. [Wat hen aangaat, wordt hij gelasterd; maar wat u aangaat, wordt hij verheer-
- 15 lijkt.] ^b Maar dat niemand uwer lijde als een doodslager, of dief, of kwaaddoener, of als een, die zich met eens anders doen bemoeit; doch indien [iemand lijdt] als Christen, die schame zich niet, maar verheerlijke God in dezen naam. ^c
- 17 Want het is de tijd, dat het oordeel begint van het huis Gods; en indien eerst van ons, wat [zal] het einde [zijn] van hen, die het evangelie van God onge-
- 18 hoorzaam zijn? En indien de rechtvaardige ternauwernood behouden wordt, waar zal de goddelooze en
- 19 zondaar verschijnen? ^d Zoo dan ook, die naar den wil van God lijden, dat zij, goeddoende, hunne zielen ^e den getrouwen Schepper aanbevelen.
- V. — De oudsten, die onder u zijn, vermaan ik, mede een oudste en getuige des lijdens van Christus, en ook deelgenoot der heerlijkheid, die geopenbaard zal
- 2 worden: Weidt de kudde Gods, die onder u is, en houdt opzicht, niet ge-

^a) S. v. b. „en der macht.” — ^b) De woorden tusschen [ ] komen in vele handschriften niet voor. — ^c) R. „in dezen deele.” — ^d) Zie Spr. XI: 31. — ^e) R. „[Hem] als.”

- dwongen, maar vrijwillig, ook niet om vuil gewin, maar met bereidwilligheid; noch als heerschende over uwe erfgoederen, maar voorbeelden der kudde zijnde; en wanneer de overste Herder verschenen zal zijn, zult gij de onverwelkelijke kroon der heerlijkheid ontvangen.
- 5 Desgelijks [gij] jongeren! weest den oudsten onderdanig. En weest allen jegens elkander ^a met ootmoedigheid bekleed; want „God wederstaat de hoovaardigen, maar den nederigen geeft Hij genade.” ^b
- 6 Vernedert u dan onder de krachtige hand Gods, opdat Hij u verhooge te zijner
- 7 tijd. Werpt al uwe bekommernis op Hem, want Hij ^c *zorgt voor u.*
- 8 Zijt nuchter, waakt; ^e uwe tegenpartij, de duivel, gaat om als een brullende leeuw, zoekende wien hij
- 9 zou mogen verslinden. We-
- derstaat hem, standvastig in ^d het geloof, wetende, dat hetzelfde lijden aan uwe broederschap, die in de wereld is, voltrokken wordt.
- 10 De God nu aller genade, die u ^e geroepen heeft tot zijne eeuwige heerlijkheid in Christus Jezus, nadat gij een weinig tijds geleden hebt, die zal [u] volmaken, bevestigen, verster-
- 11 ken, fondeeren. ^f Hem [zij] de heerlijkheid en de kracht tot in alle eeuwigheid! Amen.
- 12 Door Silvanus, die u een getrouw broeder is, zoo ik meen, heb ik in het kort geschreven, vermanende en betuigende, dat deze de waarachtige genade Gods
- 13 is, in welke gij staat. U groet de medeuitverkorene in Babylon, en Markus,
- 14 mijn zoon. Groet elkander met een kus der liefde. Vrede [zij] u allen, die in Christus ^g zijt! ^h

^a) R. „weest allen elkander onderdanig, en met . . . . .” —
^b) Spr. III: 34. — ^c) R. v. b. „want.” — ^d) Of „door.” — ^e) R. „ons.” —
^f) R. „die volmake, bevestig, versterke, fondeere u.” — ^g) R. v. b. „Jezus.” — ^h) R. v. b. „Amen.”

DE TWEEDE BRIEF

VAN

P E T R U S.

- I.** — Simon Petrus, slaaf en apostel van Jezus Christus, aan hen, die even dierbaar geloof met ons verkregen hebben door de rechtvaardigheid van onzen God en
- 2 Heiland Jezus Christus: Genade en vrede [zij] u vermenigvuldigd in de kennis van God en van Jezus, onzen Heer!
- 3 Daar zijne goddelijke kracht ons alles, wat tot het leven en de godzaligheid [behoort], geschonken heeft door de kennis van hem, die ons geroepen heeft door heerlijkheid en
- 4 deugd, door welke hij ons de grootste en dierbare beloften geschonken heeft, opdat gij door dezelve deelgenooten der goddelijke natuur zoudt worden, het verderf ontvloden zijnde, dat in de wereld is door de
- 5 begeerlijkheid . . . .; daarom ook, allen ijver betoonende, voegt bij uw geloof de deugd, en bij de deugd
- 6 de kennis, en bij de kennis de matigheid, en bij de matigheid de volharding, en bij de volharding de god-
- 7 zaligheid, en bij de godzaligheid de broederliefde, en bij de broederliefde de
- 8 liefde. Want indien deze dingen bij u zijn, en overvloedig zijn, zo laten zij [u] niet ledig noch onvruchtbaar ten aanzien van de kennis van onzen Heer Je-
- 9 zus Christus. Want bij wien deze dingen niet zijn, die is blind, kortzichtig, hebbende vergeten de reiniging van zijne vorige zonden. Daarom, broeders! be-
- 10 ijvert u te meer, om uwe roeping en verkiesing vast te maken; want dit doende,

- zult gij nimmermeer struikelen. Want alzo zal u rijkelijk verleend worden de ingang in het eeuwig koninkrijk van onzen Heer en Heiland Jezus Christus.
- 12 Daarom zal ik mij bevljhtigen ^a u altijd daaraan te herinneren, hoewel gij het weet, en in de tegenwoordige waarheid bevestigd zijt. En ik acht het recht te zijn, zoolang ik in dezen tabernakel ben, u door herinnering op te wekken; wetende, dat de aflegging mijns tabernakels haast zijn zal, gelijk ook onze Heer Jezus Christus mij heeft bekend gemaakt.
- 15 Maar ik zal mij beijveren, dat gij ook na mijnen uitgang te allen tijde u deze dingen kunt herinneren.
- 16 Want wij zijn geen kunstig verdichte fabelen gevolgd, toen wij u bekend gemaakt hebben de kracht en de komst van onzen Heer Jezus Christus, maar wij zijn ooggetuigen zijner majesteit geweest. Want hij ontving van God, den Vader eer en heerlijkheid, toen van de luisterrijke heerlijkheid zulk een stem tot hem gericht werd: „Deze is mijn geliefde Zoon, in wien Ik welbehagen gevonden heb.” En wij hoorden deze stem, van den hemel gekomen, toen wij met hem waren op den heiligen berg. En wij hebben het profetische woord, dat bevestigd geworden is; en gij doet wel, daarop acht te geven, (als op een lamp, schijnende in een duistere plaats,) totdat de dag aanbreke en de morgenster opga in uwe harten. Dit eerst wetende, dat geen profetie der Schrift van eigene uitlegging is. Want de profetie werd eertijds niet voortgebracht door den wil eens menschen, maar ^b heilige menschen Gods, door den Heiligen Geest gedreven, hebben gesproken.
- II.** — En er waren ook valsche profeten onder het volk, gelijk ook onder u valsche leeraars zijn zullen, die verderfelijke sekten bedektelijk zullen invoeren, verlooehenende ook den Meester, ^c die hen gekocht heeft, een haastig

^a) R. „zal ik niet verzuimen.” — ^b) R. v. b. „de.” — ^c) Zie de noot op Luk. II: 29.

verderf over zichzelf
 2 brengende; en velen zullen hunne losbandigheid ^a volgen, om wier wil de weg der waarheid zal ge-
 3 lasterd worden. En door gierigheid zullen zij met gemaakte woorden van u een koopmanschap maken; over welke het oordeel sedert lang niet toeft, en hun verderf sluimert niet.
 4 Want indien God de engelen, die gezondigd hebben, niet heeft gespaard, maar die in den afgrond geworpen hebbende, heeft overgegeven aan ketenen der duisternis, om tot het oordeel bewaard te worden; en de oude wereld
 5 niet heeft gespaard, maar Noach, den prediker der gerechtigheid, een van de acht, bewaard heeft, toen Hij den zondvloed over de wereld der goddeloozen
 6 bracht; en de steden van Sodom en Gomorra, tot asch verbrandende, tot omkeering veroordeeld heeft, [die] ten voorbeeld stellende voor hen, die godde-
 7 loos zouden leven; en den rechtvaardigen Lot gered

heeft, die vermoeid was van den ontuchtigen wandel der zedeloozen; (want deze rechtvaardige, wonende onder hen, heeft door zien en hooren dag aan dag [zijne] rechtvaardige ziel gekweld vanwege [hunne] ongerechte werken.)....
 9 [De] Heer weet de godzaligen uit de verzoeking te verlossen, en de onrechtvaardigen te bewaren tot den dag des oordeels om gestraft te worden; maar vooral hen, die naar het vleesch in onreine begeerlijkheid wandelen, en de heerschappij verachten; vermetel, aanmatigend, niet schromende de heerlijkheden te
 10 lasteren; daar toch engelen, die in sterkte en macht grooter zijn, geen lasterend oordeel tegen hen bij [den]
 12 Heer uitbrengen. Maar dezen als redelooze, natuurlijke dieren, geschapen om gevangen en gedood te worden, zullen ook ^b, daar zij lasteren hetgeen zij niet verstaan, in hunne eigene verdorvenheid verdorven
 13 worden, en het loon der ongerechtigheid ontvangen;

^a) R. „verderfenissen.” — ^b) R. l. w. „ook.”

die de wellust van een dag ^a
 een vermaak achten; vlek-
 ken en smetten, weelderig
 in hunne eigene bedriege-
 14 rijen, met u brassende; heb-
 bende de oogen vol over-
 spel, en die niet ophouden
 te zondigen; verlokkende
 onvaste zielen, hebbende
 een hart, geoefend in gie-
 righeid, kinderen der ver-
 15 vloeking; die, den rech-
 ten weg verlaten hebbende,
 zijn afgedwaald, en den
 weg volgen van Bileam,
 [den zoon] van Bozor, die
 het loon der ongerechtig-
 16 heid liefhad; maar hij ont-
 ving de bestraffing [zijner]
 eigene ongerechtigheid:
 het stomme lastdier, spre-
 kende met menschenstem,
 verhinderde de dwaasheid
 17 van den profect. Dezen zijn
 bronnen zonder water, en
 nevelen ^b door een storm-
 wind gedreven, voor wie
 de donkerheid der dui-
 ternis in eeuwigheid ^c be-
 18 waard wordt. Want trot-
 sche woorden van ijdelheid
 sprekende, verlokken zij
 door begeerlijkheden des
 vleesches, door ontuchtig-

heden hen, die sedert kort ^d
 ontvloden waren aan hen,
 die in dwaling wandelen;
 19 belovende hun vrijheid,
 zijn zij zelven slaven der
 verdorvenheid; want door
 wien iemand overwonnen
 is, diens slaaf is hij ook
 20 geworden. Want indien zij,
 de besmettingen der we-
 reld door de kennis van
 den Heer en Heiland Jezus
 Christus ontvloden zijnde,
 wederom daardoor ver-
 strikt en overwonnen wor-
 den, zoo is voor hen het
 laatste erger geworden dan
 21 het eerste. Want het ware
 hun beter, den weg der ge-
 rechtigheid niet gekend te
 hebben, dan, na [dien] ge-
 kend te hebben, zich af te
 keeren van het heilig ge-
 bod, dat hun was overge-
 22 geven; maar hun is over-
 komen hetgeen het ware
 spreekwoord zegt: De hond
 is weergekeerd tot zijn
 eigen uitbraaksel, en de
 gewasschene zeug tot de
 wenteling in het slijk. ^e

III. — Geliefden! ik schrijf u
 reeds dezen tweeden brief,
 in welke [beide] ik door

^a) Of „de wellust van den dag,” in tegenstelling met die van den nacht. — ^b) R. „wolken.” — ^c) V. l. w. „in eeuwigheid.” — ^d) Of „ternauwernood.” R. „waarlijk.” — ^e) Zie Spr. XXVI: 11.

herinnering uwe oprechte
 2 gezindheid opwek; opdat
 gij indachtig zijt der woor-
 den, die door de heilige
 profeten te voren gespro-
 ken zijn, en des gebods
 van den Heer en Heiland,
 door uwe apostelen [ver-
 3 kondigd]; ^a dit in de eerste
 plaats wetende, dat in de
 laatste dagen ^b spotters zul-
 len komen, die naar hunne
 eigene begeerlijkheden in
 4 spotternij ^c wandelen, en
 zeggen: Waar is de belofte
 van zijne komst? want se-
 dert de vaderen ontslapen
 zijn, blijven alle dingen
 zooals van het begin der
 5 schepping. Want willens is
 hun dit onbekend, dat door
 het woord Gods de heme-
 len van oudsher waren, en
 een aarde, haar ontstaan
 hebbende uit water en in
 6 water, waardoor de toen-
 malige wereld, met water
 overstroomd, vergaan is.
 7 Maar de tegenwoordige he-
 melen en de aarde zijn door
 zijn woord als een schat
 weggelegd, en worden voor
 het vuur bewaard tot den
 dag des oordeels en der

verdering der goddelooze
 8 menschen. Doch deze ééne
 zaak zij u niet onbekend,
 geliefden! dat één dag bij
 [den] Heer is als duizend
 jaar, en duizend jaar als
 9 één dag. [De] Heer ver-
 traagt de belofte niet, ge-
 lijk sommigen het traag-
 heid achten; maar Hij is
 lankmoedig over u ^d, niet
 willende, dat iemand ver-
 loren ga, maar dat allen
 10 tot bekeering komen. Maar
 de dag [des] Heeren zal ko-
 men als een dief ^e, in wel-
 ken de hemelen met ge-
 druisch zullen voorbijgaan,
 en de elementen brandende
 zullen vergaan, en de aarde
 en de werken, die daarop
 zijn, zullen verbranden.
 11 Dewijl dan deze dingen
 allen vergaan, hoedanigen
 behoort gij te zijn in hei-
 ligen wandel en godza-
 12 ligheid! verwachtende en
 haastende tot de komst van
 den dag Gods, withoofde
 waarvan de hemelen, in
 vuur gezet, zullen ver-
 gaan, en de elementen,
 brandende, zullen versmel-
 13 ten. Maar wij verwachten,

^a) R. „en ons gebod, die des Heeren en Heilands apostelen zijn.” —

^b) R. „in het laatste der dagen.” — ^c) R. l. w. „in spotternij.” —

^d) R. „ons.” — ^e) R. v. b. „in den nacht.”

naar zijne belofte, nieuwe hemelen en een nieuwe aarde, waarin gerechtig-
 14 heid woont. Daarom, geliefden! dewijl gij deze dingen verwacht, zoo bejijvert u, onbevlekt en onstraffelijk voor Hem bevonden te
 15 worden in vrede. En acht de lankmoedigheid onzes Heeren voor behoudenis, gelijk ook onze geliefde broeder Paulus, naar de wijsheid, die hem gegeven
 16 is, u heeft geschreven; gelijk ook in alle brieven, waarin hij van deze dingen spreekt, van welke som-

mige moeilijk te verstaan zijn, die de onwetende en onvaste [mensen] verdraaien, gelijk ook de andere Schriften, tot hun eigen verderf.

17 Gij dan, geliefden! [dit] te voren wetende, wacht u, opdat gij niet, door de verleiding der zedelozen medegesleept, van uwe eigene vastigheid afvalt;
 18 maar wast op in de genade en kennis van onzen Heer en Heiland Jezus Christus. Hem [zij] de heerlijkheid én nu, én tot den dag der eeuwigheid! Amen.

DE EERSTE BRIEF

VAN

JOHANNES.

I. — Hetgeen van den beginne was, hetgeen wij gehoord, hetgeen wij gezien hebben met onze oogen, hetgeen wij aanschouwd en onze handen getast heb-

ben, aangaande het woord
 2 des levens; (en het leven is geopenbaard; en wij hebben gezien, en wij getuigen en verkondigen u het eeuwige leven, dat bij den

Vader was, en ons geopen-
 3 baard is;) hetgeen wij ge-
 zien en gehoord hebben,
 verkondigen wij u, opdat
 ook *gij met ons gemeen-*
schap zoudt hebben; en
onze gemeenschap [is] met
 den Vader en met zijnen
 4 Zoon Jezus Christus. En
 deze dingen schrijven wij
 u, opdat uwe blijdschap
 volkomen zij.

5 En dit is de boodschap,
 die wij van hem gehoord
 hebben en u verkondigen:
 dat God licht is, en er in
hem gansch geen duister-
nis is.

6 Indien wij zeggen, dat
 wij gemeenschap met hem
 hebben, en wij wandelen
 in de duisternis, zoo lie-
 gen wij, en doen de waar-
 7 heid niet. Maar indien wij
 in het licht wandelen, ge-
 lijk hij in het licht is, zoo
 hebben wij gemeenschap
 met elkander, en het bloed
van Jezus Christus, zijnen
 Zoon, reinigt ons van alle^a
 zonde.

8 Indien wij zeggen, dat
 wij geen zonde hebben, zoo
 misleiden wij onszelven, en
 de waarheid is niet in ons.

9 Indien wij onze zonden
 belijden, hij is getrouw en
 rechtvaardig, dat hij ons
 de zonden vergeve, en ons
 reinige van alle^a onge-
 rechtigheid.

10 Indien wij zeggen, dat
 wij niet gezondigd heb-
 ben, zoo maken wij hem
 tot een leugenaar, en zijn
 woord is niet in ons.

II. — Mijne kinderen! ik
 schrijf u deze dingen, op-
 dat gij niet zondigt; en
 indien iemand gezondigd
 heeft, wij hebben een Voor-
 spraak^b bij den Vader, Je-
 zus Christus, den recht-
 2 vaardige; en hij is het
 zoenoffer voor onze zon-
 den; en niet alleen voor
 de onze, maar ook voor
 de geheele wereld.

3 En hieraan weten wij,
 dat wij hem kennen, zoo
 wij zijne geboden bewa-
 4 ren. Die zegt: Ik ken hem,
 en zijne geboden niet be-
 waart, is een leugenaar,
 en in dezen is de waar-
 5 heid niet. Maar zoo wie zijn
 woord bewaart, in dezen
 is de liefde Gods waarlijk
 volmaakt; hieraan weten
 wij, dat wij in hem zijn.

^a) Of „elke.” — ^b) Zie de noot op Joh. XIV: 16.

- 6 Die zegt, dat hij in hem blijft, behoort ook zelf al-zoo te wandelen, gelijk hij gewandeld heeft.
- 7 Geliefden! ^a geen nieuw gebod schrijf ik u, maar een oud gebod, dat gij van den beginne gehad hebt. Het oude gebod is het woord, dat gij ^b gehoord hebt. Wederom een nieuw gebod schrijf ik u, dat waarachtig is in hem en in u, omdat de duisternis voorbijgaat, en het waarachtige licht reeds schijnt.
- 8 Die zegt, dat hij in het licht is, en zijnen broeder haat, die is in de duisternis tot nu toe. Die zijnen broeder liefheeft, blijft in het licht, en geen ergernis ^c is in hem. Maar die zijnen broeder haat, is in de duisternis, en wandelt in de duisternis, en weet niet, waar hij heengaat, omdat de duisternis zijne oogen verblind heeft.
- 9 Ik schrijf u, kinderen! omdat de zonden u vergeven zijn om zijns naams wil.
- 10 Ik schrijf u, vaders! omdat gij hem kent, die van den beginne is.
- Ik schrijf u, jongelingen! omdat gij den booze overwonnen hebt.
- Ik schrijf u, kinderkens! omdat gij den Vader kent.
- 11 Ik heb u geschreven, vaders! omdat gij hem kent, die van den beginne is.
- Ik heb u geschreven, jongelingen! omdat gij sterk zijt, en het woord Gods in u blijft, en gij den booze overwonnen hebt. Hebt de wereld niet lief, noch hetgeen in de wereld is. Indien iemand de wereld liefheeft, de liefde des Vaders is niet in hem; want al wat in de wereld is: de begeerlijkheid des vleesches, en de begeerlijkheid der oogen, en de grootschheid des levens is niet uit den Vader, maar is uit de wereld. En de wereld gaat voorbij, en hare begeerlijkheid; maar die den wil van God doet, blijft tot in eeuwigheid.
- 12 Kinderkens! het is de laatste ure; en gelijk gij gehoord hebt, dat de antichrist komt, zoo zijn ook nu vele antichristen geworden, waaruit wij weten,

^a) R. „Broeders.” — ^b) R. v. b. „van den beginne.” — ^c) Of „geen aanleiding om zich te stooten.”

- dat het de laatste ure is.
- 19 Zij zijn van ons uitgegaan, maar zij waren niet van ons; want indien zij van ons geweest waren, zij zouden bij ons gebleven zijn; maar [dit is geschied], opdat openbaar zou worden, dat niet allen van ons zijn.
- 20 En gij hebt de zalving van den Heilige, en gij weet
- 21 alle dingen. Ik heb u niet geschreven, omdat gij de waarheid niet weet, maar omdat gij haar weet, en omdat geen leugen uit de
- 22 waarheid is. Wie is de leugenaar, dan die loochent, dat Jezus de Christus is? Deze is de antichrist, die
- 23 loochent. Een iegelijk, die den Zoon loochent, heeft ook den Vader niet; die den Zoon belijdt, heeft ook
- 24 den Vader. ^a Wat u ^b aangaat, hetgeen gij van den beginne gehoord hebt, dat blijve in u! Indien in u blijft, hetgeen gij van den beginne gehoord hebt, dan zult gij ook in den Zoon en
- 25 in den Vader blijven. En dit is de belofte, die hij ons beloofd heeft: het eeuwige
- 26 leven. Dit heb ik u geschreven omtrent hen, die u mis-
- 27 leiden. En wat u aangaat, de zalving, die gij van hem ontvangen hebt, blijft in u; en gij hebt niet noodig, dat iemand u leere; maar gelijk dezelfde zalving u aangaande alle dingen leert, en waar is, en geen leugen is, en gelijk zij u geleerd heeft, zoo zult gij in hem blijven.
- 28 En nu, kinderen! blijft in hem, opdat, als hij geopenbaard wordt, wij vrijmoedigheid hebben, en voor hem niet beschaamd worden bij zijne komst.
- 29 Indien gij weet, dat hij rechtvaardig is, zoo erkent, dat een iegelijk, die de gerechtigheid doet, uit
- III.** hem geboren is. Ziet, welke liefde de Vader ons gegeven heeft, dat wij kinderen Gods genoemd zouden worden! Daarom kent ons de wereld niet, omdat zij hem niet gekend heeft.
- 2 Geliefden! nu zijn wij kinderen Gods, en het is nog niet geopenbaard, wat wij zijn zullen. ^c Wij weten, dat, als hij zal geopenbaard

^a) R. l. w. „die den Zoon belijdt, heeft ook den Vader.” —

^b) R. v. b. „dan.” — ^c) R. v. b. „Maar.”

- zijn, wij hem zullen gelijk zijn; want wij zullen hem
 3 zien, gelijk hij is. En een iegelijk, die deze hoop op hem heeft, reinigt zichzelf, gelijk hij rein is.
- 4 Een iegelijk, die de zonde doet, doet ook de ongerechtigheid^a; en de zonde is
 5 de ongerechtigheid.^a En gij weet, dat hij geopenbaard is, opdat hij onze zonden zou wegnemen; en
 6 in hem is geen zonde. Een iegelijk, die in hem blijft, zondigt niet; een iegelijk, die zondigt, heeft hem niet gezien en hem niet gekend.
- 7 Kinderen! dat u niemand misleide; die de gerechtigheid doet, is rechtvaardig, gelijk hij rechtvaardig is.
- 8 Die de zonde doet, is uit den duivel; want de duivel zondigt van den beginne. Hiertoe is de Zoon van God geopenbaard geworden, opdat hij de werken des duivels verbreken zou.
- 9 Een iegelijk, die uit God geboren is, doet de zonde niet; want zijn zaad blijft in hem, en hij kan niet zondigen, omdat hij uit
 10 God geboren is. Hierin zijn
- de kinderen Gods en de kinderen des duivels openbaar: een iegelijk, die de gerechtigheid niet doet, is niet uit God, en die zinnen broeder niet liefheeft.
- 11 Want dit is de boodschap, die gij van den beginne gehoord hebt, dat wij elkan-
 12 der zouden liefhebben; niet gelijk Kaïn, die uit den booze was, en zijnen broeder doodsloeg; en waarom sloeg hij hem dood? omdat zijne werken boos waren, en die van zijnen broeder rechtvaardig.
- 13 Verwondert u niet, ^b broeders! indien de wereld
 14 u haat. Wij weten, dat wij uit den dood in het leven zijn overgegaan, omdat wij de broeders liefhebben; die den broeder ^c niet liefheeft,
 15 blijft in den dood. Een iegelijk, die zijnen broeder haat, is een moordenaar; en gij weet, dat geen moordenaar het eeuwige leven heeft in zich blijvende.
- 16 Hieraan hebben wij de liefde gekend, dat hij zijn leven voor ons gesteld heeft; en wij zijn schuldig het leven voor de broeders

^a) Lett. „wetteloosheid.” — ^b) R. v. b. „mijne.” — ^c) V. l. w. „den broeder.”

17 te stellen. Wie nu het goed der wereld heeft, en zijnen broeder gebrek ziet lijden, en zijn hart ^a voor hem sluit, hoe blijft de liefde Gods in hem?

18 ^b Kinderen! laat ons niet liefhebben met den worde, noch met de tong, maar met de daad en waarheid.

19 En hieraan zullen wij erkennen ^c, dat wij uit de waarheid zijn, en zullen wij onze harten overtuigen voor hem, dat, indien ons hart [ons] veroordeelt, God meerder is dan ons hart, en hij alle dingen weet.

21 Geliefden! indien ons hart ons niet veroordeelt, zoo hebben wij vrijmoedigheid

22 tot God; en wat wij ook bidden, ontvangen wij van hem, omdat wij zijne geboden bewaren, en doen wat voor hem welbehagen

23 lijk is. En dit is zijn gebod, dat wij gelooven in den naam van zijnen Zoon Jezus Christus, en elkander liefhebben, gelijk hij ons een gebod gegeven heeft.

24 En die zijne geboden bewaart, blijft in hem en hij

in hem; en hieruit erkennen wij, dat hij in ons blijft, uit den Geest, dien hij ons gegeven heeft.

IV. — Geliefden! geloof niet iederen geest, maar beproeft de geesten, of zij uit God zijn; want vele valsche profeten zijn uitgegaan in

2 de wereld. Hieraan kent gij den Geest van God: iedere geest, die Jezus Christus als in het vleesch gekomen

3 belijdt, is uit God; en iedere geest, die niet Jezus Christus als in het vleesch gekomen ^d belijdt, is niet uit God; en dit is de [geest] van den antichrist, welken ^e gij gehoord hebt, dat komen zal, en hij is nu reeds in de wereld.

4 Gij zijt uit God, kinderen! en hebt hen overwonnen, omdat hij, die in u is, meerder is dan die in de

5 wereld is. Zij zijn uit de wereld; daarom spreken zij uit de wereld, en de

6 wereld hoort hen. Wij zijn uit God; die God kent, hoort ons; die niet uit God is, hoort ons niet. Hieruit kennen wij den geest der

^a) Lett. „zijne ingewanden.” — ^b) R. v. b. „Mijne.” — ^c) R. „erkennen wij.” — ^d) V. l. w. „Christus als in het vleesch gekomen.” — ^e) Namelijk „welken geest.”

- waarheid en den geest der dwaling.
- 7 Geliefden! laat ons elkander liefhebben, want de liefde is uit God; en een iegelijk, die liefheeft, is uit God geboren, en kent God.
- 8 Die niet liefheeft, heeft God niet gekend; want
- 9 God is liefde. Hierin is de liefde Gods jegens ons geopenbaard, dat God zijnen eeniggeboren Zoon in de wereld gezonden heeft, opdat wij zouden leven door
- 10 hem. Hierin is de liefde, niet dat wij God liefgehad hebben, maar dat hij ons heeft liefgehad, en zijnen Zoon gezonden heeft als het zoenoffer voor onze zonden.
- 11 Geliefden! indien God ons alzoo heeft liefgehad, dan zijn wij ook schuldig elkander lief te hebben.
- 12 Niemand heeft ooit God aanschouwd. Indien wij elkander liefhebben, dan blijft God in ons, en zijne liefde is in ons volmaakt.
- 13 Hieraan erkennen wij, dat wij in hem blijven, en hij in ons, dat hij ons van zijnen
- 14 Geest gegeven heeft. En wij hebben aanschouwd, en getuigen, dat de Vader den Zoon gezonden heeft tot Heiland der wereld.
- 15 Al wie belijden zal, dat Jezus de Zoon van God is, God blijft in hem, en hij in
- 16 God. En wij hebben erkend en geloofd de liefde, die God tot ons heeft. God is liefde; en die in de liefde blijft, blijft in God, en God
- 17 in hem. Hierin is de liefde bij ons volmaakt geworden, opdat wij vrijmoedigheid hebben in den dag des oordeels, dat, gelijk hij is, ook wij zijn in deze wereld.
- 18 In de liefde is geen vrees, maar de volmaakte liefde drijft de vrees uit; want de vrees heeft pijn, en die vreest, is niet volmaakt in
- 19 de liefde. Wij hebben hem lief, omdat hij ons eerst heeft liefgehad.
- 20 Zoo iemand zegt: Ik heb God lief, en hij haat zijnen broeder, die is een leugenaar; want die zijnen broeder niet liefheeft, dien hij gezien heeft, hoe kan hij God liefhebben, dien hij
- 21 niet gezien heeft? En dit gebod hebben wij van hem: dat, die God liefheeft, ook zijnen broeder moet liefhebben.
- V. — Een iegelijk, die ge-

looft, dat Jezus is de Christus, die is uit God geboren; en een iegelijk, die liefheeft dengene, die geboren heeft, die heeft ook lief dengene, die uit hem geboren is. Hieraan erkennen wij, dat wij de kinderen Gods liefhebben, wanneer wij God liefhebben, en zijne geboden bewaren. 2
 3 Want dit is de liefde Gods, dat wij zijne geboden bewaren; en zijne geboden 4 zijn niet zwaar. Want al wat uit God geboren is, overwint de wereld; en dit is de overwinning, die de wereld overwonnen heeft: 5 ons geloof. Wie is het, die de wereld overwint, dan die gelooft, dat Jezus is de Zoon van God. 6
 Deze is het, die gekomen is door water en bloed, Jezus, de Christus; niet door het water alleen, maar door het water en het bloed. En de Geest is het, die getuigt, omdat de Geest de waar- 7 heid is. Want drie zijn er 8 die getuigen: ^a de Geest en het water en het bloed; en

deze drie zijn eenstemmig. 9
 Indien wij de getuigenis der menschen aannemen, de getuigenis van God is meerder; want dit is de getuigenis van God, die hij getuigd heeft betreffende 10
 zijn Zoon. Die in den Zoon van God gelooft, heeft de getuigenis in zichzelf; die God niet gelooft, heeft hem tot een leugenaar gemaakt, omdat hij niet geloofd heeft de getuigenis, die God getuigd heeft betreffende zijn 11
 Zoon. En dit is de getuigenis: dat God ons het eeuwige leven gegeven heeft, en dat leven is in zijn 12
 Zoon. Die den Zoon heeft, heeft het leven; die den Zoon van God niet heeft, heeft het leven niet. 13
 Deze dingen heb ik u geschreven, ^b opdat gij weet, dat gij het eeuwige leven hebt, gij die ^c in den naam van den Zoon Gods gelooft. 14
 En dit is de vrijmoedigheid, die wij tot hem hebben, dat, zoo wij iets bidden naar zijn wil, hij ons

^a) R. v. b. „in den hemel: de Vader, het Woord en de Heilige Geest; en deze drie zijn één; en drie zijn er, die getuigen op de aarde.” — ^b) R. v. b. „die gelooft in den naam des Zoons van God.” — ^c) R. „en opdat gij gelooft.”

- 15 hoort. En indien wij weten, dat hij ons hoort, wat wij ook bidden, zoo weten wij, dat wij de beden hebben, die wij van hem gebeden hebben.
- 16 Indien iemand zijnen broeder ziet zondigen een zonde niet tot den dood, hij zal bidden; en hij zal hem het leven geven, dengenen, die niet tot den dood zondigen. Er is zonde tot den dood; voor die zeg ik niet, dat hij bidden zal. Alle ongerechtigheid is zonde; en er is zonde niet tot den dood. Wij weten, dat een iegelijk, die uit God geboren is, niet zondigt; maar die uit God geboren is, bewaart zichzelf, en de booze tast hem niet aan.
- 19 Wij weten, dat wij uit God zijn, en de geheele wereld
- 20 in den booze ligt. En wij weten, dat de Zoon van God gekomen is, en ons het verstand gegeven heeft, opdat wij den Waarachtige kennen, en wij zijn in den Waarachtige, in zijnen Zoon Jezus Christus. Deze is de waarachtige God en het eeuwige leven.
- 21 Kinderen! bewaart uzelf van de afgoden.^a

DE TWEEDE BRIEF

VAN

JOHANNES.

- 1 De oudste aan de uitverkorene vrouwe en aan hare kinderen, die ik liefheb in de waarheid; en niet alleen ik, maar ook allen, die de waarheid gekend hebben,
- 2 om de waarheid, die in ons blijft, en met ons zijn zal

^a) R. v. b. „Amen.”

- 3 tot in eeuwigheid: genade, barmhartigheid, vrede zal met u^a zijn van God den Vader, en van den Heer^b Jezus Christus, den Zoon des Vaders, in waarheid en liefde.
- 4 Ik heb mij zeer verblijd, dat ik van uwe kinderen gevonden heb, die in de waarheid wandelen, gelijk wij een gebod ontvangen hebben van den Vader. En nu bid ik u, o vrouwe! niet als schreef ik u een nieuw gebod, maar dat, 'twelk wij van den beginne gehad hebben: dat wij elkander 6 liefhebben. En dit is de liefde, dat wij naar zijne geboden wandelen. Dit is het gebod, gelijk gij van den beginne gehoord hebt, dat gij daarin zoudt wandelen. Want er zijn vele verleiders uitgegaan in de wereld, die niet Jezus Christus als in het vleesch gekomen belijden. Deze is de verleider en de antichrist.
- 8 Ziet toe op uzelf, opdat wij^c niet verliezen hetgeen wij^c gearbeid hebben, maar vollen loon mogen ontvangen. Een iegelijk, die verder gaat,^d en niet blijft in de leer van Christus, die heeft God niet. Die in de leer^e blijft, die heeft én den Vader én den Zoon. Indien iemand tot u komt, en deze leer niet brengt, ontvang hem niet in huis, en zegt tot hem niet: Wees gegroet! 11 want die tot hem zegt: Wees gegroet! heeft gemeenschap met zijne booze werken.
- 12 Hoewel ik vele dingen aan u te schrijven heb, heb ik het niet willen doen met papier en inkt; want^f ik hoop tot u te komen en van mond tot mond te spreken, opdat onze^g blijdschap volkomen zij. De kinderen uwer uitverkorene zuster groeten u.^h

a) S. l. „met ons.” — b) S. l. w. „den Heer.” — c) V. l. „gij.” — d) R. „overtreedt.” — e) R. v. b. „van Christus.” — f) R. „maar.” — g) V. l. „uwe.” — h) R. v. b. „Amen.”

DE DERDE BRIEF

VAN

JOHANNES.

- 1 De oudste aan den geliefden Gajus, dien ik liefheb in de waarheid.
- 2 Geliefde! ik wensch, dat het u in alle dingen wélga, en dat gij gezond zijt, gelijk het uwe ziel wélgaat. Want ik heb mij zeer verblijd, toen er broeders kwamen, en getuigenis van uwe waarheid gaven, hoe gij in de waarheid wandelt.
- 4 Ik heb geen grootere blijdschap dan deze, dat ik hoor, dat mijne kinderen in de waarheid wandelen.
- 5 Geliefde! gij handelt trouw in al hetgeen gij aan de broeders doet, en dat aan ^a vreemden, die van uwe liefde getuigenis gegeven hebben, in tegenwoordigheid der gemeente; en gij zult wél doen, als gij hen Gode waardig uitgeleide
- 7 doet; want zij zijn voor den ^b Naam uitgegaan, niets nemende van die uit de volken. Wij dan zijn schuldig dezulken te ontvangen, opdat wij medearbeiders van de waarheid worden. Ik heb aan de gemeente iets ^c geschreven; maar Diótrefes, die onder hen gaarne de eerste zou zijn, neemt ons niet aan. Daarom zal ik, als ik kom, in gedachtenis brengen zijne werken, die hij doet, met booze woorden tegen ons snaterende; en hiermede niet tevreden, neemt hij zelf de broeders niet op, en die het willen [doen], verhindert hij, en werpt [hen] uit de gemeente.
- 11 Geliefde! volg niet het kwade na, maar het goede. Die goed doet, is uit God; ^d

^a) R. v. b. „de.” — ^b) R. „zijnen.” — ^c) R. l. w. „iets.” — ^d) R. v. b. „maar.”

- die kwaad doet, heeft God
 12 niet gezien. Aan Demétrius
 is getuigenis gegeven door
 allen, en door de waarheid
 zelve; en ook wij geven
 [hem] getuigenis, en gij
 weet, dat onze getuigenis
 waar is.
- 13 Ik had u ^a veel te schrij-
 ven, maar ik wil u niet
 schrijven met inkt en pen;
 14 doch ik hoop u weldra te
 zien, en wij zullen van
 mond tot mond spreken.
- 15 Vrede [zij] u! De vrienden
 groeten u. Groet de vrien-
 den bij name.

DE BRIEF

VAN

JUDAS.

- 1 Judas, een slaaf van Je-
 zus Christus en broeder
 van Jakobus, aan de ge-
 roepenen, in God [den] Va-
 der geliefd ^b en in ^c Jezus
 2 Christus bewaard: barm-
 hartigheid en vrede en
 liefde worde u vermenig-
 vuldigd!
- 3 Geliefden! allen ijver
 hebbende om u te schrij-
 ven over ons ^d gemeen-
 schappelijk heil, ben ik
 genoodzaakt geworden u
 te schrijven en te verma-
 nen, dat gij strijdt voor het
 geloof, hetwelk eenmaal
 den heiligen is overgele-
 4 verd. Want sommige men-
 schen zijn binnengeslopen,
 die reeds te voren tot dit
 oordeel opgeschreven zijn,
 goddeloozen, die de ge-
 nade onzes Gods verande-
 ren in ontuchtigheid, en
 onzen eenigen Meester ^e en

^a) R. l. w. „u.” — ^b) R. „geheiligd.” — ^c) Of misschien „door.” —
^d) R. „het.” — ^e) Zie de noot op Luk. II: 29.

- Heer, Jezus Christus, ver-
loochenen. ^a
- 5 Doch ik wil u indachtig
maken, u die eenmaal al-
les ^b wist, dat de Heer,
het volk uit Egypteland
verlost hobbende, ander-
maal hen, die niet geloof-
den, verdorven heeft. En
6 de engelen, die hunnen
oorspronkelijken toestand
niet bewaard, maar hunne
eigene woonstede verlaten
hebben, heeft Hij tot het
oordeel des grooten dags
met eeuwige ketenen onder
7 de duisternis bewaard;
gelijk Sodom en Gomorra
en de steden daar omheen,
die op gelijke wijze als de-
zen hocreerden, en ander
vleesch achterna gingen,
als een voorbeeld voorge-
steld zijn, dragende de
straf des eeuwigen vuurs.
- 8 Desgelijks evenwel veront-
reinigen ook deze droo-
mers het vleesch, en ver-
werpen de heerschappij,
en lasteren de heerlijk-
9 heden. Maar Michaël, de
aartsengel, toen hij met
den duivel twistte, en in
woordenstrijd was over het
lichaam van Mozes, durfde
10 geen oordeel van lastering
tegen [hem] uitbrengen,
maar zeide: [De] Heer be-
straffe u! Maar dezen, al
wat zij niet kennen, laste-
ren zij; en al wat zij van
nature weten, gelijk de
redeloze dieren, daarin
11 verderven zij zich. Wee
hun, want zij zijn den weg
van Kaïn ingegaan; en
voor loon hebben zij zich
in de dwaling van Bileam
gestort, en zijn in de te-
genspreking van Korach
12 omgekomen. Dezen zijn
vlekken in uwe liefdemaal-
tijden, zonder vreeze met
[u] brassende en zichzel-
ven weidende; [zij zijn] wa-
terlooze wolken, die door
de winden worden meege-
voerd; boomen in den laten
herfst, zonder vrucht, twee-
maal gestorven, ontwor-
13 teld; wilde baren der zee,
die hunne eigene schande
opschuimen; dwaalsterren,
voor wie de donkerheid der
duisternis tot in eeuwig-
14 heid bewaard wordt. En
ook Henoeh, de zevende
van Adam af, heeft van
dezen geprofeteerd, zeg-
gende: Zie, [de] Heer is

^a) R. „onzen eenigen Meester, God, en den Heer Jezus Christus verlooehenen.” — ^b) R. „dit.”

- gekomen met zijne heilige
 15 duizendtallen, om gericht te houden tegen allen, en al de goddeloozen onder hen te bestraffen over al hunne werken der goddeloosheid, die zij goddelooslijk gedaan hebben, en over al de harde [woorden], die goddelooze zondaars tegen hem gesproken hebben.
- 16 Dezen zijn murmureerders, klagers over hun lot, naar hunne begeerlijkheden wandelende; en hun mond spreekt opgeblazen woorden, en zij bewonderen de personen om des voordeels wil.
- 17 Maar gij, geliefden! denkt der woorden, te voren gesproken door de apostelen van onzen Heer
- 18 Jezus Christus, dat zij u zeiden, dat er aan het einde des tijds ^a spotters zouden zijn, die naar hunne eigene goddelooze begeerlijkheden ^b wandelen. Dezen zijn het, die zich ^c afscheiden, natuurlijke [mensen], die den Geest niet hebben.
- 20 Maar gij, geliefden! uzelfven opbouwende op uw allerheiligst geloof, bidde in den Heiligen
- 21 Geest, bewaart uzelfven in de liefde Gods, verbeiden de de barmhartigheid onzes Heeren Jezus Christus
- 22 ten eeuwigen leven. En bestraft hen, die tegenspre-
- 23 ken; ^d redt anderen door vrees, [hen] uit het vuur rukkende; en haat zelfs het kleet, dat door het vleesch bevlekt is.
- 24 Hem nu, die machtig is, u voor struikelen te bewaren, en onberispelijk te stellen voor zijne heerlijkheid met blijdschap, den eenigen God, onzen Heiland, door Jezus Christus, onzen Heer, ^e [zij] heerlijkheid, ^f majesteit, kracht en macht, vóór alle eeuwen, ^g én nu, én tot in alle eeuwigheid. Amen.

^a) R. „in den laatsten tijd.” — ^b) Lett. begeerlijkheden der goddeloosheden. — ^c) R. „zichzelven.” — ^d) R. „En ontfermt u wel over sommigen, onderscheid makende.” — ^e) R. l. w. „door Jezus Christus, onzen Heer.” — ^f) R. v. b. „en.” — ^g) R. l. w. „vóór alle eeuwen.”

DE OPENBARING.

- I. — Openbaring van Jezus Christus, die God hem gegeven heeft, om zijnen slaven te toonen hetgeen haast geschieden moet; en hij heeft het door zijnen engel gezonden en te kennen gegeven aan zijnen slaaf
- 2 Johannes, die het woord Gods betuigd heeft, en de getuigenis van Jezus Christus, al wat hij gezien heeft.
- 3 Welgelukzalig hij, die leest, en zij, die hooren de woorden der profetie, en die bewaren hetgeen daarin geschreven is; want de tijd is nabij!
- 4 Johannes aan de zeven gemeenten, die in Azië zijn: genade [zij] u en vrede van Hem, die is, en die was, en die komt; en van de zeven Geesten, die voor
- 5 zijnen troon zijn; en van Jezus Christus, den getrouwen Getuige, den Eerstgeborene uit de dooden, en den Overste van de konin-
- gen der aarde. Hem, die ons liefheeft, en ons van onze zonden gewasschen
- 6 heeft in zijn bloed, en ons gemaakt heeft tot een koninkrijk, tot priesters voor zijnen God en Vader, hem [zij] de heerlijkheid en de kracht tot in alle eeuwigheid! Amen.
- 7 Ziet, hij komt met de wolken, en alle oog zal hem zien, ook zij die hem doorstoken hebben; en alle stammen des lands zullen over hem weeklagen. Ja, amen!
- 8 Ik ben de alpha en de oméga, zegt [de] Heere God, die is, en die was, en die komt, de Almachtige.
- 9 Ik, Johannes, uw broeder en medegenoot in de verdrukking en in het koninkrijk en in de volharding in Jezus, was op het eiland, genaamd Patmos, om het woord Gods en de getuigenis van Jezus Christus.

10 Ik was in den Geest op den dag des Heeren; en ik hoorde achter mij een groote stem als van een bazuin, zeggende: Hetgeen gij ziet, schrijf dat in een boek, en zend het aan de zeven gemeenten: naar Efeze, en naar Smyrna, en naar Pérgamus, en naar Thyatire, en naar Sardis, en naar Filadelfia, en naar Laodicéa.

12 En ik keerde mij om, om te zien de stem, die met mij sprak; en mij omgekeerd hebbende, zag ik

13 zeven gouden luchters; en in het midden van de zeven luchters een, den Zoon des menschen ^a gelijk, bekleed met een lang kleed tot de voeten, en omgord aan de borsten met een gouden

14 gordel; en zijn hoofd en haar [was] wit als witte wol, gelijk sneeuw; en zijne oogen als een vlam vuurs;

15 en zijne voeten [waren] blinkend koper gelijk, als gloeiden zij in een oven; en zijne stem als een stem

16 van vele wateren; en hij had in zijne rechterhand zeven sterren; en uit zijnen

mond ging een scherp, tweesnijdend zwaard; en zijn aangezicht [was], gelijk de zon schijnt in hare kracht.

17 En toen ik hem zag, viel ik als dood aan zijne voeten; en hij legde zijne rechterhand op mij, zeggende: Vrees niet; ik ben de eerste

18 en de laatste, en de levende; en ik ben dood geweest, en zie, ik ben levend tot in alle eeuwigheid; en ik heb de sleutels van den

19 dood en den hades. ^b Schrijf dan hetgeen gij gezien hebt, en hetgeen is, en hetgeen geschieden zal na

20 deze dingen. De verborgenheid der zeven sterren, die gij gezien hebt in mijne rechterhand en de zeven gouden luchters: de zeven sterren zijn engelen der zeven gemeenten, en de zeven luchters zijn zeven gemeenten.

II. — Schrijf aan den engel der gemeente te Efeze: Dit zegt hij, die de zeven sterren in zijne rechterhand houdt, die in het midden der zeven gouden luchters

2 wandelt: Ik weet uwe wer-

^a) Of „eens menschen zoon,” zie Dan. VII: 13. — ^b) Plaats, waar de zielen der menschen na den dood heengaan.

- ken, en uwen arbeid, en uwe volharding, en dat gij de boozen niet kunt verdragen; en gij hebt beproefd degenen, die zeggen, dat zij apostelen zijn, en het niet zijn, en hebt hen leugenaars bevonden;
- 3 en gij hebt volharding, en gij hebt verdragen om mijns naams wil, en zijt 4 niet moede geworden. Maar ik heb tegen u, dat gij uwe eerste liefde hebt verlaten.
- 5 Gedenk dan, waarvan gij afgevallen zijt, en bekeer u, en doe de eerste werken; en zoo niet, ik kom ^a tot u, en zal uwen luchter van zijne plaats wegnemen, indien gij u niet bekeert.
- 6 Maar dit hebt gij, dat gij de werken der Nicolaïeten haat, die ik ook haat.
- 7 Wie ooren heeft, die hoore, wat de Geest tot de gemeenten zegt. Wie overwint, dien zal ik te eten geven van den boom des levens, die in het paradijs Gods is.
- 8 En schrijf aan den engel der gemeente te Smyrna: Dit zegt de eerste en de laatste, die dood geweest 9 en levend geworden is. Ik weet ^b uwe verdrukking en uwe armoede, (maar gij zijt rijk) en de lastering van hen, die zeggen, dat zij Joden zijn, en zij zijn het niet, maar zijn een synagoge des satans. Vrees 10 niets van hetgeen gij lijden zult. Zie, de duivel zal [sommigen] van u in de gevangenis werpen, opdat gij beproefd wordt; en gij zult een verdrukking hebben van tien dagen. Wees getrouw tot den dood, en ik zal u de kroon des levens geven.
- 11 Wie ooren heeft, die hoore, wat de Geest tot de gemeenten zegt. Die overwint, zal op geenerlei wijze van den tweeden dood beschadigd worden.
- 12 En schrijf aan den engel der gemeente te Pérgamus: Dit zegt hij, die het scherp, tweesnijdend zwaard heeft:
- 13 Ik weet waar gij woont, daar waar de troon des satans [is]; en aan mijnen naam houdt gij vast, en mijn geloof hebt gij niet verloochend, ook in de dagen, waarin Antipas mijn

^a) S. v. b. „haastelijk.” — ^b) S. v. b. „uwe werken en.”

- getrouwe getuige [was], die gedood werd bij u, daar
- 14 waar de satan woont. Maar ik heb weinige dingen tegen u: dat gij aldaar hebt, die de leer van Bileam houden, die Balak leerde den zonen Israëls een aanstoot voor te werpen, om afgodenoffer te
- 15 eten en te hoereeren. Zoo hebt gij ook desgelijks, die de leer der Nicolaïeten
- 16 houden. Bekeer u dan; en zoo niet, ik kom haastelijk tot u, en ik zal tegen hen krijgvoeren met het zwaard mijnsmonds.
- 17 Wie ooren heeft, die hoore, wat de Geest tot de gemeenten zegt. Die overwint, ik zal hem geven van het manna, dat verborgen is, en ik zal hem geven een witten keursteen, en op den keursteen een nieuwen naam geschreven, welken niemand kent, dan die hem *ontvangt*.
- 18 En schrijf aan den engel der gemeente te Thyatíre: Dit zegt de Zoon van God, die zijne oogen heeft als een vlam vuurs, en zijne voeten [zijn] aan blinkend
- 19 koper gelijk: Ik weet uwe werken, en uwe liefde, en uw geloof, en uwe dienst, en uwe volharding, en [dat] uwe laatste werken meer
- 20 [zijn] dan de eerste. Maar ik heb tegen u, dat gij de vrouw Isébel, die zich een profetes noemt, laat begaan; en zij leert en verleidt mijne slaven om te hoereeren en afgodenoffer
- 21 te eten. En ik heb haar tijd gegeven, opdat zij zich bekeere; en zij wil zich van hare hoererij niet bekeeren.
- 22 Zie, ik werp haar op een bed, en die met haar overspel bedrijven, in groote verdrukking, zoo zij zich niet bekeeren van hunne
- 23 werken; en hare kinderen zal ik door den dood ombrengen^{a)}; en al de gemeenten zullen weten, dat ik het ben, die nieren en harten doorzoek; en ik zal u geven een iegelijk naar
- 24 uwe werken. Maar tot u zeg ik, tot de overigen te Thyatíre, zoovelen deze leer niet hebben, die de diepten des satans, gelijk zij zeggen, niet gekend hebben: ik leg op u geen

^{a)} Lett. „door den dood dooden.”

25 anderen last; alleenlijk het-
geen gij hebt, houdt dat
26 vast, totdat ik kom. En die
overwint, en mijne werken
tot het einde toe bewaart,
ik zal hem macht geven
27 over de volken; en hij zal
hen weiden met een ijzeren
staf, gelijk pottcbakkers-
vaten verbrijzeld worden,
gelijk ook ik van mijnen
28 Vader ontvangen heb; en
ik zal hem de morgenster
geven.
29 Wie ooren heeft, die
hoore, wat de Geest tot de
gemeenten zegt.

III. — En schrijf aan den en-
gel der gemeente te Sardis:
Dit zegt hij, die de zeven
Geesten Gods heeft en de
zeven sterren: Ik weet uwe
werken, dat gij den naam
hebt van te leven, en gij
2 zijt dood. Wees waakzaam,
en versterk het overige,
dat op het punt is van te
sterven; want ik heb uwe
werken niet volkomen ge-
vonden voor mijnen God.
3 Gedenk dan, hoe gij het
ontvangen en gehoord hebt,
en bewaar het, en bekeer
u. Indien gij dan niet
waakt, zal ik tot u komen
als een dief, en gij zult niet
weten, in welke ure ik tot

4 u komen zal. Maar gij hebt
weinige namen te Sardis,
die hunne kleederen niet
bevekt hebben; en zij zul-
len met mij wandelen in
witte [kleederen], want zij
5 zijn het waardig. Wie over-
wint, die zal bekleed wor-
den met witte kleederen,
en ik zal zijnen naam
geenszins uitdoen uit het
boek des levens, en ik zal
zijnen naam belijden voor
mijnen Vader en voor zijne
engelen.

6 Wie ooren heeft, die
hoore, wat de Geest tot de
gemcenten zegt.

7 En schrijf aan den engel
der gemeente te Filadelfia:
Dit zegt de Heilige, de
Waarachtige, die den sleu-
tel Davids heeft, die opent
en niemand zal sluiten, en
die sluit en niemand zal
8 openen: Ik weet uwe wer-
ken, zie, ik heb een geo-
pende deur voor u gegeven,
die niemand kan sluiten;
want gij hebt kleine kracht,
en gij hebt mijn woord be-
waard, en mijnen naam
9 niet verloochend. Zie, ik
geef [eenigen] uit de sy-
nagoge des Satans, die zeg-
gen, dat zij Joden zijn, en
het niet zijn, maar liegen;

- zie, ik zal maken, dat zij komen en zich neerbuigen voor uwe voeten, en bekenen, dat ik u heb liefgehad.
- 10 Omdat gij het woord mijner volharding bewaard hebt, zoo zal ik ook u bewaren uit de ure der verzoeking, die over het geheele aardrijk komen zal, om te verzoeken, die op de aarde
- 11 wonen. Ik kom haastelijk; houd wat gij hebt, opdat niemand uwe kroon neme.
- 12 Die overwint, ik zal hem maken tot een pilaar in den tempel mijns Gods, en hij zal niet meer daaruit gaan; en ik zal op hem schrijven den naam mijns Gods, en den naam der stad mijns Gods, des nieuwen Jeruzalems, dat uit den hemel afdaald van mijnen God, en mijnen nieuwen naam.
- 13 Wie ooren heeft, die hoore, wat de Geest tot de gemeenten zegt.
- 14 En schrijf aan den engel der gemeente te Laodicéa: Dit zegt de Amen, de getrouwe en waarachtige Getuige, het Begin der schepping Gods: Ik weet uwe werken, dat gij noch koud zijt, noch heet. Och! of gij
- 15 koud waart of heet! Zoo dan, omdat gij lauw zijt, en noch koud noch heet, zal ik u uit mijnen mond
- 17 spuwen. Omdat gij zegt: ik ben rijk, en verrijkt, en heb aan geen ding gebrek; en gij weet niet, dat gij zijt ellendig en jammerlijk en
- 18 arm en blind en naakt; zoo raad ik u goud van mij te koopen, beproefd in het vuur, opdat gij rijk wordt, en witte kleederen, opdat gij bekleed wordt, en de schande uwer naaktheid niet openbaar worde, en oogenzalf om uwe oogen te zalven, opdat gij ziet.
- 19 Allen, die ik liefheb, bestraf en kastijd ik; wees dan ijverig en bekeer u.
- 20 Zie, ik sta aan de deur en ik klop; indien iemand mijne stem hoort en de deur opendoet, ik zal tot hem inkomen, en met hem het avondbrood eten, en
- 21 hij met mij. Die overwint, ik zal hem geven met mij te zitten in mijnen troon, gelijk ook ik overwonnen, en mij gezet heb met mijnen Vader in zijnen troon.
- 22 Wie ooren heeft, die hoore, wat de Geest tot de gemeenten zegt.
- IV. — Na dezen zag ik, en ziet,

een deur [was] geopend
 in den hemel, en de eerste
 stem, die ik gehoord had,
 als van een bazuin met mij
 sprekende, zeide: Kom hier
 op, en ik zal u toonen, het-
 geen na dezen geschieden
 2 moet. En terstond was ik
 in den Geest; en ziet, een
 troon stond in den hemel,
 en er zat een op den troon;
 3 en die daarop zat [was]
 in het aanzien een jaspis-
 en sardius-steen gelijk,
 en rondom den troon [was]
 een regenboog, in het aan-
 zien een smaragd gelijk;
 4 en rondom den troon [wa-
 ren] vier en twintig tronen,
 en op de tronen zaten vier
 en twintig oudsten, be-
 kleed met witte kleederen,
 en op hunne hoofden gou-
 5 den kronen. En van den
 troon gingen uit blikse-
 men en stemmen en don-
 derslagen; en zeven vurige
 lampen brandden voor den
 troon, welke zijn de zeven
 6 Geesten Gods. En voor den
 troon [was] als een glazen
 zee, gelijk kristal; en in
 het midden des troons en
 rondom den troon vier die-
 ren, vol oogen van voren
 7 en van achteren. En het
 eerste dier [was] een leeuw

gelijk, en het tweede dier
 een kalf gelijk, en het der-
 de dier had het aangezicht
 als van een mensch, en het
 vierde dier [was] een vlie-
 8 genden arend gelijk. En de
 vier dieren hadden elk een
 voor zich zes vleugelen;
 rondom en van binnen wa-
 ren zij vol oogen, en zij
 hebben geen rust dag en
 nacht, zeggende: Heilig,
 heilig, heilig, Heer, God,
 Almachtige, die was, en
 9 die is, en die komt! En
 wanneer de dieren heerlijk-
 heid en eer en dankzeg-
 ging zullen geven aan Hem,
 die op den troon zit, die
 leeft tot in alle eeuwigheid,
 10 dan zullen de vier en twin-
 tig oudsten nedervallen
 voor Hem, die op den troon
 zit, en Hem aanbidden, die
 leeft tot in alle eeuwig-
 heid, en hunne kronen ne-
 derwerpen voor den troon,
 11 zeggende: Gij zijt waardig,
 o onze Heer en onze God!
 te ontvangen de heerlijk-
 heid en de eer en de kracht;
 want Gij hebt alle dingen
 geschapen, en door uwen
 wil waren zij, en zijn zij
 geschapen geworden.

V. — En ik zag in de rechter-
 hand van Hem, die op den

- troon zat, een boek, beschreven van binnen en van buiten, met zeven zegelen verzegeld. En ik zag een sterken engel, roepende met groote stem: Wie [is] waardig het boek te openen en zijne zegelen te verbreken? En niemand in den hemel, noch op de aarde, noch onder de aarde kon het boek openen, noch het bezien. En ik weende zeer, omdat niemand waardig bevonden was, het boek te openen, noch het te bezien. En een van de oudsten zeide tot mij: Ween niet, zie, de leeuw uit den stam van Juda, de wortel Davids, heeft overwonnen, om het boek te openen en zijne zeven zegelen.
- 6 En ik zag in het midden van den troon en van de vier dieren, en in het midden van de oudsten, een Lam, staande als geslacht, hebbende zeven hoornen en zeven oogen, welke zijn de zeven Geesten Gods, uitgezonden over de geheele aarde. En het kwam, en nam het uit de rechterhand van Hem, die op den
- 8 troon zat. En toen het dat boek genomen had, vielen de vier dieren en de vier en twintig oudsten voor het Lam neder, hebbende ^a elk een harp en gouden schalen vol reukwerk, welke zijn de gebeden der heiligen. En zij zingen een nieuw lied, zeggende: Gij zijt waardig het boek te nemen, en zijne zegelen te openen; want gij zijt geslacht, en hebt Gode gekocht met uw bloed uit alle geslacht en taal en volk en natie, en hebt hen gemaakt koningen en priesters voor onzen God; en zij zullen over de aarde heerschen!
- 11 En ik zag, en ik hoorde een stem van vele engelen rondom den troon en de dieren en de oudsten, en hun getal was tienduizend maal tienduizend en duizend maal duizend, zeggende met een groote stem: Het Lam, dat geslacht is, is waardig te ontvangen de kracht, en rijkdom, en wijsheid, en sterkte, en eer, en heerlijkheid, en dankzegging.

^a) „Hebbende” slaat alleen op oudsten.

13 En alle schepsel, dat in den hemel en op de aarde en onder de aarde, en op de zee is, en alles wat daarin is, hoorde ik zeggen: Hem, die op den troon zit, en het Lam, [zij] de dankzegging, en de eer, en de heerlijkheid, en de kracht tot in alle eeuwigheid. En de vier dieren zeiden: Amen. En de oudsten vielen neder en aanbaden.

VI. — En ik zag, toen het Lam één van de zeven zegelen opende, en ik hoorde één van de vier dieren zeggen met een stem als een donderslag: Kom en zie!^a

2 En ik zag; en zie, een wit paard, en die daarop zat, had een boog; en hem werd een kroon gegeven, en hij ging uit overwinnende en om te overwinnen.

3 En toen het 't tweede zegel opende, hoorde ik het tweede dier zeggen:

4 Kom en zie! En een ander paard, dat rood was, ging uit; en aan hem, die daarop zat, werd gegeven, den vrede van de aarde weg te nemen, en [te maken]

dat zij elkander zouden slachten, en hem werd een groot zwaard gegeven.

5 En toen het 't derde zegel opende, hoorde ik het derde dier zeggen: Kom en zie! En ik zag, en zie, een zwart paard, en die daarop zat, had een weeg-

6 schaal in zijne hand. En ik hoorde als een stem in het midden der vier dieren, die zeide: Een maat tarwe voor een denaar, en drie maten gerst voor een denaar; en beschadig de olie en den wijn niet.

7 En toen het 't vierde zegel opende, hoorde ik de stem van^b het vierde dier zeggen: Kom, en zie!

8 En ik zag, en zie, een vaal paard, en die daarop zat, zijn naam [was] de dood, en de hades^c volgde hem; en hem werd macht gegeven over het vierde deel der aarde, om te dooden met het zwaard, en met honger, en met den dood, en door de wilde dieren der aarde.

9 En toen het 't vijfde zegel opende, zag ik onder

^a) „En zie” komt in vele handschriften niet voor; zoo ook in vs. 3, 5, 7. — ^b) „De stem van” is twijfelachtig. — ^c) De plaats, waar de zielen der menschen na den dood heengaan.

het altaar de zielen van
 hen, die geslacht waren
 om het woord Gods en om
 de getuigenis, die zij had-
 10 den. En zij riepen met
 groote stem, zeggende:
 Tot hoelang, o heilige en
 waarachtige Heerscher!
 oordeelt en wreekt gij ons
 bloed niet van hen, die
 11 op de aarde wonen? En
 aan een iegelijk hunner
 werd gegeven een lang wit
 kleed; en hun werd ge-
 zegd, dat zij nog een klei-
 nen tijd rusten zouden,
 totdat ook hunne mede-
 slaven en hunne broeders,
 die gedood zouden worden
 evenals zij, voltallig zou-
 den zijn.
 12 En ik zag, toen het 't
 zesde zegel opende, en er
 werd een groote aardbe-
 ving, en de zon werd zwart
 als een haren zak, en de
 maan werd geheel als
 13 bloed, en de sterren des
 hemels vielen op de aarde,
 gelijk een rijpe vijgeboom zijne
 onrijpe vijgen afwerpt, als
 hij door een harden wind
 14 geschud wordt. En de he-
 mel week weg als een boek,
 dat samengerold wordt, en
 elke berg en elk eiland
 werden van hunne plaats

15 gerukt. En de koningen
 der aarde, en de grooten,
 en de oversten, en de rij-
 ken, en de sterken, en
 iedere slaaf en iedere vrije
 verbergden zichzelve in
 de spelonken en in de
 16 steenrotsen der bergen; en
 zij zeiden tot de bergen en
 tot de steenrotsen: Valt op
 ons, en verbergt ons voor
 het aangezicht van Hem,
 die op den troon zit, en
 voor den toorn des Lams;
 17 want de groote dag zijns
 toorns is gekomen, en wie
 kan bestaan?

VII. — En hierna zag ik vier
 engelen staan op de vier
 hoeken der aarde, vast-
 houdende de vier winden
 der aarde, opdat er geen
 wind zou waaïen op de
 aarde, noch op de zee,
 2 noch op eenigen boom. En
 ik zag een anderen engel
 opkomen van den opgang
 der zon, hebbende het ze-
 gel des levenden Gods; en
 hij riep met een groote
 stem tot de vier engelen,
 aan welke gegeven was de
 aarde en de zee te bescha-
 3 digen, zeggende: Bescha-
 digt de aarde niet, noch
 de zee, noch de boomen,
 totdat wij de slaven onzes

- Gods aan hunne voorhoofden zullen verzegeld hebben. En ik hoorde het getal der verzegelden: honderd vier en veertig duizend verzegelden uit alle stammen der zonen Israëls: uit den stam Juda twaalf duizend verzegelden; uit den stam Ruben twaalf duizend; uit den stam Gad twaalf duizend; uit den stam Aser twaalf duizend; uit den stam Nafthali twaalf duizend; uit den stam Manasse twaalf duizend; uit den stam Simeon twaalf duizend; uit den stam Levi twaalf duizend; uit den stam Issaschar twaalf duizend; uit den stam Zebulon twaalf duizend; uit den stam Jozef twaalf duizend; uit den stam Benjamin twaalf duizend verzegelden.
- 9 Na dezen zag ik, en ziet, een groote schaar, die niemand tellen kon, uit alle natie, en geslachten, en volken, en talen, staande voor den troon en voor het Lam, bekleed met lange witte kleederen, en palmtakken in hunne handen. En zij riepen met een groote stem, zeggende: Het heil [zij] on-
- 11 zen God, die op den troon zit, en het Lam. — En al de engelen stonden rondom den troon en de oudsten en de vier dieren, en vielen op hun aangezicht neder voor den troon, en aanbaden God, zeggende: Amen! De lof, en de heerlijkheid, en de wijsheid, en de dankzegging, en de eer, en de kracht, en de sterkte [zij] onzen God tot in alle eeuwigheid! Amen.
- 13 En één uit de oudsten antwoordde, zeggende tot mij: Dezen, die bekleed zijn met de lange witte kleederen, wie zijn zij, en vanwaar zijn zij gekomen?
- 14 En ik zeide tot hem: Mijn heer! gij weet het. En hij zeide tot mij: Dezen zijn het, die uit de groote verdrukking komen, en zij hebben hunne lange kleederen gewasschen, en ze wit gemaakt in het bloed des Lams. Daarom zijn zij voor den troon van God, en dienen Hem dag en nacht in zijnen tempel; en die op den troon zit, zal zijne tent over hen uitbreiden. Zij zullen niet meer hongeren, en zij zullen niet meer dorsten, en de zon zal op hen

niet vallen, noch eenige
 17 hitte; want het Lam, dat
 in het midden des troons
 is, zal hen weiden, en hen
 leiden tot fonteynen van de
 wateren des levens, en God
 zal elke traan van hunne
 oogen afwisschen.

VIII. — En toen het 't ze-
 vende zegel opende, werd
 er een stilzwijgen in den
 hemel van omtrent een half
 2 uur. En ik zag de zeven en-
 gelen, die voor God staan,
 en hun werden zeven ba-
 3 zuinen gegeven. En een an-
 dere engel kwam, en stond
 bij het altaar, hebbende
 een gouden wierookvat; en
 hem werd veel reukwerk
 gegeven, opdat hij [kracht]
 gave aan de gebeden van
 al de heiligen op het gou-
 den altaar, dat voor den
 4 troon was. En de rook des
 reukwerks steeg op met
 de gebeden der heiligen
 uit de hand des engels
 5 voor God. En de engel nam
 het wierookvat, en vulde
 het met het vuur van het
 altaar, en wierp het op de
 aarde; en er geschiedden
 stemmen en donderslagen
 en bliksemen en aard-
 beving.

6 En de zeven engelen,

die de zeven bazuinen had-
 den, bereidden zich om te
 bazuinen.

7 En de eerste bazuinde;
 en er kwam hagel en vuur,
 vermengd met bloed, en zij
 werden op de aarde gewor-
 pen; en het derde deel der
 aarde verbrandde, en het
 derde deel der boomen ver-
 brandde, en al het groene
 gras verbrandde.

8 En de tweede engel ba-
 zuinde; en als een groote
 berg, van vuur brandende,
 werd in de zee geworpen,
 en het derde deel der zee
 9 werd bloed; en het derde
 deel van de schepselen in
 de zee, die leven hadden,
 stierf; en het derde deel
 van de schepen verging.

10 En de derde engel ba-
 zuinde; en er viel uit den
 hemel een groote ster,
 brandende als een fakkel,
 en zij viel op het derde deel
 der rivieren en op de fon-
 11 teinen der wateren. En de
 naam der ster wordt ge-
 noemd Alsem, en het derde
 deel der wateren werd tot
 alsem, en vele menschen
 stierven door de wateren,
 omdat zij bitter gemaakt
 waren.

12 En de vierde engel ba-

zuinde; en het derde deel der zon en het derde deel der maan en het derde deel der sterren werd geslagen, opdat het derde deel daarvan zou verduisterd worden, en de dag voor een derde deel niet zou lichten, en de nacht insgelijks.

13 En ik zag, en ik hoorde een arend, vliegende in het midden des hemels, zeggende met een groote stem: Wee, wee, wee, hun die op de aarde wonen, wegens de overige stemmen van de bazuin der drie engelen, die bazuinen zullen.

IX. — En de vijfde engel bazuinde, en ik zag een ster gevallen uit den hemel op de aarde, en haar werd gegeven de sleutel van den
2 put des afgronds; en zij opende den put des afgronds; en rook steeg op uit den put als rook eens grooten ovens; en de zon en de lucht werden verduisterd door den rook des
3 puts. En uit den rook kwamen sprinkhanen op de aarde; en hun werd macht gegeven, gelijk de schorpioenen der aarde macht
4 hebben. En hun werd gezegd, dat zij het gras der

aarde niet zouden beschadigen, noch eenig groen, noch eenigen boom, maar de menschen, die het zegel Gods niet aan hunne voor-
5 hoofden hebben. En hun werd gegeven hen niet te dooden, maar dat zij hen vijf maanden zouden pijnigen; en hunne pijniging [was] als de pijniging van een schorpioen, wanneer hij een mensch gestoken
6 heeft. En in die dagen zullen de menschen den dood zoeken, en dien geenszins vinden; en zij zullen begeeren te sterven, en de
7 dood vliedt van hen. En de gedaante der sprinkhanen [was] gelijk aan paarden, toegerust ten oorlog; en op hunne hoofden [waren] als kronen, aan goud gelijk; en hunne aangezichten [waren] als aangezichten van
8 menschen; en zij hadden haar als haar van vrouwen, en hunne tanden waren als
9 van leeuwen; en zij hadden harnassen als ijzeren harnassen; en het geruisch hunner vleugelen [was] als het geruisch van wagenen met vele paarden, die ten
10 strijde loopen; en zij hadden staarten, den schorpi-

- oenen gelijk, en angels; en hunne kracht [was] in hunne staarten, om de menschen te beschadigen
- 11 vijf maanden. Zij hadden over zich tot koning den engel des afgronds, wiens naam in het Hebreeuwsch [is] Abaddon; en in het Grieksch heeft hij den naam Apollyon. ^a
- 12 Het ééne wee is voorbij, ziet, er komen nog twee weeën na dezen.
- 13 En de zesde engel bazuinde; en ik hoorde een stem uit de vier hoornen des gouden altaars, dat
- 14 voor God was, zeggende tot den zesden engel, die de bazuin had: Ontbind de vier engelen, die gebonden zijn bij de groote rivier,
- 15 den Eufraat. En de vier engelen werden ontbonden, die bereid waren tegen de ure en dag en maand en jaar, om het derde deel der
- 16 menschen te dooden. En het getal van de heirlegers der ruitery [was] tweemaal tienduizendmaal tienduizend; ik hoorde hun getal.
- 17 En ik zag in het gezicht de paarden, en die daarop
- zaten, aldus: zij hadden vurige en purperblauwe en zwavelkleurige harnassen; en de hoofden der paarden [waren] als hoofden van leeuwen, en uit hunne monden ging uit vuur en rook
- 18 en zwavel. Door deze drie plagen werd het derde deel der menschen gedood, door het vuur en den rook en den zwavel, die uit hunne
- 19 monden uitgingen; want de kracht der paarden is in hunnen mond en in hunne staarten; want hunne staarten [zijn] aan slangen gelijk, en hebben hoofden; en zij beschadigen daarmede.
- 20 En de overige menschen, die niet gedood waren door deze plagen, bekeerden zich niet van de werken hunner handen, dat zij niet aanbadden de duivelen ^b, en de gouden en zilveren en koperen en steenen en houten afgoden, die noch zien, noch hooren, noch wandelen kunnen; en zij bekeerden zich niet van hunne doodslagen, noch van hunne tooverijen, noch van hunne hoerery, noch van hunne dieverijen.

^a) d. i. verderver. — ^b) Demonen.

X. — En ik zag een anderen sterken engel, nederdalende uit den hemel, bekleed met een wolk, en de regenboog op zijn hoofd, en zijn aangezicht als de zon, en zijne voeten als
 2 vuurzuilen; en hij had in zijne hand een geopend boekske. En hij zette zijnen rechtervoet op de zee, en den linker op de aarde.
 3 En hij riep met een groote stem, gelijk een leeuw brult; en toen hij riep, deden de zeven donderslagen hunne stemmen hoo-
 4 ren. En toen de zeven donderslagen gesproken hadden, wilde ik schrijven; en ik hoorde een stem uit den hemel, die zeide: Verzegel hetgeen de zeven donderslagen gesproken hebben, en schrijf dat niet.
 5 En de engel, dien ik zag staan op de zee en op de aarde, hief zijne rechterhand op naar den hemel,
 6 en zwoer bij Hem, die leeft tot in alle eeuwigheid, die geschapen heeft den hemel en hetgeen daarin is, en de aarde en hetgeen daarop is, en de zee en hetgeen daarin is, dat er geen uit-
 7 stel meer zijn zal; maar in

de dagen van de stem des zevenden engels, wanneer hij bazuinen zal, zal ook de verborgenheid Gods vol-eindigd worden, gelijk hij aan zijne slaven, de profeten, verkondigd heeft.

8 En de stem, die ik uit den hemel gehoord had, sprak wederom tot mij, en zeide: Ga heen, neem het boekske, dat geopend is in de hand des engels, die op de zee en op de aarde staat.
 9 En ik ging tot den engel, zeggende tot hem, mij het boekske te geven. En hij zeide tot mij: Neem [het], en eet het op; en het zal uwen buik bitter maken, maar in uwen mond zal het zoet
 10 zijn als honig. En ik nam het boekske uit de hand des engels, en at het op; en het was in mijnen mond zoet als honig, en toen ik het gegeten had, werd mijn
 11 buik bitter. En men zeide tot mij: Gij moet wederom profeteeren over volken en natiën en talen en vele koningen.

XI. — En mij werd een rietstok gegeven, gelijk een staf, en gezegd: Sta op, en meet den tempel Gods en het altaar, en die daarin

2 aanbidden. En het voorhof, dat buiten den tempel is, werp dat uit, en meet het niet; want het is den volken gegeven, en zij zullen de heilige stad vertreden twee en veertig maanden.

3 En ik zal aan mijne twee getuigen [macht] geven, en zij zullen profeteeren duizend twee honderd zestig dagen, met zakken be-

4 kleed. Dezen zijn de twee olijfboomen en de twee luchters, die voor den Heer

5 der aarde staan. En indien iemand hen wil beschadigen, zoo gaat vuur uit hunnen mond, en verslindt hunne vijanden; en indien iemand hen wil beschadigen, die moet alzoo ge-

6 dood worden. Dezen hebben macht den hemel te sluiten, opdat geen regen valle in de dagen hunner profeteering; en zij hebben macht over de wateren, om die in bloed te veranderen, en om de aarde te slaan met allerlei plage, zoo dik-

7 werf zij willen. En wanneer zij hunne getuigenis zullen voleindigd hebben, zal het beest, dat uit den af-

grond opstijgt, krijg met hen voeren, en zal hen overwinnen en hen dooden.

8 En hun dood lichaam [zal liggen] op de straat der groote stad, die geestelijk genoemd wordt Sodom en Egypte, waar ook hun Heer

9 gekruisigd is. En [die] uit de volken en geslachten en talen en natiën zien hun dood lichaam drie dagen en een halven, en zij laten niet toe, dat hunne doode lichamen in een graf ge-

10 legd worden. En die op de aarde wonen, verblijden zich over hen, en zijn vroolijk en zenden elkander geschenken, omdat deze twee profeten hen, die op de aarde wonen, gepijnigd

11 hadden. En na de drie dagen en een halven kwam [de] geest ^a des levens uit God in hen, en zij stonden op hunne voeten, en een groote vrees viel op dege-

12 nen, die hen zagen. En ik hoorde ^b een groote stem uit den hemel tot hen zeggen: Stijgt herwaarts op! En zij stegen op naar den hemel in de wolk, en hunne vijanden aanschouwden hen.

^a) Of „adem.“ — ^b) S. l. „En zij hoorden.“

- 13 En in die ure geschiedde een groote aardbeving, en het tiende deel der stad viel, en zeven duizend namen van menschen werden in de aardbeving gedood; en de overigen werden zeer bevreesd, en gaven heerlijkheid aan den God des hemels.
- 14 Het tweede wee is voorbij; ziet, het derde wee komt haastelijk.
- 15 En de zevende engel bazuinde, en er geschiedden groote stemmen in den hemel, zeggende: Het koninkrijk der wereld van onzen Heer en van zijnen Christus is gekomen, en hij zal heerschen tot in alle 16 eeuwigheid. En de vier en twintig oudsten, die voor God zitten op hunne troonen, vielen op hunne aangezichten, en aanbaden 17 God, zeggende: Wij danken U, Heer, God, Almachtige, die is, en die was, dat Gij uwe groote kracht hebt aangenomen, 18 en hebt geheerscht! En de volken zijn toornig geworden, en uw toorn is gekomen, en de tijd der dooden om geoordeeld te worden, en om het loon te geven aan uwe slaven, de profeten, en aan de heiligen, en aan hen, die uwen naam vreezen, aan de kleinen en de grooten, en om te verderven, die de aarde verderven.
- 19 En de tempel Gods in den hemel werd geopend^a, en de ark zijns verbonds werd gezien in zijnen tempel; en er geschiedden bliksemen en stemmen en donderslagen en aardbeving en groote hagel.
- XII.** — En er werd een groot teeken gezien in den hemel: een vrouw, bekleed met de zon, en de maan onder hare voeten, en op haar hoofd een kroon van 2 twaalf sterren. En zij was zwanger, en riep, zijnde in arbeid en in pijn om te baren.
- 3 En er werd een ander teeken gezien in den hemel, en zie, een groote, roode draak, hebbende zeven hoofden en tien hoornen, en op zijne hoofden 4 zeven diadémen. En zijn staart sleepte het derde

^a) Of „En de tempel Gods werd geopend in den hemel.”

deel van de sterren des hemels mede, en wierp ze op de aarde. En de draak stond vóór de vrouw, die baren zou; opdat, wanneer zij baren zou, hij haar kind
 5 zou verslinden. En zij baarde een mannelijken zoon, die al de volken zou hoeden met een ijzeren staf; en haar kind werd weggerukt tot God en tot zijnen
 6 troon. En de vrouw vluchtte in de woestijn, waar zij een plaats had, door God bereid, om daar gevoed te worden duizend twee honderd zestig dagen.
 7 En er werd krijg in den hemel: Michaël en zijne engelen streden tegen den draak, en de draak streed
 8 en zijne engelen; en hij overmocht niet, en hunne plaats werd in den hemel niet meer gevonden.
 9 En de groote draak werd nedergeworpen, de oude slang, die genoemd wordt duivel en satan, die het geheele aardrijk verleidt; hij werd nedergeworpen op de aarde, en zijne engelen werden met hem nederge-
 10 worpen. En ik hoorde een groote stem in den hemel, zeggende: Nu is het heil

en de kracht en het koninkrijk geworden van onzen God en het gezag van zijnen Christus; want de aanklager onzer broeders, die hen dag en nacht voor onzen God aanklaagde, is nedergeworpen. En zij, zij hebben hem overwonnen door het bloed des Lams en door het woord hunner getuigenis; en zij hebben hun leven niet liefgehad tot den dood toe.
 12 Daarom weest vroolijk, gij hemelen en gij, die daarin woont! Wee de aarde en de zee! want de duivel is tot u nedergekomen, en heeft groote gramschap, wetende, dat hij maar een kleinen tijd heeft.
 13 En toen de draak zag, dat hij op de aarde geworpen was, vervolgde hij de vrouw, die het jongske had
 14 gebaard. En aan de vrouw werden de twee vleugelen van den grooten arend gegeven, opdat zij in de woestijn zou vliegen aan hare plaats, waar zij gevoed wordt een tijd en tijden en een halven tijd, buiten
 15 het gezicht der slang. En de slang wierp achter de vrouw water uit haren

mond als een rivier, om haar door den stroom te
 16 doen wegvoeren. En de aarde kwam de vrouw te hulp, en de aarde opende haren mond, en verzwoeg de rivier, die de draak uit zijnen mond geworpen
 17 had. En de draak werd vertoornd op de vrouw, en hij ging weg om krijg te voeren tegen de overigen van haar zaad, die de geboden Gods bewaren, en de getuigenis van Jezus hebben.
 18 En ik ^a stond op het zand
XIII. der zee; en ik zag uit de zee een beest opstijgen, hebbende tien hoornen en zeven hoofden, en op zijne hoornen tien diadémen, en op zijne hoofden
 2 namen van lastering. En het beest, dat ik zag, was aan een luipaard gelijk, en zijne voeten als van een beer, en zijn mond als de mond van een leeuw. En de draak gaf hem zijne macht en zijnen troon en groot
 3 gezag. En [ik zag] één van zijne hoofden als tot den doodgewond, en zijne doodelijke wonde werd genezen; en de geheele aarde

verwonderde zich over het
 4 beest. En zij aanbaden den draak, omdat hij aan het beest gezag gegeven had, en zij aanbaden het beest, zeggende: Wie [is] aan het beest gelijk? en wie kan tegen hetzelfde krijg voeren? En aan hetzelfde werd
 5 een mond gegeven, die groote dingen en lasteringen sprak, en aan hetzelfde werd macht gegeven om [dit] te doen twee en veertig maanden. En het opende
 6 zijnen mond tot lasteringen tegen God, om zijnen naam te lasteren, en zijnen tabernakel, en hen, die in den
 7 hemel wonen. En aan hetzelfde werd [macht] gegeven krijg te voeren tegen de heiligen en hen te overwinnen, en aan hetzelfde werd macht gegeven over
 8 alle geslacht, en volk, en taal, en natie. En allen, die op de aarde wonen, zullen het aanbidden, [een ieder], wiens naam, van de grondlegging der wereld af, niet geschreven staat in het boek des levens, des
 9 Lams, dat geslacht is. Indien iemand ooren heeft,

^a) And. „hij,” nam. de draak.

10 die hoore! Indien iemand in de gevangenis leidt, die gaat in de gevangenis; indien iemand met het zwaard zal dooden, die moet met het zwaard gedood worden. Hier is de volharding en het geloof der heiligen.

11 En ik zag een ander beest opstijgen uit de aarde; en het had twee hoornen, aan die van een lam gelijk, en

12 het sprak als een draak. En het oefent al de macht van het eerste beest uit voor hetzelfde; en het maakt, dat de aarde, en die daarop wonen, het eerste beest aanbidden, welks doodelijke wonde genezen was.

13 En het doet groote teekenen, zoodat het zelfs vuur uit den hemel doet nederdalen op de aarde, voor de

14 menschen. En het verleidt hen, die op de aarde wonen, door de teekenen, die aan hetzelfde gegeven zijn voor het beest te doen, zeggende tot hen, die op de aarde wonen, dat zij voor het beest, dat de wonde des zwaards had en [weder] leefde, een beeld

15 zouden maken. En hetzelfde werd gegeven aan het beeld van het beest adem

te geven, opdat het beeld van het beest ook zou spreken, en maken, dat allen, die het beeld van het beest niet aanbaden, zouden gedood worden. En het

16 maakt, dat men aan allen, kleinen en grooten, en rijken en armen, en vrijen en slaven, een merkteeken geve op hunne rechterhand

17 of op hun voorhoofd; en dat niemand kan koopen of verkoopen, dan die het merkteeken heeft: den naam van het beest, of het getal van zijnen naam.

18 Hier is de wijsheid. Die verstand heeft, berekene het getal van het beest; want het is eens menschen getal, en zijn getal [is] zes honderd zes en zestig.

XIV. — En ik zag, en ziet, het Lam staande op den berg Sion, en met hem honderd vier en veertig duizend, hebbende zijnen naam en den naam zijns Vaders op hunne voor-

2 hoofden geschreven. En ik hoorde een stem uit den hemel als een stem van vele wateren en als een stem van een grooten donderslag; en de stem, die ik hoorde, [was] als van

- harpspelers, die op hunne
 3 harpen spelen. En zij zongen een nieuw lied voor den troon, en voor de vier dieren en de oudsten; en niemand kon het lied leeren dan de honderd vier en veertig duizend, die van de aarde gekocht waren.
- 4 Dezen zijn het, die zich met vrouwen niet bevlekt hebben, want zij zijn maagden; dezen zijn het, die het Lam volgen, waar het ook heengaat; dezen zijn uit de menschen gekocht tot eerstelingen Gode en het Lam;
- 5 en in hunnen mond is geen bedrog gevonden; zij zijn onberispelijk.
- 6 En ik zag een anderen engel, vliegende in het midden des hemels, hebbende het eeuwige evangelie, om [het] te verkondigen aan hen, die op de aarde wonen, en aan alle natie en geslacht en taal en volk,
- 7 zeggende met een groote stem: Vreest God, en geeft Hem heerlijkheid, want de ure zijns oordeels is gekomen; en aanbidt Hem, die den hemel en de aarde en de zee en de fonteinen der wateren gemaakt heeft.
- 8 En een andere, een tweede engel, volgde, zeggende: Gevallen, gevallen is het groote Babylon, dat met den wijn der gramschap harer hoercrij al de volken heeft gedrenkt!
- 9 En een andere, een derde engel, volgde hen, zeggende met een groote stem: Indien iemand het beest en zijn beeld aanbidt, en op zijn voorhoofd of op zijne hand een merkteeken ontvangt, die zal ook drinken van den wijn der gramschap Gods, die ongemengd is ingeschonken in den drinkbeker zijns toorns; en hij zal gepijnigd worden met vuur en zwavel voor de heilige engelen en voor het
- 11 Lam. En de rook hunner pijniging stijgt op tot in alle eeuwigheid; en zij hebben geen rust dag en nacht, die het beest en zijn beeld aanbidden, en indien iemand het merkteeken zijns naams ontvangt.
- 12 Hier is de volharding der heiligen, die de geboden Gods en het geloof van Jezus bewaren.
- 13 En ik hoorde een stem uit den hemel zeggen: Schrijf: Welgelukzalig de dooden, die in [den] Heer sterven,

van nu aan! Ja, zegt de Geest, opdat zij rusten van hunnen arbeid; want hunne werken volgen hen.

- 14 En ik zag, en ziet, een witte wolk, en op de wolk een gezeten, den Zoon des menschen gelijk, hebbende op zijn hoofd een gouden kroon, en in zijne hand een scherpe sikkel. En een andere engel kwam uit den tempel, roepende met een groote stem tot hem, die op de wolk zat: Zend uwe sikkel en maai! want de ure om te maaien is gekomen; want de oogst der aarde is rijp geworden. En die op de wolk zat, zond zijne sikkel op de aarde, en de aarde werd gemaaid.
- 17 En een andere engel kwam uit den tempel, die in den hemel is; en ook hij had een scherpe sikkel. En een andere engel kwam uit het altaar, hebbende macht over het vuur; en hij riep met een groot geroep tot hem, die de scherpe sikkel had, zeggende: Zend uwe scherpe sikkel, en snijd de trossen van den wijnstok der aarde, want zijne druiven zijn rijp. En de engel wierp zijne sikkel op de

aarde, en sneed den wijnstok der aarde, en wierp ze in den grooten wijnpersbak van de gramschap Gods.

- 20 En de wijnpersbak werd buiten de stad getreden, en er ging bloed uit den wijnpersbak tot aan de toemen der paarden, duizend zes honderd stadiën ver.

XV. — En ik zag in den hemel een ander teeken, groot en wonderbaar: zeven engelen, die de zeven laatste plagen hadden; want met deze is de gramschap Gods voleindigd.

- 2 En ik zag als een glazen zee, met vuur gemengd, en hen, die de overwinning behaald hadden over het beest en over zijn beeld en over het getal zijns naams, staande op de glazen zee, hebbende harpen Gods. En zij zongen het lied van Mozes, den slaaf Gods, en het lied des Lams, zeggende: Groot en wonderbaar [zijn] uwe werken, Heer, God, Almachtige! Rechtvaardig en waarachtig [zijn] uwe wegen, gij Koning der volken! Wie zou [U] niet vreezen, Heer! en uwen naam niet verheerlijken? Want [Gij] alleen [zijt]

heilig; want al de volken zullen komen, en zich voor U neerbuigen; omdat uwe gerechtigheden zijn openbaar geworden.

- 5 En na dezen zag ik, en de tempel van den tabernakel der getuigenis in den
6 hemel werd geopend. En de zeven engelen, die de zeven plagen hadden, kwamen uit den tempel, bekleed met rein, blinkend lijnwaad, en aan de borst omgord met gouden gordels. En één van de vier dieren gaf aan de zeven engelen zeven gouden schalen, vol met de gramschap van God, die leeft tot in alle
8 eeuwigheid. En de tempel werd vervuld met rook van de heerlijkheid Gods en van zijne macht; en niemand kon in den tempel ingaan, totdat de zeven plagen der zeven engelen voleindigd waren.

XVI. — En ik hoorde een groote stem uit den tempel, zeggende tot de zeven engelen: Gaat heen, en giet de zeven schalen der gramschap Gods op de aarde uit!

- 2 En de eerste ging heen, en goot zijne schaal uit op

de aarde; en er kwam een kwaad en boos gezweer aan de menschen, die het merkteeken van het beest hadden, en die zijn beeld aanbaden.

- 3 En de tweede goot zijne schaal uit op de zee; en zij werd bloed als van een doode; en alle levende ziel stierf in de zee.

- 4 En de derde goot zijne schaal uit op de rivieren en op de fonteynen der wateren; en zij werden bloed.

- 5 En ik hoorde den engel der wateren zeggen: Gij zijt rechtvaardig, Gij, die zijt en die waart, de Heilige, omdat Gij aldus geoordeeld hebt; want bloed van heiligen en profeten hebben zij vergoten; en Gij hebt hun bloed te drinken gegeven; zij zijn het waardig.

- 7 En ik hoorde het altaar zeggen: Ja, Heer, God, Almachtige! uwe oordeelen [zijn] waarachtig en rechtvaardig.

- 8 En de vierde goot zijne schaal uit op de zon; en haar werd gegeven de menschen met vuur te verbranden; en de menschen werden verbrand door groote hitte; en zij lasterden den

naam van God, die macht over deze plagen had; en zij bekeerden zich niet om Hem heerlijkheid te geven.

10 En de vijfde goot zijne schaal uit op den troon van het beest; en zijn koninkrijk werd verduisterd; en zij kauwden hunne tongen

11 van pijn, en lasterden den God des hemels vanwege hunne pijnen, en vanwege hunne zweren, en bekeerden zich niet van hunne werken.

12 En de zesde goot zijne schaal uit op de groote rivier, den Eufraat; en zijn water droogde uit, opdat de weg der koningen, die van den opgang der zon [komen], bereid zou worden.

13 En ik zag uit den mond van den draak, en uit den mond van het beest, en uit den mond van den valschen profeet drie onreine gees-

14 ten als kikvorschen; want het zijn geesten van duivelen, die teekenen doen, welke uitgaan tot de koningen van het gansche aardrijk, om hen te verzamelen tot den krijg van dien grooten dag des al-

15 machtigen Gods. Zie, ik

kom als een dief. Welgelukzalig hij, die waakt en zijne kleederen bewaart, opdat hij niet naakt wandele, en men zijne schaamte niet zie! En zij verzamelden hen aan de plaats, in het Hebreeuwsch genaamd Armagédon.

17 En de zevende goot zijne schaal uit in de lucht, en er ging een groote stem uit den tempel des hemels, van den troon, zeggende: Het

18 is geschied! En er geschieden bliksemen en stemmen en donderslagen, en er geschiedde een groote aardbeving, zooals niet geschied was van dat er menschen op de aarde waren, zulk een aardbeving, zóó

19 groot. En de groote stad werd tot drie deelen; en de steden der volken vielen; en het groote Babylon werd voor God gedacht, om haar te geven den drinkbeker van den wijn der gramschap

20 zijns toorns. En alle eiland vlood, en bergen werden

21 niet gevonden. En een groote hagel, een talent zwaar, viel uit den hemel op de menschen; en de menschen lasterden God vanwege de plaag des ha-

gels; want zijne plaag was zeer groot.

XVII. -- En één uit de zeven engelen, die de zeven schalen hadden, kwam en sprak met mij, zeggende: Kom herwaarts, ik zal u toonen het oordeel der groote hoer, die op vele wateren zit, 2 met welke de koningen der aarde gehoereerd hebben; en die de aarde bewonen, zijn dronken geworden van 3 den wijn harer hoererijs. En hij voerde mij in den geest naar een woestijn; en ik zag een vrouw gezeten op een scharlakenrood beest, vol namen van lastering, hebbende zeven hoofden en 4 tien hoornen. En de vrouw was bekleed met purper en scharlaken, en versierd met goud en edelgesteente en paarlen, en zij had een gouden drinkbeker in hare hand, vol van gruwelen en van de onreinheden harer 5 hoererijs; en op haar voorhoofd was een naam geschreven: Verborgenschap, het groote Babylon, de moeder van de hoeren en van de gruwelen der aarde. 6 En ik zag de vrouw dronken van het bloed der heiligen en van het bloed der

getuigen van Jezus. En haar ziende, verwonderde ik mij met groote verwondering.

7 En de engel zeide tot mij: Waarom verwondert gij u? Ik zal u zeggen de verborgenheid der vrouw en van het beest, dat haar draagt, hetwelk de zeven hoofden en de tien hoornen heeft. 8 Het beest, dat gij gezien hebt, was, en is niet, en zal uit den afgrond opstijgen en ten verderve gaan; en die op de aarde wonen, wier namen, van de grondlegging der wereld af, niet geschreven zijn in het boek des levens, zullen zich verwonderen, als zij het beest zien, dat was en niet is en 9 zijn zal. Hier [is] het verstand, dat wijsheid heeft: De zeven hoofden zijn zeven bergen, waar de vrouw 10 op zit. En het zijn zeven koningen: vijf zijn gevallen, de één is, de ander is nog niet gekomen, en wanneer hij zal gekomen zijn, moet hij een korten tijd 11 blijven. En het beest, dat was en niet is, het is ook zelf de achtste, en het is uit de zeven, en gaat ten verderve. En de tien hoornen, 12

die gij gezien hebt, zijn tien koningen, die nog geen koninkrijk ontvangen hebben, maar gezag ontvangen als koningen op ééne
 13 ure met het beest. Dezen hebben eenerlei meening, en geven hunne macht en hun gezag aan het beest.
 14 Dezen zullen krijgvoeren tegen het Lam, en het Lam zal hen overwinnen — want het is een Heer der heeren en een Koning der koningen — en die met hem zijn, geroepenen en uitverkorenen en getrouwen.
 15 En hij zeide tot mij: De wateren, die gij gezien hebt, waar de hoer zit, zijn volken en scharen en natiën en tongen. En de tien
 16 hoornen, die gij gezien hebt, en het beest, dezen zullen de hoer haten, en haar woest en naakt maken, en haar vleesch eten, en haar met vuur verbranden;
 17 want God heeft in hunne harten gegeven, om zijne meening te doen, en eenerlei meening te doen, en hun koninkrijk aan het beest te geven, totdat de
 18 woorden Gods zullen vervuld zijn. En de vrouw, die gij gezien hebt, is de groote

stad, die koningschap heeft over de koningen der aarde.

XVIII. — Na dezen zag ik een anderen engel uit den hemel nederdalen, hebbende groote macht; en de aarde werd verlicht door
 2 zijne heerlijkheid. En hij riep met een groote stem, zeggende: Gevallen, gevallen is het groote Babylon! en het is geworden de woonstede van duivelen, en de bewaarplaats van elken onreinen geest en de bewaarplaats van elken onreinen en gehaten vogel;
 3 want van den wijn der gramschap harer hoerrij hebben al de volken gedronken, en de koningen der aarde hebben met haar gehooreerd, en de kooplieden der aarde zijn rijk geworden door de macht harer weelde.
 4 En ik hoorde een andere stem uit den hemel, zeggende: Gaat uit van haar, mijn volk! opdat gij met hare zonden geen gemeenschap hebt, en opdat gij van hare plagen niet ont-
 5 vangt; want hare zonden zijn opeengehoopt tot aan den hemel, en God heeft harer ongerechtigheden ge-

- 6 dacht. Vergeldt haar, evenals ook zij vergolden heeft, en verdubbelt haar dubbel naar hare werken; in den drinkbeker, dien zij gemengd heeft, mengt haar
- 7 dubbel. Naarmate zij zichzelf verheerlijkt heeft en weelderig geweest is, geeft haar naar die mate pijniging en rouw! Want zij zegt in haar hart: Ik zit als koningin, en ben geen weduwe, en zal geen rouw
- 8 zien. Daarom zullen hare plagen komen op ééne dag, dood en rouw en honger, en met vuur zal zij verbrand worden; want sterk is [de] Heere God,
- 9 die haar oordeelt. En de koningen der aarde, die met haar gehoereerd hebben en weelderig geweest zijn, zullen weenen en over haar weeklagen, wanneer zij den rook haars brands
- 10 zien, van verre staande uit vrees voor hare pijniging, zeggende: Wee, wee, de groote stad Babylon, de sterke stad! want in ééne ure is uw oordeel gekomen. En de kooplieden der
- 11 aarde weenen en treuren over haar, omdat niemand hunne waar meer koopt:
- 12 waar van goud, en van zilver, en van edelgesteente, en van paarlen, en van fijn lijnwaad, en van purper, en van zijde, en van scharlaken, en allerlei welriekend hout, en allerlei gereedschap van ivoor, en allerlei gereedschap van het kostelijkste hout en van koper en van ijzer en van marmer, en kaneel, en nage-
- 13 len, en reukwerk, en balsam, en wierook, en wijn, en olie, en meelbloem, en tarwe, en runderen, en schapen, en van paarden, en van wagenen, en van lichamen, en zielen der
- 14 menschen. En het ooft, de begeerte uwer ziel, is van u geweken, en alle lekkere en schitterende dingen zijn voor u verloren; en men zal
- 15 ze nooit meer vinden. De kooplieden dezer dingen, die door haar rijk geworden zijn, zullen van verre staan uit vrees voor hare pijniging, weenende en
- 16 rouw bedrijvende, zeggende: Wee, wee de groote stad! die bekleed was met fijn lijnwaad, en purper, en scharlaken, en versierd met goud en edelgesteente, en paarlen; want in ééne

ure is zóó groot een rijk-
 17 dom verwoest! En iedere
 stuurman, en een ieder, die
 naar een plaats vaart, en
 zeelieden, en zoovelen op
 de zee bezig zijn, stonden
 18 van verre, en riepen, den
 rook van haren brand
 ziende, zeggende: Welke
 [stad was] aan die groote
 19 stad gelijk? En zij wierpen
 stof op hunne hoofden, en,
 weenende en rouw bedrij-
 vende, riepen zij, zeggende:
 Wee, wee de groote stad!
 waarin allen, die schepen
 in zee hadden, door hare
 kostelijkheid rijk werden;
 want in ééne ure is zij ver-
 woest geworden!

20 Wees vroolijk over haar,
 gij hemel! en gij heiligen
 en apostelen en profeten!
 want God heeft uw oordeel
 aan haar geoordeeld.

21 En een sterke engel hief
 een steen op, als een grooten
 molensteen, en wierp
 [dien] in de zee, zeggende:
 Aldus zal de groote stad
 Babylon met geweld ge-
 worpen worden; en zij zal
 niet meer gevonden wor-
 22 den. En de stem van harp-
 spelers en zangers en flui-
 ters en bazuiners zal niet
 meer in u gehoord worden;

en geen kunstenaar van
 eenige kunst zal meer in u
 gevonden worden, en geen
 geluid des molens zal meer
 23 in u gehoord worden; en
 geen licht der lamp zal
 meer in u schijnen, en geen
 stem van bruidegom en
 bruid zal meer in u ge-
 hoord worden. Want uwe
 kooplieden waren de grooten
 der aarde; want door
 uwe tooverij zijn al de vol-
 24 ken verleid geworden; en
 in haar werd gevonden het
 bloed van profeten en heil-
 igen, en van allen, die op
 de aarde geslacht zijn.

XIX. — Na dezen hoorde ik
 als een groote stem van
 een groote schaar in den
 hemel, zeggende: Halle-
 luja! het heil en de heer-
 lijkheden en de macht onzes
 2 Gods! Want zijne oordee-
 len [zijn] waarachtig en
 rechtvaardig; want Hij
 heeft de groote hoer ge-
 oordeeld, die de aarde ver-
 dorven heeft met hare hoer-
 rij, en Hij heeft het bloed
 zijner slaven van hare hand
 3 gewroken. En zij zeiden
 ten tweeden maal: Halle-
 luja! En haar rook stijgt
 op tot in alle eeuwigheid.
 4 En de vier en twintig oud-

- sten en de vier dieren vielen neder, en aanbaden God, die op den troon zat, zeggende: Amen, Halleluja!
- 5 ja! En van den troon ging een stem uit, zeggende: Prijst onzen God, gij, al zijne slaven, en gij, die Hem vreest, kleinen en grooten!
- 6 En ik hoorde als een stem van een groote schaar, en als een stem van vele wateren, en als een stem van sterke donderslagen, zeggende: Halleluja! want [de] Heer, onze God, de Almachtige, heeft zijne koninklijke heerschappij aangevaard. Laat ons blijde zijn en juichen, en Hem de heerlijkheid geven; want de bruiloft des Lams is gekomen, en zijne vrouw
- 8 heeft zich toebereid, en haar is gegeven, dat zij bekleed zij met fijn lijnwaad, blinkend en rein; want het fijn lijnwaad zijn de gerechtigheden der heiligen.
- 9 En hij zeide tot mij: Schrijf: Welgelukzalig, die geroepen zijn tot den maaltijd van de bruiloft des Lams. En hij zeide tot mij: Deze zijn de waarachtige woorden Gods. En ik viel voor
- zijne voeten neder om hem te aanbidden; en hij zeide tot mij: Zie, [dat gij dit] niet [doet]; ik ben een medeslaaf van u en van uwe broederen, die de getuigenis van Jezus hebben; aanbid God! Want de getuigenis van Jezus is de geest der profetie.
- 11 En ik zag den hemel geopend; en zie, een wit paard, en die daarop zat, genaamd Getrouw en Waarachtig, en hij oordeelt en voert
- 12 krijg in gerechtigheid. En zijne oogen [waren] gelijk een vlam vuurs, en op zijn hoofd [waren] vele diademen; en hij had een naam geschreven, dien niemand
- 13 kent dan hij-zelf; en hij was bekleed met een kleed in bloed gedoopt; en zijn naam wordt genoemd het
- 14 Woord Gods. En de heirlegers, die in den hemel zijn, volgden hem op witte paarden, bekleed met wit, rein,
- 15 fijn lijnwaad. En uit zijnen mond ging een scherp, tweesnijdend zwaard, opdat hij daarmee de volken slaan zou; en hij zal hen hoeden met een ijzeren roede; en hij treedt den wijnpersbak van den wijn der

gramschap van den toorn
16 des almachtigen Gods. En
hij heeft op zijn kleed en
op zijne heup een naam ge-
schreven: Koning der kon-
ningen en Heer der heeren.

17 En ik zag een engel
staande in de zon; en hij
riep met een groote stem,
zeggende tot al de voge-
len, die in het midden des
hemels vlogen: Komt her-
waarts, verzamelt u tot den
18 grooten maaltijd Gods, op-
dat gij vleesch eet van kon-
ningen, en vleesch van
oversten over duizend, en
vleesch van sterken, en
vleesch van paarden en van
hen, die daarop zitten, en
vleesch van allen, beide
van vrijen en slaven, en
kleinen en grooten.

19 En ik zag het beest en
de koningen der aarde en
hunne heirlegers, verga-
derd om krijg te voeren
tegen hem, die op het paard
zat en tegen zijn heirleger.

20 En het beest werd gegre-
pen, en met hetzelfde de
valsche profeet, die de tee-
kenen voor zijn aangezicht
gedaan had, waardoor hij
verleidde hen, die het
merkteeken van het beest
ontvangen hadden, en die

zijn beeld aanbaden. Deze
twee werden levend ge-
worpen in den poel des
vuurs, die met zwavel
21 brandt. En de overigen
werden gedood met het
zwaard van hem, die op
het paard zat, dat uit zij-
nen mond ging; en al de
vogelen werden verzadigd
met hun vleesch.

XX. — En ik zag een engel
nederdalen uit den hemel,
hebbende den sleutel des
afgronds en een groote ke-
2 ten in zijne hand. En hij
greep den draak, de oude
slang, welke de duivel en
satan is, en bond hem dui-
3 zend jaren; en wierp hem
in den afgrond, en sloot,
en verzegelde [dien] boven
hem, opdat hij de volken
niet meer verleiden zou,
totdat de duizend jaren
zouden voleindigd zijn;
daarna moet hij een klei-
nen tijd worden losgelaten.

4 En ik zag tronen, en zij
zaten daarop; en hun werd
het oordeel gegeven; en
[ik zag] de zielen derge-
nen, die om de getuigenis
van Jezus en om het woord
Gods onthoofd waren, en
die het beest of zijn beeld
niet hadden aanbeden,

- en het merkteeken aan hun voorhoofd en aan hunne hand niet ontvangen hadden; en zij leefden en heerschten met Christus 5 duizend jaren: de overige der dooden werden niet levend, totdat de duizend jaren voleindigd waren. Dit [is] de eerste opstanding.
- 6 Welgelukzalig en heilig die aan de eerste opstanding deel heeft; over dezen heeft de tweede dood geen macht; maar zij zullen priesters zijn van God en van Christus, en zullen met hem heerschen duizend jaren.
- 7 En wanneer de duizend jaren zullen voleindigd zijn, zal de satan uit zijne gevangenis worden losge- 8 laten; en hij zal uitgaan om de volken te verleiden, die in de vier hoeken der aarde zijn, Gog en Magog, om hen tot den krijg te verzamelen, wier getal [is] 9 als het zand der zee. En zij kwamen op over de breedte der aarde, en omsingelden de legerplaats der heiligen en de geliefde stad; en er daalde vuur neder van 10 God^a, uit den hemel, en verslond hen. En de duivel, die hen verleidde, werd geworpen in den poel van vuur en zwavel, waar zoolwel het beest als de valsche [profeet] zijn, en zij zullen gepijnigd worden, dag en nacht, tot in alle eeuwigheid.
- 11 En ik zag een grooten witten troon, en hem die daarop zat, voor wiens aangezicht de aarde en de hemel wegvloten, en geen plaats werd voor die gevonden. En ik zag de dooden, klein en groot, staande voor den troon, en er werden boeken geopend; en een ander boek werd geopend, 'twelk dat des levens is. En de dooden werden geoordeeld uit hetgeen in de boeken geschreven was, naar hunne werken. En de zee gaf de dooden, die in haar waren, en de dood en de hades^b gaven de dooden, die in hen waren; en zij werden geoordeeld, een iegelijk naar hunne werken. En de dood en de hades^b werden geworpen in den poel des

^a) „Van God” komt in vele handschriften niet voor. — ^b) Plaats, waar de zielen der menschen na den dood heengaan.

vuurs; dit is de tweede dood, de poel des vuurs.

15 En indien iemand niet gevonden werd geschreven in het boek des levens, die werd geworpen in den poel des vuurs.

XXI. — En ik zag een nieuwen hemel en een nieuwe aarde; want de eerste hemel en de eerste aarde was voorbijgegaan, en de zee was niet meer.

2 En ik zag de heilige stad, het nieuwe Jeruzalem, nederdalende uit den hemel van God, toebereid als een bruid, die voor ha-
3 ren man versierd is. En ik hoorde een groote stem uit den hemel ^a, zeggende: Zie, de tabernakel Gods is bij de menschen, en Hij zal bij hen wonen; en zij zullen zijn volk ^b zijn, en God zelf zal bij hen zijn, hun God.

4 En God zal elke traan van hunne oogen afwisschen; en de dood zal niet meer zijn, noch rouw, noch geschrei, noch moeite zal er meer zijn; want de eerste
5 dingen zijn voorbijgegaan.

5 En die op den troon zat, zeide: Zie, ik maak alle

dingen nieuw. En hij zeide tot mij: Schrijf, want deze woorden zijn getrouw en
6 waarachtig. En hij zeide tot mij: Het is geschied! Ik ben de alpha en de oméga, het begin en het einde. Wie dorst, dien zal ik geven uit de fontein van het water des levens om
7 niet. Die overwint, zal deze dingen beërven, en Ik zal hem tot een God zijn, en hij zal Mij tot een
8 zoon zijn. Maar den vreesachtigen, en ongeloo-
9 vigen, en gruwelad-
10 ders, en toovenaars, en afgodendienaars, en allen leugenaars — hun deel [is] in den poel, die met vuur en zwavel brandt, hetwelk is de tweede dood.

9 En een van de zeven engelen, die de zeven schalen hadden, vol van de zeven laatste plagen, kwam en sprak met mij, zeggende: Kom herwaarts, ik zal u de bruid, de vrouw des
10 Lams, toonen. En hij voerde mij weg in den geest op een grooten en hoogen berg, en toonde mij de

^a) S. l. „troon.” — ^b) S. l. „zijne volken.”

- heilige stad Jeruzalem, nederdalende uit den hemel van God, hebbende de heerlijkheid Gods. Haar licht [was] aan het kostelijkst gesteente gelijk, als een jaspissteen, schitterend gelijk kristal. Zij had een grooten en hoogen muur, had twaalf poorten, en aan de poorten twaalf engelen, en namen daarop geschreven, welke die der twaalf stammen der zonen Israëls zijn: aan het oosten drie poorten; en aan het noorden drie poorten; en aan het zuiden drie poorten; en aan het westen drie poorten. En de muur der stad had twaalf fondamenten, en daarop de twaalf namen der twaalf apostelen des Lams.
- 15 En die met mij sprak, had een gouden rietstok als maat, opdat hij de stad en hare poorten en haren muur zou meten. En de stad lag in het vierkant, en hare lengte was zoo groot als hare breedte. En hij mat de stad met den rietstok op twaalf duizend stadiën; hare lengte en hare breedte en hare hoogte waren gelijk. En hij mat
- haren muur, honderd vier en veertig ellen, de maat eens menschen, dat is des engels.
- 18 En de bouw van haren muur was jaspis; en de stad [was] zuiver goud, aan zuiver glas gelijk. De fondamenten van den muur der stad [waren] met allerlei edelgesteente versierd. Het eerste fundament [was] jaspis, het tweede saffier, het derde chalcédon, het vierde smaragd, het vijfde sardónix, het zesde sardius, het zevende chrysoliet, het achtste beryl, het negende topaas, het tiende chrysopraas, het elfde hyacinth, het twaalfde amethyst. En de twaalf poorten [waren] twaalf paarlen, elke der poorten was uit ééne paarl. En de straat der stad [was] zuiver goud, gelijk doorschijnend glas.
- 22 En ik zag geen tempel in haar; want de Heer, God, de Almachtige, is haar tempel, en het Lam. En de stad heeft de zon en de maan niet noodig om haar te beschijnen; want de heerlijkheid Gods heeft haar verlicht, en het Lam [is] hare lamp. En de volken

zullen in haar licht wandelen, en de koningen der aarde zullen hunne heerlijkheid tot haar brengen.

25 En hare poorten zullen des daags niet gesloten worden; want geen nacht zal

26 daar zijn; en men zal de heerlijkheid en de eer der volken tot haar brengen.

27 En in haar zal niets onreins binnengaan, noch hetgeen gruwel en leugen doet, maar alleen die geschreven zijn in het boek des levens des Lams.

XXII. — En hij toonde mij een rivier van water des levens, klaar als kristal, uitgaande van den troon

2 Gods en des Lams. In het midden van hare straat en der rivier, aan deze en aan gene zijde, [was] de boom des levens, dragende twaalf vruchten, elke

maand zijne vrucht gevende; en de bladeren des booms [waren] tot genezing

3 der volken. En er zal geen vervloeking meer zijn; en de troon Gods en des Lams zal daarin zijn; en zijne slaven zullen hem dienen,

4 en zij zullen zijn aangezicht zien, en zijn naam [zal] op hunne voorhoofden

5 [zijn]. En er zal geen nacht meer zijn, en geen lamp en geen licht der zon is er noodig; want [de] Heere God zal over hen lichten, en zij zullen heerschen tot in alle eeuwigheid.

6 En hij zeide tot mij: Deze woorden [zijn] getrouw en waarachtig; en [de] Heer, de God van de geesten der profeten, heeft zijnen engel gezonden, om zijnen slaven te toonen, hetgeen spoedig geschieden moet.

7 En zie, ik kom haastelijk! Welgelukzalig die de woorden der profetie dezes books bewaart!

8 En ik, Johannes, [ben het], die deze dingen hoorde en zag. En toen ik ze hoorde en zag, viel ik neder om te aanbidden voor de voeten des engels, die

9 mij deze dingen toonde. En hij zeide tot mij: Zie, [dat gij dit] niet [doet]; ik ben een medeslaaf van u en van uwe broederen, de profeten, en van hen, die de woorden dezes books bewaren; aanbid God!

10 En hij zeide tot mij: Verzegel de woorden der profetie dezes books niet! de
11 tijd is nabij. Die onrecht

- doet, doe nog onrecht; en die vuil is, make zich nog vuil; en die rechtvaardig is, doe nog gerechtigheid; en die heilig is, heilige
- 12 zich nog. Zie, ik kom haastelijk, en mijn loon [is] bij mij, om een iegelijk te vergelden, gelijk zijn werk
- 13 zijn zal. Ik ben de alpha en de oméga, de eerste en de laatste, het begin en het
- 14 einde. Welgelukzalig, die hunne kleederen wasschen, opdat zij recht hebben op den boom des levens, en opdat zij door de poorten
- 15 ingaan in de stad. Buiten [zijn] de honden, en de toovenaars, en de hoereers, en de moordenaars, en de afgodendienaars, en een iegelijk, die de leugen liefheeft en doet.
- 16 Ik, Jezus, heb mijnen engel gezonden, om u deze dingen te betuigen in de gemeenten. Ik ben de wortel en het geslacht Davids,
- de blinkende morgenster.
- 17 En de Geest en de bruid zeggen: Kom! En die het hoort, zegge: Kom! En die dorst heeft, kome; die wil, neme het water des levens om niet.
- 18 Ik betuig aan een ieder, die de woorden der profetie dezès boeks hoort: zoo iemand aan deze dingen toevoegt, God zal hem toevoegen de plagen, die in dit boek geschreven
- 19 staan; en zoo iemand van de woorden des boeks dezèr profetie afdoet, God zal zijn deel afdoen van den boom des levens en van de heilige stad, van de dingen, die in dit boek geschreven staan.
- 20 Die deze dingen getuigt, zegt: Ja, ik kom haastelijk. — Amen! kom, Heer Jezus!
- 21 De genade des Heeren Jezus Christus [zij] met al de heiligen!